

Nana

Émile Zola

PRVNÍ KAPITOLA.

V DEVĚT HODIN BYLO HLEDIŠTĚ VARIETÉ JEŠTĚ PRÁZDNÉ.

Na balkóně a v přízemí bylo tu a tam vidět ojedinělé návštěvníky, jak v matném světle ještě stažených plamének lustru čekají, ztraceni v křeslech potažených granátovým plyšem.

Velká červená skvrna opony se stáplala ve stínu, a z jeviště ani jediný zvuk, rampa neosvětlena, pulty hudebníků bez ladu a skladu. Jen nahoře na třetí galerii, kolem okrouhlého stropu, na němž nahé ženské postavy s amórky vzlétaly do nebe, zeleného v plynovém osvětlení, vyrážely z neutuchající změti hlasů výkřiky a smích, a pod širokými, zlatě rámovanými oblouky vrstevily se hlavy v kokrhelích a čapkách. Chvillemi se ukázala uspěchaná biletářka s lístky v rukou a strkala před sebou pána a dámu, pán byl ve fraku, útloboká dáma vypínala hrud', oba usedli a zvolna se rozhlíželi.

V první řadě přízemí se objevili dva mladíci. Zastavili se a dívali.

"Co jsem ti říkal, Hektore?" zvolal starší z nich, veselý chlapík s malým černým knírkem, "jdeme příliš brzy. Mohl jsem klidně dokouřit doutník."

Kolem přešla biletářka.

"Och, pane Fauchery," řekla jako stará známá, "ještě je nejméně půl hodiny času."

"Tak proč uvádějí na plakátech začátek v devět hodin?" reptal Hektor a na jeho dlouhém hubeném obličejí se objevil mrzutý výraz. "Ještě dnes ráno mě Clarissa, která dnes hraje, ujist'ovala, že se začne přesně v devět."

Na okamžik oba umkli, zdvihli hlavu a jejich pohledy se pátravě nořily do stínu lóží, v zeleném čalounění však ještě temnějších. Dole pod galerií pohlcovala lóže naprostá tma.

V balkónových lóžích seděla jediná tlustá dáma, jako loď, která narazila na plyšové zábradlí a ztroskotala. Mezi vysokými sloupy vpravo i vlevo zely proscéniové lóže se svými závěsy s dlouhým třásněním dosud prázdnou. Bílé a zlaté jeviště se ve světle nízkých plamének velkého křišťálového lustru ztrácelo jakoby v oblaku jemného prachu.

"Dostals pro Lucy tu lóži?" zeptal se Hektor.

"Dostal," odpověděl druhý mladý muž, "ale dalo to shánění..."

Och, žádná starost, že by Lucy přišla příliš brzy, ta ne!"

Potlačil lehké zívnutí a po chvílce ticha řekl:

"Tak tys ještě neviděl premiéru, to máš tedy štěstí..."

Zlatovlasá venuše bude událost sezóny. Už se o ní mluví půl roku. Ach, kamaráde, ta hudba! Ten břinkl... Bordenave rozumí své věci a nechal si to pro světovou výstavu."

Hektor nábožně poslouchal. Pak se zeptal:

"A ty znáš Nanu, tu novou hvězdu, která má hrát Venuši?"

"Ježíši, tak už to zas začíná!" vzkřikl Fauchery, rozhodiv ruce. "Od samého rána neslyším nic jiného. Potkal jsem víc než dvacet lidí, a všichni jen Nana, Nana! Copak jávím! Znáš snad všechny pařížské holky?... Nana je objev Bordenavův, a tak to bude něco čistého."

Uklidnil se. Ale prázdné hlediště, matné osvětlení, to kostelní rozjímání plné šuškáni a bouchání dveří ho popuzovalo.

"Ne," rozhodl se pojednou, "tady by člověk vyrost, nemám tu žádné stání, jdu odsud... Možná, že dole potkáme

Bordenava. Řekne nám podrobnosti."

Ve velkém, mramorem dlážděném vestibulu, kde se kontrolovaly vstupenky, scházelo se už obecenstvo. Třemi otevřenými mřížemi bylo vidět kypící život bulvárů, které se hemžily davem a planuly v krásné dubnové noci. Hrčení kočárů rázem ustávalo, dvířka se s třeskem zavírala a obecenstvo vcházelo po malých hloučcích, postávalo před kontrolou a mizelo v útrobách divadla po dvojím schodišti, kde ženy zvolňovaly krok, houpajíce se v bocích. Z holých a mdlých zdí předsíně, jejíž hubený empírový dekor budil dojem peristylu nějakého chrámu z lepenky, shlížely v syrovém jasu plynového světla vysoké žluté plakáty, na nichž bylo palcovými černými písmeny natištěno jméno Nana. Někteří návštěvníci se na okamžik zastavili v chůzi, tak jak byli rozkročení, jiní stáli ve skupinkách, bavili se, překáželi u vchodů, před denní pokladnou stál tlustý muž se širokou vyholenou tváří a hrubě odpovídal těm, kdo se dožadovali ještě vstupenek.

"Tady je Bordenave," řekl Fauchery, scházeje po schodech.

Ale už ho ředitel zahlédl.

"No vy jste mi pěkný!" křičel na něj z dálky. "Hezky jste napsal do novin ten článek! Otevřu dnes ráno Figaro, dívám se - kde nic tu nic!"

"Jen mějte strpení!" odpověděl Fauchery. "Dřív než budu o té vaší Naně psát, musím ji přece poznat, ne?... Ostatně jsem vám nic neslíbil."

Pak, aby už nemusil nic vysvětlovat, představil svého bratrance pana Hektora de Ia Faloise, mladého muže, který přišel do Paříže, aby tu dokončil svou výchovu. Ředitel přeměřil mladíka jediným pohledem. Ale Hektor si ho prohlížel vzrušeně.

To je tedy ten Bordenave, který vystavuje ženy jako dobytek a jedná s nimi jako dozorce s galejníky, má ustavičně v hlavě nějakou reklamu, křičí, plivá, plácá se do stehů, je cynik a duše četnická. Hektor se domníval, že musí říci něco lichotivého.

"Vaše divadlo ..." začal svým tenkým hláskem.

Bordenave ho klidně přerušil neomaleným slovem jako člověk, který má rád jasné situace.

"Řekněte můj bordel."

Fauchery se zasmál, kývaje na souhlas hlavou, ale Faloisovi uvízla poklona v hrdle, ač byl velmi zaražen, snažil se vypadat, jako by se mu ředitelovo slovo líbilo. Ten zatím zahlédl mladého divadelního kritika, jehož recenze měly velký vliv, a hned se k němu vrhl, aby mu potřásl rukou. Když se vrátil, Faloise se zatím sebral. Báł se, aby nevypadal jako maloměstský jelimánek, kdyby dal najevo přílišné rozpaky.

"Slyšel jsem," začal znovu, chtěje stůj co stůj s něčím přijít,

"že Nana má rozkošný hlas."

"Ta?" divil se ředitel, krče rameny. "Ta zpívá asi jako panty ve dveřích!"

Mladý muž honem dodal:

"Ale je skvělá herečka!"

"Herečka?... Nana je učiněné dřevo. Neví, co s nohama a rukama."

Faloise lehce zrůžověl. Už nevěděl, co si má myslet. Koktal:

"Za nic na světě bych nechtěl přijít o dnešní premiéru.

Viděl jsem, že vaše divadlo..."

"Řekněte můj bordel," znovu ho přerušil Bordenave s chladnou zatvzeleností člověka, který ví, co říká.

Zatím si Fauchery docela klidně prohlížel vcházející ženy.

Když viděl, jak bratránek stojí s otevřenými ústy, přišel mu na pomoc, ale nevěděl, má-li se smát nebo zlobit.

"Tak to přece udělej Bordenavovi k vůli a říkej jeho divadlu, jak si přeje, když jinak nedá... A vy si z nás, milý příteli, nedělejte kašpary. Neumí-li ta vaše Nana hrát ani zpívat, kus propadne. Toho se totiž obávám."

"Propadne! Propadne!" křičel zbrunátnělý ředitel. "Copak ženská potřebuje umět hrát a zpívat? Na to jsi ještě moc veliký cápek... Nana má hergot něco jinšího a to stojí za všechno ostatní. Očuchal jsem si ji, a je to silný tabák, nebo už ničemu nerozumím... Uvidíš, uvidíš, jen vyleze na jeviště, všichni budou slintat."

Zdvihl své tlusté ruce, které se nadšením jen trásly, když si takto ulevil, tiše pobrukoval sám pro sebe:

"Ano, ta to přivede daleko, kraje paje, ta to přivede daleko... To je, pane, mrcha, ach to je mrcha mrchatá!"

Na Faucheryho naléhání pak už ochotně sděloval podrobnosti o

Naně, a to slovy, jejichž nevybíravost uváděla Hektora de la Faloise do rozpaků. Poznal Nanu a chce ji udělat.

Náhodou právě hledal nějakou Venuši. Sám se dlouho s žádnou ženskou netahá, to raději ať z ní má hnedle něco obecenstvo.

Ale má teď pozdvižení v baráku, jak ta velká holka přišla, způsobila hotovou rebelii. Róza Vignonová, jeho hvězda - a to je nějaká herečka a jaká zpěvačka! - mu den co den vztekle hrozí, že mu stím sekne, věští konkurenci! A ten kravál u plakátu, mordyje! Nakonec se rozhodl dát vytisknout jména obou hereček stejně velkými písmeny. Ať mu vlezou na záda! Když mu některá z jeho ženušek, jak jim říká, taková Simonna nebo

Clarissa, dělají brykule, nakope je do zadnice. Jinak by s nimi nevydržel. Prodává je a ví, zač která stojí, všechny ty děvky!

"A hele je!" přerušil svou řeč, "Mignon a Steiner. Pořád spolu. Víte, Steiner začíná mít Rózy po krk, a tak mu je pan manžel neustále v patách, bojí se, aby bankéř nezahnul."

Plynové lampy z římsy divadla zaplavovaly chodník prudkým světlem. Dva malé stromky v něm svítily ostrou zelení a plakáty na bílém sloupu bylo možno číst jako o polednách, dál pak už houstnoucí tma pohlcovala bulvár s jeho blýskavými světly a nepřetržitým prouděním davu. Mnozí nevcházeli ihned, zůstávali venku, hovořili a dokuřovali svůj doutník v ostrém světle svítilny, která je polévala zsinanou bledostí a vrhala na asfalt jejich krátké černé stíny. Mignon, velký ramenatý chlapík s hranatou hlavou pouťového siláka,razil si cestu skupinkami lidí a vlekl za ruku bankéře Steinera, už dosti obtloustlého mužička kulatého obličejem obrostlého věnečkem šedivějších vousů.

"Přece jste se s ní už setkal," řekl Bordenave bankéři, "včera v mé kanceláři."

"Ach, to byla ona," zvolal Steiner. "Myslil jsem si to."

Jenomže vstupovala, právě když jsem já odcházel, a tak jsem ji sotva zahlédl."

Mignon poslouchal se spuštěnými víčky a nervózně otáčel velkým diamantem na prstě. Pochopil, že se mluví o Naně.

Když pak Bordenave maloval portrét své debutantky tak, že v bankéřových očích zasvítilo, vmísil se nakonec do hovoru.

"Jen nechte být, taková rajda! Počkejte, jak ji obecenstvo vypíská... Steineříčku, víte, že vás v šatně čeká moje žena."

Chtěl ho odvléci. Ale Steiner se nechtěl od Bordenava hnout. Před nimi se u kontroly mačkala ve frontě spousta lidí a v mnohohlasém povyku zvonilo jméno Nana zpěvnou úderností svých dvou slabik. Muži, kteří postávali před vývěskami, si je nahlas slabikovali, jiní je trousili jen tak mimochodem a tázavě, ale ženy se zvědavě a znepokojeně usmívaly a tiše si je s výrazem jakéhosi napětí opakovaly. Nikdo Nanu neznal.

Odkud ji vítr přivál? Od ucha k uchu se šeptem šířily historky a vtipy. To kratičké a důvěrné jméno bylo jako lichotka a všem ústům se dobře vyslovovalo. Stačilo jen tak si je říkat, a dav se rozjařoval a těšil jako dítě. Lidi poháněla horečka zvědavosti, té pařížské zvědavosti, která bývá prudká jako záchvaty rujnosti. Všechno chtělo vidět Nanu. Jedné dámě roztrhli náběru na šatech, jeden pán ztratil klobouk.

"Chcete toho na mně moc najednou!" křičel Bordenave, kterého dvacet mužů zahrnovalo otázkami. "Však ji uvidíte..."

Já už běžím, potřebují mě."

Zmizel potěšen, že hodil do obecenstva zápalnou jiskru.

Mignon krčil rameny a připomínal Steinerovi, že na něj čeká

Róza, chce se mu ukázat v kostýmu z prvního jednání.

"A hele, tamhle je Lucy, vystupuje z kočáru," řekl Faloise Faucherymu.

Byla to skutečně Lucy Stewartová, ošklivá, asi čtyřicetiletá dámička s dlouhým krkem, hubenou vpadlou tváří a tlustými ústy, ale jinak byla tak půvabná a tak živá, že každého okouzlovala. Přiváděla s sebou Karolínu Héquetovou a její matku.

Karolína měla studeně hezkou tvář a matka se nesla velmi důstojně, jen zabučet.

"Půjdeš s námi, pamatovala jsem na tebe s místem," řekla

Lucy Faucherymu.

"Ne, ne, kdežpak! Abych nic neviděl!" odpověděl. "Mám křeslo, jsem raději v přízemí."

Lucy se zlobila. Copak se stydí s ní ukázat? Pak se najednou uklidnila a začala o jiném:

"Pročpak jsi mi neřekl, že se znáš s Nanou?"

"S Nanou? Nikdy jsem ji neviděl."

"Skutečně?... Zaklínali se mi, že jste se spolu vyspali."

Ale tu se k ním obrátil Mignon a s prstem na ústech jim dával znamení, aby mlčeli. Když se Lucy ptala proč, ukázal na mladého muže, který šel kolem nich, a šeptl:

"Nanin amant!"

Všichni se po něm podívali. Hezký chlapec. Fauchery ho poznal: byl to Dagenet, který utratil se ženskými tři sta tisíc franků a teď podělkoval na burze, aby jim mohl tu a tam nabídnout alespoň květiny a večeři. Lucy prohlásila, že má krásné oči.

"Ach, tu je Blanka," zvolala. "To ona mi řekla, že jste se s Nanou vyspali."

Blanka de Sivry byla velká kyprá blondýna, ale její hezký obličej už trochu těstovatěl, přicházela ve společnosti slaboučkého muže, bezvadně oděného a vybraných způsobů.

"Hrabě Xavier de Vandevres," pošeptal Fauchery Faloisovi do ucha. Hrabě si s novinářem stiskli ruku, Blanka s Lucy byly brzy v živé zábavě. Se svými sukněmi samy volán stály ostatním v cestě, jedna v modrém, druhá v růžovém, a jméno Nana vyslovovaly tak často a tak nápadně, že budily všeobecnou pozornost. Hrabě de Vandevres s Blankou odešli. Ale teď už jméno Nana znělo ozvěnou po všech koutech vestibulu a stále hlasitěji, jak netrpělivost rostla čekáním.

Co že nezačínají? Pánové vytahovali hodinky, opozdilci vyskakovali z kočárů, ještě než zastavily, hloučky opouštěly chodník, přes jeho osvětlený, nyní už prázdný úsek zvolna přecházeli chodci, natahující krk, aby nahlédli dovnitř divadla. Jakýsi výrostek se postavil u vchodu před divadelní ceduli, přestal si pískat a napile chraplavým hlasem vykřikl:

"Ohó, Nana!" Pak šel dál svou cestou klátivým krokem, tahaje po zemi své křápy. Všecko se smálo. Elegantní pánové si opakovali: "Nana, ohó, Nana!" Byla velká tlačénice, u kontroly došlo k hádce, křik rostl, jak jeden přes druhého volal po Naně, reklamoval Nanu, došlo k pudovému výbuchu brutální smyslnosti, jaká zachvacuje lidi, když je jich mnoho pohromadě.

Avšak vřavu přehlušilo drnčení zvonku, oznamujícího začátek.

Volání "už zvonilo, už zvonilo" doléhalo až na bulvár a ihned nastala tlačénice, každý chtěl dovnitř, kontroloři vstupenek měli co dělat. Znepokojený Mignon si konečně odvedl Steinera, který se nešel podívat na Rózin kostým.

Hned jak se ozvalo zvonění, Faloise se prodral davem a vlekl za sebou Faucheryho, aby nezmeškali ouverturu. Taková nedočkavost návštěvníků divadla popudila Lucy Stewartovou.

Pěkní hrubiáni, strkají do žen! Zůstala s Karolínou Héquetovou a její matkou poslední. Vestibul se vyprázdnil, zvenčí se dále ozývalo nepřetržité hučení bulváru.

"Jako by to bylo vždycky něco tak zvláštního, ty jejich kusy," reptala Lucy, jak stoupala do schodů.

Když Fauchery a Faloise přišli do hlediště, nesedli si zatím a znovu se rozhlíželi. Sál byl teď v plném lesku. Velký křišťálový lustr planul naplno a hýřil ohňostrojem žlutých a růžových světél, která se tříštila od klenby do přízemí v dešť světelných paprsků. Granátově červený plyš sedadel se mórově leskl jako polakovaný, kdežto křehká zeleň ornamentů pod příliš syrovými barvami stropu tlumila třpyt zlatých ozdob. Světla nasvícené rampy jako by byla náhle zažehla oponu, jejíž těžká nachová drapérie budila představu pohádkových paláců, v křiklavém protikladu s chudobou rámu, který byl samá trhlina, pod zlacením prosvítala sádra. Bylo už horko. Hudebníci u pultů ladili nástroje, lehké trylky flétny, tlumené vzdechy lesního rohu a zpěv houslí poletovaly v silicím šumu lidských hlasů. Všichni návštěvníci mluvili, vráželi do sebe, brali útokem svá místa a sedali si, lidé se na chodbách strkali tak neurvale, že dvěře jen s velikou námahou propouštěly nával diváků. Známí na sebe volali a mávali, látky šustily, sukně a účesy defilovaly, přerušovány černí fraků a redingotů. Přesto však se řady křesel zvolna plnily, tu zasvítla světlá toaleta, hlava s jemným profilem sklonila svinutý vrkoč, z něhož šlehl blesk šperku. Tam v lóži blýskl sametovým úbělem klínek hrudi. Některé ženy se malátně ovívaly a klidně sedíce pozorovaly tlačénici v hledišti, zatímco v přízemí

pánové s hluboce vystřiženou vestou a s gardénií v knoflíkové dírcce stáli a špičkami prstů v rukavičkách zaměřovali kukátka.

Bratraci hledali známé tváře. Mignon a Steiner byli spolu v jedné přízemní lóži, stáli vedle sebe a opírali se zápěstím o plyš zábradlí. Blanka de Sivry měla, zdálo se, sama pro sebe celou přízemní proscéniovou lóži. Ale Faloise si prohlížel zejména Daguena, který měl křeslo dvě řady před ním.

Vedle něho mladíček nejvýše sedmnáctiletý, asi nějaký gymnasista, který utekl z internátu, ze široka otvíral krásné oči, hotový cherubín. Fauchery se musil usmát, když na něj popatřil.

"Kdopak je ta dáma tamhle na balkóně?" zeptal se ho pojednou Faloise. "Vedle té dívky v modrém."

A pokynul směrem k tlusté ženě, utažené v korzetu, kdysi blondýnce, jejíž vlasy zatím už zbělely, s nádechem do žluta, kulatá a červená nalíčená tvář se nadouvala pod deštěm dětských kudrn.

"To je Gaga," odpověděl prostě Fauchery.

A protože se zdálo, že bratrance to jméno zaráží, dodal:

"Ty neznáš Gagu?... V prvních letech vlády Ludvíka

Filipa byla miláčkem Paříže. Teď s sebou všude tahá dceru."

Na dceru se Faloise ani nepodíval. Vzrušoval ho pohled na Gagu, oka z ní nespouštěl, zdála se mu ještě velmi žádoucí, ale neodvažoval se to říci nahlas.

Avšak už zvedl kapelník smyčec, hudba spustila ouverturu.

Lidé stále chodili, zmatek a hluk ještě sílily. Zvláštní, stále stejné premiérové obecnstvo mělo tu své důvěrné kroužky a jejich členové se s úsměvem scházeli. Tito stálí hosté si vyměňovali pozdravy, klobouk na hlavě, nenuceně, jako doma.

Celá Paříž tam byla, Paříž pera, financí a rozkoše, mnoho žurnalistů, několik spisovatelů, burziáni, víc holek než počestných žen, podivuhodná míchanice: kdejaký génius a kdejaká neřest, táž únava a táž horečka ležela na tvářích. Na bratracovy dotazy ukazoval Fauchery lóže, v nichž se scházeli žurnalisté a kroužky, jmenoval několik divadelních kritiků, jednoho hubeného s vyschlou tváří a zlými tenkými ústy, a zvláště jednoho tlustého s dobromyslnou tváří, který se svezl na rameno své sousedky, nevinného stvoření, a nespouštěl z ní otcovsky něžný pohled.

Když však Fauchery viděl, že Faloise zdraví obyvatele jedné protější lóže, odmlčel se. Zdálo se, že je překvapen.

"Copak ty se znáš s hrabětem Muffatem de Beuville?"

"Ó, už dávno," odpověděl Hektor. "Muffatové měli statek hned vedle našeho. Často k nim chodím... Hrabě tu je s manželkou a tchánem, markýzem de Chouard."

Byl celý šťastný, vida bratrancův úžas, a ješitně uváděl podrobnosti: markýz je státní rada, hrabě byl právě jmenován císařovniným komořím. Fauchery vzal kukátko a prohlížel si hraběnku, kyprou brunetu bílé pleti a krásných černých očí.

"O přestávce mě musíš představit," řekl nakonec. "S hrabětem jsem se už setkal, ale chtěl bych chodit na jejich úterky."

"Pst! Pst!" ozývalo se energicky z hořených galerií. Hrála se ouvertura, avšak lidé ještě chodili. Kvůli opozdílům musily vstávat celé řady, dveře lóží bouchaly, na chodbách se hádaly hrubé hlasy. Povídání nebralo konce, jako když za soumraku čimčaruje hejno vřeštících vrabčáků. Ve vřavě se míhala směsice hlav a rukou, jedni se vrtěli, aby seděli co nejpohodlněji, druzí zůstávali zatvrzele stát, aby se naposledy rozhlédli po divadle. Z temných hloubek parteru vyrážely zuřivé výkřiky.

"Sednout! Sednout!" Obecenstvem projela vlna napětí: konečně tedy poznají tu proslulou Nanu! Však už týden o ní mluví celá Paříž.

Hovory však přece jen měkce uléhaly, jen tu a tam někdo znovu zahlučel. A uprostřed toho umdleného šepotu a skomírajících vzdechů orchestr křepce vyhrával rychlý valčík, jehož záludný rytmus byl pln rozpustilého uličnictví.

Polechtané publikum se usmívalo už předem. Vtom začala zjednaná klaka v prvních řadách parteru zuřivě tleskat. Opona se zvedla.

"Podívejme se!" řekl Faloise, který nepřestával hovořit,

"s Lucy je nějaký pán."

Díval se vpravo na balkónovou lóži, v přední řadě seděla

Karolína s Lucy, za nimi bylo vidět ctihodnou tvář Karolíniny matky a profil velkého, bezvadně oděného chlapíka s krásnou plavou kšticí.

"Tak se přece podívej," naléhavě opakoval Faloise, "je tam nějaký pán."

Fauchery konečně zamířil kukátkem na scéniiovou lóži.

Ale okamžitě se obrátil jinam.

"Ach, to je Labordette," prohodil lhostejně, jako by přítomnost toho pána byla každému něčím přirozeným a nestála za povšimnutí.

Za nimi kdosi vykřikl: "Ticho!" Musili hovor přerušit.

Hlediště znehybnělo, masy hlav od přízemí po nejvyšší galerii byly napjaté a pozorné. První jednání Zlatovlasé Venuše se odehrávalo na Olympu, na Olympu z kartónu, s kulisami mraků a Jupiterovým trůnem vpravo. Na scéně se nejdříve objevili Iris a Ganymedes s houfem nebeských služebníků, kteří zpívali sborovou píseň a rozmísťovali přitom sedátka pro poradu bohů. Znovu se ozval smluvený potlesk klaky, ale nikdo se nepřidal, publikum bylo trochu nesvé a vyčkávalo.

Jen Faloise zatleskal Clarisse Besnusové, jedné z

Bordenavových ženušek, hrála Iris, měla něžně modrý kostým a okolo beder velkou šerpu ve všech sedmi duhových barvách.

"To víš, že musí sundat košili, aby si tohle mohla obléknout," řekl Faucherymu tak, aby ho bylo slyšet. "Dnes ráno jsme to vyzkoušeli... Košile koukala pod pažemi a na zádech."

Avšak tu proběhla hledištěm vlna lehkého zachvění. Na scénu vstoupila Róza Mignonová jako Diana. Hubená a černá, roztomile ošklivá, jako bývají pařížská kvítka, neměla pro svou úlohu ani postavu, ani tvář, ale působila rozkošným dojmem, zdálo se, jako by se posmívala sama sobě. Text vstupní písně, v níž si stěžovala na Marsa, že ji chce opustit pro Venuši, byl nemožně hloupý, avšak v jejím stydlivém upejpání bylo tolik dvojsmyslné rozpustilosti, že hlediště dostávalo náladu. Manžel a Steiner, kteří poslouchali bok po boku, se pochvalně usmívali. A celý sál vybuchl, když se na jevišti objevil v generálské uniformě všeobecně oblíbený herec

Prulliére jako kabaretní Mars z Courtillu, s obrovským chocholem na přilbě a se šavlí, která mu sahala až k rameni.

A že už má dost Diany, příliš ohrnuje nos. Diana přísahala, že si dá na něj pozor a že se mu pomstí. Dueto skončilo šprýmovným tyroláčkem, Prulliére jódloval velmi směšně, mňoukal jako zamilovaný kocour. Měl žertovnou domýšlivost ženami hýčkaného prvního milovníka a koulel očima tak samolibě, že ženy v lóžích každou chvíli vyprskly ve smích.

Pak obecenstvo ochladlo, další scény mu byly nudné.

Tak tak že starý Bose jako hlupácký Jupiter s hlavou obtíženou ukrutnou korunou na chvíli rozveselil tváře, když se s Junonou pustil pro kuchařčiny účty do rodinné hádky.

A všechno ještě div nezkazilo defilé bohů, Neptuna, Plutóna,

Minervy a ostatních. Hrozivý šepot zvolna narůstal, divákům docházela trpělivost, ztráceli zájem a rozhlíželi se po hledišti.

Lucy a Labordette se něčemu smáli, hrabě de Vandeuvres se natahoval za mohutnými Blančínými rameny, Fauchery po očku pozoroval Muffatovy, hrabě zůstával nezúčastněně vážný, hraběnka se nepřítomně usmívala, zahloubána ve snění.

Ale tu v pravou chvíli třeskl potlesk klaky, náraz, jako když četa vojáků vystřelí salvu. Všechny hlavy se otočily na scénu.

Je to už konečně Nana? Ta ale na sebe nechává čekat!

To Ganymed a Iris uváděli deputaci smrtelníků, ctihodných měšťáků, vesměs klamaných manželů, přišli, aby pánu všech bohů přednesli stížnost na Venuši, že jejich ženy rozpaluje příliš horoucím ohněm. Plačtivý a prostoduchý sbor s výmluvnými zámlkami obecenstvo velmi pobavil. Kdosi pronesl: "Sbor paroháčů!" slovo se ujalo, šlo od úst k ústům a už se odevšud ozývalo: "Sbor paroháčů! Sbor paroháčů!"

Opakovat!" Paroháči měli velmi směšné masky, vypadali tak zrovna na to, zejména jeden tlust'och s tváří kulatou jako měsíc. Najednou vstoupil Vulkán a zuřivě se sháněl po manželce, že už je tři dny z domu. Sbor spustil znovu, vzývaje

Vulkána, patrona klamaných manželů. Vulkána hrál svérázný a obhroublý komik Fontan, v masce venkovského kováře se při chůzi fantasticky klátil, na hlavě ohnivou paruku a nahé, probodenými srdci tetované ruce. Nějaký ženský hlas nahlas vyjekl: "Jej, ten je ošklivý!" a všechny ženy se smály a tleskaly.

Další scéna byla nekonečná. Jupiter nemohl dát dohromady radu bohů, aby jí předložil stížnost klamaných manželů.

A Nana stále nikde. Copak si ji nechávají, až půjde opona dolů? Tak dlouhé čekání šlo už publiku na nervy. Znovu se ozvalo reptání.

"Vypadá to špatně," řekl rozzářený Mignon Steinerovi.

"To bude pěkný průšvih, uvidíte!"

V té chvíli se v pozadí rozhrnula opona a Nana vstoupila na jeviště. Velká a na svých osmnáct let silně vyvinutá, měla na sobě bílou tuniku bohyně a na ramena jí prostě splývaly dlouhé světlé vlasy, s klidnou jistotou postoupila k rampě a smála se na publikum. Pak zazpívala svou velkou árii:

Když Venuše večer na obloze...

Už při druhém verši se diváci na sebe tázavě dívali. Je to žert? Nějaká Bordenavova sázka? Nikdy ještě neslyšeli hlas tak neškolený a zpěv tak falešný. Ředitel ji správně ocenil: zpívala jako panty na dveřích. Nadto se neuměla pohybovat na scéně, rozkládala rukama a celá se klátila způsobem, který byl kritizován jako neslušný a nepůvabný. Už bylo slyšet z parteru a hořených míst projevy údivu, ozvalo se i pískání, když tu pojednou z přízemních křesel hlas nějakého mladého kohouta v mutaci vykřikl s plným přesvědčením:

"Prima!"

Celý sál se díval, odkud to. Byl to ten cherubínek, gymnasiální pískle, oči široce vyvalené, běloučkou tvář v jednom plameni, jak hltal Nanu. Když viděl, že se na něj všichni otáčejí, silně zrudl hanbě se, že bezděčně tak nahlas promluvil.

Jeho soused Daguinet si ho s úsměvem prohlížel, odzbrojené obecenstvo se smálo a už nikoho nenapadlo pískat, mladí pánové v bílých rukavičkách, rovněž uchvácení Naninými vnadami, byli celí bez sebe a tleskali, div se nepřetrhli.

"Správně! Velmi dobře! Bravo!"

Když Nana viděla, že se hlediště směje, smála se také.

Veselí se zdvojnásobilo. Ta krásná holka byla přece jen hrozně milá. Když se smála, dělal se jí na bradě rozkošný důlek.

Nebyla vůbec přivedena z míry a nenuceně čekala, na obecnost si okamžitě zvykla a mrkala na ně, jako by sama chtěla říci, že nemá za groš nadání, ale to že nevadí, že má něco jiného. A když se na dirigenta obrátila s gestem, které říkalo:

"Tak jedeme, starouši!" začala svůj druhý kuplet.

Půlnoční oblohou Venuše spěje...

Byl to stále týž navinulý hlas, ale nyní lechtal publikum tak znamenitě na pravém místě, že chvílemi přebíhalo po kůži diváků lehké mrazení. Nanu už neopouštěl úsměv, ozařoval její malou červenou pusinku a svítil v úžasné jasné modři velkých očí. Při jistých trochu smělych verších krčila mlsně nosem, jehož růžové chřípí se zachvívalo, kdežto tváře byly v jednom plameni. Stále se kolébala v bocích a to bylo také všechno, co uměla. Diváci v tom už neviděli nic ošklivého, naopak, muži přikládali k očím kukátka. Když končila svou písničku, hlas jí dokonale selhal, pochopila, že nikdy nedozpívá. Nijak se tím neznepokojovala, pohodila kyčlemi, takže pod tenkou tunikou vystoupily oblé tvary, sehnula se, zaklonila a rozpjala paže. Zaburácel potlesk. Ihned se obrátila, a jak mířila k pozadí jeviště, ukázala šíji, po níž se třely rusé vlasy jako zvířecí hříva, potlesk teď otřásal domem.

Konec jednání vyzněl studeně. Vulkán chtěl Venuši nafackovat.

Bohové se na poradě usnesli, že dříve než vyhoví stížnosti klamaných manželů, vypraví se na Zemi a věc na místě vyšetří. Diana přistihla Venuši a Marsa v milostném šepotu a zaklínala se, že je cestou nespustí z očí. V jiné scéně

Amor, jež hrála dvanáctiletá holčice, fňukavě a s prstem v nose odpovídal na všechny otázky: "Ano, matinko... Ne, matinko..." Jupiter pak s přísností rozzlobeného pana učitele zavřel Amora do temnice a dal mu dvacetkrát časovat sloveso miluji. Více se líbil závěrečný sbor, znamenitě interpretovaný celým souborem i orchestrem. Ale jakmile opona spadla, klaka se marně snažila strhnout obecnost, aby vyvolávalo herce, diváci vstávali a ihned mířili k východům. Šlapali si na nohy a strkali do sebe, jak se drali mezi dvěma řadami křesel, a vyměňovali si dojmy. Divadlem šel jeden hlas:

"Pitomost!"

Kterýsi kritik prohlašoval, že by se do toho mělo pořádně křísnout. Ostatně o kus sám valně nešlo, spíše se mluvilo o Naně. Fauchery a Faloise vyšli mezi prvními a setkali se v přízemní chodbě se Steinerem a Mignonem. Bylo tam k zalknutí, neboť chodba osvětlená plynovými lampami byla úzká a nízká jako štola v dolech. Zastavili se na chvíli dole u pravého schodiště, kde byli chráněni výstupkem zahýbajícího zábradlí. Diváci z laciných míst sestupovali po schodech a jejich těžké střevíce neustále hřmotily, převalila se vlna fraků a uvaděčka se namáhala seč byla, aby uchránila před návalem židli, na niž narovнала odložené svršky.

"Ale vždyť já ji znám!" zvolal Steiner, jakmile spatřil

Faucheryho. "Jistě jsem ji už někde viděl... V Casinu, tuším, byla tenkrát tak opilá, že ji sebrali."

"Nemohu už přesně říci," odpověděl novinář, "jsem na tom jako vy, určitě jsem se s ní už setkal..."

Přitlumil hlas a dodal směje se:

"Možná že u Triconky."

"Tfuj, v takové špelunce," pohoršoval se Mignon. "Je hnusné, že obecnstvo takto přijímá první cuchtu, která se naskytne. Brzy nebude v divadle jediná počestná žena..."

Ano, nakonec zakážu Róze hrát."

Fauchery se musil chtěj nechtěj smát. Na schodech zatím nepřetržitě dupala hrubá obuv a nějaký človíček v čepici řekl tahavě:

"Cákryš, ta je nadělaná! To by si jeden pomedil!"

V chodbě se hádali dva nakulmovaní mladíci, bezvadní v svých přeložených límečcích. Jeden neustále opakoval:

"Hnus! Hnus!", ale neuváděl důvod, druhý odpovídal slovem:

"Rozkoš! Rozkoš!", a rovněž opovrhoval každým argumentem.

Faloisovi se Nana velmi líbila, jen si troufl podotknout, že mít školený hlas, byla by ještě lepší. Steiner, který už ani neposlouchal, co se povídá, jako by se byl náraz probudil. Je ostatně třeba vyčkat, mínil, možná že se v dalších jednáních všecko pokazí. Obecnstvo ukázalo vlídnou tvář, ale ještě se nerozehřálo. Mignon se dušoval, že se kus ani nedohraje, a když Fauchery a Faloise odešli do foyeru, vzal Steinera pod paži, přitiskl se k jeho rameni a zašeptal mu do ucha:

"Můj milý, teď uvidíte kostým mé ženy, v druhém jednání... Něco pikant!"

Nahoře ve foyeru jasně svítily tři křišťálové lustry.

Bratřenci chvíli váhali, dveřmi se zasklenou horní polovinou bylo vidět, jak se vlní směsice hlav, které dva nepřetržitě proudy unášely dvojím směrem z jednoho konce chodby na druhý. Nakonec vstoupili. Pět nebo šest skupinek mužů se živě bavilo, gestikulovali a tvrdošjně vytrvávali v příboji štulců, ostatní se procházeli v řadě, na konci se otáčeli na podpatcích, které klapaly na voskovaných parketách. Napravo a nalevo mezi sloupy ze stříkaného mramoru seděly na lavičkách, potažených červeným plyšem, ženy, a unavené, jakoby zemdlené horkem, se dívaly na to hemžení před nimi, vysoká zrcadla za nimi obrazy jejich účesy. Vzadu u bufetu popíjel nějaký břicháč sklenici limonády.

Avšak Fauchery si šel vydechnout na balkón. Faloise si prohlížel fotografie hereček, které se mezi sloupy střídaly se zrcadly, a nakonec šel za Faucherym. Řada plynových lamp na průčelí divadla zhasla. Na balkóně bylo tma a velmi chladno, zdálo se, že tam nikdo není. Avšak v temnotách pravého výklenku stál jakýsi mladý muž, opíral se o zábradlí a kouřil cigaretu, jejíž popel žhnul ve tmě. Fauchery poznal

Dagueneta. Stiskli si ruce.

"Co tu děláte, můj milý?" tázal se novinář. "Nikdy se při premiéře z přízemí ani nehnete, a dnes se schováváte po koutech."

"Ale kouřím tu, vždyť vidíte," odpověděl Daguenet.

Fauchery ho chtěl přivést do rozpaků a řekl:

"Nu, co soudíte o naší debutantce? Na chodbách se o ní mluví dost špatně."

"Och," zamručel Daguenet, "to leda muži, o které nestála!"

To byl celý jeho soud o Nanině talentu. Faloise se naklonil přes zábradlí a díval se na bulvár. Naproti jasně svítla okna hotelu a klubovního domu, stolky před kavárnou Madrid byly hustě obsazeny černou masou hostů. Přes pokročilou hodinu kypěl bulvár životem, chodci postupovali drobnými krůčky, pasáž Jouffroy nepřetržitě chrlila lidi, musili dlouho čekat, několik minut, než mohli přejít jízdní dráhu, tak dlouhé byly řady povozů.

"To je ruchu! To je hluku!" opakoval Faloise, Paříž ho stále ještě plnila úžasem.

Ozvalo se dlouhé zvonění, foyer se prázdnil. Všechno spěchalo do chodeb. Opona byla už nahoře, když se diváci ještě houfně vraceli k veliké nelibosti těch, kdo už seděli. Každý si sedal, tvář znovu oživenou očekáváním. První Faloisův pohled platil Gaze, ale s podivem viděl, že s ní sedí ten veliký blondýn, který byl předtím v proscéniové lóži s Lucy.

"Jakže se jmenuje ten pán?" zeptal se.

Fauchery ho ihned neviděl.

"Ach, ten, ano, Labordette," řekl nakonec a zatvářil se právě tak netečně jako už dříve.

Výprava druhého jednání byla překvapením. Představovala předměstskou krčmu U černé koule o masopustním úterku. Maskovaný sbor zpíval píseň dokola a při refrénu podupoval podpatky. Byla to neočekávaná švanda a rozjařila obecnost tak, že píseň musila být opakována. A tam zapadla tlupa bohů, aby vyšetřila stížnost klamaných manželů, neboť

Iris, která výpravu vedla, nevyznala se na Zemi tak, jak se holedbala, a zabloudila. Cestovali inkognito, v přestrojení.

Jupiter vystupoval jako král Dagobert, v krátkých kalhotách naruby a na hlavě náramnou plechovou korunu. Foebus se objevil jako postilión z Lonjumeau a Minerva jako normandská chůva. Velký výbuch smíchu přivítal Marsa, který byl oblečen ve výstřední kostým švýcarského admirála. Ale smích přešel v nevázaný chechtot, když se ukázal Neptun, v kytlici a v bačkorách, na hlavě vysoký nafouklý kašket a na spáncích nalepené šístky, říkal chrchláným hlasem: "Nač ten povyk?"

Když je jeden krasavec, musí si nechat líbit, že se na něj ženské lepí!" Tu a tam se ozvalo ó, ó a dámy maličko zvedaly vějíře. Lucy se ve své lóži smála tak hlučně, že ji Karolína

Héquetová lehce klepla vějířem, aby tak nevyváděla.

Nyní byl kus zachráněn, velký úspěch byl na obzoru. Karneval bohů, Olymp vláčený bahnem, toto zhanobení všech náboženství a vši poezie, to všechno šlo obecenstvu náramně pod vousy. Horečka neúcty zachvátila vzdělanou premiérovou společnost, šlapalo se po legendách, bořily se antické obrazy.

Jupiter byl znamenitý, Mars zvláště povedený. Království?

Fraška! Armáda? Žertík! Jupiter se naráz zamiloval do maličké pradlenky, a když s ní začal hopsat v divokém kankánu,

Simonna v úloze pradleny vykopla nohu až k nosu pána všech bohů, nazývající ho svým tlustým pantatínkem tak žertovně, že se sál otřásal smíchy. Zatímco tančili, platil Foebus

Minervě sklenice horkého vína a Neptun si trůnil v houfu sedmi nebo osmi žen, které ho cpaly cukrovím. Ve všem se hledaly dvojsmyslné narážky, přidávaly se necudnosti, výkřiky z parteru úplně měnily smysl zcela nevinných slov. Už dávno se divadlo tak oslovsky neválelo v blátě neúcty. Zřejmě mu to dělalo dobře.

Za takového bláznění děj pokračoval. Vulkán jako švarný šuhaj, celý ve žlutém, i v rukavicích žlutých, na oku monokl, běhal stále za Venuší, když konečně přišla jako prodavačka ryb, na hlavě šátek, plná ňadra a samé zlato, šperk na šperku.

Nana byla tak bílá a tak tučná, tak se vpravila do té bokaté a hubaté úlohy, že si rázem získala celý sál. Zapomnělo se pro ni na Rózu Mignonovou, půvabnou panenku v dětském ochranném kloboučku z vrbového proutí a v krátkých mušelinových šatičkách, ačkoli tak rozkošně zapěla Dianiny nářky.

Nana, ta tlustá holka, která se plácala do stehů a kdákala jako kvočna, mámila publikum, šíříc kolem sebe pach života a všemohoucnost ženství. Od druhého jednání jí bylo všechno dovoleno, mohla být na scéně sebenemotornější, zpívat sebefalešněji, paměť jí mohla jakkoli selhávat: jen se zatočila a zasmála, už sklízela pochvalu. Jakmile sebou svým typickým způsobem hodila, přízemí bylo jako u vytržení, vlna tajnosti prošla divadlem odzdoła přes galerie po klenbu. A její triumf byl dokonalý, když nakonec vedla hospodskou tancovačku.

Tady byla ve svém živlu, ruce v bocích, Venuše v blátě, Venuše na chodníku. A hudební doprovod jako by byl složen zvláště pro její předměstský hlas, byla to hotová šumařina jako kdysi na jarmarce v Saint-Cloudu, klarinety kýchaly a pikoly hopsaly.

Dva kousky se musily opakovat. Znovu se ozval valčík z ouvertury, ten s tím uličnickým rytmem, a unášel bohy.

Juno jako selská panímáma nachytala Jupitera s pradlenou a napohlavkovala mu. Diana překvapila Venuši, jak si smlouvá dostaveníčko s Marsem, a neprodleně vyradila Vulkánovi, kde a kdy to má být. Vulkán křičel: "Mám svůj plán." Ostatek se zdál nejasný. Vyšetřování se skončilo závěrečným kvapíkem, po němž Jupiter, už bez koruny, o kterou zatím přišel, celý udýchaný a zpocení, prohlásil, že pozemské ženušky jsou rozkošné a stížnost jejich mužů je naprosto bezpodstatná.

Opona šla dolů a potlesk přehlušily zuřivé výkřiky:

"Všichni! Všichni!"

Ihned šla opona zase nahoru a umělci se objevili, držíce se za ruce. Uprostřed stály vedle sebe Nana a Róza Mignonová a hluboce se ukláněly. Všichni tleskali, klaka dvojnásobně.

Pak se sál zpola vyprázdnil.

"Musím jít pozdravit hraběnku Muffatovou," řekl Faloise.

"Ano, představíš mě," odpověděl Fauchery. "Pak zase půjdeme dolů."

Ale nebylo snadné dostat se k balkónovým lóžím. Chodby nahoře byly namačkány. Chtěl-li se člověk prodrat hloučky odcházejících, musil tu ustupovat, tu proklouzávat, pomáhat si lokty. Pod měděnou lampou, v níž hořel jeden plamének, opíral se o zeď ten velký kritik a před pozorným hloučkem posluchačů posuzoval kus. Ti, kdo šli kolem, říkali si polohlasitě jeho jméno. Po chodbách se šušovalo, že se po celé jednání smál, teď ale byl velmi upjatý a měl plná ústa vkusu a mravnosti. O kus dál kritik s tenkými rty byl velmi blahovolný, ale jeho shovívavost měla pachů z kyslého mléka.

Fauchery nahlížel do lóží kulatými okénky ve dveřích.

Zastavil ho hrabě de Vandevres, koho hledá, když se dověděl, že bratrance jdou pozdravit Muffatovy, řekl, že mají lóže číslo 7, právě jde odtamtud. Pak se naklonil k novinářovu uchu a řekl:

"Poslyšte, kamaráde, ta Nana, tu jsme jednou večer viděli na rohu Provensálské ulice, je to určitě ona..."

"Na mou duši, máte pravdu," zvolal Fauchery. "Však jsem vám říkal, že ji odněkud znám!"

Faloise představil bratrance hraběti Muffatovi de Beuville, ale ten byl velmi odměřený. Hraběnka však při jméně Fauchery pozdvihla hlavu a s velkým taktem vyslovila novinářovi uznání za jeho články ve Figaru. Opírala se o plyš zábradlí a v půvabném sklonu ramen byla k němu jen napolo otočena.

Chvíli se mluvilo a hovor přešel na světovou výstavu.

"Bude to překrásné," řekl hrabě a jeho hranatá a pravidelná tvář byla stále obřadně vážná.

"Byl jsem dnes na Martově poli... Vrátil jsem se okouzlen."

"Říká se, že nebudou včas hotovi," odhodlal se podotknout

Faloise. "Prý tam mají velký zmatek..."

Avšak hrabě ho přísně přerušil:

"Budou hotovi... Císař si to přeje."

Fauchery pak vyprávěl veselou příhodu, jak mohl zůstat v rozestavěném akváriu, když se tam jednoho dne vydal, sháněje námět pro článek do novin. Hraběnka se usmívala.

Chvílemi se dívala do sálu, zdvíhající jednu ruku, vězící až po loket v bílé rukavičce, a zvolna se ovívající. Téměř prázdný sál podřimoval, několik pánů v přízemí rozložilo noviny, ženy zcela nenuceně přijímaly, jako by byly doma. Potichu jako v dobré společnosti se už mluvilo jen pod lustrem, jehož záři tlumil jemný prach zvířený vřavou o přestávce. U východů se kupili muži a dívali se na ženy, které zůstaly sedět, stáli tak po celou dlouhou dobu, natahující krk nad velkým srdcovým výstřihem bělostné náprsenky.

"Počítám s vámi na příští úterý," řekla hraběnka Faloisovi.

Pozvala i Faucheryho, novinář se uklonil. O hře se vůbec nemluvilo a nikdo nevyslovil jméno Nana. Hrabě byl stále ledově důstojný jako v zasedací síni zákonodárského sboru.

Aby vysvětlil jejich přítomnost, řekl prostě, že jeho tchán chodí rád do divadla. Dveře do lóže byly otevřeny a v nich se vysoko tyčila stařecká postava markýze de Chouard s převislou bílou tváří pod kloboukem se širokým okrajem, uvolnil místo novým návštěvníkům a nyní se díval kalnými očima na promenující ženy.

Jakmile hraběnka pozvala oba bratrance, Fauchery se rozloučil

, cítil, že by nebylo vhodné mluvit o hře. Poslední opustil lóži Faloise. Zahlédl ve Vandeuvresově lóži plavovlasého

Labordetta, který pohodlně usazen něco hučel do Blanky de Sivry.

"Tak on se ten Labordette," řekl bratranci, jakmile ho došel, "zná se všemi ženskými?... Teď je zase s Blankou."

"Toť se ví, že se zná se všemi," odpověděl klidně Fauchery.

"Odkud jsi spadl, člověče?"

Na chodbě se zatím trochu uvolnilo. Fauchery se už chystal sejít po schodech, když ho zavolala Lucy Stewartová. Byla až docela vzadu na konci chodby před dveřmi své lóže. Uvnitř je, říkala, horko jako v peci, a zabrala v doprovodu Karolíny

Héquetové a její matky celou šíří chodby, křoupajíc pražené mandle. Stála s nimi uvaděčka a mateřsky s nimi rozmlouvala.

Lucy zahrнула novináře výčitkami: je pěkný, kdekerou ženskou byl navštívit, a jich se ani nezeptal, nemají-li žízeň!

Pak najednou začala o jiném:

"Víš, drahoušku, že se mi ta Nana docela líbí?"

Přemlouvala ho, aby s nimi zůstal na poslední jednání.

Vymluvil se a slíbil, že na ni počká po představení. Dole před divadlem si Fauchery a Faloise zapálili cigaretu. Chodník byl přeplněn, řada pánů sešla z divadelního podjezdu nadýchat se noční svěžestí na bulvár, jehož tep zvolna slábl.

Zatím Mignon zatáhl Steinera do kavárny Varieté. Když viděl, jaký má Nana úspěch, mluvil o ní s velkým nadšením a pozoroval přitom po očku bankéře. Věděl dobře, jaký je, už dvakrát mu sám pomáhal podvádět Rózu, ale když rozmar minul, vždycky ho zase přivedl zpět kajícího a znovu věrného.

Kavárna byla nabitá, mramorové stolky plně obsazeny, někteří hosté pili v chvatu vstoje, a široká zrcadla ovrážela do nekonečna tu směsici hlav a nesmírně zveličovala úzký sál s třemi lustry, s lavičkami potaženými černým plyšem a s točitým schodištěm pokrytým červenou látkou. Steiner si šel sednout ke stolku v prvním lokálu, otevřeném na bulvár, dveře byly už vysazeny, na tu dobu snad trochu předčasně.

Když šli kolem Fauchery a Faloise, bankéř je zastavil:

"Vypijte s námi skleničku piva."

Ale stále na něco myslel: chtěl poslat Naně na jeviště kytici.

Konečně zavolal číšníka, kterému důvěrně říkal Auguste.

Mignon poslouchal a díval se na něj tak pronikavě, že se

Steiner pomátl a zakoktal:

"Dvě kytice, Auguste, a dáte je biletářce, každé té dámě jednu, až se to bude hodit, ano?"

Na druhém konci lokálu nehnutě seděla před vypitou sklenicí dívka nejvýš osmnáctiletá, jako zdřevěnělá dlouhým a marným čekáním. Pod přirozenými kadeřemi krásných popelavých vlasů hleděly z panenské tváře sametové, něžné a nevinné oči, zelené hedvábné šaty byly vyrudlé, kulatý klobouček deformovaný fackami. V nočním chladu byla úplně bílá.

"Hleďme, Sametka!" tiše hlesl Fauchery, když ji zpozoroval.

Faloise byl zvědav, kdo to je. Och, jen taková bulvární děvka, nic víc. Ale je tak roztomile sympatická, že se s ní člověk rád pobaví. A novinář ji oslovil:

"Copak tu děláš, Sametko?"

"Hovno," odpověděla Sametka klidně a nehnula ani brvou.

To se všem čtyřem nesmírně líbilo, dali se do smíchu.

Mignon ujišťoval, že nemusejí pospíchat, přestavění scény pro třetí jednání bude trvat dvacet minut. Ale bratraci, kteří dopili pivo, chtěli jít nahoru, bylo jim zima. Mignon zůstal se Steinerem sám, naklonil se mu až k tváři a řekl:

"Tak jsme domluveni, co? Půjdeme ji navštívit, představím vás... A zůstane to mezi námi, žena o tom nemusí vědět."

Když se Fauchery a Faloise vrátili a usedli, zahlédli v jedné lóži druhého pořadí hezkou, decentně oděnou ženu. Byl s ní jeden velmi seriózní pán, přednosta kanceláře v ministerstvu

vnitru, Faloise ho znal, setkal se s ním u Muffatů. Fauchery si vzpomněl, že to je jistá paní Robertová: moc slušná dáma, neměla nikdy víc než jednoho milence najednou a vždycky to byl muž úctyhodný.

Ale musili se obrátit, Daguenet se na ně usmíval. Teď se už neskrýval, když Nana slavila takový úspěch, po druhém jednání chodil vítězoslavně po chodbách. Gymnasiální pískele po jeho boku se ani nehnulo ze svého křesla, chlapec byl samým obdivem k Naně jako omámen. To je něco, to je žena, byl celý červený a mechanicky navlékal a zase svlékal rukavice. Když zaslechl, že jeho soused mluví o Naně, dodal si odvahy a zeptal se:

"Promiňte, pane, vy znáte tu dámu, co hraje Venuši?"

"Ano, trochu," překvapeně a váhavě zamumlal Daguenet.

"Nevíte, kde bydlí?"

Otázka položená právě jemu, Daguenetovi, byla tak nehorázná, že mladý muž měl chuť odpovědět políčkem.

"Ne," řekl stroze.

A obrátil se zády k mladičkovi. Blondýnek pochopil, že řekl něco, co neměl, začervenel se ještě víc a zůstal jako opařený.

Ozvaly se tři údery, třetí jednání začínalo, uvaděčky, obtížené kožichy a pláště, neústupně vracely na své místo šaty v příboji obecnosti, které se hrnulo zpět. Klaka uvítala potleskem dekoraci, jeskyni vyhloubenou ve stříbrném dolu na hoře Etně, její stěny se třpytily jako zbrusu nové tolary,

Vulkánova pec v pozadí planula jako zapadající slunce. Diana se ve druhém aktu s Vulkánem už domluvila, bude předstírat nutnou cestu, aby Venuše s Marsem měli volnou ruku. Sotva

Diana osaměla, vstoupila Venuše. Hledištěm proběhla vlna vzrušení. Nana byla nahá. Klidně si troufala být nahá, jista všemohoucností svého těla. Halil ji toliko prostý závoj, pod jeho lehoučkou tkaninou se rýsovala oblá ramena, amazonská hrud', růžové hroty ňader trčely vzhůru pevné a napjaté jako kopí, bylo vidět široké kyčle, jak se rozkošnický pohupují, stehna tlusté blondýny, celé to pěnově bělostné tělo. Venuše, zrozená z mořské vlny, oděná toliko závojem svých vlasů.

A když Nana zvedla ruce, v podpažním důlku se ve světle rampy zlatilo chmýří. Žádný potlesk se neozval. Nikdo se už nesmál, tváře mužů byly vážné a napjaté, nosy se špičatily, rozjitřená ústa byla suchá. Sálem jako by zavanul lehoučký větřík plný temné hrozby. V té hodné holce se náhle vztyčila žena, věčný zdroj nepokoje, smyslnost jejího pohlaví se vzepjala, rozevřely se propasti chťiče. Nana se stále usmívala, ale nabroušeným úsměvem samice, která polyká muže.

"Hrome," vycedil prostě Fauchery.

Zatím se Mars s chocholem na hlavě dostavil na schůzku a octl se mezi oběma bohyněmi. Prulliére zahrál tu scénu bezvadně, z jedné strany ho laskala Diana, neboť se ho ještě

naposledy snažila získat, než ho vydá Vulkánovi, z druhé strany se s ním mazlila Venuše, kterou dráždila přítomnost soupeřky, Mars ochotně přijímal všechny ty milostné lichotky a rozplýval se blažeností, spokojeně chrchlaje jako prase v žitě.

Scénu končilo velké trio, v té chvíli se v lóži Lucy

Stewartové objevila uvaděčka a hodila na jeviště dvě ohromné kytice bílého šeríku. Ozval se potlesk, a zatímco Prulliére zvedal kytice, Nana a Róza Mignonová se ukláněly. Část hlediště se s úsměvem obrátila k přízemní lóži, v níž seděli Steiner a Mignon. Bankéřovi vstoupila do tváří všecka krev a brada mu křečovitě pošukovala, jako by měl škytavku.

To, co následovalo, přivedlo sál do varu. Diana vztekle odešla. Venuše usedla na lavičku z mechu a ihned zavolala na Marsa. Nikdy ještě nebylo jeviště svědkem tak odvážné scény svádění. Nana oběma rukama objímala Prulliéra a už si ho tiskla na sebe, když se objevil v pozadí jeskyně Fontan a v přehnané masce uraženého manžela, který přistihl svou ženu in flagranti, rozehrával svou směšně vzteklou mimiku.

V ruce držel proslulou drátěnou síť. Chvíli s ní kroužil v ruce podoben rybáři, když se chystá vrhnout čerem, a důmyslným trikem se Venuše a Mars octli v pasti, síť je lapila a oni znehybněli v pozici šťastných milenců.

V hledišti vzrůstal šum jako sílící vzdychání. Několik rukou zatleskalo, všechna kukátka mířila na Venuši. Nana se pomalu zmocňovala obecnosti a teď jí už podléhal každý muž. Rujnost, která z ní stoupala jako ze říjící zvěře, šířila se dál a dál a plnila celé divadlo. V té chvíli každé sebemenší její hnutí dráždilo smyslnou žádost, pohyb jejího malíčku tělesně vzrušoval. Zada mužů se hrbila a zachvívala, jako by jim po nich jezdily neviditelné smyčce, chmýří na šíjích se čepýřilo pod tenkým a bludným dechem nějakých ženských úst. Fauchery se zadíval na gymnasiální pískle a viděl, jak vášeň pozdvihuje chlapce z křesla. Zvědavě pohlédl na hraběte de Vandeuvres, byl velmi bledý, rty pevně sevřené, Steinera div neranila mrtvice, jak byl rudý, Labordette s kukátkem na oku měl užaslý pohled koňského handlíře, který se obdivuje čistokrevné klisně, Dagenetovy uši byly krvavě nachové a slasti až stříhaly. Novinář se podíval na okamžik za sebe a užasl nad obrazem, jaký se naskytl jeho očím v lóži Muffatových: za bílou a vážnou hraběnkou se stavěl na špičky hrabě, ústa otevřená, ve tváři, protkané namodralými žilkami, červené skvrny, vedle něho stál markýz de Chouard a z jeho kalných očí, teď ve stínu světélkujících jako oči kočičí, tryskaly zlaté jiskry. Lidem docházel dech a účesy těžkly nad čelem plovoucím v potu. Představení trvalo už tři hodiny a vydýchaný vzduch byl horký lidským pachem. Mračna prachu houstla v záři plynového světla a nehybně ležela pod lustrem.

Rozkolísaným sálem, malátným a vydrážděným, smýkala závrať, mráкотná žádostivost hekající v půlnočním temnu ložnic.

A Nana tváří v tvář omdlávajícímu publiku, těm patnácti stům nakupených osob, vydaných napospas mdlení a nervové krizi před koncem představení, zůstávala vítězná se svým mramorovým tělem a svým pohlavím, dosti silným, aby zničilo celý ten svět před ní a samo zůstalo nedotčeno.

Hra spěla ke konci. Na vítězné Vulkánovo zavolání defiloval celý Olymp před zamilovanou dvojicí, s výkřiky ohromení a rozpustilého veselí. Jupiter řekl: "Milý synu, je to od vás velká lehkomyšlnost, že jste nás zavolal na takovou podívanou." Pak nastal obrat příznivý pro

Venuši. Sbor paroháčů, jež jako dříve uvedla Iris, snažně prosil pána všech bohů, aby jejich stížnosti nevyhověl, od té doby, říkali, co jejich ženy zůstávají doma, stává se mužům život nesnesitelným, raději chtějí být klamáni a spokojeni, a to byla také morálka komedie. Venuše pak byla puštěna na svobodu a Vulkánovi povolena rozluka od stolu i lože. Mars se usmířil s Dianou.

Malou pradlenku vykázal Jupiter v zájmu domácího klidu na kteréosi souhvězdí. Konečně propustili z vězení Amora, který tam dělal papírové holubičky, místo aby časoval miluji, miluješ, miluje... Opona spadla nad závěrečnou apoteózou: sbor paroháčů na kolenou zpíval děkovný hymnus na počest

Venuše, která se usmívala, zveličená ve své vladařské nahotě.

A už diváci vstávali a mířili k východům. Ozývala se jména autorů a za hromového potlesku byla Venuše dvakrát vyvolána.

Výkřiky Nana! Nana! zběsile vířily celou divadelní prostorou. A pak se v hledišti setmělo, ještě se ani nevyprázdnilo, rampa zhasla, plaménky v lustru se stáhly, dlouhé povlaky z šedého plátna sklouzly z proscéniových lóží a přikryly zlacení galerií, sál, tak horký a hlučný, upadl pojednou do těžkého spánku a ke stropu stoupal pach plísně a prachu.

Hraběnka Muffatová čekala vzpřímená a zahalená u zábradlí lóže, až se dav vytratí, a upírala pohled do stínu.

V chodbách nastala tlačence, strkalo se do biletárek, které ztrácely hlavu nad sesutými kupami šatů. Fauchery a Faloise si pospíšili, aby byli včas u východu a mohli pozorovat odcházející. Podél vestibulu stál špalír mužů a po dvojím schodišti zvolna sestupovaly dva nekonečné proudy, pravidelné a kompaktní. Steiner, kterého vlekl Mignon, vyšel mezi prvními.

Objevil se hrabě de Vandevres, na ruce Blanku de Sivry.

Gaga s dcerou se chvíli rozpačitě tvářily, ale Labordette jim rychle obstaral fiakr a galantně za nimi zavřel dveře. Nikdo neviděl vycházet Daguena. Gymnasiální pískle s hořícími tvářemi se rozhodlo, že počká před vchodem pro herce, jak hoch běžel k pasáži Panorama, jejíž mříž však byla zavřena,

Sametka, která stála na chodníku, se o něj otřela sukněmi, avšak zoufalý hoch ji hrubě odbyl a zmizel v davu, v očích slzy roztoužení a bezmocnosti. Diváci si zapalovali doutníky, a jak se vzdalovali, pobrukovali si árii Když Venuše večer na obloze... Sametka se vrátila před kavárnu Varieté a August jí dovolil posbírat cukr zbylý po hostech. Nějaký tlustý muž, ještě rozpálený z divadla, si ji konečně odvedl na ztemnělý a zvolna tichnoucí bulvár.

Diváci se však stále ještě trousili z divadla. Faloise čekal na Clarissu. Fauchery plnil slib, že počká na Lucy

Stewartovou, Karolínu Héquetovou a její matku. Když konečně přišly, zaujaly celý jeden kout vestibulu a hlučně se smály

Muffatům, kteří prošli, tváře jako z ledu. Z jedněch malých dvířek vystoupil Bordenave a vymámil na Faucherym slib, že o kuse určitě napíše článek. Byl celý zalit potem, jakoby opojen úspěchem, tvář mu jen zářila.

"Vypadá to na takových dvě stě představení," úslužně tvrdil Faloise, "celá Paříž se pohne do vašeho divadla."

Ale Bordenave se rozzlobil, a prudce trhnuv bradou směrem k publiku, které plnilo vestibul a bylo ještě posedlé Nanou, rty suché a oči rozpálené, prudce vykřikl:

"Řekni přece do mého bordelu, ty jeden zatracený paličáku!"

DRUHÁ KAPITOLA.

Nazítří v deset hodin Nana ještě spala. Bydlila na

Hausmannově bulváru v druhém poschodí velké novostavby, majitel v ní pronajímal byty přes první nejhorší dobu, kdy jsou ještě vlhké, jen dámičkám. Nanu tam ubytoval jeden bohatý moskevský kupec, který přijel na zimu do Paříže, a zaplatil činži na půl roku dopředu. Byt byl pro ni příliš velký a zařízení nebylo nikdy úplné, křiklavý přepych s konzolami a zlatými židlemi se tam mísil s všelijakým haraburdím z druhé ruky, s mahagonovými stolečky a svícny jakoby z florentského bronzu, ve skutečnosti zinkovými. Všecko ukazovalo na holku, kterou první vážný pán příliš brzy opustil a ona se pak musila spokojit s milovníky druhého a třetího řádu, na těžké začátky, na marné pokusy vyšvihnout se, když nebyl úvěr a hrozilo se vyhazovem.

Nana spala na břiše, tváří zbledlou spánkem zabořena do podušky, kterou svírala nahýma pažema. Ložnice a toaletní pokojík byly dvě jediné místnosti, které místní čalouník pečlivě zařídil. V tlumeném světle, které vnikalo zpod záclon, bylo vidět palisandrový nábytek, tapety a židle potažené prošivaným damaškem s velikými modrými květy na šedém podkladě. Tu se Nana ve vlahém dusnu dřímající ložnice prudce probudila, jakoby překvapena, že místo po jejím boku je prázdné. Pohlédla vedle na druhou podušku a v jejích krajkách spatřila ještě teplý důlek, vytlačený hlavou.

Zatápala rukou a stiskla elektrický zvonek u hlavy postele.

"Copak on už odešel?" zeptala se, když vstoupila komorná.

"Ano, madame, pan Paul odešel ani ne před deseti minutami..."

Protože madame byla unavena, nechtěl ji budit. Ale mám vyřídit, že přijde zítra."

Komorná Zoe za hovoru vytahovala žaluzie. Do ložnice vpadl bílý den. Zoe, výrazná brunetka s hladkým, pěšinkou rozděleným účesem, měla tvář protaženou jako psí čumáček, bledou a dolíčkovatou, ploský nos, tlusté rty a černé, věčně těkající oči.

"Zítra, zítra," vzpomínala Nana, která se dosud úplně neprobrala ze spánku, "copak je zítra jeho den?"

"Ano, madame, pan Paul chodí vždycky ve středu."

"Ale ne, už si vzpomínám," zvolala mladá žena, když usedla v posteli. "Všecko se změnilo. Chtěla jsem mu to dnes ráno říct... Padl by tady na Cikána a to by byla pěkná mela!"

"Madame mi nic neříkala, nemohla jsem vědět," bručela

Zoe. "Když madame mění dny, má mi to říct, abych věděla..."

Tak starý špinhauzník už nebude chodit v úterý?"

Když byly paní a služka mezi sebou, říkaly docela vážně starý špinhauzník a Cikán dvěma mužům, kteří si je vydržovali, jeden byl obchodník z předměstí Saint-Denis, opatrný na krejcar, druhý, jakýsi Valach, prý hrabě, platil velmi nepravidelně a peníze od něho podivně páchly. Daguenet si vyjednal, že bude chodit po starém špinhauzníkovi, protože obchodník musil být doma už ráno v osm hodin, mladý muž čekal v kuchyni u Zoe, až odejde, a zaujímal pak jeho ještě teplé místo až do deseti hodin, pak sám odcházel za svými záležitostmi. Naně i jemu se to zdálo velmi pohodlné.

"Tak ať!" řekla Nana, "dnes odpoledne mu napíšu... A jestli dopis nedostane, zítra ho ke mně nepustíš."

Zoe zatím chodila pomalu po ložnici. Mluvila o včerejším velkém úspěchu. Madame ukázala velký talent, zpívala tak dobře. Ó, teď může být madame klidná!

Nana se opírala loktem o podušku a v odpověď jen pokyvovala hlavou. Košile se jí svezla z ramen, rozpletené a zcuchané vlasy jí v nepořádku padaly na ramena.

"No jo," říkala zadumaně, "ale co, než to bude? Dnes budu mít jen samé nepříjemnosti. Nebyl tu dnes ráno zase domovník?"

Obě ženy teď mluvily vážně. Jsou dlužny za tři kvartály, domácí hrozí exekucí. Kromě toho se na ně valí celá horda věřitelů: drožkář, pradlena, krejčí, uhlíř a ještě další přicházeli každý den a vysedávali na lavici v předsíni, nejhorší byl uhlíř, ten křičel už na schodech. Ale největší Naninou starostí byl malý Ludvíček, dítě, které měla v šestnácti letech a které nechávala u kojné v jedné vesnici u Rambouilletu. Ta žena prohlašovala, že vydá dítě, jen když dostane tři sta franků.

Když se Nana posledně vrátila z návštěvy svého dítěte, popadl ji záchvat mateřské lásky a byla celá zoufalá, že nemůže uskutečnit svůj starý sen, který se stal její utkvělou myšlenkou, totiž vyplatit kojnou a dítě dát k tetě Leratové v Batignollech, tam za ním bude moci jezdit, kdy se jí zlíbí.

Komorná podotkla, že by se madame měla se vším svěřit starému špinhauzníkovi.

"Ale vždyť jsem mu to všechno už řekla," zvolala Nana,

"odpověděl, že má teď mnoho placení. Nepůjde nad svůj tisíc franků měsíčně... A Cikán? Ten je teď na tom bledě, myslím, že mnoho prohrál... A ubohý Mimi by sám potřeboval, aby mu někdo půjčil, baissa na burze ho řádně oškubala, ani květiny mi už teď nemůže nosit."

Mínla Daguena. Ve sdílné náladě, když se dobře vyspala, nemívala před Zoe tajemství. Komorná už byla zvyklá na takové důvěrnosti a přijímala je s jakýmsi uctivým souhlasem.

Když je madame tak hodná a mluví s ní o těch věcech, dovolí si říci, co si myslí. Především má madame velmi ráda, opustila kvůli ní paní Blanchovou, a bůhví, že paní Blanchová dělá všechno možné, aby ji získala nazpět! O místo není, je všude velmi známá, ale neopustila by madame ani v nouzi, neboť věří v její budoucnost. A nakonec měla i konkrétní rady.

V mládí děláme hlouposti. Teď je třeba mít otevřené oči, protože mužští myslí jen, jak by si užili. Och, nynčko jich bude jako máku! Jediné slovo od madame uspokojí věřitele a peněz bude jako želez.

"To všechno je hezké, ale nedá mi to tři sta franků," opakovala Nana, prohrabujíc se v bujných kadeřích. "Potřebuji tři sta franků, dnes, teď hned... To je hloupé, nemít nikoho, kdo by vám dal tři sta franků."

Premýšlela. Poslala by do Rambouilletu paní Leratovou, právě ji čeká. Všecka radost z včerejšího triumfu je ta tam, nemůže-li uskutečnit svůj rozmar. Když si pomyslí, že jí včera tleskalo tolik mužů, ale jediný z nich nepřijde a neřekne:

"Tady je těch patnáct Ludvíků!" A pak, nemůže peníze přijímat jen tak. Můj bože, jak je nešťastná! A stále se vracela k svému roběti, má tak nevinné modré oči a žvatlá: "Maminko" tak směšně, že by jeden pukl smíchy!

V tom se ozval elektrický zvonek u vchodu. Zoe se vrátila a spiklenecky řekla:

"Nějaká paní."

Viděla tu paní už dvacetkrát, ale dělala, jako by se s ní nebyla nikdy setkala a nevěděla, jaké jsou její styky s dámami v nesnážích.

"Řekla mi své jméno... Paní Triconová."

"Triconka!" zvolala Nana. "Pravda, pravda, docela jsem zapoměla. Ať vejde!"

Zoe uvedla starou dámu vysoké postavy, s dlouhými lokýnkami a tváří hraběnky, která běhá po advokátech. Pak tiše a obratně jako úhoř vyklouzla ven, jako dělávala, když přišla mužská návštěva. Ostatně mohla zůstat. Triconka si ani nesesla. Vyměnily s Nanou jen několik strohých slov.

"Mám pro vás na dnes někoho ... Chcete?"

"Ano ... Kolik?"

"Dvacet Ludvíků."

"V kolik hodin?"

"Ve tři... Ujednáno."

A Triconka začala ihned mluvit o počasí, jak je sucho, že se venku dobře chodí. Musí navštívit ještě čtyři nebo pět osob.

Odešla, nahlížejí do malého zápisníčku. Nana osaměla, zřejmě se jí ulevilo. Lehký záchvěv jí přeběhl po šíji a ona se znovu zachumlala do teplé postele, měkce a líně jako zimomřivá kočka. Oči se jí zvolna přivíraly, usmívajíc se při myšlence, že si Ludvíčka zítra pěkně ustrojí, usnula, jako basový doprovod se jí vrátil celonoční horečný sen s neutuchající vřavou potlesku a vyvolávání a konejšil její únavu.

Když v jedenáct hodin Zoe uváděla paní Leratovou

Nana ještě spala. Ale šramot ji probudil a ihned řekla:

"Ach, to jsi ty... Pojedeš dnes do Rambouilletu."

"Proto jsem přišla," odpověděla teta. "Vlak jede ve dvanáct dvacet. Ještě mám čas."

"Ne, to ještě nebudu mít peníze," pokračovala mladá žena, a vysoko zvedajíc prsy, protahovala se. "Najíš se a pak uvidíme."

Zoe přinesla plášť na česání.

"Madame," řekla tiše, "je tu kadeřník."

Ale Naně se nechtělo do toaletního pokojíku a sama zavolala:

"Vstupte, Francisi!"

Pán v bezvadném úboru strčil do dveří. Pozdravil. Nana právě vstávala a vystrkovala z postele nahé nohy. Nespěchala, natáhla ruce, aby na ně Zoe mohla navléknout rukávy pláště.

Francis velmi nenuceně a s důstojnou tváří čekal, ani se neobrátil. Nana si sedla, a když jí zajel hřebenem do vlasů, promluvil.

"Madame ještě neviděla noviny... Ve Figaru je velmi dobrý článek."

Měl ty noviny s sebou. Paní Leratová si nasadila brýle a stojíc u okna nahlas článek přečetla. Přimila svou četnickou postavu, a když přišla na nějaký zvlášť lichotivý přívlastek, špičatila nos. Článek byl od Faucheryho, napsal jej hned po představení, dva vřelé sloupce, herečku jízlivě a duchaplně tepal, pro ženu měl slova neomaleného obdivu.

"Znamenitě napsáno," opakoval Francis.

Že si článek dobíral její hlas, z toho si Nana hlavu nedělala.

Ten Fauchery je moc hodný hoch, musí se mu odvděčit.

Když paní Leratová přečetla článek podruhé, prohlásila z ničeho nic, že muži všichni mají čerta - v lýtkách, odmítla vysvětlit, jak to myslí, spokojena svou rozpustilou narážkou, ač jí

rozuměla jen ona sama. Ale Francis zatím dokončil Nanin účes, upevnil ještě uzel, a než odešel, řekl:

"Dám pozor na večerníky... Jako obvykle, ano? O půl sedmé?"

"Přineste mi kelímek pomády a libru pražených mandlí! Od

Boissiera, ano?" volala za ním Nana přes salón, když už zavíral dveře.

Teprve pak si obě ženy vzpomněly, že se ještě ani nepřivítaly, a hlučně se líbaly na tváře. Článek ve Figaru je rozjařil.

Naně, která byla ještě stále trochu rozespalá, stoupl ten triumf znovu do hlavy. Ale Róza Mignonová, ta má asi pěkné ráno! Protože teta nebyla večer v divadle - vymlouvala se, že jí takové rozčilování nedělá dobře na žaludek -, Nana jí všechno sama vyprávěla, opájela se vlastním líčením, jako by jí byla večer při potlesku padla k nohám celá Paříž. Pak najednou přestala a se smíchem se ptala, zda by to byl kdo řekl, když se ještě courala v ulici U zlaté kapky. Paní Leratová potřásla hlavou. Ne, ne, to tenkrát nikdo nemohl předvídat.

Ted' mluvila i ona, vážně se tvářila a Naně říkala milá dcero.

Cožpak není její druhá matka, když ta skutečná už odešla za tatínkem a babičkou? Dojatá Nana se div nerozplakala. Ale paní Leratová vedla svou, že co bylo, bylo, ó, bylo to někdy všelijaké, raději to moc nerozmazávat. Dlouho nenavštěvovala svou neteř, doma jí předhazovali, že na to jednou pěkně doplatí. Jako by to bylo panebože vůbec možné! Nemusí jí nic o sobě říkat, je přesvědčena, že žila vždycky počestně. Ted' jí stačí, že má tak pěkné postavení a že tak visí na svém synkovi.

Počestný a pracovitý život, co jiného má člověk na tom světě?

"S kým máš to dítě?" zeptala se znenadání a v očích ji zasvítily zvědavost.

Překvapená Nana chvíli váhala.

"S jedním pánem," odpověděla.

"To se podívejme," pokračovala teta, "říkalo se, že s nějakým zedníkem a ten že tě bil... Nu co, však mi to jednou budeš vypravovat, to víš, já umím mlčet ... A o toho maličkého se budu starat, jako by to byl syn nějakého prince."

Teta mívala květinářství, ale ted' žila z úspor, šest set franků renty, skládala je krejcar ke krejcaru. Nana slíbila, že jí najme pěkný byt, kromě toho jí bude dávat sto franků měsíčně.

Slyšíc tu cifru, teta se zapomněla a vzkřikla na neteř, jen aby je brala pěkně na hůl, když je má tak v hrsti, totiž mužské, myslila. Obě ženy se znovu objímaly. Ale když Nana ve své radosti přivedla řeč na Ludvíčka, najednou se zasmušila, jako by si byla na něco vzpomněla.

"To je hloupé," šeptla, "musím ve tři hodiny odejít. Je to robota!"

V té chvíli vstoupila Zoe a hlásila, že je prostřeno. Šlo se do jídelny a tam před stolem už seděla nějaká stará dáma. Byla v klobouce a v šatech neurčité barvy, jakoby zapopelených.

Nezdálo se, že by její přítomnost byla Nanu překvapila. Jen se jí zeptala, proč nešla do pokoje.

"Slyšela jsem hlasy," odpověděla stará paní. "Myslila jsem, že máte společnost."

Paní Maloirová, dáma úctyhodného vzezření a vybraných způsobů, byla Naninou "starší přítelkyní", dělala jí společnosti a provázela ji na pochůzkách. Zdálo se, že ji přítomnost paní

Leratové znepokojuje. Když se však dověděla, že je to teta, přátelsky a s mdlým úsměvem na ni pohlédla. Ale Nana prohlásila, že má hlad jako vlk, pustila se do ředkviček a křoupala je jen tak, bez chleba. Paní Leratová najednou dělala okolky a ředkvičky odmítala, prý po nich bývá celá zašlemovaná.

Když pak Zoe přinesla kotlety, Nana se v nich nimrala a jen ocucávala kosti. Chvillemi zašilhala po klobouku své starší přítelkyně.

"To je ten nový klobouk, co jsem vám dala?" zeptala se nakonec.

"Ano, upravila jsem si ho," mumlala paní Maloirová s plnými ústy.

Klobouk to byl výstřední, vpředu ohromně rozšířený a ozdobený mohutným pérem. Paní Maloirová k smrti ráda předělávala všechny své klobouky, ona jediná ví, říká, co jí sluší, a obratem ruky dokázala udělat z nejelegantnějšího klobouku hučku. Nana, která jí ten klobouk koupila, jen aby se za ni nemusila na ulici stydět, zvolala skoro hněvivě

"Alespoň si ho sundejte!"

"Ne, děkuji," odpověděla stará paní důstojně, "nepřekáží mi, jí se mi v něm docela dobře."

Po kotletách byl květák a zbytek studeného kuřete. Nana nad každým jídlem okouněla, nevěděla má si vzít, nemá si vzít, ke všemu čichala, nakonec nechala všechno stát a vzala si jen zavařeninu.

Zákusek se vlekl. Zoe ani nesklidila se stolu a už nesla kávu.

Dámy talíře prostě odstrčily. Stále se mluvilo o tom krásném včerejším večeru. Nana si kroutila cigarety a při kouření se houpala na zvrácené židli. Zoe, opřená o kredenc, zůstala s nimi, a rozkládajíc rukama vyprávěla o svém životě. Pochází z Bercy, říká, a je dcerou porodní báby, která zkrachovala.

Napřed sloužila u nějakého dentisty, pak u zástupce pojišťovny, ale to nebylo nic pro ni, vypočítávala pak s nádechem pýchy všechny dámy, u nichž sloužila jako komorná. Podle toho, co říkala, měla v svých rukou jejich osud. Kdo ví, jak by nejedna z nich byla dopadla, nebýt jí, Zoe. Tak jednou byla paní Blanchová s panem Octavem, a najednou jde domů starý, co udělá Zoe? Jde přes salón, schválně klopýtne, padne, starý přiskočí, pak běží do kuchyně pro sklenici vody a pan

Octave zatím pláchne.

"Je opravdu hodná, to zase ano!" prohodila Nana, poslouchala s tklivou pozorností a nelíčeným obdivem.

"Já jsem měla něco malérů..." začala paní Leratová.

Přisedla blíž k paní Maloirové a vylévala si srdce. Obě přitom srkaly cukr namáčený v koňaku. Paní Maloirová byla ochotna sdílet se o tajnosti druhého, sama však na sebe nikdy nic nepověděla. Říkalo se, že žije z jakési záhadné penze v pokoji, kam nikdo nevchází.

Nana pojednou vzkypěla:

"Tetičko, nehraj si přece s těmi noži... Víš, jak mě to rozčiluje."

Paní Leratová totiž mimoděk položila dva nože křížem přes sebe. Nana jinak chraň bůh, že by byla pověřčivá.

Rozsypat sůl, to nic není, na pátek taky nedá. Ale nože, to přestává všechno, nože nikdy nelžou. Jistě na ni čeká něco nepříjemného. Zívla a řekla, tváříc se velmi mrzutě:

"Už dvě hodiny... Musím jít. Taková otrava!"

Obě staré dámy na sebe pohlédly. Všecky tři pak beze slova pokyvovaly hlavou. Není to vždycky zábava, to je jisté. Nana si však ještě zapálila cigaretu a znovu se houpala na židli, druhé dvě ženy se filosoficky zadumaly a diskrétně svíraly ústa. Po chvíli mlčení se ozvala paní Maloirová:

"My si zatím s madame zahrajeme bulku. Hraje madame bulku?"

Zajisté že paní Leratová hraje bulku, a jak, panečku! Zoe se zatím vytratila, ale není zapotřebí ji volat, roh stolu jim postačí, odhrnulý ubrus, rovnou přes špinavé talíře. Ale když už paní Maloirová šla do zásuvky u kredence pro karty, Nana si vzpomněla a požádala ji, aby jí napsala dopis, než se dají do karet. Sama nerada píše, a pak si není jista v pravopise, kdežto její stará přítelkyně má tak cituplný sloh. Běžela do pokoje pro zvlášť krásný dopisní papír. Kalamář a obyčejná lahvička s inkoustem za tři sou a se zrezivělým perem se povalovaly někde na skříní. Psaní bylo pro Daguejeta. Paní Maloirová sama od sebe napsala svým krásným anglickým písmem:

"Můj milovaný hošíčku" a v dalším mu sdělovala, aby příští den nechodil, že "to není možné", ale "ať je v dáli nebo nablízku, ona že je v myšlenkách stále u něho".

"A končím: "Tisíckrát tě líbám`," dodala.

Paní Leratová při každé větě přitakávala. Oči jí jen svítily, ráda se takto podílela na milostných příbězích. Proto také chtěla sama přiložit ruku k dílu a něžně zacukrovala:

"Tisíckrát Tě líbám na Tvé krásné oči!"

"Správně: "Tisíckrát Tě líbám na Tvé krásné oči!"" opakovala

Nana a po tvářích obou starých žen přeběhl výraz blaženosti.

Zazvonily na Zoe, aby šla s dopisem k posluhovi. Mluvila právě s divadelním zřízencem, který přinesl Naně písemný vzkaz, ráno zapomenutý. Nana pozvala zřízence dál a požádala ho, aby cestou zpátky doručil její dopis Daguinetovi. Pak se ho vyptávala. Ó, pan Bordenave je velice spokojen, představení je už na týden vyprodáno, madame si neumí představit, kolik lidí se od rána ptalo na její adresu. Když zřízenec odešel,

Nana prohlásila, že zůstane mimo dům nejvýše půl hodiny.

Přijdou-li návštěvy, Zoe jim řekne, aby počkaly. Vtom zazněl elektrický zvonek. Byl to věřitel, drožkář, posadil se v předsíni na lavici. Může tam lelkovat až do večera, žádný spěch.

"Nic naplat, musím jít!" řekla Nana, celá zdřevěnělá nicneděláním, zívala a znovu se protahovala. "Už bych tam měla být."

Přesto se nehýbala. Dívala se do karet tetě, která právě hlásila sto do esa. Složila bradu do dlaně a zahloubala se.

Ale vyskočila, když tloukly tři hodiny.

"Zatraceně!" vyrazila ze sebe.

Paní Maloirová, která právě počítala desítky, ji měkce povzbuzovala.

"Drahoušku, uděláte nejlíp, když si to odbudete co nejdřív."

"Ano, pospěš si," přidala se paní Leratová, míchajíc karty.

"Pojedu ve čtyři třicet, přineseš-li peníze před čtvrtou hodinou."

"Och, to nebude dlouho trvat," řekla Nana polohlasitě.

V deseti minutách se s pomocí Zoe ustrojila a nasadila si klobouk. Ani se moc neprohližela, má-li na sobě všechno v pořádku. Když už došla na schody, znovu zazněl zvonek.

Tentokrát to byl uhlíř. Nu co, bude dělat drožkářovi společníka, ujde jim líp čas. Protože se však obávala nepříjemného výstupu, odešla kuchyní a zadním schodištěm. Dělávala to často, jen musila zvednout sukň.

"Tak hodné matce se všechno odpouští," poznamenala mravoučně paní Maloirová, když s tetičkou osaměly.

"Hlásím osmdesát do krále," odpověděla paní Leratová, až po uši ve hře.

A obě se znovu ponořily do nekonečné partie.

Se stolu nebylo sklizeno. Vzduch byl hustý a těžký, plný pachu z jídel a cigaretového dýmu. Dámy si znovu dávaly cukr s koňakem. Tak hrály a srkaly dvacet minut, když zvonek zazněl po třetí, do jídelny vtrhla Zoe a bezohledně je hnala do kuchyně, jako nějaké své kamarádky.

"Vidíte, zas už někdo zvoní... Tady nemůžete zůstat.

Přijde-li mnoho lidí, budu potřebovat celý byt... Tak hopla, hopla!"

Paní Maloirová chtěla napřed dohrát hru, když ale viděla, že Zoe už sahá po kartách, rozhodla se jinak a opatrně sebrala karty, aby se nepomíchaly, paní Leratová zatím stěhovala láhev s koňakem, skleničky a cukr. Obě pak běžely do kuchyně a usadily se tam na konci stolu mezi hadry na sušení a škopkem, ještě plným vody po nádobí.

"Řekly jsme tři sta čtyřicet... Vynášíte."

"Hraju srdce."

Když se Zoe vrátila, byly znovu zabrány do hry. Paní

Leratová míchala a paní Maloirová se po chvíli zeptala:

"Kdo to byl?"

"Ale, nikdo," odpověděla služka nedbale, "nějaký mladíček..."

Chtěla jsem ho poslat, odkud přišel, ale je tak hezký, bradu má ještě docela hladkou, modré oči a tvář jako holčička, že jsem mu nakonec řekla, aby počkal... Drží v ruce ukrutnou kytici a za nic na světě ji nechce dát z ruky... Úplný usmrkánek, ještě by měl sedět ve škamnách, vlastně by zasloužil pár pohlavků!"

Paní Leratová šla pro láhev vody na grog, po cukru s koňakem dostala žízeň. Zoe mumlala něco, jako že by si beze všeho taky dala říct. Má, říkala, ústa hořká jako žluč.

"A kam jste ho dala?" ptala se paní Maloirová.

"Ale, do zadního pokojíčku, není tam ani nábytek. Zrovna jen kufr a stůl. Tam dávám takové zelenáče."

Silně si sladila grog, když se zvonek zase rozdrnčel.

Vyskočila: copak ji u všech sakrů nenechají klidně ani napít?

Přece však šla otevřít. Vrátila se, a když se paní Maloirová na ni tázavě podívala, řekla:

"Nic, kytice."

Všecky tři se posilovaly grogem, připíjejíce si navzájem pokynem hlavy.

Tu se ozval zvonek dvakrát rychle za sebou. Zoe už konečně sklízela se stolu, nosila talíře do výlevky v kuchyni, jeden po druhém. Zvonková hra začíná, mají se nač těšit. Ale nebylo to nic zvláštního. Podávala do kuchyně hlášení a dvakrát za sebou se ozvalo její pohrdavé:

"Nic, kytice."

Avšak rozesmála obě dámy mezi dvěma hrami, když jim líčila, jaké obličejové dělájí věřitelé v předsíni na kytice.

Madame je všude najde na toaletním stolku. Škoda, stojí to tolik peněz a člověk z toho nemá krejcar. Vyhozené peníze.

"Chtěla bych mít," prohlásila paní Maloirová, "každý den ty peníze, které páni v Paříži utratí za květiny ženským."

"Vy jste dobrá, to by chtěl ledakdos," bručela paní Leratová.

"Stačilo by, co stojí drátky na vázání... Šedesát do dámy, má drahá."

Byly už čtyři hodiny bez deseti minut. Zoe vrtěla hlavou, nechápala, že madame tak dlouho nejde. Obvykle, když musí někam odpoledne, bývá s tím brzy hotova, sfoukne to a jdu. Ale paní Maloirová prohlásila, že někdy nejde všude, jak bychom chtěli. Ano, zajisté, v životě se často najdou všelijaké klíčky a háčky, poznamenala paní Leratová. Nezbývá než čekat, jestli se neteř omeškala, jistě je něčím zaneprázdněna, ne? Ostatně, co jim schází? V kuchyni je docela příjemně.

A protože neměla srdce, vynesla káry.

A zase někdo zvonil. Tentokrát se Zoe vrátila celá rozzářená.

"Děti, přišel tlustý Steiner," hlásila tlumeným hlasem hned ode dveří. "Toho jsem pustila do malého salónu."

Protože paní Leratová "ty pány" neznala, vyprávěla jí paní

Maloirová o bankéři. Že by pouštěl Rózu Mignonovou k vodě? Zoe jen vrtěla hlavou, ona ví své. Ale znovu musila jít otevřít.

"Tak! To je nadělení!" vrčela, když se vrátila. "Cikán!

Marně jsem mu vykládala, že madame není doma, usadil se v ložnici... Čekali jsme ho až večer."

Ve čtvrt na pět Nana ještě nebyla doma. Co kde může dělat? To už je opravdu hloupé. Ještě dvě kytice přinesli. Rozmrzelá Zoe se šla podívat, zbylo-li ještě trochu kávy. Ó ano, dámy by si také daly říct na koflík navrch, pro povzbuzení.

Beztoho už usínaly, jak byly uvelebené na židlích a stále tímž pohybem braly z talónu karty. Odbíjelo půl páté. To se madame jistě něco stalo. Mluvily už jen šeptem.

Pojednou se paní Maloirová zapomněla a vřískla:

"Mám pět set, kvint major v trumfech!"

"Nekřičte tak, prosím vás," zlobila se Zoe. "Co si ti pánové pomyslí?"

Tu se do ticha, které zavládlo, do tlumeného šepotu vadících se starých žen ozvaly na zadním schodišti rychlé kroky.

Konečně Nana! Bylo ji slyšet oddychovat ještě za dveřmi.

Vstoupila celá červená a v ráži. Sukní, v níž se jí asi zpřetrhaly zdrhovací tkanice, zametla schody, volány se namočily v nějaké louži nebo v jiném svinstvu, vytékajícím z prvního poschodí, tam je služka učiněná špindíra.

"To je dost, že jdeš!" přivítala ji paní Leratová a stáhla ústa, neboť pět set paní Maloirové jí ještě leželo v žaludku.

"Můžeš se chlubit, co lidí jsi nechala čekat!"

"Madame opravdu není rozumná," připojila se Zoe.

Nana byla už tak dost mrzutá a ty výčitky jí dodaly. Po všech těch nepříjemnostech, které zakusila, takové přivítání!

"Dejte mi pokoj!" vykřikla.

"Pst, madame, jsou tu návštěvy," tišila ji Zoe.

Mladá žena ztlumila hlas, a prudce oddychujíc, zajímavě spustila:

"Myslíte si, že to byla zábava, ne? Nebralo to žádný konec.

Rádabych vás viděla... Všechno ve mně jen vřelo, nejraději bych byla fackovala. ... A zpátky žádný fiakr! Naštěstí je to pár kroků. Ale pěkně jsem se proběhla."

"Peníze máš?" zeptala se teta.

"Že se ptáš!" odpověděla Nana.

Sedla si na židli proti kamnům, celá polámaná, jak běžela, ještě si pořádně ani nevydychla, a už vytáhla ze záňadří obálku se čtyřmi stofrankovými bankovkami. Bankovky lezly z obálky, jak ji nedočkavě roztrhla prstem, aby se přesvědčila, co je uvnitř. Tři ženy kolem ní se upřeně dívaly na smačkanou a ušpiněnou obálku z hrubého papíru v Naniných malých rukou, dosud v rukavičkách. Na cestu do Rambouilletu bylo už pozdě, paní Leratová se tam vydá zítra. A Nana začala zeširoka vykládat.

"Madame, návštěvy čekají," upozorňovala komorná.

Ale Nana znovu vzkypěla. Ať čekají! Hned to bude, jen vyřídí svoje. A vidouc, že se teta natahuje pro peníze, řekla:

"Ne všechno! Tři sta franků pro kojnou, padesát tobě na cestu a na útratu, to je tři sta padesát... Ostatek si nechám."

Nastala velká nesnáza opatřit drobné. V celém domě nebyl ani desetifrank. Na paní Maloirovou, která netečně přihlížela, se ani neobracely, ta nikdy u sebe neměla víc než šest sou na omnibus. Nakonec Zoe řekla, že se podívá do svého kufru, a přinesla sto franků v samých pětifrancích. Přepočítala je na rohu stolu. Paní Leratová slíbila, že nazítří přivede

Ludvíčka, a ihned odešla. Nana stále ještě seděla, odpočívala.

"Říkaly jste, že tu jsou návštěvy?" ptala se.

"Ano, madame, tři osoby."

A Zoe jmenovala na prvním místě bankéře. Nana se ušklíbila.

Jestli si Steiner myslí, že se od něho nechá otravovat, když jí včera hodil ten pugét! ...

"A vůbec," prohlásila, "už mám toho všeho po krk. Nepřijímám."

Běžte a řekněte, že se dnes už nevrátím."

"Madame si to ještě rozmyslí a pana Steinera přijme," tiše a s vážnou tváří se ozvala Zoe, nehýbajíc se z místa, zlobilo ji, že se madame zase chystá vyvést nějakou hloupost.

Pak se ještě zmínila o Valachovi, jistě už začíná mít v ložnici dlouhou chvíli. Ale dopálená Nana si teprve postavila hlavu.

Nikoho nechce vidět, nikoho! Kdo jí poslal na krk takovou štěnici?

"Všechny vyhoďte! Raději si zahraju s paní Maloirovou filky. To mi je milejší."

Přerušil ji zvonek. To už přestává všechno! Ještě nějaký otrapa! Zakazovala Zoe jít otevřít. Ta však neuposlechla a odešla z kuchyně. Když se vrátila, podala Naně dvě navštívenky a řekla tónem, který nepřipouštěl odmluvu:

"Řekla jsem, že madame přijímá... Pánové jsou v salónu."

Nana vztekle vyskočila. Ale jména markýze de Chouard a hraběte

Muffata de Beuville ji uklidnila. Na okamžik se zamyslíla.

"Co je to za lidi?" zeptala se konečně. "Znáte je?"

"Znám toho starého," odpověděla Zoe a mnohovýznamně sešpulila ústa.

A vidouc tázavý pohled své paní, dodala prostě:

"Někde jsem ho viděla."

Ta slova, zdálo se, rozhodla. Jen nerada opouštěla mladá žena kuchyni, ten teplý kout, kde se tak pěkně povídalo v příjemné vůni kávy, ohříváné na dohasínajícím ohni. Paní

Maloirová zůstala v kuchyni a vykládala si pasiáns, stále ještě v klobouce, jen pro větší pohodlí rozvázala stuhy a přehodila je přes ramena.

V toaletním pokoji Zoe rychle pomohla paní do županu a Nana se mstila za všechna utrpená příkoří, tlumeně spílajíc mužským. Její nevybíravé nadávky rmoutily komornou, s lítostí viděla, že se madame dosud nedovedla zbavit špinavého nánosu svých začátků. Dodala si odvahy a snažně prosila madame, aby se mírnila.

"Ale houby!" odpověděla Nana drsně, "jsou to čuňata a mají to rádi."

Přesto nastrojila knížecí tvář, jak říkala, ale když už zaměřila do salónu, Zoe ji zadržela a sama o své vůli uvedla markýze de Chouard s hrabětem Muffatem do toaletního pokoje. Tak je to, říkala, mnohem vhodnější.

"Pánové," řekla mladá žena s naučenou zdvořilostí, "lituji, že jste musili čekat."

Oba muži pozdravili a usedli. Záclony z vyšívaného tylu propouštěly do pokoje tlumené světlo. Byla to nejelegantnější místnost z celého bytu, světle čalouněná, s velkým toaletním stolem z mramoru, s vykládaným trojdílným zrcadlem, lehací židlí a křesly potaženými modrým atlasem. Kytice růží, šeříku a hyacintů tvořily na stolku hotovou lavinu květů silně omamné vůně, zvlhlým vzduchem a mdlými výpary z umyvadlových mís se chvílemi nesla ostřejší vůně z několika stébel suchého pačuli, rozdrobených v jakémsi poháru. Nana se choulila do županu, který dobře nedovíral, a tvářila se, jako by byla překvapena při strojení, pleť ještě vlhkou po koupeli, usmívajíc se a jakoby poplašená v té záplavě krajek.

"Madame," řekl vážně hrabě Muffat, "promiňte, že jsme tak neodbytní ... Přicházíme vás požádat o příspěvek na dobročinný účel ... Ten pán zde a já jsme členy chudinského výboru této čtvrti."

Markýz de Chouard si pospíšil galantně dodat:

"Když jsme se dověděli, že v tomto domě bydlí velká umělkyně, řekli jsme si, že jí zvláštní návštěvou doporučíme naše chudé... Nadání a srdce jsou dva nerozlučné pojmy."

Nana si hrála na skromnou. Drobnými pohyby hlavy odmítala markýzovy poklony a přitom rychle přemítala. Ten starý jistě přivedl toho druhého, má tak nestydaté oči. Ale i před tím druhým je třeba se mít na pozoru, jeho spánky tak divně nabíhají, mohl přece přijít sám. Už je to tak, domovník řekl její jméno a oni se o ni ucházejí každý pro sebe.

"Jistě jste, pánové, udělali dobře, že jste zašli ke mně," řekla blahovolně.

Ale zachvěla se při novém zvonění. Zase někdo přišel a ta

Zoe každému otvírá! Pokračovala:

"Jak je člověk šťasten, může-li dávat."

Zřejmě jí návštěva lichotila.

"Ach, madame," pokračoval markýz, "kdybyste znala tu bídu! Náš okres má přes tři tisíce chudých, a je jeden z nejbohatších. Neumíte si představit tu nouzi: děti bez chleba a nemocné ženy bez jakékoli pomoci umírají hladu..."

"Ubozí lidé!" zvolala dojatá Nana.

Její krásné oči se samou soustrastí zalily slzami. Přestala na sebe dávat pozor a sehnula se, župan se jí pootevřel a obnažil hrdlo, napjatá kolena narýsovala pod tenkou látkou oblé stehno. Trochu krve vhrklo do hlinitých tváří markýzových.

Hrabě Muffat chtěl něco říci, ale jen sklopil oči. Bylo najednou příliš horko v tom pokojíku, vzduch byl těžký a zatuchlý jako ve skleníku. Růže vadly a z poháru s pačulí vystupovala omamná vůně.

"V takové chvíli by člověk byl rád velmi bohat," dodala ještě Nana. "Konečně, každý dává co může... Věřte mi, pánové, kdybych byla věděla..."

Byla tak dojata, že div neplácla nějakou hloupost. Raději větu ani nedokončila. Chvíli byla na rozpacích, neboť si nemohla vzpomenout, kam dala těch padesát franků, když se odstrojovala. Ale vzpomněla si: jistě jsou na rohu toaletního stolku, pod převráceným kelímkem s pomádou. Jak vstávala, zvonek dlouze zadrnčel. Tak! Zase někdo! Copak tomu nebude konec? Hrabě i markýz rovněž povstali a markýzovy uši zastříhaly směrem ke dveřím, patrně tohle zvonění znal.

Muffat na něj pohlédl, pak oba od sebe odvrátili oči. Najednou byli v rozpacích a zase zvažněli, jeden ramenatý, solidně stavěný a vlasatý, druhý napřimuje svá hubená ramena, na něž splýval řídký věneček bílých vlasů.

"Na mou věru," řekla Nana, přinášejíc hrst velkých pětifrankových mincí, a raději se smála, co taky měla dělat,

"budete mít co nést... Je to pro chudé..."

A na bradě se jí udělal rozkošný dolíček. Vypadala tak dětsky dobrodušně a nelíčeně, jak držela v otevřené dlani sloupeček deseti tolarů a nabízela je oběma mužům, jako by říkala: "Tak který z vás si je vezme?" Mrštnější hrabě vztáhl po penězích ruku, ale jedna mince zůstala ležet a musil ji sebrat z vlašné a hebké dlaně mladé ženy, zachvěl se při tom doteku. Rozveselená Nana se stále smála.

"Tak to je, pánové, pro ty chudé," řekla. "Podruhé snad budu moct dát víc."

Protože už neměli žádnou záminku, oba pozdravili a zaměřili ke dveřím. Ale když už byli na odchodu, znovu zazněl zvonek. Markýzovi přeběhl po tváři matný úsměv, kdežto hrabě se maličko zasmušil a zvažněl. Nana je na okamžik ještě zdržela, aby Zoe zatím našla nějaký kout. Neviděla ráda, když se u nich lidé setkávali. Jenomže tentokrát je asi všechno přeplněno. Ulehčilo se jí, když viděla, že salón je prázdný.

Copak je Zoe nastrkala do skříní?

"Na shledanou, pánové," řekla na prahu salónu.

Ještě je zahrnula do úsměvu a pohledu svých jasných očí.

Hrabě Muffat se uklonil, zmaten přes všecku svou společenskou zkušenost, potřeboval vzduch, neboť z Nanina toaletního pokoje se mu točila hlava a vůně květin i té ženy mu brala dech. Markýz de Chouard šel za ním, jist, že ho nikdo nevidí, odvážil se mrknout na Nanu, tvář změněnou, špičku jazyka venku.

Když se mladá žena vrátila do toaletního pokoje, kde Zoe čekala s dopisy a navštívenkami, smála se už docela nahlas a zvolala:

"Tak si představte, chudáci mě připravili o posledních padesát franků!"

Vůbec se nezlobila, bylo jí k smíchu, že jí ti muži odnesli peníze. Ale nejsou to čuňata? Teď nemá ani halíř! Když pak pohlédla na dopisy a navštívenky, hned se jí vrátila špatná nálada. Dopisy, ty vzal nešť! Jsou od pánů, kteří jí včera tleskali a teď jí vyznávají lásku. Ale návštěvy ať jdou ke všem čertům!

Zoe je nastrkala, kam se dalo, a pochvalovala si, jaké je to pohodlí, že každá místnost má zvláštní vchod. To není jako u paní Blanchové, kde se musilo chodit salómem. Také s tím měla paní Blanchová pěkné trápení!

"Všecky je pošlete, odkud přišli," pokračovala Nana neochvějně. "A začněte Cikánem."

"Ale toho jsem už dávno vyprovodila, madame," smála se Zoe. "Chtěl jen madame říct, že dnes večer nemůže přijít!"

Z toho byla velká radost. Nana zatleskala. Nepřijde, jaké štěstí! Bude tedy volná! A vzdychla úlevou, jako by byla odsouzena k nejtěžším trestům a najednou dostala milost. Její první myšlenka platila Daguinetovi. Ubohý hošánek, a zrovna mu napsala, aby přišel až ve čtvrtek! Rychle, paní Maloirová napíše další dopis! Ale Zoe poznamenala, že se paní Maloirová jako obyčejně už nepozorovaně vytratila. Napřed Nanu napadlo, že by se mohl někdo poslat se vzkazem, ale pak zaváhala. Je tak unavená. Celou noc spát, to by bylo něco! A pomyšlení na takový požitek nakonec zvítězilo. Jednou si to může dopřát.

"Až se vrátím z divadla, hned si lehnu," labužnický se těšila,

"a před polednem mě nebud'te!"

Pak dodala hlasitěji:

"A ostatní ať už jsou na schodech, hop, hop!"

Zoe se nehýbala. Nedovolila by si madame přímo radit, ale ráda by madame pomohla svými zkušenostmi, když se madame, jak se zdá, nechává unášet svou tvrdohlavostí.

"Pan Steiner taky?" zeptala se krátce.

"Zajisté," odpověděla Nana. "Ten první!"

Služka čekala, aby se madame mohla ještě rozmyslet. Přebrat své sokyni Róze Mignonové pána tak bohatého, který má známostí ve všech divadlech, to by madame nelákalo?

"Pospěšte si, má drahá," vedla svou Nana, ač dobře rozuměla,

"a řekněte mu, že mi jde na nervy."

Ale vtom se zarazila, možná, že se na to zítra bude dívat docela jinak, přesto zvolala s uličnickým gestem, se smíchem mhouříc oči.

"A vlastně, když se mi ho zachce, je pořád ještě nejlepší teď s ním vyrazit dveře."

Překvapená Zoe pohlédla na madame s náhlým obdivem a šla pak pana Steinera bez dalšího váhání vypoklonkovat.

Nana zatím ještě chvíli čekala, aby Zoe měla čas zamést, jak říkala. Vždyť to bylo hotové obležení! Pak strčila hlavu do salónu: byl prázdný. Jídelna, rovněž prázdná. Když pak uklidněná pokračovala v prohlídce, jista, že už nikde nikdo není, padla pojednou, když otevřela malý zadní pokojíček, na nějakého mladíčka. Tiše a způsobně seděl na kufru, na kolenou ohromnou kytici.

Když ji zočil, seskočil s kufru, červený jako pivoňka. Nevěda co s kyticí, přendával ji z jedné ruky do druhé, rozčilením nejsa mocen slova. Jeho mládí, rozpaky a komická hra s květinami obměkčily Nanu, dobrosrdečně se rozesmála. Tak teď už taky děti? Muži k ní teď budou chodit ještě v peřince?

Oddávala se svému veselí, přátelská a mateřská, plácala se do stehen a zeptala se žertem:

"Nechceš, abych ti utřela nos, robátko?"

"Prosím, ano," odpověděl hoch tiše a prosebně.

Ta odpověď ji teprve rozjařila. Je mu sedmnáct let, jmenuje se Jiří Hugon. Byl večer v divadle. A přišel ji navštívit.

"Ty květiny jsou pro mne?"

"Ano."

"Tak mi je dej, hlupáčku!"

Ale jak od něho brala kytici, vrhl se jí s mladistvou hltavostí po ruku. Musila ho uhodit, aby ji pustil. Podívejme se na usmrkánka, jak na to jde! Jak ho hubovala, celá zrůžověla a smála se. Poslala ho domů, ale dovolila mu, aby zase přišel.

Motal se, pletl si dveře.

Nana se vrátila do toaletního pokoje, a už přišel Francis, aby jí pro večer upravil účes. Strojila se vždycky až večer.

Seděla před zrcadlem, sklánějíc hlavu pod obratnými rukama kadeřníkovými, mlčela a snila, když vstoupila Zoe a řekla:

"Madame, je tu jeden člověk a nechce se hnout."

"Dobrá, ať zůstane," odpověděla klidně.

"Pak budou chodit pořád."

"Ať! Řekneš jim, ať čekají. Až dostanou pořádný hlad však odejdou."

Už jí bylo veseleji. To není špatné, nechat mužské čekat.

Pak dostala nápad a ten její dobrou náladu dovršil: vyklouzla kadeřníkovi zpod prstů a vlastnoručně zastrčila závoru u dveří.

Ted' tam mohou být jeden na druhém, zeď snad neprorazí.

Zoe může chodit malými dvířky, která vedou do kuchyně.

Zvonění zatím vesele pokračovalo. Každých pět minut s pravidelností nařízeného stroje se ozýval jeho pronikavý a jasný zvuk. Nana je počítala, aby jí ušla chvíle. Ale najednou si vzpomněla:

"A co moje pražené mandle?"

Francis také zapomněl. Vytáhl z kapsy redingotu kornout, diskrétně, jako když člověk z vysoké společnosti podává své přítelkyni dar, ačkoli mandle vždycky připisoval Naně na účet.

Nana si položila kornout na kolena a chroupala mandle, naklánějíc hlavu sem tam, podle mírného tlaku kadeřníkových rukou.

Chvíli mlčela a pak si tiše ulevila: "Krucí, je to ale banda!"

Tříkrát krátce po sobě zadrněl zvonek. Jeho výzvy se hrnuly jedna za druhou. Některé byly skromné, zajímavé jako první vyznání lásky, jiné smělé, jak palec prudce přitlačil na knoflík, někdy jen úsečné cinknutí rozeznělo vzduch. Hotová zvonková hra, jak říkala Zoe, jako by se ve čtvrti chystala revoluce, celý dav lidí jeden po druhém přicházel a mačkal slonovinové tlačítko. Ten čtverák Bordenave dal asi adresu kdekomu, celé včerejší hlediště si tam dalo schůzku.

"Že si vzpomínám, Francisi," ozvala se Nana, "nemáte pět Ludvíků?"

Francis ustoupil o krok, chvíli bedlivě pozoroval účes a klidně řekl:

"Pět Ludvíků? To podle toho."

"Ach," dodala Nana, "jestli potřebujete záruku, to víte..."

Nedokončila větu a do širokého gesta zahrnula sousední místnosti. Francis těch pět Ludvíků půjčil. Zoe, ta jen chodila otvírat, a když měla chvíli volnou, připravovala Naně toaletu. Pak už ji musila strojit a kadeřník zatím čekal, aby pak ještě naposledy přiložil ruku k dílu a tu a tam něco na účesu poopravil. Ale ustavičné zvonění vyrušovalo komornou, každou chvíli musila vstávat a opouštět madame nedošňěrovanou a v jedné botce. Ač měla tak velké zkušenosti, ztrácela hlavu. Už rozstrkala návštěvníky, kde bylo jaké místo, sebemenší koutek, ale nakonec musila dát tři i čtyři pány dohromady, ač to odporovalo všem jejím zásadám. Jestli se navzájem snědí, ať, bude víc místa. A Nana za závorou si z nich tropila smích, říkala, že zrovna slyší, jak supou. Ti asi vypadají, s jazyky vyplazenými jako pejsci v kruhu na zadečku.

Je to pokračování jejího včerejšího úspěchu, mužská smečka jí je na stopě.

"Jen aby nic nepolámali," šeptla.

Už začala být neklidná, skulinami jako by prosakoval horký dech. Ale vykřikla úlevou, když Zoe přivedla Labordetta.

Chtěl jí vypravovat, že za ni u smírčího soudu zaplatil nějaký účet, ale ani ho neposlouchala, jen stále říkala:

"Vezmu vás s sebou... Povečeříme spolu... Pak mě doprovodíte do Varieté. Vystupuji až o půl desáté."

Ten dobrý Labordette vždycky přišel jako na zavalanou.

Nikdy nic nechtěl. Byl přítelem žen a staral se jim o jejich drobné záležitosti. Teď na příklad, jen co přešel předsíň, přiměl věřitele, aby odešli. Ostatně ti hodní lidé nepřišli vymáhat své peníze, naopak: naléhali, aby je madame přijala, jenom proto, že jí chtěli složit poklonu a osobně jí po včerejším velkém úspěchu nabídnout další služby.

"Tak jdeme, jdeme," pospíchala Nana, už ustrojená.

Zoe se právě vracela a křičela:

"Madame, už nebudu otvírat, vzdávám se... na schodech je fronta lidí."

Fronta na schodech! Sám Francis, který uklízel své hřebeny, se dal do smíchu, ač se jinak honosil anglickým klidem. Nana se zavěsila do Labordetta, táhla ho do kuchyně a prchala z domu šťastna, že je konečně zbavena mužů, neboť s Labordettem mohou být kdekoli spolu a ona se nemusí bát žádných hloupostí.

"Doprovodíte mě pak až ke dveřím," řekla, když scházeli po zadním schodišti. "Tak si budu jista... Představte si, že budu celou noc spát, že budu mít celou noc pro sebe. To je bašta, milý příteli, co?"

TŘETÍ KAPITOLA.

Hraběnka Sabina, jak se už dlouho říkalo paní Muffatové de Beuville na rozdíl od matky hraběte, zesnulého minulého roku, přijímala každé úterý ve svém paláci na rohu ulice

Miromesnilovy a Penthierovy. Byla to velká čtvercová budova a

Muffatovi v ní bydlili už více než sto let, vysoké a černé průčelí s velkými žaluziovými, téměř ustavičně zavřenými okenicemi dýchalo ospalou melancholií kláštera. Vytáhlé a křehké stromy na malé zahrádce za domem vzpínaly větve po slunci, až přesahovaly břidlicovou střechu.

To úterý byl v salónu k desáté hodině sotva tucet osob. Když hraběnka čekala jen nejdůvěrnější známé, neotvírala ani malý salónek, ani jídelnu. Byli tak více mezi sebou, pěkně si povídali u krbu. Salón byl ostatně místnost veliká a vysoká, čtyřmi okny vedoucími na zahradu se zvenčí drala vlhkost deštivého večera z konce dubna, přestože v krbu planula silná polena. Slunce tam nikdy ani nezasvítilo, ve dne se tu sotva šelil zelenavý přísvit, ale večer, když vzplanula světla lamp a lustru, působil salón s empírovým nábytkem z těžkého mahagonu, s čalouny a stolicemi potaženými žlutým sametem s širokými atlasovými kresbami jen vážným dojmem. Octli jste se tam v prostředí studené důstojnosti a starobylých mravů, jako by vás ovanul zetlelý dech přepjaté zbožnosti zašlého věku.

Proti čtverhrannému křeslu z ohýbaného dřeva a potaženému hrubou látkou, v němž zemřela hraběnka matka, seděla na druhé straně krbu v hluboké lenošce s měkkým polštářem z červeného hedvábí hraběnka Sabina. Byl to jediný moderní kus nábytku, křiklavý vpád fantazie do vší té přísnosti.

"Tak prý přijede perský šach..." řekla mladá hraběnka.

Mluvilo se o panovnicích, jejichž návštěva se očekávala na výstavě. Několik dam utvořilo kroužek před krbem. Paní

Du Joncquoy, jejíž bratr se vrátil z Orientu, kam byl poslán s jakýmsi diplomatickým posláním, vyprávěla podrobnosti z Nasredinova dvora.

"Snad nejste churava, má drahá?" zeptala se paní

Chantereauová, choť majitele hutí, když si všimla, že se hraběnka lehce zachvěla a pobledla.

"Ale kdež, vůbec ne," odpověděla hraběnka s úsměvem.

"Jen mě trochu zamrazilo... Tenhle salón se tak špatně vytápí!"

A hraběncin černý pohled klouzal po stěnách až nahoru ke stropu. Její dcera Estelka, šestnáctiletá osůbka, drobná a nenápadná, vstala ze stoličky a mlčky přistrčila do ohně poleno, které vypadlo. Avšak paní de Chezelle, Sabinina o pět let mladší přítelkyně z kláštera, zvolala:

"A já bych zase měla ráda takový salón, jako máš ty. Ty alespoň můžeš přijímat... Dnes se stavějí jen takové kumbálky... Já na tvém místě! ..."

Mluvila splašeně, šermovala rukama, vysvětlovala, že by vyměnila tapety, stoličky, všecko, a na plesy by se k ní hrnula celá Paříž. Její muž, soudní hodnostář, stál za ní a vážně poslouchal. Paní de Chezelle ho prý docela veřejně klamala, ale ani se jí to nezazlívalo, byla zvána i tak, vždyť je to takový blázinec, říkalo se.

"Ne, ta Leonida!" povzdechla si jen hraběnka Sabina a matně se usmála.

A malátným pohybem ruky doplnila svou myšlenku. Ne, když už v tom salónu prožila sedmnáct let, nebude jej měnit.

Teď už zůstane takovým, jakým si jej přála mít její tchyně za svého života. Pak se vrátila k dřívějšímu hovoru a řekla:

"Tvrdí se, že přijede také král pruský a ruský car."

"Ano, připravují se velkolepé slavnosti," řekla paní du Joncquoy.

Na pohovce mezi dvěma okny hovořil bankéř Steiner, k Muffatovým ho teprve nedávno přivedla Leonida de

Chezelle, která v Paříži znala kdekoho, rozprávěl s jakýmsi poslancem a obratně z něho tahal rozumy z burzovního zákulisí, neboť cosi věřil, před nimi stál hrabě Muffat a mlčky poslouchal, v tváři ještě šedivější než obvykle. Čtyři nebo pět mladých mužů tvořilo další skupinu u dveří, stáli kolem hraběte Xaviera de Vandeuves, který jim tlumeně vyprávěl nějakou historku, asi povedenou, neboť tutlali smích.

Uprostřed místnosti, zcela sám a těžce spočívaje v křesle, spal s otevřenýma očima tlustý muž, přednosta kanceláře ministerstva vnitra. Hrabě de Vandeuves zvýšil pojednou hlas, když jeden z těch mladíků bral, jak se zdálo, jeho historku v pochybnost:

"Vy jste, Foucarmonte, příliš skeptický, tak si zkazíte každou radost ze života."

A se smíchem se vrátil k dámám. Poslední potomek starého rodu, žensky útlocitný a duchaplný, utrácel své jmění s neukojitelnou chutí. Jeho stáje, jedny z nejproslulejších v celé

Paříži, stály ho šílené peníze, v Císařském kroužku prohrával každý měsíc povážlivé částky, milenky pohltily rok co rok nějaký ten statek a několik jiter pozemků a lesů, byl to už jen zbytek jeho rozsáhlého kdysi panství v Pikardii.

"Vy můžete nejméně jiným vyčítat skepsi, když sám v nic nevěříte," řekla Leonida, dělajíc mu místečko vedle sebe. "Vy sám si kazíte všecky radosti."

"Právě proto chci," odpověděl, "aby z mých zkušeností měli prospěch jiní."

Ale přiměli ho, aby mlčel. Pohoršuje pana Venota. Tu dámy ustoupily trochu stranou a vzadu na lehátku bylo vidět šedesátiletého človíčka se zkaženými zuby a chytrým úsměvem, hověl si tam jako doma, poslouchal, co se mluví, a sám neřikal ani slovo. Pohybem ruky dal najevo, že se pohoršen necítí.

Vandeuves okamžitě nabyl své jistoty a řekl vážně:

"Pan Venot ví, že věřím v to, več je třeba věřit."

Bylo to jako vyznání víry. Sama Leonida se zdála uspokojena.

Mladí páni vzadu se už nesmáli. Ani se valně nebavili, celý salón byl najednou upjatý, studený dech zavanul místností. V nastalém tichu bylo možno slyšet huhňavý hlas bankéře Steinera, který nemohl z poslance nic vypáčit a byl už celý bez sebe. Hraběnka Sabina se na okamžik zadívala do ohně a pak navázala přerušovaný rozhovor.

"Viděla jsem pruského krále loni v Badenu. Na svůj věk je dosud pln síly."

"Bude ho doprovázet hrabě z Bismarcků," podotkla paní

Du Joncquoy. "Znáte hraběte? Obědvala jsem s ním u bratra.

Ó, už dávno, tenkrát zastupoval v Paříži Prusko... Nechápu poslední úspěchy toho člověka."

"Pročpak?" zeptala se paní Chantereauová.

"Ale bože, jak vám to mám říci... Nelíbí se mi. Vypadá tak hrubě a nevychovaně. U mně je to hlupák."

Všichni teď mluvili o hraběti Bismarckovi. Názory se velmi rozcházely. Vandeuvres ho znal a ujišťoval, že umí znamenitě pít a hrát. Tu se v nejživějším hovoru otevřely dveře a vstoupil

Hektor de la Faloise. Fauchery, který šel za ním, přistoupil k hraběnce a uklonil se:

"Madame, přišel jsem na vaše laskavé pozvání..."

Měla pro něj úsměv a přívětivé slovo. Novinář ještě pozdravil hraběte a byl chvíli jakoby nesvůj v salónu, kde nikoho neznal. Vtom se obrátil Vandeuvres, spatřil ho a šel mu stisknout ruku. Fauchery byl velmi rád, že se s ním setkává, a maje cosi na srdci, přitáhl ho k sobě a tiše řekl:

"Tak zítra, budete tam?"

"Samozřejmě!"

"O půlnoci u ní."

"Vím, vím... Jdu tam s Blankou."

A chtěl se vzdálit, uplatnit před dámami nový argument ve prospěch pana z Bismarcků. Ale Fauchery ho zadržel.

"To byste neuhodl, koho mám na její žádost pozvat."

A lehce pokynul hlavou směrem k hraběti Muffatovi, který v té chvíli rozmlouval se Steinerem o nějaké rozpočtové položce.

"Není možná!" nevěřil ohromený a rozveselený Vandeuvres.

"Čestné slovo! Musil jsem přísahat, že ho přivedu. Vlastně jsem přišel kvůli tomu."

Oba se tiše smáli, Vandeuvres potom už kvapil k dámám a zvolal:

"Ujišťuji vás, že pán z Bismarcků je naopak velmi duchaplný člověk... Hled'te, jednou večer řekl v mé přítomnosti něco velmi hezkého..."

Faloise zaslechl těch několik slov, která si šeptem vyměnil

Fauchery a Vandeuvres, díval se teď na bratrance doufaje, že se mu dostane vysvětlení, ale marně. O kom to mluvili? Co má být zítra o půlnoci? Už se bratrance nespustil. Ten si šel sednout. Zejména ho zajímala hraběnka Sabina. Často slyšel vyslovovat její jméno, věděl, že se vdala v sedmnácti letech, že jí je tedy čtyřiatřicet a že od sňatku žila mezi manželem a tchyní jako v klášteře. Ve společnosti se říkalo, že je nábožná a chladná, jiní ji zase litovali, vzpomínajíce na její šťastný smích a ohnivě oči, dokud ji nezavřeli do toho starého paláce.

Fauchery si ji prohlížel a nemohl se rozhodnout. Jeden jeho přítel - nedávno zemřel jako kapitán v Mexiku - mu kdysi na ni - před svým odjezdem, když šli od tabule, důvěrně a bezohledně cosi prozradil, jak to někdy v nestřežené chvíli udělá i nejdiskrétnější muž. Ale vzpomínky to byly už matné a tenkrát dobře jedli a pili, když se teď díval na černě oděnou a klidně se usmívající hraběnku v tom starobylém salónu, nechtělo se mu věřit. Na světelném pozadí lampy umístěné za ní plasticky vystupoval její křehký a plný profil a jen trochu silnější ústa prozrazovala jakousi nezkrotnou smyslnost.

"Co mají s tím svým Bismarckem?" říkal si pro sebe Faloise, blazeovaně se tváře. "Tady by se člověk ukousal. To byl od tebe nápad, jít sem!"

Fauchery se na něj prudce obrátil:

"Ty, poslyš! Má hraběnka milence?"

"To ne, to ne, můj milý," zajíkal se, zřejmě vyveden z míry a zapomínaje na svou pózu. "Kde si myslíš, že jsi?"

Pak si ale uvědomil, že jeho rozhořčení nevypadá dobře,

Zapadl hlouběji do lenošky a dodal:

"Hrome, říkám, že ne, ale co já vím... To leda tamhle ten človíček, Foucarmont, ten vymete kdejaký kout. Člověk už viděl jinší věci, to se ví. Mně je to všecko fuk... Zkrátka a dobře, jestli si hraběnka vyhazuje z kopejtky, umí v tom chodit, nic takového nekoluje, nikdo o ničem nemluví."

Fauchery se ani nemusil vyptávat, Faloise sám vypravoval co věděl o Muffatových. Zatímco dámy u krbu pokračovaly v svém hovoru, oba mladí muži ztlumili hlas, kdo je viděl v bílých kravatách a rukavičkách, byl přesvědčen, že vybranými slovy debatují o nějakém vážném námětu. Maminku

Muffatovou Faloise dobře znal, byla to nesnesitelná stará bába, celý život samý pan páter, jinak nafoukaná a pánovitá, všechno se musilo točit podle ní. Muffat, pozdní syn jakéhosi generála, kterého Napoleon I. udělal hrabětem, těšil se arci po 2. prosinci velké přízni. On rovněž nepřekypuje veselím, ale je prý to čestný, přímý člověk. Názory má starosvětské a o

svém postavení na dvoře, o svých hodnostech a ctnostech má mínění tak vysoké, že nosí hlavu jako svátost oltární. To maminka Muffatová mu dala tak krásné vychování: denně ke zpovědi, žádné darebnosti, ani kousek klukovského mládí.

Chodí pravidelně do kostela, mívá návaly přemrštěné zbožnosti, hotové záchvaty tropické horečky. A nakonec se Faloise, aby dokreslil jeho portrét, naklonil k bratrancovu uchu a něco mu pošeptal.

"Není možná!" nechtěl věřit Fauchery.

"Přisahal se mi, čestné slovo! ... Byl panic, ještě když se ženil!"

Fauchery pohlížel se smíchem na hraběte, jehož tvář, vroubená licousy a bez vousů pod nosem, zdála se ještě hranatější a tvrdší, když teď v rozepři se Steinerem uváděl cifry.

"Na mou duši, vypadá na to," šeptal. "Dal své ženě pěkný svatební dárek. Vsadil bych se, že hraběnka nemá o ničem ani páru!"

V té chvíli ho hraběnka Sabina oslovila. Případ Muffatův se však Faucherymu zdál tak směšný a tak zvláštní, že ji ani neslyšel. Hraběnka opakovala otázku:

"Pane Fauchery, neotiskl vy jste článek o panu z Bismarcků?..."

"Vy jste s ním mluvil?"

Rychle povstal, přistoupil ke kroužku dam a snažil se vzpamatovat, odpověď ostatně našel snadno a rychle:

"Můj bože, madame, přiznám se vám, že jsem ten portrét napsal podle německých biografí... Nikdy jsem pana z

Bismarcků neviděl..."

Zůstal už s hraběnkou. Ale jak s ní hovořil, pokračoval v svých úvahách. Nevypadá na svůj věk, člověk by jí hádal nejvýš osmadvacet, zejména oči, stopené v modravém stínu dlouhých řas, podržely mladistvý oheň. Hraběnka vyrostla v rozvedeném manželství, byla střídavě měsíc u markýze de Chouard, měsíc u markýzy a vdala se velmi mladá, hned po matčině smrti, patrně ji do sňatku nutil otec, kterému byla na obtíž. Hrozný člověk, ten markýz, a přestože je tak vysoce zbožný, kolují o něm prapodivné historky! Fauchery se zeptal hraběnky, zdali bude mít čest pozdravit markýze. Zajisté, otec přijde, ale až velmi pozdě, má tolik práce! Novinář si pomyslel, že asi ví, kde stařec tráví večery, a zachoval vážnou tvář. Ale najednou si s překvapením všiml, že hraběnka má na levé tváři blízko úst malé mateřské znaménko. Přesně takové má i Nana. Zvláštní! Bylo porostlé drobnými chloupky, u Nany světlými, u hraběnky černými jako uhel. To nic, tahle žena nemá milence.

"Vždycky jsem toužila poznat královnu Augustu," řekla hraběnka. "Ujišťuje se, že je tak dobrá, tak zbožná..."

"Myslíte, že bude doprovázet krále?"

"Nesoudí se, madame," odpověděl.

Ne, milence nemá, to je jasné na první pohled. Stačí se na ni podívat, jak tu stojí vedle své dcery, té prkenné nicky, sedící na sedátku. Celý ten hrobový salón s kostelním ovzduším výmluvně svědčil o tom, pod čí železnou rukou, ve stínu čí neúprosné osobnosti úpí. Nevtiskla nic ze sebe tomuto starobylému, vlhkostí černému obydlí. To Muffat tu ukazoval svou pěst, Muffat tu vévodil se svým bigotním vychováním, se svými pokánými a posty. Ale důkazem ještě rozhodnějším byl

Faucherymu pohled na stařečka se špatnými zuby a chytrým úsměvem, když ho najednou objevil v křesle za dámami. Znal tu osobu, byl to bývalý státní zástupce Theofil Venot, odborník v církevních procesech, odešel z aktivního života s pěkným jměním, vede velmi záhadný život, všude ho přijímají, ba dokonce se ho i trochu bojí, jako by v něm viděli představitele nějaké velké a tajemné síly, kterou za ním cítí. Jinak se jevil jako člověk velmi skromný, byl zádušním starším v chrámu sv. Magdalény a přijal ve vši prostotě místo náměstka starosty devátého okresu, aby neměl dlouhou chvíli, říkal. Hrome!

Hraběnka má spolehlivé okolí! K ní se člověk nedostane.

"Máš pravdu, tady by se člověk ukousal," řekl Fauchery bratrancovi, když se dostal z kruhu dam. "Půjďme."

Ale už se k němu blížil Steiner, kterého Muffat i poslanec opustili, celý rozzuřený a zpocený, polohlasitě bručel:

"Zatraceně! Když nechtějí nic říct, ať si to nechají... však já si už najdu hovornější lidi."

Pak zatahl novináře do kouta a vítězoslavně se tváře řekl docela jiným hlasem:

"Tak zítra, co?... Taky tam budu, chlapče!"

"Ach," divil se Fauchery.

"To jste nevěděl? ... Och, však mi dalo práce, než jsem ji zastihl doma! A k tomu mě Mignon nepouštěl ani na krok z dohledu."

"Ale Mignonovi tam budou."

"Ano, to mi řekla... Zkrátka přijala mě a pozvala mě..."

Přesně o půlnoci, po divadle."

Bankéř jen zářil. Pak významně mrkl na novináře a dodal spiklenecky:

"A co vy, už jste spolu..."

"Copak?" Fauchery dělal, že nerozumí. "Chtěla mi poděkovat za článek, proto mě přišla navštívit."

"Ano, ano... Takoví jako vy to mají dobré. Vám se dává odměna... Mimochodem, kdo to zítra platí?"

Novinář rozhodil ruce, jako by chtěl říci, kdopak to má vědět. Ale vtom volal na Steinera Vandeuvres, neboť bankéř znal pana z Bismarcků. Paní Du Joncqouy, napolo už přemluvená, nakonec řekla:

"Udělal na mě špatný dojem, nelíbí se mi zlý výraz jeho tváře... Ale ráda věřím, že má mnoho ducha. To vysvětluje jeho úspěchy."

"To jistě," řekl s matným úsměvem bankéř, frankfurtský žid.

Zatím si Faloise dodal odvahy, a jak šel za bratrancem, šeptal mu za zády:

"Zítra večer se tedy večeří u nějaké ženy?... U které, slyšíš, u které?"

Fauchery ho pohybem vyzval, aby mlčel, že je každý slyší, nemohou přece být tak neslušní! Znovu se otevřely dveře a do salónu vstoupila stará dáma v průvodu chlapce, v němž novinář poznal gymnasiální pískle, které večer na Zlatovlasé Venuši vykřiklo to proslulé "prima!" Ještě stále se o tom mluvilo.

Příchod staré dámy rozčeřil hladinu salónu. Hraběnka Sabina rychle vstala a šla jí naproti, vzala ji za obě ruce a nazývala ji svou drahou paní Hugonovou. Když Faloise viděl, s jakým zájmem bratranec pozoruje tu scénu, stručně ho několika slovy informoval, zřejmě ve snaze, aby si ho naklonil: paní

Hugonová je vdova po notáři a žije nyní v ústraní na starém rodinném statku Blahostí u Orleansu, drží si také byt v

Paříži, ve vlastním domě v Richelieuově ulici, teď právě se v něm na několik týdnů ubytovala, aby usadila v Paříži mladšího syna, právníka v prvním roce, bývala kdysi velkou přítelkyní markýzy de Chouard, hraběnku, která u ní bydlila celé měsíce před svým sňatkem, zná od jejího narození a ještě dnes jí tyká.

"Přivedla jsem ti Jiřího," říkala právě paní Hugonová

Sabině. "Vyrostl, co?"

Mladý muž, který svými jasnými očima a světlými kadeřemi připomínal děvče přestrojené za chlapce, beze všech rozpaků hraběnku pozdravil a připomněl jí, jak si před dvěma roky na Blahostí spolu hráli s opeřeným míčem.

"Filip není v Paříži?" zeptal se hrabě Muffat.

"Ne, ne," odpověděla stará dáma. "Je stále u posádky v Bourges."

Usedla a s pýchou mluvila o starším synovi, velkém chlapíku, který se z chvilkového rozmaru dal na vojnu a velmi rychle postupoval až k hodnosti nadporučíka. Všechny dámy zahrnovaly paní Hugonovou uctivými projevy sympatie. Hovor, který se rozpředl, byl nyní srdečnější a vybranější. A jak se

Fauchery díval na tu úctyhodnou paní Hugonovou, na její mateřskou tvář, ozařovanou tak dobrotivým úsměvem ve stříbrném rámu hladkého účesu, připadal si směšným, že mohl na chvíli podezřívát hraběnku Sabinu.

Tu však upoutalo jeho pozornost velké, červeným hedvábím potažené křeslo, v němž hraběnka seděla. Bylo v tom začazeném salóne jako pěst na oko, rušivý výtvar nespoutané obraznosti. Určitě si toto vtělení rozkošnické lenivosti nevymyslel hrabě. Byl to jakoby pokus, náznak touhy, smyslné slasti. Fauchery se nepřítomně zamyslel, znovu mu přišlo na mysl to, co mu přítel důvěrně prozradil tenkrát večer v hotelovém předpokojí. K Muffatovým ho přivedla jakási smyslná zvědavost, když jeho přítel zůstal v Mexiku, kdo ví? Musí to sám omrknout. Patrně je to hloupost, říkal si, ale už ho ta myšlenka posedla a přitahovala, jeho neřestnost byla ve střehu.

Díval se teď se zvláštním zájmem na to měkké, jakoby pomačkané křeslo, na opěradlo zvrácené dozadu...

"Tak co, půjdeme?" zeptal se Faloise v naději, že se venku doví jméno dámy, k níž se půjde na večeři.

"Hned," odpověděl Fauchery.

Ale už nespíchal a vymlouval se, že musí ještě komusi vyřídit nějaké pozvání a že není tak snadné dostat se k tomu.

Dámy teď mluvily o jedné dívce, která vstoupila do kláštera, obřad byl velmi dojemný a vzrušoval už tři dny vysoké pařížské kruhy. Ta dívka byla starší dcera baronky de Fougeray, protože nemohla odolat hlasu svého srdce, vstoupila do karmelitského řádu. Paní Chantereauová, vzdálená sestřenka

Fougerayových, vyprávěla, že baronka musila druhého dne ulehnout, jak si to brala k srdci.

"Já jsem měla pěkné místo, všechno jsem dobře viděla," prohlásila Leonida. "Hrozně mě to zajímalo!"

Avšak paní Hugonová litovala ubohou matku. Jaká to bolest, tak ztratit dceru!

"Mně se předhazuje, že jsem pobožnístkářka," řekla s klidnou upřímností, jak to měla v povaze, "přesto pokládám za kruté děti, které si vezmou do hlavy takovou sebevraždu."

"Ano, je to strašná věc," řekla tiše hraběnka, lehce se zachvěla, jako by ji zamrazilo, a schoulila se hlouběji do svého křesla u krbu.

Dámy se teď rozpovídaly. Ale jejich hlasy jen diskrétně ševalily, jen lehký smích přerušoval chvílemi vážný hovor. Obě lampy na krbu, přehozené růžovými krajkami, vrhaly na ně jen tlumené světlo, na ostatním, vzdálenějším nábytku byly už jen tři lampy, takže salón se halil do měkkého stínu.

Steiner se nudil. Stál s Faucherym za dámami v křeslech a vypravoval mu jakousi milostnou historku o té malé paní de

Chezelle, nazýval ji krátce Leonidou. Děvka, řekl šeptem.

Fauchery se na ni díval, jak ve velké toaletě z bleděmodrého atlasu žertovně sedí na krajíčku křesla, hubená a neostýchavá jako chlapec, a nakonec se divil, že ji tam vidí, u Karolíny

Héquetové, jejíž matka vedla dům ve vážném duchu, byly mravy přísnější. Hotový námět pro článek. Jak zvláštní svět, ta pařížská společnost! I salóny s nejpřísnější etiketou jsou už zasaženy. Ten mlčenlivý Theofil Venot, který se usmívá a odkrývá zkažené zuby, je zřejmě odkazem nebožky hraběnky právě tak jako všechny ty starší dámy, paní Chantereauová, paní Du Joncquoy a čtyři nebo pět starců nehybně trčících v koutech salónu. Hrabě Muffat sem vodil úřednické hodnostáře bezvadného chování, jaké se vyžadovalo v Tuileriích, patřil mezi ně i přednosta kanceláře, který seděl stále sám uprostřed místnosti, tvář vyholenou a oči pohaslé, tak upjatý ve svém fraku, že se nemohl pořádně ani hnout. Téměř všechny mladé lidi a několik osob vznešených způsobů pozval markýz de Chouard, který udržoval stálé styky se stranou legitimistů, když se smířil s novým stavem věcí a vstoupil do státní rady. Zbývali Leonida a Steiner, celý ten podezřelý kout, od něhož se ostře odrážela paní Hugonová nezkaleným jasem vlídné staré ženy. Fauchery, který už v duchu psal článek, nazýval to koutkem hraběnky Sabiny.

"Jindy zase," pokračoval Steiner tišeji, "zvala Leonida svého bratrance do Montaubanu. Bydlila o dvě míle dál v zámku Beaurecueil, přijížděla každý den v dvojspřežní kolesce a navštěvovala ho U zlatého Lva, kde se ubytoval ...

Kočár čekal před vchodem a Leonida tam zůstávala celé hodiny, lidé se kupili a dívali na koně."

Pojednou se rozhostilo ticho, několik slavnostních vteřin přešlo pod vysokým stropem. Dva mladíci si ještě šuškali, ale i oni zmlkli, místností prošel hrabě Muffat a bylo slyšet jen jeho krok, tlumený kobercem. Zdálo se, že i lampy pobledly, oheň pohasl, přísný stín uleh na tváře starých domácích přátel v křeslech, v nichž vysedávali už čtyřicet let.

Hosté měli pocit, jako by se byla v té krátké přestávce vrátila hraběnka matka v celé své ledové důstojnosti. Avšak už se

Sabina zase ujala slova:

"Prostě se to povídalo... Ten mladý muž prý zemřel a to by vysvětlovalo, proč to ubohé dítě vstoupilo do kláštera.

Ostatně by prý pan de Fougeray nikdy nebyl dal svolení k tomu sňatku."

"Říká se i mnoho jiných věcí," vyhrkla Leonida nerozvázně.

Dala se do smíchu a víc už nechtěla říci. Sabina jakoby nakažena jejím veselím přitiskla si k ústům kapesník. A jejich smích dostal v té rozlehlé slavnostní místnosti zvuk, který

Faucheryho zarazil: zazněl jako nakřáplý křišťál. Určitě tu byl počátek praskliny. A už zase hovor pokračoval, paní

Du Joncquoy se ohrazovala, paní Chantereauová věděla, že se sňatek připravuje, ale dál prý se věci nedostaly, i muži si omočili. Po několik minut zavládla vřava nejruznějších názorů, hlasy bonapartistů a legitimistů se mísily s hlasy měšťáckých skeptiků, všichni mluvili najednou, jeden přes druhého.

Estelka zazvonila, aby se přiložilo do krbu, sluha povytáhl světlo lamp a celý salón jako by se byl probudil. Fauchery se usmíval, zdálo se, že se mu ulevilo.

"Zatraceně!" procedil skrze zuby Vandeuvres, celá ta věc ho nudila, šel si stoupnout k Faucherymu. "Když si ženská nemůže vzít svého bratrance, bere si pánaboha. Viděl jste někdy, můj milý, aby šťastně zamilovaná žena oblékla kutnu?"

Ani nečekal na odpověď, měl toho všeho dost, a polohlasitě dodal.

"Řekněte mi, kolik nás zítra bude? ... Budou tam Mignonovi,

Steiner, vy, Blanka a já... Kdo ještě?"

"Myslím, že Karolína... Simonna... jistě Gaga... Člověk to přesně nikdy neví. V takových případech se počítá s dvaceti, a přijde jich třicet."

Vandeuvres, který se díval na dámy, pojednou začal o něčem jiném.

"Před takovými patnácti lety musila být ta Joncquoyová moc pěkná... A ta Estelka se zase vytáhla. Pěkné prkno do postele!"

Ale vrátil se k zítřejší večeři:

"Hloupé je, že při takových sešlostech jsou vždycky stejné ženské... Tak něco nového kdyby bylo. Přemýšlejte, kde by se co dalo... počkejte, mám nápad! Požádám tam toho tlustého muže, aby přivedl ženskou, s níž jsem ho viděl nedávno večer ve Variété."

Mluvil o přednostovi kanceláře, který dřímal uprostřed salónu. Fauchery se bavil, pozoruje zpovzdáli, jak dopadne to choulostivé vyjednávání. Vandeuvres usedl vedle tlustého, který podržel všechnu svou důstojnost. Oba chvíli vypadali, jako by rozvážně řešili nerozhodnutou otázku, jaký totiž opravdový cit vede mladou dívku, aby vstoupila do kláštera.

Když se hrabě vrátil, řekl:

"Není to možné. Zaklíná se, že je to počestná žena. Odmítla by... A přece bych se byl vsadil, že jsem ji viděl u Laury."

"Jakže! Vy chodíte k Lauře!" smál se potichu Fauchery.

"Vy si troufáte navštěvovat taková místa! ... Myslil jsem, že to jen my, chudáci..."

"Ale můj milý, člověk přece musí všechno poznat."

Uštěpačně se pochechtávali a oči jim jen svítily, když si sdělovali podrobnosti z jídelny v ulici Mučedníků, kde tlustá

Laura Piédeferová krmila za tři franky dámičky v nesnázích.

Pěkná díra! Všechny ty loretky líbají tam Lauru na ústa.

Hraběnka Sabina zachytila z jejich rozmluvy tu a tam slovíčko a otočila se k nim, poodstoupili a rozjařeně se tiskli k sobě, tváře ruměné. Ani si nevšimli, že vedle nich stojí

Jiří Hugon a poslouchá je, rděl se tak silně, že se mu červeň rozlévala od uší po dívčí krk. To děcko bylo plno studu a vyržení. Co ho matka pustila do salónu, točil se kolem paní de Chezelle, ta jediná se mu zdála chic. A to ji Nana ještě strčí do kapsy!

"Včera večer," říkala paní Hugonová, "zavedl mě Jiří do divadla. Ano, do Varieté, kam jsem nevstoupila dobře takových deset let. Ten chlapec zbožňuje hudbu... Já jsem se valně nebavila, ale on byl tak šťasten! ... Teď se píše zvláštní kusy. Ostatně se přiznám, že nemám v hudbě žádné zvláštní zálibení."

"Jakže, madame, vy nemilujete hudbu!-" vzkřikla paní

Du Joncquoy a zvedla oči k nebi. "Je možné, aby někdo nemiloval hudbu?"

Pozdvižení bylo všeobecné, ale nikdo neřekl ani slovo o divadelním kuse ve Varieté, z něhož ta dobrá paní Hugonová nic nepochopila, dámy jej znaly, ale nemluvily o něm. A už hýřily v citových výlevech slovy přejemnělého a nadšeného obdivu k velkým mistrům hudby. Paní Du Joncquoy má ráda jen Webera, paní Chantereauová drží na Italy. Měkce a nyně zněly teď hlasy dam. A u krbu bylo jako v kostele, když věřící zbožně rozjímají, nebo když se v malé kapličce zpívají tiché a zanícené zpěvy ku chvále boží.

"Poslyšte," šeptal Vandevres, odváděje Faucheryho do středu salónu, "přece musíme najít na zítřek nějakou ženskou.

Abychom se zeptali Steinera?"

"Och, Steiner," odpověděl novinář, "když ten má ženskou, jistě už o ni Paříž nestojí."

Zatím Vandevres hledal kolem sebe.

"Počkejte," řekl. "Nedávno jsem potkal Foucarmona s roztomilou blondýnkou. Řeknu mu, aby ji přivedl."

A zavolal Foucarmona. Chvatně spolu vyměnili několik slov. Objevila se patrně nějaká komplikace, neboť oba, opatrně krácejíce, aby nešlápli dámám na vlečky, zamířili k jinému mladému muži a s ním pak pokračovali v rozhovoru u okna. Osaměv, Fauchery postoupil blíž ke krbu, kde právě paní Du Joncquoy prohlašovala, že jakmile slyší hrát Webera, ihned vidí před sebou jezera, lesy a východy slunce nad orosenou krajinou, ale tu se něčí ruka dotkla jeho ramene a za ním se ozval hlas:

"To není hezké."

"Copak?" otočil se Fauchery a poznal Faloise.

"Ta večere zítra... Nemohls mi opatřit pozvánku?"

Fauchery mu už konečně chtěl odpovědět, ale v tom se k němu vrátil Vandeuvres se slovy:

"Zdá se, že ta žena nepatří k Foucarmontovi, ta prý žije s tamhletim pánem...A nebude prý moci přijít. To je směla! ..."

Ale Foucarmonta jsem přesto zverboval. Pokusí se přivést Luizu z Palais-Royalu. "Pane de Vandeuvres," zeptala se hlasitě paní Chantereauová, "že v neděli vypískali Wagnera?"

"Och, a jak hrozně, madame," odpověděl a s vybranou zdvořilostí k ní přistoupil.

Když však viděl, že se už od něho víc nechce, vzdálil se od dam a pošeptal novináři do ucha:

"Budu verbovat dál... Ti mladíci jistě znají spoustu holčiček."

A bylo ho vidět, jak s roztomilým úsměvem chodí od jednoho ke druhému a mluví hned tu, hned tam. Mísil se do skupin, něco každému zezadu pošeptal a se spikleneckým mrknutím se obracel zase jinam. Jako by sděloval nějaké heslo, nenuceně se přitom tváře, jak to uměl, a heslo kolovalo, sjednávaly se schůzky, přepjaté rozpravy dam o hudbě přehlušovaly horečný, ale tichý tón jeho verbování.

"Ne, ne, jděte mi se svými Němci," opakovala paní

Chantereauová. "Zpěv, toť veselí, toť světlo...Slyšela jste

Pattiovou v Lazebníkovi?"

"Je rozkošná," zavrkala Leonida, přitom doma brnkala na piano jen operetní árie.

Zatím hraběnka Sabina zazvonila. Když v úterý nebylo mnoho hostů, podával se čaj přímo v salónu. Příkazující sluhovi, aby sklidil kulatý stoleček, sledovala očima hraběte.

Neurčitý úsměv neopouštěl přitom její tvář a poodkrýval bílé zuby. Když šel hrabě kolem ní, zeptala se ho:

"Jaké spiknutí tu osnujete, pane de Vandeuvres?"

"Já, madame?" odpověděl klidně, "já nic neosnuju."

"Ach... všimla jsem si, jak jste stále v kole... Tu máte, ať děláte taky něco užitečného."

A dala mu do ruky album s prosbou, aby je položil na piano. Ale hraběti se přesto podařilo pošeptat Faucherymu, že přijde Tatan Néné, nejkrásnější poprsí sezóny, a Maria

Blond, která právě debutovala ve Folies-Dramatiques. Faloise se mu však stále věšel na paty, očekáváje pozvání. Nakonec si sám o ně řekl a Vandeuvres ho okamžitě pozval, jen musil slíbit, že přivede Clarissu, když Faloise předstíral rozpaky, uklidnil ho slovy:

"Když vás zvu já, tak to stačí."

Faloise by však byl rád zvěděl hostitelčino jméno. Ale Sabina už zase volala hraběte k sobě, ptala se ho, jak připravují

Angličaně čaj. Hrabě totiž často pobýval v Anglii na dostizích, jeho koně tam závodili. Podle něho umějí vařit čaj jen Rusové a popisoval, jak to dělají. Pak přerušil hovor, jako by byl po celou tu dobu úporně na něco myslil, a zeptal se:

"Že si vzpomínám, co markýz? Toho dnes neuvidíme?"

"Ale ano, otec výslovně slíbil, že přijde," odpověděla hostitelka. "Už sama mám starost. Asi ho zdržela práce."

Vandevres se maličko pousmál. On také, zdálo se, měl svůj názor na povahu markýzových prací. Vzpomněl si na jednu pěknou osůbku, s níž markýz občas jezdíval na venkov.

Možná, že by ji mohli mít u tabule.

Zatím Fauchery usoudil, že teď by si už mohl troufnout pozvat hraběte Muffata. Bylo už hodně pozdě.

"To myslíte vážně?" zeptal se Vandevres, myslil, že

Fauchery žertuje.

"Velmi vážně... Nevyřídím-li to, Nana mi vyškrábe oči.

Vrtoch, to znáte."

"To vám musím pomoci, kamaráde."

Hodiny byly jedenáct. Hraběnka s dcerou nalévaly čaj. Protože hosté byli celkem jen staří známí, koflíky a talířky s koláčky se podávaly jen tak z ruky do ruky. Dámy dokonce zůstaly sedět u krbu, upíjely čaj malými doušky a delikátně křoupaly koláčky. Hovor zatím přeskočil z hudby na dodavatele.

Na bonbóny je jedině Boissier, na zmrzlinu Catherine, avšak paní Chantereauová byla pro Latinvilla. Hovor vázl, unavení hosté začali zívát. Steiner uzavřel do rohu pohovky svého poslance a znovu ho potichu zpracovával. Pan Venot, který měl zkažené zuby, patrně od cukroví, tiše jako myš hryzal suché koláčky, jeden za druhým, kdežto přednosta ministerské kanceláře měl věčně nos v koflíku. A hraběnka klidně chodila od jednoho k druhému, nenaléhala, chvíli postála, beze slova se na každého tázavě podívala, pak s úsměvem šla dál. Od ohně celá zrůžověla a vedle své dcery, tak hubené a tak prkenné, vypadala jako její starší sestra. Když se blížila k Faucherymu, který byl zabrán v hovor s jejím manželem a Vandevresem, všimla si, že pánové umkli, nezastavila se u nich a o kus dále nabídla šálek čaje Jiřímu Hugonovi.

"Jedna dáma by si vás přála mít na večeři," vesele navázal přerušovaný hovor novinář, obrací se na hraběte Muffata.

Hrabě, který po celý večer zachovával vážnou tvář, zdál se velmi překvapen.

"Která dáma?"

"Ale Nana!" šel Vandeuvres rovnou k věci.

Hrabě zvážněl ještě víc. Jen víčka se mu sotva znatelně zachvěla a po čele přeběhl výraz nevolnosti, jakoby náznak bolení hlavy.

"Ale já tu dámu neznám," řekl tlumeně.

"Jak to? Vždyť jste u ní byl," poznamenal Vandeuvres.

"Co, já že jsem byl u ní?... Ach, ano, nedávno, ve věci chudinského výboru. Už jsem zapomněl... Ale na tom nezáleží, neznám ji, nemohu pozvání přijmout."

A chladně se zatvářil, dávaje tak na srozuměnou, že pokládá žerty toho druhu za nevhodné. Místo muže jeho postavení není u stolu takových žen. Vandeuvres okamžitě protestoval: jde o večer umělců, to omlouvá všecko. A Fauchery pohotově vypravoval, že skotský princ, syn královny, seděl na jedné hostině vedle bývalé šantánové zpěvačky. Avšak hrabě jeho argumentaci ani neposlouchal a jen ještě rozhodněji odmítal.

Dokonce mu při vší jeho zdvořilosti uklouzlo i gesto nevole.

Jiří a Faloise stáli nedaleko se svými šálky naproti sobě a zaslechli některá slova té rozmluvy.

"Tak tedy u Nany to bude," tiše pronesl Faloise, "že mě to nenapadlo!"

Jiří neříkal nic, ale jen planul, světlé kadeře mu vlály a oči hořely modrým plamenem, tak ho rozpalovala a vzrušovala hříšná žádostivost, v níž už několik dní vězel až po krk.

Konečně se mu dostane všeho, o čem snil.

"Ale já neznám její adresu," řekl Faloise.

"Hausmannův bulvár, mezi ulicemi Arkádovou a Pasquierovou, třetí poschodí," vysypal Jiří.

A vida, že se na něj Faloise s úžasem dívá, dodal, červený jako rak, pukaje marnivostí a rozpaky:

"Budu tam také, dnes ráno mě pozvala."

Vtom však nastalo v salóne veliké vzrušení. Vandeuvres a Fauchery nemohli déle naléhat na hraběte, do salónu vešel markýz de Chouard a rázem na sebe upoutal všechnu pozornost.

Šel namáhavě nejistým krokem, uprostřed salónu se zastavil, bledý a pomrkávaje, světlo lamp ho oslepovalo, jako by byl vystoupil z nějaké temné uličky.

"Už jsem ani nedoufala, že přijdete, tatínku," řekla hraběnka.

Neodpovídal, jen na ni upíral pohled člověka, který nic nechápe. Ukrutný nos ve vyholené tváři vypadal jako oteklý nějakým bílým neduhem, spodní ret mu visel. Paní Hugonová vidouc, jak je malátný, plna soustrastí ho politovala:

"Příliš pracujete. Měl byste si odpočinout... V našem věku máme práci přenechat mladým."

"Práci, ach, ano, práci," vykoktal konečně. "Stále je mnoho práce..."

Přicházel k sobě, napřimoval shrbenou postavu a obvyklým pohybem ruky si přihlazoval bílé vlasy, jejichž řídké kadeře mu vlály za ušima.

"Na čem vlastně pracujete tak pozdě?" zeptala se paní

Du Joncquoy. "Myslila jsem, že jste na recepci u ministra financí."

Ale tu zasáhla hraběnka:

"Otec musil studovat návrh zákona."

"Ano, návrh zákona," řekl, "návrh zákona, právě... Zavřel jsem se... Týká se továren, chtěl bych, aby zachovávaly nedělní klid. Je opravdu hanba, že si vláda nepočíná dost energicky. Kostely se prázdní, jdeme vstříc katastrofám."

Vandeuvres zatím mrkl na Faucheryho, oba teď stáli za markýzem a hlídali ho. Když ho konečně Vandeuvres mohl vzít stranou a promluvit s ním o té krásce, s níž jezdívá na venkov, stařec předstíral velký údiv. Asi ho někdo viděl s baronkou Deckerovou, jezdí k ní tu a tam na několik dní do Viroflay. Jen tak, aby ho vytrestal, Vandeuvres se zčistajasna zeptal:

"Prosím vás, kdepak jste byl? Máte loket plný pavučin a vápna."

"Loket," mumlal trochu zmatený markýz. "Skutečně, máte pravdu... Trochu špíny... To asi, když jsem vycházel z domu..."

Hosté se už vytráceli. Bylo k půlnoci. Dva sluhové nehlučně sklízeli prázdné šálky a talířky na zákusky. Dámy u krbu přeskupily a zúžily svůj kroužek, teď, když už večírek skomíral, hovořily nenuceněji, salón sám usínal, se stěn zvolna padaly stíny. Fauchery prohlásil, že už půjde, avšak neopominul se ještě zadívat na hraběnku Sabinu. Odpočívala na svém obvyklém místě od povinností hostitelky a mlčky se dívala, jak žár v krbu stravuje rozpálený kus dřeva, její tvář byla tak bílá a tak uzamčená, že Faucheryho znovu přepadly pochybnosti. V záři krbu zlatověly černé chloupky na znaménku, které měla v koutku úst. Přesně totéž znamení jako u Nany, i barva. Nemohl si odepřít, aby o tom nepošeptal několik slov Vandeuvresovi do ucha. Na mou věru, skutečně je tomu tak, on, Vandeuvres, si toho ještě nikdy nevšiml.

A oba dále srovnávali Nanu s hraběnkou. Našli jakousi matnou podobnost v bradách a ústech obou, ale oči mají naprosto jiné. A pak, Nana vypadá jako hodná holka, kdežto hraběnka, kdopak ví? Připomíná kočku, která spí se zataženými drápky, jen pracky sebou nervózně pošukávají.

"Ale vyspat se s ní by nebylo špatné," prohlásil Fauchery.

Vandeuvres pohledem hraběnku svlékal.

"Ano, to by nebylo," přisvědčil. "Ale řeknu vám, pozor na stehna! Oč, že nemá stehna!"

Umlkl. Fauchery ho řádně šťouchl loktem a hlavou ukázal na Estelku, která seděla před nimi na sedátku. Za hovoru bezděky zvýšili hlas a ona patrně všechno slyšela. Avšak seděla dále strnule a nehybně jako předtím a na jejím hubeném krku příliš prudce vyrostlého děvčete se nepohnul jediný vlásek. Poodstoupili tedy o několik kroků. Vandeuvres se zaklínal, že hraběnka je naprosto počestná žena.

V té chvíli hovor u krbu zesílil. Paní Du Jonequoy říkala:

"Připustila jsem, že pán z Bismarcků je možná duchaplný člověk... Ale že by byl génius, jak říkáte..."

Dámy se vrátily k svému původnímu námětu.

"Jakže! Zase pán z Bismarcků!" vrčel Fauchery. "Tentokrát ale jdu doopravdy."

"Počkejte," řekl Vandeuvres, "musíme slyšet od hraběte poslední slovo."

Hrabě Muffat hovořil se svým tchánem a několika ctihodnými muži. Vandeuvres ho odvedl stranou a znovu ho přemlouval, aby pozvání přijal, sám že přijde. Muž může jít kamkoli, nikdo nebude vidět nic špatného tam, kde půjde nejvýš o zvědavost. Hrabě poslouchal tyto důvody s očima sklopenýma a nehnul ani brvou. Vandeuvres v něm vycítil jisté váhání, tu k nim přistoupil s tázavou tváří markýz de Chouard. Když se dověděl, oč běží, a Fauchery zval i jeho, podíval se úkradkem na zetě. Nastalo tísnivé ticho, ale oba si už vzájemně dodávali odvahy a patrně by byli pozvání přijali, tu si však hrabě Muffat všiml, že se na ně upřeně dívá pan Venot. Maličký stařeček se už neusmíval, tvář měl jako z hlíny, ocelově jasné oči bodaly.

"Ne," řekl ihned hrabě tak úsečně, že každé naléhání bylo zřejmě zbytečné.

Markýz pak odmítl ještě strože ji. Přišel s morálkou. Vysoké kruhy musí dávat příklad. Fauchery se usmál a podal

Vandeuvresovi ruku. Nepočká na něj, odchází, musí ještě do redakce.

"O půlnoci u Nany, ano?"

Faloise také odcházel a Steiner se loučil s hraběnkou. Po nich jiní. Bylo slyšet stále táž slova, než si pánové šli do předsíně pro kabát, všichni opakovali: "O půlnoci u Nany."

Jiří, který musil čekat na matku, se postavil na práh a udával přesnou adresu, třetí poschodí, dveře vlevo. Fauchery se před odchodem ještě naposledy rozhlédl po salónu. Vandeuvres se posadil na své místo mezi dámami a žertoval s Leonidou de Chezelle. Hrabě Muffat a markýz de Chouard se vmísili do hovoru a ta dobrá paní Hugonová dřímala s očima otevřenýma.

Pan Venot se už zase usmíval, maličký jako dříve, za sukněmi dam ho nebylo skoro ani vidět. Rozlehlou slavnostní místností se zvolna neslo dvanáct úderů.

"Cože, cože," znovu bylo slyšet paní Du Joncquoy, "tak vy si myslíte, že pán z Bismarcků nám vypoví válku a že nás porazí... Och, to přesahuje všecko!"

Tu domněnku vyslovila paní Chantereauová, prý to slyšela v Alsasku, kde má její muž továrnu. Všichni kolem ní se smáli.

"Naštěstí je tu císař," řekl hrabě s úřední vážností.

To byla poslední slova, která Fauchery ještě zaslechl. Než za sebou zavřel dveře, naposledy se podíval na hraběnku

Sabinu. Byla zabrána ve vážný rozhovor s přednostou ministerské kanceláře a zdálo se, že ji rozmluva s tím tlustým pánem zajímá. Ne, jistě se mýlil, ten křišťál je bez kazu. Škoda.

"Tak co, půjdeš konečně?" volal na něj Faloise z průjezdu.

A když se na chodníku hosté rozcházeli, ještě opakovali:

"Zítřka u Nany!"

ČTVRTÁ KAPITOLA.

Hned ráno svěřila Zoe byt řediteli hotelu Brébant, dostavil se s celým štábem zřízců a číšníků. Všechno totiž měl zařídit Brébant, tabuli, nádobí, sklo, stolní prádlo, květiny, dokonce i židle a sedátka. Nana by byla nenašla ve svých skříních ani tučet ubrousků, a protože ještě neměla kdy zařídit se jako vycházející hvězda a do hotelu se jí nechtělo, raději přenesla hotel k sobě. To se jí zdálo víc nóbl. Chtěla oslavit svůj vynikající umělecký úspěch hostinou, o jaké by se mluvilo. Protože, jídelna byla příliš malá, ředitel od

Brébanta zařídil jako jídelnu salón, kam se přece jen vejde nějakých pětadvacet osob, budou se ovšem trochu tísnit.

"Už je všechno připraveno?" ptala se Nana, když se o půlnoci vrátila.

"Ale já nevím," odsekla Zoe, zřejmě dopálená. "Zaplat'pámbu se o nic nestarám. Nadělali v kuchyni a v celém bytě! ...

A ještě aby se s nimi jeden hádal. Ti dva tu zase byli, ale na mou duši jsem jim ukázala dveře."

Ti dva byli obchodník a Valach, bývalí milovníci její paní,

Nana, jista svou budoucností a toužíc navléci, jak říkala, novou kůži, rozhodla se dát jim kvinde.

"Jsou to ale štěnice!" vrčela. "Jestli se tu ještě ukážou, pohrozte jim policií."

Pak zavolala Daguena a Jiřího, kteří se opozdili v předsíni, kde si odkládali. Oba se při odchodu z divadla setkali v pasáži Panorama u vchodu pro herce a Nana je vzala s sebou fiakrem. Protože ještě nikdo nepřišel, volala na ně, aby počkali v toaletním pokojíku, Zoe že ji

zatím upraví. Ani se nepřevlékla, dala se jen přečesat a vetkla si do vysokého účesu a na živůtek po bílé růži. V toaletním pokoji bylo plno nábytku ze salónu, který se musil vyprázdnit: hromada kulatých stolečků, pohovek, křesel - všechno páte přes deváté, a když už byla hotova, zapletla se jí sukně do kolečka pojízdného křesla a roztrhla se. Zlostně zaklela, něco takového se může stát jen jí. Vztekla se sebe shodila šaty z bílého hedvábí, velmi prosté a tak poddajné, tak jemné, že jí přiléhaly k tělu jako košile. Ale protože nenašla nic vhodnějšího, zase si je oblékla a div neplakala, že vypadá jako hadrnice. Zatímco ji Zoe přičesávala, Daguenet a Jiří musili trhlinu spíchnout špendlíky. Všichni tři se točili kolem ní jako o závod, zejména hošík, kolena na zemi, ruce v sukních. Nakonec se uklidnila, když ji Daguenet ujistil, že je nejvýše čtvrt hodiny po půlnoci, tak pospíchala ve třetím jednání Zlatovlasé Venuše: chytala narážky a vynechávala kuplety.

"To je pořád ještě moc dobré pro tu hromadu hlupáků," řekla. "Viděli jste? To byly dnes večer ksichty! ... Zoe, zlatíčko, počkáte tady. Nechod'te spát, možná že vás budu ještě potřebovat... Sakryš! Byl nejvyšší čas. Už tu jsou hosté."

A v mžiku byla venku. Jiří zůstal na zemi a vláčel po podlaze šosy fraku. Začervenal se vida, že si ho Daguenet prohlíží.

Avšak oba k sobě pocítili vzájemnou náklonnost. Převázali si před velkým toaletním zrcadlem kravaty a jeden druhého okartáčoval, oba byli celí bílí, jak se točili kolem Nany.

"Zrovna jako by nás pocukroval," smál se Jiří dětsky mlsně.

Lokaj, najatý na tu noc, uváděl hosty do salónku, úzké místnosti, kde byla ponechána toliko čtyři křesla, aby bylo dost místa. Ze sousedního velkého salónu doléhal zvuk přemísťovaného nádobí a stříbra a zpod dveří svítil jasný pruh světla. Když Nana vstoupila, našla tam Clarissu Besnusovou, kterou přivedl Faloise, už seděla v křesle.

"Jakže! Ty jsi tu první!" zvolala Nana, od svého úspěchu se k ní chovala velmi důvěrně.

"Ale to kvůli němu," odpověděla Clarissa, "Vždycky se bojím, aby nepřišel pozdě... Kdyby bylo po jeho, neměla jsem ani kdy setřít líčidlo a sundat paruku."

Mladý muž, který se s Nanou setkával poprvé, klaněl se a byl samý kompliment, mluvil o svém bratranci a přepjatou zdvořilostí zastíral zmatek. Ale Nana ho ani neposlouchala, ani neznala, jen mu stiskla ruku a už letěla naproti Róze

Mignonové. Najednou byla velmi uhlazená.

"Ach, drahá madame, jak jste hodná! ... Tolik mi záleželo na tom, abyste přišla!"

"Ó, ujišťuju vás, že potěšení je na mé straně," odpověděla

Róza, rovněž velmi roztomilá.

"Posad'te se přece... Potřebujete něco?"

"Ne, děkuju... Ach, zapomněla jsem v kožichu vějíř. Steinere, podívejte se do pravé kapsy."

Steiner a Mignon vešli za Rózou. Bankéř odešel a vrátil se s vějířem v ruce, Mignon se zatím bratrsky políbil s Nanou a nutil Rózu, aby se s ní rovněž políbila. Copak nejsou lidé od divadla jedna rodina? Pak významně mrkl na Steinera, aby ho povzbudil, avšak bankéř byl zmaten výmluvným pohledem

Róziným a políbil Naně jen ruku.

V té chvíli vstoupil hrabě de Vandeuvres s Blankou de Sivry.

Dámy se rozplývaly v projevech úcty a Nana vedla Blanku ke křeslu s vybranou zdvořilostí. Vandeuvres zatím se smíchem vypravoval, že se Fauchery dole hádá, protože domovník nechtěl vpustit kočár Lucy Stewartové. Z předsíně bylo slyšet

Lucy, jak nevybíravě spílá na adresu vrátného. Ale když lokaj otevřel dveře, vstoupila s půvabným úsměvem, sama se představila, vzala Nanu za obě ruce, ujišťovala ji, že se do ní naráz zamilovala, a lichotila jí, jak je úžasně nadaná.

Nana byla skutečně zmatena a jen se nadýmala ve své nové úloze hostitelky. Avšak od chvíle, kdy přišel Fauchery, zdála se nesvá. Jakmile se k němu dostala, tiše se zeptala:

"Přijde?"

"Ne, nechtěl," břitce odpověděl novinář, tak znenadáni zaskočený, cestou totiž přemýšlel, co řekne, aby vysvětlil, proč hrabě Muffat nemohl přijmout pozvání.

Když viděl, jak mladá žena zbledla, uvědomil si, že provedl hloupost, a snažil se ji napravit.

"Nemohl, provází dnes večer hraběnku na ples ministerstva vnitra."

"Dobrá," sykla Nana, která ho podezřívala z nedostatku dobré vůle. "To mi zaplatíš, hošíčku."

"Ach, poslyš," řekl dotčen tou vyhrůžkou, "nemám rád takové vzkazy. Obracej se na Labordetta."

A oba se pohněvaně k sobě otočili zády. Mignon právě strkal Steinera k Naně. Když byla sama, pošeptal jí s bodrým cynismem dohazovače, který chce příteli zprostředkovat potěšení:

"Víte, jazyk má až na zemi... Jenže se bojím mé ženy. Že ho nedáte?"

Nana jako by nerozuměla. Usmívala se, dívala se na Rózu, na jejího manžela, na bankéře, tomu pak řekla:

"Pane Steinere, budete sedět vedle mne."

Z předsíně dolehl do salónku výbuch smíchu, šuškáni a veselého štěbetání, jako by se tam byly utekly chovanky celého jednoho kláštera. Ve dveřích se objevil Labordette a vlekl za sebou pět ženštin, svůj penzionát, jak se jízlivě vyjádřila

Lucy Stewartová. Byly to Gaga, jejíž majestátní postava byla sešněrována v modrých sametových šatech, Karolína Héquetová, jako obvykle v černém taftu s chantilleskými krajkami, dále Lea de Horn, učiněný hasroš jako vždycky, tlustá Tatan

Néné, prostomyslná blondýnka, hotová kojná, z jejíchž silných prsou si kdekdo střílel, a konečně maličká Maria Blond, patnáctiletá holčička, hubená a neřestná uličnice, kterou vynesl úspěch ve Folies. Labordette to všechno přivezl v jedné drožce a všechny se ještě smály, jak se musily mačkat, Maria

Blond na kolenou ostatních. Ale kousaly se do rtů, obřadně podávaly ruku a se všemi se zdravily jak se sluší a patří.

Gaga ze sebe dělala holčičku a samou slušností šišlala. Jen Tatan

Néné se stále otáčela, cestou jí ostatní namluvily, že při večeři u Nany bude obsluhovat šest úplně nahých černochoů, a chtěla je vidět. Labordette ji požádal, aby byla zticha, že je hloupá husa.

"A Bordenave?" zeptal se Fauchery.

"Och, představte si, je mi to hrozně líto," zvolala Nana,

"ale nemůže přijít."

"Ano," potvrdovala Róza Mignonová, "spadl do propadliště a hrozně si vymkl nohu... Kdybyste ho slyšeli, jak kleje s nohou v obvaze a stále nataženou na židli!"

Všichni litovali Bordenava. Jakápak hostina bez Bordenava!

Nu co, uvidíme, jak to půjde bez něho. A už se mluvilo o něčem jiném, když se ozval hřmotný hlas:

"Ale, ale! Snad jste mě už nepochovávali!"

Výkřiky, každý se obrátil. Na prahu stál Bordenave, ohromný a ruměný, nohu nataženou, a opíral se o rameno

Simonny Cabirochové, toho času své milenky. Byla to roztomilá plavovláska, které se dostalo dobrého vychování, hrála na piano, uměla anglicky a byla tak křehoučká, že se pod

Bordenavovou tíhou div nezhroutila, přesto se oddaně usmívala.

Když Bordenave viděl, jaký obraz skýtá jejich dvojice, setrval několik vteřin v té pozici.

"Že vás mám ale rád, co?" pokračoval pak. "Na mou duši, bál jsem se, že se budu doma otravovat, a řekl jsem si: Půjdeš tam..."

Ale nedomluvil a zaklel:

"Karamba!"

Simonna totiž udělala příliš rychlý krok a jeho noha narazila na zem. Uštědřil jí za to štulec. Nepřestala se usmívat, jen sklopila svůj hezký obličej jako zvíře, když se bojí, že dostane výprask, a podpírala ho všemi silami maličké plnoštíhlé blondýnky. Ostatně už všichni s hlasitými výkřiky chvátali na pomoc. Nana s Rózou přistavily lenošku, a zatímco se Bordenave do ní ukládal, ostatní ženy mu strkaly pod nohu druhé křeslo. Všecky přítomné herečky se s ním arci líbaly.

Bordenave jen funěl a vzdychal:

"Karramba... Zatracená noha!... Ale žaludek je v pořádku, to uvidíte!"`

Zatím přicházeli další hosté. V salónku už nebylo hnutí.

Cinkot nádobí a stříbra ustal, zato bylo z velkého salónu slyšet hádku, burácel tam hlas ředitele od Brébanta. Nana byla už celá netrpělivá, víc hostů nečekala a divila se, že se ještě nedává na stůl. Poslala Jiřího, aby se zeptal, co se děje, ale k svému překvapení najednou viděla, že přicházejí další a další hosté, muži i ženy. Ani je už vůbec neznala. Trochu rozpačitě se ptala Bordenava, Mignona a Labordetta. Ti je rovněž neznali. Obrátila se na hraběte de Vandevres a ten si pojednou vzpomněl, byli to mladí lidé, které naverboval u Muffata. Nana mu poděkovala. Velmi dobře, velmi dobře.

Jenže budou pěkně namačkáni, a poprosila Labordetta, aby šel objednat dalších sedm příborů. Sotva za ním dveře zapadly, lokaj uvedl další tři osoby. Ne, to už začíná být směšné, nevejdou se, docela určitě se nevejdou. Nana se už zlobila, s tváří velké dámy prohlásila, že to už není ani slušné. Ale když viděla, že vstupují ještě dva hosté, dala se do smíchu, to že už je příliš směšné. Aťsi! Jak se vejdou, tak se vejdou.

Protože Bordenave sám zabral dvě křesla, všichni stáli, jen

Gaga a Róza Mignonová seděly. V salónu bylo jako v úlu, všichni tiše mluvili a tu a tam potlačovali lehké zívání.

"Tak co, dceruško," zeptal se Bordenave, "co a bychom už šli ke stolu?... Už nás je dost, ne?"

"Ach, dost nás je, to bych řekla," smála se.

Rozhlížela se po salónku, jako by se divila, že tam někdo není. Asi jí chyběl nějaký host, o němž nemluvila. Musilo se ještě počkat. Za několik minut pak přítomní zpozorovali ve svém středu velkého pána s ušlechtilou tváří a krásným bílým plnovousem. Nejpodivnější bylo, že ho nikdo neviděl vcházet, patrně proklouzl pootevřenými dveřmi z ložnice.

Zavládlo ticho, jen se šuškal. Hrabě Vandevres asi věděl, kdo je ten muž, neboť si mlčky stiskli ruce, ale na otázku dam odpovídal úsměvem. Karolína Héquetová se s kýmsi přítlumeným hlasem sázela, že je to jeden anglický lord, zítra, říkala, se vrací do Londýna a ožení se tam, zná ho dobře, vyspala se s ním. Ta historka oběhla všechny dámy, Maria

Blond však proti tomu tvrdila, že v něm poznává jednoho německého vyslance, mohla by to dosvědčit jedna její přítelkyně, s níž ten pán často bývá přes noc. Úsudky mužů byly stručné. Člověk, který asi někdo je. Možná, že platí večeri.

Pravděpodobně. Vypadá to tak. Ech co, jen aby večere za něco stála! Nakonec se nic nerozhodlo, na pána s bílým plnovousem se už zapomnělo, když ředitel otevřel dveře do velkého salónu a hlásil:

"Madame, je prostřeno."

Zdalo se, že Nana přehlédla pohyb starého pána, a zavěsila se do Steinera, pán pak šel za ní docela sám. Ostatně se průvod ne a ne seřadit. Muži i ženy šli bez ladu a skladu a sousedsky si tropili žerty z tohoto porušení etikety. Od jednoho konce ke druhému té velké místnosti se prostíral dlouhý stůl, a ještě byl malý, talíře byly jeden na druhém, jiný nábytek tam nebyl.

Čtyři svícny, každý o deseti svíčkách, svítily na příbory a na podnos z čínského stříbra s kyticí napravo i nalevo. Byl to hotelový přepych, porcelán se zlatým proužkem bez monogramu, stříbro opotřebované a matné samým mytím, sklo bylo možno doplnit do tuctu v každém bazaru. Na všem bylo vidět, že slavnostní otevření té domácnosti je příliš překotné, štěstí se na ni usmálo tak náhle, nic ještě nebylo na místě.

Jeden lustr chyběl, dlouhé svíčky na svícnech se teprve rozhořivaly a vrhaly bledé a žlutavé světlo na kompotové mísy, na talířové soupravy s ubrousky a miskami, na nichž se symetricky střídalo ovoce, koláčky a zavařeniny.

"Víte co," řekla Nana, "ať si každý sedne, kam chce..."

Bude to veselejší."

Stála vprostřed u stolu. Starý pán, jehož nikdo neznal, usedl po její pravici, po levici si posadila Steiner. Stolovníci si už sedali, když se ze salónku ozvalo klení. Zapomněli na

Bordenava. Ředitel Varieté se s velkou námahou zdvihl ze svých dvou křesel, hulákal a volal tu mrchu Simonnu, která se vytratila s ostatními. Ženské ihned přiběhly a neskrblily projevy soucitu. Bordenave se konečně objevil ve velkém salónu, podpíraly ho Karolína, Clarissa, Tatan Néné a Maria Blond, byla to pěkná práce, usadit ho.

"Doprostřed stolu, proti Naně!" ozývaly se výkřiky. "Bordenave doprostřed! Bude nám předsedať!"

A tak ho dámy posadily doprostřed. Ale bylo zapotřebí ještě druhé židle pro nohu. Dvě ženy mu ji pozdvihly a opatrně natáhly. Nevadí, bude jíst bokem.

"Karamba!" skuhral, "jakého to z člověka udělá chromajzlíka, no řekněte! ... Ach kočičky moje, papínek se doporučuje vaší přízni."

Po pravé straně měl Rózu Mignonovou, po levé Lucy

Stewartovou. Slíbily, že se budou o něj starat. Teď už se všichni usazovali. Hrabě de Vandeuvres si sedl mezi Lucy a Clarissu, Fauchery mezi Rózu Mignonovou a Karolínu

Héquetovou. Na druhé straně si Rektor de la Faloise honem zajišťoval místo vedle Gagy, ačkoli ho Clarissa naproti zvala k sobě, Mignon se nespouštěl Steinera a byla mezi nimi jen

Blanka, po jeho levici seděla Tatan Néné. Pak už přišel

Labordette. Konečně na obou koncích seděla omladina, mužská i ženská, Simonna, Lea de Horn, Maria Blond, všichni v jedné směsici. Tam byli také Daguenet a Jiří Hugon, dívali se s úsměvem na Nanu a jejich vzájemná náklonnost stále vzrůstala.

Dvě osoby však stály a to zavdalo příčinu k vtipkování.

Muži nabízeli klín. Clarissa nemohla lokty ani hnout a vyjednala si s Vandeuvresem, že ji bude krmit. Ten Bordenave, ten taky zabere tolik místa se svými židlemi! Ještě se sesedli a nakonec měli všichni místo, ale jsou jako slanečci v sudě, křičel Mignon, na mou duši!

"Chřestové pyré hraběncí, vývar á la Deslignac," mumlali číšníci, roznášejíce za zády stolovníků talíře.

Bordenave hlasitě doporučoval vývar, když se strhl nový pokřik. Někdo venku protestoval, někdo se zlobil. Dveře se otevřely a vstoupili tři opozdílci, žena a dva muži. Ach ne, tihle už opravdu jsou přespočetní. Nana však ani nepovstala, jen mhouřila oči, zdali snad ty nové příchozí nezná. Žena byla Luiza Violainová. Ale pány nikdy neviděla.

"Má drahá," řekl Vandeuvres, "tady ten pán je můj známý, pan Foucarmont, námořní důstojník, pozval jsem ho."

Foucarmont velmi nenuceně pozdravil a dodal:

"A já jsem si dovilil přivést jednoho svého přítele."

"Ach, znamenitě, znamenitě," řekla Nana. "Posaďte se..."

Ty, Clarisso, sesedni se trochu. Vy tam jste moc roztažení...

Nu, vidíte, jen mít dobrou vůli..."

Ještě se srazili a pro Foucarmonta s Luizou se vyšetřil kousíček stolu, ale jeho přítel měl daleko k svému talíři, jedl s rukama nataženýma mezi ramena svých sousedů. Číšníci odklízeli polévkové talíře a podávali králíčkové jaterničky s lanýži a niokysy s parmezánem. Bordenave pobouřil celý stůl sdělením, že ho jednu chvíli napadlo přivést Prulliéra,

Fontana a starého Bosea. Nana se zatvářila velmi důstojně, řekla chladně, že by je byla pěkně přivítala. Kdyby tam chtěla mít své kolegy a kolegyně, byla by si je sama pozvala. Ne, ne, jen žádné herce. Starý Bose je věčně opilý, Prulliére si o sobě moc myslí, a Fontan, ten je ve společnosti nemožný, je samá výtržnost a hloupý vtip. A pak, takový šmírák se nikdy necítí doma mezi panstvem.

"Ano, ano, to je pravda," souhlasil Mignon.

Panstvo kolem stolu ve fracích a bílých kravatách bylo svrchovaně korektní, ušlechtilé rysy bledých tváří zjemňovala ještě únava. Neznámý starý pán měl odměřené gesto a chytrý úsměv, jako by předsedal kongresu diplomatů. Vandeuvres se k svým sousedům choval s vybranou zdvořilostí, jako by byl hostem u hraběnky Muffatové. Ještě ráno řekla Nana své

tetě: "Co se pánů týče, nic lepšího už neexistuje, všichni jsou urození nebo bohatí, prostě nóbl páni." Dámy se chovaly slušně. Některé, Blanka, Lea, Luiza, přišly ve výstřihu, ale jediná Gaga ukazovala snad příliš mnoho, ač ve svém věku neměla spíš ukazovat vůbec nic. Teď, když už měl konečně každý své místo, smích a žerty ustávaly. Jiří si říkal, že taková diner v měšťanských rodinách u nich v Orleansu bývala veselejší.

Rozhovor vázl, muži, kteří se neznali, se jen na sebe dívali, ženy pokojně seděly, a to bylo pro Jiřího největší překvapení. "Filistři," říkal si, představoval si, že se všichni ` začnou hned objímat a líbat.

Podávaly se mezichody, rýnský kapr á la Chambord a srnčí hřbet po anglicku, když Blanka řekla docela nahlas:

"Lucy, drahoušku, v neděli jsem potkala vašeho Oliviera... Jak vyrostl!"

"To bych řekla! Však je mu taky už osmnáct," odpověděla

Lucy, "to mi mládí zrovna nepřidává... Včera zase odjel, má školu."

Její syn Olivier, na nějž byla velmi pyšná, byl chovancem námořnické školy. A tak se hovořilo o dětech. Všechny dámy se rozplývaly. Nana říkala, jakou má radost: její chlapeček,

Ludvíček, je teď u tety a ta jí ho každý den k jedenácté hodině přivádí, bere ho do postele a on si tam hraje s pinčlíkem Lulu.

Člověk by smíchy pukl, když ti dva dovádějí pod pokrývkou.

Nikdo by neřekl, jaká je Ludvíček už liška podšitá.

"Ach včera, to vám byl den!" spustila zase Róza Mignonová.

"Představte si, šla jsem pro Karla a Jindřicha do penzionátu a musila jsem je večer vzít do divadla... Skákali a těma ručičkama jen tleskali: "Uvidíme maminku hrát! Uvidíme maminku hrát! ... To bylo pozdvižení!"

Mignon se samolibě usmíval, oči vlhké otcovskou něhou.

"A při představení," převzal slovo, "byli tak směšní, vážní jako dospělí lidé. Rózu očima jen hltali a ptali se mě, proč má maminka tak nahaté nohy..."

Celý stůl se dal do smíchu. Mignon se vítězně rozhlížel, polichocen v své otcovské pýše. Zbožňoval své hošíky a jedinou jeho starostí bylo, jak pro ně rozmnožit majetek: s úzkostlivostí věrného správce domu bděl nad penězi, které Róza vydělávala v divadle i jinak. Když se s ní jako dirigent orchestru v nočním podniku, kde zpívala, oženil, vášnivě se milovali. Dnes už byli jen dobří přátelé. Byla mezi nimi taková úmluva : ona vydělávala svým talentem a svou krásou, co mohla, on nechal houslí, aby mohl lépe dohlížet na její umělecké a ženské úspěchy. Nebylo spořádanější a svornější domácnosti.

"Kolik je staršímu?" zeptal se Vandeuvres.

"Jindřichovi je devět," odpověděl Mignon. "Ale je už chlapík!"

Pak si dobíral Steinera, který neměl děti rád, a řekl mu jen tak jakoby nic, že kdyby byl otcem, nevyhazoval by tak hloupě peníze. Pozoroval přitom bankéře po očku přes Blančina ramena, aby postihl, jak je daleko s Nanou. Avšak už chvíli ho popuzovala Róza s Faucherym: hovořili spolu příliš důvěrně.

Snad proboha nebude Róza mařit čas takovými hloupostmi! V tom případě se do toho přísambůh vloží! A svýma krásnýma rukama dojídal kus srnčího hřbetu, na malíčku se mu třpytil diamant.

Hovor o dětech zatím pokračoval. Faloise mocně vzrušovala vedle sedící Gaga, ptal se jí na dceru, měl to potěšení vidět ji ve Varieté. Lili se vede dobře, ale je to pořád ještě taková žába! Byl velmi překvapen, když se dověděl, že Lili jde na devatenáctý rok. Gaga mu tím ještě více imponovala. A když chtěl vědět, proč Lili nepřivedla, řekla strojeně:

"Ach ne, ne, nikdy! Před třemi měsíci chtěla mermomocí, abych ji vzala z penzionátu... Mým snem bylo ihned ji provdat... Ale ona na mně tak visí, musila jsem ji zase vzít k sobě, ach, tak nerada."

Její namodralá víčka s vyprahlými řasami pomrkávala, když mluvila o zaopatření své slečny. Jestliže ona, matka, ve svém věku si dosud neuložila ani halěř, stále pracuje, stále ještě má mužské, zejména velmi mladé, tak mladé, že by mohla být jejich babičkou, to je věru lepší dobrý sňatek. Naklonila se k Faloisovi a ten se jen rděl, jak ho zalehla svým mocným ramenem, nahým a sádrově bílým.

"Víte," říkala polohlasitě, "jestli ji to nemine, já za to nebudu moct... Mladý člověk je tak podivný tvor!"

Kolem stolu bylo rušno. číšníci byli v jednom kole. Po mezichodech nosili hlavní jídla: kapoun á la maréchale, jazyk mořských ryb s pikantní omáčkou a řízek z husích jater.

Ředitel, který doposud dal nalévat meursaultské, nabízel teď chambertinské a léovilleské. V tlumeném šumu při výměně jídelního nádobí ptal se čím dál tím více žasnoucí Jiří

Dagueveta, mají-li všechny ty dámy takhle děti, Daguevet se musil smát a informoval svého druha podrobněji. Lucy Stewartová je dcera mazače kol, původem Angličana, zaměstnaného na

Severním nádraží, devětatřicet let, boží hovádko, ale roztomilá, souchotinářka, ze všech těch dam je nejvíc nóbl, tři knížata a jeden vévoda. Karolína Héquetová se narodila v

Bordeaux a její otec, malý úředníček, hanbou zemřel, na štěstí má moudrou matku, dceru sice napřed proklela, ale pak rok přemýšlela a nakonec se s ní smířila, aby jí alespoň pomohla našetřit nějaké jmění, dcera, pětadvacetiletá, velmi chladná, j je považována za nejkrásnější ze všech dam, jaké je možno mít, pevné ceny, matka má velký smysl pro pořádek, vede knihy, přísně účetnický zapisuje příjmy a vydání, řídí celou domácnost z malého bytu o dvě poschodí výš, kde si zařídila dílnu na šití dámských šatů a prádla. Blanka de Sivry, pravým jménem Jacquélina Bauduová, přišla z jedné vesnice u Amiensu, nádherná žena, hloupá a prolhaná, tvrdí, že je dcerou jednoho generála, a nepřiznává svých dvaatřicet let, pro svou tělnatost se

líbí zejména Rusům. Pak Daguenet řekl několik chvatných slov o ostatních dámách: Clarissu Besnusovou si přivedla ze Saint-Aubin-sur-Mer jako bonu jistá dáma a její manžel Clarissu "udělal", Simonna Cabirochová, dcera obchodníka s nábytkem ze Svatoantonínského předměstí, byla vychována v jednom velkém penzionátě a měla se stát učitelkou, a Maria Blond a Luiza Violainová a Lea de Horn, ty všechny vyrostly na pařížské dlažbě, nemluvě o Tatan Néné, která až do svých dvaceti let pásala ve "všivé" Champagni krávy. Jiří poslouchal a díval se z jedné dámy na druhou, omámený a rozrušený tím, jak mu Daguenet šeptem, bez obalu a ráz naráz strhával roušky z očí, jednu po druhé, a po celou

I tu dobu číšníci za ním uctivě mleli:

"Kapoun á la maréchale... Rybí jazyky s pikantní omáčkou ..."

"Můj milý," uplatňoval Daguenet své zkušenosti, "neberte si rybu, tak pozdě už není k ničemu... A pijte jen léovilleské, není tak ošidné."

Teplo stoupalo ze svícnů, z mis, jak je číšníci nosili, a z celého stolu, kolem něhož se dusilo osmatřicet osob, číšníci už nedávali pozor a na koberci se už tu a tam objevila mastná skvrna, jak po něm běhali. Ale nálada byla stále nevalná. Dámy se s jídlem páraly a nechávaly polovinu masa na talíři. Jedině

Tatan Néné jedla hltavě ode všeho. V té pokročilé noční hodině se hlásily jen nervózní návaly hladu, vrtochy pokažených žaludků. Starý pán vedle Nany odmítal všechna nabízená jídla, vzal si jen lžičku polévky, mlčky seděl nad prázdným talířkem a jen se díval. Úkradkem se zívalo. Chvillemi se zavírala víčka, tváře popelavěly, smrtelná nuda, jako vždycky, říkal Vandeuvres. Má-li taková večere k čemu být, nesmí oplývat slušností. Chce-li někdo zachovávat bonton, ať si jí v dobré společnosti, tam není nuda o nic větší. Kdyby

Bordenave věčně nepovykoval, všechno už dávno spalo. Ten mizera s nataženou nohou se nechává obsluhovat svými sousedkami Lucy a Rózou a tváří se přitom jako sultán. Všimají si jenom jeho, obskakují ho, mazlí se s ním, dohlížejí mu na sklenici i talíř, a to ještě stále fňuká:

"Kdo mi rozkrájí maso?... Já nemohu, mám ke stolu dobrou míli daleko."

Simonna každou chvíli vstávala a stojíc za jeho zády krájela mu maso a chléb. Všechny ženy se zajímaly o to, co jí.

Cpaly ho, div se nezadusil, a číšníci si mohli nohy uběhat.

Velice se mu líbilo, když mu Simonna i ústa otřela, zatímco

Róza a Lucy vyměňovaly příbor, nakonec ráčil projevit své uspokojení.

"Tak tak, děvenko, správně děláš... Však jsou ženské na světě jen pro to."

Nastalo jakési oživení, všichni hovořili. Dopíjel se mandarinový sorbet. Jako teplá pečeně se podávalo filé s lanýži, jako studená krúta v rosolu. Nana, kterou zamlklost jejích hostů zlobila, mluvila teď hodně nahlas:

"Víte, že skotský princ půjde na Zlatovlasou Venuši, až přijede na výstavu? Už si zamluvil lóži!"

"To si myslím, všichni princové se na ni přijdou podívat," prohlásil Bordenave s plnými ústy.

"V neděli se čeká perský šach," podotkla Lucy Stewartová.

Tu promluvila Róza Mignonová o šachových diamantech.

Kabát jeho uniformy je prý celý posázený drahokamy, pravý div světa, hvězda první velikosti, jeho cena jde do miliónů.

A dámy, bledé a oči svítící žádostivostí, natahovaly krk a jmenovaly další krále, další císaře, kteří se očekávali.

Všechny snily o nějakém královském rozmaru, o noci zaplacené celým jměním.

"Poslyšte, drahoušku," zeptala se Karolína Héquetová

Vandevresa, sklánějíc se nad ním, "jak stár je ruský car?"

"Ó, stár je, to jste uhodla," smál se hrabě. "S tím už nic není, varuju vás."

Nana dala okázale najevo, že se cítí dotčena. Vandevresova slova se zdála příliš silná, ozvalo se reptání. Ale Blanka už vyprávěla podrobnosti o italském králi, kterého jednou viděla v Miláně, není zrovna krasavec, ale to mu nevádí, aby nebyl samá ženská, a byla rozčarována, když Fauchery ujišťoval, že Viktor Emanuel nebude moci přijet. Luiza

Violainová a Lea slyšely něco takového o císaři rakouském. Pojednou se ozvala Maria Blond:

"Pruský král, to je taková stará sušinka! ... Loni jsem byla v Badenu. Vždycky byl s hrabětem Bismarckem."

"S Bismarckem," vpadla jí do řeči Simonna, "toho jsem znala ... Roztomilý člověk."

"Vždyť jsem to včera říkal," zvolal Vandevres, "nikdo mi to nechtěl věřit."

A jako u hraběnky Sabiny, mluvilo se teď dlouze a široce o hraběti z Bismarcků. Vandevres říkal o něm totéž co minulý večer. Na chvíli bylo u Nany jako v salónu Muffatových, jen dámy byly jiné. A i zde se pak přešlo na hudbu.

Když pak Foucarmont utrousil slovo o tom, o čem mluvila celá Paříž, že slečna de Fougeray vstoupila do kláštera, Nana projevila velký zájem a mermomocí chtěla znát podrobnosti o té mladé dámě. Chudinka! Tak se dát zaživa zahrabat!

Konečně, když byla poslušna vnitřního hlasu! ... Ženy okolo byly velmi dojaty. Jiří se nudil, slyšel ty věci už podruhé, když se hovor neodvratně zase stočil na Bismarcka, vyptával se Dageneta na intimní Naniny zvyky. Tatan Néné se nachýlila k Labordettovu uchu, kdo je to ten Bismarck, že ho nezná. Labordette jí vyprávěl, aniž hnul brvou, hrozné historky: ten

Bismarck jí syrové maso, potká-li u svého doupěte ženu, odnese si ji na zádech, tak má ve čtyřiceti letech už dvaatřicet dětí.

"Ve čtyřiceti letech dvaatřicet dětí!" zvolala ohromená a přesvědčená Tatan Néné. "Musí být na svůj věk pěkně unavený!"

Všichni vypukli ve smích, pochopila, že si z ní dělají dobrý den.

"Jste ošklivý! Copak vím, kdy žertujete?"

Gaga, ta stále mluvila jen o výstavě. Jako všechny dámy se těšila a připravovala. Bude to dobrá sezóna, do Paříže se pohrne venkov i cizina. Po výstavě, budou-li dobré obchody, se bude konečně moci uchýlit do Juvisy, kde má už dávno vyhlédnutý domeček.

"Co chcete," řekla Faloisovi, "už to nevynáší ... Kdyby tak člověka měl někdo ještě rád!"

Tvářila se něžně, když cítila, jak se koleno mladého muže opírá o její. Faloise byl celý červený. Stále šeptajíc, pohledem ho odhadovala. Takový panáček je to, žádná těžká váha, ale ona teď už nedělá drahoty. Faloise dostal adresu.

"Jen se podívejte," šeptal Vandeuvres Clarisse, "myslím, že

Gaga bere na vašeho Hektora."

"Z toho si houby dělám!" odpověděla herečka. "Vždyť je to hlupák, ten kluk... Už jsem mu třikrát ukázala dveře... Ale víte, hnusí se mi, když takoví kluci dělají do starých bab."

Najednou přestala mluvit a nenápadně ukázala na Blanku, ta už od samého začátku seděla ve velmi nepohodlné pozici a vypínajíc hrud' nakláněla se k tomu starému vznešenému pánovi, který seděl o tři místa dál, aby si všiml jejích ramen.

"Vy jste na tom stejně, milý pane," řekla.

Vandeuvres se lehce pousmál a jeho gesto říkalo: "Ach co!"

On je poslední, kdo bude té ubohé Blance překážet v honbě za úspěchem. Daleko více ho zajímala podívaná, kterou celému stolu poskytoval Steiner. Bankéř byl proslulý svými milostnými pletkami, z tohoto obávaného německého žida, velkopodnikatele, jehož rukama procházely milióny, byl rázem hlupák, jakmile se zabouchl do nějaké ženské, a on je chtěl mít všechny, na jevišti se neobjevila jediná, aby ji nekupoval, ať byla sebedražší. Uváděly se částky. Dvakrát ho už ta zběsilá touha po holkách přivedla na mizinu. Jak říkal Vandeuvres, holky mstily morálku tím, že mu plundrovaly pokladnu.

Když ho velká spekulace se solivárnami v Landech postavila na burze zase na nohy, Mignonovi se už šest neděl mocně zakusovali do soliváren. Ale nebylo ještě tak docela jisté, pozřou-li toto sousto beze zbytku právě oni, už své bílé zoubky ukazovala Nana. Zase jednou se Steiner chytil, a to důkladně, dřepěl vedle Nany jako omámený, jedl, ač neměl hlad, ret mu visel, tvář samá skvrna. Naně stačilo říci jen číslici. Ale nepospíchala, pohrávala si s ním, smála se mu do chlupatých uší, bavilo ji, jak mu přebíhala husí kůže po tlusté tváři. Na tenhle kšeft bude vždycky dost času, až jestli ten halama hrabě Muffat bude doopravdy dělat Josefa.

"Léovilleské nebo chambertinské?" tázal se tiše číšník, vsunuv hlavu mezi Nanu a Steinera, právě když bankéř Naně cosi potichu říkal.

"Co je? Co je?" koktal nepřítomně. "Jak chcete, mně je to jedno."

Vandevres lehce strčil loktem do Lucy Stewartové, měla jedovatý jazyk a nechodila daleko pro slovo, když měla na někoho spadeno. Toho večera byl její obětí Mignon.

"Věřte, ten by je dal ještě dohromady, kuplíř stará," řekla hraběti. "Myslí si, že bude opakovat ten kousek s markýzem Jonquierem... Vzpomínáte si na Jonquiera, který měl poměr s Rózou a pak se zbláznil do Laury... Mignon Lauru

Jonquierovi dohodil a pak ho s milým úsměvem přivedl zpátky k Róze, jako manžela, kterému se povolil nějaký ten zálet... Ale tentokráte se mu to nepovede. Nana jistě není taková, aby pouštěla půjčeného mužského."

"Copak se Mignon tak přísně dívá na svou ženu?" ptal se Vandevres.

Naklonil se aviděl, jak se Róza něžně tulí Faucherymu. Hned věděl, proč se jeho sousedka zlobí. Pokračoval se smíchem:

"Ale, ale, snad nežárlíte?"

"Já a žárlit!" řekla Lucy vztekle. ... "Má-li Róza chuť na

Leona, ráda jí ho přenechám. Co z něho kouká! Týdně jedna kytice, a kdo ví jestli...! Hled'te, milý hrabě, ty holky od divadla jsou všechny stejné. Já dobře vím, že Róza plakala zlostí, když četla, co Leon napsal o Naně. Chápete, chce mít taky článek a bude ho mít... A já ukážu Leonovi dveře, to uvidíte."

Odmlčela se a řekla číšníkovi, který stál za ní se dvěma lahvemi:

"Léovilleské!"

Pak pokračovala tlumeněji:

"Nechci křičet, nemám to ve zvyku... Ale je to pořádná cuchta, to vám řeknu. Být já její muž, já bych jí zahrála..."

Ale štěstí jí to nepřinese. Nezná mého Faucheryho, taky čistý ptáček, lepí se na ženské, aby se dostal nahoru ... Pěkná společnost!"

Vandevres se jí snažil uklidnit. Bordenave se zlobil, že ho

Róza a Lucy opustily, a křičel, že nechávají papírka umřít hladem a žízní. Přišlo to jako na zavolanou, zábava dostala jiný směr. Večeře se vlekla, nikdo už nejedl, po talířích se rozpatlávaly hříbky po italském způsobu a ananasové paštičky

Pompadour. Ale šampaňské, které se nalévalo už hned po polévce, zvolna přivádělo hosty do stavu vznětlivého opojení.

Už nebyli tak korektní. Ženy se opíraly loktem o stůl poházený příbory, muži odtahovali židle, aby se jim volněji dýchalo, a černé fraky se nořily mezi světlé živůtky, nahá ramena se natáčela k mužům a nabírala hedvábný lesk. Bylo už příliš horko a zhoustlý jas svíček nad stolem žloutl. Chvillemi, když se nazlátlá šíje sklonila pod deštěm kadeří, vzplanuly na vysokém účesu ohně diamantových spon. Plaménky veselí jen sršely, oči se smály, bílé zuby zůstávaly poodhrnuty, sklenice se šampaňským hořely odrazem svícňů. žertovalo se velmi hlasitě a ruce šermovaly v doprovodu otázek, které zůstávaly bez odpovědi, stolovníci na sebe křičeli z jednoho konce stolu na druhý. Ale nejvíce hluku nadělali číšníci, počínali si, jako by byli na chodbách svého restaurantu, a jak nosili zmrzlinu a zákusky, strkali do sebe a hrčivě na sebe pokřikovali.

"Dětičky," křičel Bordenave, "nezapomínejte, že zítra hrajeme... Pozor! Ne moc šampaňského!"

"Já," říkal Foucarmont, "já jsem pil všechna možná vína ve všech dílech světa... Och, prazvláštní nápoje, alkohol, že by vás položil jako kládu... A mně nikdy nic nebylo. Já se nemohu opít. Zkoušel jsem to, ale marně."

Byl velmi bledý a velmi chladný, opíral se o lenoch židle a pil stále.

"No dobře," domlouvala mu tiše Luiza Violainová, "ale už přestaň, máš dost... Abych tě pak do rána nemusila ošetřovat, to bych nerada."

Opilost vháněla do tváří Lucy Stewartové hektickou červeň, kdežto rozněžnělá Róza Mignonová měla vlhké oči. Tatan

Néné se přejedla tak, že se nemohla ani pohybovat, a tupě se smála své vlastní hlouposti. Ostatní, Blanka, Karolína,

Simonna, Maria, mluvily všechny najednou, vyprávěly, co se jim stalo i nestalo, o hádce s kočím, o výletu na venkov, spleť příběhů o ukradených a vrácených milencích. Ale když jeden mladý muž vedle Jiřího chtěl políbit Leu de Horn, pleskla ho a spravedlivě se rozhorlila: "Co si to dovoluujete? To si vyprošuju!", a silně podnapilý a pohledem na Nanu rozdrážděný

Jiří váhal, má-li uskutečnit svůj nápad, který se mu zcela vážně zrodil v hlavě, totiž vlézt po čtyřech pod stůl a stulit se jako psík u jejích nohou. Nikdo to neuvídí a on tam bude velice hodný. Když pak na Leinu prosbu Daguenet řekl tomu mladíkovi, aby se choval slušně, Jiří najednou pocítil velké hoře, jako by plísnil jeho, všechno je hloupé a smutné, už nemůže od života čekat nic dobrého. Daguenet byl samý šprým, nutil ho, aby vypil velkou sklenici vody, a ptal se ho, co by si počal, kdyby byl sám s dámou, když ho tak porazí tři sklenice šampaňského.

"Poslyšte," začal Foucarmont znovu, "v Havaně dělají kořalku z nějakých divokých bobulí, člověk jako by polykal oheň... Nu, a jednou večer jsem jí vypil víc než litr. Nic mi nebylo... Jindy zase nám divoši na Koromandelském pobřeží dali pít jakousi míchanici pepře a vitriolu, nic mi nebylo..."

Já se nemohu opít."

Už delší dobu se mu nelíbila tvář Hektora de la Faloise, který seděl naproti němu. Poškleboval se mu, dobíral si ho, byl nepříjemný. Faloisovi se motala hlava, stále sebou šil a tlačil se na Gagu. Najednou ho napadla znepokojující myšlenka a ta ho teprve rozzuřila: někdo mu vzal kapesník!

S umíněností opilce žádal nazpět svůj šátek, ptal se sousedů, díval se pod židle a k nohám. A když se ho Nana snažila uklidnit, vrčel:

"To je blbé, v rohu je můj monogram a korunka... To mě může kompromitovat."

"Poslyšte, pane Falamoisi, Lamafoisi, Mafaloisi!" křičel

Foucarmont, který pokládal za velmi duchaplné do nekonečna takto komolit jméno mladého muže.

Ale Faloise se rozzlobil. Blábolil něco o svých předcích a hrozil Foucarmontovi, že mu hodí na hlavu karafu. Musil zakročit hrabě de Vandeuvres a ujistit ho, že Foucarmont je velký čtverák. Skutečně se všichni smáli. Zaražený mladík byl zmaten, hezky si sedl a dal se s poslušností dítěte do jídla, když mu to bratranec, zesíliv hlas, nařídil. Gaga si ho zase přitáhla k sobě, ale na kapesník nezapomínal a chvílemi vrhal po stolovnicích nedůvěřivé a úzkostlivé pohledy.

Avšak Foucarmont, jak byl v ráži, napadl přes celý stůl

Labordetta. Luiza Violainová se ho snažila umlčet, protože když se takto, říkala, pohaštěří s jinými, nakonec to vždycky odnese ona. Našel si jiný žertík, říkal Labordettovi "madame", náramně ho to asi bavilo, ustavičně to opakoval, Labordette klidně krčil rameny a jen pokaždé říkal:

"Mlčte, prosím vás, drahý pane, vždyť je to hloupé."

Když si ale Foucarmont nedal pokoj a začal z neznámého důvodu mluvit urážlivě, přestal mu odpovídat a obrátil se na hraběte de Vandeuvres:

"Pane, ať váš přítel dá pokoj ... Nerad bych se rozzlobil."

Už dvakrát se bil v souboji. Každý ho zdraví, všude je vítán.

Proti Foucarmontovi se zdvihla všeobecná nevole. Pravda, celá tabule se smála, uznávala, jak je vtipný, ale proto jim ještě nemusí kazit večer. Vandeuvresova tvář měděně rudla, vyzval Foucarmonta, aby Labordettovi vrátil pohlaví. Ostatní pánové, Mignon, Steiner, Bordenave, už řádně podnapilí, se také přidali a v jejich křiku úplně zanikl hlas Foucarmontův.

Jedině neznámý starý pán, který seděl zapomenutý vedle Nany, zůstával vznešeně netečný, unaveně a němě se usmívaje, sledoval mdlýma očima tu vřavu při zákusku.

"Co abychom pili kávu tady, zlatíčko?" ptal se Bordenave.

"Je tu tak hezky."

Nana neodpověděla okamžitě. Od samého začátku večere se necítila doma. Všichni ti lidé ji ohlušovali a zavalovali jako velká voda, jak jeden přes druhého volali na číšníky, hlasitě mluvili a roztahovali se jako v nějaké restauraci. Sama zapomínala na úlohu paní domu, věnovala se toliko tlustému

Steinerovi, kterého po jejím boku div neranila mrtvice.

Poslouchala ho a dráždila vyzývavým smíchem kypré blondýny, ale stále ještě vrtěla záporně hlavou. Po šampaňském celá zrůžověla, ústa měla vlhká, oči jí zářily, a bankéř nabízel při každém úlisném pohybu jejích ramen víc a víc, pokaždé, když se jí, jak otočila hlavu, půvabně vzdula hrud'. Byl celý bez sebe, když si všiml rozkošného, atlasově hebkého místečka u ouška.

Chvílemi si Nana, ač stále vyrušovaná, připomínala, že má hosty, a snažila se být laskavá, aby ukázala, že dovede přijímat. Ale ke konci večere už měla v hlavě, byla z toho nešťastná, šampaňské na ni tak rychle účinkuje. Tu ji rozhořčila myšlenka, okamžitý nápad: dámy se chovají tak nezpůsobně proto, aby ji zostudily! Ach, dobře si toho všimla! Lucy mrkla na

Foucarmona, aby napadl Labordetta, a Róza, Karolína a ostatní popichovaly pány. Teď právě dělají takový rámus, že není slyšet vlastního slova: to aby se řeklo, že když Nana dává večeři, může si dělat kdo chce co chce. Nu dobrá, to se ještě uvidí! Má v hlavě, pravda, ale pořád je z nich nejvíc feš, nejvíc bez vady a hany.

"Zlatíčko moje," znovu se ozval Bordenave, "řekni, ať podávají kávu tady... Pro mou nohu to bude lepší."

Ale Nana pošeptala do ucha Steinerovi a neznámému starému pánovi:

"Dobře mi tak, podruhé si rozmyslím zvát takovou sebranku."

Pak prudce vstala, ukázala na dveře jídelny a nahlas dodala:

"Chce-li někdo kávu, je tam!"

Hned všichni vstali a hrnuli se k jídelně, Nanina hněvu si ani nevšimli. V salóne zůstal brzy jen Bordenave, přidržoval se zdí, postupoval opatrně krůček za krůčkem a spílal všem těm prokletým ženským, že se vykašlou na papírku, když mají plná břicha. Za ním udílel ředitel od Brébanta hlasitě rozkazy a číšníci už uklízeli stůl. Pobíhali o překot, strkali do sebe a za chvíli tabule zmizela jako divadelní dekorace v báchorce, když se ozve píšťalka vrchního strojmistra. Po kávě se totiž společnost měla zase vrátit do salónu.

"Sakryš, tady není tak teplo," řekla Gaga, když vstoupila do jídelny, a lehce se zachvěla.

Okno v jídelně bylo otevřené. Dvě lampy osvětlovaly stůl s kávou a likéry. Židle nebyly, káva se pila vstoje a číšníci vedle hřmotili stále víc. Nana jako by se byla propadla. Ale nikdo se její nepřítomností neznepokojoval. Obešli se bez ní docela dobře, každý se obsloužil sám, prohrabovaly se zásuvky, neboť nebylo dost lžiček. Utvořilo se několik kroužků, ti, kdo byli od sebe při jídle odtrženi, se scházeli, vyměňovaly se pohledy, významné úsměvy a slova, která hodnotila situaci.

"Vid', Auguste," řekla Róza Mignonová, "že by k nám měl pan Fauchery přijít některý den na oběd?"

Mignon si pohrával se řetízem u hodinek a utkvěl na okamžik přísným pohledem na novináři. Ta Róza je blázen.

Jako pečlivý správce jmění zarazí takové vyhazování peněz.

Za článek v novinách, budiž, pak ale bude konec. A protože znal umíněnost své ženy a jeho pravidlem bylo otcovsky zavírat oči nad nějakou tou hloupostí, když to bylo třeba, odpověděl, nastrojiv přívětivou tvář:

"Zajisté, budu velmi rád... Přijďte zítra, pane Fauchery."

Lucy Stewartová právě hovořila se Steinerem a Blankou a zaslechla pozvání. Zvýšila hlas a řekla bankéři:

"Jsou všechny jako pominuté. Jedna z nich mi ukradla i psa..."

Poslyšte, milý příteli, mohu já za to, že ji pouštíte k vodě?"

Róza se otočila. Ustrkávajíc kávu, dívala se upřeně na

Steinera, celá bledá, všechnen zadržovaný hněv nad tím, že ji opouští, tryskl plamenem z jejích očí. Viděla jasněji než

Mignon, ten si myslí, že se bude opakovat aféra s Jonquierem!

Kdepak, to je hloupost, takové kejkle se podruhé nepovedou.

Ale aťsi! Bude mít Faucheryho, dělá na něj oči už celý večer, a není-li to Mignonovi vhod, však se nezblázní.

"Nepoperete se?" přistoupil Vandeuvres k Lucy Stewartové.

"Ne, bez starostí. Ale ať je pěkně zticha, nebo uvidí, zač je toho loket!"

Zavolala velitelským hlasem Faucheryho a řekla mu:

"Milánku, máš u mne ještě pantofle. Zítra ti je pošlu k domovníkovi."

Fauchery chtěl věc obrátit v žert. Ale Lucy odšuměla jako královna. Clarissa, která se opírala o zeď a klidně si pila sklenku višňovky, krčila rameny. To je cavyků pro jednoho mužského! Když jsou dvě ženské se svými milenci pohromadě, copak není jejich první myšlenkou si je přebrat? To je docela v pořádku. Ona na příklad, kdyby se jí bylo zachtělo, vyškrabala oči Gaze kvůli Hektorovi. Ach, ani ji nenapadne!

Když pak šel Faloise kolem, řekla mu jen:

"Poslyš, ty máš rád ženské už v letech, vid'? Musí být ne zralé, ale hotové hniličky."

Faloise byl zřejmě velmi mrzut. Stále ještě nenabyl klidu.

Vida, že se mu Clarissa posmívá, pojal podezření.

"Žádné hlouposti," zavrčel. "Vzalas mi šátek, vrat' mi jej."

"Ten se nás naotravuje s tím šátkem!" zvolala Clarissa.

"Proč bych ti ho byla brala, ty pitomče, no řekni!"

"Proč?" řekl nedůvěřivě, "mohla bys ho poslat mé rodině a tak mě kompromitovat."

Zatím se Foucarmont pustil do likérů. Přitom se stále ještě poškleboval Labordettovi, který v kroužku dam popíjel kávu.

Bylo slyšet, jak Foucarmont o něm troují útržky vět: syn koňského handlíře, podle jiných levoboček nějaké hraběnky, žádný příjem a v kapse vždycky pětadvacet ludvíků, dělá děvkám podomka, ale nikdy se žádnou nespí, pěkný chlápek!"

"Nikdy! Nikdy!" opakoval, přicházejí do ráže. "Ne, vidíte, musím mu nafackovat."

Zvrátil do sebe skleničku chartreusky. Po chartreusce mu nikdy nic není, ani tohle, řekl a cvrnknul nehtem o okraj zubů.

Najednou však, jak mířil k Labordettovi, zbledl a zvrátil se před kredenci jako špalek. Byl na mol. Luiza Violainová byla celá nešťastná. Však říkala, že to špatně skončí, teď aby ho do rána ošetřovala. Gaga vrhla na důstojníka pohled zkušené ženy a uklidnila ji, že to nic není, ten pán bude takhle spát dvanáct až patnáct hodin a nic mu nebude. Foucarmonta odnesli.

"A kde je vlastně Nana?" vzpomněl si Vandeuvres. Skutečně, co odešla od tabule, jako by se byla zem pod ní slehla.

Teď najednou si na ni všichni vzpomněli a sháněli se po ní.

Steiner zneklidněl a ptal se Vandeuvresa, co je s tím starým pánem, ten že rovněž zmizel. Ale hrabě ho uklidnil, před chvílí starého pána sám vyprovodil: je to cizí člověk, bylo by zbytečné uvádět jeho jméno, velmi bohatý, platí večeri a to mu stačí. A už se zase na Nanu pomalu zapomínalo, když

Vandeuvres spatřil ve dveřích Daguenetovu hlavu, mladý muž mu dával znamení, aby šel za ním. A v ložnici našel paní domu, seděla jako ztuhlá, rty bílé, před ní stáli Daguenet s Jiřím a bezradně se na ni dívali.

"Co je vám?" tázal se překvapeně.

Neodpověděla, neotočila se. Opakoval otázku.

"Je mi," zvolala konečně, "je mi, že nedovolím, abych byla někomu za blázna."

A spustila, co jí slina přinesla na jazyk. Ano, ano, není tak hloupá, dobře vidí, co se děje. Byli k ní při jídle bezohlední, říkali hnusné věci, aby ukázali, že si z ní nic nedělají.

Takové děvky, ani po kotník jí nesahají! Podruhé ji už ani nenapadne dát si s něčím tolik starostí a pak na sobě nechat dříví štípat!

Neví, proč vlastně s celou tou čistou společností nevyrazí dveře. Zlostí se dusila a hlas se jí zlomil, vypukla ve štkání.

"No, no, dceruško, jsi opilá," řekl Vandeuvres tykaje jí.

"Musíš být rozumná."

Ne, odmítala předem, zůstane tam.

"Opilá, to je možné. Ale vyžaduji úctu."

Už čtvrt hodiny ji Daguenet a Jiří marně proboha prosili, aby se vrátila do jídelny. Postavila si hlavu, hosté at' si dělají, co chtějí, příliš jimi pohrdá, aby se k nim vrátila. Nikdy, nikdy!

Kdyby ji rozkrájeli na kousky, zůstane v ložnici.

"Měla jsem být opatrnější," vedla dál svou. "To ta mrcha

Róza všechno spískala. A že nepřišla ta počestná paní, kterou jsem čekala, v tom má jistě Róza taky prsty."

Mluvila o paní Robertové. Vandeuvres jí dal čestné slovo, že paní Robertová odřekla sama. Poslouchal a přel se docela vážně, byl uvyklý takovým scénám a věděl, jak za takových okolností na ženy. Ale jakmile ji chtěl vzít za ruce, zdvihnout ze židle a odvléci, bránila se a vyváděla víc než předtím. To zase ne, nikdo jí nikdy nevymluví, že Fauchery přemluvil hraběte Muffata, aby k ní nechodil. Učiněný had, ten Fauchery, závistivec, muž schopný zasednout si na ženu a zničit její štěstí. Ona dobře ví, že na ni hrabě bere. Mohla ho mít.

"Jeho, má drahá, nikdy!" smál se Vandeuvres, vypadnuv z úlohy.

"Pročpak ne?" ptala se vážně a trochu vystřízlivělá.

"Protože je to taková svíčková bába, kdyby na vás sáhl prstem, šel by se druhý den z toho vyzpovídat... Poslyšte dobrou radu. Nenechte si ujít toho druhého."

Na okamžik se zamyslela a uvažovala. Ale stále ještě se zuřivě vzpírala a křičela, když ji chtěli odvléci do jídelny.

Vandeuvres už nenaléhal a s úsměvem odešel z ložnice. A jakmile byl pryč,

Nana změkla, vrhla se Daguenetovi do náruče a opakovala:

"Ach můj Mimi, ty jsi můj jediný... Mám tě ráda, ó, mám tě tak ráda!... Jak by bylo krásné, kdybychom mohli být stále spolu. Můj bože! Jak jsou ženy nešťastné!"

Když si pak všimla, že se Jiří, celý červený, dívá, jak se líbají, políbila i jeho. Mimi nemůže žárlit na děcko. Přála by si, aby Pavel a Jiří byli stále spolu zadobře, bylo by to tak pěkné, kdyby tak zůstali všichni tři a věděli, že se mají rádi. Ale najednou ji vyrušil zvláštní zvuk, někdo v ložnici chrápal.

Hledali a našli Bordenava, který se tam po kávě pohodlně uvelebil. Spal na dvou židličkách, hlavu opřenou o pelest postele, nohu nataženou. Ústa měl otevřená, nos se mu při každém zachrupnutí roztrásl, pohled na něj byl Naně tak komický, že se bláznivě rozesmála. Společně s Daguenetem a Jiřím opustila ložnici, prošla jídelnou, a smějíc se čím dál víc, vstoupila do salónu.

"Ach má drahá," řekla a div Róze nepadla do náruči, "to si neumíte představit, pojd'te se podívat."

Všechny ženy musily jít s ní. Brala jednu po druhé za ruce, hladila je a násilím je odvlékala v návalu veselí tak upřímného, že se všechny smály už napřed. Celý ten dav ženských zmizel, a když minutku se zatajeným dechem setrvaly kolem Bordenava, který se rozvaloval jako paša, vrátily se. A pak se teprve hlasitě rozesmály. Když některá z nich vyzývala k tichu, bylo z dálky slyšet Bordenavovo chrápání.

Šlo na čtvrtou hodinu. V jídelně byl postaven hrací stůl a zasedli k němu Vandeuvres, Steiner, Mignon a Labordette.

Lucy a Karolína stály za nimi a přísazovaly si, kdežto ospalá a s večerí nespokojená Blanka se každých pět minut ptala

Vandeuvresa, kdy už půjdou. V salóně zkoušeli tančit. U piana čili jak říkala Nana "u prádelníku" seděl Daguenet, nechtěla žádného "kavárenského břinkala", a Mimi hrál valčíky a polky, jak si kdo přál. Ale tanec vázl, ospalé dámy si povídaly mezi sebou, zabořeny do pohovek. Najednou se strhl hluk.

Dostavila se tlupa jedenácti mladíků, v předsíni vesele povykovali a drali se do salónu, přicházeli z plesu na ministerstvu vnitra, ve fracích a bílých kravatách, se stužkami neznámých řádů. Nanu takový hlučný příchod naplnil rozhořčením, zavolala zkuchyně číšníky a nařídila jim, aby ty pány vyhodili, zapřísahala se, že je nikdy neviděla. Fauchery,

Labordette, Daguenet a ostatní mužští předstoupili, hotovi postarat se, aby vůle paní domu byla respektována. Padala velká slova, paže se zvedaly.

Na okamžik se zdálo, že dojde k všeobecné rvačce. Avšak jeden malý blondýn chorobného vzezření tvrdošíjně opakoval:

"Ale, Nano, tuhle večer u Peterse, ve velkém červeném salóně... Vzpomeňte si přece! Pozvala jste nás."

Tuhle večer u Peterse? Vůbec si nevzpomíná. Především, který den to bylo? A když malý blondýn řekl, že ve středu, vzpomněla si, že skutečně ve středu večerela u Peterse, ale nikoho nezvala, tím si je skoro jista.

"Přece jen, dušinko, jestlis je opravdu pozvala," tiše jí domlouval Labordette, neboť už tomu začínal věřit. "Třeba jsi byla trochu veselá."

A Nana se dala do smíchu. Je to možné, už neví. Konečně když ti páni jsou už tady, ať vstoupí. Všechno se urovnalo, někteří noví příchozí našli v salóne své dobré známé, hrozící skandál končil stisky rukou. Blondýnek chorobného vzezření byl nositelem jednoho z velkých francouzských jmen. Ostatně hlásili předem, že za nimi přijdou jiní, a skutečně se dveře každou chvíli otvíraly a vcházeli pánové v bílých rukavičkách a v gala, všichni z ministerského plesu. Fauchery se žertem ptal, neprijde-li sám ministr. Ale Nana rozmrzele odpověděla, že ministr navštěvuje lidi, kteří se jí určitě nemohou rovnat.

Pomlčela však o tom, jaká naděje v ní vzklíčila: že totiž v řadě těch pozdních návštěvníků uvidí hraběte Muffata. Možná, že si to rozmyslil. Povídala si s Rózou, ale nespouštěla přitom z očí dveře.

Bilo pět hodin. Už se netančilo. Jen karbaníci se nehýbali od stolku. Labordette postoupil někomu své místo, ženy se stáhly do salónu. V kalném světle lamp, jejichž zuhelnatělé knoty řeřavěly v skleněných koulích, těžkla ospalost pokročilé hodiny. Pro dámy to byla chvíle těkavé melancholie, kdy cítily potřebu vyprávět příběh svého života. Blanka de Sivry mluvila o svém dědu generálovi, kdežto Clarissa si vymyslela román o jakémsi vévodovi, který ji svedl u jejího strýce, kde se zúčastnil lovu na kance, jen se k sobě otočily zády, obě krčily rameny tážíce se s poukazem na tu druhou, je-li proboha možné dělat si takto z lidí dobrý den. Lucy Stewartová, ta se klidně přiznávala k svému původu, ráda mluvila o svém mládí, když ji ještě otec, mazač Severní dráhy, v neděli hostil jablkovým koláčem.

"Ach, to vám musím vypravovat," vzkřikla pojednou malá

Maria Blond. "Naproti mně bydlí nějaký pán, Rus, prostě ukrutně bohatý člověk. A včera vám dostanu koš s ovocem, ale jaký koš! Obrovské broskve, hrozny takhle veliké, prostě něco na tuhle dobu nevídaného... A mezi ovocem šest tisícovek..."

To ten Rus... Samozřejmě jsem všechno poslala zpátky. Ale srdce mě trochu bolelo, kvůli tomu ovoci!"

Dámy na sebe pohlédly a stiskly rty. Na svůj věk je ta maličká Maria Blond pěkná nestyda. A takové věci se přihodí zrovna takovým courám, jako je ona! Všecky sebou navzájem hluboce opovrhovaly. Nevražily zejména na Lucy, žárlily na její tři prince. Lucy se každý den ráno projížděla v Lesíku na koni a tím se vyšvihla, od té doby všecky zuřivě pěstovaly tento sport.

Rozbřeskovalo se. Nana ztratila naději a odvrátila oči ode dveří. Všichni se k smrti nudili. Róza Mignonová odmítla zpívat Pantoflíček, schoulena do klubíčka na pohovce, povídala si tiše s Faucherym a čekala na Mignona, který Vandeuvesa obehřával už o nějakých padesát Ludvíků. Jeden tlustý, dekorovaný a vážně se tvářící pán recitoval sice Oběť

Abrahamovu v alsaském nářečí, když tam bůh laje, patriarcha říká: "Ať jsem zatracen!" a Izák stále odpovídá: "Ano, tati!" Ale protože nikdo nerozuměl, všem to připadalo blbé. Nevěděli, co dělat, aby se rozveselili, aby tu noc nějak bláznivě zakončili.

V jedné chvíli napadlo Labordetta našeptávat Faloisovi jména dam, které mu mohly vzít kapesník, Faloise pak každou obcházel a pátral ve výstřihu. Mladíci našli na kredenci láhve se

šampaňským a znovu se dali do pití. Pokřikovali na sebe, pobízeli se, avšak na celý salón nepřemožitelně doléhala jakási ponurá opilost, všecko bylo hloupé až k pláči. Tu ten malý blondýn, nositel jednoho z velkých jmen Francie, u konce se svou moudrostí a zoufalý, že ho nic nenapadá, dostal vnuknutí: popadl láhev se šampaňským, obrátil ji a vylil celý její obsah do piana. Všichni pukali smíchy.

"No tohle!" žasla Tatan, která přihlížela, "pročpak"lijí šampaňské do piana?"

"Jakže, dceruško, ty to nevíš?" odpověděl Labordette vážně. "Nic není pro piano lepší než šampaňské. Pak teprve dostane dobrý zvuk."

"Ach," divila se přesvědčená Tatan Néné.

Když se všichni smáli, zlobila se. Copak ona ví! Pořád ji pletou!

Všechno šlo od deseti k pěti. Byly obavy, že noc skončí nehezky. V jednom koutě se Maria Blond dostala do křížku s Leou de Horn, vyčítala jí, že se zahazuje s leccjakým šupákem, nevážily slova a posmívaly se jedna druhé, jak je škaredá,

Lucy, sama ošklivá, je okřikovala. Tvář, to ještě nic neznamená, člověk musí mít postavu. O něco dále na pohovce bral nějaký vyslanecký atašé Simonnu kolem pasu a snažil se ji políbit na šíji, ale utrmácená a nevrlá Simonna ho stále odstrkovala, "jsi mi protivný", říkala a pořádně ho pleskala vějířem přes tvář. Žádná ostatně na sebe nenechávala sahat.

Copak jsou nějaké děvky? Ale Gaga se zatím znovu zmocnila

Faloise a držela si ho skoro na klíně, Clarissa téměř mizela mezi dvěma pány a nervózně se pochichtávala, jako dělají ženy, když je někdo lechtá. Okolo piana stále řádili mládenci, jako by se byli zbláznili: strkali se, každý chtěl vylít do piana svou láhev. Bylo to prosté a půvabné.

"Tu máš, starouši, napij se... I hrome, ten klimpr má ale žízeň!... Pozor, ještě je tu jedna, škoda každé kapky."

Nana k nim byla obrácena zády a neviděla je. Místo Muffata brala už definitivně zavděk tlustým Steinerem, který seděl vedle ní. Ať! Jeho, Muffatova vína, když nechtěl přijít! V bílých hedvábných šatech, lehoučkých a pomuchlaných jako košile, pobledlá z podnapilosti a s kruhy pod očima, poddávala se mu s klidnou svou tváří hodné holky. Růže na jejím účesu a živůtku už opadaly, zůstaly jen stopky. Avšak Steiner pojednou rychle odtáhl ruku ze sukní, když se nabodl na jeden ze špendlíků, které tam napíchal Jiří. Objevilo se několik kapek krve. Jedna dopadla Naně na šaty a zůstala po ní skvrnka.

"Teď je to zpečetěno," řekla vážně mladá žena.

Rozednívalo se. Okny se vtíralo kalné, protivně zasmušilé světlo. Stolovníci se začali rozcházet, v nepořádku plném nevole a trpkostí. Karolína Héquetová měla zlost, že promarnila noc, a prohlásila, že je nejvyšší čas odejít, jinak že se ještě dočkají pěkných věcí! Róza ohrnovala nos, zřejmě se cítila kompromitována. S takovými důrami to vždycky tak dopadne, neumějí se chovat, a když přijde co k čemu, jsou hnusné.

Mignon zatím úplně obehřál Vandeuvresa, a tak manželé odešli, nestarajíce se o Steinera, jen ještě jednou zvali

Faucheryho, aby nazítří přišel. Lucy však nedovolila novináři, aby ji doprovodil, a docela nahlas ho posílala k té jeho komediantce.

Róza se naráz obrátila a procedila mezi zuby: "Ty štětka špinavá!" Ale už ji Mignon, zkušený v ženských hádkách a povznesený nad takové lapálie, strkal ven s otcovskou prosbou, aby toho nechala. Za nimi šla po schodech Lucy, sama, hotová královna. Pak si Gaga musila odvést nemocného a jako dítě vzlykajícího Faloise, volal Clarissu, ta se však už dávno vytratila se svými pány. Simonna byla už také pryč. Zbývaly jen Tatan, Lea a Maria, a těch se laskavě z ochoty ujal Labordette.

"Mně se totiž vůbec nechce spát!" říkala Nana. "Něco by se mělo podniknout."

Dívala se oknem na nebe, zsinale nebe, po němž se táhla černavá mračna. Bylo šest hodin. Naproti na druhé straně

Hausmannova bulváru se na pozadí jitřního úsvitu rýsovaly vlhké střechy ještě spících domů, po liduprázdné ulici se ubírala skupina metařů a jejich dřeváky klapaly o dlažbu. Jak mladá žena pohlížela na to smutné procitání Paříže, zmocnilo se jí dojetí, pocítila potřebu venkova, idyly, něčeho lahodného a bílého.

"Ach, víte co?" pravila, když se vrátila ke Steinerovi,

"odvezete mě do Buloňského lesíka, dáme si tam mléko."

Z dětinské radosti zatleskala rukama. Ani nevyčkala odpovědi bankéře, který arci navenek souhlasil, ale uvnitř byl mrzut, neboť se těšil na něco jiného, a odběhla, aby na sebe hodila kožich. V salónu byl se Steinerem už jen hlouček mladíků, ale i ti už mluvili o odchodu, když vlili do klavíru i víno, které zbylo ve sklenicích, tu však jeden z nich přiběhl a triumfálně třímal v ruce poslední láhev, kterou vyšťáral v kuchyni.

"Počkejte, počkejte!" křičel, "mám láhev chartreusky! ..."

Tak, tu máš, potřebovals chartreusku, to tě postaví na nohy...

A teď děti, jdeme domů! Už jsme úplně zblblí."

V toaletním pokojíku musila Nana probudit Zoe, která usnula na židli. Plyn hořel. Zoe se zimomřivě chvěla a pomohla své paní obléci kožich a klobouk.

"Tak je to konečně tak, jak jsi chtěla," řekla Nana, v návalu sdílnosti služce tykala, pocíťujíc úlevu, že se už rozhodla.

"Měla jsi pravdu, bankéř jako každý jiný."

Služka byla nevrlá, ještě rozespálá. Hubovala, že se madame měla rozhodnout hned ten první večer. V ložnici, kam

Nanu doprovodila, se ptala, co má dělat s těmi dvěma.

Bordenave stále chrápal. Jiří, který potutelně vnikl do ložnice a tam se zabořil hlavou do polštáře, nakonec usnul, dýchaje lehce jako cherubínek. Nana řekla, aby je nechala spát. Ale znovu zjihla, když vstoupil Daguenet, číhal na ni v kuchyni a tvářil se hrozně smutně.

"Tak přece buď rozumný, Mimi," řekla, berouc ho do náruče, líbala ho a všemožně se k němu líbala. "Nic se nezměnilo, budu vždycky zbožňovat jen svého Mimi... Musilo to být, však víš... Bude to teď ještě hezčí, ujišťuju tě. Příklad zítřka, domluvíme se, kdy ke mně budeš chodit... Rychle mě polib, abych viděla, jak mě máš rád... Och, silněji, mnohem silněji!"

Pak se mu vyvinula a šla za Steinerem, znovu šťastna, že měla nápad s tím mlékem. V prázdném bytě zůstal Vandeuvres sám s dekorovaným pánem, který recitoval Abrahamovu oběť, oba byli jako přikováni k hracímu stolu, nevěděli ani kde jsou, ani že už je bílý den, Blanka se zatím rozhodla, že si lehne na pohovku a pokusí se usnout.

"Ach, Blanka pojedete s námi!" vzkřikla Nana. "Jdeme pít mléko, má drahá... Pojedte s námi, však tu Vandeuvresa pak ještě zastihnete."

Blanka líně vstala. Tentokrát mrtvičnatá tvář bankéřova zlostí zesinala, že musí vzít s sebou tu tlustou holku, bude mu překážet. Ale už se do něho obě ženy zavěsily a vysvětlovaly mu:

"Víte, chceme je pít čerstvě nadojené, před našima očima."

PÁTÁ KAPITOLA.

Ve Varieté se Zlatovlasá Venuše dávala po čtyřiatřicáté.

Právě skončilo první jednání. Ve foyeru pro herce stála

Simonna v kostýmu malé pradlenky před zrcadlem na konzole, mezi oběma rohový mi dveřmi, které v tupém úhlu vedly na chodbu k šatnám. Byla úplně sama, studovala svou masku a prstem ještě poopravovala líčidlo pod očima, plynové hořáky po obou stranách zrcadla ji hřály svým syrovým světlem.

"Už je tu?" tázal se Prulliére, který vstoupil v úboru švýcarského admirála, s velkou šavlí, v ohromných botách a s náramným chocholem na hlavě.

"Kdo to?" řekla Simonna, nedávajíc se rušit, smála se do zrcadla, studovala úsměv.

"Princ."

"Nevím, právě jsem přišla... Ale jistě přijde, chodí každý den!"

Prulliére si šel sednout ke krbu naproti sloupkovému zrcadlu, v krbu hořel koks a širokým plamenem na něm svítily další dva plynové hořáky. Zvedl oči a podíval se vlevo na hodiny a vpravo na barometr s empírovými zlatými sfingami.

Pak se natáhl do širokého ušáku, jehož zelený, čtyřmi generacemi herců oblýskaný samet už zežloutl, zůstal tak nehybně sedět, pohled upřený do neurčita, v unaveném a odevzdaném postoji herců zvyklých čekat, až budou voláni na scénu.

I starý Bose se tu objevil, vláčel nohy a kašlal, zahalen v starý žlutý anglický havelok, polovina límce se mu smekla z ramene a odhalila zlatem prošíváný kabátec krále Dagoberta.

Beze slova sundal korunu, položil ji na piano a chvíli podupával, s dobromyslným výrazem v tváři, ruce se mu už začínaly alkoholicky trást a dlouhý bílý vous dodával jeho pitím zrudlé tváři velebné vzezření. Když děšť zabubnoval na tabule velkého čtyřhranného okna vedoucího na dvůr, zhnuseně mávl rukou a zabručel:

"Svinský čas!"

Simonna a Prulliére se ani nepohnuli. V žáru plynových hořáků žlutalo se čtyři nebo pět obrázků, krajinky a portrét herce Verneta. S hlavice sloupu shlížela svýma prázdnýma očima busta Potiera, jednoho ze staré gardy slavných herců

Varieté. Pojednou však zazněl čísi hlas. Byl to Fontan v kostýmu z druhého jednání jako mladý švihák, celý v žlutém, i v žlutých rukavicích.

"Poslyšte, vy," křičel, rozkládaje rukama. "Jestlipak víte, že mám dnes svátek?"

"Cože," ptala se Simonna a šla k němu umívajíc se, jakoby přitahována jeho velkým nosem a komicky širokými ústy,

"copak ty jsi Achilles?"

"To jsem! ... A jdu říct paní Bronové, aby nám po druhém jednání přinesla šampaňské."

Už chvíli se odkudsi ozývalo vzdálené zvonění. Dlouze se neslo, sláblo a znovu se vracelo, když pak umlklo, po schodech nahoru a dolů běželo a v chodbách zanikalo volání: "Na scénu k druhému jednání! ... Na scénu k druhému jednání! ..."

Volání se blížilo, jakýsi bledý človíček chodil ve foyeru od dveří ke dveřím a vykřikoval vši silou svého pronikavého hlasu: "Na scénu k druhému jednání!"

"Hrome, šampaňské!" říkal si Prulliére, jako by ani neslyšel ten hluk, "ty si žiješ!"

"Já na tvém místě bych poslal pro šampaňské do kavárny," prohlásil zvolna starý Bose, který si zatím sedl na lavičku potaženou zeleným sametem, hlavu opíraje o zeď.

Ale Simonna mínila, že je třeba brát ohled na paní Bronovou, která si tak přivydělává. Radostně zatleskala a očima div nesnědla Fontana, jehož kozí maska se ani na okamžik nezastavila, oči, nos a ústa mu jen hrály.

"Och, ten Fontan!" šeptala si, "to je něco jedinečného, jedinečného!"

Obojí dveře foyeru zůstaly dokořán otevřeny na chodbu, vedoucí do zákulisí. Podél žluté stěny, jasně osvětlené neviditelnou plynovou svítílnou, rychle se míhaly siluety

kostýmovaných mužů, polonahých žen zahalených v plédy, celé obsazení druhého jednání, všechny maškary z krčmy U černé koule, a na konci chodby bylo slyšet překotný dupot nohou po pěti dřevěných schodech, které vedly na scénu. Kolem proběhla velká Clarissa a Simonna na ni zavolala, Clarissa však odpověděla, že přijde hned. A skutečně se téměř vzápětí zase objevila, celá se třesouc v tenké tunice, přepásané šerpou své Iridy.

"Sakryš!" řekla, "tady není zrovna horko, a já jsem si nechala kožešinu v šatně!"

Pak se postavila před krb, opékala si nohy, jejichž trikot jasně zružověl, jak jej polévala zář ohně, a pokračovala:

"Princ přišel."

"Ach," vykřikli ostatní zvědavě.

"Ano, proto jsem tak běžela, chtěla jsem ho vidět... Je v první pravé proscéniové lóži, té jako ve čtvrtku. To je, co?"

Po třetí v jednom týdnu! Má ta Nana štěstí... Já jsem se sázela, že už nepřijde."

Simonna otevřela ústa, ale blízko foyeru se ozval nový křik a v něm její slova zanikla. Pronikavý hlas inspicientův volal z plných plic do chodby: "Opona!"

"Z toho už něco kouká, třikrát," řekla Simonna, když už mohla mluvit. "A to víte, že nechce chodit k ní, bere si ji k sobě. A zdá se, že to něco stojí!"

"To bych řekl, když ji pak vezme na flám!" bručel zlomyslně

Prulliére, který vstal, postavil se před zrcadlo a utkvěl na sobě pohledem krasavce zbožňovaného dámami v lóžích.

"Opona! Opona!" opakoval stále slábnoucí hlas inspicienta, jak probíhal patra a schody.

Fontan se dověděl, jak to bylo, když se princ poprvé setkal s Nanou, a teď to vyprávěl oběma ženám, které se k němu tiskly a hlasitě se smály, když se sehnul a předváděl jim některé podrobnosti. Starý Bose zůstal netečný, ani brvou nehnul.

Takové hlouposti ho už nezajímaly. Hladil velkou zrzavou kočku, která si spokojeně ležela na lavici, schoulená do klubíčka, nakonec ji vzal do náruče, s něžnou dobráckostí už zdětinštělého slabomyslného krále. Kočka se nahrbila, pozorně očichávala dlouhou bílou bradu a bezpochyby jí byl protivný pach lepidla, neboť se vrátila na lavičku, tam se uvelebila a spala dál. Bose zůstal vážný a v sebe zahloubaný.

"Nevadí, já na tvém místě bych vzal šampaňské z kavárny, je lepší," řekl pojednou Fontanovi, když mladý muž skončil svou historku.

"Začínáme!" dlouze rozřízl ticho inspicientův hlas. "Začínáme! Začínáme!"

Ještě chvíli doznívalo jeho volání. Po chodbách přeběhly kvapné kroky. Pojednou se prudce otevřely dveře a z jeviště dolehlo několik taktů hudby, vzdálený ruch, dveře zase zapadly, bylo slyšet měkký náraz jejich vycpaného křídla.

V hereckém foyeru znovu zavládlo těžké ticho, jako by byl na sto mil od hlediště, které tleskalo. Simonna a Clarissa měly stále ještě v prádle Nanu. Ta nemá nikdy naspěch.

Včera zase přišla pozdě na jeviště. Ale všichni umkli, když do dveří vstřčila hlavu nějaká velká holka, když viděla, že se zmýlila, rychle zmizela na chodbě. Byla to Sametka v klobouku se závojíčkem, tvářila se jako dáma na návštěvě. "Pěkná trajda!" zabručel Prullière, který ji už rok potkával v kavárně

Varieté. A Simonna vypravovala, jak v ní Nana po čase poznala bývalou přítelkyni z penzionátu, jak se do ní zbláznila a teď otravuje Bordenava, aby jí umožnil vystoupit na divadle.

"Hleďme, dobrý večer," řekl Fontan a podával ruku Mignonovi a

Faucherymu, kteří právě vstoupili.

I starý Bose nastavil prsty, kdežto obě ženy se líbaly s Mignonem.

"Dobrá návštěva dnes večer?" tázal se Fauchery.

"Nádherná!" odpověděl Prullière. "A jak všichni kulí oči, to se musí vidět."

"Poslyšte, děti," poznamenal Mignon, "neměli byste už jít?"

Ano, hned to bude. Vystupují až ve čtvrté scéně. Jedině

Bose se zvedl s hereckým instinktem starého praktika, který cítí, že se blíží jeho narážka. A skutečně se v té chvíli objevil ve dveřích inspicient.

"Pan Bose! Slečna Simonna!" volal.

Simonna si kvapně hodila na ramena kožešinový plášť a odešla. Bose si šel beze všeho spěchu pro korunu, nasadil si ji na hlavu a plácnutím přirazil. Vlekl za sebou plášť, odcházel nejistým krokem a bručel pohněvaně se tváře jako člověk, kterého vyrušili z klidu.

"Byl jste posledně v novinách velmi lichotivý," obrátil se

Fontan na Faucheryho. "Ale řekněte, proč říkáte, že herci jsou ješitní?"

"Ano, chlapečku, proč to říkáš?" zvolal Mignon a spustil své mohutné tlapy na křehká ramena novinářova, až se Fauchery prohnul...

Prulliere a Clarissa zadrželi výbuch smíchu. Už po nějakou dobu se celé divadlo bavilo komedií, která se hrála v zákulisí.

Mignona uváděl v zuřivost rozmar jeho ženy, s nevolí pozoroval, že Fauchery přináší do domácnosti jen pochybnou publicitu, napadlo ho mstít se mu tím, že ho bude zahrnovat projevy přátelství, každý večer, jak ho potkal v divadle, řádně ho poplácával jakoby v návalu překypující něžnosti, a

Fauchery, hotová pápěrka vedle toho kolosa, musil volky nevolky přijímat Mignonovy štulce, aby si nerozhněval Rózina manžela.

"Ach vy chlapíku, tak vy urážíte Fontana!" spustil na něj

Mignon, pokračuje v komedii. "Na střed! Raz, dva, tři a bims do prsou!"

Udělal výpad a dal mladému muži takovou herdu, že Fauchery na okamžik pobledl a nemohl ze sebe vypravit slovo.

Ale Clarissa mrknutím upozorňovala ostatní, že přišla Róza.

Stála na prahu foyeru a viděla celý ten výstup. Zamířila rovnou k novináři, manžel jako by tam ani nebyl, a vytahujíc se na špičky, paže nahé v dětských šatečkách, nastavila mu čelo, dětsky se k němu lísajíc.

"Dobrý večer, děťátko," řekl Fauchery a nenuceně ji políbil.

To zase byla jeho odvěta. Mignon jako by tu hubičku ani neviděl, kdekdo v divadle se líbá s jeho ženou. Jen se krátce zasmál a střelil pohledem po novináři: počkej, ten Rózin truc mi zaplatíš!

Vycpané dveře na chodbu se otevřely a zase zapadly, vpustivše bouři potlesku. To se vracela po svém výstupu Simonna.

"Och, otec Bose měl úžasný úspěch!" zvolala. "Princ se prohýbal smíchy a tleskal s ostatními jako zjednaný..."

Poslyšte, znáte toho velkého pána vedle prince v proscéniové lóži?

Krásný muž, strašně důstojná tvář, nádherné licousy."

"To je hrabě Muffat," odpověděl Fauchery. "Vím, že ho princ předevěcírem u císařovny zval, aby k němu přišel dnes večer na diner... Pak s ním asi někde flámoval."

"Poslyš, Auguste," obrátila se Róza na Mignona, "hrabě

Muffat, neznáme my jeho tchána? Víš přece, markýze de

Chouard, u kterého jsem zpívala... Však je taky v divadle.

Zahlédla jsem ho v jedné lóži. To je mi starý..."

Nedokončila. Prulliére si nasadil svůj ukrutný chochol, obrátil se a zavolal na ni:

"Tak jdeme, Rózo!"

Pospíchala za ním. V té chvíli šla kolem dveří domovnice paní Bronová a v náruči nesla ohromnou kytici. Simonna se žertem zeptala, je-li to pro ni, ale domovnice neodpověděla, jen hlavou ukázala na Naninu šatnu vzadu v chodbě. Ta

Nana! Těch kytic! Když se pak paní Bronová vracela, odevzdala

Clarisse dopis. Clarissa přitlumeně zaklela. Zase ten otrapa Faloise! Ne a ne ji nechat na pokoji! A když slyšela, že pán čeká u domovnice, křikla:

"Řekněte mu, že sejdu dolů, jak se skončí jednání... Uvidí, zač toho je loket."

Přikvapil Fontan a stále opakoval:

"Paní Bronová, poslyšte... Poslyšte přece, paní Bronová..."

O přestávce donesete šest lahví šampaňského."

Ale už tu byl inspicient, celý udýchaný, hlas mu přeskakoval:

"Všichni na scénu!... Teď přijdete vy, pane Fontane!"

Pospěšte si, pospěšte si!"

"Jdeme, už jdeme, otče Barillote," odpověděl uspěchaně Fontan.

Běžel za paní Bronovou a znovu jí kladl na srdce:

"Rozuměla jste, co? Šest lahví šampaňského, do foyeru, o přestávce... Mám dnes totiž svátek, všecko platím..."

Simonna a Clarissa odešly, sukně jim jen šustily. Všecko jako by se bylo najednou propadlo, když dveře do chodby tlumeně zapadly, bylo slyšet v tichu, které se rozhostilo ve foyeru, jak do oken bije nový příval deště. Barillot, bledý stařík, už třicet let zaměstnanec divadla, přistoupil k

Mignonovi jako starý známý a podával mu otevřenou tabatěrku.

Nabídnutý a přijatý šňupec, to byla jeho chvilka oddechu v nepřetržitém běhání po schodech a chodbách s šatnami.

Ještě tu byla paní Nana, jalo jí říkal, ale ta měla svou hlavu a z pokut si nic nedělala, když chtěla zmeškat svůj nástup, zmeškala ho. Ale teď se s úžasem zastavil a mumlal:

"Co to? Je už hotova, tady je... To jistě ví, že princ už přišel."

Skutečně se Nana objevila na chodbě v kostýmu prodavačky ryb, ramena a tváře bílé, pod očima dvě růžová "zdravíčka".

Nešla dál, jen kývla na pozdrav Mignonovi a Faucherymu:

"Dobrý den, jak se daří?"

Jen Mignon stiskl podávanou ruku. A Nana se nesla dál jako královna a za ní se v chůzi až na zem skláněla její garderobiérka a ještě jí rovnala sukně. Průvod uzavírala

Sametka, ta se snažila tvářit jako dáma, ale ve skutečnosti měla toho už po krk.

"A Steiner?" zeptal se zčistajasna Mignon.

"Pan Steiner odjel včera do Loiretu," odpověděl Barillot, který se vracel na scénu. "Myslím, že tam kupuje vilu..."

"Ach, ano, vím, vilu pro Nanu."

Mignon zvázněl. Kdysi sliboval tenhle Steiner Róze palác!

Konečně, člověk se nesmí hned s každým rozkmotřit, však se třeba ještě naskytne příležitost. Zadumaný, ale stále povznesený procházel se od krbu k zrcadlu. Ve foyeru byli nyní už jen on a Fauchery. Unavený novinář se natáhl do velkého křesla a klidně si hověl, oči přimhouřené, jeho společník se na něj podíval vždycky, když šel kolem něho. Mignon si ho teď nepodával, nestál o to, když byli sami, k čemu také, když z toho nikdo nemá mít kratochvíli? Aby se sám bavil takovými žertíky posmívajícího se manžela, v tom neviděl žádný smysl.

Fauchery byl rád, že má na nějakou chvíli pokoj, a malátně natahoval nohy k ohni, bloudě nepřítomnými očima od barometru k hodinám. Mignon v chůzi stanul před Potierovou bustou, podíval se na ni, aniž ji viděl, a pak se vrátil k oknu, za nímž zel temný jícen dvora. Déšť zatím ustal, rozhostilo se hluboké ticho, obtížené ještě žářem z koksů a plynových hořáků. Z kulis už nedoléhá ani nejmenší zvuk. Schodiště a chodby byly jako po vymření. Byl to dusný klid, jaký bývá ke konci jednání, když celý soubor na scéně spouští nějaké ohlušující finále, kdežto prázdný foyer, zkolébáván mdlobným bzučením, se hrouží do spánku.

"Ach ty coury!" vykřikl pojednou chraptivý hlas Bordenavův.

Sotva přišel, už nadával dvěma statistikám, které sebou div neplácly, protože tropily hlouposti. Spatřiv Mignona a

Faucheryho, zavolal na ně, že jim něco ukáže: princ právě požádal, aby mohl o přestávce složit Naně v její šatně poklonu. Když je bral s sebou, šel kolem režiséra.

"Napařte těm dvěma herkám pokutu," volal na něj vztekle

Bordenave. "Fernandě a Marii!"

Pak se uklidnil, přešel si kapesníkem tvář a snažil se nasadit si důstojnou masku ušlechtilého otce, dodal:

"Musím jít uvítat Jeho Výsost."

Opona padala za neutuchajících ovací. V pološeru jeviště, neboť rampa už nesvítila, nastal okamžitě zmatek, herci i statisté kvapili do šaten, kdežto kulisáci rychle odklízeli dekorace.

V pozadí zůstaly Simonna a Clarissa a tiše spolu hovořily. Na scéně se mezi dvěma svými výstupy dohodly o jedné věci.

Clarissa všechno dobře uvážila a rozhodla se, že s Faloisem už nebude mluvit, když ji nechce pustit a přitom pálí za

Gagou. Půjde k němu Simonna a prostě mu vysvětlí, že to nejde tak se pověsit na ženu. Zkrátka, s konečnou platností ho vyřídí.

Simonna v operetním kostýmu pradleny, přes ramena kožešinu, sestupovala podle vlhké zdi po mastných stupních úzkého točitého schodiště vedoucího k domovnické lóži. Lóže byla mezi dvěma schodišti, jedním pro herce, druhým pro administrativní zaměstnance, uzavřená nalevo i napravo širokou skleněnou přepážkou, vypadala jako obrovská průhledná lucerna, v níž ohnivě svítily dva plynové hořáky.

V listovní přihrádce se vršily dopisy a noviny. Na stole čekaly kytice vedle zapomenutých špinavých talířů a starého živůtku, domovnice u něho obšívala dírky a nechala jej ležet. Uprostřed nepořádku té neuklizené šalandy trpělivě a odevzdaně seděli na čtyřech starých, slámou vyplétaných židlích elegantní, bezvadní pánové v rukavicích, pokaždé, když se paní

Bronová vracela shora s odpovědí, všichni rychle zvedali hlavu. Právě odevzdala dopis jednomu z nich, ještě mladému, rychle pospíšil do průjezdu, otevřel jej a lehce zbledl nad onou klasičtější větou, tolikrát už na tomto místě čtenou:

"Dnes večer nemohu, drahoušku, jsem zadána." Faloise seděl vzadu na židli mezi stolem a krbem, zdálo se, že je odhodlán strávit tam celý večer, ale přece jen byl neklidný, každou chvíli překládal pod sebou nohy, dotíral mu na ně celý houf černých koťat, zatímco stará kočka seděla opodál a upírala na něj bez hnutí žluté oči.

"Jemine, to jste vy, slečno Simonno, copak si přejete?" ptala se domovnice.

Simonna poprosila, aby jí vyvolala Faloise. Ale paní Bronová nemohla okamžitě vyhovět. Měla pod schodištěm v hluboké skříni jakýsi výčep, kam si statisté o přestávce chodili na skleničku, a protože tam ještě měla pět nebo šest velkých chlapíků, dosud v maškarách z krčmy U černé koule, a všichni lekali žízni a pospíchali, ztrácela trochu hlavu. V improvizovaném tom bufetu hořel plyn a v jeho světle bylo vidět stůl, pokrytý zinkovým plechem, a poličky s načatými lahvemi.

Když se otevřely dveře toho kvelbu, vyrazil z něho prudký dech alkoholu a mísil se s pachem jídla z lóže a s pronikavou vůní kytic ležících na stole.

"Tak už jsem tady," řekla domovnice, když obsloužila statisty, "vy chcete tam toho malého bruneta?"

"Ale ne, žádné hlouposti!" řekla Simonna. "Toho hubeného u kamen, jak mu kočka očichává kalhoty."

A odvedla si Faloise do průjezdu, kdežto ostatní pánové, zalykající se horkem, čekali odevzdaně dál, maškary na schodech popíjely a vzájemně se štulcovaly se sípavým veselím opilců.

Nahoře na scéně se Bordenave čertil na stavěče, kteří ne a ne být hotovi s odklizením kulis. To jako naschvál, nakonec ještě spadne princovi nějaká sufitu na hlavu.

"Dělejte, dělejte!" křičel strojmistr.

Konečně byla zadní stěna vytažena, scéna se uvolnila.

Mignon, který si hlídal Faucheryho, použil příležitosti a znovu si ho vzal na paškál. Sevřel ho mocnými pažema a křičel.

"Dejte přece pozor! Vždyť vás ta tyč div nezabila!"

Vyzdvihl ho a třásl jím ve vzduchu, než ho zase postavil na zem. Fauchery zbledl před stavěči kulis, kteří se nehorázně smáli, rty se mu chvěly a už se chtěl vzepřít, Mignon si však nasadil dobráckou masku a přátelsky ho klepl přes rameno, div ho přitom nesrazil k zemi, a znovu říkal:

"Musím přece o vás pečovat! ... Himl, co bych si počal, kdyby se vám něco stalo!"

Ale už se šířil šepot: "Princ! Princ!" A každý otáčel oči k malým dveřím vedoucím ze sálu. Zatím bylo vidět jen

Bordenavova kulatá záda s býčí šíjí, jak ohýbá a zase zdvíhá masu svého těla v celé sérii ponížených poklon. Pak se objevil princ, velký a silný, světlý vous a růžová pleť, vybrané způsoby dokonalého světáka, bezvadný redingot napovídá svalnaté údy.

Za ním šel hrabě Muffat a markýz de Chouard. Ten kout divadla byl temný, hlouček mužů se v něm úplně ztrácel, jak po něm přebíhaly pohyblivé stíny. Maje mluvit k synu královninu, k následníku trůnu, Bordenave nasadil pohnutím se třesoucí hlas medvědáře a říkal stále:

"Ráčíž Jeho Výsost jít za mnou... Ráčíž Jeho Výsost jít tudy... Ráčíž Jeho Výsost dát pozor..."

Princ nijak nespěchal, s velkým zájmem postával u jevištních dělníků a pozoroval jejich práci. Právě spustili mnohonásobné svícnové těleso a tato plynová rampa, zavěšená na železných upínacích, osvětlovala scénu širokým světelným pruhem. Zejména Muffat byl pln údivu, ještě nikdy neviděl divadelní zákulisí, bylo mu z toho nevolno a pociťoval jakýsi matný odpor smíšený se strachem. Zvedal oči k provazišti, kde další stojany se staženými plaménky tvořily konstelace modravých hvězdiček ve spleti zkříženého trámů a provazců všech velikostí, visutých mostů a zadních prospektů, které podkasány visely ve vzduchu jako obrovské kusy prádla na sušení.

"Spouštět!" vzkřikl pojednou strojmistr.

Princ sám musil upozornit hraběte, aby dal pozor na klesající kulisu. Připravovala se dekorace k třetímu jednání, jeskyně na Etně. Někteří stavěči zásazovali stožáry do podstavců, jiní

přitahovali kulisy ke stěnám jeviště a silnými provazy je šněrovali ke stožárům. Vzadu upevnil lampář vaničku s hořáky v červených sklech a hořáky zapálil, aby diváci měli dojem

Vulkánovy rozpálené výhně. Zdánlivě zmatek a strkanice, avšak nejmenší pohyb byl předem stanoven, napověda se v tom všeobecném zmatku procházel drobnými krůčky, aby si trochu protáhl nohy.

"Jeho Výsost je ke mně příliš laskava," říkal Bordenave, neustále se ukláněje. "Naše divadlo není velké, ale děláme, co můžeme... Ráčíž teď Jeho Výsost jít se mnou..."

Hrabě Muffat už zabočoval na chodbu s šatnami. Překvapil ho dosti příkrý svah, podlaha, která mu ustupovala pod nohama, byla z velké části příčinou jeho nepokoje. V otevřených propadlístích hořely plynové kahany, otvíral se tu pohled do podzemního života divadla, s jeho temnými hlubinami, lidskými hlasy, sklepním dechem. Ale když už byl na odchodu, upoutal ho drobný výjev: před kukátkem v oponě spolu hovořily dvě ženské osůbky v kostýmech z třetího jednání. Jedna z nich se vypínala na špičky, snažila se prstem porozšířit otvor, aby lépe viděla, a pátrala v hledišti.

"Už ho vidím," řekla pojednou. "Ale že má ránu!"

Pohoršený Bordenave jen tak tak ji nenakopl. Ale princ se usmíval, na jeho tváři se zračilo uspokojení a i jakési polechtání, že to slyšel, nespouštěl oka z maličké statistky, která kašlala na přítomnost Jeho Výsosti a vyzývavě se smála. Avšak

Bordenave přece jen přiměl prince, aby šel za ním. Hrabě

Muffat se už potil a sundal klobouk, zejména mu byl na obtíž dusivý, hustý a přehřátý vzduch, jímž se táhl zvláštní a silný pach, pach kulis, čpící plynem, klihem dekorací, špínou temných koutů, pochybnými spodničkami statistek. V chodbě bylo teprve k zalknutí, otrávený vzduch tu místy prostupovaly štiplavé výpary toaletních vodiček a vůně mýdel ze šaten.

Cestou hrabě mimovolně zvedl hlavu a zadíval se do schodiště nad sebou, zavalen náhlým nápořem světla a horka, které se mu položilo na ramena. Shora se ozývalo špláchnutí vody v umyvadle, smích a volání, neustálý hřmot dveří, které při každém otevření propustily kus ženské vůně, pižmo líčidel smíšené s příkrou vůní vlasů, připomínající pach divoké zvěře.

Nezastavil se, zrychlil krok a na celém těle mu naskakovala husí kůže z tohoto průhledu do světa, který neznal.

"Zvláštní, co, takové divadlo!" ozval se markýz de Chouard a jeho tvář vyjadřovala potěšení člověka, který je tam doma.

Ale Bordenave konečně došel na konec chodby, kde byla

Nanina šatna. Klidně otočil knoflíkem u dveří, pak poodstoupil a řekl:

"Ráčíž Jeho Výsost vstoupit..."

Ozval se výkřik překvapené ženy a bylo vidět, jak po pás nahá Nana kvapí za záclonu, její garderobiérka, která ji právě otírala, stála s ručníkem v ruce.

"To jsou způsoby, jen tak beze všeho otevřít dveře!" křičela

Nana. "Nechod'te dál, přece vidíte, že to není možné!"

Zdalo se, že Bordenave neschvaluje ten útěk za záclonu.

"Jen zůstaňte, zlatíčko, to nevádí," řekl. "Je to Jeho Výsost.

Nebud'te přece dítěna."

A když stále váhala, ještě jakoby vyděšena, ač se už smála, dodal nevrle a otcovsky zároveň:

"Proboha, pánové přece vědí, jak ženská vypadá. Však vás nesnědí."

"To není tak jisté," jemně podotkl princ.

Všichni se horlivě a poníženě smáli. Výtečně řečeno, úplně po pařížsku, poznamenal Bordenave. Nana neodpovídala, závěs se pohyboval, asi se rozmýšlela. Hrabě Muffat, kterému vstoupila krev do tváří, se rozhlížel po šatně. Byla to čtvercová, velmi nízká místnost, celá potažená jasnou žlutohnědou látkou.

Závěs z téže látky, zavěšený na měděné tyči, tvořil vzadu jakýsi oddělený pokojíček. Dvě široká okna vedla na dvůr divadla, nejvýše tři metry od lišejevitě zdi, na niž okna vrhala v noční tmě žluté čtverce. Velké toaletní zrcadlo stálo naproti toaletnímu stolku z bílého mramoru, plnému křišťálových flakonů a krabiček na oleje, tresti a pudry. Hrabě přistoupil k zrcadlu a viděl svou zrudlou tvář a na čele kapky potu, sklopil oči a postavil se před stolec, zdálo se, že ho na chvíli cele upoutává umyvadlo plné mýdlové vody, drobné, po stółku roztahané náčiní ze slonové kosti, vlhké houby. Zase měl pocit závratí jako při své první návštěvě u Nany na

Hausmannově bulváru. Cítil, jak pod ním povoluje tlustý koberec, plameny plynových hořáků u stolku a u zrcadla mu syčely kolem spánků. Aby se mu nezatočila hlava z vůně té ženy, s níž se podruhé setkával, tak žhoucí a znásobené pod nízkým stropem, sedl si na okamžik na kraj polštářovaného divanu mezi dvěma okny. Ale hned zase vstal, vrátil se ke stolku, na nic se už nedíval, pohled nepřítomný, na mysl mu přišla kytice tuberóz, která mu kdysi vadla v pokoji a on z toho div neumřel. Když tuberózy hnijí, jsou cítit člověkem.

"Tak si přece pospěš!" sykl Bordenave, strčiv hlavu za závěs.

Princ zatím blahosklonně poslouchal markýze de Chouard, který vzal do ruky zaječí pacičku a vysvětloval, jak se roztírá bílý pudr. Z kouta se na panstvo upřeně dívala Sametka se svým panensky čistým obličejem, garderobiérka paní Julesová připravovala Venušin trikot a tuniku. Paní Julesová byla už člověk bez věku, měla pergamenovou tvář a strnulé rysy starých panen, které nikdo nepamatuje mladé. Vyschla v rozpáleném ovzduší šaten, uprostřed nejslavnějších stehů a poprsí

Paříže. Nosila věčně stejné černé vyrudlé šaty a na plochém a bezpohlavním živůtku měla celý les zapáchnutých špendlíků, místo srdce.

"Prosím za prominutí, pánové," řekla Nana, rozhrnujíc závěs, "ale byla jsem tak překvapena..."

Všichni se obrátili. Nevzala si na sebe už nic jiného, jen si zapnula krátký perkálový živůtek, který jí zakrýval hrud' jen zpola. Když ji pánové vyplašili, právě odložila kostým prodavačky ryb a vzadu jí ještě z kalhotek koukal cíp košile.

A tak tu stála, paže nahé, ramena nahá, hroty ňader volně na vzduchu, v květu mládí kypré blondýnky, ruku stále na závěsu, jako by byla připravena při nejmenším úleku znovu jej zatáhnout.

"Ano, byla jsem překvapena, nikdy bych se neodvážila..." zajíkala se, předstírajíc zmatek, hrdlo jí zružovělo a v úsměvu byly rozpaky.

"Ale jděte, takhle vám to přece sluší!" zvolal Bordenave.

Ještě si hrála na neviňátko v rozpacích, vrtěla sebou, jako by ji někdo lechtal, a opakovala:

"Jeho Výsost mi prokazuje příliš velkou čest... Prosím za prominutí, že Jeho Výsost takto přijímám..."

"Omlouvat bych se měl já," namítl princ, "že jsme sem tak nevhod vpadli, ale nemohl jsem, madame, odolat touze složit vám poklonu..."

Klidně tedy šla v kalhotkách ke stolu středem pánů, kteří jí dělali místo. Byla velmi silná v kyčlích a kalhotky se jí vydouvaly, když s vypjatou hrudí zdravila svým jemným úsměvem pány. Pojednou bylo vidět, že poznává hraběte Muffata, a přátelsky mu podala ruku. Pak ho plísnila za to, že tenkrát nepřišel k večeři. Jeho Výsost škádlila Muffata a ten se jen zajíkal a chvěl, jak vteřinku držel v horké dlani malou Naninu ruku, tak čerstvou po navoněné vodě. Hrabě dobře večeřel u prince, který byl znám jako velký jedlík a velký ctitel vína.

Oba měli dokonce i trochu v hlavě, ale nedávali na sobě nic znát. Aby skryl svůj zmatek, Muffat našel jen několik slov o horku.

"Můj bože, jaké je tu horko," řekl. "Jak můžete, madame, vydržet v takovém skleníku?"

Zdálo se, že se hovor rozpře na toto téma, když se za dveřmi ozvaly hlučné hlasy. Bordenave odšoupl destičku na dveřích a podíval se zamřížovaným okénkem. Byl to Fontan s Prulliérem a Boseem, každý s lahví vína a ruce plné skleniček. Tloukl na dveře, křičel, že má svátek a že platí šampaňské.

Nana se tázavě podívala na prince. Samozřejmě! Jeho Výsost nechce být nikomu na obtíž, Jeho Výsost bude šťastna. Ale

Fontan ani nečekal na dovolení, vstoupil a šišlal:

"Já žádný špína, já platit žampus..."

Nevěděl, že je přítomen princ. Pojednou si ho všiml. Přestal vprostřed věty, nasadil si komicky slavnostní tvář a řekl:

"Na chodbě čeká král Dagobert a přeje si připít s Vaší královskou Výsostí!"

Protože se princ usmál, žert se líbil. Šatna však byla příliš malá pro všechny. Bylo třeba se stěsnat, Sametka a paní

Julesová odstoupily dozadu k zácloně, muži se stlačili jeden těsně vedle druhého okolo polonahé Nany. Tři herci byli ještě v kostýmech z druhého jednání. Prulliére sundal klobouk švýcarského admirála, neboť jeho obrovské péro by se bylo nevešlo pod strop, Bose ve své nachové kazajce s plechovou korunou na hlavě hleděl stát co nejpevněji na nejistých nohou a zdravil prince jako monarcha, který přijímá syna mocného souseda. Naplnily se sklenice a připíjelo se.

"Piju na zdraví Vaší Výsosti!" řekl královsky starý Bose.

"Na armádu!" dodal Prulliére.

"Na Venuši!" křičel Fontan.

Princ blahovlně držel v ruce sklenku, čekal, třikrát se uklonil a tichým hlasem pozdravil:

"Madame... admirále... sire..."

A vypil sklenku až do dna. Hrabě Muffat a markýz de

Chouard tak učinil po něm. Žerty ustaly, šatna teď byla královský dvůr. Svět skutečný se tu nastavoval světem divadelním, vážnou fraškou v žhoucích výparech plynu. Nana zapoměla, že je v kalhotkách s tím cípem košile vzadu, a hrála velkou dámu, královnu Venuši, která otevřela své salónky státním hodnostářům. Ústa měla plná královských výsostí, přesvědčivě se ukláněla, jednala s maškarami Boseem a

Prulliérem jako s panovníkem v ministrově doprovodu. A nikdo se ani nepousmál té podivné míchanici, tomu, že skutečný princ, následník trůnu, pije komediantovo šampaňské a že mu je velmi dobře na tom karnevalu bohů, na té parodii královského majestátu, v kruhu národa garderobiérek a holek, divadelních hadrníků a handlířů se ženami. Bordenave byl uchvácen touto výpravou a přemítal, jaký by to byl kasovní úspěch, kdyby se Jeho Výsost uvolila takto se ukázat v druhém jednání

Zlatovlasé venuše.

"Poslyšte," volal, vraceje se k důvěrnému tónu, "co abych zavolal své ženušky!"

Nana nechtěla. Ale sama už vypadávala z úlohy. Vábil ji

Fontan ve své groteskní masce. Jak mohla, otřela se o něj a toužebně se na něj dívala jako těhotná žena, která má chuť na něco nechutného, najednou mu začala tykat:

"Tak nalévej, ty zvíře!"

Fontan znovu naplnil sklenice a všichni pili, pronášejíce stejné přípitky.

"Na zdraví Jeho Výsosti!"

"Na armádu!"

"Na Venuši!"

Ale Nana si pohybem ruky vyžádala ticho. Zdvihla vysoko sklenici a řekla:

"Ne, ne, na zdraví Fontanovo! ... Fontan má dnes svátek.

At' žije Fontan! At' žije Fontan!"

Připili si tedy po třetí, na počest Fontanovu. Když princ viděl, jak mladá žena očima Fontana jen hltá, obrátil se k herci a řekl mu s vybranou zdvořilostí:

"Pane Fontane, piji na vaše úspěchy."

Avšak redingot Jeho Výsosti zametal mramor toaletního stolku za ním. V šatně bylo jako v nějakém přístěnku, jako v úzké koupelně, i s těmi výpary z vody a mycích hub, ostrý parfém trestí se mísil s dráždivě opojnou vůní šampaňského.

Princ a hrabě Muffat, mezi něž byla Nana vklíněna, musili zvedat ruce, aby při nejmenším pohybu nezavadili o její kyčle nebo prsa. Paní Julesová bez jediné kapky potu jen strnule stála a čekala, kdežto Sametka při vši své neřesti žasla vidouc, jak se takový princ a pánové ve fraku tlačí s maskovanými komedianty na nahou ženu, a skrytě si pomyslila, že to s počestností nóbl lidí není tak hrozné.

Ale už se chodbou blížil cinkot zvonku otce Barillota. Když se objevil ve dveřích Naniny šatny, zůstal s otevřenými ústy stát, vida všechny tři herce ještě v kostýmech druhého jednání.

"Ach, pánové," zajíkal se, "pospěšte si... Ve foyeru pro obecnstvo se už zvonilo."

"Ech co!" klidně řekl Bordenave, "obecnstvo počká."

Protože však láhve už byly prázdné, herci se přece jen s mnohými poklonami rozloučili a šli se přestrojit. Bose sundal plnovous, který si polil šampaňským, a pod ctíhodnou bradou se pojednou zase objevil opilec se zpustošenou a zmodralou tváří starého herce propadlého alkoholu. Bylo ho slyšet, jak dole u schodiště říká svým vypitým hlasem, mluvě o princí:

"Že jsem ho ale omráčil, co?"

V šatně zůstali s Nanou Jeho Výsost, hrabě a markýz. Bordenave odešel s Barillotem, jemuž kladl na srdce, aby upozornil madame, než dá pokyn, aby třetí jednání začalo.

"Pánové dovolí," požádala Nana a pokračovala v úpravě paží a obličeje, ve třetím jednání vystupovala nahá, a proto věnovala líčení zvláštní pozornost.

Princ s markýzem de Chouard se posadili na divan. Jen hrabě Muffat zůstal stát. Ty dvě sklenice šampaňského jim všem dodaly. Sametka vidouc, že se pánové zavírají s její přítelkyní, taktně se uklidila za závěs, tam si sedla na kufr a mračila se, že už tak dlouho

zbytečně čeká, paní Julesová zatím klidně chodila sem a tam, nic neříkajíc, nikam se nedívajíc.

"Báječně jste zpívala tu pijáckou píseň," řekl princ.

A tak začali hovořit, ale v krátkých, mlčením přerušovaných větách. Nana nemohla vždycky odpovídat. Nejdříve nanasla prstem na paže a tváře cold-cream a cípem ubrousku roztírala bílé líčidlo. Na okamžik se přestala dívat na sebe do zrcadla a úkosem se usmála na prince:

"Jeho Výsost mě kazí," řekla, nepřestávajíc roztírat krém.

Markýzi de Chouard působilo nevýslovnou rozkoš pozorovat její složitou práci. I on se ozval:

"Nemohl by vás orchestr," řekl, "doprovázet tlumeněji?"

Přehlušuje váš hlas, to je neodpuštělný zločin."

Tentokrát se Nana neotočila. Měla v ruce zajetí pacičku a lehce a velmi opatrně s ní jezdila po tváři, tak prohnuta nad stolkem, že pod napjatými kalhotkami s tím cípkem košile vzadu bělostně vystupovaly oblé tvary těla. Ale že chtěla nějak starci poděkovat za poklonu, zahoupala se v kyčlích a celá se natřásla.

Na okamžik zavládlo ticho. Paní Julesová si všimla, že v pravé nohavici kalhotek je trhlinka. Sáhla si k srdci pro špendlík, poklekla a chvíli se točila kolem Nanina stehna, zatímco se mladá žena, jako by o tom ani nevěděla, pudrovala rýžovým práškem, pečlivě se vyhýbajíc lícím kostem. Ale když princ poznamenal, že přijede-li zazpívat do Londýna, bude jí chtít zatleskat celá Anglie, roztomile se usmála a otočila se podruhé, levou tvář celou bílou v mraku pudru. Pak pojednou zvažněla: došlo na růž. Znovu se naklonila až k samému zrcadlu, smočila prst do kelímku, nanasla růž pod oči a zvolna ji roztírala, až k spánkům. Pánové mlčeli, plni úcty.

Hrabě Muffat dosud nepromluvil. Musil chtěj nechtěj myslet na své mládí. Jeho dětský pokoj byl studený. Později, když mu bylo šestnáct a večer líbal na dobrou noc matku, cítil ještě v usínání led toho polibku. Jednou, když šel kolem pootevřených dveří služky, viděl, jak se myje, a to byla od puberty do manželství jediná vzpomínka, která mátla jeho mysl. U ženy pak našel striktní poslušnost v plnění manželských povinností a dost, on sám pociťoval k těm věcem odpor, vštípený náboženstvím. Rostl a stárnul nevěda nic o těle, přesně plně přísné povinnosti církevní, a tak vystavěl celý svůj život na příkázáních a zákonech. A najednou byl vržen do této dámské šatny, před tu nahou holku. On, který nikdy neviděl hraběnku Muffatovou, ani jak si obléká podvazky, byl teď přítomen nejintimnějším podrobnostem ženské toalety mezi rozházenými kelímky a umyvadly, v ovzduší vůní, tak silných a tak opojných. Celá jeho bytost se bouřila a s hrůzou pozoroval, jak se ho znenáhla už po nějakou dobu Nana zmocňuje, připomínajíc mu protikladem jeho zbožnou četbu a knížky o ďábelských nástrahách, které kolébaly jeho dětství. Věřil v ďábla. Nana se svým smíchem, svým hrdlem a bedry pukajícími neřestí mu byla cosi jako ďábel. Ale sliboval si, že bude silný. Bude se umět bránit.

"Tak ujednáno," říkal princ, pohodlně rozložený na divaně,

"příští rok přijedete do Londýna a my vám připravíme takové uvítání, že po Francii už ani nevdychnete... Ach, drahý hrabě, nevážíte si dost svých hezkých žen. Všechny vám je přebereme."

"To mu nebude dělat hlavu," zlomyslně podotkl markýz de Chouard, nasazuje důvěrný tón. "Hrabě je ztělesněná ctnost."

Když Nana uslyšela slovo ctnost, podívala se na hraběte tak šelmovskými, že pocítil velmi nepříjemné rozpaky. Pak v něm tento pocit vzbudil podiv, sám na sebe se zlobil. Proč je mu před tou holkou tak trapně, když je označován za ctnostného člověka? Byl by jí nabil. Ale vtom Nana sáhla po štětečku a upustila jej, jak se pro něj shýbala, hrabě přiskočil, jejich dech se setkal a rozpuštěné Venušiny vlasy se mu zavlnily na ruce. Pocítil slast a zároveň výčitky svědomí, slast katolíka, kterého strach z pekla jen ponouká k hříchu.

V té chvíli se za dveřmi ozval hlas otce Barillota.

"Madame, už mohu dát znamení? Obecenstvo začíná být netrpělivé."

"Hned to bude," klidně odpověděla Nana.

Vnořila štěteček do kelímku s černým líčidlem, pak s nosem u samého zrcadla a levé oko zavřené přejela lehounce štětečkem řasy. Muffat seděl za ní a díval se. Viděl ji v zrcadle, její oblá ramena a hrdlo stopené v růžovém stínu. Přese všechno úsilí se nemohl odtrhnout od toho obličej, který byl samý dolíček a jako by omdlával žádostivostí, to zavřené oko zrovna provokovalo. Když zavřela pravé oko a přejížděla je štětečkem, pochopil, že jí neodvratně propadl.

"Madame," znovu křičel udýchaný hlas inspicientův, "obecenstvo dupe, aby nám pak nerozbilo sedadla... Mohu dát znamení?"

"Ale dejte, u všech sakrů už jednou!" zlobila se Nana, ztrácejíc trpělivost, "mně je to jedno!... Nebudu-li hotova, však počkají."

Pak se uklidnila a s úsměvem se obrátila na pány:

"Člověk si nemůže chvilku popovídat, pravda?"

Ruce a tváře byly teď už hotovy. Prstem ještě přejela rty dvěma širokými karmínovými tahy. Hrabě Muffat cítil, jak jeho zmatek ještě roste, jak ho jímá nezřízená touha po tom namalovaném mládí, po ústech tak červených ve tváři tak bílé, po očích v černém obkroužení nepřirozeně velkých a horoucích a jako raněných láskou. Nana šla na okamžik za závěs, tam si sundala kalhotky a navlékla Venušin trikot. Pak se s klidnou nestoudností vrátila, rozepjala si perkálový živůtek a natáhla ruce, aby jí paní Julesová pomohla navléknout krátké rukávy tuniky.

"Rychle, prosím vás, lidé se prý už zlobí!" žádala ji.

Princ sledoval přimhouřenýma očima a znalecky oblé linie jejích ňader, markýz de Chouard pokyvoval hlavou, aniž o tom věděl, a Muffat se zadíval na koberec, aby už nic neviděl. Ostatně Venuše byla hotova, na ramenech jen průsvitnou tuniku. Paní Julesová se kolem ní

otáčela, zkoumavě si ji prohlížejí bezduchýma jasnýma očima ve vyschlé tváři životu odumřelé stařenky : spěšně vytahovala ze svého nevyčerpatelného srdce špendlíky a spínala Venušinu tuniku, lhostejně a necitelně se dotýkajíc všech těch kyprých nahostí, bez jakékoli účasti dávno vyhaslého pohlaví.

"Hotovo," řekla mladá žena, ještě naposledy se prohlížejí v zrcadle.

Do šatny vstoupil Bordenave a znepokojeně hlásil, že třetí jednání už začalo.

"Dobrá, dobrá, vždyť už jdu," konejšila ho Nana. "To je starost! Jindy musím já čekat na druhé."

Pánové opustili šatnu. Ale nerozloučili se, neboť princ projevil přání dívat se na třetí jednání ze zákulisí.

Když Nana osaměla, rozhlížela se kolem a divila se:

"Kde jen může být?" říkala si.

Pohřešila Sametku. Když ji objevila, jak sedí za závěsem na kufru, Sametka klidně odpověděla:

"To víš, nechtěla jsem rušit, když tu bylo tolik mužských!"

A dodala, že teď už odejde. Ale Nana ji zdržovala. Snad nebude tak hloupá! Bordenave dal už přece zásadní souhlas.

Po divadle se všechno dohodne. Sametka váhala. Tady je příliš mnoho všelijakých lidí, to už není její svět. Přece však zůstala.

Jak princ sestupoval po úzkém dřevěném schodišti, ozval se z druhé strany divadla podivný hluk, bylo slyšet přidušené kletby a dupání jako při rvačce. Sběhlo se něco, co vyděsilo herce čekající na svůj výstup. Mignon totiž znovu začal se svými žertíky a už chvíli častoval Faucheryho osobitými projevy své přízně. Přišel na novou hříčku: stále mu jezdil rukou po nose, aby prý mu s tváře odháněl mouchy. Herci se arci nesmírně bavili. Avšak tu najednou Mignon, povzbuzen úspěchem a stržen obrazností, dal novináři facku, skutečnou a řádnou facku. Tentokrát zašel příliš daleko. Fauchery nemohl před lidmi přijmout takovou facku jako žert. Oba muži přestali hrát komedii a zsinálí, tváře změněné nenávisť, skočili po sobě. Váleli se po zemi za podpěrou kulisy a spílali si pasáků.

"Pane Bordenave, pane Bordenave!" přiběhl vyděšený režisér.

Bordenave se omluvil princovi a šel s režisérem. Když poznal v mužích na zemi Faucheryho a Mignona, zlostně sebou škubl. Opravdu, vybrali si tu pravou chvíli i místo, naproti za kulisami je Jeho Výsost a celý sál je může slyšet. K dovršení všeho se přesně před svým výstupem dostavila Róza Mignonová, ještě celá bez dechu. Vulkán už říkal její narážku.

Avšak Róza stála jako přimrazena, vidouc u svých nohou manžela a milence, jak se válejí, škrtí a kopou, rvou si vlasy, kabáty celé bílé prachem. Zahrazovali jí cestu, jeden kulisák zachytil dokonce v poslední chvíli Faucheryho klobouk, když už se mrška kutálel na scénu.

Vulkán si zatím vymýšlel, jak bavit obecnstvo, a znovu vyslovil narážku. Róza se bez hnutí dívala na oba muže.

"No co tu civíš!" sykl jí vztekle Bordenave do týlu. "Jdi už, jdi už! ... Do toho ti nic není! Zmeškáš nástup!"

A jak do ní strčil, Róza překročila zápasící těla a octla se na scéně před obecnstvem v plné záři rampy. Nemohla pochopit, proč jsou na zemi, proč se rvou. Celá se ještě chvěla, v hlavě jí hučelo, a tak sešla k rampě, na ústech líbezný úsměv zamilované Diany, a zanotovala první takty svého dueta hlasem tak rozechvělým, že obecnstvo vypuklo v ovace. Za kulisami se ozývaly temné údery zápolení. Oba se už zatím skulili až k pohyblivé kulise, na niž dopadaly jejich kopance. Naštěstí je hudba přehlušovala.

"Zatracená práce!" zuřil Bordenave, když se mu je konečně podařilo od sebe roztrhnout, "nemohli byste se rvát doma?"

Přece víte, že to nemám rád... Ty, Mignone, budeš tak laskav a zůstaneš tady, vlevo, a vy, Fauchery, hnete-li se z pravé strany jeviště, dám vás vyhodit z divadla... Tak co? Rozuměli jste? Jeden nalevo, druhý napravo, nebo zakážu Róze, aby vás brala s sebou."

Když se Bordenave vrátil k Jeho Výsosti, ptal se princ, co se stalo.

"Ale nic zvláštního," odušil Bordenave klidně.

Nana čekala na svůj výstup, stála zahalená v kožešině a hovořila s pány. Hrabě Muffat chtěl vidět, co se děje na jevišti, a postoupil trochu mezi dvě kulisy, režisér mu však dal znamení, že musí dát pozor, aby ho nebylo slyšet. Mezi prudce osvětlenými kulisami jen tu a tam postávali lidé z personálu, tiše něco říkali a po špičkách odcházeli. Osvětlovač byl na svém místě u složitého zařízení s kohoutky, hasič se opíral o podpěru kulisy a natahoval krk, aby viděl něco z představení, a docela nahoře seděl na své lavičce oponář s tváří odevzdanou osudu, nevěděl nic o kuse, který se hrál, jen bedlivě čekal na znamení zvonkem, aby uvedl v chod provazový systém. A v tom dusném vzduchu zaléhal do lehkého šumu lidských kroků a šeptaných slov podivně se nesoucí a přitlumený hlas herců z jeviště, doprovázený překvapujícím pazvukem. A o něco dále, až za splývajícími zvuky orchestru hučelo něco jako nesmírný dech, to oddechovalo hlediště, jeho dech se někdy vzdul a pak propukl v povyk, smích, potlesk. I ve chvílích ticha bylo slyšet obecnstvo, ač neviditelné.

"Někde je tady otevřeno," řekla pojednou Nana, přitahujíc si kožešinu. "Jděte se podívat, Barillote. Vsadím se, že někdo nechal otevřené okno... Opravdu, tady by jeden mohl pojit!"

Barillot se zaklínal, že sám všechno zavřel. Možná, že je rozbitá nějaká tabulka. Herci si stále stěžují na průvan.

Proud studeného vzduchu se tam co chvíli prohnal těžkým plynovým horkem, hotové semeniště zápalů, jak říkal Fontan.

"Ráda bych vás viděla s výstřihem," řekla ještě Nana rozmrzele.

"Pst!" napomínal Bordenave.

Róza na jevišti odstiňovala tak jemně frázi svého dueta, že pochvalné volání přehlušilo orchestr. Nana umkla a zvážněla.

Zatím se hrabě odvážil do uličky mezi kulisami, ale Barillot ho zastavil, aby nechodil dál, že je tam z hlediště vidět.

Viděl teď dekorace zezadu a ze strany, zadní stěnu kulis zpevněnou tlustou vrstvou starých plakátů, kus scény, jeskyni vyhloubenou ve stříbrném dolu Etny, s Vulkánovou kovárnou v pozadí.

Širokým štětcem namalované kovové pláty, jimiž byla obložena, svítily ve světle plynových svítilen. Důmyslná kombinace lamp z modrého a červeného skla budila dojem žhnoucí výhně, kdežto docela vzadu běželo po zemi plynové vedení s plaménky, aby ostře vynikl blok černých skel. A tam, na mírně skloněném praktikáblu, uprostřed těch světelných kapek, připomínajících lampióny v trávě při nějaké lidové slavnosti, seděla stará paní Drouardová, která hrála Junonu, oslepená a ospalá čekala tam na svůj výstup.

Ale najednou jakýsi neklid porušil ticho. Simonně, která právě poslouchala nějaký Clarissin příběh, uklouzlo:

"Podívej se! Triconka!"

Byla to skutečně Triconová se svými lokýnkami a s tváří hraběnky, která běhá po advokátech. Když uviděla Nanu, zamířila rovnou k ní.

"Ne," řekla Nana, když s ní vyměnila několik chvatných slov. "Teď ne."

Důstojný výraz neopustil tvář staré ženy. Prulliére, který šel právě kolem, podal jí ruku. Dvě malé statistky ji vzrušeně pozorovaly. Na okamžik zaváhala. Pak kývla na Simonnu, aby šla k ní. Znovu došlo ke krátké výměně slov.

"Ano," řekla nakonec Simonna. "Za půl hodiny."

Ale cestou do šatny potkala paní Bronovou, která znovu roznášela dopisy a jeden jí dala. Bordenave tiše, ale vztekle vytkl domovníci, že pustila Triconovou. Takovou ženskou!

A právě, když je v divadle Jeho Výsost! říkal mrzutě. Paní

Bronová, která byla v divadle už třicet let, odpověděla dotčeně.

Copak to věděla? Triconová udržuje styky se všemi těmi dámami, dvacetkrát ji už pan ředitel v divadle potkal a nikdy nic neříkál. A zatímco Bordenave mumlal své kletby, Triconová si klidně a upřeně prohlížela prince jako žena, která mužského odhadne jediným pohledem. Úsměv ozářil její žlutý obličej.

Pak volným krokem odešla špalírem uctivě k ní vzhlížejících holčiček.

"Ihned, ano?" řekla ještě, obracejíc se k Simonně.

Simonna vypadala velmi rozmrzele. Psaní bylo od jednoho mladíka, kterému slíbila dnešní večer. Načrtala na lístek:

"Dnes večer nemožno, drahoušku, nejsem volná," a dala jej paní Bronové. Ale neklid ji neopustil, ten mladý muž bude na ni možná přesto čekat. Protože ve třetím jednání nevystupovala, chtěla hned odejít. Požádala tedy Clarissu, která měla výstup až ke konci třetího jednání, aby se šla podívat dolů.

Simonna pak odešla na okamžik do jejich společné šatny a

Clarissa se vydala k domovnické lóži.

Dole ve výčepu paní Bronové pil sám a sám statista, který hrál Plutóna, ve velkém červeném plášti se zlatými plameny.

Obchůdek paní správcové zřejmě vzkvétal, neboť celá ta díra pod schodištěm byla splašek vedle splašku. Clarissa rukou nadzdvihla Iridinu tuniku, aby ji nevláčela po mastných schodech. Ale tu se z opatrnosti zastavila, v zatáčce schodů jen natáhla krk a podívala se do lóže. A měla nos. Faloise, ten idiot, tam na mou duši seděl zase, na téže židli mezi stolem a kamny! Před Simonnou dělal, jako by odcházel, ale pak se vrátil. Lóže byla ostatně stále plná bezvadně oděných pánů v rukavičkách, s trpělivou, osudu odevzdanou tváří, čekali, vážně jeden druhého pozorující. Na stole byly teď jen špinavé talíře, kytice už paní Bronová všechny roznesla, jedna růže vypadla a vadla teď na zemi nedaleko černé, do klubíčka stočené kočky, kdežto kot'ata bláznivě pobíhala a divoce poskakovala u nohou pánů. Jednu chvíli měla Simonna chuť ukázat prostě Faloisovi dveře. Ten blbec nemá rád zvířata, to je mu podobné. Tiskl lokty k tělu, aby nepřišel ve styk s kočkou.

"Na toho si dej pozor, aby tě nešloh!" řekl Plutón, známý šprýmař, pak si hřbetem ruky otřel ústa a stoupal po schodech.

Clarissa si rozmyslila dělat Faloisovi scénu. Viděla, jak paní

Bronová odevzdává Simonnin dopis adresátovi. Ten si ho šel přečíst pod plynový kahan v průjezdu. "Dnes večer nemožno, drahoušku, nejsem volná." A klidně, patrně uvyklý takovým vzkazům, zmizel na ulici. Alespoň jeden, který ví, co se sluší a patří! Ten není jako jiní, kteří sedí jako přibití na vykuchaných židlích paní Bronové v té velké zasklené lucerně, kde by se jeden upekla a moc to tam zrovna nevoní. Tam vydržet může jen bláznivý mužský! Zhnusená Clarissa šla nahoru, přešla jeviště a hbitě vyběhla tři poschodí k šatnám, aby

Simonně podala zprávu.

Na jevišti hovořil princ s Nanou, stranou, aby nepřekážel.

Byl stále s ní a nespouštěl z ní přimhouřené oči. Nana se na něj nedívala, jen se usmívala a pohybem hlavy říkala ano.

Pojednou však hrabě Muffat povolil nátlaku celé své bytosti, opustil Bordenava, který mu vysvětloval podrobnosti o manipulaci s celou tou konstrukcí hřidelů a válců, a přistoupil k princovi a Naně s úmyslem přerušit jejich rozhovor. Nana pozdvihla oči a usmála se na něj, jako se usmívala na Jeho

Výsost. Ale jedním uchem byla stále ve střehu, aby nepropásla svou narážku.

"Třetí jednání je myslím nejkratší," říkal princ, kterému přítomnost hraběte překážela.

Neodpověděla, její tvář se náhle změnila, jiný svět ji pojal.

Rychle trhla ramenem a kožešina sklouzla rovnou do náruče paní Julesové, která stála za ní. Ještě vznesla obě ruce k účesu, jako by jej chtěla upevnit, a nahá vstoupila na jeviště.

"Pst, pst!" napomínal Bordenave.

Hrabě a princ se překvapeně dívali. Rozhostilo se hluboké ticho, ale pojednou z něho vystoupil mocný vzdech, vzdálený šum davu. Každý večer měla božská Venušina nahota při vstupu na jeviště týž účín. Muffat chtěl vidět, co se tam děje, a přitiskl oko k otvoru v kulise. Hlediště za oslnivým obloukem rampy tonulo v přítmí, a na tomto mlhavém pozadí, v němž se matně bělaly řady tváří, odrážela se bělostná a zveličená

Nana, svou postavou zacláněla hraběti protější lóže od balkónu až nahoru. Byla k němu obrácena zády, pružně vypjatá a náruč otevřenou, kdežto na zemi u jejích nohou ležela jako uříznutá hlava napovědy, hlava starého člověka, chud'asa a poctívce. Při některých fázích její vstupní písně se zdálo, že jí ze šíje tryská jakési vlnivé chvění, klesá k pasu a ztrácí se v okrajových záhybech průsvitné tuniky. Když za bouřlivých ovací dozněla poslední nota, ukláněla se, gáz vlál a vlasy při schýlených zádech padaly až k boku. Když ji hrabě takto viděl, jak skloněna a roznožena couvá pozpátku k otvoru, jímž se na ni díval, zbledl jako stěna a vzpřímil se. Scéna zmizela, viděl jen rub kulisy, všemi směry polepené pestrou změť starých plakátů.

Celý Olymp se teď shromáždil k přenosnému plynovému vedení u dřímající paní Drouardové. Čekali tam na konec jednání, Bose a

Fontan seděli na zemi s bradou na kolenou,

Prulliére se před vstupem na jeviště protahoval a zíval, všichni pohaslí, oči zarudlé, už aby byli v posteli.

V té chvíli se Fauchery, který chodil sem a tam po pravé straně, když mu Bordenave levou zakázal, připojil k hraběti, a aby se trochu sebral, nabídl se, že ho provede šatnami.

Hrabě cítil, jak stále rostoucí slabost v něm ochromuje vůli, marně hledal očima markýze de Chouard, tchán zatím odešel.

Nakonec šel tedy za novinářem. Když opouštěl kulisy, odkud slyšel Nanu zpívat, pocítil ulehčení i tíseň zároveň.

Fauchery šel napřed po schodišti, které v prvním a druhém poschodí uzavíraly dřevěné zástěny. Takových schodišť viděl hrabě Muffat už mnoho, když jako člen dobročinného výboru chodil po všelijakých starých barácích: holé a zchátralé, na žluto natřené, se schody prošlapanými, jak po nich pádilo dolů bezpočtu nohou, a s železným zábradlím, vyhlazeným starýma rukama. Nízké okénko u samé země proráželo na každé přestávce ve zdi čtvercový

průdch. V lucernách zatmelených do zdi hořel plyn, bezohledně svítil na ten obraz bídy a žár, který z něho stoupal, se hromadil v úzké spirále několika poschodí.

Když hrabě došel ke schodům, znovu pocítil, jak mu na šíji lehá horký van, ten ženský pach v přívalu světla a hluku, s každým stupněm ho více a více rozpalovalo a mátlo pižmo pudrů a štiplavé výpary toaletních esencí. Do prvního poschodí ústily dvě chodby a odbočovaly pak v ostrém úhlu, každá s řadou na žluto natřených dveří s velkými bílými číslicemi jako v posledních hotýlcích. Chodba starého domu se sesedávala, vyviklané dlaždice se hrbily. Hrabě si dodal odvahy a nahlédl do jedné pootevřených dveří: viděl velmi špinavou místnost, hotovou boudu předměstského parukáře, se dvěma židlemi, zrcadlem a stolkem se zásuvkou, zčernalým od špíny hřebenů. Nějaký zpocený chlapík si tam převlékal prádlo, z ramen se mu jen kouřilo, v sousední, právě takové místnosti si jakási žena před odchodem navlékala rukavice, vlasy rozčuchané a mokré, jako by byla po koupání. Ale Fauchery už volal na hraběte a ten docházel do druhého poschodí, když se z pravé chodby ozvalo zuřivé: "Hrom do toho!" To naivka

Matylda, učiněný cumploch, právě rozbila umyvadlo a mýdlová voda stékala až na odpočívadlo prvního poschodí. U jedné šatny bouchly dveře. Hned nato dvě ženy ve šněrovačce skokem přeběhly chodbu, objevila se další, s cípem košile v zubech, a ihned zmizela. Odněkud se ozval smích, hádka, kdosi zanotoval písničku a ihned přestal. Skulinami podle chodby bylo možno každou chvíli zahlédnout kus nahého těla, bílé kůže, spodního prádla, dvě mladé dívky si rozpustily ukazovaly mateřské znaménko, jiná, velmi mladistvá, skoro ještě dítě, si vyhrnula sukýnku přes kolena a spravovala kalhotky, garderobiérky, vidouce dva pány, ze slušnosti maličko pozatáhly záclony. Všechno se dalo v překotném chvatu, jako obyčejně ke konci představení, smývala se bílá i červená líčidla, oblékaly se šaty do města, nade vším se zdvíhala mocná mračna rýžového prášku a bez přestání otvíraná křídla dveří bouchala a vypouštěla celé salvy pronikavých vůní. Ve třetím poschodí se už Muffat neubráníl opojení, které ho zachvacovalo. Tam byla šatna statistek: dvacet žen, jedna na druhé, spoušť poházených mýdel a lahviček s levandulovou vodou, jako ve společné prádelně předměstského činžáku. Za jedněmi zavřenými dveřmi slyšel, jak se někdo zuřivě s velkým lomozem umývá, hotová bouře v umyvadle. Když vystoupil do dalšího poschodí, nemohl už potlačit nával zvědavosti a odvážil se podívat kukátkem ve dveřích, které zůstalo odkryto: místnost byla prázdná, pod rozžatým plynem uprostřed sukní, v nepořádku roztahaných po podlaze, skvěl se zapomenutý nočník. To byl poslední obraz, který mu utkvěl v paměti.

Nahoře ve čtvrtém poschodí bylo dusno k zalknutí.

Tam jako by se byly srazily všechny pachy a všechny žáry z celého domu, žlutý strop byl jako spečený, svítilna tonula v narudlém oparu. Na okamžik se musil přidržet železného zábradlí, bylo teplé, hrabě jako by se byl dotkl živého těla, zavřel oči a zhluboka dýchal všechno to ovzduší ženského pohlaví, které dosud neznal a které ho bilo do tváří.

"Tak pojd'te přece," křičel na něj Fauchery, který mu už před chvílí zmizel, "je tu po vás sháňka."

Na konci chodby byla společná šatna Clarissina a Simonnina, protáhlá podkrovní místnost, zanedbaná, s otlučenými rohy a popraskanými zdmi. Světlo dopadalo shora dvěma hlubokými otvory. Šatnu v té noční době však osvětlovaly plynové hořáky, byla polepena vzorkovými čalouny za pár haléřů, růžová kvítka na zelené mřížce. Toaletní stůl tvořila dvě vedle sebe položená a vodou zčernalá prkénka, pod nimi se válely omlácené cínové konvice, škopky plné

špinavé vody a hrubé hliněné džbány. Byl tam celý vetešnický výklad pokroucených a ohmataných předmětů, otlučený ch mís, hřebenu s vylámanými zuby, jak je dvě spolu se svlékající a myjící ženy nechávají ve spěchu neostyšně a v nepořádku po sobě ležet v místnosti, kde meškají jen chvíli a na jejíž špinu si už zvykly.

"Tak pojd'te přece," opakoval Fauchery kamarádkým tónem, jakým mluví muži u holek, "Clarissa vám chce dát hubičku."

Muffat nakonec vstoupil. Ale zůstal překvapeně stát: mezi oběma toaletními stolky si na židli spokojeně hověl markýz de

Chouard, uchýlil se tam už dřív. Nohy měl opatrně roztaženy, protože jeden škopek tekla a u markýzových nohou se rozlévala bělavě špinavá kaluž. Uměl si vždycky najít místo, aby mu bylo dobře, a tady se cítil jako doma, zapařené ovzduší po koupeli a neostyšná ženská nestoudnost, v tomto zákoutí špíny nepřekvapující a jakoby uvolněná, pozdvihly mu náladu.

"Půjdeš s tím páprdou?" šeptala Simonna Clarisse do ucha.

"Ani nápad!" odpověděla Clarissa nahlas.

Garderobiérka, mladé, velmi ošklivé a kamarádsky si počínající děvče, právě pomáhala Simonně do pláště a smíchy div nepukla. Všechny tři do sebe strkaly, měly plno nesouvislých řečí a po každém slově se ještě více řehonily.

"Tak pojd', Clarisso, polib tady pána," opakoval Fauchery.

"To víš, ten je prachový!"

Pak se obrátil k hraběti a řekl:

"Uvidíte, že je to moc hodná holka, dá vám hubičku."

Ale Clarissa měla mužských po krk. A začala nevybíravě spílat špinavcům, kteří čekají dole u domovnice. Ostatně velmi pospíchá, ještě zmešká svůj poslední výstup. Když jí Fauchery ve dveřích zastoupil cestu, políbila Muffata na licousy a řekla:

"To jen že na mě Fauchery tak sedí, ne vám pro radost."

A už byla venku. Hrabě byl stíněn přítomností svého tchána. Do tváří se mu vehnala krev. V Nanině lóži, obklopen přepychem čalounů a zrcadel, nepocítil ono dráždivé svrbění jako v tomto hanebném kutlochu, obrazu zpustlosti obou jeho obyvatel. Markýz už zatím odešel za velmi pospíchající

Simonnou a mluvil jí do zad, ona však vrtěla hlavou, že ne.

Rozesmátý Fauchery šel za nimi. Tu viděl hrabě, že zůstal sám s garderobiérkou, která vyplachovala umyvadla. Odešel tedy i on a nepevným krokem sestupoval po schodech, jak pak šel po chodbě, znovu plašil ženy ve spodničkách a znovu před ním bouchaly dveře. Ale v tomto bludišti holek rozptýlených po čtyřech poschodích zřetelně rozeznával jen kočku,

velkou zrzavou kočku, která se v této vysoké, pižmem přesycené peci plížila po schodech, otírajíc se zády o zábradlí, ocas vzhůru.

"No však," říkal kdesi chraptivý ženský hlas, "už jsem si myslila, že si nás tu dnes nechají! ... Ti se nás naotravují s tím svým vyvoláváním!"

Byl konec představení, opona šla dolů. Nastal hotový úprk, schodiště bylo jediný křik a hluk, každý pospíchal honem do šatny, převléci se a ven. Když hrabě Muffat scházel po posledních schodech, spatřil, jak na chodbě pomalu jde Nana s princem. Mladá žena se pojednou zastavila a s úsměvem řekla tišším hlasem:

"Tak za okamžik na shledanou."

Princ se vrátil na jeviště, kde na něj čekal Bordenave. Sám s Nanou a podléhaje návalu zlosti a žádosti, Muffat se rozběhl za ní, a ve chvíli, kdy vstupovala do šatny, prudce ji políbil na šíji, na světlé kudrny vzadu na krku. Jako by vracel polibek, který dostal nahoře. Nana zlostně zvedla ruku. Když viděla hraběte, usmála se.

"Och, jak jste mě polekal," řekla prostě.

A její úsměv byl tak rozkošný, zmatený a oddaný, jako by už byla ani nedoufala v ten polibek a byla šťastna, že jej dostala.

Ale nemůže ani večer, ani zítra. Je třeba čekat. I kdyby byla mohla, byla by dělala drahotu. Její pohled o tom podával výmluvné svědectví. Konečně řekla:

"Víte, já mám teď vlastní krb... Ano, kupuji venkovskou vilu u Orleansu, vy tam někdy jezdíte. Řekl mi to hošánek, ten malý Jiří Hugon, znáte ho? ... Přijďte tam za mnou."

Hrabě, člověk plachý, poděšený svou vlastní brutalitou a zahanbený tím, co si dovolil, obřadně pozdravil a slíbil, že pozvání vyhoví. Pak se vzdálil jako ve snách.

Šel a přidružil se k princovi, když šel kolem hereckého foyeru, slyšel, jak Sametka křičí:

"Podívejme se na starého nestydu! Dejte mi pokoj!"

To markýz de Chouard chtěl vzít zavděk Sametkou. Ta však už měla té vznešené společnosti plné zuby. Nana ji arci představila Bordenavovi. Ale Sametku hrozně soužilo, že musí držet jazyk za zuby, aby jí neuklouzla nějaká hloupost, chtěla se trochu odškodnit, zvlášť když v zákulisí padla na svého bývalého milence, statistu, který hrál Plutóna, povoláním byl pekař a obšťastňoval ji už kdysi po celý týden láskou a fackami.

Čekala na něj dopálená, že s ní markýz mluví jako s nějakou dámičkou od divadla. Nakonec nastrojila velmi důstojnou tvář a řekla z vysoka:

"Dejte si pozor, hned tu bude můj manžel, pak uvidíte!"

Zatím se herci v pláštích a s unavenou tváří jeden po druhém vytráceli. Muži i ženy ve skupinách scházeli po točitých postranních schůdkách, schovávající tak své pomačkané

klobouky, odřené šály a bledou ošklivost komediantů, která vystoupila pod smytým líčidlem. Na jevišti, kde divadelní personál zhášel světla rampy, poslouchal princ nějakou

Bordenavovu anekdotu. Čekal na Nanu. Když se konečně objevila, na jevišti bylo už tma, hasič, který měl službu, končil svou občůzku, s lucernou v ruce. Bordenave, aby Jeho

Výsosti ušetřil okliku pasáží Panorama, dal otevřít chodbičku vedoucí z domovnické lóže do průčelí divadla. Ihned se tudy vrhlo hejno mladých žen, prchaly jako o závod, celé šťastné, že uniknou mužům čekajícím na ně v pasáži. Tlačily se, lokty tiskly k boku, aby spíše prošly, a stále se ohlížely dozadu, oddychly si, až když byly šťastně venku. Fontan, Bose a

Prulliére odcházeli volným krokem a bavili se na účet mužů, kteří s vážnou tváří měřili divadelní halu, zatímco děvčata už pelášila po bulváru s vyvolenými svého srdce. Obzvlášť chytře to nastrojila Clarissa. Nedůvěřovala Faloisovi. Ten skutečně ještě trčel v domovnické lóži ve společnosti pánů, kteří zatvrzele vysedávali na židlích paní Bronové. Všichni byli ve střehu.

A Clarissa směle prošla jakoby nic, schována za přítelkyní.

Pánové jen mrkali, omámeni tím vírem pádících sukni u paty úzkého schodiště, zoufalí, že už tak dlouho čekají na ty své a všechny jim ulétávají, nepoznali ani jedinou. Na voskovaném plátně spalo hejno koťat, přitisklých k břichu matky, blaženě rozvalené, packy od sebe, velký zrzavý kocour seděl na druhém konci stolu, ocas natažený, a žlutýma očima se díval, jak ženský národ prchá.

"Smím-li poprosit Jeho Výsost, tudy, prosím," řekl Bordenave dole u schodů a ukázal mu chodbu.

Několik statistik se tam ještě strkalo. Princ šel za Nanou, za nimi Muffat a markýz. Byl to dlouhý průchod mezi divadlem a sousedním domem, jakási myší díra krytá šikmou střechou se zasklenými rámy. Z vlhkých stěn teklo. Kroky se rozléhaly po dlážděné půdě jako ve sklepení. Všude bylo plno krámů: tu stál pracovní stůl, na němž domovníkpřihobloval, když to bylo zapotřebí, dekorace, tam zase dřevěné kozy, které se večer přistavovaly ke vchodu do divadla, aby udržovaly frontu před pokladnou. Když šla Nana kolem nárožní kašny, z jejíhož nedovřeného kohoutku tekla na dláždění voda, musila si vykasat sukni. Ve vestibulu se rozloučili. A když byl

Bordenave sám, shrnul svůj úsudek o princí do pokrčení ramen a jeho gesto bylo plné filosofického pohrdání.

"Je trochu přitroublý," řekl, aniž k tomu dodal něco bližšího,

Faucherymu, kterého si Róza Mignonová odváděla i s mužem, aby je doma usmířila.

Muffat zbyl sám na chodníku. Jeho Výsost si klidně naložila

Nanu do kočáru. Roznícený markýz se spokojil tím, že se pověsil na paty Sametce, matně doufaje, že i na něj něco vybude. I rozhodl se Muffat, že půjde pěšky. Svůj vnitřní boj už dobojoval. Zalil ho proud nového života a pohřbil v něm čtyřicetileté názory a přesvědčení. Jak šel po bulváru, slyšel v hrčení posledních kočárů rachotit jméno Nana, v šalbě plynových

světel tančila před ním Nanina nahota, její ohebné paže, bělostná šíje, cítil, že jí už propadl, všechno by byl zapřel, všechno prodal, aby ji měl na jedinou hodinu, ještě týž večer.

To se konečně probouzelo jeho mládí, lomcovala jím chtivost jinošské puberty, která pojednou vyšlehla z chladných útrov jeho katolicismu a důstojnosti zralého muže.

ŠESTÁ KAPITOLA.

Hrabě Muffat s ženou a dcerou byli už druhý den na Blahostí, kam je před časem na týden pozvala paní Hugonová, která tam žila sama se synem Jiřím. Jejich dům bez jediné okrasy byl vystavěn ke konci sedmnáctého století a stál uprostřed rozsáhlé čtvercové ohrady, avšak v zahradě byla nádherná loubí a několik nádrží, napájených pramenitou vodou potůčků.

Podél cesty z Orleansu do Paříže byla tato zahrada jako zelená oáza, kytice stromů uprostřed jednotvárné krajiny, kde se do nekonečna prostírala jen pole a pole.

V jedenáct hodin, když druhý úder zvonu shromáždil všechny k snídani, políbila paní Hugonová, mateřsky se usmívajíc, hlučně Sabinu na tváře a řekla:

"To víš, tady na venkově mám takový zvyk... Jsem o dvacet let mladší, když tě tady vidím... Dobře ses vyspala ve svém bývalém pokoji?"

Nečekala na odpověď, obrátila se k Esteke a řekla:

"A co ta maličká, ta jistě spala, jako by ji do vody hodil!

Polib mě, milé dítě."

Usedli v prostorné jídelně s okny do parku. Ale obsadili jen roh stolu, aby si byli blíž. Sabina se velmi rozveselila, jak se v ní probouzely vzpomínky na dětství: na celé měsíce strávené na Blahostí, na dlouhé procházky, jak jednou v létě spadla večer do bazénu, jak objevila na skříní starý rytířský román a četla si ho v zimě u krbu, v němž hučel oheň z révového dřeva.

Jiří neviděl hraběnku už několik měsíců a zdála se mu nějaká zvláštní, jako by jí byl v tváři přibyl nový rys, kdežto

Estelka, to mlčenlivé a nemotorné bidlo, připadala mu ještě zakřiknutější než dříve.

U zcela prosté snídaně s vejci naměkko a kotletami naříkala si paní Hugonová, jaké má starosti o domácnost, řezníci jsou čím dál nemožnější, bere všechno z Orleansu, nikdy nedostane to, co žádá. Ostatně, nejsou-li hosté spokojeni s jídlem, je to jejich vina: přišli už v pokročilé sezóně.

"To není v pořádku," řekla. "Od června vás čekám, a teď jsme v polovině září... Vidíte, už to tu není hezké."

A rukou ukázala na žlutnoucí stromy na zahradě. Nebe bylo bez jasu, obzor se stápl v modravém oparu, tichá a poklidná melancholie ležela nad krajinou.

"Ach, čekám návštěvu," pokračovala, "bude tu veseleji..."

Napřed přijedou dva pánové, které pozval Jiří, pan Fauchery a pan Dagenet, jistě je znáte, ano? ... Pak pan de

Vandeuvres, už mi to slibuje pět let, letos snad dodrží slovo."

"Ó," smála se hraběnka, "kdybychom měli počítat jen s panem de Vandeuvres! Je stále tak zaměstnán."

"A Filip?" zeptal se Muffat.

"Filip požádal o dovolenou," odpověděla stará dáma, "ale až přijede, to vy už u nás asi nebudete."

Podávala se káva. Hovor přešel na Paříž a bylo vysloveno jméno Steiner. Slyšíc je, paní Hugonová lehce vykřikla.

"Mimochodem," řekla, "pan Steiner, to je ten tlustý pán, kterého jsem viděla jednou u vás, bankéř, pravda? ... Nějaký nedobry člověk! Představte si, koupil pro nějakou herečku vilu asi míli odsud, tam, za Choue, jak se jde do Gumières! Kdekdo v celém kraji je pohoršen... Věděl jste o tom, milý příteli?"

"Vůbec ne," odpověděl Muffat. "Ach, tak Steiner tu koupil vilu!"

Když matka začala rozprávět tento námět, strčil Jiří nos hlouběji do koflíku, ale slyše odpověď hraběte, zase jej vytáhl a udiveně se zadíval na Muffata. Proč tak nepokrytě lže? Hrabě si zase všiml chlapcova pohybu a zatvářil se nedůvěřivě.

Paní Hugonová zatím sdělovala podrobnosti: vila se jmenuje

Milka, musí se jít proti proudu Choue až do Gumières a pak po mostě, tím se cesta prodlouží o dobré dva kilometry, ale jinak by si člověk zmáchal nohy a mohl by se i celý vykoupat.

"A jak se jmenuje ta herečka," tázala se hraběnka.

"Ale, přece mi to řekli," vzpomínala stará dáma. "Jiří, ty jsi byl u toho, když jsme dnes ráno mluvili se zahradníkem..."

Jiří dělal, jako by pátral v paměti. Muffat jen otáčel v prstech lžičkou a čekal. Tu se na něj obrátila hraběnka se slovy:

"Nežije pan Steiner s tou zpěvačkou z Varieté, s Nanou?"

"Nana, ano, správně, to je ta hrozná osoba!" horlila paní

Hugonová. "A teď ji čekají na Mike. Já to všechno vím od zahradníka... Ty, Jiří, říkal přece zahradník, že ji čekají dnes večer, že ano?"

Překvapený hrabě sebou lehce škubl. Ale Jiří překotně odpovídal:

"Ale, matinko, zahradník to říkal jen tak, on nic neví..."

Před chvílí říkal kočí pravý opak: do dvou dnů se nikdo na Mike nečeká."

Snažil se vypadat přirozeně, a přitom po očku pozoroval, jaký účinek mají jeho slova na hraběte. Ten už zase otáčel lžičkou, zřejmě uklidněn. Hraběnka upírala pohled do modravých mlžin parku a zdálo se, že už nevnímá, co se říká, s úsměvem sotva znatelným sledovala myšlenku, která v ní náhle vzklíčila, Estelka seděla škrobeně na židli a poslouchala, co se říká o Naně, ale v jejím panensky bledém obličejí se nepohnul ani sval.

"Můj bože," povzdychla si po krátké pomlčce paní Hugonová, už zase dobrácky, "zbytečně se zlobím. Každý musí být živ... Potkáme-li se někde s tou dámou, nepozdravíme ji a bude to."

A když se šlo od tabule, znovu vyčítala hraběnce Sabině, že na sebe letos tak dlouho nechala čekat. Ale hraběnka se bránila, svalovala pozdní příjezd na manžela, dvakrát už byly kufry připraveny, den před odjezdem však hrabě cestu odložil, že se pro naléhavé úkoly nemůže vzdálit z Paříže, pak se najednou rozhodl, když už se zdálo, že se nikam nepojede.

Ted' zase stará dáma vyprávěla, že Jiří také dvakrát oznámil svůj příjezd a nepřijel, pak se zčistajasna objevil, když už s tím nepočítala. V té chvíli už byli na zahradě. Oba muži, jeden napravo, druhý nalevo od dam mlčky poslouchali a hrbili záda.

"No to nic," řekla paní Hugonová, líbajíc svého syna na světlé kadeře. "Zizi je moc hodný, že se přišel zavřít s matkou tady do té samoty... Můj hodný Zizi na mě nezapomíná."

Odpoledne však měla starost, co s ním je. Už když šel od tabule, stěžoval si, že má jaksi těžkou hlavu, a pomalu se z toho vyklubávala hrozná migréna. Ve čtyři hodiny hlásil, že si půjde lehnout, to že je jediný lék, prospí se do příštího rána a bude mu znamenitě. Matka nedala jinak a sama ho uložila do postele. Ale jakmile se za ní zavřely dveře, Jiří vyskočil a zavřel je na klíč, prý aby ho nikdo nevyrušoval, a ještě za matkou volal mazlivým hlasem: "Dobrou noc, zítra se zase uvidíme, mamičko!" A sliboval, že hned usne a bude spát až do rána. Ale už si nelehl, s rozzářenou tváří a svítícíma očima se tiše oblékl, usedl na židli a bez hnutí čekal. Když se zvonilo k jídlu, postavil se na číhanou, aby věděl, kdy půjde hrabě

Muffat do salónu. O deset minut později jist, že ho nikdo nevidí, vystoupil na okno a sešplhal se po okapové rouře dolů, jeho pokoj byl v prvním poschodí zadního traktu. Seskočil do houští, prošel parkem a uháněl podle Choue nahoru, žaludek prázdný a srdce až v hrdle. Nastávala noc, začalo drobounce pršet.

Skutečně měla Nana přijet ten večer na Milku. Od té doby, co jí Steiner v květnu koupil tu vilu, popadala ji občas taková touha se tam rozjet, že až plakala, ale Bordenave jí nikdy nedal dovolenou, odkazoval ji na září pod záminkou, že po dobu výstavy nemůže její úlohu ani na jediný večer svěřit nikomu jinému. Ke konci srpna pak mluvil o říjnu. Rozlícená Nana prohlásila, že bude v Mike patnáctého září. A na truc

Bordenavovi zvala tam na ten den v jeho přítomnosti řůru známých.

Když ji jednou odpoledne Muffat, jemuž vypočítavě odpírala, celý rozechvělý pokorně prosil, slíbila, že bude hodná, ale až tam, a jeho také pozvala na patnáctého. Ale dvanáctého už nemohla vydržet a rozhodla se odjet ihned, sama se Zoe.

Dovědět se to Bordenave včas, asi by si byl uměl poradit, jak ji donutit, aby zůstala v Paříži. Nana mu však prostě poslala lékařské vysvědčení a měla ukrutnou radost, jak mu vypálila rybník. Když si jednou vzala do hlavy, že první vkročí do své vily a dva dny tam stráví docela sama, aby nikdo nic nevěděl, hartusila na Zoe, aby už bylo zabaleno a nacpala ji do fiakru, tam ji zase celá zjihlá líbala a prosila, aby jí odpustila.

Teprve v nádražním bufetu si vzpomněla, že by měla několika řádky uvědomit Steinera. Žádala ho, aby za ní přijel až za dva dny, chce-li j i vidět odpočatou, svěží. Pak dostala další nápad : napsala dopis také tetě, aby okamžitě přijela s Ludvíčkem. To udělá tak dobře jejímu robátku! Jak si spolu budou hrát pod stromy!

Ve vlaku z Paříže do Orleansu nemluvila o ničem jiném, oči měla zavlhlé a v náhlém návalu mateřské něžnosti pletla všecko dohromady, kytky, ptáky, své dítě.

Do Milky bylo z Orleansu ještě více než tři míle. Naně trvalo celou hodinu, než najala povoz, velikánskou sešlou kolesku, která jezdila pomalu, ale hřmotila jako staré železo.

Nana ihned okupovala vozku, mlčenlivého staříka, a měla k němu tisíc dotazů. Jezdí často kolem Milky? Je to tam za tím kopcem? Je tam jistě plno stromů, ne? A je vidět dům z dálky?

Stařík jen něco brumlal. Nana v kočáře netrpělivě poposedávala, kdežto Zoe, rozmrzelá, že musila tak nakvap opustit

Paříž, byla upjatá a nevrhá. Když se jednou kůň z ničeho nic zastavil, mladá žena si myslila, že už dojeli. Vystrčila hlavu z kočáru a ptala se:

"Tak co, už jsme tam?"

Místo odpovědi kočí švihl koně a kočár namáhavě stoupal do kopce. Nana se okouzleně dívala na rozlehlou pláň pod šedivým nebem, na němž se kupila velká mračna.

"Och, jen se podívej, Zoe, to je trávy! A tohle všechno je obilí?... Pane bože, jak je to hezké!"

"Je vidět, že madame není z venkova," řekla nakonec služka strojeně. "Já jsem venkov poznala, když jsem ještě byla u svého zubaře, měl v Bougivalu dům... A dnes večer je chladno. Tady je vlhko."

Jeli teď pod stromy. Nana čichala vůni listí jako mladý pes.

Najednou, když zatáčeli, spatřila mezi větvemi kus nějakého obydlí. Třeba je to už Milka, a hned se dala do hovoru s kočím, ten však stále vrtěl záporně hlavou. Potom, když sjížděli po druhé straně návrší, jen natáhl bič a zabrblal:

"Tam, podívejte se."

Povstala a celá se vyklonila z kočáru.

"Kde? Kde?" volala celá bledá, nic neviděla.

Konečně rozpoznala kus zdi. Vlna silného pohnutí ji zalila, byla jako posedlá a vykřikovala:

"Zoe, už vidím, už vidím! ... Dívej se z druhé strany... Ach, na střeše je cihlová terasa. A tamhle to, to je skleník! Ale je to veliké... Och, jak jsem šťastná! Jen se podívej, Zoe, podívej se!"

Povoz zastavil před mřížovou brankou. Dvířka se otevřela a z nich vystoupil zahradník, velký suchý muž, čepici v ruce.

Nana teď nastrojila důstojnou tvář, neboť se jí zdálo, že se jí kočí už začíná svými zašitými ústy smát do vousů. Musila se držet, aby se nerozběhla, poslouchala zahradníka, který byl zase velmi hovorný a prosil madame, aby omluvila nepořádek, že dostal od ní dopis teprve ráno, ale ať se sebevíc namáhala, jako by ji půda pod nohama pálila, kráčela tak rychle, že jí

Zoe ani nestačila. Než došla k domu, ještě se na okamžik zastavila, aby jediným pohledem přehlédla celou budovu.

Byl to velký zahradní dům v italském slohu, s menší přístavbou po straně, dal jej postavit jakýsi bohatý Angličan po dvouletém pobytu v Neapoli, ale brzy ho omrzel.

"Provedu madame celým domem," nabízel se zahradník.

Ale předešla ho, volala, aby se nezdržoval, že se podívá sama, má to tak raději. Ani si klobouk nesundala, už se rozběhla po místnostech, volala Zoe, z jednoho konce na druhý vykřikovala své poznámky, křikem a smíchem plnila prázdnotu domu, už po několik měsíců neobydleného. Nejdříve vestibul: trochu vlhký, ale to nevádí, tam se nespí. Salón s okny na trávník velmi chic, jen ten červený nábytek je strašný, to změni. A jídelna, co? Krásná jídelna, to by se to v Paříži bendilo! Když už šla do prvního poschodí, vzpomněla si, že neviděla kuchyň, s výkřikem se vracela zase dolů a Zoe se musila obdivovat kráse výlevek a velikosti krbu: tam by se upekla celý beránek! V prvním poschodí ji pak zvláště okouzila ložnice, kterou orleánský čalouník potáhl něžně růžovým kretonem Ludvík XVI. Ach, opravdu, tam se jistě dobře spí, hotové hnízdečko pro takovou mladou žabu! Dále pět šest hostinských pokojů, pak ještě báječné prostory na půdě, tam se krásně složí kufry. Zoe se jen mračila, lhostejně nahlížela do každé místnosti a zůstávala vzadu. Dívala se, jak madame mizí nahoře na starých dřevěných schůdkách k půdě.

Děkuje pěkně. Nemá chuť si polámat nohy. Ale z dálky k ní dolehl hlas, jako by někdo mluvil do komína:

"Zoe, Zoe, kde jsi? Pojď přece nahoru! ... Ach, to si neumíš představit! ... To je pohádka!"

Zoe hubujíc stoupala nahoru. Našla madame na střeše, jak se opírá o zábradlí z cihel a dívá se do údolí, které se v dálce rozšiřovalo. Byl odtud úžasný rozhled, ale obzor byl stopen v šedivých parách, prudký vítr hnal drobné kapky deště.

Nana si musila přidržovat klobouk, aby neuletěl, a sukně jí pleskaly jako prapor ve vichřici.

"Ach ne, to děkuju pěkně!" řekla Zoe a ihned se stáhla zpět. "Vždyť to madame odnese! ... Je tam psí čas!"

Madame neslyšela. Hlavu nachylujíc před větrem, dívala se na své vlastnictví před sebou. Bylo toto sedm nebo osm jiter, obehnaných zdí. Její pozornost cele upoutala zelinářská zahrada. Vrhla se na schody, strkala služku a pořád jen:

"Je tam spousta zelí! ... Och, takovéhle hlavy! ... A saláty, šťavely, cibule, všecko! Pojď rychle!"

Zatím se už rozpršelo. Otevřela slunečnick z bílého hedvábí a rozběhla se po cestičkách.

"Madame se nachladí!" křičela za ní Zoe, která klidně zůstala pod stříškou zápraží.

Ale madame chtěla vidět. Každý nový objev doprovázela výkřiky.

"Zoe, špenát! Pojď se podívat! ... Ach, artyčoky! Jak jsou zvláštní! Copak artyčoky kvetou? ... Hleďme, copak je tohle?"

To neznám... Pojď sem přece, třeba to víš."

Komorná se nehýbala. Madame se určitě zbláznila. Ted' lilo jako z konve, bílý hedvábný slunečnick byl už celý černý, a madame nechránil, ze sukni jí jen teklo. Ale to jí nijak nevadilo. V dešti si prohlížela zelinářskou i ovocnou zahradu, zastavovala se u každého stromu, nakláněla se nad každým záhonem zeleniny. Pak ještě šla nahlédnout do studně, nadzdvihla zasklený rámeček, aby viděla, co je pod ním, pohroužila se v pozorování obrovské tykve. Musí stůj co stůj projít všechny cestičky, okamžitě se ujmout vlastnictví všech těch věcí, o nichž kdysi snila, když tahala po pařížské dlažbě své dělnické křápy. Necítila, že déšť ještě zesílil, byla jen nešťastná, že se už stmívá. Neviděla už dobře, musila se přesvědčovat hmatem. Najednou rozpoznala v rostoucím soumraku jahody.

V dětinském nadšení zajásala:

"Jahody! Jahody! Jsou tu, cítím je! ... Zoo, talířek! Pojď trhat jahody."

A Nana si sedla na bobek do bláta, pustila slunečnick, nedbajíc lijáku. Mokrýma rukama trhala mezi listy jahody. Ale Zoe talířek nenesla. Mladá žena už vstávala a najednou se polekala.

Opodál jako by přeběhl nějaký stín.

"Zvíře!" vzkřikla.

Ale tu stanula uprostřed cestičky jako přimrazena. Byl to člověk a ona ho poznala.

"Jakže! Vždyť je to hošánek! ... Co tu děláš, hošánku?"

"Co tu dělám, proboha!" odpověděl Jiří. "Přišel jsem."

Nemohla se vzpamatovat.

"To ti zahradník řekl, že přijedu? ... Och ty dítě! Jak jsi zmáčený!"

"Všecko ti povím. Děšť mě chytil cestou. A pak, nechtěl jsem si zajít až ke Gumières, a když jsem přecházel Choue, spadl jsem do jedné zatracené díry."

Nana rázem zapoměla na jahody. Celá se soucitem chvěla.

Ubohý Zizi! Spadl do potoka! Vlekla ho do vily, že dá pořádně zatopit.

"Víš," šeptal, zastavuje ji ve stínu, "schovával jsem se, bál jsem se, abys nehubovala jako v Paříži, když k tobě přijdu neočekávaně."

Neodpověděla, jen se dala do smíchu a vtiskla mu na čelo polibek. Až do toho dne s ním jednala jako s chlapcem a jeho vyznání nebrala vážně, byl jí spíše k smíchu, takový nepatrný panáček. Teď šlo o to, co s ním. Rozhodně chtěla, aby se v ložnici zatopilo, bude tam útulněji. Pohled na Jiřího Zoe nepřekvapil, byla zvyklá na návštěvy všeho druhu. Ale zahradník, který přišel s dřívím, zůstal stát s otevřenými ústy, když viděl pána, z něhož voda jen crčela, přece mu neotvíral vrátka, tím si byl jist. Poslali ho pryč, že už ho nepotřebují. Rozsvítili lampu, oheň v krbu šlehal jasnými plameny.

"Takhle nikdy neuschne, ještě se nachladí," řekla Nana, když si všimla, že se chlapec třese.

A v celém bytě nejsou jediné mužské kalhoty! Už chtěla volat zahradníka, když dostala nápad. Zoe, která v toaletním pokojíku otvírala zavazadla, přinášela madame prádlo na převléknutí, košili, spodničky, župan.

"Ale to je báječné!" vzkřikla mladá žena, "to všechno si může obléct Zizi. Co říkáš? Nebude ti vadit, že je to po mně?"

Až ti uschnou šaty, zase si je oblékneš a rychle se vrátíš domů, aby tě maminka nehubovala... Pospěš si, já se zatím taky vedle v pokojíku převléknu."

Když se po deseti minutách vrátila, samým nadšením sepjala ruce.

"Ach jak je hezoučký, jak mu to sluší v ženském!"

Jiří si prostě navlékl dlouhou noční košili s krajkovým sedlem, vyšíváné kalhoty a župan, dlouhý batistový župan i s krajkami. Vypadal v tom jako holka, s obnaženýma rukama mladého blondýna, s divokou čupřinou ještě mokřých vlasů, které mu splývaly na krk.

"Ale vždyť on je štíhlý jako já!" zvolala Nana berouc ho kolem pasu. "Zoo, pojď se podívat, jak mu to jde... Co? Jako na něj šité, jen v prsou je mu to trošku volné... Tam toho nemá tolik jako já, ten náš Jiříček."

"To jistě ne, trochu mi chybí," usmíval se Jiří.

Všichni se rozveselili. Nana mu zapnula župan odshora dolů, aby nevypadal neslušně. Točila s ním jako s panenkou, poplácávala ho a odzadu mu načechrávala sukni. A stále se ptala, jak se cítí, je-li mu teplo. Ó bez starosti, je mu znamenitě.

Nic nedrží teplo tak jako ženská košile, kdyby mohl, nosil by ji neustále. A blaženě se choulil do toho volného a voňavého kusu prádla, jako by v něm ještě cítil kus teplého Nanina těla.

Zatím Zoe odnesla zmáčené šaty do kuchyně, aby co nejrychleji uschly u ohně z réвовého dřeva. Tu se Jiří, natažený na pohovce, odvážil k jednomu přiznání:

"Ty, Nano, poslyš, ty dnes večer nebudeš jíst? ... Já umírám hlady. Ještě jsem nejedl."

Nana se zlobila. Podívejme se na toho nerozumu! Utéct mamince s prázdným břichem, a ještě se vymáchat v potoce, to on umí. Jí taky už kručí v břiše! Samozřejmě, že se musí jíst. Jenomže, co bude, to bude. Přišoupli ke krbu servírovací stůlek s nejžertovnější improvizovanou večeří. Zoe běžela k zahradníkovi, který pro případ, že by se madame nenaobědvala v Orleansu, předem připravil zelnou polévku s kouskem slaniny, madame mu zapoměla v dopise poznamenat, co má připravit. Naštěstí je sklep dobře zásoben. Měli tedy zelnou polévku s kouskem slaniny. Nana pak prohledala kabelku a našla tam spoustu věcí, zásoby, které tam pro všechny případy nacpala: paštičku z husích jater, kornout bonbónů, pomeranče. Oba jedli jako lidojedi s apetitem dvaceti let, jako dva kamarádi, kteří se před sebou neostýchají. Nana říkala Jiřímu: "Má drahá", zdálo se jí to důvěrnější a něžnější.

Při zákusku, aby nemusili obtěžovat Zoe, snědli jednou lžičkou sklenici zavařeniny, kterou našli nahoře na skříni.

"Ach má drahá," řekla Nana odstrkujíc stůlek, "deset let jsem tak dobře nejedla."

Ale bylo už pozdě, posílala chlapce domů, aby neměl mrzutosti.

Jiří říkal stále, že má dost času. Ostatně šaty špatně schnou, Zoe hlásila, že to bude trvat ještě nejméně hodinu, a protože už spala vstoje, jak byla unavena cestou, poslali ji spát. A tak zůstali sami v mlčícím domě.

Byl velmi mírný večer. Dříví v krbu řeřavělo, ve velké modré ložnici, kde Zoe odestlala, ještě než odešla, bylo trochu dusno.

Naně bylo horko, vstala a na chvíli otevřela okno. Ale překvapením lehce vykřikla:

"Můj bože! Jak je tam krásně! ... Podívej se, má drahá."

Jiří šel za ní, a jako by u okna bylo málo místa, vzal Nanu kolem pasu a hlavu jí položil na rameno. Počasí se náhle změnilo, nebe se klenulo bez mráčku a měsíc v úplňku poléval zlatem širou krajinu. Svrchovaný mír vládl v přírodě, údolí se šířilo a otvíralo do nesmírné roviny, kde skupiny stromů tvořily stinné ostrůvky v nepohnuté jezerní hládi.

A Nana jihla, najednou z ní byla malá holčička. Jistě snívala o takových nocích v tom období svého života, na něž se už nepamatovala. Všechny ty dojmy od chvíle, kdy vystoupila z vlaku, ten širý kraj, voňavá tráva, dům, zelenina, to všechno jí mátlo mysl, zdálo se jí, že opustila Paříž před dvaceti lety. Její včerejší život byl tak daleko a daleko. Zakoušela neznámé pocity. Jiří jí přitom pokrýval šíji drobnými úlisnými polibky a to její zmatek ještě zvyšovalo. Váhavou rukou ho odstrkovala jako dítě, jehož něžnosti už unavují, a jen stále opakovala, že už musí jít. Neříkal, že ne, hned, hned půjde.

Tu zazpíval ptáček, pak umlkl. Byla to červenka na šefíku pod oknem.

"Ty, Nano," zašeptal Jiří, "lampa ho jen plaší, zhasíme ji."

A když se vrátil a znovu ji objal v pase, dodal:

"Hned ji zase rozsvítíme."

A jak Nana poslouchala červenku a zatímco se chlapec k ní tiskl, vzpomněla si. Ano, ve starých romancích to všechno už viděla. Kdysi by byla dala všechno na světě za takový měsíc jako rybí oko a zpívající červenky a zamilovaného chlapce po boku. Panebože! Byla by plakala, jak se jí to všechno zdálo dobré a milé. Jistě se narodila, aby byla hodná.

Odstrkovala Jiřího, který se osměloval.

"Ne, nech mě, nechci... Musili bychom se hanbit, jsi ještě chlapec... Poslyš, budu ti stále maminkou."

Najednou se styděla. Byla celá červená. Přece ji nikdo nemůže vidět! Ložnice za nimi byla plna temnot a noční krajina před nimi do nekonečna odvíjela ticho a nepohnutý klid samoty.

Nikdy ještě jí nebylo tak stydno. Ale pomalu slábla, marně se ostýchala a vzpouzela. Ještě se smála tomu přestrojení, ženské košili a županu. Jako by ji škádlila přítelkyně.

"Ne, ne, to je špatné," zajíkala se v posledním úsilí.

A padla jako panna do náruče toho dítěte, tváří v tvář té krásné noci. Dům dřímал.

Když nazítří na Blahostí zvonek svolával k snídani, stůl v jídelně nebyl už tak zbytečně velký. Prvním kočárem přijeli společně Fauchery a Daguinet a za nimi příštím vlakem hrabě de Vandeuvres. Jiří přišel ke stolu poslední, pobledlý, s kruhy pod očima. Odpovídal, že se cítí mnohem lépe, ale ještě je trochu nespůj po tom prudkém záchvatu migrény. Paní Hugonová se mu s nepokojem dívala do očí a sčesávala mu vlasy, toho rána trochu rozčuchané, ale on uhýbal, jako by mu to nebylo zrovna příjemné. U tabule si paní Hugonová žertem dobírala Vandeuvresa, že už na něj čeká pět let, říkala.

"Nu, teď jste tady... Jak jste to udělal?"

Vandeuvres přistoupil na žertovný tón. Vyprávěl, že minulý večer prohrál v klubu šílené peníze. Proto odjel na venkov, rozhodnut zakotvit tam.

"Na mou duši, najdete-li mi nějakou bohatou dědičku..."

Jistě jsou tu rozkošné ženy."

Stará dáma právě děkovala Daguinetovi a Faucherymu, že rovněž laskavě vyhověli pozvání jejího syna, když k svému radostnému překvapení viděla vstupovat markýze de Chouard, přivezl ho třetí kočár.

"No tohle!" zvolala, "to je dnes ráno u nás hotové dostaveníčko. Vy jste se jistě smluvili... Co se to děje? Po celá léta se vás marně snažím dostat dohromady, a najednou jste tu všichni... Ne že bych si stěžovala, to ne!"

Na stole se objevil další příbor. Fauchery seděl vedle hraběnky Sabiny, překvapilo ho, jak je čilá a veselá, ona, která v tom přísném salónu v Miromesnilově ulici byla tak unylá. Daguenet seděl vedle Estelky a zdálo se, že jeho naopak znepokojuje sousedství té velké mlčenlivé holky, jejíž špičaté lokty mu byly nepříjemné. Muffat a Chouard vyměnili spolu potměšilý pohled. Vandeuvres zatím dál rozváděl svůj nápad se ženitbou.

"Když je řeč o dámách," řekla nakonec paní Hugonová,

"mám tu novou sousedku, jistě ji znáte."

A jmenovala Nanu. Vandeuvres předstíral svrchovaný úžas.

"Jakže! Nanina vila je tady nablízku?"

Fauchery a Daguenet byli také plni údivu. Markýz de

Chouard jedl kuřecí prsíčka a zdálo se, že ani neví, oč běží.

Ani jediný z přítomných mužů se neusmál.

"Bezpochyby ano," odpověděla stará dáma, "a dokonce ta osoba přibyla včera večer do Milky, jak jsem to říkala. Vím to od zahradníka, dnes ráno mi to povídal."

Tu však pánové nedovedli skrýt skutečné, velmi skutečné překvapení. Všichni zvedli hlavu. Cože, Nana přijela! Přece ji čekali až pozítří, myslili, že přijeli před ní! Jediný Jiří klopal oči a s výrazem únavy se díval do sklenice. Už od počátku snídane jako by spal, oči otevřené, na tváři matný úsměv.

"Pořád to ještě není v pořádku, Zizíčku?" ptala se ho matka a přitom z něho nespouštěla oči. i Zachvěl se a červenaje se odpověděl, že je mu velice dobře, a pořád měl tu poničenou a ještě rozkochanou tvář děvčete, které protančilo celou noc.

"Copak to máš tady na krku?" poděsila se najednou paní

Hugonová. "Nějaký flíček, je to celé červené."

Byl zmaten a cosi koktal. Neví, nic tam nemá. Pak si ohrnul límeček od košile a řekl:

"Ach ano, něco mě štíplo."

Markýz de Chouard úkosem pohlédl na červené místo.

Muffat se rovněž podíval na Jiřího. Snídane už končila a dělaly se plány na výlety. Fauchery čím dál víc žasl nad veselostí hraběnky Sabiny. Jak mu podávala talíř s ovocem, jejich ruce se setkaly: a hraběnka na něm na okamžik utkvěla pohledem tak záhadným, že si znovu vzpomněl na sdělení svého přítele, tenkrát večer po pitce. Už to není ona, něco u ní stále vyplouvalo z nitra na povrch, měkký hedváb šatů vnášel do její jemné a nervózní elegance jakousi nedbalost.

Když se šlo od stolu, Daguenet zůstal pozadu s Faucherym

` a nevybíravě si tropili posměch z Estelky, bude to pěkné pometlo v náruči muže, na kterého se přilípne. Ale Daguenet zvažněl, když mu novinář sdělil výši věna: čtyři sta tisíc franků.

"A co říkáš matce?" zeptal se Fauchery. "Pěkná, co?"

"Copak ta! Člověk by si dal hnedle říct! ... Ale na to není ani pomyslení, kamaráde!"

"Nu, člověk nikdy neví! ... To by se poznalo."

Toho dne přšelo jen se lilo, na vycházku nebylo ani pomyslení.

Jiří se brzy ztratil a zavřel ve svém pokoji na dva západy. Pánové dobře věděli, proč se tam všichni sjeli, ale varovali se o tom promluvit. Vandeuvres měl po nocích prohýřených v kartách skutečně v úmyslu někde se zotavit, nejlepší by to bylo, myslil si, v sousedství nějaké přítelkyně, aby se nenudil. Fauchery dostal od Rózy, v té době velmi obsazené, dovolenou, hodlal jí využít k tomu, aby s Nanou projednal další článek, kdyby se stalo a venkovská příroda je oba oblomila. Daguenet se na ni od té doby, co držela se

Steinerem, zlobil, ale myslil si, že by se mohl udobřit a příležitostně sebrat nějaký ten drobek. Markýz de Chouard, ten čekal na svou chvíli. Avšak ze všech těch mužů, kteří byli v patách sotva odličené Venuši, byl Muffat nejzapálenější, užíral se dosud nepoznanými touhami, strachem a hněvem, které zápasily v jeho bolavém nitru. Má přece závazný slib,

Nana ho očekává. Proč přijela o dva dny dříve? Rozhodl se, že se ještě téhož večera hned po jídle vypraví do Milky.

Když večer hrabě opouštěl park, Jiří se tajně vydal za ním.

Nechal ho jít po cestě přes Gumières, sám přešel Choue a vpadl k Naně celý udýchaný, bez sebe, v očích slzy. Ach, dobře ví, jak to je! Nana má s tím starým mužem, který je právě na cestě k ní, dostaveníčko! Takový výbuch žárlivosti ohromil mladou ženu, celá vzrušená tím nenadálým obratem věcí vzala ho do náruče a utěšovala, jak mohla. Ach ne, mýlí se, nikoho nečeká, jestli ten pán k ní jde, za to ona nemůže.

Zizi je hlupáček, že se tak rozčiluje pro nic za nic. Má ráda jen jeho, svého Jiřího, přísahá to při hlavě svého dítěte. A líbala ho, slzy mu osoušela.

"Poslyš, uvidíš, že všechno je tu jen pro tebe," domlouvala mu, když se trochu utišil. "Přijel Steiner, je nahoře... Toho jsem vyhodit nemohla, to chápeš."

"Ano, chápu, o tom nemluví," šeptal chlapec.

"Tak vidíš! Namluvila jsem mu, že mi není dobře, a strčila jsem ho do zadního pokoje. Teď tam vybaluje kufr... Protože tě nikdo neviděl, rychle běž, schovej se v mé ložnici a čekej, až přijdu."

Jiří jí padl kolem krku. Přece jen ho má trochu ráda! A bude to jako včera? Zhasí lampu a zůstanou potmě až do rána.

Když se ozval zvonek, tiše vyběhl nahoru do ložnice a ihned si zul botky, aby nedělal hluk, pak si za záclonou sedl na zem a způsobně čekal.

Nana přijala hraběte Muffata ještě celá otřesená a stísněná.

Dala mu slib, a dokonce by byla ráda slovo dodržela, zdálo se jí, že je to vážný muž. Ale opravdu, kdo by se byl nadál toho všeho, co se večer sběhlo! Ta cesta, dům, který neznala, ten chlapec, který přišel celý promočený, a jak se jí to líbilo a jak by to bylo hezké, kdyby tak bylo pořád! Pána lituje, nedá se nic dělat! Už tři měsíce ho vodí za nos, hraje si na velkou dámu, aby ho ještě více rozpálila. Nu co, ještě chvíli počká, a když se mu to nebude líbit, může jít po svých. Než by klamala Jiřího, všechno oželí.

Hrabě usedl obřadně do křesla, jako by byl přišel vykonat povinnou návštěvu u souseda na venkově. Jen ruce se mu chvěly. Jeho roztoužení, vybičované ještě Naninou vypočítavou taktikou, natropilo už v sangvinické povaze starého panice hrozné spousty. Ten tak vážný muž, tento komoří, který důstojným krokem měřil salóny Tuilerií, drtil v noci v zubech podušku a štkal, maje před očima stále týž smyslný obraz. Ale tentokráte byl rozhodnut, že s tím skončí.

Jak kráčet v soumraku plném klidu a míru, necouval v duchu ani před násilím. A hned po prvních slovech chtěl oběma rukama strhnout Nanu do náruče.

"Ne, ne, buďte rozumný," řekla prostě, s úsměvem, bez hněvu.

Znovu ji popadl, zuby zaťaté, když se bránila, byl hrubý, řekl jí rovnou, že se s ní přišel vyspat. Držela mu ruce, stále ještě se usmívajíc, ale přece jen v rozpacích. Tykala mu, aby zmírnila odmítnutí.

"Tak přece buď hodný, drahoušku ... Opravdu nemohu ...

Nahoře je Steiner."

Ale byl jako šílený, nikdy ještě neviděla muže v takovém stavu. Dostávala strach, položila mu ruku na ústa, aby ztlumila výkřiky, které vydával, a tiše ho prosila, aby mlčel, aby ji pustil. Steiner už šel po schodech dolů. Vždyť je to hloupé!

Když bankéř vstoupil, slyšel, jak Nana, měkce rozložená v křesle, říká:

"Víte, já zbožňuju venkov..."

Otočila se a nedopověděla.

"Drahoušku, to je pan hrabě Muffat, na procházce viděl světlo a přišel nás přivítat."

Oba muži si stiskli ruce. Muffat, tvář ve stínu, chvíli nebyl schopen slova. Steiner se zdál mrzutý. Pak hovořili o Paříži, obchody nejdou, burza poslední dobu nestojí za nic. Za čtvrt hodiny se Muffat rozloučil. Když ho mladá žena doprovázela, požádal o schůzku na příští noc, ale Nana neslíbila. Steiner téměř hned nato šel nahoru a vrčel, že ty ženské pořád něco mají. Konečně byli oba starci vyexpedováni, vzduch byl čistý.

Když Nana vstoupila do ložnice, Jiří ještě stále způsobně čekal za záclonou. V pokoji bylo tma. Přisedla k němu, strhl ji k zemi a v milostné hře se váleli po podlaze, když narazili bosou nohou na kus nábytku, zastavovali se a dusili smích polibky. V dále kráčel po cestě do Gumières hrabě Muffat, klobouk v ruce, osvěžuje horké čelo chladem tiché noci.

Život v příštích dnech byl rozkošný. Naně bylo v náruči toho chlapce zase patnáct let. Zvykla si na muže a hnusili se jí, ale z tohoto dětského mazlení jí pučel květ lásky. Byly chvíle, kdy náhle zčervenala, chvěla se vzrušením, chtělo se jí smát i plakat, popadl ji hotový záchvat panenství plného nepokoje a s touhami, za něž se pak styděla. Dosud nikdy nic takového nezažila. Venkov ji plnil něhou. Když byla maličká, dlouho si přávala žít někde na louce a hrát si s kozou, jednou totiž viděla na hradebním svahu kozu, která byla uvázaná na kolíku a mečela. Teď byly všechny její sny překonány, srdce jí překypovalo mocným vzrušením: má vilu, má pozemek.

Otvírala oči jako malá holčička, a když večer, omámená celodenním pobytem na venkovském vzduchu a plna opojné vůně listí, stoupala po schodech za svým Zizim, ukrytým za záclonou, připadalo jí to jako svévolný kousek chovanky penzionátu, která se o prázdninách zamiluje do bratránka, svého příštího muže, a plíží se za ním, třese se při nejmenším šramotu, bojí se, aby ji nezaslechli rodiče, a zakouší rozkošné tápání a líbeznou hrůzu z prvního poklesku.

Nanu v té chvíli napadaly rozmary sentimentální žabky.

Po celé hodiny se dívala na měsíc. Jednou v noci, když celý dům spal, zamanula si, že půjdou s Jiřím do zahrady, a objímajíce se kolem pasu, procházeli se pod stromy, uléhali na zem a rosa je máčela. Jindy se v ložnici po dlouhém mlčení vrhala chlapci kolem krku, že se bojí smrti. Často polohlasitě zpívala romanci, kterou znala od paní Leratové, píseň plnou květů a ptáků, dojata k slzám náhle přestávala zpívat, tiskla k sobě Jiřího ve vášnivém objetí a chlapec jí musil přísahat věčnou lásku. Prostě se chovala jako husa a sama to uznávala, když pak už zase oba jako dobří kamarádi seděli na okraji postele, kouřili cigaretu a holými patami bubnovali do pelesti.

Srdce mladé ženy však roztálo úplně s příchodem malého

Ludvíčka. Byly to hotové orgie mateřství. Odnášela chlapečka na slunce a dívala se, jak třepetá nožičkami, oblékla si ho jako nějakého prince a pak se s ním válela v trávě. Musil spát blízko ní, ve vedlejším pokoji, kde paní Leratová chrápala, jen si lehla na záda, tak mocně na ni účinkoval venkov. A Ludvíček

Zizimu vůbec neškodil, naopak. Nana říkala, že má dvě děti, a vylévala svou něžnost rovným dílem na oba dva. Víc než desetkrát za noc opouštěla Ziziho a chodila se dívat, zdali

Ludvíček dobře dýchá, ale pak zase věnovala zbytky svého mateřského mazlení Zizimu, dělala mu matinku, a on, neřád, se nechával ukolébávat jako uspávané dítě, rád si hrál v náruči té velké holky na miminko. Bylo to všecko tak pěkné, že mu, okouzlena takovým životem, navrhovala docela vážně, aby zůstal natrvalo u ní na venkově. Všecky ostatní pošlou domů, budou si tu žít sami, on, ona a hošík. A jak kuli až do svítání plány jeden za druhým, ani neslyšeli chrápat paní Leratovou, která ve dne chodila na kytky a unavena pak spala jako zabitá.

Ten krásný život trval asi týden. Hrabě Muffat přicházel každý večer a zase se vracel, nasupený, ruce ho pálily. Jednou večer, když Steiner musil odjet do Paříže, nebyl ani přijat, řeklo se mu, že madame je churavá. Nana se stále více bouřila při myšlence, že by měla klamat Jiřího, hochu tak nevinného a který v ni věří! Musila by se považovat za poslední z posledních! Až se jí špatně dělá při tom pomýšlení! Zoe sledovala toto dobrodružství mlčky a s opovržením, pomyslíla si, že madame ztrácí zdravý rozum.

Do této idyly vpadla po šesti dnech tlupa návštěvníků.

Nana totiž pozvala hromadu lidí v přesvědčení, že nepřijdou.

A tak jednoho odpoledne zůstala stát s otevřenými ústy a velmi nepříjemně překvapena, když viděla, jak před vrátky zastavuje plně obsazený dostavník.

"To jsme my," volal Mignon, který vyskočil první z vozu a tahal z něho své dva synky, Jindřicha a Karla.

Za ním se objevil Labordette a pomáhal nekonečné řadě dam, byly to Lucy Stewartová, Karolína Héquetová, Tatan

Néné, Maria Blond. Nana doufala, že tím to končí, ale se stupátka seskočil ještě Faloise a do třesoucí se náruče zachytil

Gagu a její dceru Amélii. Dohromady jedenáct osob. Nebylo snadné je všechny ubytovat. V Mike bylo pět hostinských pokojů a jeden z nich už obsadila paní Leratová a Ludvíček.

Největší dostal párek Gaga a Faloise pod tou podmínkou, že

Amélie bude spát vedle na popruhovém loži v toaletním pokojíčku. Třetí pokoj dostal Mignon s oběma ratolestmi, čtvrtý Labordette. Poslední byl přeměněn na společnou ložnici se čtyřmi lůžky pro Lucy, Karolínu, Tatan a Marii.

Steiner bude spát v salónu na divaně. Když za hodinu byli všichni šťastně umístěni, Nana hněv opustil a byla naopak okouzlena svou úlohou zámecké paní. Dámy jí gratulovaly k Mike, něco báječného, má drahá! A pak přinesly s sebou kus pařížského vzduchu, nejčerstvější klípky, všechny mluvily najednou, smály se, křičely, strkaly se. A jak Bordenave? Co říkal, když mu pláchla? Dohromady nic. Napřed řádl, že pro ni pošle četníky, ale nakonec prostě obsadil její úlohu malou

Violainovou, má jako zlatovlasá Venuše dokonce velmi slušný úspěch. Při té zprávě Nana zvažněla.

Byly teprve čtyři hodiny. Snad by se mohli jít ještě trochu projít.

"To nevíte," řekla Nana, "že když jste přijeli, právě jsem se chystala jít na brambory!"

Rázem se všichni rozhodli, že půjdou vybírat brambory, ustrojeni, jak přijeli. To je přece něco! Zahradník se dvěma pomocníky byli už na poli, vzadu za vilou. Dámy si klekly, hrabaly se v zemi s prsteny na ruku a nadšeně vykřikovaly, když přišly na obzvlášť velký brambor. Našly v tom velkou zábavu! Ale triumf slavila Tatan Néné, když byla mladší, musila tolikrát

vybírat brambory, že se teď zapomínala, radila ostatním a říkala, že jsou hloupé. Páni se do práce tak nehnali.

Mignon nastrojil otcovskou tvář, a využívaje pobytu na venkově, doplňoval vzdělání svých synků: přednášel jim o

Parmentierovi. Tabule byla večer bláznivě veselá. Všichni se cpali plnými ústy. Podroušená Nana se chytila se svým maitre d'hôtel, který sloužil jako číšník u orleánského biskupa.

Při kávě dámy kouřily. Ohlušující křik hostiny se nesl okny a zmíral daleko v jasné noci, sedláci, kteří se opozdili na polích, otáčeli hlavu a dívali se na planoucí dům.

"Ach, to je hloupé, že už pozítří odjedete," stěžovala si

Nana. "Konečně, něco už dáme dohromady."

A bylo usneseno, že si příští neděli vyjedou ke zříceninám bývalého opatství chamontského, vzdáleným asi sedm kilometrů.

Po obědě přijede pro celou společnost pět kočárů z Orleansu a k sedmé budou zpátky v Mike k večeři. To bude rozkošné.

Toho večera jako obyčejně stoupal hrabě Muffat do návrší, aby zazvonil u vrátek. Ale hlučný smích z osvětlených oken ho zarazil. Pochopil, když poznal Mignonův hlas, a vzdálil se, proklínaje novou překážku, u konce s trpělivostí a odhodlán dopustit se násilí. Jiří prošel malou vedlejší brankou, od níž měl klíč, a klidně vstoupil do Naniny ložnice, plíže se podél zdí. Musil však čekat až přes půlnoc. Konečně se objevila, pěkně opilá a mateřštější než kdy jindy, jakmile se napila, byla zamilovaná, až to nebylo hezké. Tak chtěla stůj co stůj, aby s nimi Jiří jel na výlet do chamontského opatství. Nebyl tím nadšen, bál se, že bude spatřen, kdyby ho někdo poznal, jak spolu sedí v kočáře, jak hrozný skandál! Ale Nana se dala do pláče, spustila na celé kolo, zoufalá, jaká křivda se jí děje.

Jí se nic neudělá k vůli! Nakonec slíbil, že určitě pojede.

"Máš mě tedy rád?" zajíkala se. "Opakuj, že mě máš rád... Pověz, miláčku, kdybych umřela, bylo by ti to hodně líto?"

Nanino sousedství vnášelo na Blahost neklid. Ta dobrá paní

Hugonová začínala vždycky u snídaně znovu a znovu o Naně, s pocitem nepokojné přitažlivosti, jakou lehké ženy budí u sebedůstojnějších měšťanských paniček, vyprávěla všechno, co se dovídala od zahradníka. Ona, vždycky tak snášenlivá, se bouřila, plna rozhořčení, a večer mívala matná tušení blízkého neštěstí, jako by se byla dověděla, že z nedalekého zvěřince uprchlo dravé zvíře a obchází po okolí. A hádala se i se svými hosty, vytýkala jim, že všichni brousí kolem Milky. Někdo viděl hraběte de Vandeuvres, jak se na silnici směje ve společnosti nějaké prostovlasé dámy, ale hrabě se bránil a popíral jakýkoli styk s Nanou, ve skutečnosti to byla Lucy, doprovázela ho kus cesty a vyprávěla mu, jak vyrazila svého třetího prince. Markýz de Chouard rovněž chodil každý večer ven, ale tomu to přikázal lékař. K Daguinetovi a Faucherymu byla paní Hugonová nespravedlivá, zvláště k prvnímu, Daguinet vůbec neopouštěl Blahost, vzdal se úmyslu obnovit styky s Nanou a velmi

horlivě se teď točil kolem Estelky. Fauchery byl také neustále s Muffatovými dámami. Jednou jedinkrát potkal někde na lukách Mignona, který měl náruč plnou kytek a udílel synům lekci z botaniky. Oba si podali ruce a sdělovali si navzájem, jak se vede Róze, vede se jí znamenitě, oba dostali ráno od ní dopis, v němž je Róza prosí, aby jen ještě nějaký čas využívali pobytu na venkovském vzduchu. Stará dáma tedy ušetřila ze svých hostů jedině hraběte Muffata a pak Jiřího, hrabě, který tvrdil, že má v Orleansu jakési důležité poslání, přece nebude běhat za takovou poběhlicí, a

Jiří, ten jí teď působí značné starosti: každý večer dostává záchvaty hrozných migrén, nespí a pak musí dospávat ve dne.

Fauchery zatím pravidelně dělal hraběnce Sabině kavalíra, když hrabě každé odpoledne odcházel z domu. Chodili spolu po parku a on jí nosil skládací stoličku a slunečník. Jeho typicky novinářské plky, kterým se musila smát, vytvářely kolem nich ovzduší důvěrnosti, k níž svádí pobyt na venkově.

Zdalo se, že se okamžitě přizpůsobila, jako by ve společnosti toho mladého muže rozkvétala novým mládím, ty hlučné jeho žertíky ji přece nemohou kompromitovat. Ale někdy, když se za houštinou octli na chvíli o samotě, jejich oči se hledaly, jako když utne se přestali smát, najednou vážní, jako by byli jeden druhého prohlédli a pochopili.

V pondělí se při snídani musil přidat další příbor. Dostavil se pan Theofil Venot a paní Hugonová si vzpomněla, že ho pozvala minulou zimu u Muffatů. Hrbil záda, nastrojil tvář nejbezvýznamnějšího člověka, a jako by neviděl plachou úctu, kterou mu všichni prokazovali. Když se mu podařilo odvrátit od sebe všechnu pozornost a při zákusku křoupal malé kousky cukru, zkoumavě se díval na Dageneta, jak podává Esteke jahody, a poslouchal Faucheryho, který právě jakousi anekdotou rozesmál hraběnku. Jakmile se někdo na něj díval, jeho pokojná tvář se usmívala. Cestou od stolu vzal hraběte pod paži a odvedl ho do parku. Vědělo se, jaký vliv má na Muffata od smrti staré hraběnky, a podivné historky kolovaly o tom, jak ten bývalý právní zástupce ovládá Muffatův dům. Fauchery, který uvítal jeho příchod se smíšenými pocity, vykládal Jiřímu a Dagenetovi, že mu jezuité kdysi svěřili jakýsi velký proces a ten že mu vynesl jeho bohatství, podle jeho, Faucheryho názoru má teď to dobrotisko, ten strašný muž s mírnou a vypasenou tváří prsty ve všech kněžourských machlech. Oba mladíci se pak bavili na účet toho staříka, v jejich očích to byl blbeček. Nějaký záhadný Venot, gigantický Venot, mohutný nástroj vysokého kléru, taková myšlenka se jim zdála komickým výplodem obraznosti. Ale zmlkli, když se hrabě Muffat zase objevil, stále ještě zavěšený do toho starého dobráka, velmi bledý, oči červené jako od pláče.

"Ti dva jistě spolu mluvili o pekle," šeptl posměšně Fauchery.

Hraběnka Sabina jeho slova zachytila, zvolna k němu otočila hlavu a jejich oči se setkaly, utkvěly na sobě jedním z těch dlouhých pohledů, jimiž se opatrně zkoumali, než učiní rozhodný krok.

Po snídani se obyčejně chodilo přes zahradu na terasu, odkud byl výhled na celou rovinu. Nedělní odpoledne bylo neobyčejně mírné. Zprvu, k desáté hodině, byly obavy z deště, nebe se pak sice nevybralo, ale jako by se bylo rozstříklo v mléčnou mlhu, ve světelný prach, jímž prozařovalo slunce.

Tu navrhla paní Hugonová sejít malou brankou v terase a projít se směrem ke Gumières, až k Choue, ráda chodila pěšky, ještě velmi čilá na svých šedesát let. Ostatně všichni ujišťovali, že kočár nepotřebují. Tak došli roztroušeně k dřevěnému mostu přes říčku. Fauchery a Dagenet byli s Muffatovými dámami vpředu, za nimi šli hrabě a markýz s paní Hugonovou uprostřed, průvod uzavíral Vandeuvres, nesa svou korektní a omrzelou tvář po široké silnici, v ústech doutník. Pan Venot tu zvolňoval, tu zrychloval krok, chodil usmívaje se od skupinky ke skupince, jako by chtěl všechno slyšet.

"A ten chudinka Jiří je v Orleansu!" stále připomínala paní

Hugonová. "Řekl, že půjde s tou svou migrénou k starému doktoru Tavernierovi, ten už za pacienty nechodí... Ano, to jste ještě nebyli vzhůru, odešel před sedmou hodinou.

Alespoň se trochu povyrazí."

Ale najednou se zadívala před sebe a řekla:

"Co to? Proč pak se ti tam na mostě zastavují?"

Skutečně Dagenet a Fauchery se svými dámami stáli nehnutě na začátku mostu a váhali jít dál, jako by se jim postavila v cestu nějaká překážka. Cesta přece byla volná.

"Tak jděte přece!" volal hrabě.

Ale oni se ani nepohnuli, dívajíce se na něco, co se k nim blížilo a co ostatní ještě nemohli vidět, cesta, lemovaná hustou clonou topolů, tam zahýbala. Ale už vzrůstal temný hluk, do rachocení kol se mísil smích a práskání bičem. A pojednou se objevilo pět kočárů, jeden za druhým, naložených, že nápravy div nepraskaly, ve větru vesele vlály a pleskaly světlé toalety, modré a růžové.

"Copak to je?" ptala se překvapená paní Hugonová.

Pak spíše vytušila, uhodla a takový vpád na její cestu ji pobouřil.

"Och ta žena!" zlobila se. "Jděte, jděte přece! Nedělejte, jako byste..."

Ale už bylo pozdě. Všech pět kočárů, které vezly Nanu a její společnost k chamontským zříceninám, vjíždělo jeden po druhém na dřevěný můstek. Fauchery, Dagenet a Muffatovy dámy musili couvnout, paní Hugonová s ostatními se rovněž zastavili, tak jak byli roztroušeni podle cesty. Bylo to nádherné defilé. Smích v kočárech ustal, hlavy se zvědavě otáčely. Obě strany se měřily a jen rytmický dusot koní rušil ticho. Maria

Blond a Tatan Néné, rozložené v prvním voze jako vévodkyně, sukně vzduť nad koly, měly pohrdavý úsměv pro ty počestné ženy, které šly pěšky. V druhém voze Gaga sama zaplňovala celé sedadlo, zavalujíc masou svého těla Faloise, z něhož bylo vidět jen ustrašený nos. Pak přišli Karolína Héquetová s

Labordettem, Lucy Stewartová s Mignonem a jeho synky, a nakonec ve viktorii Nana se Steinerem, naproti ní seděl na nouzovém sedátku ten nešťastný cherubínek Zizi a strkal svá kolena mezi její.

"To je ta poslední, ne?" ptala se klidně hraběnka Faucheryho tváříc se, jako by Nanu nepoznávala.

Kolo Nanisw viktorie se o ni téměř otřelo, ale hraběnka neustoupila ani o krůček. Obě ženy se střetly v pronikavém pohledu, jakým si žena o ženě tvoří jednou provždy definitivní úsudek. Muži se drželi znamenitě. Fauchery a Dagueneť zachovali velmi chladnou tvář, nikoho, prosím, nepoznali.

Markýz měl trochu nahnáno: bál se, aby mu dámy ve vozech neprovedly nějaký šprým, sehnul se, utrl stéblo trávy a otáčel je v prstech. Jedině Vandeuvres, jenž stál trochu stranou, mrkl na Lucy, která se na něj usmála, když jela kolem.

"Zmužilost! Zmužilost!" šeptal pan Venot, stoje za Muffatem.

Rozrušený hrabě upíral oči na Nanu, která se mihla kolem něho jako zjevení. Jeho žena se zvolna k němu obrátila a pozorovala ho. A on sklopil oči, jako by chtěl uniknout klusu koní, kteří s sebou unášeli celý jeho svět, jeho srdce, jeho život.

Byl by křičel bolestí, neboť všechno pochopil, když zahlédl

Jiřího, jak se ztrácí v Naniných sukních. Dítě! Nemohl přenést přes srdce, že Nana před ním dala přednost dítěti! Steiner mu byl lhostejný, ale to dítě!

Paní Hugonová zprvu Jiřího nepoznala. A nešťastný chlapec by byl skočil z mostu do vody, kdyby ho byla nedržela

Nanina kolena. Bílý jako křída seděl strnule na svém sedátku, jako kus dřeva. Na nikoho se nedíval. Třeba ho nikdo nepozná.

"Ach bože!" řekla pojednou stará dáma. "Vždyť s ní sedí náš Jiří!"

Vozy přešly za všeobecné nevolnosti lidí, kteří se znají a nezdraví. To kratičké setkání trvalo celou věčnost! Ale teď už kočáry odvážely veseleji světlou krajinou náklad holek, ošlehávaných větrem, cípy pestrých toalet vlály, znovu zazněly vtipy a smích, hlavy se otáčely dozadu po těch bezúhonných lidech, kteří teď zaraženi stáli u kraje silnice. I Nana se ohlédla a mohla ještě vidět, jak celá ta společnost, která si vyšla na procházku, váhá a pak se vrací, nechávajíc most mostem. Paní

Hugonová se mlčky opírala o rámě hraběte Mufata, tak smutná, že se ji nikdo ani neodvážil těšit.

"Poslyšte," křičela Nana na Lucy, která se vykláněla ze sousedního kočáru, "viděla jste Faucheryho, má drahá? Ten ale dělal obličej! To mu přijde draho... A Pavel, chlapec, na kterého jsem byla tak hodná! Kdyby byl aspoň maličko kývl... Opravdu, ti jsou mi zdvořilí!"

A pustila se do Steinera, když tvrdil, že se ti pánové zachovali velmi korektně. Cože? Ony si tedy ani nezasluhují, aby se před nimi smeklo? Lecjaký klacek je může urážet? Děkuju pěkně, on je taky čistý ptáček, to tak ještě scházelo! Žena se musí vždycky pozdravit.

"Kdo je ta velká?" křičela Lucy v plné jízdě do rachotu kol.

"Hraběnka Muffatová," odpověděl Steiner.

"Tak to je ona! To jsem si myslila," řekla Nana. "Nu, můj milý, může být desetkrát hraběnkou, moc bych za ni nedala..."

Ne, ne, moc bych za ni nedala... To víte, já mám na to oči.

Teď ji znám jak své boty, tu vaši hraběnkou. ... Vsaďte se, že spí s tím hadem Faucherym! ... Říkám vám, že s ním spí! Na to my ženy máme čich!"

Steiner pokrčil rameny. Od minulého dne byl stále mrzutější, dostal jakési zprávy a musí nazítří ráno odjet, ostatně, jakápak zábava, přijet na venkov a spát v salóně na divaně.

"A co náš ubohý hošánek!" zjihla náhle Nana, když si všimla, jak bledý je Jiří, který strnule seděl a sotva dýchal.

"Myslíte, že mě matinka poznala?" dostal konečně ze sebe.

"Ó, to docela jistě. Vykřikla... A je to moje vina. On nechtěl s námi jet. Donutila jsem ho... Poslyš, Zizi, mám napsat mamince? Vypadá tak solidně. Řeknu jí, že jsem tě nikdy neviděla, že tě k nám včera poprvé přivedl Steiner."

"Ne, ne, nic nepiš," řekl Jiří znepokojeně. "Sám to zařídím

... A když mi budou dělat výstupy, uteču z domu."

Ale zahloubal se do sebe a vymýšlel si, co večer doma nalže.

Pět kočárů ujíždělo rovinou po nekonečné rovné cestě, vroubené krásnými stromy. Celý kraj se stápl v stříbrné šedi.

Dámy na sebe dále křičely z vozu do vozu, za zády kočích, kterým byla celá ta komická společnost k smíchu, chvílemi některá povstala, aby lépe viděla, a umíněně zůstávala stát, opřena o sousedova ramena, pokud ji náraz vozu nesrazil na sedadlo. Jen Karolína Héquetová byla zabrána v důležitý rozhovor s Labordettem, oba se shodli v tom, že než uplynou tři měsíce, Nana svou vilu prodá, a Karolína zmocnila

Labordetta, aby ji pro ni pod rukou za babku koupil. Před nimi seděl

Faloise, a protože nemohl dosáhnout na mrtvičnou šíji své milované Gagy, zamilovaně ji líbal na kousek zad, přes šaty, jejichž látka byla k prasknutí napjata. Amélie, natažená jako struna na nouzovém sedátku, klátila rukama a domlouvala jim, aby toho nechali: popouzelo ji, že se má dívat, jak jí někdo líbá matku. V druhém voze vyzval Mignon své chlapce, aby recitovali

La Fontainovu bajku, chtěl se s tím pochlubit Lucy, zejména Jindřich je zázračné dítě: sype vám verše jako z rukávu, ani jednou se nesplete. V prvním voze vyprávěla Maria

Blond té hloupé huse Tatan Néné, že pařížské mlékačky dělají vejce z klihu a šafránu, ale už i to ji přestalo bavit, a tak se nudila. Je to ještě daleko? Copak tam nikdy nedojedou?

Otázka přeskakovala z vozu do vozu, až se dostala k Naně, ta se zeptala kočího, vstala a zvolala:

"Ještě malou čtvrt hodinku... Vidíte tam ten kostelík, za stromy? ..."

Pak pokračovala:

"To asi nevíte, majitelkou chamontského zámku je dáma ještě z dob Napoleonových... Och, ta prý uměla řídit, říkal mi

Josef a ten to má od služebnictva na biskupství, ta prý uměla řídit jako dnes už žádná druhá. Teď je z ní pámbíčkářka."

"Jak se jmenuje?" ptala se Lucy.

"Madame d'Anglars."

"Irma d'Anglars, tu jsem znala!" vykřikla Gaga.

Ze všech vozů se postupně ozývaly výkřiky, zanikaly však v silnějším teď a rychlejším klusu koní. Kdekdo natahoval hlavu po Gaze, Maria Blond a Tatan Néné se obrátily, klekly na sedadlo a pěsti se přidržovaly složeného krytu, a otázky se křížily, tlumený obdiv mírnil zlomyslné poznámky. Gaga ji znávala! To je všecky plnilo úctou k těm dávno minulým časům.

"To víte, tenkrát jsem byla mladá," pokračovala Gaga.

"Ale to nevádí, dobře si na to vzpomínám, vídala jsem ji v kočáře... Říkali, že doma je hnusná. Ale v kočáře, to byla nějaká elegance! A co se všechno o ní vypravovalo! Jak byla prohnaná a mazaná a co se navyváděla, no, řeknu vám, historicky, že byste pukly! ... Vůbec se nedivím, že má zámek. Ta uměla mužského oškubat na to tata... Ach, tak ona Irma d'Anglars ještě žije! A co myslíte, děti moje, kolik jí je? Jistě jí táhne na devadesát."

Dámy rázem zvažněly. Devadesát let! Z nich žádná, volala

Lucy, se nedočká takového věku. Všecky jsou jen takové rachotinky. Ostatně Nana prohlásila, že se nechce dožít stáří, takhle je to aspoň legrace. Už se blížili k cíli. Kočí práskali do koní a rušili hovor. Ale Lucy uprostřed všeho hluku přešla na jiný předmět, nutila Nanu, aby příští den se všemi odjela.

Výstava se zavírá, dámy se musí vrátit do Paříže, sezóna tam překonává všechna očekávání. Ale Nana byla umíněná. Paříž se jí hnusí, tak hned do ní nevkročí.

"Vid', drahoušku, my zůstaneme," řekla Jiřímu a tiskla mu kolena, nedbajíc Steinera.

Pojednou se kočáry zastavily. Překvapená společnost sestoupila na jakési zcela opuštěné návsi pod svahem, nikde nic.

Jeden z kočích jim musil bičem ukázat zříceniny bývalého chamontského opatství, skryté mezi stromy. Jaké zklamání!

Proč sem jezdili pro takovou blbost! prohlašovaly dámy, pár hromádek kamení zarostlého ostružiním a půlka sesuté věže. To opravdu nestálo za to, jet dvě míle. Kočí jim poradil, aby se šly podívat na zámek, jehož park začínal právě u opatství, ukázal jim cestičku, kterou se dají, stále podél zdi, obejdou park kolem dokola a kočáry na ně počkají na návsi. Je to pěkná procházka. Společnost návrh přijala.

"Hrome, ta Irma si dobře sedla!" řekla Gaga, zastavujíc se před mřížovou branou v rohu parku, hned u silnice.

Všichni se mlčky dívali na bránu mocně zarostlou houštím.

Pak se dali cestičkou podél zdi parku a zdvíhali hlavu, obdivujíce se stromům, jejichž vysoké větve vytvářely nad nimi hustou zelenou klenbu. Asi za tři minuty se dostali k další mřížové bráně, za ní bylo vidět široký trávník, na nějž dva věkovité duby vrhaly široký stín, a za další tři minuty jim nová mříž otevřela výhled na nesmírnou alej, tunel stínu, jehož pozadí svítilo jako velká hvězda slunečního světla. Všichni stanuli v tichém úžasu, pak začali rozvazovat a ozvaly se výkřiky. Pokoušeli se sice o vtípy, z nichž mluvila závist, ale nic naplat, to, co viděli, je uchvacovalo. Jaká síla, ta Irma! Tak má vypadat štramák ženská! A zase stromy a stromy, a zdi obrostlé pláštěm břečťanu a nad nimi čnějící střechy pavilónů, hluboká houští jilmů a osik a po nich dlouhé opony topolů.

Copak to nebude mít konec? Věčně tak zahýbat a při každé zastávce vidět jen nové spousty listů, to už je unavovalo.

Dámy chtěly vidět, jak Irma bydlí. Oběma rukama se přidržovaly prutů v mříži a tiskly tváře na železo. Jejich sen o neviditelném zámku někde uprostřed té nesmírné obory a to, jak se ohrada drží v takové vzdálenosti od něho, budilo v nich respekt.

Protože nebyly uvyklé chůzi, pocítily únavu. A zeď ne a ne končit, když opuštěná cestička zahýbala, viděly před sebou jen další část té kamenné šedi. Některé dámy zoufalé, že snad ani nedojdou, se už raději chtěly vrátit. Ale čím více je chůze schvacovala, tím větší úctu pocítily, jak je na každém kroku pronikal klidný a královský majestát Irmina panství.

"To už jednoho přestává bavit," procedila Karolína Héquetová skrze zuby.

Nana pokrčila rameny a Karolína ať mlčí. Sama už chvíli nemluvila, pobledlá a velmi vážná. Najednou při poslední zatáčce, když už zahýbali na náves, zeď přestala, objevilo se nádvoří a v pozadí zámek. Všichni stanuli, uchvácení pyšnou velkolepostí širokých schodišť, dvaceti průčelními okny a třemi rozsáhlými křídly, jejichž cihly byly obloženy kamennou obrubou. Bydlil tu kdysi Jindřich IV. a podnes se uchovala jeho ložnice s velkým ložem, potaženým janovským sametem.

Nana se úžasem div nezalkla a dětsky vzdychla.

"...cifix!" jen tichouce hlesla, sama pro sebe.

Ale zavládlo všeobecné pohnutí, když se najednou ozvala

Gaga, že tam ta osoba, jak stojí před kostelem, je sama Irma.

Dobře ji poznává, chodí si stále rovně, čubka jedna, přes svůj věk, a pohled má jako dřív, když se naparovala. Lidé šli z nešpor. Madame setrvala na okamžik v chrámových dveřích.

Byla v hedvábí barvy suchého listí, prostá a velká, s důstojnou tváří staré markýzy, která unikla hrůzám revoluce. V pravé ruce se jí na slunci třpytila velká modlitební knížka. Zvolna přešla přes náves a za ní ve vzdálenosti patnácti kroků přemovaný lokaj. Kostel se prázdnil, všichni Chamontští ji uctivě zdravili, jakýsi stařec jí políbil ruku a jedna žena chtěla před ní padnout na kolena. Tak kráčela jako mocná královna, obtížená léty a poctami. Vystoupila po vnějším schodišti a zmizela.

"Tam to člověk dotáhne, vede-li řádný život," poznamenal s přesvědčením Mignon, dívaje se na syny, jako by jim udílel výchovnou lekci.

Každý k tomu něco řekl. Labordette prohlásil, že je madame báječně zachovalá. Maria Blond prohodila jakousi necudnost, ale Lucy se zlobila: stáří je třeba ctít. Všichni se celkem shodli v tom, že je to něco neslýchaného. Nastoupili do kočárů.

Nana zachovávala po celou dobu ze Chamontu do Milky mlčení. Dvakrát se ohlédla a její zrak spočinul na zámku.

Kolébána hrčením kočáru necítila vedle sebe Steinera, neviděla před sebou Jiřího. V padajícím soumraku se před ní neustále vznášel ten majestátní přelud mocné královny, obtížená léty a poctami.

Večer se Jiří vrátil domů k večeři. Čím dál roztržitější a divnějš. Nana ho poslala k mamince, aby ji poprosil o prominutí, to se musí, říkala přísně, pocíivši znenadáni úctu k rodině.

Dokonce jí musil svatosvatě slíbit, že k ní tu noc nepřijde, je unavena a on vykoná jen svou povinnost, když poslechne. Jiří mrzutě vyslechl to kázání a objevil se před matkou s těžkým srdcem a se sklopenou hlavou. Naštěstí přijel bratr Filip, hřmotný a veselý voják, a jeho příchod ukončil scénu, které se

Jiří tak obával. Paní Hugonová se na něj jen dívala usazenými očima a Filip, když se dověděl, oč jde, mu pohrozil, že ho vytáhá za uši, půjde-li ještě jednou k té ženské. Jiřímu se ulevilo a už v duchu potutelně uvažoval, že se nazítří ke dvěma hodinám vytratí z domu a vyjedná si s Nanou další schůzky.

Při jídle však byli hosté na Blahostí jakoby stísněni.

Vandevres ohlásil svůj odjezd, zamýšlel vzít s sebou do Paříže

Lucy, líbil se mu nápad unést tu holku, kterou znal už deset let, ale dosud nikdy po ní nezatoužil. Markýz de Chouard s nosem v talíři myslil na Amélii, vzpomínal, že kdysi houpal

Lili na kolenou, jak ty děti rostou! A pěkně kyne, ta maličká!

Ale zejména hrabě Muffat zůstával tichý, zahloubaný, v tváři rudý. Na Jiřího vrhl dlouhý pohled. Po jídle se šel zavřít do svého pokoje, že má trochu horečku. Za ním kvapil pan Venot, a nahoře došlo ke scéně, hrabě padl na lůžko a dusil v polštáři křečovitě vzlykání, pan

Venot ho sladce nazýval svým bratrem a radil mu, aby vzýval milosrdenství boží. Hrabě ho neslyšel, jen chroptěl. Pojednou vyskočil a vyrazil ze sebe:

"Jdu tam... Už nemohu..."

"Dobrá," souhlasil stařec, "doprovodím vás."

Jak vycházeli, dva stíny se mihly a zmizely v temnotách parku. Fauchery a hraběnka Sabina přenechávali teď každý večer přípravu čaje Daguinetovi a Esteke. Na silnici šel hrabě tak rychle, že jeho druh musil utíkat, aby mu stačil.

Ale třebaže byl udýchán, nepřestával hraběte zahrnovat pádnými důvody, proč je třeba odolávat pokušení těla. Hrabě beze slova pádil nocí. Když dorazili před Milku, řekl prostě:

"Ne, už nemohu... Odejděte."

"Staniž se tedy vůle Páně," šeptl pan Venot. "Jeho cesty jsou nevyzpytatelné, ale nakonec vždy vítězí... Z vašeho hříchu ukuje svou zbraň."

V Mike se při jídle hádali. Nanu čekal dopis od Bordenava, dělal, jako že o ni nestojí, a radil jí, aby jen klidně odpočívala, malá Violainová je každý večer dvakrát vyvolávána. A když

Mignon naléhal, aby s nimi příští den odjela, Nana, jak byla popuzena, prohlásila, ať si nechá své rady, ona to nemá ráda.

Jinak byla u tabule směšně upjatá. Když paní Leratové uklouzlo nějaké silnější slovo, vykřikla, že himlhergot nedovolí nikomu, ani své tetě, aby se v její přítomnosti sprostě vyjadřoval.

Pak v návalu falešné a bláhové počestnosti otravovala celou společnost řečmi o svých předsevzetích do budoucna, rozvíjela své názory na náboženskou výchovu svého Ludvíčka a ujišťovala, jaký sama povede bezúhonný život. Když se smáli, nalézala hlubokomyslná slova, s výrazem z gruntu počestné paničky potřásala nad ostatními hlavou a prohlásila, že jmění se získává jen řádným životem a ona že nechce umřít na slámě.

Do jejích družek jako když píchne: "Není možná! Co to kdo s Nanou udělal? Je jako vyměněná!" Ale ona, nepřítomně se dívajíc a nehybná, upadala znovu ve snění, majíc před očima přeludný obraz Nany, Nany obklopené bohatstvím a úctou.

Šli už spát, když přišel Muffat. Labordette ho zahlédl v zahradě. Pochopil, odvedl Steinera, vzal hraběte za ruku a vedl ho temnou chodbou až k Nanině ložnici. Pro takové případy byl Labordette neocenitelný, dokonale diskrétní a šikovný, zdálo se, že mu působí obzvláštní potěšení prokazovat služby a činit jiné šťastnými. Nana nebyla překvapena, jen se jí nelíbila Muffatova zběsilá touha po ní. V životě je třeba zachovávat vážnost, ne? Milovat, to je hloupost, to k ničemu nevede.

Měla také výčitky svědomí kvůli Zizimu, je to přece jen ještě mládě, opravdu, nezachovala se pěkně. Ale teď se už dává na dobrou cestu, bere starého.

"Zoe," řekla komorné, celé šťastné, že odjíždějí z venkova,

"zítra ráno, hned jak vstaneš, se bude balit. Vrátime se do Paříže."

A strávila noc s Muffatem, ale bez rozkoše.

SEDMÁ KAPITOLA.

O tři měsíce později postával hrabě Muffat jednoho prosincového večera v pasáži Panorama. Venku bylo velmi nepříjemně, liják zahnal do průchodu spoustu lidí, namačkání mezi krámy, jen namáhavě a pomalu v té tlačnici postupovali. Pod skleněnými tabulemi, které kryly průchod a byly celé bílé v světelných odrazech, tonula pasáž v pestrém, mnohobarevném osvětlení, byly to celé potoky jasu, mléčně bílé koule, červené svítilny, modré reklamní transparenty, řady plynových lamp, obrovské hodiny a vějíře z plamenných paprsků, hořících ve vzduchu, a strakaté výklady, zlato klenotníků, broušené sklo cukrářů, jasné hedvábí modistek, to všechno planulo za běloskvoucími tabulemi v syrovém světle reflektorů, a v křiklavé strakatině vývěsních štítů obrovská purpurová rukavice vypadala z dálky jako krvavá ruka, useknutá a upevněná na žlutou manžetu.

Hrabě Muffat došel volným krokem až k bulváru. Na okamžik se zadíval na jízdní dráhu a pak se krůček za krůčkem vracel, těsně vedle výkladů. Vlhký a zahřátý vzduch vytvářel v úzkém průchodu světelnou páru. Po celé dlažbě, mokré, jak na ni stékala voda z deštníků, ustavičně zněly kroky mlčenlivých chodců, pokaždé, když se obracel, strkali do něho lidé a prohlíželi si ho, němě, tváře v plynovém světle zsinale. Aby unikl jejich zvědavým pohledům, postavil se před papírnický výklad a soustředěně, jakoby s velkým zájmem si prohlížel vystavená těžítka a skleněné koule, v nichž se vlnily krajinky a květiny.

Ale mě neviděl, myslil na Nanu. Proč zase lhala? Ráno mu poslala dopis, aby se večer neobtěžoval, že Ludvíček stůně a ona že stráví noc u tety, u jeho lůžka. Ale on, jak byl nedůvěřivý, přece jen k ní zašel a od domovníka se dověděl, že madame právě odešla do divadla. Divil se tomu, přece v novém kuse nevystupuje. Proč ta lež a co může večer ve Varieté pohledávat?

Tu do něho někdo strčil, ani si to neuvědomuje, opustil těžítka a za chvíli se octl před výlohou s galanterním zbožím, nepřítomně si prohlížel notýsky a pouzdra na doutníky, všechna měla v růžku stejnou modrou holubičku. Nana se určitě změnila. V prvních dnech po návratu z venkova ho celého pobláznila: s kočičí úlisností ho líbala po celé tváři, na licousy, a zaklínala se mu, že on, Muffat, je její milovaný pejsek, její jediný zbožňovaný mužíček. Jiřího se už nemusil obávat, matka ho držela na Blahostí. Zbýval Steiner, byl by rád zaujal jeho místo, ale netroufal si o tom s ní promluvit.

Věděl, že se bankéř zase jednou octl v šeredné finanční kaši, jen tak tak že nebyl vyloučen z burzy, v poslední chvíli se zoufale chytal akcionářů landeských soliváren, snaže se z nich ještě vymačkat, co se dalo. Setkával se s ním u Nany a Nana mu věčně vykládala, že ho nemůže vyhnat jako psa, když s ní utratil tolik peněz. Ostatně žil už tři měsíce v takovém zmámení smyslů, že kromě touhy po ní nepocíťoval jasně nic jiného. Dětská nenasytnost propukla v tom pozdním probuzení těla, nebylo v ní místo pro ješitnost ani žárlivost. Jen jeden mučivý pocit vnímal jasně: Nana už není tak hodná, už ho nelíbá do vousů. To ho plnilo nepokojem, protože neznal ženy, tázal se, co jí proboha udělal? Přece plní všechna její přání, říkal si. A stále se vracel k tomu rannímu dopisu.

Jakou komplikovanou lež si vymyslela jedině proto, aby mohla strávit večer ve svém divadle! Dav ho zatím znovu zatlačil přes celou pasáž. Teď stál před vestibulem restaurantu a lámal si hlavu, oči upřené na oškubané skřivany a velkého lososa, vystavené ve výloze.

Konečně se vytrhl z toho bloumání. Škubl sebou, pozdvihl oči a viděl, že bude brzy devět. Nana vyjde co nevidět z divadla a on bude žádat, aby řekla pravdu. Zase chodil sem a tam a připomínal si večery strávené už na tom místě, když na ni čekával před divadlem. Všechny ty krámy tak dobře znal, rozpoznával ve vzduchu prosyceném plynem jejich osobité pachy, ostré čpění ruské juchty, vanilkovou vůni z čokoládové dílny v podsklepi, pižmové parfémy unikající z dveří voňavkářů. Pohledy slečen u pultů na něm klidně utkvávaly jako na starém známém, ani si netroufal zastavovat se před nimi.

Chvíli se zdálo, že ho zajímá řada kulatých okének nad záplavou vývěsních štítů všech těch obchodů, jako by je viděl poprvé. Pak znovu došel až na bulvár a minutku tam pochodil.

Děšť zatím přešel v prašné mženi, které mu chladilo ruce a uklidňovalo ho. Vzpomněl si na svou ženu, byla právě nedaleko

Maconu na kterémisi zámku, kde její přítelkyně paní de

Chezelle už od podzimu stůně, kola kočárů se hluboko nořila do marastu rozmoklé jízdni dráhy, jak hrozně je asi na venkově v takovém nečase! Ale najednou ho popadl nepokoj, vrátil se do dusného vzduchu pasáže a dlouhými kroky se procházel mezi chodci: napadlo ho totiž, že vzklíčí-li v Naně podezření, unikne mu Montmartreskou pasáží.

Od té chvíle hlídal hrabě, stojí u samých dveří, východ z divadla. Nerad čekal na tomto místě, bál se, aby ho někdo nepoznal. Byl to takový kalný kout na rohu pasáže Variété a pasáže sv. Marka s pokoutními krámy, ševcovství bez zákazníků, skladiště zaprášeného nábytku, začazená čítárna, jejíž zakuklené lampy ospale blikaly a šířily zelenavý přísvit, bylo tam všechno, co tarasí vchod pro herce, opilí kulisáci a otrhaní statisté, ale mezi tou chátrou přecházeli vždycky jen bezvadně oděni a trpělivě čekající pánové. Dveře před divadlem osvětloval jediný plynový hořák v kouli z matného skla. Na okamžik napadlo Muffata, že by se mohl pozeptat paní Bronové, ale hned tu myšlenku zavrhl: bál se, že by mu takto varovaná Nana mohla utéci bulvárem. Zase chodil sem a tam, odhodlán čekat, dokud ho odtamtud nevyženou a nezavrou mřížová vrata, jak se to už dvakrát stalo, srdce se mu úzkostí sevřelo, když pomyslel, že by měl jít spát sám. Občas vyšli z divadla prostovlasé holky a muži ve špinavém prádle a nepříjemně si ho měřili, tu se vždycky vracel k čítárně, kde se mu mezi dvěma na okno nalepenými plakáty naskytovala stále stejná podívaná: jakýsi stařeček tam strnule a samojediný seděl u ohromného stolu v zelenavé skvrně lampy, v zelených rukou držel zelené noviny a četl. Ale deset minut před desátou přišel další pán, velký, světlý krasavec v bezvadných rukavicích, a rovněž se procházel před divadlem. Kdykoli šli kolem sebe, jeden na druhého se úkosem podíval. Hrabě teď chodil až k nároží obou pasáží s vysokou zrcadlovou výplní, a když se v ní viděl, tak vážný a korektní, pocítil stud a strach zároveň.

Bilo deset hodin. Najednou Muffata napadlo, že se může snadno přesvědčit, je-li Nana ve své šatně. Vystoupil po oněch třech schodech, přešel malý, žlutě natřený vestibul a nezamčenými dveřmi vklouzl na dvůr. V té chvíli byl těsný a jako dno studny mokrý dvůr se smrdutými záchody, kádí, výpary z kuchyně a kytkami, kterými jej domovnice zanášela, zahalen v černou páru, ale obě vysoké, okny proražené zdi planuly, dole bylo skladiště rekvizit a

hasičská stanice, vlevo správní kanceláře, vpravo a nahoře šatny herců. Okenní otvory této šachty vypadaly jako jícny pecí otevřených do tmy.

Hrabě okamžitě viděl, že okna Naniny šatny v prvním poschodí jsou osvětlena, ihned se mu ulevilo, cítil se celý šťastný a jako v jiném světě, a tak tu stál s očima upřenýma vzhůru, v lepkavém blátě a mdlém pachu té zádi starého, pařížského domu. Z dřevěného okapu padaly velké kapky. V pruhu plynového světla, které vrhalo okno paní Bronové, žloutl kus omšelé dlažby a spodek zdi rozežrané vodou výlevu, stará vědra a rozbité mísy se povalovaly v tom koutě špíny a smetí, v hliněném květináči se zelenal neduživý brslen. Tu kdesi vrzla klička na okně a hrabě rychle opustil dvůr.

Ted' už Nana jistě přijde. Vrátil se k čítárně, v tichém polostínu trčel stařeček dosud na svém místě a jeho sešlý profil se obrazil na novinách, jak na něj dopadalo matné světlo lampičky. Pak se znovu procházel. Zacházel ted' dál, dával se přes velkou pasáž do pasáže Varieté až k pasáži Feydeauově, opuštěné a studené, ponořené do truchlivých temnot, pak se vracel až zase před divadlo, zahýbal kolem pasáže sv. Marka a zacházel až k pasáži Montmartreské, tam ho v jednom koloniálním obchodě zajímal přístroj na řezání cukru. Když tu cestu dělal po třetí, pojednou ho přepadla bázeň, že mu Nana může zmizet za zády. Tu ztratil všechnu lidskou sebeúctu a postavil se až u samého divadla, hned vedle toho blondýna, oba vyměnili pohled, z něhož bylo možno vyčíst bratrství v ponížení, ale ještě i zbytek nedůvěry: co kdyby byl jeden druhému sokem! Chlapíci z pomocného personálu, kteří si přišli na dvůr vykouřit dýmku, do nich strkali, ale pánové si netroufli ani špetnout. Pak se tam objevily na prahu tři nepořádně učesané holky, kousaly do jablek, vyplivovaly slupky, drze si měřily neznámé pány a neomaleně si je dobíraly, oba jen klopili oči a stáli jako mumie v přívalu špinavých slin těch uličnic, které strkaly jedna do druhé, aby do nich mohly vrážet.

Vtom scházela po třech schodech Nana. Když viděla Muffata, celá zbledla.

"Ach, to jste vy," zajíkla se.

Posměvačné statistky ji poznaly a ulekly se, stály v řadě, strnule a vážně se tvářily jako služky, když je paní přistihne při chybě. Velký blondýn se uklidil, spokojený a smutný zároveň.

"Nu, tak mi přece nabídněte rámě," netrpělivě dodala Nana.

Zvolna odcházeli. Hrabě zapomněl na všechny připravené otázky, najednou neměl co říci. Zato Nana měla plno řečí, překotně mu vyprávěla, že ještě v osm hodin byla u tety, ale když viděla, že Ludvíčkovi je lépe, napadlo ji, aby ještě na chvíli zaskočila do divadla.

"Něco důležitého?" zeptal se.

"Ano, nový kus," zaváhala. "Chtěli znát můj úsudek."

Pochopil, že lže. Ale pocit tepla, které sálalo z její paže, jak se o něj opírala, bral mu všechnu sílu. Už necítil hněv ani záštky, že musil tak dlouho čekat, jedinou jeho starostí ted' bylo, aby mu zůstala, když ji konečně má vedle sebe. Zítra se pokusí dovědět, co dělala v divadle. Nana se ještě úplně nezbavila rozpaků, na její tváři se obrazil vnitřní zápas člověka, který se snaží vzpamatovat a rozhodnout, když šli kolem rohu pasáže Varieté, zastavila se před obchodem s vějíři:

"Podívej se," řekla, "to je hezká perleťová souprava, ta s těmi pštrosími péry."

Pak dodala lhostejně:

"Doprovodíš mě domů?"

"Ale jistě," divil se, "když je děcku líp."

Teď litovala, že to řekla. Ale třeba dostal Ludvíček nový záchvat, snad by se měla vrátit do Batignolles. Netrvala však na tom, když se hrabě nabídl, že půjde s sebou. Na okamžik s ní zalomcoval vztek ženy, která se chytila a ještě se musí sladce tvářit. Nakonec mávla rukou a rozhodla se získat čas, všechno půjde dobře, jen když se hraběte zbaví do půlnoci.

"Pravda," vzpomněla si, "ty jsi dnes večer slaměný vdovec."

Žena se ti vrátí až zítra ráno, ne?"

"Ano," odpověděl Muffat a trochu se ho dotklo, že Nana mluví tak důvěrně o hraběnce.

Ona však naléhala, ptala se, kdy přijede vlak, a chtěla vědět, půjde-li jí naproti. A znovu zvolnila krok, jako by ji velmi zajímaly výklady.

"Jen se podívej," řekla a tentokrát se zastavila před klenotníkem, "na ten zvláštní náramek!"

Zbožňovala pasáž Panorama, byl to pozůstatek její dětské záliby pro cetky a tretky, falešné šperky, pozlacený cín, imitaci kůže. Nemohla se odtrhnout od výkladů, právě tak jako tenkrát, když ještě courala v sešmajdaných stěvivcích po pařížských ulicích, postávala se zatajeným dechem před výklady s cukrovinkami a poslouchala přitom orchestrion ze sousedního krámu, zejména ji uchvacoval pohled na levné, křiklavě nevkusné drobnůstky, neceséry v ořechové skořápce, hadříková pouzdra na párátka, vendómeské sloupy a obelisky teploměrem.

Ale tenhle večer byla příliš neklidná, dívala se, a neviděla.

Prostě ji rozčilovalo, že není volná, a jak se v ní všecko vzpouzelo proti takovému útlaku, pociťovala zuřivou potřebu provést nějakou hloupost. Pěkná výhoda, začít si s takovým panstvem! Svými bláznivými rozmary zničila prince i Steinera, ale kam se jen všechny ty peníze poděly? Její byt na

Hausmannově bulváru stále ještě nebyl úplně zařízen, kromě salónu v červeném atlasu, a ten byl přeplácán. Teď však, když nemá ani halíř, věřitelé na ní sedí víc než dříve, nevycházela nad tím z údivu, pokládala se za vzor šetrnosti. Za poslední měsíc sehnal ten zloděj Steiner s námahou sem tam tisícovku, a to mu ještě musí pohrozit, že s ním jinak vyrazí dveře.

A Muffat, to je idiot, nemá ponětí, co se dává, ani mu nemůže tu jeho lakotu zazlívát. Ach, jak ráda by pustila k vodě celou společnost těch lidí, kdyby si dvacetkrát denně nepřipomínala zásady dobrého chování! Člověk musí být rozumný, Zoe to říká každý den, tanulo jí neustále na mysli královské, zbožností obestřené zjevení chamontské, čím více si je připomínala, tím větších rozměrů nabývalo. Proto, ačkoli se utajovanou zlostí jen chvěla, povolně visela na Muffatově rameni, jak spolu chodili od jednoho výkladu k druhému uprostřed stále se tenčícího množství chodců. Dlažba už schla, čerstvý vítr profukoval pasáž, zaháněl teplý

vzduch pod zasklený strop, dul do barevných svítlen a plynových lamp, obrovského vějíře, který planul jako ohňostroj. U vchodu do restaurace sklepník zhasínal koule, krámské u pultů prázdných a jasně osvětlených obchodů jako by s očima otevřenýma spaly.

"Jé, to je roztomilé!" zvolala Nana u poslední výlohy a ještě se po několika krocích vrátila a rozplývala nad chrti fenkou z piškotu, která stála s přední nožkou ostražitě zdviženou před hnízdem ukrytým v růžích.

Konečně vyšli z pasáže a Nana nechtěla jet kočárem. Je tak pěkně, říkala, ostatně, nikdo je nehoní, bylo by hezké jít domů pěšky. Když došli před Anglickou kavárnu, dostala chuť na ústřice a že pro Ludvíckovu churavost od rána nic nejedla. Muffat se neodvažoval nic namítat. Ještě se s ní veřejně neukazoval, objednal séparé a rychlými kroky kvapil chodbami. Šla za ním jako žena, která dům dobře zná, a už vcházeli do pokoje, u něhož číšník držel otevřené dveře, když z vedlejšího salónu, z něhož se ozýval smích a hluk, náhle vyšel muž. Byl to Dagenet.

"Hleďme, Nana!" zvolal.

Hrabě vklouzl rychle do pokojíku a dveře zůstaly pootevřeny.

Ale jak v nich mizela jeho kulatá záda, Dagenet zamrkal na Nanu a zažertoval:

"I hrome, ty se tužíš! Teď na ně chodíš do Tuilerií!"

Nana se usmála, prst na ústech, aby mlčel. Viděla, že má pořádně v hlavě, ale byla ráda, že se s ním setkává, ještě ho úplně nevypudila ze srdce, přestože se k ní tenkrát ve společnosti těch nóbl dam tak hanebně zachoval a neznal se k ní.

"Co je s tebou?" ptala se ho přátelsky.

"Ale začínám dělat dobrotu. Skutečně, pomyslím na ženitbu."

Útrpně pokrčila rameny. Ale on tlachal dál, že to není žádný život vydělávat na burze zrovna jen tak na kytice dámám, aby si alespoň zachoval pověst slušného mladého muže.

Těch tři sta tisíc franků mu vydrželo půl druhého roku. Teď na to půjde od lesa, vezme si bohatou a skončí jako prefekt, jako jeho otec. Nana se stále nedůvěřivě usmívala. Pokynula hlavou směrem k salónu.

"S kým tu jsi?"

"Ale, je nás celá tlupa," řekl, v návalu opilosti zapomínaje na své záměry. "Představ si, Lea nám vypravuje o své cestě do

Egypta. Je to k popukání. Nějaká historka z koupání..."

A začal vypravovat. Nana se nehýbala, se zájmem poslouchala.

Nakonec se opřeli zády o stěny chodby a tak stáli proti sobě. Pod nízkým stropem hořela plynová světla, v záhybech čalounů ulpíval lehký kuchyňský pach. Když chvílemi hluk v salónu zesílil, musili k sobě naklonit tváře, aby se slyšeli.

Každých dvacet vteřin je vyrušil číšník s jídly, aby mohl projít, neboť zatarasovali chodbu. Oni však ani neustali v hovoru, jen ustoupili každý ke své zdi a klidně se bavili dál, jako by byli doma, nedbajíce povykování hostů a pobíhajícího personálu.

"Podívej se," řekl mladý muž a pokynem ukázal na dveře místnosti, v níž zmizel Muffat.

Dívali se oba. Dveře se maličko zachvívaly, jako by jimi pohyboval vánek. Konečně nesmírně pomalu zapadly, bez nejmenšího hluku. Oba se tiše zasmáli. Hrabě asi dělá pěkné obličej, sám uvnitř.

"Mimochodem," zeptala se Nana, "četl jsi Faucheryho článek o mně?"

"Ach, Zlatou mouchu," odpověděl Daguenet, "nezmínil jsem se o něm před tebou, že by ti to nebylo milé."

"Nebylo milé? Pročpak? Ten článek je přece tak dlouhý."

Lichotilo jí, že se Figaro zabývá její osobou. Nebýt Francise, jejího kadeřníka, který jí ten časopis přinesl, ani by byla nepochopila, že se článek týká jí. Daguenet se na ni zkoumavě po očku podíval a šprýmovně se ušklíbal. Konečně co, je-li ona spokojena, musí být spokojen každý.

"Račte dovolit," zvolal číšník, drže oběma rukama zmrzlinovou bombu, a rozdělil je.

Nana už pokročila k salónku, kde čekal Muffat.

"Tak na shledanou," loučil se Daguenet. "Jdi si k svému paroháči."

Nana se zastavila.

"Paroháči? Proč mu tak říkáš?"

"Ale bože, protože je paroháč!"

Vrátila se a znovu se opřela o zeď, tohle jí nesmírně zajímalo.

"Ach," řekla prostě.

"Copak tys to nevěděla? Jeho žena má poměr s Faucherym, má drahá... Prý to začalo na tom venkově... Mluvil jsem s Faucherym před chvílí, hned jak jsem přišel. Byl už na odchodu, tuším, že mají dnes večer schůzku, v jeho bytě.

Jestli se nemýlím, vymyslili si nějakou cestu."

Nana rozčilením oněměla.

"Já to tušila," vyrazila nakonec, plácajíc se do stehen.

"Uhodla jsem to, jen jsem na ni mrkla, tenkrát na té cestě..."

Jestlipak je to možné, aby počestná žena klamala svého manžela, a ještě s takovým syčákem, jako je Fauchery! Ten ji naučí pěkné věci!"

"Ó," smál se Daguinet zlomyslně. "Není žádná začátečnice.

Třeba mu nezůstane nic dlužna."

Nana rozhořčeně vykřikla:

"Skutečně? ... Fuj, to mi je pěkná společnost!"

"Račte dovolit!" volal číšník obtížený lahvemi a znovu je rozdělil.

Daguinet ji přitáhl k sobě a na okamžik podržel její ruku ve své. Nasadil svůj křišťálový, foukací harmoniku připomínající hlas, kterým to u dam vždycky vyhrával.

"Sbohem, drahoušku... To víš, stále tě ještě miluju."

Vymanila se mu, a s úsměvem, přehlušována bouří potlesku a výkřiků, která otřásala dveřmi salónu, řekla:

"Hlupáčku, všemu je už konec... Ale to nevádí, přijed' někdy.

Pohovoříme si."

Pak zase zvažněla a dodala tónem pobouřené měšťanské paničky:

"Ach, tak on je paroháč... Poslyš, můj milý, to je mi nemilé.

Paroháči se mi vždycky hnusili."

Když vstoupila do séparé, Muffat seděl na úzkém divanu, odevzdaný svému osudu, tvář bílou, ruce nervózní. Nic jí nevyčítal. Rozrušená Nana se zmítala mezi soucitem a opovržením. Ubožák, ta žena ho tak hanebně klame, nestyda jedna!

Měla chuť vrhnout se mu kolem krku, utěšit ho. Pak si zase říkala, že mu to patří, když je tak pitomý ve styku se ženami, dobře mu tak. Avšak nakonec nabyl vrchu soucit. Když dojedla ústřice, neodešla mu, jak původně zamýšlela. Čtvrthodinku pobyli v Anglické kavárně a šli pak spolu na Hausmannův bulvár. Bylo jedenáct hodin, však si už poradí, jak ho dostat před půlnocí po dobrém z domu.

Z opatrnosti dala v předsíni Zoe příkazy:

"Dávej pozor, až přijde, řekneš mu, aby nedělal hluk, dokud tu bude ten tady."

"Ale kam ho dám?"

"Nech ho v kuchyni. To je jistější."

Muffat v ložnici už svlékal redingot. V krbu plápolal velký oheň. Byla to stále táž ložnice s palisandrovým nábytkem, s čalouny a sedadly z prošivaného damašku s velkými modrými květy na šedé půdě. Dvakrát si už usmyslila, že ji předělá: nejdříve mělo být všecko potaženo černým sametem, pak bílým atlasem s růžovými pentličkami, ale jakmile Steiner projevil souhlas, hned musil vyklopit peníze na úhradu a ona je utratila jinak. Jen jeden rozmar uskutečnila: před krbem ležela tygří kůže a ze stropu visela kříšťálová noční lampička.

"Já nejsem ospalá," hlásila, hned jak se v ložnici zavřeli,

"nepůjdu si ještě lehnout."

Hrabě poslušně přikývl, jen když se už nemusil bát, že ho někdo uvidí. Teď bylo jeho jedinou starostí nerozžněvat si ji.

"Jak chceš," řekl tiše.

Než usedl před krb, zul si botky. Naniným potěšením bylo svlékat se před skříňovým zrcadlem, kde se viděla od hlavy až k patě. Odložila všecko, co na sobě měla, i košili, nahá dlouze se pozorovala, ve stavu jakéhosi vytržení. Zamilována do vlastního těla, s vážným a vášnivým soustředěním se kochala pohledem na atlas kůže a vláčné linie trupu. Často ji tak překvapil kadeřník, ani hlavu neotočila. Byla velmi překvapena, že se

Muffat pro to zlobí. Co ho to napadá? Přece to nedělá kvůli ostatním, ale pro vlastní potěšení.

Aby na sebe lépe viděla, rozsvítla tentokrát i malé nástěnné lustry. Ale v okamžiku, kdy pouštěla košili, se zarazila: už chvíli o něčem přemýšlela, chtěla se hraběte na něco zeptat.

"Četl jsi ten článek ve Figaru?... Noviny jsou na stole."

Nešel jí totiž z mysli Dagueneťův smích, nebyla si jista.

Jestli ji ten Fauchery pomluvil, ještě mu ukáže!

"Prý se to týká mne," pokračovala, předstírajíc lhovost.

"Co ty o tom soudíš, drahoušku?"

Spustila košili a nahá čekala, až Muffat dočte. Hrabě četl pomalu. Faucheryho fejton, nadepsaný Zlatá moucha, byl příběh děvčete, jehož předkové byli do čtvrtého nebo pátého kolena opilci, krev měla zkaženou alkoholem a bídou všech těch generací a toto dědičné zatížení se u ní projevilo nervovou poruchou pohlavního pudu. Vyrostla na dlažbě pařížského předměstí, velká a krásná, s tělem nádherným jako květina vybujelá z žírné půdy hnojiště, mstila žebráky a vydědence, z nichž se zrodila. Hniloba, která za nečinného přihlížení společnosti volně kvasí v prostředí velkoměstské spodiny, zamořovala jejím prostřednictvím i nejvyšší kruhy. Stávala se, aniž si toho byla vědoma, přírodní silou, rozkladným fermentem, kazila a rozvracela, jako se sráží mléko v přítomnosti žen, které mají měsíčky, tak se mezi jejími sněžnými stehny srážela

Paříž. Srovnání s mouchou bylo až na konci fejtonu, s mouchou, která skvoucí jako slunce vzlétá z výkalů, s mouchou, která sbírá smrt z mršin trpěných na cestách, bzučíc poletuje sem tam a záříc jako drahokam otravuje smrtícím jedem muže, jen na ně usedne v palácích, kam vlétává otevřeným oknem.

Muffat zdvihl hlavu a strnule se díval do ohně.

"Tak co?" tázala se Nana.

Neodpovídal. Zdálo se, že si chce Faucheryho výtvar přečíst ještě jednou. V lebce a ramenou ho mrazilo. Fejton byl napsán mazaně, samý slovní přemet, ohňostroj neočekávaných obrátů, spleť zvláštních spojení. Hrabě byl jako omráčen,

Faucheryho fejton v něm probouzel všechno, nač se po měsíce úzkostlivě vyhýbal myslit.

Konečně pozvedl oči. Nana se vzhlížela v zrcadle, okouzlena vlastním tělem. Skloněna nad pravou kyčlí, pozorně se dívala na malé hnědé znaménko, dotýkala se ho prstem, zvracela se ještě hlouběji, aby znaménko vystoupilo, bezpochyby jí připadalo žertovné a na tom místě zvlášť hezké. Pak zálibně a s neřestnou zvědavostí dítěte zkoumala jiné části těla.

Vždycky ji pohled na sebe samu znovu překvapil, žasla, okouzlena jako mladá dívka, když poprvé objevuje, že dospěla. Zvolna rozvírala paže, aby uplatnila torzo kypré Venuše, ohýbala trup, prohlížela se zezadu i zepředu, utkvívala na profilu prsů, na živých oblínách stehen. Nakonec se oddala zvláštní hře, pohupovala se vpravo, vlevo, kolena od sebe, točíc trupem v kyčlích a stále se natrásajíc jako orientální tanečnice při břišním tanci.

Muffat ji pozoroval. Naháněla mu strach. Noviny mu vypadly z rukou. V té chvíli prohlédnutí opovrhoval sám sebou.

Ano, za tři měsíce mu zkazila život, cítil se rozežrán až do morku kostí vši tou netušenou nečistotou. V té chvíli cítil, jak celý zahnívá. V záblesku poznání si uvědomil všechno zlo: viděl, jakou zkázu rozsévají ty bacily, on sám je nakažen, rodina v troskách, jeden pilíř společnosti praská a hrouť se.

Neschopen odvrátit oči, upřeně se na ni díval, zkoušeje zhnusit si její nahotu.

Nana se teď ani nehýbala. Jednu ruku za hlavou, dlaně spojené, lokty rozevřené, tak stála s hlavou zvrácenou dozadu.

Viděl přimhouřené oči, pootevřená ústa, tvář zaplavenou milostným smíchem, všechno v zrcadle zkrácené, rozpuštěný uzel žlutých vlasů jí pokrýval záda jako lví hřiva. Jak byla skloněna a napjata v bocích, ukazovala pevná bedra, tvrdá bitevní ňadra, silné svaly pod atlasovou kůží. Měkká, ramenem a kyčlí sotva zvlněná linie běžela od loktu k patě. Muffat sledoval ten křehký profil, perspektivu bělostného těla stopeného v zlatých zásvitech, všechny ty okrouhlosti, v nichž se sametově odrážel třpyt svíček. Vzpomínal, jakou hrůzu míval z ženského těla, té obludy z Písma, bytosti necudné, páchnoucí divou šelmou. Obrostlé jemným chmýřím, Nanino tělo bylo jediným kusem sametu, avšak v kříži a v kobylicích stehnech, v mocných, hlubokými záhyby přerývaných hroudách masa, které halily pohlaví do omamného stínu, sedělo zvíře, zlaté zvíře, nevědomé jako přírodní síly, jeho říjný pach sám otravoval svět. Muffat se stále díval, bezmocný a zkrušený, a když nakonec přece jen zavřel oči, aby

raději už nic neviděl, zvíře vystoupilo z temnot, zvětšené, strašlivé a pitvorné. A Muffat pochopil, že už navždycky zůstane před jeho očima, v jeho těle.

Ale Nana se choulila sama do sebe. Jejimi údy jako by byl proběhl záchvěv milostné něhy. Oči jí zvlhly a dělala se maličkou, aby se lépe cítila. Pak uvolnila ruce, spustila je, klouzající jimi po těle, když dospěly k nadržům, zaryly se do nich křečovitým sevřením dlaní. Pak zvrácena, prsa vypjatá, celé tělo v jediném roztoužení, třela si úlisnický hned pravou, hned levou tvář o ramena. Z jejích úst se jí řinul na tělo dech smyslné touhy. Našpulila rty, natáhla hlavu, kam až mohla, a dlouze se líbala u podpaždí, smějíc se na druhou Nanu, která se v zrcadle rovněž líbala.

Tu Muffat zhluboka a dlouze vzdychl. Pohled na toto sólové rozkošnictví mu rozpálil krev. Jako by z něho prudký náraz větru vymetl každou špetku rozvahy. Popadl Nanu a brutálním rozmachem ji hodil na koberec.

"Nech mě," křičela, "působíš mi bolest!"

Byl si vědom své porážky, věděl, že je hloupá, necudná a prolhaná, a přece ji chtěl, i když jedovatou.

"Och, taková hrubost!" řekla vztekle, když ji konečně pustil a mohla vstát.

Pomaloučku se uklidnila. Teď snad už odejde. Vzala si noční košili s krajkami a sedla si před krb na zem. Bylo to její oblíbené místo. Když se pak znovu ptala na Faucheryho fejton,

Muffat odpověděl vyhýbavě, nechtěl, aby došlo k výstupu. Nana ostatně prohlásila, že jí Fauchery může vlézt na záda. Pak se dlouze odmlčela a přemýšlela, jak dostat hraběte z domu. Chtěla, aby se tak stalo po dobrém, je přece jen hodná holka a nerada působí někomu bolest, tím spíš, že Muffat je klamaný manžel, nakonec ji tato myšlenka dojímala.

"Tak zítra ráno čekáš svou ženu?" řekla.

Muffat byl natažen v lenošce, uklidněný a zemdlený. Kývl hlavou, že ano. Nana se na něj dívala s jakousi soustředěností a zřejmě měla něco za lubem. Seděla v chumlu lehoučkových krajků jen na jednom stehně, držela oběma rukama chodidlo druhé nohy a mimovolně s ním sem tam otáčela.

"Už dlouho jsi ženat?" zeptala se.

"Devatenáct let," odpověděl hrabě.

"Ach! ... A je tvá žena hodná? Pěkně si žijete?"

Napřed neříkal nic, pak odpověděl stísněným hlasem:

"Víš přece, že jsem tě prosil, abys o těch věcech nikdy nemluvila."

"Vida! Pročpak?" zvolala a už se začala zlobit. "Bojíš se, že tvou ženu sním, když o ní budu mluvit?... Milý příteli, všechny ženy jsou jedna jako druhá..."

Ale zarazila se, bála se, aby neřekla příliš mnoho. Zatvářila se povzneseně, má přece tak dobré srdce. Musí toho ubožáka šetřit. Najednou jí bleskla hlavou veselá myšlenka, zkoumavě a s úsměvem se podívala na hraběte. Pak řekla:

"Poslyš, ještě jsem ti ani nevyprávěla, co o tobě roztrušuje

Fauchery... Je to ale kus prevíta, ten Fauchery! Nezlobím se na něj, když říkáš, že ten jeho článek není tak zlý, ale prevít je přesto."

Rozesmála se, pustila nohu, dověkla se po zemi k hraběti a přitiskla se hrudí k jeho kolenům.

"Představ si, ujišťuje, že když ses ženil, ještěs to neznal..."

Co? Řekni, neznals to? ... Je to pravda?"

Nana na něm visela pohledem, ruce vytáhla až na jeho ramena a třásla jím, aby z něho dostala přiznání.

"Ovšemže," řekl hrabě vážně.

Tu sklesla znovu k jeho nohám, otřásala se v záchvatu bláznivého smíchu, zajíkala se, plácala se do stehén:

"Ne, to je za všechny prachy, to svět neviděl, ty jsi unikum..."

Ale jak jsi asi hloupě vypadal, broučku! Když mužský neví, jak na to, je to vždycky legrace! Ne, ráda bych vás oba viděla! ... A dobře to dopadlo? Vypravuj, ach, prosím pěkně, vypravuj, jak to bylo."

A zahrnula ho otázkami, chtěla všechno vědět, podrobnosti.

A tak se smála, svíjejíc se při každém výbuchu, vytahujíc znovu košili, která stále padala, plet' teple zlatou v záři planoucího krbu, že hrabě začal popisovat svou svatební noc.

Necítil už žádnou nevolnost. Nakonec bavilo i jeho samého vyprávět, "jak ji zmrhal," slušně řečeno. Jen vybíral slova, neboť trochu studu v něm přece jen zůstalo. Rozjařená mladá žena se ho vypyťovala na hrabětku. Podle jeho názoru má nádherné tělo, ale je studená jako led.

"Och, nemusíš žárlit," dodal bojácně.

Nana se přestala smát. Usedla zase ke krbu, zády k ohni a s lokty na kolenou podepřela si oběma rukama bradu. Pak vážně prohlásila:

"Můj milý, to k ničemu nevede, když je muž v první noci před ženou učiněné nemehlo."

"Pročpak?" ptal se hrabě udiveně.

"Proto," odpověděla zvolna, pedantsky se tváříc.

Hrála si na pana učitele, potřásala hlavou. Nakonec se jí přece jen uráčilo vyslovit se jasněji.

"Podívej se, já se v tom přece vyznám... A řeknu ti, že ženy nemají rády, když je někdo trulant. Nic neříkají, mají přece taky nějaký stud, ne?... Ale buď jist, že to dlouho nepouštějí z mysli. A dříve nebo později, když se k tomu neumí mužský postavit, odškodní se jinde... Tak je to, milánku."

Zdálo se, že hrabě nechápe. Mluvila tedy určitěji, mateřským tónem, obracela se na něj jako kamarád na kamaráda, od srdce k srdci. To tajemství ji tísnilo, hned jak se dověděla, že ho manželka klame, popadala ji bláznivá touha promluvit s ním o tom.

"Panebože! Mluvím o věcech, do kterých mi nic není..."

Když o tom povídám, to jediné proto, že bych si přála, aby všichni byli šťastni... Vždyť si jen tak povídáme, ne? Chci se tě na něco zeptat, ale odpověz mi upřímně."

Na chvíli se odmlčela, musila si přisednout, aby se nespálila.

"Je tady ale teploučko, co? Záda už mám celá opařená..."

Počkej, trochu si teď opeču břicho... To je dobré na bolesti!"

A když se obrátila hrudí k ohni, nohy pod stehny, zeptala se:

"Poslyš, ty už nelíháš se svou ženou?"

"Ne, přísahám ti," řekl Muffat, boje se výstupu.

"A myslíš, že ona je opravdu takové dřevo?"

Přítakal a brada mu poklesla.

"A proto mě máš rád?... Odpověz, nebudu se zlobit."

Znovu přikývl.

"Znamenitě! To jsem si myslila. Ach ty chuděro! ... Znáš tetu Leratovou? Až přijde, nech si vyprávět, jak to bylo s hokynářem, co bydlí naproti ní... Představ si, že ten hokynář..."

Himlšiml, to je žár! Musím se zase obrátit. Teď si budu opékat levou stranu."

Když se obracela levým bokem k plamenům, napadla ji žertovná myšlenka a sama sebe si dobírala, šťastná, že je tak tlustá a tak růžová v odlesku žároviště.

"Řekni, nevypadám jako husa? Ano, ano, husa na rožni..."

Pořád se otáčím. Na mou duši, peču se ve vlastní šťávě."

Znovu se rozkošně rozesmála, ale vtom se venku ozvaly hlasy a bouchly dveře. Udivený Muffat se na ni tázavě podíval.

Zase zvažněla a znepokojeně se zatvářila. To jistě Zoina kočka, to zatracené zvíře všechno rozbije. Půl jedné! Okamžitě ji přešla chuť pečovat o štěstí toho paroháče. Teď, když tu je ten druhý, musí hrabě pryč, a rychle!

"Co jsi říkala?" ptal se hrabě, ochoten poslouchat a šťasten, že je na něj tak hodná.

Ale ona už myslila jen na to, jak ho dostat ven, rázem změnila náladu, byla hrubá, nevybírala už slova.

"Ach ano, ten hokynář a jeho žena... Dobrá, jeden na druhého nikdy ani nesáhl, nic, ani tohle! ... Šlo jí to pořádně na nervy, to chápeš. On, pravda, se nedovtípil... Myslí si, že má ženu dřevo, šel jinam, k trajdám, a ty mu servírovaly pěkné svinstvo, a ona zase si namluvila chlapíky šikovnější než ten její tulipán. ... A tak to vždycky dopadne, když se jeden s druhým nedohodne. To já znám, ó já!"

Muffat konečně chápal, kam míří její narážky, zbledl a chtěl ji přimět, aby mlčela. Ale Nana už byla v ráži.

"Ne, počkej! ... Kdybyste nebyli pitomci, byli byste na své ženy tak hodní jako na nás, a kdyby vaše ženy nebyly hloupé husy, dbaly by o vás, jako o vás dbáme my... Jak si to kdo zařídí, tak to má... Tak, chlapečku, a dej si to za rámeček!"

"Nemluvte o počestných ženách," řekl tvrdě, "když je neznáte."

Rázem byla na kolenou.

"Já je neznám! ... Pěkná sebranka, ty tvoje počestné paničky, to jen co je pravda! Ukaž mi jedinou, aby si troufala ukázat se tak jako já tady... Ty bys mě rozesmál s těmi svými počestnými ženami! Nedoháněj mě k nejhoršímu, nenut' mě, abych řekla něco, čeho bych pak litovala."

Místo odpovědi procedil hrabě skrze zuby nadávku. Teď zbledla i Nana. Mlčky na něj několik vteřin pohlížela. Pak řekla svým jasným hlasem:

"Co bys dělal, kdyby tě tvá žena klamala?"

Hrabě odpověděl hrozivým posunkem.

"Nu, a co kdybych tě klamala já?"

"Ach, ty," zamumlal, pokrčiv rameny.

Ne, Nana nebyla zlá. Už od počátku potlačovala touhu vmést mu do tváře jeho rohounství. Raději by si ho byla klidně vyzpovídala. Ale teď jí pohnul žlučí, musí to skončit.

"Pak, chlapečku, nevím, co ode mne chceš... Už dvě hodiny mi tu jdeš na nervy... Jdi si raději ke své ženě, rozdává si to s Faucherym, ano, teď právě, na rohu ulice Taitbout a

Provensálské... Vidiš, dávám ti přesnou adresu."

A vidouc, že Muffat povstává apotáci se jako vůl, když dostal ránu palicí, dodala vítězoslavně:

"Tak je to, když se nám počestné ženy pletou do řemesla a berou nám milence!... Opravdu, ty se vyznají v tlačnici, ty počestné ženy!"

Ale dále se nedostala. Strašlivou silou ji hrabě mrštil na zem, že dopadla jak široká tak dlouhá, už zvedal podpatek, že jí rozdrtí hlavu, nebude-li mlčet. Okamžik měla hrozný strach.

Ale zaslepený hrabě začal jako blázen pobíhat po ložnici. Ze sevřeného hrdla nemohl vypravit ani slovo a ve tváři se mu zračil úporný vnitřní zápas. Vidouc to, Nana byla dojata k slzám. Hořce litovala toho, že nemlčela. A schoulivši se u krbu tak, aby si opékala zase pravou stranu, těšila ho.

"Přisahám ti, drahoušku, že jsem myslila, že to víš. Jinak bych byla o tom určitě nemluvila... A pak, možná že to není pravda. Já nic netvrdím, řeklo se mi to, lidé si o tom povídají, ale to ještě nemusí nic znamenat... Ale jdi, neděleš dobře, že se tak zlobíš. Kdybych byla mužský, z ženských bych si hlavu nedělala. Víš, jsou všechny stejné, ty nahoře i ty dole: jen když mají zábavu a postel, to je jejich!"

Myslila si, že když se sebezapřením šmahem očerní všechny ženy, bude rána pro něj méně krutá. Ale on neposlouchal, neslyšel. V zimničním chvatu si obul botky a oblékl redingot.

Ještě chvíli pobíhal po místnosti, pak se rozběhl ke dveřím, jako by je byl konečně našel, a vypadl. To Nanu velice zamrzelo.

"Dobrá! Šťastnou cestu!" mluvila nahlas, ač sama. "Tenhle je alespoň zdvořilý, když s ním jeden mluví! ... Nu, dělala jsem, co jsem mohla! První jsem přišla a myslím, že jsem se mu jaksepatří omluvila! ... A pořád mě jen dopaloval!"

Ale stále ještě nespokojena, oběma rukama si držela nohy.

Pak se najednou se vším smířila.

"Ech co, ať mi vleze na záda! Já za to nemohu, že je paroháč!"

A jak byla veskrz naskrz prohrátá, smyslná žádost ji popadla.

Zalezla do postele a zazvonila na Zoe, aby pustila toho druhého, který čekal v kuchyni.

Venku vyrazil Muffat prudce do noci. Nový liják spláchl ulice a hrabě klouzal po vlhké dlažbě. Mechanicky se zadíval na nebe a viděl, jak přes měsíc uhánějí chuchvalce sazových mraků. V té chvíli bylo málo chodců na Haussmannově bulváru.

Šel podél dílen Opery, vyhledával nejčernější temnoty, vyrážel nesouvislá slova. Ta holka lhala. Všechno si vymyslila, z hlouposti a zlomyslnosti. Měl jí rozbít hlavu, když už zvedal podpatek. Ne, tolik hanby, to je příliš, nikdy ji už nechce vidět, nikdy se jí už nechce ani dotknout, to by byl pěkný zbabělec!

A zhluboka s úlevou oddechoval. Ach, ta hloupá, nahatá stvůra! Opéká se jako husa a slintá na všecko, co mu bylo po čtyřicet let svaté! Měsíc se vyhoupl, bílé světlo zalilo opuštěnou ulici. Strach na něj padl a v náhlém zoufalství propukl v pláč, maje pocit, jako by padal do bezedného prázdna.

"Můj bože," blekotal, "všemu je konec, je po všem."

Po bulvárech spěchali opozdilci. Snažil se uklidnit. Nanino vyprávění mu nešlo z rozpálené hlavy, byl by si rád ujasnil fakta. Ráno se má hraběnka vrátit ze zámku paní de Chezelle.

Skutečně, proč by se nemohla vrátit do Paříže už večer a strávit noc u toho muže? Připomínal si teď jisté podrobnosti z jejich pobytu na Blahostí. Jednou večer zastihl Sabinu pod stromy tak rozrušenou, že nemohla ani odpovědět. A ten člověk byl s ní. Proč by teď nemohla být s ním? Čím více o tom přemýšlel, tím bylo všechno pravděpodobnější. Nakonec se mu všecko zdálo přirozené, ba nutné. Zatímco on odkládá kabát u poběhlice, jeho žena se svléká v ložnici milence, to je zcela prosté a logické. Takovým rozumováním se snažil uklidit. Jako by padal do víru smyslného opojení, jehož kola se šíří, zabírají a strhují s sebou všecko kolem něho.

Vilné obrazy na něj dotíraly. Nahá Nana mu najednou vyvolala představu nahé Sabiny, jsou si tak blízké v své nestoudnosti a chlípné žádostivosti, při této představě hrabě zavrával a klopýtl, div ho nepřešel kolem jedoucí fiakr. Z kavárny vyšly nějaké ženy a se smíchem do něho strkaly. Znovu mu přese všechno úsilí vhrkly do očí slzy, nechtěje vzlykat před lidmi, vrhl se do černé a liduprázdné ulice Rossiniho a tam před mlčenlivými domy plakal jako dítě.

"Konec všemu," říkal si přidušeně, "je po všem, je po všem."

Štkal tak usedavě, že se musil opřít zády o domovní dveře jednoho domu, tváře v mokrých dlaních. Někde kroky ho vyplašily. Pln hanby a strachu prchal před lidmi, nejistě se potáčeje jako noční tulák. Když se někdo blížil, snažil se vypadat nenuceně, přesvědčen, že stačí podívat se mu na rozklepaná ramena, akaždý pozná, co s ním je. Šel ulicí Grange-Batelière až do ulice Faubourg-Montmartre. Tam se octl v záplavě světla a ihned se vrátil. Skoro hodinu tak pobíhal po té čtvrti, vyhledáváje nejtmaší kouty. Patrně měl na mysli nějaký cíl, k němuž ho nohy samy nesly, trpělivě, cestou plnou oklik.

Konečně v záhybu jedné ulice pozdvihl oči. Byl u cíle, na rohu ulice Taitbout a Provensálské. V tom zmatku obolavělého mozku potřeboval celou hodinu, aby došel tam, kde mohl být za pět minut. Vzpomněl si, že byl minulý měsíc u

Faucheryho poděkovat mu za to, že ho novinář jmenoval v jednom článku o plese v Tuileriích. Bydlil v mezaninu, malá čtyřhranná okénka byla napolo zakryta obrovským vývěsním štítem.

Mezi poodhrnutými záclonami posledního okna vlevo tryskal na ulici pás jasného světla. Nemohl odtrhnout oči od toho světelného pruhu v okně, soustředěně jej pozoroval, jako by čekal, že něco uvidí.

Měsíc na kalném nebi zašel, studeně mrholilo. Na Trojici odbily dvě hodiny. Ulice Provensálská a Taitbout se hroužily do tmy, jen světlé skvrny plynových hořáků pronikaly temnotami a v dáli se stápěly v žlutavém oparu. Muffat stál bez hnutí pod okny. Byla to

ložnice, vybavila se mu v paměti, potažená červeným drinopolem, v pozadí lože ve slohu Ludvíka XIII.

Lampa je patrně vpravo na krbu. Jistě jsou oba v posteli, neboť nikde se nemihl ani stín, světelný pruh zářil nehnutě do tmy jako odraz noční lampy. A hrabě s očima stále upřenýma vzhůru osnoval plán: zvonil, řítit se nedbaje domovníkova křiku po schodech nahoru, ramenem vyrážel dveře, přepadal je v posteli, ani jim nedopřál času, aby se vyvinuli z objetí.

Na okamžik ho zarazila myšlenka, že nemá zbraň, pak se rozhodl, že je uškrtní. Znovu promýšlel svůj plán, zdokonaloval ho, stále na něco čekal, na nějaký usvědčující příznak, aby si byl jist. Objevit se v té chvíli v okně ženský stín, byl by zazvonil.

Ale co když se mýlí? Hrozná myšlenka, jako by ho studenou vodou polil! Co by řekl? Zase pochyboval, jeho žena nemůže být u toho člověka, je to něco nestvůrného a nemožného. Ale setrval na svém místě: jeho zdřevěnělé údy, z nichž pomalu mizel cit, ochabovaly v tom dlouhém čekání a zrak ho přecházel, jak se stále upřeně díval na jedno místo.

Spustil se liják. Dva strážníci se blížili a hrabě musil opustit přístřešek v domovních dveřích. Když strážcové pořádku zmizeli v Provensálské ulici, vrátil se, promočen a celý se třesa. Světelný pruh stále ještě přetínal okno. Tentokrát se už chystal odejít, když za oknem přešel stín. Kmitl se tak rychle, že se Muffat tázal, zdali ho nešálily smysly. Pojednou však po zácloně přeběhly další stíny, jeden za druhým, celá ložnice byla v pohybu. Znovu stál jako přibitý k chodníku. Pocítil nesnesitelné pálení v žaludeční krajině, čekal teď na nějaké objasnění té stínohry. Prchavé obrysy nohou a rukou klouzaly za oknem, ohromná ruka putovala se siluetou džbánů na vodu.

Nic nerozeznával přesně, přece však se mu zdálo, že poznává obrysy ženského uzlu. Zmítal se v pochybách: mohl to být účes Sabinin, ale šije se mu zdála příliš silná. Rozum ho opouštěl, už nemohl dál... Byl v kleštích strašlivé nejistoty a žaludeční bolesti byly tak kruté, že se musil přitisknout na dveře, aby si trochu ulevil, a zuby jektal jako mrznoucí žebrák.

Přesto nespouštěl oči z oken, a jak se tak upřeně díval, jeho hněv roztál ve vizionářské představě hraběte Muffata jako mravokárce: viděl se poslancem, mluvil před poslaneckou sněmovnou, hřímal proti zkaženosti mravů, předvídal katastrofy, citoval Faucheryho článek o jedovaté mouše, stál na tribuně a bije se v prsa prohlašoval, že mravy druhého císařství vrhají společnost do zkázy. Ulevilo se mu. Ale stíny zatím zmizely. Jistě zase oba ulehli. Muffat se stále díval a čekal.

Tři hodiny byly, pak čtyři. Nemohl odejít. Když se spouštěl liják, krčil se do koutku dveří, nohy zastříkané. Už nikdo nechodil kolem. Chvilími se mu oči přivíraly jako spálené tím světelným pruhem, na němž s tupou tvrdošíjností a tak nesmyslně utkvívaly. Ještě dvakrát se opakovala hra stínů, s týmiž posunky, s týmž obrysem obrovské nádoby na vodu, a dvakrát následovalo uklidnění, lampa nerušeně svítila do ticha noci. Ty stíny mu nešly z mysli, třeba se mýlí. A najednou dostal nápad, který ho uklidnil a nadto mu poskytl možnost odložit provedení zamýšleného zákroku: postačí, když zůstane klidně na svém místě a počká, až ta žena bude vycházet z domu. Bude-li to Sabina, však ji pozná. Nic prostšího, žádný skandál, a bude mít jistotu. Stačí, když zůstane na svém místě. Ze všech zmatených pocitů, které jím zmítaly, cítil teď už jen touhu vědět, potřebu vědět. Ale pomalu, jak nečinně stál ve dveřích, šly na něj dřímoty, aby se trochu rozptýlil, zkoušel vypočítat, jak dlouho ještě bude musit čekat. Vlák se

Sabinou má přijet na nádraží kolem devíti hodin. Bude tedy čekat ještě asi půl páté hodiny. Cítil v sobě nadbytek trpělivosti, nehnul by se, i kdyby to noční čekání mělo trvat do soudného dne... Nalézal zvláštní půvab v této představě.

Pojednou světelný pruh zhasl. Tento prostý fakt byl pro něj neočekávanou katastrofou, bylo to něco nemilého, škrt přes výpočet. Zřejmě zhasli a šli spát. V té pozdní hodině to bylo rozumné. Ale jeho to popudilo: okno, teď černé, ho už nezajímalo. Ještě se asi čtvrt hodiny díval, pak unaven opustil dveře a udělal několik kroků po chodníku. Do pěti hodin přecházel před domem a tu a tam vzhlédl k oknu.

Okno zůstávalo černé, chvílemi si kladl otázku, zdali se mu něco nezdálo, jestli ty stíny netančily po okně jen v jeho očích. Klesal pod tíhou nesmírné únavy, ve stavu takové otupělosti, že zapomínal, nač vlastně čeká na rohu té ulice, klopytal o dlažební kameny, prudce se probíral k vědomí a zimničně se třásl jako člověk, který už neví, kde je. Všechno je přece jedno, nač se pachtit? Když ti tam spí, proč je nenechat spát? Proč se jim plést do jejich soukromí? Kdo se kdy doví, co se v té čiré tmě dělo? Nikdo. Všechny dřívější pocity, ba i sama zvědavost, se z něho vytratily a zbyla jen touha všechno ukončit, hledat někde úlevu. Zima byla stále citelnější, ulice se stávala nesnesitelnou, dvakrát se vzdálil, pokaždé se těžkým krokem vrátil, pak znovu odešel, o něco dále. Je konec, je po všem, zašel až na bulvár a už se nevrátil.

Byla to chmurná chůze po ulicích. Zvolna kráčel podél domů, stále stejným krokem. Jeho podpatky zněly do noci, viděl jen, jak ho vlastní stín obtáčí, jak se dluží nebo zkracuje od lampy k lampě. To ho ukolébávalo a mechanicky zaměstnávalo.

Později nikdy nevěděl, kudy chodil, zdálo se mu, že se tak vlekl po dlouhé hodiny, stále kolem dokola, jako v nějaké jízdárně. Jedna jasná vzpomínka mu zůstala. Aniž si mohl vysvětlit, jak k tomu došlo, najednou viděl, jak tiskne tvář na mříže vrat pasáže Panorámy a oběma rukama se křečovitě drží železných tyčí. Nelomcoval jimi, chtěl se jen podívat do průchodu a srdce mu přetévalo mocným pohnutím. Ale nic neviděl, neproniknutelná tma se valila opuštěnou galerií, vítr, který vál z ulice sv. Marka, poléval mu tváře syrovým vzduchem vlhkých sklepů. Ale on zarytě setrval na mříži. Když se konečně probudil jakoby ze sna, užasle se tázal, co tam vlastně v tu dobu pohledává, přitlačen na pruty mříže s takovou zběsilostí, že se mu obtiskly do tváře. A znovu se pak vydal na další pouť, zoufalý, srdce zavalené neskonalým smutkem, jakoby zrazen a od nynějška odsouzen sám věčně bloudit vši tou temnotou.

Konečně vzházelo jitro, špinavý úsvit zimních nocí, tak bezútěšný nad blátivou pařížskou dlažbou. Muffat se zatím vrátil do širokých ulic, teprve rozestavěných kolem dílen nové Opery. Sádrová půda, rozmoklá deštěm a rozježděná nákladními vozy, byla jedno moře bláta. Ani se nedíval, kam klade nohu, šel a šel, smekal se a s námahou udržoval rovnováhu. Jak se rozednívalo, Paříž se probouzela, čtyři metařů a první hloučky dělníků ho znovu uváděly ve zmatek. Udiveně si ho všichni prohlíželi, jak je zablácený a vyděšený, klobouk skrz naskrz promoklý. Dlouho se uchyloval za ploty, mezi lešení. V jeho vyprázdněném mozku klinkala jediná myšlenka: jaký jsem ubožák, jaký jsem ubožák!

Tu si vzpomněl na Boha. Nenadále pomyšlení na pomoc boží, na nebeskou útěchu ho překvapilo jako něco neočekávaného a zvláštního, vyvolalo v něm obraz pana Venota: viděl před sebou jeho maličkou otlou postavu, jeho zkažené zuby.

Jistě by byl pan Venot, kterého už po několik měsíců plní zármutkem tím, že se mu vyhýbá, jistě by byl šťasten, kdyby zaklepal na jeho dveře a vyplakal se v jeho náruči. Dříve k němu býval Bůh nejvyšší milosrdný. Při nejmenším zármutku, jakmile se mu stavěla v cestu nejmenší překážka, vstupoval do kostela, pokorně poklekal a sypal si na hlavu prach a popel před tou nejvyšší mocností, a odcházel posílen modlitbou, hotov zříci se vezdejších statků a s jedinou touhou v srdci: dojít věčné spásy. Ale v poslední době chodí do kostela jen nepravidelně, když na něj padne strach z pekla, stal se hříčkou všech možných slabostí, Nana ho odvádí od církevních povinností. A nyní je překvapen myšlenkou na Boha. Proč už dávno na něj nepomyslel, hned tenkrát, když ta hrozná krize začala rozvracet jeho slabou lidskou povahu?

I vydal se, namáhavě se vleka, hledat kostel. Nevěděl dobře, kde je, nepoznával v té ranní chvíli ulice, jimiž se ubíral, všechny měly nezvyklou tvářnost. Když však došel na nároží

Chaussée d'Antin, zahlédl na jejím konci věž, matně se rysující v mlze, poznal kostel sv. Trojice. Bílé sochy, čnějící z holé zahrady, vypadaly jako zimomřivé Venuše v zežloutlém listí nějakého parku. Před portálem se zastavil, aby si oddechl, tak ho unavilo stoupání po širokém schodišti. Pak vstoupil.

Kostel byl studený, topení od včerejška vychladlé, okny prosakovaly dovnitř jemné páry a hromadily se pod vysokou klenbou. Postranní lodí tonuly ve stínu, nikde nebylo živé duše, všechno mlčelo v té kalné noci, jen odkudsi z hlubin chrámu bylo slyšet šouravé kročeje kostelního sluhy, ještě rozespáleného a nevrleho po probuzení. Hrabě vrážel do rozházených židlí, ztracený a zkrušený, konečně padl na kolena před mříží malé kaple vedle kropenky. Sepjal ruce, hledal slova modlitby, celou bytostí toužil povznést se k Bohu. Ale jen ústa drmolila slova, myšlenka unikala jinam, vracela se, ploužila se ulicemi, bez odpočinku, jakob mrskána důtkami neúprosného nezbytí. Marně opakoval: "O Bože na nebesích, stůj při mně! Ó Bože na nebesích, nevydávej peklu své stvoření, které se vydává tvé spravedlnosti! Ó Bože na nebesích, tebe vzývám, nedej mi zahynouti úskoky mých nepřátel!"

Žádná odpověď, jen stín a chlad ho zavalovaly, kdesi daleko se ještě ozývaly kostelníkovy kroky a rušily jeho modlitbu. Stále ho rozčilovaly ty nepřijemné zvuky, přicházející z hloubi opuštěného chrámu, v němž se dosud nemetlo a nezavlažovalo na první ranní pobožnost. I vstal, opíraje se o židli před sebou, aby neupadl, a v kolenou mu praskalo. Bůh ještě není přítomen, říkal si. A proč by byl plakal v náruči pana Venota? Copak ten člověk něco zmůže?

A kroky ho bezděky vedly zpět k Naně. Když venku uklouzl, do očí mu vstoupily slzy, nereptal proti osudu, byl prostě tak sláb a nemocen. A také už příliš unaven: příliš promokl a příliš prokřehl. Hrůza ho popadla při myšlence, že by se měl vrátit do svého ponurého paláce v Meromesnilově ulici. U Nany byl dům ještě zavřen, musil čekat, až přijde domovník. Usmíval se stoupaje po schodech, už předem cítil, jak jím proniká měkké teplo toho hnízda, tam se bude moci protáhnout a vyspat.

Když mu Zoe otvírala, zděsila se a znepokojila. Madame dostala hroznou migrénu, za celou noc nezamhouřila oka.

Konečně, Zoe se může podívat, jestli madame ještě neusnula.

A vklouzla do ložnice, zatímco Muffat v salónu těžce padl do křesla. Ale vzápětí se objevila sama Nana, tak jak vyskočila z postele, celá v milostném nepořádku : naboso, vlasy rozpuštěné, v zmuchlané a natržené košili, sotva měla čas hodit na sebe spodničku.

"Cože! Zase jsi tu?" zvolala celá rudá.

Přiběhla rozpálena zlostí, aby ho sama vyhodila. Ale když ho viděla v tak žalostném stavu, tak na dně, ještě naposled jí ho bylo líto.

"No ty mi vypadáš, chuděro!" řekla už mírněji. "Co se stalo? Řekni! Vyčíhal sis je, namíchl ses, vid'?"

Neodpovídal, jen se tupě před sebe díval. Ona však pochopila, že stále ještě nemá důkazy, chtěla ho potěšit a řekla:

"Vidíš, mýlila jsem se. Tvá manželka je počestná žena, čestné slovo! ... A teď, chlapečku, musíš jít domů a lehnout si.

Už to potřebuješ."

Ani se nepohnul.

"Tak jdi, jdi! Nemohu si tě nechat u sebe... Přece tu snad nechceš zůstat, v tuhle dobu?"

"Chci, pojd'me si lehnout," zajíkal se.

Ovládla se, ale trpělivost jí docházela. Copak dočista zblbnul?"

"Heleď, odejdi," řekla podruhé.

"Nepůjdu."

Tu se už neudržela a zlostně vybuchla:

"To by člověk z kůže vyletěl! ... Chápej, mám tě až po krk, jdi si k své ženě, která ti nasazuje parohy... Ano, parohy, to ti já teď říkám... Tak, stačí ti to? Necháš mě už na pokoji?"

Muffatovy oči se zalily slzami. Sepjal ruce:

"Pojd'me si lehnout."

Tu Nana ztratila hlavu. Jí samé se hrdlo stáhlo a nervózně zavzlykala. Takhle se zneužívá její dobroty! Co jí je do toho všeho? Snažila se mu říci pravdu s největší šetrností, protože je tak hodná. A teď to má odnášet? To zase ne! Má -dobré srdce, ale co je moc, to je moc!

"U všech sakrů, už toho mám dost!" klela a pěstí tloukla do stolu. "A já se tak přemáhala, já ti chtěla zůstat věrná..."

Ach můj milý, stačilo říci slovíčko, a zítra bych byla bohatá."

Překvapeně zdvihl hlavu. Na peněžní stránku svého styku s Nanou nikdy nepomyslel. Ale má-li Nana nějaké přání, okamžitě je splní. Celé jeho jmění je jí k dispozici.

"Ne, už je pozdě," odpověděla vztekle. "Mám ráda muže, kteří dávají sami, bez prošení... Kdybys mi nabízel za jedinou noc milión, odmítla bych. Mezi námi je konec, mám něco jiného... Odejdi, nebo za nic neručím. Stane se neštěstí."

A hrozivě se k němu blížila. Ani na okamžik nepochybovala o tom, že je hodná holka a že je v právu, přesvědčena o své mravní převaze nad těmi počestnými lidmi, kteří ji otravují a pobuňují. A jak tak stála rozlícená, pojednou se otevřely dveře a vstoupil Steiner. To byl vrchol všeho. Pronikavě zaječela:

"A ještě tenhle!"

Steiner, zaražený tím výkřikem, stanul. Neočekávaná přítomnost

Muffatova mu byla velice nevhod, obával se, že dojde k vysvětlování, kterému se už čtvrt roku vyhýbal, těkal očima, rozpačitě přešlapoval a uhýbal pohledu hraběte. Ztěžka oddechoval, tvář rudou a ztrhanou jako člověk, který zběhal celou Paříž, aby přinesl dobrou zprávu, a najednou vidí, že rovnýma nohama spadl do nějaké šlamastiky.

"Co ty tu chceš?" drsně se ptala Nana, tykala mu, kašlajíc na hraběte.

"Já... já..." koktal. "Chci vám dát, však víte co."

"Co?"

Váhal. Předevčírem mu oznámila, že nepřinese-li tisíc franků, aby mohla zaplatit jakousi směnku, už ho nepřijme.

Dva dny běhal po Paříži a sháněl, kde se co dalo. Konečně, právě toho dne ráno, tu částku zarovnal.

"Těch tisíc franků," řekl nakonec a vytáhl z kapsy obálku.

Nana už na to zapoměla.

"Těch tisíc franků!" zvolala. "Copak chci almužnu? ...

Ukaž! Dívej se, co udělám s tvým tisícem franků!"

Vzala obálku a hodila mu ji do tváře. Jako opatrný žid ji namáhavě zvedl, tupě se dívaje na mladou ženu. Muffat s ním vyměnil zoufalý pohled, zatím Nana založila ruce do boků a spustila ještě silněji:

"Ach, však už mě brzy přestanete urážet! ... A ty, můj milý, vlastně jsem ráda, že jsi taky přišel, začne se gruntovat... Marš, oba ven!"

Protože se ani jeden, ani druhý neměli k odchodu, dodala:

"Tak co? Říkáte, že dělám hlouposti? To je možné! Ale zatraceně jste mě namíchli! ... Mám už dost toho bontónu, kruci! A jestli na to pojdu, je to moje věc."

Chtěli ji uklidnit, snažně ji prosili.

"Půjдете nebo nepůjдете? Jedna, dvě... Dobrá, podívejte se, mám společnost."

Prudkým pohybem otevřela dokořán dveře do ložnice. Oba muži spatřili na rozházené posteli Fontana. Nečekal, že bude takto vystaven cizím očím, nohy měl venku, košili všelijak, a jak byl snědý, válel se v pomačkaných krajkách jako kozel.

Zvyklý ostatně z divadla všelijakým překvapením, vůbec neztratil hlavu. Když se vzpamatoval z prvního úžasu, pitvorně se zašklebil, aby z té situace vyšel se ctí: našpulil ústa, nakrčil nos a směšně kroutil celou spodní polovinou obličeje, říkal tomu dělat zaječí hubičku. Jeho protřelá fauni hlava byla zosobněním neřesti. To za ním chodila Nana už týden do

Varieté, když se zčistajasna nepřičetně zamilovala do komikovy groteskní ošklivosti, jak to u holek toho druhu bývá.

"Prosím!" řekla, ukazujíc na něj s gestem tragédky.

Muffata, který jinak se vším souhlasil, tato urážka pobouřila.

"Ty kurvo!" dostal ze sebe.

Nana už byla v ložnici, ale vrátila se, aby měla poslední slovo.

"Jak to, kurvo? A tvoje žena?"

Pak odešla, třískla dveřmi a hlučně zastrčila závoru. Oba muži zůstali sami a tiše na sebe pohlédli. Vstoupila Zoe.

Nehartusila na ně, rozumně s nimi promluvila. Jako osoba rozvážná musí říci, že je to od madame příliš velká pošetilost.

Přesto ji hájila, s tím komediantem to nebude mít dlouhé trvání, vybouří se a přijde k rozumu.

Oba muži pak odešli. Neřekli si jediné slůvko. Na chodníku si v bratrském pohnutí mlčky stiskli ruce, pak se k sobě obrátili zády a každý šel těžkým krokem svou cestou.

Když se Muffat konečně vrátil do svého paláce v Miromesnilově ulici, jeho žena právě přicházela. Oba se potkali na širokém schodišti, z jehož ponurých zdí číšel ledový chlad.

Pozdvihli oči a spatřili se. Hrabě měl ještě zablácené šaty a bledou tvář člověka, který se vrací z místa hříchu. Hraběnka, jakoby polámaná celonoční jízdou ve vlaku, spala vstoje, účes v nepořádku, pod očima kruhy.

OSMÁ KAPITOLA.

Bylo to ve Véronově ulici na Montmartru, v malém bytě ve čtvrtém poschodí. Nana a Fontan pozvali několik přátel na tříkrálový koláč. Zasněvovali domácnost, kterou si zařídili teprve před třemi dny.

Přišlo to všechno najednou, ani na to předem nemyslili. Už v prvních dnech líbánek jí v milostném opojení napadlo, že by mohli žít společně. Nazítří po svém husarském kousku, když tak beze všech cavyků vyrazila dveře s hrabětem i bankéřem,

Nana pocítila, že se kolem ní všechno hrouť. Jediným pohledem zvážila situaci: věřitelé jí vpadnou do předsíně, budou se plést do jejích milostných záležitostí a hrozit, že všechno prodají, nebude-li s ní řeč, jistě bude mít hlavu jako větel z těch nekonečných hádek a tahanic o těch pár kousků nábytku.

Rozhodla se raději všechno opustit. Ostatně jí byl ten byt s velkými zlacenými místnostmi na Haussmannově bulváru protivný. V záchvatu něžné lásky k Fontanovi snila o útulné, hezké a jasné světničce, jako kdysi, když bylo jejím ideálem stát se květinářkou, vrcholem touhy pak zrcadlová skříň z palisandru a postel se záclonou z modrého rypsu. Ve dvou dnech prodala všechno, co mohla vynést z domu, bibeloty, šperky, a aniž řekla domovnici jediné slovo, zmizela s nějakými deseti tisíci franků, voda se nad ní beze stopy zavřela.

Tak se jí alespoň mužští nebudou lepit na sukňě. Fontan byl na ni velmi milý. Nechal ji dělat, co chtěla, v ničem jí nebránil.

Naopak jednal jako dobrý kamarád. Sám měl asi sedm tisíc franků a souhlasil, aby se přidaly k deseti tisícům mladé ženy, on, vyhlášený lakomec. Říkali si, že je to spolehlivý základ domácnosti. A s tím začali, oba brali z těchto společných úspor, najali a nábytkem opatřili ty dvě místnosti ve Véronově ulici, o všechno se dělíce jako dva staří kamarádi. Zpočátku to bylo skutečně rozkošné.

Večer na Tři krále přišla první paní Leratová s Ludvíčkem.

Protože Fontan ještě nebyl doma, odvážíla se vyslovit své obavy, dělá jí starosti, říkála, že se neteř tak zříká všeho bohatství.

"Och, tetičko, když já ho mám tak ráda," zvolala Nana a úchvatným pohybem sepjala na prsou obě ruce.

Tato slova měla na paní Leratovou podivuhodný účinek.

Oči se jí zalily.

"Děláš docela dobře," řekla přesvědčeně, "láska nade všechno."

A celá se rozplývala, jak hezký mají byt. Nana s ní prošla ložnici, jídelnu i kuchyň. Není to arci zvlášť velké, to ne, ale dali vymalovat, pořídili nové čalouny a slunce tam vesele svítí.

Paní Leratová pak zdržela mladou ženu v ložnici, Ludvíček se zatím usadil v kuchyni a díval se, jak hospodyně opéká kuře.

Jestliže si dovolila nějaké připomínky, říkála paní Leratová, to proto, že u ní byla Zoe. Zoe hrdinsky setrvávala na bitevním poli, z oddanosti k madame. Však jí to madame později všechno splatí, o to nemá starost. Za toho náhleho převratu v bytě na Haussmannově bulváru čelila věřitelům, řídila důstojný ústup, zachraňovala, co se dalo, na dotazy, kde je madame, odpovídala, že na cestách, ale nikdy neudávala adresu.

Dokonce si sama odepřela potěšení jít se za madame podívat, třeba by ji někdo mohl stopovat. Ale ráno přiběhla k ní, k paní Leratové, že se náhle všechno změnilo. Minulý večer se totiž dostavili věřitelé, čalouník, uhlíř a prادلena, a že počkají a nabídlí madame i velmi slušnou částku, je-li ochotna vrátit se do starého bytu a vést si jako rozumná osoba. Paní Leratová opakovala Zoina slova. Jistě je za tím nějaký pán.

"Nikdy!" prohlásila pobouřená Nana. "Pěkná čeládka, ti dodavatelé! Myslí si, že se prodám, aby přišli k svým penězům!"

... Ne, raději umřu hlady, než bych podvedla Fontana."

"To jsem jim taky řekla," odpověděla paní Leratová, "moje neteř je, řekla jsem, příliš jemnocitná."

Ale velmi Nanu rozmrzela zpráva, že Milka přišla do dražby,

Labordette ji koupil za pár grošů pro Karolínu Héquetovou. To ji popudilo proti celé té klíce, jsou to běhny, ať si zvedají nos sebevš! Ach, opravdu, ona sama stojí za víc než celá ta společnost dohromady!

"Jen ať se chvástají," končila, "peníze jim nikdy nepřinesou štěstí... A pak, tetičko, pro mě ti lidé už jako by neexistovali. jsem příliš šťastna."

V té chvíli právě vcházela paní Maloirová, měla jeden z těch podivných klobouků, jimž sama dávala tvar. Jak radostné shledání po tak dlouhé době! Paní Maloirová vysvětlovala, že je celá nesa, když je obklopena přepychem, teď ale že zase občas přijde na partii bulky. Nastala další prohlídka bytu, v kuchyni mluvila Nana před hospodyní, která podlévala kuře, o tom, jak bude šetřit, služka by přišla příliš draho, sama povede domácnost. Ludvíček se blaženě díval na pekáč.

Ale vtom se venku ozvaly hlasy. Byl to Fontan s Boscem a Prulliérem. Mohlo se večeřet. Polévka byla už na stole, když

Nana potřetí ukazovala byt.

"Ach dětičky, jaké to tu máte hezké!" opakoval Bose, ale říkal to jenom proto, aby udělal radost kamarádům, kteří ho hostili, jinak mu byla otázka "hnízda", jak říkal, lhostejná.

I v ložnici se snažil být příjemný, ač se sebezapřením.

Normálně říkal ženám velbloudi a myšlenka, že muž si může na krk uvázat jedno z těch špinavých zvířat, budila v něm jediné rozhorlení, jehož bylo ještě schopno jeho alkoholické opovržení světem.

"Ač ti filutové," významně mžoural očima, "všechno zařídili ve vší tajnosti... Nu co, dobře jste udělali. Budeme k vám chodit na návštěvu, hernajs, to bude bašta!"

Vtom vjížděl na koštěti Ludvíček jako na koni a Prulliére se zlomyslně smál:

"Hele, to už je vaše, to škorně?"

Vtip se líbil. Paní Leratová a paní Maloirová se svíjely smíchy. Nana se vůbec nezlobila, dojatě se usmívala a řekla, že bohužel ne, chtěla by, aby tomu tak bylo, kvůli chlapečkovi i kvůli sobě, ale co není, může ještě být. Fontan ze sebe dělal dobráka, vzal dítě do náruči a žvatlal:

"To nevádí, máme rádi svého tatíčka, že jo, řekni mi táto, ty syčáku!"

"Táta... táta..." žvatlalo dítě.

Všichni se s ním chtěli pomazlit. Bose toho už měl dost a že by se mělo jít ke stolu, to je to nejmoudřejší, co se dá dělat.

Nana si vyprosila, aby mohla mít Ludvíčka vedle sebe. Večeře byla velmi veselá. Jen Boseovi bylo nepříjemné sousedství dítěte, musil před ním neustále chránit svůj talíř. Také paní

Leratová se mu protivila. Byla tuze naměkko, šeptem mu sdělovala všelijaké tajnosti o nóbl pánech, kteří za ní ještě pálí, a dvakrát musil odtáhnout koleno, jak se na něj tlačila, oči zavlhle. Prulliére byl zase velmi negalantní k paní

Maloirové, ani jednou jí při jídle neposloužil. Zabýval se jen

Nanou a nebylo mu milé, že Nana má oči jen pro Fontana. Ty dvě hrdličky se nepřetržitě cukrovaly, až to hezké nebylo. Proti všem pravidlům si totiž Nana s Fontanem vymohli, že budou sedět vedle sebe.

"Ale jděte s tím ke všem čertům," říkal Bose, směje se na plná ústa. "Kdybyste raději jedli! Máte na to přece čas.

Počkejte, až tu nebudeme!"

Ale Nana se nemohla udržet. Byla celá rozkochaná, růžová jako panenka, a její pohled a smích přetékalý láskou. Očima jen visela na Fontanovi a dávala mu něžná jména: ty můj holoubku, zlatíčko moje, kocourku..., a když jí podával vodu nebo sůl, nakláněla se k němu a líbala ho, kam se jí ústa položila, na oči, na nos, na ucho, když ji hubovali, začínala znovu, ale takticky a opatrně, nenápadně a úlisně jako kočka, která byla bita, brala ho potutelně za ruku, ponechávala si ji a líbala.

Stále se ho musila nějak dotýkat. Fontan se jen naparoval a blahosklonně se nechal hýčkat. Jeho velký nos se krčil rozkoší zrovna smyslnou. Ve šklebu jeho groteskně ošklivé tváře se zračilo ješitné uspokojení, že ho ta nádherná holka, tak bílá a tučná, pokorně zbožňuje. Tu a tam jí vrátil polibek, jako člověk, který si užívá, ale také chce ukázat, že přeje druhému.

"Už to s vámi není k vydržení!" křičel Prulliére. "Už ať jsi odtud, Fontane!"

Vyhnal Fontana z jeho místa, přeložil příbory a sám si sedl vedle Nany. To vzbudilo výkřiky, potlesk, silná slova. Fontan předstíral zoufalství a fňukal jako na jevišti Vulkán nad

Venušinou nevěrou. Prulliére hned využil příležitosti, hledal pod stolem Naninu nohu, ale ta ho kopl, aby dal pokoj. Ne, s ním si nic nezačne. Minulý měsíc sice po něm začala bláznit,

má tak pěknou tvář, ale teď je jí protivný. Jestli jí ještě pod záminkou, že zvedá ubrousek, štípně, popadne sklenici s vodou a vchrstne mu ji do tváře.

Ale večer pokračoval nerušeně. V hovoru se arci přišlo na

Varieté. Copak ten mizera Bordenave nepojde? Zase na něj přišly ty jeho hanebné nemoci a má takovou psí náladu, že není radno být mu nablízku. Včera na zkoušce pořád jen hulákal na Simonnu. Herci ho věru nebudou oplakávat, jeho ne! Nana prohlásila, že nabídne-li jí nějakou roli, pošle ho ke všem čertům! Ostatně už vůbec nebude hrát, domov jí je stokrát milejší než celé divadlo. Fontan, který nehrál ani v novém kuse, ani v tom, který se teprve zkoušel, si také nemohl vynachválit, jak je to báječné být vlastním pánem a trávit večery u krbu se svou kočičkou. Hned jeden přes druhého vykřikovali, jaký jsou šťastný párek a jak jim závidí.

Pak se krájel tříkrálový koláč. Bob měla paní Leratová a hodila jej do Boseovy sklenice. Hned všichni křičeli: "Ať žije král, ať žije král!" Nana využila chvíle všeobecného veselí, šla k Fontanovi, vzala ho okolo krku, líbala se s ním a šeptala mu cosi do ucha. Ale Prulliére se svým sladkokyselým úsměvem hezkého chlapce křičel, že "tohle není žádná hra". Ludvíček spal na dvou židlích. Konečně se společnost k jedné s půlnoci rozcházela. Ještě na schodech na sebe volali na shledanou.

Po tři měsíce si mladý párek žil skutečně velmi hezky. Nana jako by se vracela do svých začátků, kdy měla takovou radost z prvních hedvábných šatů. Ven chodila málo, hrála si na spokojenou o samotě a s málem. Když jednou časně ráno šla sama na trh La Rochefoucauld pro rybu, zůstala s otevřenými ústy stát: před ní stál její bývalý kadeřník

Francis, div do něho nevrátila. Byl jako obvykle elegantně oděn, měl jemné prádlo, bezvadný redingot, styděla se, že ji vidí na ulici jen tak, v domácích šatech, neupravenou a v pantoflích.

Ale vždy taktní Francis byl zdvořilejší než kdy jindy.

Nedovolil si žádnou otázku, tvářil se, jako by věřil, že je madame na cestách. Ó, madame udělala tolik lidí nešťastných, že se rozhodla cestovat. Byla to velká rána pro všechny. Když zvědavost mladé ženy překonala počáteční ostych, sama se ptala.

Protože však stáli v cestě a lidé do nich vráželi, strčila kadeřníka do prvních dveří a tam se postavila před něj, nákupní košíček v ruce. Co se říká o jejím útěku? Ach bože, dámy, ke kterým chodí, říkají to a říkají ono, ale kdekdo o tom mluví, prostě skutečný úspěch. A Steiner? Pan Steiner je na tom bledě, nenapadne-li ho nějaká nová spekulace, přijde na buben.

A Daguenet? Och ten, tomu se vede znamenitě, pan Daguenet teď vede pořádný život. Nanu ty zprávy vzrušovaly a už měla na jazyku další otázku, ale ostýchala se vyslovit jméno

Muffat. Francis pochopil a s úsměvem o tom začal sám. Co se týče pana hraběte, na toho bylo žalno pohlédnout, jak zkoušel, když madame odjela na cesty, hotová duše v očistci, bylo ho vidět všude, kde vůbec madame mohla být. Konečně ho jednou potkal pan Mignon a odvedl ho k sobě. Tato zpráva Nanu rozesmála, ale smích jí nešel od srdce.

"Ach, tak on teď drží s Rózou," řekla. "Nu co, mně je to,

Francisi, fuk, víte... Podívejme se na toho pokrytce! Ten si nějak zvykl, ani týden nevydrží mít půst! A to mi přísahal, že po mně už nebude mít žádnou ženskou!" V duchu zuřila.

"To se Róza spokojila s pěkným šeredou," pokračovala pak,

"vzala zavděk tím, co jsem odložila. Ó, chápu, chtěla se pomstít za to, že jsem jí odloudila to hovado Steinera... To je toho, vzít si do domu mužského, s kterým jsem já vyrazila dveře!"

"Pan Mignon to vypravuje docela jinak," namítl kadeřník.

"Podle něho vyhodil hrabě vás... Ano, a to ještě velmi nechutně, nakopal prý madame do zadku."

Nana rázem zbledla.

"Prosím? Cože?" vzkřikla, "že mě nakopal do zadku? ...

To je trochu silný tabák! Ale, dušinko, vždyť jsem naopak já jeho schodila se schodů, toho paroháče! On je paroháč, abys věděl, jeho hraběnka mu dělá parohy kde s kým, i s tím ničemou

Faucherym... A ten Mignon, který vymetá kdejaký chodník, aby sehnal mužského pro tu svou opici, nikdo ji nechce, jak je hubená!... Je to ale sebranka! Je to sebranka!"

Zlostí se dusila. Pak zase nabrala dech.

"Ach, tak tohle oni říkají... Dobrá, Francičku, já si na ně dojdu... Jestli chceš, můžeme jít společně... Ano, půjdu tam a uvidíme, troufnou-li si ještě mluvit o tom vykopnutí..."

Mně nakopat do zadku! To jsem nikdy nikomu nedovolila.

A nikdo mě nikdy nebude mlátit, víš, mužského, který by se mě dotkl, roztrhnu vejpu!"

Přece se však uklidnila. Konečně, ať si říkají, co chtějí, jí na nich záleží jako na loňském sněhu. Co se s nimi bude špinit, má taky kus sebeúcty, ne? A Francis, vida ji tak po domácímu oblečenou a jak se mu svěřuje, stal se důvěrnějším, a než se rozešli, dovolil si jí dát radu. Nedělá dobře, že všechno obětuje jednomu vrtochu, takové vrtochy se jí mohou vymstít nadosmrti. Poslouchala ho se skloněnou hlavou, jak mluví starostlivě se tváře jako člověk znalý života, kterého rmoutí, že si tak krásná holka chce zpackat život.

"To je moje věc," řekla nakonec. "Ale přesto vám děkuji, milý příteli."

Stiskla mu ruku, vždycky trochu mastnou, třebaže jinak na sebe tak dbal, pak šla pro rybu. Celý den jí nešlo z hlavy to nakopání do zadku. I Fontanovi se o tom zmínila a znovu se stavěla do pózy energické ženy, která si nenechá od nikoho líbit ani nejmenší šňupku. Fontan prohlásil povýšeně, že všichni nóbl páni jsou mamlasi, nejlépe se na ně vykašlat.

A Nana byla od té chvíle skutečně plna opovržení.

Právě ten večer šli spolu do Komické opery podívat se na jednu mladou herečku, Fontanovu známou, která debutovala v nepatrné úložce. Zpátky šli pěšky a byli kolem jedné s půlnoci nahoře na Montmartru. V ulici Chaussée-d'Antin si koupili kávovou bábovku a jedli ji v posteli, protože bylo už dost chladno a topit nestálo za to. Seděli vedle sebe, pokrývku na nohou a podhlavníky za zády, a tak večereli a hovořili o té mladé zpěvačce. Je nehezká, nemá žádný chic, soudila Nana.

Fontan seděl na kraji a podával kousky bábovky, která ležela na nočním stolku mezi svícem a sirkami. Ale nakonec se pohádali.

"Ach, to ať mi nikdo neříká," prohlašovala Nana. "Má taková prasečí očička a vlasy jako koudel."

"Kdybys mlčela," ohrazoval se Fontan. "Vlasy má náhodou překrásné a oči ohnivé... To je zvláštní, jak vy ženské byste jedna druhou snědly!"

Tvářil se mrzutě.

"Tak a teď už toho mám dost!" řekl nakonec hrubě. "Víš, že nemám rád, když mě někdo dopaluje... Bude se spát nebo to špatně skončí."

A sfoukl svíčku. Ale Nana v ráži řečnila dál: to si vyprosí, aby se s ní mluvilo takovým tónem, s ní se musí pěkně, jak je zvyklá. Protože Fontan neodpovídal, nakonec utuhlá také.

Ale nemohla usnout, převalovala se ze strany na stranu.

"U sta hromů, přestaneš se už jednou vrtět?" vykřikl pojednou

Fontan a vyskočil.

"Nemohu za to, že tu jsou drobty," odsekla.

Skutečně, v posteli byly drobty. Cítila je i na stehnech, všude ji svědilo. Stačí jediný drobeček, a všechno ji štípe, musí se do krve drbat. Ostatně, když se jí v posteli, nemá se pak postel pořádně vyklepat? Fontan, pln chladného vzteku, rozsvítil znovu svíčku. Oba vstali, a bosi, v košili, rozestlali postel a rukama smetávali drobty na zem. Fontan se třásl zimou, ulehl a Nanu posílal do horoucích pekel, když ho napomínala, aby si dobře oťřel nohy. Konečně ulehla i Nana, ale sotva se položila, tanec začal znovu. Ještě tam byly drobty.

"Zatraceně! Já to věděla," reptala Nana. "Tys je tam nanes nohama... Já už to nevydržím, říkám ti, že už to nevydržím!"

A chystala se, že ho překročí a skočí na podlahu. Fontanovi došla trpělivost, chtěl spát, rozpřáhl se a vytřel Naně takovou facku, že okamžitě zase ležela, hlavu na podušce. Zůstala jako omráčená.

"Ach," řekla prostě a zhluboka jako dítě vzdychla.

Ještě jí pohrozil, že jak se hne, dostane druhou. Pak zhasil svíčku, zeširoka se natáhl na záda a hned chrápal.

Nana tiše vzlykala, nos v podušce. Jaká podlost, tak zneužívat své síly! Ale doopravdy měla strach, směšná Fontanova maska byla strašlivá. A hněv ji přešel, jako by ji ta facka byla utišila.

Cítila k Fontanovi respekt, přitiskla se ke stěně, jen aby měl dost místa. Nakonec i usnula, v tváři horko, v očích slzy, v sladkém zmalátnění a tak zjihlá v pocitu poslušnosti, že už ani drobty necítla. Když se ráno probudila, objímala Fontana nahými pažemi a pevně si ho tiskla k hrudi. Už nikdy nebude takový, že ne? Příliš ho miluje, od něho i facka je milá.

A tak jim začal nový život. Za každé ano, za každé ne padaly pohlavky. Nana brzy přivykla a všechno polykala. Někdy křičela, hrozila, ale Fontan ji přitlačil ke zdi a že ji uskrť,

Nana pak už ani nepípla. Nejčastěji padla na židli a chvíli vzlykala. Pak najednou na všechno zapomněla, byla veselá, zpívala, smála se a tančila po pokoji, jen jí sukně poletovaly.

Nejhorší bylo, že Fontan teď mizel na celý den a nikdy se nevracel před půlnocí, chodil po kavárnách, kde se scházel s kamarády. Nana ani nemukala, třásla se a měla se k němu v jediné obavě, že by se k ní nevrátil, kdyby přišla s nějakou výčitkou. Ale smrtelně se nudila ve dnech, kdy nepřišla ani paní Maloirová, ani teta s Ludvíčkem. A tak byla příjemně překvapena, když jednou na trhu La Rochefoucauld smlouvala cenu za holoubata a najednou spatřila Sametku, jak si kupuje svazek ředkviček. Od onoho večera, kdy princ pil Fontanovo šampaňské, ztratila se jedna druhé z dohledu.

"Jakže! To jsi ty? Ty bydlíš tady ve čtvrti?" ptala se Sametka ohromena, že ji vidí v tu dobu na ulici, v pantoflích.

"Ach, holka nešťastná, takový to s tebou vzalo konec?"

Nana svažila obočí naznačujíc tak, aby Sametka mlčela před jinými ženami, které byly rovněž jen tak narychlo ustrojené, v domácích šatech na holém těle, vlasy v nepořádku a samé peří. Všechny prostitutky z celé čtvrti, sotva ráno zabouchly dveře za nočním hostem, chodily na nákupy, oči nedospalé, v pantoflích a špatném rozmaru, unavené noci, která pro ně neznamena nic příjemného. Z každé ulice ústící na trh se tam ubíraly, tak bledé, ještě mladé a půvabné ve své zpuštělosti, a zase šeredné, staré a nafouklé, kašlající v této mimopracovní době na to, jestli je někdo vidí tak halabala ustrojené, lidé na chodníku se po nich otáčeli, ale žádná jim nevěnovala jediný úsměv, všechny měly hrozně naspěch, v tváři opovrhlivý výraz hospodyň, pro které teď muži neexistují.

Právě když Sametka platila ředkvičky, jakýsi mladík, nějaký opožděný úředník, na ni letmo zavolal: "Dobrytro, miláčku!" Rázem se vztyčila s tváří uražené královny a řekla:

"Co si to dovoluje ten sprost'ák?"

Pak si vzpomněla, že ho zná. Před třemi dny kolem půlnoci, když se sama ploužila po bulváru, půl hodiny do něho na rohu

Labruyérový ulice hučela, aby s ní šel. Ale tím více byla nyní rozhořčena.

"Je to ale nestydatost, za bílého dne na člověka takhle křičet," hubovala dál. "Když jeden jde za svými záležitostmi, má se respektovat, ne?"

Nana už konečně koupila holoubata, třebaže se nezdála právě čerstvá. Sametka jí chtěla ukázat, kde bydlí, je to hned vedle, v Rochefoucauldově ulici. Jakmile byly samy, Nana jí vyprávěla o své lásce k Fontanovi. Když došly k domu, Sametka se zastavila, ředkvičky pod paží, celá rozpálená posledními podrobnostmi kamarádčina líčení. Tentokrát zase lhala Nana, ujistňovala Sametku, že když vyhazovala Muffata, řádně mu nakopala zadnici.

"Och, to je děsně chic!" opakovala Sametka, "děsně chic, nakopat zadnici! A on na to nic, vid'? Vždyť je to čeládka zbabělá! Škoda, že jsem u toho nebyla, abych viděla, jaké dělá ksichty... Má drahá, dobře jsi udělala. Vem čert peníze!

Když já jsem do někoho udělaná, všechno mi je jedno, ať třeba pojdu... A přijdeš se na mě podívat, co? Slibuješ?

Dveře vlevo. Třikrát zaťukej, to víš, chodí všelijaký ksindl."

Od té doby, když se Nana příliš nudila, chodila k Sametce.

Byla jista, že ji vždycky najde doma, neboť Sametka nikdy nevycházela před šestou hodinou. Obývala dvě místnosti, které jí kdysi zařídil nějaký lékárník, aby ji uchránil před policií, ale byla tak zrovna posedlá zálibou v neřádu a nepořádku, že neuplynulo ani třináct měsíců, a nábytek byl otlučen, sedadla židlí proražena, záclony ušpiněny, jako by byt byl rejdištěm celé tlupy pářících se koček. Někdy ráno, když už se jí samé dělalo ošklivo, pouštěla se do gruntování, ale jak se hrabala v té špíně, všechno jí zůstávalo v rukou, tu kus židle, tu kus čalounu. V těch dnech bývalo u ní svinstva víc než kdy jindy, ani vejít nebylo možno, neboť všelijaké harampádí tarasilo vstup. A tak mávla rukou a ponechávala všecko svému osudu.

Zrcadlová skříň, kyvadlové hodiny a zbytky záclon budily ještě u mužských návštěv jakousi iluzi. Ostatně jí domácí už půl roku hrozí vyhazovem. Pro koho by tedy udržovala nábytek?

Snad pro něj, ne? Ani ji nenapadne! A když vstávala v špatném rozmaru, křičela: "Tu máš, neřáde!" a kopala do skříně a prádelníku, až v nich praskalo.

Téměř vždycky ji Nana zastihla na posteli. I když šla ráno nakupovat, vracela se tak unavena, že se vrhla na postel a znovu usínala. Celý den se potácela po bytě, podřimovala po židlích, a z té malátnosti se probírala k večeru, když se na ulicích rozžehovala světla. Naně bylo u ní velice dobře, nečinně vysedávala uprostřed toho nepořádku, rozestlané postele, mis válejících se po zemi, spodniček ještě zablácených od minulého dne a třísnicích blátem křesla. Nana povídala a povídala, samé důvěrnosti, a Sametka, rozložená v košili na posteli, nohy výš než hlavu, kouřila a poslouchala. Někdy odpoledne, když měly nějaké trápení, dopřávaly si absintu, aby zapomněly, jak říkaly, Sametka nešla ani na ulici, ba ani si nenatáhla sukni: jen tak, jak byla, vycházela na schody, nakláněla se přes zábradlí a posílala pro likér domovníkovu dcerku, když se to desetileté děvče vracelo, mohlo nechat oči na nahých nohách té dámy. Všechny hovory se točily kolem těch neřádů mužských.

Nana už byla protivná s tím svým Fontanem, neřekla deset slov, aby se dlouze a široce nerozpovídala o tom, co

Fontan řekl, co Fontan udělal. Ale Sametka kamarádsky a trpělivě poslouchala ty věčné historie o dlouhém čekání u okna, o hádkách pro spálené ragú, o hodinách němého trucování a smířovačkách na posteli. Nana nemohla odolat, aby jí nakonec nevyprávěla i o všech těch

fackách, které dostávala, minulý týden jí až oko oteklo, a ještě včera, když nemohl hned najít pantofle, dal jí takový pohlavek, že upadla na noční stolek, a Sametka se ničemu nedivila, jen pokuřovala a podotkla, že ona se vždycky sehne, a kde je pán se svou fackou! Obě se chtivě opájely líčením ran, šťastné a zmámené věčným omiláním těchž slaboduchých scén, a nakonec podléhaly přívalu mdlé a vlahé perverzní rozkoše, jakou pochovaly po výprascích, o nichž si vyprávěly. Nanu sem každý den přivádělo právě potěšení, že může přežvykovat Fontanovy facky, podrobně líčit Fontana ve všech situacích, dokonce i jak si zouvá botky, tím spíše, že Sámětčina účast stále rostla: sama uváděla příběhy ještě silnější, jeden pekař ji zmlátil, že zůstala ležet jako mrtvá, a přesto ho milovala. Pak přišly dni, kdy Nana plakala, že to tak už dál nemůže jít. Sametka ji doprovázela až ke dveřím a hodinu zůstávala na ulici, aby viděla, zdali ji nemorduje. A příští den se obě ženy těšily ze smíření, avšak raději měly, ač to nikdy neřekly, dny, kdy ve vzduchu visel výprask, to je vzrušovalo silněji.

Nemohly teď už být jedna bez druhé. Ale Sametka nikdy nebyla na návštěvě u Nany, neboť Fontan prohlásil, že ve svém bytě nebude trpět žádné rajdy. Společně chodily ven, a tak jednou zavedla Sametka svou přítelkyni k jedné ženě, právě k té paní Robertové, na kterou Nana často myslela: pociťovala k ní jistou úctu od té doby, kdy paní Robertová odmítla jít k ní na večeri. Bydlila v Evropské čtvrti, v nové a tiché

Mosnierově ulici bez krámů, krásné domy s malými úzkými byty obývaly výhradně dámy. Bylo pět hodin, podél opuštěných chodníků, ve vznešeném klidu vysokých bílých domů zastavovaly kryté kočáry burziánů a bohatých obchodníků, jejich majitelé rychle vystupovali a zvedali oči k oknům, kde je už vyhlížely, zdálo se, ženy v župácích. Nana napřed odmítala jít nahoru, upjatě prohlásila, že tu dámu nezná. Ale Sametka naléhala.

Přece si s sebou může vzít přítelkyni, ne? Chce vykonat jen zdvořilostní návštěvu, paní Robertové, s níž se setkala večer v restaurantu, byla k ní velmi hodná a Sametka se musila zadušovat, že ji přijde navštívit. Nahoře jim malá ospalá služka řekla, že se madame ještě nevrátila. Přesto je uvedla do salónu a nechala je o samotě.

"Hrome, tady je to chic!" mumlala Sametka.

Byl to přísně měšťanský byt s tmavě potaženým nábytkem, jako by tam bydlil nějaký solidní kupec, který si nadělal jmění a teď žije na odpočinku. Nana otvírala oči a dělala zlomyslné poznámky. Ale Sametka se zlobila, za ctnost paní Robertové ručí. Je jí vždycky vidět jen zavěšenou do letitých a důstojných pánů. Teď právě se ukazuje s bývalým továrníkem na čokoládu, mužem velmi vážným. Je tak okouzlen parádním vzhledem domu, že má-li přijít na návštěvu, dává se předem ohlašovat a říká jí "milé dítě".

"Podívej se, tady ji máš!" řekla Sametka a ukázala na fotografii před kyvadlovými hodinami.

Nana se zadívala na portrét. Představoval velmi snědou ženu s podlouhlým obličejem a ústy sevřenými v diskrétní úsměv. Mít výraz trochu zdrženlivější, mohla být dobře pokládána za dámu z nejlepší společnosti.

"To je zvláštní," říkala si tiše, "tuhle tvář jsem jistě už někde viděla. Kde? Nevím. Ale to místo nebylo asi nic dvakrát čistého ... Ach ne, určitě to nebylo nic čistého."

Obrátila se k přítelkyni a dodala:

"Tak tys jí musila slíbit, že ji přijdeš navštívit. Copak ti chce?"

"Co mi chce? Ale bože, patrně si chce se mnou chvíli pohovořit... To je taková zdvořilost."

Nana se upřeně zadívala na Sametku, pak lehce mlaskla jazykem. Konečně, co je jí do toho. Ale protože ta dáma nešla a nešla, prohlásila, že déle čekat nebude, a obě odešly.

Když nazítří Fontan upozornil, že nepřijde k obědu, šla

Nana hned ráno k Sametce a pozvala ji na oběd do restaurace.

Vybrat restauraci nebylo jen tak. Sametka navrhovala různé hospody, ale Naně se zdály sprosté. Konečně se rozhodly, že půjdou k Lauře. Byla to jídelna v ulici Mučedníků, oběd tam stál tři franky.

Protože je už mrzelo čekat do oběda a nevěděly, co na ulici dělat, přišly k Lauře o dvacet minut dřív. Všechny tři místnosti byly ještě prázdné. Usedly ke stolu v salónu, kde na lavičce u vysokého pultu trůnila sama Laura Piedeferová. Byla to dáma asi padesátiletá, překypujících tvarů, utazená v pásech a šněrovačce. Jak ženské zákaznice přicházely, jedna za druhou vystupovaly před pultem na špičky, natahovaly se přes tácky a s něžnou důvěrností líbaly Lauru na ústa, kdežto ta obluda za pultem, oči zvlhlé, snažila se být ke všem stejně pozorná, aby nebudila žárlivost. Obsluhující číšnice byla naopak velká a hubená, měla zpustošené tváře, černá víčka a její pohled planul temným ohněm. Všechny salóny se rychle zaplnily asi stem strávnic, sedaly si, kde bylo místo, většinou macaté čtyřicátнице, tvarohovitých a od neřestí odulých tváří, v jejichž lalocích mizela rozměklá ústa. A v mohutném kymácení těch vzdouvajících se poprsí a břich bylo vidět několik hezkých a štíhlých holek, ještě nevinného vzhledu a už nestoudného gesta, byly to začátečnice, které některá zákaznice sebrala v bůhvíjakém kutlochu a dovedla k Lauře, kde se teď kolem nich strkala horda tlustých žen, které zavětrivše mládí, ucházely se o ně jako zfanfrnělí staří mládenci a nabízely jim pamlsky. Mužů bylo velmi málo, deset, nejvýš patnáct, a ti se chovali velmi skromně v tom vlnobití loupeživých sukni, jen čtyři chlapci si počínali velmi nenuceně a byli samý žert, zřejmě sem přišli jen pro tu švandu.

"Řekni," ozvala se Sametka, "bašta je tu dobrá, co?"

Nana spokojeně potřásla hlavou. Byl to solidní oběd, jaký se kdysi podával ve venkovských hotelích: paštika z máslového těsta á la financiére, kuře s rýží, fazole s omáčkou a vanilkový krém s cukrovou polevou. Dámy se vrhaly zejména na kuře s rýží, cpaly se, až jim živůtky praskaly, a pak si malátnou rukou utíraly ústa. Nana se jen bála, aby se tam nesetkala s bývalými přítelkyněmi, mohly mít hloupé otázky, ale uklidnila se, žádnou známou tvář neviděla v té pestré směsici, kde se vyrudlé šaty a žalostné klobouky snoubily s nádhernými toaletami v bratrském svazku téže perverze. Na okamžik upoutal její pozornost mladý muž s krátkými kučeravými vlasy a drzou tváří, soustředil na sebe pozornost celého stolu těch tlustých děvek, pukající sádlem, všechny bez dechu visely na jeho ústech, připraveny plnit i nejmenší jeho vrtochy. Ale když se ten mladík smál, zvedala se mu prsa.

"Ale vždyť je to žena, jen se podívej!" lehce vykřikla Nana.

Sametka, která se cpala kuřetem, pozdvihla hlavu a jen zamumlala:

"Jo tu já znám... Je strašně chic! O tu se všechny perou."

Nana se s ošklivostí odvrátila. Pro tohle ještě neměla smysl.

Avšak, řekla svým bodrým hlasem, proti gustu žádný dišputát a člověk nikdy neví, co se mu bude jednou líbit. A s filosofickým klidem jedla dál svůj krém, neušlo jí přitom, jak

Sametka svýma panensky modrýma očima zapaluje sousední stoly.

Zejména v její blízkosti jakási silná, velmi půvabná blondýnka se div nerozplynula, byla v jednom plameni a vrtěla sebou, že se Nana do toho div nevložila.

Ale vtom překvapeně vzhledla: do salónu právě vstoupila žena a Nana v ní poznala paní Robertovou. Měla pěknou tvář hnědé myšky a důvěrně se pozdravila s velkou snědou číšnicí, pak se opřela o Lauřin pult, povytáhla se a obě ženy se dlouze políbily. Naně připadal takový projev něžnosti od tak distingované dámy podivný, zejména když se ve tváři paní

Robertové vůbec nezračila její obvyklá skromnost, naopak.

Rozhlížela se po salónu a tiše hovořila. Laura už zase seděla, majestátně uvelebená, zosobnění staré modly Neřesti, tvář olízanou a vyhlazenou polibky svých věrných: tak vládla nad plnými talíři své odulé obci tlustých žen, sama nejobludnější ze všech obludných, trúníc si v blahobytu hoteliérky, blahobytu, který byl odměnou za čtyřicet let perné práce.

Ale už paní Robertová zpozorovala Sametku. Nechala

Lauru Laurou, přiběhla k Sametce, byla velmi přívětivá a hrozně litovala, že nebyla minulý večer doma, a když ji okouzlená Sametka dělala stůj co stůj vedle sebe místečko, ujišťovala, že už jedla. Přišla se jen tak podívat. Za řeči stála za svou novou přítelkyní, opírala se o její ramena a s úlisným úsměvem opakovala:

"Tak kdy vás zas uvidím? Kdy byste byla volná..."

Víc Nana bohužel neslyšela. Ten rozhovor se jí nemile dotýkal, už už chtěla té počestné dámě říci nepokrytě své mínění. Ale ztratila řeč při pohledu na společnost, která právě vcházela. Byly to velmi elegantní dámy ve velkých toaletách a diamant na diamantu. S Laurou si všechny tykaly a vypravily se k ní v záchvatu perverzní choutky vystavovat na své kůži šperky za statisíce a obědvat za tři franky, za žárlivého úžasu těch bédných a špinavých holek. Když vstoupily, hlučné a rozesmáté, jako by s nimi do místnosti vpadlo kus slunce, ale Nana se rychle odvrátila, neboť k velké své mrzutosti poznala mezi nimi Lucy Stewartovou a Marii Blond. Po celých pět minut, co dámy hovořily s Laurou, než odešly do sousedního salónu, Nana setrvala s hlavou sklopenou nad ubrusem, jako by ji nesmírně bavilo hníst chlebové kuličky. Když pak konečně mohla zdvihnout hlavu, užasla: židle vedle ní byla prázdná. Sametka zmizela.

"Jak to? Kde je?" uklouzlo jí nahlas.

Ona silná blondýnka, která před chvílí nespouštěla ze Sametky oči, se zasmála, ač byla rozmrzelá, a když se na ni Nana, kterou její smích popudil, hrozivě podívala, řekla unyle tahavým hlasem:

"Co já! Já nic, opravdu. Vyfoukla vám ji ta druhá."

I pochopila Nana, že se jí smějí, a už nic neříkala. Dokonce ještě chvíli poseděla, potlačujíc navenek svůj hněv. Z vedlejšího salónu slyšela smích Lucy Stewartové, hostila celý stůl mladých děvčat, která tam přišla z tancovaček na Montmartru a Chapelle. Bylo horko, číšnice odnášela v silném pachu kuřecí pečeně celé hranice špinavých talířů, ti čtyři chlapíci nakonec nalévali drahá vína půl tuctu dvojic v naději, že jim alkohol rozváže jazyky a oni pak uslyší pěkné prasečinky. Nanu teď nejvíc rozhořčovalo, že musí za Sametku platit oběd. Pěkná děvka! Napřed se nechá hostit, pak ani nepoděkuje, a uteče s první flundrou, která na ni mrkne! Jistě, jsou to jen tři franky, ale stejně to bolí, takové sprostáctví! Přesto zaplatila, hodila Lauře šest franků a v té chvíli jí opovrhovala víc než blátem na ulici.

V ulici Mučedníků cítila, jak v ní zášť ještě roste.

Samozřejmě ji ani nenapadne běhat za Sametkou, tou necudou, už k ní ani nevzkročí! Ale večer má úplně pokažený, jak stoupala na Montmartre, měla zlost zejména na paní Robertovou. To je na mou duši nějaká odvaha hrát si na nóbl dámu na takovém smetišti! Teď je přesvědčena, že se s ní setkala U motýla, v té špinavé dupárně v Rybářské ulici, šla tam s každým za třicet sou. Balamutí to vysoké úředníky svým skromným vystupováním, odmítá to pozvání na večeři, ač by jí to mohlo být jen ke cti, a to všechno jen proto, aby to mohlo předstírat počestnost! Ať se jde vycpat s tou svou počestností! Právě takové upejpalky si vždycky nejvíc dávají do nosu, v těch nejpokoutnějších sprostých dírách!

V takových myšlenkách došla Nana až k svému obydlí ve

Véronově ulici. Trhla sebou, když uviděla v oknech světlo.

Fontan se vrátil předčasně domů v mrzuté náladě, i jemu pláchl přítel, který ho pozval na oběd. S chladnou tváří poslouchal Nanu, když vysvětlovala, kde byla, bála se pohlavků, celá poděšená, že ho nalézá doma, když ho čekala až k jedné v noci, lhala, přiznávala sice, že utratila šest franků, ale s paní Maloirovou. Fontan zachoval důstojný klid a podal jí dopis s její adresou, který však dříve klidně otevřel. Psal

Jiří, byl ještě stále vězněm na Blahostí a každý týden si vyléval srdce na horoucích stránkách. Nana hrozně ráda dostávala dopisy, zejména takové, které oplývaly milostnými superlativy a přísahaly věčné lásky. Kdekomu je četla. Fontan už znal Jiřího sloh a oceňoval jej. Toho večera se však Nana tak bála, aby nedošlo k výstupu, že předstírala nezájem, nevrle přeběhla dopis a ihned jej odložila. Fontan bubnoval prsty na okenní tabuli, nechtělo se mu jít tak brzy do postele, ale nevěděl, co dělat celý večer. Najednou se obrátil:

"Co abychom tomu klukovi hned odpověděli," řekl.

Obyčejně skládal Jiřímu dopisy on. Dávalo mu to mnoho práce, ale býval šťasten, když pak Nana četla nahlas jeho výplod a byla jím nadšena: objímala ho a líbala, že nikdo jiný by na takové věci nepřipadl. Nakonec to oba vzrušovalo a horoucně se milovali.

"Jak chceš," odpověděla. "Já zatím uvařím čaj. Pak si lehneme."

Fontan obřadně připravil pero, inkoust a papír a posadil se ke stolu. Zakroužil rukou a natáhl bradu.

"Drahé srdíčko," začal nahlas.

A víc než hodinu se namáhal, často dlouho přemýšlel, než napsal větu, hlavu v dlaních, pečlivě vybíral slova a smál se sám sobě, když ho napadl zvlášť něžný výraz. Nana mlčela, vypila už dva šálky čaje. Nakonec celý dopis teatrálně a nasládlým hlasem přečetl a některá místa doprovázel posunky.

Na pěti stranách mluvil "o sladkých chvílích strávených v Mike", o vzpomínkách, které "zůstávají jako libá vůně", přísahal "nehynoucí věrnost tomu jaru lásky" a končil prohlášením, že jediným jejím přáním je "znovu okusit to štěstí, ačli se štěstí může opakovat".

"Víš," vysvětloval, "to všechno povídám jen ze zdvořilosti.

Je to jen legrace, tak co... Ale myslím, že se mi to tentokrát extra povedlo, ne?"

Zářil. Ale Nana stále ještě nevěřila, že je všechno v pořádku, a dopustila se velké chyby: nevrhla se mu s výkřikem kolem krku. Řekla jen, že je to dobře napsáno, nic víc! Fontan se cítil dotčen. Když se jí psaní nelíbí, ať si napíše jiné, a nelíbali se jako obvykle, když je vzrušily milostné věty, chladně seděli u stolu, jeden proti druhému. Přece mu však nalila šálek čaje.

"To je ale svinstvo!" vykřikl, jen v čaji omočil rty. "Dalas tam sůl!"

Nana byla znovu nešikovná: pokrčila rameny. Fontan se rozzuřil:

"Ach, dneska to večer špatně skončí!"

A už se začali hádat. Hodiny ukazovaly teprve deset, nějak se čas musí zabít. Byl jako karabáč, metal Naně do tváře všechny možné nadávky a všechna možná obvinění a ani ji nepustil k slovu, aby se obhájila. Je hloupá, až bučí, nestydatá běhna, kde s kým se válí. Pak se vrhl na věci rázu finančního.

Copak on utrácí šest franků, když obědvá mimo dům? Jemu platí oběd jiní, jinak by zůstal pěkně doma. Utratit šest franků! A ještě s tou kuplířkou Maloirovou, tou kobyloou, však s ni zítra vyrazí dveře! To by to dopracovali, kdyby každý den on i ona vyhazovali oknem šest franků!

"A teď se ze všeho nejdřív bude účtovat!" prohlásil. "Sem s penězi! Kolik ještě máme?"

Jeho hamižnické instinkty propukly plnou silou. Poděšená

Nana šla poslušně do psacího stolku, vzala z něho zbylé peníze a donesla mu je. Až dosud zůstal klíč u zásuvky, v níž byla společná pokladna, každý si bral, co potřeboval.

"Cože," řekl, když peníze přepočítal, "ze sedmnácti tisíc zbývá sotva sedm a jsme spolu teprve tři měsíce... To není možné!"

Sám se vrhl ke stolku, prohraboval jej, pak zásuvku vytáhl, přinesl ji ke světlu a znovu ji prohlédl. Ale bylo v ní opravdu jen sedm tisíc osm set a několik franků. Bouře vypukla.

"Deset tisíc franků za tři měsíce!" hulákal. "Hergot, co jsi s nimi udělala? Řekni! Odpověz! ... To se všechno odstěhovalo k té staré babě, tvé tetě, co? Nebo si vydržuješ mužské, to je jasné... Tak odpovíš nebo ne?"

"Jen se tak nevztekej!" řekla Nana. "Všechno se snadno spočítá... Zapomínáš na nábytek, pak jsem musila nakoupit prádla. Když se člověk zařizuje, peníze jen lítají."

Ale Fontan nechtěl slyšet žádné výklady, ačkoli ji k nim vyzval.

"Ano, peníze lítají," řekl klidněji, "něco ti řeknu, má milá, už mám dost té společné domácnosti... Víš, že těch sedm tisíc franků náleží mně. Dobrá, teď je mám a nechám si je... Ne, ne, nemám chuť přijít na mizinu jen proto, že jsi taková rozhaza. Každý, co mu patří."

A bohorovně strčil peníze do kapsy. Nana se jen užasle dívala. Fontan vlídně pokračoval:

"Chápeš, nebudu přece tak hloupý, abych vydržoval tvé tety a děti, které nejsou moje... Líbilo se ti utrácet své peníze, to je tvá věc, ale co je mé, to je svaté! ... Když uděláš skopovou kýtu, zaplatím polovičku. Večer se vždycky vyrovnáme a je to!"

Najednou se Nana vzbouřila. Nemohla zadržet výkřik:

"Copak jsem těch deset tisíc franků projedla sama?... Fuj, to je od tebe sprosté!"

Ale Fontan se nemínil dál bavit. Rozpřáhl se a přes stůl jí vytal políček,

"Řekni to ještě jednou!"

Řekla, nedbajíc políčku, vrhl se na ni, bil ji, kopal ji. Brzy ji tak zřídil, že se nakonec jako obyčejně svlékla a šla si lehnout.

Fontan sotva dechu popadal. Už si chtěl i on lehnout, když jeho zrak padl na stůl, na dopis, který napsal Jiřímu. Pečlivě jej složil a obrácen k posteli řekl hrozivě:

"Je moc dobře napsán, sám ho dám na poštu, nemám rád takové kaprice... A už nebreč, mě to rozčiluje!"

Nana, která drobně povzlykávala, zadržela dech. Když si k ní lehl, už nevydržela a s novým výbuchem pláče se mu vrhla na prsa. Tak vždycky končily jejich roztržky, třásla se o něj, musila přilézt ke křížku a přesvědčit se, že ho přese všechno neztratila. Dvakrát ji velkolepým gestem odstrčil. Ale vlahé objetí té ženy, která s velkýma, slzami zalitýma očima věrného zvířete žadonila, probudilo v něm smyslounou žádost. Sám však nehnul ani malíčkem, jako milostivý paša se nechal hladit a násilím dobývat vědom si toho, že odpuštění muže jeho rázu stojí za nějakou tu námahu. Pak ale na něj padl nepokoj: co když Nana hraje komedii, aby zas dostala klíč od pokladny!

Svíčka už byla zhasnuta, když uznal za vhodné připomenout, že to myslel doopravdy.

"S těmi penězi to myslím, holka, hrozně vážně."

Nana, která mu na krku už usínala, našla velké slovo:

"Ano, neměj strach. Najdu si práci."

Od toho večera však bylo jejich soužití stále svízelnější. Po sedm dní v týdnu padaly facky s pravidelností hodinového kyvadla a jako by regulovaly jejich život. Nana však přitom jen rozkvétala: pod neustálými ranami nabývala její pleť poddajnosti jemného prádla, pleť byla bílá a růžová, hebká na dotek, čistá na pohled. Však také Prulliére vyváděl jako pominutý, chodil k nim, když Fontan nebyl doma, a jen když se k ní mohl přitížit a někde v koutě ji obejmout. Ale Nana se bránila, rozhořčeně ho odstrkovala, celá zardělá studem: jaká ohavnost, tak podvádět přítele! Prulliére se mrzutě uškleboval. Copak je tak neuvěřitelně hloupá? Jak může viset na takovém opičákovi? A není Fontan opičák s tím svým ustavičně rozkejklaným frňákem? Dobytek je to! A ještě ji bije!

"To všechno je možné, ale mám ho ráda, jaký je," odpověděla jednou s klidem ženy, která se přiznává k zvrhlému vkusu.

Bose k nim chodil co nejčastěji na večeri a s tím se spokojil.

Nad Prulliérem krčil rameny, hezký hoch, říkal, ale ne dost vážný. Sám byl nejednou přítomen domácím výstupům, žmolal klidně dál v ústech své sousto, když při zákusku

Fontan fackoval Nanu, asi se mu to zdálo docela přirozené.

Aby se nějak odvděčil za večeri, stále se rozplýval nad jejich štěstím. Sám se prohlašoval za filosofa, všeho už se vzdal, i slávy. Prulliére a Fontan se často po jídle houpali na zvrácených židlích před uklizeným stolem, a zapomínajíce na všechno kolem sebe, vyprávěli si až do dvou hodin ráno o svých úspěších, zatímco on, Bose, ponořen sám v sebe, jen tu a tam opovržlivě zavzdychal nad jejich teatrálními gesty i hlasy a mlčky dopíjel láhev koňaku. Co zbylo z Talmy? Nic, tak ať mu všichni vlezou na záda, to všechno je pitomost!

Jednou večer našel Nanu v slzách. Svlékla blůzu a ukázala mu záda a ramena celá černá od ran. Prohlížel jí kůži a ani ho nenapadlo těžit ze situace, jak by to byl udělal ten blbec

Prulliére. Pak řekl poučně:

"Milé dítě, kde jsou ženy, jsou i rány. Myslím, že to jsou slova Napoleonova... Umyj se slanou vodou. Slaná voda je výtečná na takové bobó. Mlč, ještě jich dostaneš, a nenaříkej, dokud máš kosti celé... Abych nezapomněl, zvu se na večeri, zahlédl jsem kýtu."

Ale paní Leratová takovou filosofii neuznávala. Pokaždé, když Nana ukazovala nové modřiny na bílé kůži, spouštěla křik. Vraždí jí neteř, tak to už dál nejde. Fontan totiž skutečně paní Leratovou vyhodil a že už ji u sebe nechce vidět, od toho dne, když byla u Nany na návštěvě a Fontan se vracel domů, musila prchat kuchyní, to ji ukrutně ponižovalo. A tak věčně lála tomu hrubiánovi. Zejména mu vytýkala nevychovanost, s tváří bezúhonné ženy, kterou nikdo v tom směru nebude poučovat.

"Ó, to je vidět na první pohled," říkala Naně, "o slušnosti nemá ani ponětí. Jeho matka byla jistě nějaká sprostá ženská, nepovídej, že ne, to člověk cítí! ... Neříkám to kvůli sobě, ačkoli osoba mého věku má už právo na ohledy... Ale jak ty můžeš snášet jeho zlozvyky, to opravdu nechápu, nechci se chválit, ale já jsem tě vždycky přidržovala k slušnému chování a doma ti vždycky dobře radili. No řekni sama, v naší rodině jsme všichni drželi na slušnost."

Nana beze slova jen klopila hlavu.

"A pak," pokračovala teta, "poznala jsi jen nóbl osoby..."

Právě včera jsme o tom u mne mluvily se Zoe. Ona to taky nemůže pochopit. "Jakže," říkala, "madame, která si otočila kolem prstu hraběte, muže tak dokonalého - a mezi námi, zdá se, že ho vodila řádně za nos - jak se madame může nechat tak huntovat od toho kašpara?" Já na to, že rána sem, rána tam, to se ještě snese, ale nikdy bych netrpěla nedostatek ohledů... A pak, co je na něm vlastně dobrého? Já bych ho nechtěla mít doma ani na obrázku! A pro takového hastroše se chceš ruinovat, ano, drahoušku, ruinuješ se, třeš bídu s nouzí, když je jich tolik, kam se podíváš, a jak bohatých, a docela i z vládních kruhů... A co bych dál mluvila, však sama víš.

Ale být na tvém místě, při prvním sprostáctví bych si ho změřila a řekla bych mu pěkně z vysoka, jak to umíš, až by čubrněl jako na malovaný vrata: Pane, za koho mě máte?"

Tu Nana vypukla v pláč a jen opakovala přerývaným hlasem:

"Ach tetičko, když já ho mám ráda."

Po pravdě řečeno, paní Leratová byla znepokojena tím, že jí neteř těžce shání sem a tam nějaký ten tolárek na stravu pro malého Ludvíčka. Ona se arci ráda obětuje, ponechá u sebe dítě a počká na lepší časy. Ale pomyslení, že nebýt Fontana, mohli se všichni, ona, hošík i matka, topit ve zlatě, plnilo jí takovou zlostí, že najednou u ní láska nic neznamenal.

Končila těmito přísnými slovy:

"Poslyš, až ti jednou sedře kůži z těla, zaklepej u mě a já ti otevřu."

Peníze brzy působily Naně velkou starost. Fontan těch sedm tisíc franků vybral a odnesl, jsou jistě bezpečně uloženy a ona by se nikdy neodvážila ptát se po nich, cítila jakýsi ostych před tím hastrošem, jak mu říkala paní Leratová. Co kdyby si myslil, že na něj drží jen pro těch pár ubohých grošů!

Přece slíbil, že jí bude přispívat na domácnost. V prvních dnech jí každé ráno dával tři franky. Ale byl náročný jako ten, kdo dává peníze: za své tři franky chtěl mít kde co, máslo, maso, první ovoce a ranou zeleninu, a když si dodala odvahy a namítala, že za tři franky nemůže mít celou tržnici, byl oheň na střeše, že je budižkničemu, nemešlo, hloupá husa, kterou kupci okrádají, a nikdy nezapomněl hrozit, že bude na stravu chodit jinam. Za měsíc pak už ty tři franky dávat na prádelník zapomínal. Osmělila se o ně požádat, plaše, nepřímou. Ale pak docházelo k takovým hádkám a tak jí při první zámince, jaká tváří muže, který je milován jen kvůli se naskytla, ztrpčoval život, že raději na jeho pomoc nespolehala. Naopak, když jí ty tři dvacetisouové mince nenechal, a přesto dostal najíst, byl hravý a veselý jako štěně, galantní, líbal Nanu, tančil se židlemi. A Nana, celá šťastná, si nakonec jen přála, aby na prádelníku nic nenalézala, třebaže jen tak tak vycházela. Jednoho dne mu dokonce jeho tři franky vrátila, i něco si vymyslela, že jí zbyly peníze od minulého dne. Protože jí minulý den nic nedal, chvíli váhal, není-li to od ní nějaká bouda. Ale v jejím pohledu a polibku bylo tolik lásky a bezvýhradné oddanosti, že strčil tři franky zas do kapsy s lehkým a křečovitým chvěním lakomce, který přijde k penězům, nad nimiž už dělal kříž. Od toho dne si už nedělal žádné starosti, nikdy se neptal, odkud Nana bere peníze, škaredil se, když byly brambory, nad

krůtami a kýtami se smál na celé kolo, to mu ovšem nebránilo, aby tu a tam Naně nevlepil nějaký ten pohlavek, i když byl jinak velmi spokojen, to jen tak, aby nevyšel z cviku.

Nana tedy přišla na to, jak stačit na všechno. V některých dnech byl dům přeplněn jídlem. Boseovi bylo dvakrát týdně špatně, jak se přejedl. Jednou večer, když se paní Leratová na odchodu zlostně dívala na plotnu přeplněnou jídly, jichž neměla ani okusit, neodolala a uhodila na Nanu, kdo to platí.

Překvapená Nana stála chvíli jako hloupá a pak se dala do pláče.

"To mi je pěkné nadělení!" řekla teta, která ihned pochopila.

Nana se pro klid v domácnosti odevzdala svému osudu.

Byla to také vina Triconové, kterou potkala v Lavalově ulici právě v den, kdy Fontan odešel z domu, prásknuv dveřmi kvůli pitomé tresce. Triconová nikoho neměla, a tak Nana řekla ano. Protože se Fontan nikdy nevracel před šestou hodinou, byla volná celé odpoledne a přinášela si čtyřicet franků, někdy i šedesát, ba i víc. Být v dřívější situaci, mohla žádat i deset, patnáct Ludvíků, takto však byla spokojena, že má z čeho vařit. Večer na všechno zapomínala vidouc, jak se Bose cpe, a Fontan s lokty na stole se nechal líbat na oči s povýšenou tváří muže, který je milován jen kvůli sobě.

Nana zbožňovala svého drahouška, svého broučka malého teď, když si ho vydržovala, ještě zaslepeněji a upadla do bláta svých začátků. Ve shonu za pětifrankem se courala po ulicích jako kdysi, když jako malá šmudla šlapala ve starých krápech pařížské bláto. Jednou v neděli uzavřela na náměstí La

Rochefoucauld mír se Sametkou, když se napřed do ní pořádně pustila kvůli paní Robertové. Sametka jen krčila rameny, a že když je někomu něco odporné, nemusí ještě vnucovat svou nechut' ostatním. A Nana, duch velkorysý, sklonila se před filosofickou úvahou, že člověk nikdy neví, kde skončí, a odpustila. Dokonce se v ní probudila zvědavost, chtěla, aby jí

Sametka odhalila ne jeden cíp těch neřestí, a žasla, jak málo ještě ví ve svém věku a při všech svých zkušenostech, a smála se, údivem vykřikovala, ne, to jednomu ani na rozum nejde, ale v hloubi srdce si to všechno přece jen trochu ošklivila, neboť ve věcech, které se přičily jejím návykům, byla měšťácky konzervativní. A tak se vrátila k Lauře a stravovala se tam, když

Fontan obědval mimo dům. Ráda poslouchala Lauřiny strávnice, jejich příhody, milostné rejdy a žárlivé projevy, jimiž se vzrušovaly, aniž přitom na okamžik odkládaly vidličku. Přesto však zůstávala nezúčastněnou posluchačkou, to není nic pro ni, říkala. Tlustá Laura ji často s mateřskou něžností zvala, aby přijela na několik dní do Asnières, že tam má vilu, letohrádek, kde je sedm pokojů pro dámy. Odmítala, bála se. Ale když se jí Sametka zaklínala, že je na omylu, že tam páni z Paříže jen houpají dámy a hrají s nimi pinkanou, slíbila, že přijede později, až se bude moci vzdálit z domu.

V těch dnech měla Nana velké starosti a na zábavy neměla náladu. Potřebovala peníze. Když jí Triconka nepotřebovala, a to se stávalo dosti často, nevěděla, kam s tělem. A tak vyrážely se Sametkou na pařížskou dlažbu, chtivě se nořily do neřestí nejnižšího řádu, jaké se plouží podél blátivých uliček v kalném světle plynových hořáků. Nana se vracela do předměstských putyk, kde kdysi vyhrnovala své první špinavé spodničky, zase viděla temná zákoutí vnějších

bulvárů, patníky, na kterých ji muži objímali, když jí bylo patnáct let a otec se po ní sháněl, aby jí naplácal zadek. Obě běhaly, prolézaly tančírny a kavárny celé čtvrti, klouzaly po mokřých schodech samý chrchel a pivní splašek, nebo se zvolna a opatrně, dům od domu, loudaly ulicemi a v domovních vratech postávaly na číhané. Sametka kdysi začínala v Latinské čtvrti a teď tam dovedla Nanu, k Bullierovi a do hospůdek na bulváru

Saint-Michel. Ale přišly prázdniny a ve čtvrti se příliš pociťoval dales, a tak se vždycky vracely na velké bulváry.

Tam byly ještě tak nejlepší vyhlídky. Od vrchů Montmartru dolů k rovině, na níž stojí observatoř, nejednou zbrousily celé město. Byly deštivé večery, kdy jim nohy čvachtaly v promáčených střevecích, večery horké, až se jim živůtky lepily na tělo, byla dlouhá čekání a toulky bez konce, strkanice a hádky, nejhorší sprostoty náhodného klienta, kterého sebraly na ulici a dovedly do pokoutního hotýlku, když odcházel, bylo slyšet, jak na mastných schodech pustě kleje.

Léto se končilo, bouřlivé léto s dusnými nocemi. Vycházely společně k deváté hodině, po večeri. Na chodníku ulice

Notre-Dame de Lorette spíáchaly podle krámů dvě řady žen se starostlivou tváří k bulvárům, sukně vykasané, nos až u země, bez jediného pohledu do výkladů. Byl to pochod hladu čtvrti Bréda, v prvních plamencích plynových svítilen.

Nana a Sametka chodily podle kostela a vždycky se dávaly ulicí Le Peletierovou. Pak, asi sto metrů od kavárny Riche, když se už blížily k svému rajónu, pouštěly vlečku svých šatů, až do té chvíle pečlivě zdviženou, teď už nedbaly prachu, kroučíc zadkem zametaly chodník, šly krok co krok a chůzi ještě zvolňovaly, když procházely syrovým světlem, které nějaká velká kavárna vrhala na ulici. Vypínajíce prsa a hlasitě se smějíce, dívaly se přes rameno na mužské, kteří se po nich ohlíželi: byly doma. Jejich pudrem zblílené tváře s červenou a černou skvrnou úst a víček nabývaly ve stínu mámivého kouzla Orientu, který utekl z laciného bazaru přímo sem na ulici. Až do jedenácti hodin vesele lajdaly v davu, který do nich vrážel, jen tu a tam se utrhuje nějakým tím "blbče jeden, nemůžete dát pozor?" na nešiku, který jim šlápl na vlečku a oderval volán, zdravily se důvěrně s kavárenskými číšníky, zastavovaly se na kus řeči u některého stolku, přijímaly pohoštění a pomaloučku prázdnily svou sklenku, šťastné, že si mohou na chvíli sednout, než budou lidé chodit z divadla. Ale s pokračující nocí, když jednou nebo dvakrát nezašly do

Rochefoucauldovy ulice, obratem se z nich stávaly sprosté děvky, jejich lov byl zarputilejší. Pod stromy ztemnělých a prázdnících se bulvárů docházelo k urputnému smlouvání, padala hrubá slova i rány, kolem klidně chodily početné rodiny, otec a matka s dcerami, zvyklí na takové pouliční výjevy, ani krok nezrychlili. Když pak desetkrát vykonaly cestu od Opery k divadlu Gymnase a muži si nedávali říci a rychle mizeli v rostoucích temnotách, postávaly na chodnicích ulice Faubourg-Montmartre. Tam zářily až do dvou hodin restauranty, pivnice a lahůdkářské krámy a ode dveří kaváren se nehýbaly celé houfy ženštin, byl to poslední osvětlený a oživený kout noční Paříže, poslední místo, kde se ještě sjednávaly - hlasitě, beze studu - noční obchody ve skupinách, po celé délce ulice, jako by to byla široká, dokořán otevřená předsíň vykřičeného domu. A v nocích, kdy se vracely s prázdnou, hádaly se spolu. V temném a opuštěném jícnu ulice Notre-Dame de Lorette se ploužily ženské stíny, to se vracely domů hladové prostitutky, zoufalé, že nic nevydělaly, a zatvrzele, chraptivým hlasem hučely do nějakého bludného opilce, kterého zastavily na rohu ulice Bréda a Fontaine.

Někdy však měly neočekávané štěstí, když se jim podařilo ulovit elegantní pány, kteří strkali do kapsy řády, než s nimi šli, a platili zlatými ludviky. Zejména Sametka měla na to čich. Věděla, jak vlažný vzduch vlhkých nocí a smrduté výpary podezřelých koutů dorážejí na smysly mužů, když někdy přišlo a z mokrých ulic Paříže čísel fádni pach jako z velké nevětrané ložnice. Jako by městem prošla smršť smyslného třeštění. A Sametka číhala na ty nejlépe oblečené, viděla jim to na mdlých očích pod těžkými víčky. Mívala arci trochu strach, protože ti nejelegantnější byli právě ti nejzvrhlejší. Všechen lak na nich praskal a objevilo se zvíře s hnusnými choutkami a rafinovanou perverzí. Však také Sametka, obyčejná děvka, neměla k panstvu v kočárech žádnou úctu, mohla ji ranit mrtvice, když viděla ty jejich veledůstojné tváře, říkala, že jejich kočí jsou slušnější, ti mají k ženě alespoň ohledy a nesnižují je nelidskými nápady. Nanu však plnilo podivem, jak se takoví fajnoví páni mohou tak střemhlav vrhat do hotových žump neřesti, byla stále ještě plna falešných představ a

Sametka ji z nich vyváděla. Tak tedy, říkala Nana, když mluvila vážně, ctnost, to už na světě neexistuje? Všechno odshora dolů se peleší. Nu, v Paříži to od devíti večer do tří ráno musí vypadat! A řehtala se při představě, kdyby tak člověk mohl v té době nahlédnout do všech ložnic, to by asi byla, panečku, podívaná! Malí si dávají do nosu a velcí teprve! Ti strkají nos do všelijakých svinstav ještě hlouběji než ostatní. A tak se člověk stále učí, říkala.

Jednou večer, když šla pro Sametku a byla už u ní v domě, potkala na schodech markýze de Chouard, scházel dolů, přidržoval se zábradlí, kolena mu poklesávala a ve tváři byl celý bílý. Dělal, jako by si musila utírat nos. Když došla nahoru, našla Sametku v hrozně špině, pokoj byl celý týden neuklizený, postel smradlavá, po podlaze hrnce, divila se, že Sametka zná markýze. Ach ano, zná ho, už se jich něco naotravoval, jí a jejího pekaře, když s ním ještě žila! Ted' chodí čas od času, ale je nesnesitelný, jak očichává všechny špinavé kouty, strká nos i do jejich pantoflí!

"Ano, má drahá, do mých pantoflí! ... ten starý-prasák! Ten ti chce na mně věci ..."

Naně zejména nešla na rozum upřímnost té sodomy. Vzpomínala, jaké komedie při tom hrála ona sama, když ještě byla nahoře a obyčejné holky dole v tom denně nechávaly kůži.

Sametka jí také vštípila velký strach před policií. Vyprávěla o tom spoustu historek. Jednou žila s jedním od mravnostní policie, aby jí z té strany nehrozilo nebezpečí, dvakrát ji zachránil, že se nedostala do seznamu, a teď má stále nahnáno, protože jestli jí ještě jednou nachytají, ví, co ji čeká, její případ je jasný. Bylo třeba slyšet její líčení: policajti seberou co největší počet ženských, sbalí všecko, a která křičí, dostane pár facek, aby mlčela, i když se v tom houfu objeví počestná holka, vědí, že se takový případ ututlá a oni i tak dostanou svou odměnu. V létě se jich vypraví dvanáct patnáct na bulvár, zatáhnou chodníky a uloví za jediný večer až třicet ženských.

Ona, Sametka, se však vyzná v tlačení: jakmile spatří jen špičku policajtova nosu, vezme nohy na ramena a zmizí ve zděšené vřavě dlouhých vleček prodírajících se davem. Strach ze zákona a hrůza před policejní prefekturou jsou někdy takové, že některé z nich zůstávají jako ochromené třčet přede dveřmi kavárny a bez hnutí zírají na šťáru, jak zametá ulici.

Ale ještě víc se Sametka bojí udavačů, když opustila svého pekaře, ukázalo se, že je to sprostý darebák: hrozil jí udáním, ano, někteří muži vydírají takovými knify na svých milenkách peníze a sami si žijí, ba jsou i takové svině ženské, že vás pěkně krásně zradí, jste-li hezčí než ony. Nana to všechno poslouchala s rostoucí úzkostí. Vždycky se třásla před zákonem, tou

tajemnou a mstitelskou mocí, nástrojem lidí, kteří ji mohou uklidit ze světa, aniž se kdo postaví na její ochranu.

Věznice Saint-Lazare byla v její představě cosi jako jáma, černá díra, kam se zahrabávají ženy zaživa, když se jim napřed ostříhají vlasy. Pravda, říkala si, jí stačí opustit Fontana a najde dosti ochránců, a Sametka ji ujišťovala, že jsou jakési tajné policejní seznamy žen, na které policie nesmí vztáhnout ruku, jsou tam i fotografie a policie do nich musí nahlížet.

To všechno bylo marné, její úzkost se nemenšila, stále viděla, jak s ní strkají hrubé ruce, vlečou ji a druhý den dopravují k prohlídce, a představa křesla, na němž ji budou prohlížet, plnila ji novou úzkostí ahanbou, ji, která už tolikrát zahodila košili do žita.

Jednou ke konci září se večer procházela se Sametkou po bulváru Poissonnière. Najednou se Sametka dala na útěk a na

Nanin dotaz jen hlesla:

"Policajti! Honem! Pryč, pryč!"

Do davu jako když střelí, nastal zděšený úprk. Sukně vlály a trhaly se. Rány a křik. Jedna žena padla na zem. Dav se díval se smíchem, jak strážníci hrubým náparem rychle uzavírají kruh. Naně se Sametka ztratila. Nohy měla jako z olova a policie by ji byla jistě sebrala, když tu j i nějaký muž popadl za rameno a odvedl z dosahu rozběsněných strážníků. Byl to

Prulliére, poznal ji. Beze slova s ní zahrnul do ulice

Rougemont, v té chvíli opuštěné, tam mohla vydechnout, tak slabá, že ji musil podpírat. Ani poděkovat mu nemohla.

"Nu tak," řekl konečně, "musíš se sebrat... Pojd' ke mně."

Bydlil hned vedle, v ulici Bergère. Ale v tu chvíli se Nana vzchopila.

"Ne, nechci."

Stal se hrubým:

"Každou seberou! ... Proč nechceš?"

"Proto."

Tím bylo podle jejího soudu všechno řečeno. Příliš milovala

Fontana, aby ho podvedla s jeho vlastním přítelem. Ostatní nepočítala, ti nebyli rozkoš, ti byli nutnost. Před takovou hloupou umíněností dopustil se Prulliére podlosti hezkého člověka dotčeného v sebelásce.

"Nu dobrá, jak je ti libo," prohlásil. "Jenomže si půjdu svou cestou, má drahá... Pomoz si sama."

A opustil ji. Znovu byla plna úzkosti a na Montmartre došla velkou oklikou, plížila se podle krámů a bledla, jakmile se k ní blížil nějaký muž.

Nazítří, celá ještě rozechvělá od minulého večera, šla Nana k tetě a pojednou v osamělé Batignolleské ulici narazila na

Labordetta. Oba byli, zdálo se, zpočátku v rozpacích. On, jinak laskavý jako vždycky, měl tam zřejmě nějaké tajné spády.

Vzpamatoval se první a vyjádřil potěšení z tak neočekávaného setkání. Opravdu, kdekdo ještě stále žasne nad jejím náhlým zmizením. Všichni po ní volají, starým přátelům se ukrutně stýská. A nakonec jí otecky domlouval:

"Mezi námi, má milá, mám-li být upřímný, začíná to být hloupé... Rozmar, prosím, to člověk chápe. Jenže dojít tak daleko, nechat se ždímat a sklízet jen facky! ... Snad se neucházíš o cenu ctnosti?"

Nana byla v rozpacích. Jen když se zmínil o Róze, jak se vypíná, že ulovila hraběte Muffata, blýsklo jí v očích.

Šeptla:

"Och, kdybych chtěla..."

Ihned projevil jako dobrý přítel ochotu být prostředníkem.

Nana však odmítla. Šel na ni tedy jinak. Oznamil jí, že

Bordenave zkouší nový kus od Faucheryho, tam že je role jako stvořená pro ni.

"Jakže! Kus, kde je pro mě role!" zvolala ohromena, "ale vždyť v něm hraje a nic mi neřekl."

Fontana nejmenovala. Ostatně se ihned uklidnila. Nikdy se k divadlu nevrátí. Labordette patrně o tom nebyl tak přesvědčen, neboť s úsměvem naléhal dál.

"To víš, se mnou se nemusíš ničeho bát. Vezmu si do práce tvého Muffata, ty se vrátíš k divadlu a já ti ho přivedu za ručičku,"

"Ne," řekla energicky. "Jdi do hajzlu!"

A opustila ho, sama dojata vlastním rozhodnutím. Který z těch pacholků mužů by se tak obětoval a nevytruboval to do světa? Ale jedna věc ji přece jen zarážela: Labordette jí dával přesně tytéž rady jako Francis. Když večer Fontan přišel domů, vyptávala se ho na Faucheryho kus. Fontan totiž už dva měsíce zase vystupoval ve Varieté. Proč jí nic neřekl o té úloze?"

"O jaké úloze?" řekl nakvašeně. "Snad nemyslíš úlohu té velké dámy? ... Tak ty si tedy myslíš, kdovíjak nejsi nadaná herečka! Prosím tě, na tom bys shořela jako troud!... Ty jsi dobrá!"

Byla do duše zraněna. Celý večer si z ní dělal švandu, říkal jí posměšně slečna Marsová. Ale čím byl surovější, tím víc se držela, vychutnávajíc hořkou slast hrdinství bláznivého vrtochu, který ji ve vlastních očích obestíral gloriolou velikostí a zamilovanosti. Od té doby, co chodila s jinými, aby ho mohla uživit, milovala ho ještě víc, únava a všechn ten hnus, který pro něj podstupovala, jen ještě přilévaly oleje do ohně.

Stával se její neřestí, neřestí, kterou si platila, potřebou, bez níž se už nemohla obejít, a každá facka byla jako injekce. Přílišnou dobrotou si ho zkazila. Najednou mu šla na nervy, pociťoval k ní zášť tak zběsilou, že už dokonce přestal dbát vlastních zájmů.

Když mu Bose domlouval, rozčiloval se a bůhvíproč křičel, že kašle na ni i na všechna ta dobrá jídla, že s ní vyrazí dveře jen proto, aby svých sedm tisíc mohl dát jiné. A tak to s nimi špělo ke konci.

Jednou večer se Nana vracela domů k jedenácté hodině a našla dveře na zástrčku. Zatukala jednou, žádná odpověď, zatukala podruhé, zase nic. A přece viděla pode dveřmi světlo a Fontan si uvnitř klidně přecházel. Klepala znovu, neúnavně, volala, zlobila se. Konečně se ozval Fontanův tahavý a špekový hlas:

"Jdi do hajzlu!"

Zabušila oběma pěstmi.

"Jdi do hajzlu!"

Zabušila ještě silněji, div dveře nevyvrátila.

"Jdi do hajzlu!"

A po celou čtvrt hodinu jí políčkovala ta sprostá slova, která jako ozvěnou odpovídala na každou její ránu pěstí do dveří.

Když pak viděl, že Nana nepřestane, otevřel prudce dveře, a ruce maje zkřížené, řekl týmž studeně hrubým hlasem:

"Krucihergot, dáte už pokoj ! Co chcete? ... Necháte nás už spát? Vidíte, že mám návštěvu."

Skutečně nebyl sám. Nana spatřila tu malou zpěvačku z Buffes s prasečíma očičkama, už v košili, koudelné vlasy rozčuchané, stála tam a smála se uprostřed nábytku, který ona,

Nana, koupila. Ale Fontan už pokročil na chodbu, tvář měl strašlivě sešklebenou a jeho velké prsty se otvíraly jako kleště:

"Táhni nebo tě uškrtním!"

Nana propukla v nervózní pláč. Dostala strach a utekla.

Jak se v zlosti řítila po schodech, vzpomněla si na Muffata, tentokrát je vyhazována ona, ale opravdu, že jí to oplatí právě

Fontan, to si nemyslila.

Když došla na chodník, bylo první její myšlenkou jít spát k Sametce, nebude-li nikoho u sebe mít. Potkala ji před domem, ji také domácí právě vyhodil z bytu a dal na dveře pověsit visací zámky, zcela protizákonně, neboť nábytek je přece její, klela a že ho požene na komisařství. Zatím však bila půlnoc a musily se ohlédnout po noclehu. Sametka nakonec usoudila, že bude přece jen lépe, nebude-li zasvěcovat policii do svých záležitostí, a odvedla Nanu do Lavalovy ulice k jedné dámě, která tam měla hotýlek. Dostaly úzkou světničku v prvním patře, s oknem na dvůr.

"Mohla jsem jít k paní Robertové, tam se pro mne vždycky najde místo... Ale nemohu si přivést tebe... Je už směšná s tou žárlivostí. Nedávno mi dokonce nabančila.

Když se zavřely, Nana, které se ještě neulevilo, propukla v pláč a dvacetkrát za sebou vypravovala, jak hanebně se k ní

Fontan zachoval. Sametka ji poslouchala s účastí, těšila ji, zlobila se víc než Nana a bouřila proti mužským.

"Och ten dobytek, och ten dobytek! ... Vidíš, s mužskými raději nic nemít!"

Pak pomáhala Naně při svlékání a obskakovala ji jako úslužná a oddaná žínka. Úlisně říkala:

"Pojď si lehnout, kočička moje. Tak nám bude líp... Ach, jak jsi hloupá, že se tak zlobíš! Říkám ti, že mužští jsou dobytek! Nemysli už na ně. Já tě mám tak ráda. Neplač, udělej to k vůli své maličké holčičce."

Na lůžku pak ihned Nanu sevřela v náruči, snažíc se ji uklidnit. Už nechtěla ani slyšet jméno Fontan. Kdykoli je

Nana chtěla vyslovit, zavírala jí ústa polibkem, rozkošně se durdila, půvabná v rozpuštěných vlasech, s dětsky krásnou tváří a celá zjihlá pohnutím. V tom něžném objetí pomalu osychaly Naniny slzy. Dojatá oplácela Sametčino laskání. Když byly dvě, svíčka ještě hořela, z postele se ozýval přidušený smích a milostná slovíčka.

Najednou se však v domě ozval hluk, polonahá Sametka se vztyčila a naslouchala.

"Policie!" řekla a celá zbledla. "Ach, to je zatracená smůla!

... Teď jsme v rejži!"

Kolikrát jen vypravovala Naně o policejních šťárách v hotelích! A zrovna teď, když se spolu uchýlily do Lavalovy ulice, ani jedna, ani druhá na nic takového nepomyslyly. Při slově policie ztratila Nana hlavu. Vyskočila z postele, přeběhla pokoj, otevřela okno se zděšenou tváří šilence, který se chce vrhnout dolů. Ale naštěstí měl dvůr skleněnou střechu a v úrovni okna byla vodorovně položená drátěná mříž. Nana neváhala ani vteřinu, překročila okenní podezdívku a zmizela ve tmě, v nočním vzduchu jen zavlála její košile a vysoko blýskly bílé nohy.

"Proboha, zůstaň tady," zvolala zděšená Sametka, "zabiješ se!"

Pak, protože se už ozývaly rány na dveře, nezištně jako dobrá kamarádka přivřela okno a Naniny šaty hodila do skříně.

Sama se už odevzdala osudu, jestli ji zapíše do seznamu, říkala si, aspoň se už nebude musit tak hloupě bát. Hrála ženu vytrženou ze spánku, zívala, vyjednávala a nakonec otevřela, vstoupil chlapík s plesnivou bradou a řekl:

"Ukažte ruce... Nemáte rozpíchané prsty, nepracujete. Ustrojte se."

"Ale já nejsem švadlena, já jsem leštička," prohlásila Sametka drze.

Vědouc však, že všechny řeči jsou zbytečné, poslušně se oblékla. V hotelu se ozývaly výkřiky, nějaká ženská se pověsila na dveře a že nepůjde, jiná, která u sebe měla milence a ten se za ni zaručoval, dělala uraženou, ona je počestná žena a podá na policejního prefekta žalobu. Po celou hodinu dupaly hrubé střevíce po schodech, bušilo se na dveře, až se třásly, vriskavé hádky zmíraly v tlumeném štkání, sukně šustily, jak se třely o zdi, celý hotel byl náhle na nohou a tři tajní pod vedením komisaře, velmi zdvořilého blondáčka, odváděli zděšené stádo žen. Pak zavládlo v hotelu zase ticho.

Nana byla zachráněna, nikdo ji nevyzradil. Tápavě se vrátila do pokoje, drkotajíc zuby a strachem polomrtvá. Bosé nohy jí krvácely, jak se odřela o mřížku. Dlouho seděla na pelesti postele a stále naslouchala. K ránu však přece pousnula. Když se v osm hodin probudila, rychle opustila hotel a běžela rovnou k tetě. Paní Leratová se Zoe snídala bílou kávu. Když spatřila Nanu, celou ušmudlanou a s vyděšenou tváří, ihned pochopila.

"Aha, už je to tady!" zvolala. "Však jsem ti říkala, že ti stáhne kůži z těla... Tak jen pojď dál, jsi u mne vždycky vítána."

Zoe vstala a důvěrně uctivým tónem řekla tiše:

"Konečně se nám madame vrátila... Čekala jsem na madame."

Ale paní Leratová si přála, aby Nana ze všeho nejdřív políbila

Ludvíčka, protože, jak říkala, největším štěstím toho dítěte je, že má tak hodnou matku. Ludvíček ještě spal, nedokrevný, tvářičky chorobné. A když se Nana schýlila nad jeho bílý krtičnatý obličej, všechno trápení posledních měsíců jí stáhlo hrdlo:

"Ach ty můj maličký broučku, ach ty můj maličký broučku!" zajíkala se v posledním záchvatu pláče.

DEVÁTÁ KAPITOLA.

Ve Varieté se zkoušela Malá vévodkyně. První jednání jakž takž šlo, právě začínalo druhé. V popředí jeviště rozprávěli ve starých křeslech Fauchery s Bordenavem, na slaměné židli a s tužkou v ústech listoval v rukopise hrbáček starý

Cossard, napověda.

"Tak nač se čeká?" vykřikl pojednou Bordenave a vztekle uhodil tlustou holí o podlahu.
"Barillote, proč se nezačíná?"

"Není tu pan Bose," odpověděl Barillot, který zastával funkci pomocného režiséra. Strhla se bouře. Kdekdo volal

Bosea. Bordenave klel.

"Karamba, tak je to vždycky. Zvoňte si jak chcete, vždycky jsou tam, kde nemají být... A pak vrčí, když tu musí zůstat po čtvrté hodině."

Ale Bose už přicházel, bohorovně klidný.

"Co má být? Co mi kdo chce? Ach tak, můj výstup! Mělo se mi to říct... Dobrá, po Simonnině narážce "Hosté přicházejí" vstoupím... Kudy mám vstoupit?"

"Asi dveřmi, ne?" ozval se popuzeně Fauchery.

"No jo, ale kde jsou dveře?"

Bordenave znovu klel a tloukl holí do podlahy, tentokrát se pustil do Barillota:

"Hrom do toho už jednou! Řekl jsem, že dveře bude představovat židle. Kde je ta židle? Všecko se vždycky musí znovu dávat na místo... Barillote! Kde je Barillot? Zas tu není

Barillot! Každý se ztratí, jak se mu zamane!"

Barillot však už beze slova nesl židli, záda sehnutá pod bouřkou. A začalo se zkoušet. Simonna vystoupila v úloze služky a v klobouku a kožešině pomyslně rovnala nábytek. Na okamžik přestala hrát a řekla:

"Víte, teplo mi není, nechám ruce v rukávníku."

Pak změnila hlas a s lehkým výkřikem přivítala Bosea:

"Ach, toť pan hrabě! Jste první, pane hrabě, madame bude mít radost."

Bose měl na sobě zablácené kalhoty, žlutý, na jeho postavu příliš velký převlečník a kolem krku tlustou šálu. S rukama v kapsách a na hlavě starý klobouk řekl ospale přidušeným hlasem bez hereckého projevu:

"Nevyrušujte, Isabelo, madame, chci ji překvapit."

Zkouška pokračovala. Zakaboněný Bordenave se choulil do křesla a s unavenou tváří poslouchal. Fauchery nervózně poposedával, maje stále sto chutí přerušit zkoušku nějakou připomínkou, ale dosud se vždycky zdržel. Tu pojednou zaslechl v temnotách prázdného hlediště za sebou nějaké šuškáání.

"Už je tu?" tázal se Bordenava, nakloniv se k němu.

Ten kývl hlavou, že ano. Nabídl totiž Naně úlohu Géraldiny,

Nana však chtěla dříve kus vidět, nerada by hrála zase nějakou kokotu. Její ctižádostí teď byla úloha počestné ženy.

Byla ukryta ve stínu přízemní lóže, spolu s Labordettem, který za ni orodoval u Bordenava. Fauchery se na okamžik ohlédl, pátraje zrakem ve tmách, a pak dál sledoval zkoušku.

Osvětleno bylo pouze proscénium. Jako velké žluté oko, otevřené do pološera, kalně a smutně svítila jediná pracovní lampa, zapojená na hlavní vedení rampy, a její reflektor vrhal všechen svůj jas na popředí jeviště. Cossard opíral napovědní knihu o její tenkou trubku a zvedal ji, aby lépe viděl, v plném světle se ostře rýsoval napovědův hrb. O něco dále Bordenave a Fauchery se už halili do stínu. V celé té ohromné prostora hořela jako nádražní svítlna jediná lampa a ozařovala sotva několik metrů, v jejím svitu nabývaly postavy pohybujících se herců a stíny tančící za jejich zády vzhledu groteskních přízraků. Ostatek jeviště se ztrácel v čmoudivé cloně, působil dojmem zbořeníště, vraku středověké lodi, jak byl přeplněn žebříky, podpěrami a dekoracemi, které ve vyrudlých a oprýskaných malbách vypadaly jako hromada trosek, plátna, která visela v pozadí, připomínala hadry na trámech velkého skladiště veteše. A docela nahoře paprsek jasného slunce padající oknem přetínal zlatým prutem tmou pod klenbou.

Herci čekali vzadu na jevišti na své narážky a povídali si, stále hlasitěji.

"Tak co je to? Budete mlčet!" zaburácel Bordenave a vztekle vyskočil z křesla. "Neslyším ani slovo... Chcete-li se bavit, jděte ven, my tady pracujeme... Barillote, bude-li ještě někdo mluvit, všem napařím pokutu!"

Na okamžik ztichli. Tvořili malý hlouček, rozsazeni na lavičce a zahradních židlích, součástech dekorace připravené pro první jednání a představující kout zahrady. Fontan a

Prulliére poslouchali Rózu Mignonovou, již ředitel Folies

Dramatiques udělal báječnou nabídku. Ale nějaký hlas vykřikl:

"Vévodkyně! ... Saint-Firmin! ... Vévodkyně a Saint-Firmin rychle nastoupit!"

Teprve při druhém zavolání si Prulliére uvědomil, že

SaintFirmin je on sám. Róza, která hrála vévodkyni Helenu, už na něj čekala. Starý Bose se pomalu vracel, aby si sedl, jeho nohy se těžce vlekly na prázdných a zvučných prknech. Clarissa mu nabídla půl lavičky.

"Co tak huláká?" řekla, ukazujíc hlavou na Bordenava. "Co nevidět to tu bude pěkné... Jak se teď zkouší nový kus, je pokaždé hotov s nervy."

Bose pokrčil rameny. Na takové bouřky se díval spatra.

Fontan brumlal:

"Věťří fiasko. Však je to ale taky blbost, tenhle kus."

Pak se obrátil ke Clarisse a začal zase o Róze.

"A ty věříš, že dostala z Folies takovou nabídku? Tři sta franků za večer, za každé z jednoho sta představení. Proč už ne taky vilu na venkově? Mignon by pustil Bordenava na to tata, kdyby se jeho ženě nabídlo tři sta franků!"

Clarissa těm třem stům franků věřila. Fontan jen když může pomlouvat nepřítomné kolegy! Ale jejich rozhovor přerušila Simonna. Třásla se zimou. Všichni tři se v pečlivě zapnutých kabátech a šátcích kolem krku dívali nahoru na ten zlatý proužek slunečního paprsku, který svítil, ale ne aby se spustil dolů do ponurého chladu jeviště. Venku mrzlo pod jasným listopadovým nebem.

"A ve foyeru se netopí!" řekla Simonna. "To je hnus, jaký je z něho skrblík!... Nejradiji bych šla odsud, ještě se nastudím."

"Ticho!" zahřměl znovu Bordenave.

Několik minut pak bylo slyšet jen nezřetelné deklamování herců. Pohyby sotva naznačovali a mluvili nezvučným hlasem, aby se neunavili. Když však chtěli přece jen projevit nějaký umělecký záměr, vrhali kradmé pohledy do hlediště, které před nimi zelo, otevřená díra s hrou stínů, nejasných jako jemný prach uzavřený ve vysoké půdě bez oken. Spoře ozářené jeviště bylo celým osvětlením temného sálu, který podřimoval v bezútěšném a skličujícím zapomenutí. Nástrovní malby pohlcovala neprůhledná tma. Napravo i nalevo od proscéniových lóží spadaly odshora dolů široké pruhy šedivého plátna a chránily čalouny, povlakům nebyl konec, plátěné přehozy kryly také plyš opěradel, obkládaly galerie dvojitým příkrovem a špinavě se proběhlávaly temnotou. Ve vši té bezbarvosti bylo možno rozeznat toliko temnější jícny lóží, jejich stěny kreslily kostru poschodí se skvrnami křesel, červený samet hrál do černa. Úplně spuštěný lustr se skleněnými přívěsky plnil celý prostor přízemí za orchestrem, jako by se divadlo stěhovalo nebo obecnostvo odjelo na cesty, z nichž se už nemělo vrátit.

Právě v té chvíli přistoupila k rampě Róza v úloze malé vévodkyně, která se octne v bytě jedné kokoty. Zdvihla ruce a rozkošně se zahleděla do prázdného a temného hlediště, truchlivého jako dům smutku.

"Můj bože! Jak zvláštní svět!" deklamovala výrazně, jista účinkem.

Nana, ukrytá v lóži a zahalená do velkého šálu, poslouchala kus a očima Rózu jen hltala. Poobrátila se k Labordettovi a tiše se zeptala:

"Víš jistě, že přijde?"

"Docela jistě, patrně s Mignonem, aby to tak nevypadalo..."

Jakmile se objeví, půjdeš nahoru do Matyldiny šatny, přivedu ti ho tam."

Mluvili o hraběti Muffatovi. Tuto schůzku na neutrální půdě vyjednal Labordette. Předtím měl vážnou rozmluvu s Bordenavem, který si stál po dvou neúspěších po sobě velmi špatně. Proto ochotně propůjčil své divadlo a nabídl Naně úlohu, chtěl si tak naklonit hraběte a pak ho požádat o půjčku.

"A co říkáš úloze Géraldiny?" pokračoval Labordette.

Ale Nana se ani nepohnula a neodpověděla. V prvním jednání se divák dověděl, že vévoda de Beurivage klame svou ženu s operetní hvězdou plavovlasou Géraldinou. V druhém přijde vévodkyně Helena navštívit herečku, aby se dověděla, jakou kouzelnou mocí takové dámičky dobývají a připoutávají jejich manžely. Přichází tam v doprovodu svého bratrance, krásného Oskara de Saint-Firmin, který doufá, že se mu ji podaří svést. Vévodkyni se dostává první lekce: k velkému překvapení je svědkyní scény, v níž Géraldina peskuje vévodu jako nějakého čeledína a vévoda ústupně a okouzleně poslouchá.

Vévodkyni uklouzne výkřik: "Tak se tedy musí mluvit s muži!" Géraldina má v druhém jednání celkem jen tento výstup. Vévodkyně je brzy potrestána za svou zvědavost: starý světák baron de Tardiveau ji pokládá za kokotu a podle toho s ní jedná, na druhé straně jeviště se Beurivage na lehací židli smiřuje s Géraldinou, objímá ji. Protože Géraldinina role nebyla dosud obsazena, vstal otec Cossard a četl ji, avšak bezděky se vžil do úlohy a zmítal se v Boseově náruči. Zkouška se vlekla, herci byli nevrlí, právě při tomto výstupu vyskočil pojednou Fauchery z křesla. Až dosud se vždycky opanoval, ale nyní vzkypěl:

"To není to!" vykřikl.

Herci přestali hrát a svésili ruce, Fontan zavrtěl nosem, a dáváje najevo, že jako vždycky na všecko kašle, zeptal se:

"Co? Co není to?"

"Nic! Nikdo nepochopil svou úlohu, ale ani za mák, ani za mák ne!" křičel Fauchery, rozkládaje rukama a pobíhaje po jevišti, s příslušnou mimikou ukazoval, jak si ten výstup představuje. "Vy, Fontane, musíte pochopit, že Tardiveau se už nemůže udržet, musíte se sklonit, takto, a přitáhnout k sobě vévodkyni... A ty, Rózo, přejdeš na druhou stranu jeviště, rychle, takto, ale ne předčasně, teprve až uslyšíš polibek..."

Pak se obrátil ke Cossardovi, a jak byl rozohněn, křičel na něj:

"Géraldino, polibek! ... Ale hlasitý, ať je ho slyšet!"

Otec Cossard se obrátil k Boseovi a mocně mlaskl ústy.

"Dobrá! Tomu říkám hubička," zajásal Fauchery. "Ještě jednou hubičku... Vidiš, Rózo, měl jsem čas, abych přešel na druhou stranu, a teď lehce vykřiknu: "Ach, ona mě políbila!"

Ale k tomu musí Tardiveau odejít do pozadí... Slyšíte,

Fontane, odejděte do pozadí ... A teď to zkuste, pěkně v souhře ..."

Herci opakovali výstup, ale Fontan projevoval takovou neochotu, že to dopadlo zase špatně. ještě dvakrát musil

Fauchery opakovat své pokyny a pokaždé vkládal do své hry více ohně. Poslouchali ho všichni zasmušile a chvílemi na sebe pohlédli, co to na nich chce, jako by měli chodit po

hlavě, pak nemotorně zkoušeli, ale brzy toho nechali, nehybní jako loutky, na nichž se přetrhly nitky.

"Ne, to je na mě moc, nerozumím," řekl nakonec Fontan vyzývavě, jak měl ve zvyku.

Bordenave po celou tu dobu neotevřel ústa. Zabořen hluboko do křesla, ukazoval v kalném svitu plynové lampy jen svršek klobouku vraženého na oči, hůl, kterou pustil z ruky, ležela mu napříč přes břicho, vypadal, jako by spal. Pojednou se však vztyčil:

"Milý chlapče, to, co říkáte, je hloupost," řekl klidně Faucherymu.

"jak to, hloupost!" vykřikl autor a celý zbledl. "Hloupý jste leda vy sám, můj drahý!"

Teď se Bordenave rozzlobil. Opakoval slovo hloupost a hledal něco silnějšího, našel pitomost a blbost. Obecenstvo bude pískat, jednání se nedohraje. A když mu rozčilený Fauchery, který se ostatně necítil nijak dotčen silnými ředitelovými slovy, neboť k nim docházelo při každém novém kuse - řekl rovnou, že je hovado, Bordenave přišel z míry. Šermuje holí a funě jako býk, křičel:

"Karramba, vlezte mi na záda... Čtvrt hodiny už maříme blbinkami... Ano, blbinkami. Vždyť to nemá žádný smysl!..."

A přece je to tak prosté! Ty, Fontane, se ani nepohneš. Ty,

Rózo, uděláš jen docela maličký pohyb, tak, vidíš, ne větší, a, popojdeš k rampě... Tak a teď znovu. Cossarde, hubičku!"

Byl z toho zmatek, výstup nešel lépe. Teď předehrával i

Bordenave a byl přitom půvabný jako mastodont, Fauchery se šklebil a soucitně krčil rameny. Pak se do toho vložil Fontan, a dokonce i Bose přispěchal s radou. Utrmácená Róza si nakonec sedla na židli, která představovala dveře. Už ani nevěděli, kde jsou s tím výstupem. K dovršení všeho se Simonna domnívala, že zaslechla svou narážku, a předčasně vstoupila, rovnou do toho zmatku, to rozlítilo Bordenava do té míry, že vzal hůl, zběsile s ní zatočil a přetáhl Simonnu řádně přes zadek.

Často tak tloukl při zkouškách ženy, když se s nimi předtím vyspal. Simonna utekla a Bordenave za ní křičel:

"Tu máš svůj díl! A jestli mě ještě někdo dopálí, celý ten krám zavřu. Karamba!"

Fauchery si narazil klobouk na hlavu a dělal, jako by odcházel, ale v pozadí se zastavil, a když viděl, že si

Bordenave, z něhož se jen lilo, opět sedá, vrátil se a usedl do druhého křesla. Chvilku tak nehybně seděli vedle sebe, na sál, ponořený do stínu, padalo těžké ticho. Herci dvě minuty čekali.

Všichni byli usouzeni jako po těžké robotě.

"Tak budeme pokračovat," řekl konečně Bordenave normálním hlasem, dokonale klidný.

"Ano, pokračujme," souhlasil Fauchery, "o tom výstupu se dohodneme zítra."

Oba se pak natáhli do křesel a ve vši nudě a netečnosti se zkoušelo dál. Zatímco se ředitel hádal s autorem, Fontan a ostatní se pohodlně rozložili vzadu na lavičkách a zahradních židlích. Bylo slyšet smích, hubování, drsná slova. Ale když se k ním vrátila Simonna a slovy přerývanými pláčem si stěžovala, jak ji Bordenave přetáhl holí, dělali z toho tragédii, na jejím místě by to zvíře uškrtili. Utírala si oči a hlavou přísvědčovala. Je to hotová věc, zdrhne mu, zvláště když ji

Steiner večer nabídl, že ji uvede do společnosti. Clarissu ta zpráva překvapila: bankéř je přece úplně na suchu, ale Prullière se smál a jen ať si vzpomenou, jak se ten židovský vykuk tenkrát začal nápadně ukazovat s Rózou, burza mu sedla na špek a on se postavil na nohy spekulací s Landeskými solivárnami. Má teď v hlavě nový projekt, tunel pod Bosporem. Simonna poslouchala s velkým zájmem. Clarissa, ta už týden nevycházela ze zlosti. Ten dobytek Faloise, kterého vykopl rovnou do úctyhodné náruči Gaginy, dědil po bohatém strýčkovi, považte!

Ona jakživa vždycky ostrouhá mrkvičku! A teď ještě ten sprost'ák Bordenave jí dá v novém kuse ten štěk, úlohu na padesát řádků, jako by nemohla hrát Géraldinu. Tajně o té roli snila a doufala, že Nana odmítne.

"A co já," řekl Prullière nakvašeně. "Nemám ani dvě stě řádků. Chtěl jsem tu úlohu vrátit... Že se nestydí dávat mi

Saint-Firmina, takový šmorn! A ten styl, páni! To bude fiasko!"

Simonna zatím mluvila s otcem Barillotem a vrátila se celá udýchaná:

"Víte, co je nového? Nana je v hledišti!"

"A kde?" vyskočila Clarissa a rozhlížela se.

Zpráva se rychle rozšířila. Každý se nakláněl. Chvilí jako by se ani nezkoušelo. Ale Bordenave se protrhl ze strnulosti a křičel:

"Co je? Co se stalo? Dokončíte přece jednání, ne? ... A vy tam vzadu, ticho! To už přestává všecko!"

Nana v lóži stále sledovala kus. Dvakrát se Labordette pokoušel s ní promluvit, ale Nana ho jen nervózně š'ouchla loktem, aby mlčel. Končilo druhé jednání, když se vzadu v hledišti mihly dva stíny. Jak šly po špičkách, aby nerušily,

Nana poznala Mignona a hraběte Muffata, kteří se mlčky zdravili s Bordenavem.

"Tak už jsou tu," zašeptala a spokojeně si oddychla, zřejmě se jí ulevilo.

Když Róza Mignonová pronesla svou poslední narážku,

Bordenave oznámil, že než se přejde k třetímu jednání, bude se musit druhé vzít ještě jednou, pak nechal zkoušku zkouškou a přivítal hraběte s přepjatou zdvořilostí, kdežto Fauchery předstíral, že se úplně věnuje svým hercům, seskupeným kolem něho. Mignon si pohvizdoval, ruce za zády, a upřeně pozoroval svou ženu, zřejmě znervóznělou.

"Tak co, půjdeme?" ptal se Labordette Nany. "Dovedu tě do šatny a vrátím se pro něj."

Nana okamžitě opustila lóži. V uličce k přízemním křeslům byla taková tma, že musila tápat. Ale Bordenave ji poznal, jak se mihla ve stínu, šel za ní a dohonil ji na konci uzoučké chodby vedoucí za jeviště, ve dne v noci tam hořel plyn. Beze všech okolků rovnou začal vynášet úlohu kokoty.

"Co říkáš? To je úloha! Na tebe jako dělaná... Bezvadná, co? Přijď zítra na zkoušku."

Nana zůstávala chladná. Chce napřed poznat třetí dějství.

"Och, třetí dějství, to je skvost! ... Vévodkyně dělá doma kokotu, Beurivageovi se to hnusí a napraví mu to hlavu. A je tam báječné nedorozumění, když přijde Tardiveau a myslí si, že je u tanečnice..."

"A co Géraldina?" přerušila ho Nana.

"Géraldina?" opakoval Bordenave, trochu na rozpacích.

"Má tam ne dlouhý, ale působivý výstup... Říkám ti, že je to psáno pro tebe. Podepíšeš?"

Chvíli se na něj upřeně dívala. Pak odpověděla:

"Hned uvidíme."

A šla za Labordettem, který na ni čekal na schodech. Celé divadlo ji poznalo a nastalo velké šuškáání. Prulliéra její návrat do divadla pohoršoval, Clarissa se bála o roli. Fontan se tvářil chladně a netečně, přece nebude pomlouvat ženu, s kterou se miloval, v hloubi srdce se mu však jeho někdejší záchvat lásky změnil v nenávisť, za všechnu její oddanost a krásu cítil k ní prudkou zášť, jejich soužití se mu znelíbilo, přičilo se jeho zvrhlému vkusu.

Zatím se objevil Labordette, když přistupoval k hraběti,

Róza Mignonová zbystřila pozornost a rázem pochopila.

Muffat jí byl celkem protivný, ale z míry ji přiváděla myšlenka, že by měla takto vyklidit pole. Obyčejně s manželem o těch věcech nemluvila, ale tentokrát nemlčela a řekla bez obalu:

"Vidíš, co se děje?... Na mou duši, jestli mi vyvede totéž co se Steinerem, vyškrabu jí oči!"

Mignon zachoval bohorovný klid a jen pokrčil rameny jako člověk, který vidí všecko.

"Mlč přece!" řekl tiše. "Ano? Udělej mi to k vůli a mlč!"

Mignon dobře věděl, co se děje. Vyždímal už svého Muffata a cítil, že Naně stačí mrknout, a hrabě se jí pokorně vrhne k nohám. S takovými vášněmi se nebojuje. Dobře znal mužskou povahu a snažil se už jen co nejvíce vytěžit ze situace.

Uvidí. A čekal.

"Rózo, na scénu!" křičel Bordenave. "Jde se znovu na druhé."

"Tak jdi!" řekl ještě Mignon. "Nech to na mně."

Pak se obrátil k Faucherymu a dělalo mu dobře posměšně lichotit novináři, jaké napsal veledílo. Je to velmi silný kus, ale proč je ta dáma tak počestná? To není přirozené. A uštěpačně se ptal, kdo mu byl modelem pro toho Géraldinina paralytika. Fauchery se vůbec nehoršil, jen se usmál. Ale

Bordenave pohlédl stranou na Muffata, zdálo se, že se ředitel zlobí. Mignon si toho všiml a nechal žertíků.

"Tak začneme znovu nebo ne, karamba!" hulákal ředitel.

"Barillote, co je s vámi?... Cože! Bose tu není? Naposled mě má ještě za blázna!"

Bose však už klidně přicházel. Ve chvíli, kdy Labordette přivedl hraběte, začalo se znovu zkoušet. Muffat se třásl při pomýšlení, že zase uvidí Nanu. Po roztržce s ní nastalo v jeho životě velké prázdno a on se dal bez odporu dovést k Róze, děsil se, že by měl rušit své návyky. Ostatně žil ve stavu jakéhosi omámení a nechtěl o ničem nic vědět, bránil se myšlence vyhledat Nanu a rovněž se vyhýbal rozhovoru s hraběnkou.

Myslil, že je povinován své důstojnosti udělat nade vším kříž.

Ale v jeho nitru tiše pracovaly temné síly, Nana ho znovu zvolna dobývala zpět, vzpomínkami, záchvaty zrádné tělesnosti a pocity zcela novými, nebývalými, něžně tklivými, téměř otcovskými. Obraz hrozné noční scény bledl, už neviděl

Fontana, už neslyšel, jak ho Nana vyhazuje z domu a jak mu otlouká o hlavu cizoložství jeho ženy. To všechno byla slova, a slova odlétala, zůstával bolestně sladký tlak, který mu svíral srdce stále silněji a silněji, až se dusil. Dostával naivní nápady, vyčítal si, že by ho nebyla zradila, kdyby ji byl skutečně miloval. Nemohl už unést tíhu úzkosti, byl tak nevýslovně nešťasten, jako když pálí stará rána, nebyl už posedlý onou slepou a přímočarou touhou, která bere, co je, ale žárlivou touhou po té ženě, potřeboval jen ji, její vlasy, její ústa, její tělo, které mu mátló smysly. Když si připomněl zvuk jejího hlasu, běhal mu po těle mráz. Toužil po ní urputně jako lakomec po zlatě a touha to byla nepředstavitelně sladká. A tato bolestiplná láska ho už zachvátila do té míry, že sotva Labordette začal smlouvat schůzku, vrhl se mu, puzen neodolatelnou silou, do náruči, hned se pak zastyděl, že podlehl návalu citu, tak směšnému u muže jeho postavení. Ale Labordette měl pro všecko porozumění. Znovu prokázal svůj jemnocit, když dovedl hraběte ke schodišti a tam jej opustil s těmito prostými slovy, která mu lehce splynula ze rtů:

"Druhé poschodí, chodba vpravo, dveře jsou jen přivřeny."

Hluboké ticho obklopilo hraběte. Když procházel vedle foyeru pro herce, podíval se otevřenými dveřmi dovnitř, v denním světle bila do očí zchátralost té velké místnosti, špinavé, až se špatně dělalo. Ale jak vystupoval z přítmi a hluku jeviště, překvapil ho bílý jas a hluboký klid na schodišti, které tenkrát večer viděl začazené plynem a rozléhající se dupotem žen úprkem se ženoucích po schodech z patra do patra.

Šatny a chodby byly jako po vymření, nikde ani živá duše, ani nejmenší zvuk, čtverhrannými okénky u samých schodů padalo zvenčí bledé listopadové slunce a vrhalo dovnitř snopy žlutého světla, v němž vířil prach, a shůry se snášel mrtvý klid. Bylo mu dobře v tom klidu a tichu, zvolna stoupal po schodech a snažil se zhluboka a pravidelně dýchat, srdce mu bilo jako na poplach, bál se, aby nebyl směšný se svými vzdechy a slzami. Jist, že ho nikdo nevidí, opřel se o zeď na odpočívadle prvního poschodí, a s šátkem na ústech se díval na sešlapané schody, na železné zábradlí, uhlazené nesčetnými rukama, na stěny s oprýskaným nátěrem, na celou tu bídu připomínající vykřičený dům, bídu bez ostychu obnaženou v té potuchlé odpolední chvíli, kdy holky spí. Když docházel do druhého patra, přece jen potkal živou bytost: musil překročit velkého zrzavého kocoura, ležel na schodu stočený do klubíčka a s nedovřenými očima sám jediný hlídal celý dům, ospalý v těch zatuchlých už a traticích se vůních, které ženy každý večer po sobě zanechávaly.

Na pravé chodbě skutečně byly jedny dveře jen přivřeny.

Nana čekala. Šatna toho malého čuněte Matyldy byla učiněný chlívek, válely se tam nakřaplé hrnce, toaletní stolek byl samá mastnota, na židli byly červené skvrny, jako by někdo krvácel a tak si na ni sedl. Tapety stěn i stropu byly až nahoru zastříkány mýdlovou vodou. Zkyslý parfém levandulové vody páchl tak, že Nana otevřela okno. Minutku zůstala opřena o podezdívku, dýchala čerstvý vzduch a nakláněla se po paní

Bronové, slyšela její koště, jak horlivě zametá omšelé dlaždice úzkého, do stínu ponořeného dvorku. Na okenici seděl kanárek a pronikavě trylkoval. Z bulváru ani ze sousedních ulic sem nedoléhalo hrčení kočárů, byl tu klid jako na venkově, nad širým prostorem pospávalo slunce. Když Nana pozdvihla oči, viděla malé budovy a svítící skleněnou střechu pasáže, a dál naproti vysoké domy ulice Vivienne, jejíž zadní trakty němě trčely do výšky, jakoby neobydlené. Terasy se zdvíhaly jedna nad druhou, tam na střeše si fotograf zřídil velký ateliér, krytý modrým sklem. Bylo to tak veselé. Nana už na všechno zapomínala, když pojednou zaslechla, že někdo klepá. Obrátila se a zvolala:

"Dále!"

Spatřila hraběte, zavřela okno. Nebylo teplo a zvědavá paní

Bronová nemusí všechno slyšet. Oba se na sebe vážně podívali.

Když hrabě stál strnulý a s hrdlem jakoby zadržlým, dala se do smíchu a řekla:

"Nu, tak jsi tady, ty moje zvíře jedno!"

Byl tak vzrušen, že stál jako bez duše. Říkal jí madame, je šťasten, že ji zase vidí. Aby jednání zkrátila, byla ještě důvěrnější.

"Nebud' jako ze dřeva. Přál sis mě vidět, ne? Tak co bychom se na sebe dívali jako dvě porcelánové figurky... Oba jsme chybili. Co mne se týče, já ti odpouštím!"

A dohodli se, že už o tom nebudou mluvit. Hrabě jen kýval na souhlas hlavou. Byl už klidnější, ale v návalu slov, která se mu hrnula na jazyk, nevěděl, jak začít. Nana neočekávala, že bude tak upjatý, a zahrála komedii.

"Nu, vidím, že jsi rozumný," pokračovala s úsměvem sotva znatelným. "Teď, když jsme uzavřeli mír, podejme si ruce a buďme si dobrými přáteli."

"Jak to, dobrými přáteli?" šeptal hrabě, pojednou znepokojený.

"Ano, možná, že je to k smíchu, ale mně záleží na tvé úctě..."

Teď jsme si všechno vysvětlili, a až se někdy potkáme, nebudeme se musit tvářit jako dva bubáci..."

Udělal gesto, jako by jí chtěl vpadnout do řeči.

"Nech mě domluvit... Žádný muž, rozumíš, mi nemůže vytýkat, že jsem se zachovala sprostě. Mrzelo by mě, kdybys byl první ... Každý máme svou čest, můj drahý."

"Ale o to vůbec nejde!" vykřikl prudce. "Posaď se, vyslechni mě!"

A jako by se bál, že mu odejde, přistrčil ji na tu jedinou židli.

On sám chodil sem a tam a jeho úzkost rostla. Malá šatna, oddělená od světa a zalitá sluncem, byla plná vlhké pohody a vlažného klidu, j ej ž žádnýhluk zvenčí nerušil. Ve chvíli, kdy oba mlčeli, bylo slyšet jen pronikavé kanárkovo cvrlikání jako trylky vzdálené flétny.

"Poslyš," řekl a rozkročil se před ní, "přišel jsem si pro tebe, chci si tě odvést... Ano, chci, abychom začali znova.

Však to dobře víš, proč mi tedy říkáš takové věci?... Odpověz.

Souhlasíš?"

Sklonila hlavu, rýpala nehtem do červené slámy, která pod ní krvácela. Vidouc jeho úzkost, dávala si načas. Konečně pozvedla zvažnělou tvář a krásné oči, do nichž se jí podařilo vpašovat trochu smutku.

"Och, to je nemožné, můj milý. To už nikdy nebude jako dřív."

"Proč?" zajíkal se a tvář se mu stáhla nevýslovným utrpením.

"Proč? ... Hm! ... Prostě to není možné. Nechci."

Několik vteřin se na ni horoucně díval. Pak se zlomil v kolenou a padl jí k nohám.

Nana jen rozmrzéle řekla:

"Prosím tě, nedělej hlouposti!"

Už se stalo. Vkleče ji oběma rukama pevně svíral kolem pasu, hlavu v klíně a hrudí jí naléhaje na kolena. Když zase po dlouhé době cítil pod tenkou látkou jejích šatů to sametové tělo, křečovitě se třásl, jako by jím zimnice lomcovala, celý bez sebe naléhal bolestně na její kolena, jako by si je chtěl vrazit do sebe. Stará židle praskala. Vzlykání jeho touhy zanikalo pod nízkým stropem, ve vzduchu načpělém starými voňavkami. Nana mu nebránila.

"Co s tím, prosím tě," řekla. "To stejně nikam nevede.

Říkám ti, že to není možné... Bože, bože, jak jsi mladý!"

Hrabě se uklidnil. Ale zůstal klečet, nepouštěl ji a přerývaným hlasem žadonil:

"Vyslechni alespoň, co jsem ti přišel nabídnout... Vyhlédl jsem už pro tebe dům, je to blízko parku Monceau. Splním všechna tvá přání. Celé mé jmění bude tvoje, chceš-li náležet jen mně... Ano, to je jediná podmínka, rozumíš? Souhlasíš-li, ach, udělám z tebe nejkrásnější a nejbohatší ženu, budeš mít kočáry, diamanty, toalety ..."

Při každé nabídce vrtěla Nana velkolepě hlavou, že ne.

Když vedl stále svou a nevěda už, co jí má ještě položit k nohám, sliboval, že pro ni složí peníze, jako by ztratila trpělivost.

"Kdypak přestaneš s tím handlováním? ... Jsem hodná holka, chvíli jako chvíli, když jsi z toho tak nemocný, ale teď už dost, ano? ... Nech mě vstát. Už mě to unavuje."

Vyprostila se. A když se postavila, opakovala:

"Ne, ne, ne... Nechci."

S námahou se sbíral a ihned, úplně vysílen, padl na židli a zůstal sedět, opřený o lenoch a tváře v dlaních. Teď zase

Nana chodila sem a tam. Na okamžik utkvěla pohledem na zastříkaných tapetách, na zmazaném toaletním stolku, na celé té špinavé díře, která se koupala v bledém slunci. Pak se zastavila před hrabětem a řekla mu klidně a od plic:

"To je zvláštní, bohatí lidé si představují, že za peníze mohou mít všechno ... A když nechci? ... Kašlu na tvé dary.

Kdybys mi dával celou Paříž, ne a ne... Podívej se, tady to není zrovna čisté. A vidíš, kdyby se mi tu chtělo s tebou bydlet, líbilo by se mi tady, ale v tvých palácích to stojí za starou bačkoru, když je srdce jinde... Ach peníze! Jdi mi s nimi někam, milánku! Šlapu po nich, plivám na ně!"

A v tváři se jí zračila ošklivost. Pak se naladila citově a dodala melancholicky:

"Vím o něčem, co je lepší než peníze... Ach, kdyby mi někdo dal, po čem toužím ..."

Pomalou zdvíhal hlavu, v očích mu svítila naděje.

"Och, to mi nemůžeš dát," pokračovala, "to nezávisí na tobě, proto ti to říkám... To jen tak, že spolu hovoříme..."

Chtěla bych v té její komedii hrát tu počestnou ženu."

"Kterou počestnou ženu?" podivil se.

"Kněžnu Helenu přece!... Oni si myslí, že jim budu hrát

Géraldinu. Ani nápad! Taková pranepatrná úložka, jeden výstup, a ještě jaký! ... Ostatně to není to! Mám už dost kokot.

Pořád jen ty kokoty, jako bych nebyla k ničemu jinému.

Nakonec je to k zlosti, vidím jim až do žaludku, dívají se na mě, jako bych byla bůhvíjak špatně vychovaná... A to se náramně mýlí, můj milý! Když chci být nóbl, jsem nóbl...

Hele, jen se podívej!"

Ustoupila až k oknu a vrátila se s hlavou pohozenou dozadu, odměřeně si vykračujíc s obezřelostí staré slepice, která dává pozor, aby si nepošpinila pařátky. Hrabě ji sledoval s očima ještě plnými slz, celý zpitomělý tou komediantskou scénou, která se hodila k jeho bolesti jako pěst na oko. Chvíli se procházela, aby mu předvedla všechno své umění, strojeně se usmívala, přivírala víčka a natřásala sukně, pak se znovu před ním rozkročila a řekla:

"Tak co, dovedu to? Řekni!"

"Ó, velmi dobře," zajíkal se, hrdlo ještě stažené, pohled zakalený.

"Povídám ti, že jsem báječná počestná žena! Zkoušela jsem to už doma, ani jedna z nich neumí tak jako já nastrojít tvář vévodkyně, která nedbá o mužské! Všiml sis, jak jsem si tě měřila lorňonem, když jsem šla okolo tebe? To má jeden v krvi... A pak, já to chci, chci hrát počestnou ženu, zdá se mi o tom, jsem z toho celá nešťastná, musím mít tu roli, slyšíš?"

Mluvila teď vážně, tvrdě, byla velmi vzrušená, její pošetilá touha jí působila skutečnou bolest. Muffat byl stále ještě pod dojmem jejího odmítnutí, čekal, nic nechápal. Chvíli mlčeli.

Ani moucha nerušila ticho prázdného domu.

"Když to nevíš," řekla pojednou bez obalu, "já ti to řeknu: tu roli mi opatříš!"

Muffat strnul. Pak řekl, chytaje se za hlavu:

"Ale to není možné! Sama jsi říkala, že to nezávisí na mně..."

Nenechala ho domluvit, jen pokrčila rameny:

"Půjdeš dolů a řekneš Bordenavovi, že chci tu roli... Nebud' přece tak naivní! Bordenave potřebuje peníze. Dobrá! Půjčíš mu je, když jich máš, že nevíš, co s nimi."

A protože se ještě vzpíral, začala se zlobit.

"Aha, chápu, nechceš si rozzlobit Rózu. Vidiš, o té jsem ti ani nic neříkala, když jsi tady na zemi brečel, to bych se namluvila... Ano, když jeden přísahá ženě, že ji bude věčně milovat, nesbalí hned druhý den první, která se naskytne."

Och, rána je tady, to se nezapomíná... A jestli si myslíš, můj drahý, kdovíjak nechutnají zbytky po Mignonových, to jsi vedle! Než sis tady přede mnou klekl, měl ses s tím ksindlem rozejít!"

Stále protestoval, až se mu konečně podařilo promluvit.

"Ale mně přece na Róze nezáleží, pustím ji v tu chvíli!"

Nanu jeho ujištění patrně uspokojilo. Dodala:

"Tak co ti brání? Bordenave je pán... Snad mi řekneš, že vedle Bordenava je ještě Fauchery..."

Trochu váhala, přicházela k choulostivému bodu celé věci.

Muffat klopal oči a mlčel. Úmyslně se nesnažil dovědět něco o stycích mezi Faucherym a hraběnkou, časem se uklidnil doufaje, že se mylil v té hrozné noci strávené před jedněmi dveřmi v ulici Taitbout. Ale hluboko v jeho nitru tkvěl hněv a odpor k tomuto muži.

"Nu co, Fauchery nekouše!" opakovala Nana, ohledávajíc terén. Chtěla se dovědět, jak je to mezi manželem a milencem.

"S Faucherym budeme brzy hotovi. Ostatně je to hodný chlapec, ujišťuju tě... Ujednáno, co? Řekneš mu, že to je pro mne."

Myšlenka, že by měl něco takového podstoupit, hraběte pobouřila.

"Ne, ne, nikdy!" vzkřikl.

Čekala. Na rty se jí drala slova: "Fauchery ti nic neodmítne"

, ale cítila, že by to byl trochu silný argument. Jen se zvláštním způsobem pousmála, ale úsměv říkal, co nevyslovila ústa. Muffat k ní vzhlédl a zase hlavu sklonil, rozpačitý a bledý.

"Ach, nechceš to pro mne udělat," řekla konečně tiše.

"Nemohu!" odpověděl pln úzkosti. "Udělám všechno, co chceš, jen to ne, drahá, prosím tě!"

Neztrácela déle čas marnými slovy. Vzala jeho hlavu do svých malých rukou, zvrátila ji, naklonila se k němu a dlouze ho políbila na ústa. Palčivý mráz mu přeběhl po těle, třásl se pod ní celý zmámený, oči zavřené. Pak ho pozdvihla ze židle.

"Jdi," řekla prostě.

Zamířil ke dveřím. Ale ještě než odešel, znovu ho vzala do náruče, zdvihla tvář a svou kočičí bradou se mu pokorně a úlisně třela o vestu.

"Kde je ten dům?" tichounce se zeptala, zahanbeně se usmívajíc jako děcko, které napřed odmítne dobré věci, a pak je chce.

"Na Villiersově třídě."

"A kočáry budou?"

"Ano."

"A krajky? A diamanty?"

"Ano."

"Ó jak jsi hodný, miláčku! Víš, to před chvílí, to byla jen žárlivost... A přísahám ti, tentokrát už to nebude jako poprvé, teď už víš, co žena potřebuje. Všechno mi dáš, vid'?" Pak nepotřebuju nikoho jiného... Hled', teď už je to všechno jen pro tebe! To a to a ještě to!"

Když ho rozpálila hotovým deštěm polibků na ruce a tváře a pak vystrčila na chodbu, zhluboka si vzdychla. Bože, jak to v šatně té šmudly Matyldy páchne! Jinak tam bylo pěkně a v zinním slunci příjemně teplo, jako bývá v provensálských světničkách, ale opravdu, příliš tam čpěla zkažená levandulová vodička a jiné pochybné věci. Otevřela okno, znovu se o ně opřela lokty a prohlížela si skleněnou střechu pasáže, aby jí ušel čas.

Muffat se potácel po schodech dolů a v hlavě mu hučelo. Co řekne? Čím začne? Do celé té věci mu přece nic není. Když docházel na jeviště, zaslechl hádku. Druhé jednání končilo a Prulliére se čertil, protože mu Fauchery chtěl v úloze něco škrtnout.

"To už raději škrtněte všecko," křičel, "jakže, mám sotva dvě stě řádků a ještě se mi škrtá! ... Ne, už toho mám dost, vracím roli."

Vyndal z kapsy zmačkaný sešitek, horečně s ním točil v rukou a tvářil se, jako by jej chtěl hodit Cossardovi do klína.

V bledé, křečovitě stažené tváři se mu zračila uražená ješitnost, rty byly pevně sevřené, oči mu jiskřily, marně se snažil utajit tu vnitřní bouři. On, miláček obecenstva, hrát roli na dvě stě řádek!

"To bych už taky mohl nosit na podnosu dopisy," řekl hořce.

"Heleďte, Prulliére, buďte rozumný," mírnil ho Bordenave šetrně, vzhledem k jeho oblíbenosti v dámských lóžích. "Zase ty vaše řeči... Fauchery vám připíše nějakou efektní scénu, že to uděláte, Fauchery? ... Ve třetím jednání by se váš výstup mohl i prodloužit."

"Pak ale chci mít v tom kusu poslední slovo," prohlásil herec... "To si věru zasloužím."

Fauchery nic neříkal, jako že souhlasí, a Prulliére strčil roli zase do kapsy, ještě rozčilen a přese všechno nespokojen. Bose a Fontan přihlíželi k té hádanci s naprostou netečností.

Každý ať si vyřídí své, jich se to netýká, je to nezajímá.

Všichni herci obklopili Faucheryho a zahrnuli ho otázkami, rádi by slyšeli pochvalu, Mignon zatím poslouchal poslední Prulliérovy nářky, ale nespouštěl přitom oka z Muffata, na jehož příchod si dával pozor.

Hrabě se váhavě zastavil v přítmí jevištního pozadí, nechtěl vpadnout přímo do hádky. Ale už ho Bordenave zmerčil a hned k němu chváta.

"To jsou lidé, co?" hudoval. "Neumíte si, pane hrabě, představit, jaké s nimi mám trápení! Jeden je ještěitnější než druhý, a jak jsou poťouchlí a zlí, huby nevymáchané, pořád si něco vymýšlejí a nejraději by byli, kdybych natáhl bačkory..."

Och, promiňte, jsem tak rozčilen."

Umlkl, nastalo ticho. Muffat hledal, jak jít na ředitele. Když nic nenašel, šel přímo k věci, aby z toho už byl venku.

"Nana chce hrát vévodkyni."

Bordenave sebou trhl:

"Prosím vás! To je šílenství!"

Ale ihned se uklidnil vida, jak je hrabě bledý a zničený.

"I hrome!" řekl prostě.

A znovu nastalo ticho. Bordenave přemýšlel. Jemu je to vlastně putýnka. Možná, že by to nebylo špatné, ta tlustá Nana v úloze vévodkyně. A Muffata by měl v hrsti. A tak se velmi brzy rozhodl. Nedbaje posunku hraběte, který ho chtěl zadržet, obrátil se a zavolal:

"Fauchery!"

Fauchery neslyšel. Fontan ho už chvíli tiskl k jedné dekoraci a novinář musil vyslechnout výklady o tom, jak on, Fontan, chápe Tardiveaua. Viděl v Tardiveauovi Marseillana, předváděl v tomto pojetí svého barona i s jihofrancouzským přízvukem, celé pasáže, je to tak dobře? Zdálo se však, že si svou věcí sám není jist. A když Fauchery zůstával chladný a měl námitky, hned se urazil. Dobrá! Uniká-li mu smysl role, snad bude pro všechny nejlepší, když vůbec nebude hrát.

"Fauchery!" znovu volal Bordenave.

Mladý muž byl rád, že se zbaví Fontana, a hned odešel, herec se jeho rychlým odchodem cítil dotčen.

"Nezůstávejme tady," řekl Bordenave, "pojd'me, pánové."

Aby se vyhnul zvědavým uším, vedl je za jeviště, do skladu rekvizit. Překvapený Mignon se jen za nimi díval. Musili sestoupit po několika schodech. Byla to čtvercová místnost s nízkým stropem a dvěma okny do dvora, hotové sklepení.

Špinavé okenní tabule propouštěly jen kalné světlo. Bylo tam plno regálů a v nich se povalovalo nejrůznější haraburdí, jako by vetešník z ulice Lappe měl výprodej a vybalil tam celý svůj sklad: talíře, poháry z pozlaceného kartónu, staré červené deštníky, italské džbánky, kyvadlové hodiny všech slohů, tácky a kalamáře, střelné zbraně a stříkačky, všechno v nepopsatelné směsici a pokryté palcovou vrstvou prachu, už k nepoznání, poškozené, polámané, páte přes deváté. Nesnesitelný pach starého železa, plesnivých hadrů a vlhkých kartónů vycházel z hromad těch žalostných odpadků, jak se tam naskládaly za padesát let, z každého představení něco.

"Vstupte, pánové," zval Bordenave dovnitř. "Budeme tu alespoň sami."

Hrabě, celý nesvůj, popošel několik kroků stranou doufaje, že si ředitel sám troufne věc projednat. Fauchery nevycházel z údivu.

"Co se děje?" ptal se.

"Nu," řekl konečně Bordenave, "měli jsme takový nápad..."

Jen, prosím vás, hned nevyskakujte. Myslíme to velmi vážně ...

Co byste říkal Naně v úloze vévodkyně?"

Do autora jako by hrom uhodil. Pak vybuchl:

"Ne, to nemyslíte vážně ... To by bylo smíchu."

"Nu což, když se lidé smějí, to už není tak špatné! ...

Uvažujte, milý příteli... Ta myšlenka se velmi líbí panu hraběti."

Muffat, aby si dodal zdání klidu, vylovil z prachu jednoho regálu jakýsi předmět a prohlížel si ho, jako by nemohl poznat, co představuje. Byl to kalíšek na vejce, nožička byla spravována sádrou. Ani o tom nevěda, ponechal si jej v ruce a pokročiv zašeptal:

"Ano, ano, to by bylo velmi dobré."

Fauchery se k němu obrátil a bylo vidět, že je nakvašen. Co se do toho plete hrabě! A řekl rozhodně:

"Nikdy! ... Nana jako kokota, prosím, kdykoli si kdo bude přát, ale jako dáma ze společnosti, ne, proboha!"

"Mýlíte se, ujišťuji vás," osmělil se Muffat. "Právě mi předvedla počestnou ženu..."

"Kdepak?" tázal se Fauchery, jehož úžas rostl.

"Nahoře, v šatně... Hrála velmi dobře, opravdu! Měla vznešené vystupování! A ten pohled! ... Víte, když jde kolem vás, asi takto ..."

Přál si tak horoucně přesvědčit oba pány, že se zapomněl a s kalíškem v ruce předváděl Nanu. Fauchery jen otvíral oči.

Pochopil, už se nezlobil. Hrabě pocítil jeho poloposměšný a polosoucitný pohled, zarazil se a tváře mu lehce zčervenaly.

"Můj bože! Proč ne," tiše řekl autor, nutě se do ochoty...

"Možná, že by byla znamenitá ... Jenomže, úloha j e už zadána.

Nemůžeme ji vzít Róze."

"Ach, jestli není nic jiného," řekl Bordenave, "beru si to na starost."

Když však mladý muž viděl, že má proti sobě oba dva a pochopil, že Bordenave má něco za lubem, rozhodl se jinak, a aby nepolevil, vzepřel se s dvojnásobnou prudkostí, zdálo se, že jednání ztroskotá.

"Ne a ne! I kdyby ta role byla volná, nikdy ji nedám Naně ...

Je to jasné? A už mi s tím dejte pokoj ... Nemíním si nechat zabít svůj kus."

Rozhostilo se rozpačité mlčení. Bordenave usoudil, že je zbytečný, a podstoupil. Hrabě měl hlavu svěšenou. S námahou ji zdvihl a řekl pohnutým hlasem:

"Drahý pane, co kdybych vás požádal, abyste to udělal mně k vůli?"

"Ne, nemohu, nemohu," ještě se vzpíral Fauchery.

Muffatův hlas se ocelově zakalil:

"Prosím vás o to... Chci to!"

A upřeně pohlížel na Faucheryho. Mladý muž četl v tom temném pohledu hrozbu, pojednou ustoupil a bleptal nesouvislá slova:

"Konečně... udělejte, jak chcete... mně je to fuk... Ale je to Zneužití... Uvidíte, uvidíte..."

Tíseň ještě vzrostla. Fauchery se opřel o regál a nervózně podupával. Muffat stále otáčel v ruce kalíškem a zdálo se, že si jej pozorně prohlíží.

"To je kalíšek na vejce," úslužně vysvětlil Bordenave, který se zatím k oběma vrátil.

"Vida! Ano, kalíšek na vejce," opakoval hrabě.

"Promiňte, trochu jste se zaprášil," pokračoval ředitel a uložil kalíšek na místo. "Chápete, kdyby se mělo každý den oprašovat, nebralo by to konce ... A tak tady není zrovna čisto. To je

nějakých krámů, co? Věřte mi nebo nevěřte, je v nich fůra peněz. Jen se na to na všechno podívejte."

Prováděl Muffata kolem regálů a v zelenavém světle ze dvora mu ukazoval rekvizity, jako by v něm chtěl vzbudit zájem o svou sbírku rarit, jak se smíchem řekl. Když došli až k Faucherymu, dodal bezstarostně:

"Poslyšte, když jsme se všichni dohodli, můžeme tu věc skoncovat... A tu je Mignon, jde jako na zavalanou."

Mignon už chvíli obcházel po chodbě. Jakmile Bordenave začal mluvit o změně smlouvy, vybuchl, to je hanebnost, chtějí zničit budoucnost jeho ženy, podá žalobu. Bordenave však velmi klidně uváděl důvody: úloha vévodkyně se mu nezdá důstojná Rózy, počítá s ní pro operetu, která se bude dávat po Malé vévodkyni. Když ale manžel nepřestával křičet, ředitel připomenul nabídku, kterou zpěvačce udělaly

FoliesDramatiques, a prostě mu nabídl rozvázání smlouvy.

Mignon byl na chvíli přiveden z konceptu, nabídku nepopřel, ale dělal, jako by penězi z hloubi duše opovrhoval, jeho ženě byla svěřena úloha vévodkyně Heleny, bude ji hrát, kdyby měl přítom on, Mignon, přijít o všechnen majetek, je tím povinován své důstojnosti, své cti. V těchto kolejkách uvízlo jednání na mrtvém bodu. Ředitel se neustále vracel k svému důvodu když Folies nabízejí Róze tři sta franků za večer a zaručují sto představení, kdežto on jí dává jen sto padesát, Mignon vydělá

Róze patnáct tisíc franků, pustí-li ji. Manžel zase tvrdošíjně zdůrazňoval umělecký aspekt problému : co by řekli lidé, kdyby se jí ta role vzala? Že na ni nestačila, že musila být nahrazena jinou silou, tím by se jí stala velká křivda, její umělecké jméno by utrpělo újmu. Ne, ne, nikdy! Napřed sláva, pak teprve peníze! Ale najednou zcela neočekávaně nabídl vyrovnání: Róza je smluvně zavázána zaplatit deset-tisíc franků pokuty, kdyby smlouvu nedodržela. Dobrá! Ať se jí dá deset tisíc franků, a ona půjde do Folies-Dramatiques.

Bordenave zůstal jako omráčen, ale Mignon nespouštěl oči z hraběte, klidně čekal.

"Tak je všechno v pořádku," oddychl si Muffat, "v tomhle se můžeme dohodnout."

"To ne, to by tak hrálo, takový nesmysl!" křičel Bordenave, v němž se vzbouřil instinkt obchodníka. "Deset tisíc franků za uvolnění Rózy! Vždyť by se mi každý šklebil!"

Ale hrabě neustále kýval hlavou, jen aby souhlasil. Ještě váhal. Konečně s velkým bručením a lítuje těch deseti tisíc, třebaže nešly z jeho kapsy, řekl hrubě:

"Tak prosím! Alespoň se vás zbudu."

Fontan zvědav, co se děje, sešel dolů na dvorek a teď už čtvrt hodiny stál pod otevřeným oknem. Když pochopil, oč jde, vrátil se nahoru a s velkým gustem upozornil Rózu. Něco se proti ní chystá, ať si dá pozor, asi nějaké drby, aby pak nezůstala na holičkách! Róza okamžitě běžela do skladu rekvizit.

Všichni umkli. Její pohled klouzal po čtyřech mužích, z jednoho na druhého. Muffat svěřil hlavu, Fauchery rozmrzele odpověděl na její tázavý pohled pokrčením ramen. Mignon, ten se dohadoval s Bordenavem o znění smlouvy.

"Co se stalo?" zeptala se ostře.

"Nic," řekl manžel. "Tady Bordenave dává deset tisíc franků, vrátíš-li úlohu."

Celá se třásla, bledá, pěsti zaťaté. Obyčejně se ve věcech obchodních bez odporu podřizovala manželovi, podepisoval za ni smlouvy s řediteli i milenci, teď však si ho měřila od hlavy až k patě, celá její bytost se bouřila. Našla jediné slovo a švihla mu jím do tváře jako bičem:

"Ty babo!"

A odešla. Užaslý Mignon běžel za ní. Co s ní je? Zbláznila se? Tlumeným hlasem jí vysvětloval, že deset tisíc franků z jedné strany a patnáct tisíc z druhé dělá dohromady pětadvacet tisíc franků. Báječný obchod! Muffat ji určitě pouští, a od něho, od Mignona, je to pěkný výkon, že mu vyškubl ještě v poslední chvíli brk z křídla. Ale Róza zalykajíc se vztekem neodpovídala. Mignon ji tedy s opovržením nechal stát, ať se vzteká, hloupá ženská! A Bordenavovi, který se s

Faucherym a Muffatem vracel na jeviště, řekl:

"Podepišeme zítra ráno. Připravte si peníze."

Nana, kterou Labordette už zpravil o výsledku jednání, právě vítězoslavně scházela po schodech dolů. Hrála vznešenou dámu, nesla se jako královna, aby každého omráčila a dokázala těm idiotům, že když chce, žádná není tak nóbl jako ona. Ale tak tak že nevypadla z úlohy. Když ji Róza spatřila, vrhla se na ni a jen sípala:

"Však my se ještě setkáme... Dej si pozor, ještě spolu zúčtujeme, slyšíš!"

Nana byla tak překvapena tím nenadálým útokem, že už už si podpírala ruce v bocích, a otvírala ústa, aby Róze vyspílala špinavých cucht. Ale ovládla se, a přehánějíc flétnové zabarvení svého hlasu, řekla s gestem markýzy, která opatrně nakračuje, aby se vyhnula pomerančové slupce:

"Prosím? Ale vy jste šílená, má drahá!"

A půvabně se nesla dál, Róza odcházela z jeviště a za ní

Mignon, který svou ženu nepoznával. Clarissa jen zářila,

Bordenave jí přidělil úlohu Géraldiny. Fauchery zasmušile přecházel sem a tam, nemohl se odhodlat opustit divadlo, svůj kus si teď může dát za rámeček, přemýšlel, jak to spravit,

Ale tu přišla Nana, vzala ho za obě ruce, přitáhla si ho k sobě a ptala se ho, je-li skutečně tak hrozná. Však mu tu jeho hru nesní, a nakonec se musil smát, dala mu na srozuměnou, že by bylo hloupé, aby se s ní rozkmoťil pro své vztahy k

Muffatovým. Vypovídá-li jí paměť, je tu napověda, bude plnit divadlo, ostatně se v ní mýlí, uvidí, s jakým ohněm bude hrát.

Dohodli se, že autor přepracuje trochu úlohu vévodkyně a přidá Prulliérovi, Prulliére byl nadšen. Jedině Fontan se nepodílel na všeobecné radosti, kterou Nana s sebou tak přirozeně přinášela, chladně stál v žlutém světle plynové lampy, osvětlující ostrý profil jeho kozlí tváře, v póze člověka hluboko v sebe ponořeného. Nana k němu klidně přistoupila a podala mu ruku:

"Jak se máš?"

"Ujde to. A ty?"

"Moc dobře. Děkuji."

To bylo všechno. Vypadali, jako by se byli rozešli minulý večer u východu z divadla. Herci na jevišti čekali, ale

Bordenave oznámil, že se třetí jednání zkoušet nebude. Starý

Bose náhodou přišel přesně a teď odchází remcal: zbytečně je tady drží, ztrácí celé odpoledne. Všichni odešli. Dole na chodníku je oslepilo denní světlo, přimhuřovali oči, omámeni, jako by se byli po tři hodiny někde ve sklepě hádali v neustálém vypětí nervů. Hrabě, celý polámaný a v hlavě prázdný, vstoupil do kočáru s Nanou, Faucheryho odváděl Labordette a cestou ho utěšoval.

Premiéra Malé vévodkyně, k níž došlo za měsíc, byla pro

Nanu hotová katastrofa. Hrála ukrutně špatně, nos měla tak vysoko, že se diváci řehtali. Ani nepískali, jak se bavili.

Pronikavý smích Rózy Mignonové, jímž vítala ze své proscéniové lóže každé vystoupení své sokyně, byl vždycky signálem celému hledišti. To byla první Rózina pomsta. Však se také

Nana večer, když byla sama s roztrpčeným Muffatem, rozlítla:

"Všiml sis? Hotové spiknutí! To všechno je pustá žárlivost..."

Ach, kdyby věděli, jak na ně kašlu! Copak je potřebuju? Teď už ne... Heleď, sázím sto Ludvíků, že všichni ti, kdo se dnes bavili na můj účet, budou jednoho dne pokorně ležet u mých nohou a lízat prach z mých střevíců! ... Já jí ukážu velkou dámu, té tvé Paříži!"

DESÁTÁ KAPITOLA.

A tak se Nana stala velkou dámou, živou z hlouposti a mravní zkaženosti mužů, První Nevěstkou mezi všemi. Vyšvihla se náhle a jednou provždy, vystoupila na samy vrcholy prostopášného světa za šíleného víření statisíců a bezostyšného kramaření s krásou. Okamžitě kralovala mezi všemi nejdražšími.

Výklady byly plny jejích fotografií, četlo se o ní v tisku.

Když jela v kočáře po bulváru, dav se za ní obracel a vyslovoval její jméno s pohnutím lidu, jenž zdraví svou panovnici. A ona se ve vlajících toaletách jen vesele usmívala, modré oči, temná víčka a červeně nabarvená ústa ve stínu celých peřejí světlých kadeří. A div divoucí! Ta tlustá holka, tak neobratná na scéně, tak komická, když ze sebe dělala počestnou ženu, vystupovala před městem bez jakékoli námahy v úloze okouzující ženy.

S hadí ohebností, v rafinovaných, vybraně elegantních a jakoby bezděčných nedbalkách, s nervózní vznešeností čistokrevné kočky vzácné rasy, s aristokratickou neřestností, nádherná a odbojná, tak pokládala svou nohu na šiji Paříže, všemohoucí vládkyně. Udávala tón, velké dámy se jí snažily napodobovat.

Nanin dům tvořil nároží Villiersovy třídy a Cardinetovy ulice, v přepychové čtvrti, která právě v té době vznikala na nezastavěném terénu bývalé Monceauxké pláně. Dal si ho v renesančním slohu postavit mladý, prvními úspěchy opojený malíř, ale musil jej prodat ještě dříve, než na stěnách oschla omítka. Svérázným vnitřním uspořádáním a moderním, trochu hledaně originálním komfortem působil dojmem paláce.

Hrabě Muffat koupil malířův dům se vším zařízením, byl přeplněn uměleckými drobnostkami, překrásnými orientálními čalouny, starobylými kredencemi, velkými renesančními křesly: a tak se Nana rázem octla v bohatém zařízení uměleckého a s vybraným vkusem voleného nábytku, ve slohovém zmatku několika epoch. Protože jí však salón, který zabíral střed domu, nebyl k ničemu, převrátila brzy celý dům vzhůru nohama. V přízemí ponechala jen zimní zahradu, velký salón a jídelnu, v prvním poschodí zřídila vedle své ložnice a toaletního pokoje salónek. Postavena pojednou do prostředí rafinovaného přepychu, uplatnila svůj smysl pro eleganci, vkus pouliční holky vyrostlé na pařížské dlažbě, a architekt jen žasl nad jejími nápady. Ne, nepokazila příliš svůj palác, dokonce ještě pozdvihla okázalost bytového zařízení, jen tu a tam stopa sentimentálního nevkusy a křiklavé nádhery prozrazovala bývalou květinářku, která v roztoužení vzdychávala před výkladními skříněmi pasáží.

Vnější schodiště ze dvora do domu pokrýval pod velkou ochrannou stříškou koberecový běhoun, a už od vestibulu se šířila fialková vůně, těžké záclony uzavíraly vlahý vzduch.

Velké okno se světle žlutými a narůžovělými tabulemi vrhalo na široké schodiště bledé inkarnátové světlo. Dole před schody držel ze dřeva vyřezaný černoch stříbrný podnos plný navštívenek, čtyři polonahé ženy z bílého mramoru třímaly ve zdvižených rukou lampové stojany, bronzové sošky a čínské přepážkové vázy plné květin, divany se starými perskými přehozy a fotely se starodávnými potahy zaplňovaly vestibul, zdobily přestávky mezi schody a vytvářely v prvním poschodí jakousi předsíň, z níž nemizely pánské převlečníky a klobouky.

Těžké látky tlumily každý zvuk, na všem leželo bohabojné ticho, návštěvník jako by se byl octl v kapli, zbožné mrazení ho jímalo, v tichu za zavřenými dveřmi tušil tajemství.

Nana otvírala trochu přecpaný velký salón ve slohu Ludvíka

XVI, jen za slavnostních příležitostí, když přijímala návštěvy z Tuilerií nebo významné cizí osobnosti. Obvykle chodila dolů jen v době jídla, ve dnech, kdy obědvala sama, připadala si trochu jako ztracená v té vysoké jídelně s monumentální kredencí a goblény, i když vzácné porcelány a nádherné kusy starého stříbra působily vesele. Rychle se po jídle vracela nahoru a

žila si v prvním poschodí ve svých třech místnostech, v ložnici, toaletním pokoji a malém salóнку. Už dvakrát dala ložnici nově potáhnout, poprvé slézovým atlasem, podruhé modrým hedvábím s krajkovou aplikací, nebyla spokojena, zdálo se jí to fádňí, stále hledala a nic nenalezala. Na vycpaném loži, nízkém jako sofa, bylo za dvacet tisíc franků benátského hedvábí. Nábytek byl bílé a modře lakován a vykládán stříbrnými žilkami, všude ležely kožešiny z ledních medvědů, jeden vedle druhého, takže koberec pod nimi úplně mizel, byl to Nanin vrtoch, její extravagance: nemohla si odvyknout sedět na zemi, když svlékala punčochy. Zařízení malého salóнку vedle ložnice bylo obrazem zábavné směsice, ne beze stopy vynikajícího uměleckého vkusu, od čalounů ze světlerůžového hedvábí, barvou připomínajícího mdlou tureckou červeň a protkaného zlatými nitkami, odráželo se bezpočtu předmětů všech stylů a všech zemí, italské skříňky, španělské a portugalské truhlice, čínské figurky, japonský paraván v podivuhodně dokonalém provedení, dále majoliky, bronzy, krumplované hedvábí, křehké výšivky, fotely široké jako postel a pohovky hluboké jako alkovna vnášely do salóнку ovzduší mdlé nečinnosti a ospalého života serailu. Základním tónem bylo tu staré zlato rozpuštěné v zeleni a červení a nic kromě rozkošnických sedadel neukazovalo příliš na kokotu, jediné dvě pálené hlíny, žena v košili, jak si hledá blechy, a jiná, úplně nahá, jak zkouší chodit po rukách, nohy ve vzduchu, stačily vypálit salóнку cejch vrozené hlouposti. Dveřmi, které byly téměř stále otevřeny, bylo vidět do toaletního pokoje, celého z mramoru a zrcadlového skla, s bílou vanou, stříbrnými nádobami a mísami, se soupravami z křišťálu a slonoviny.

Protože záclony byly spuštěny, vládlo tam bělavé přitímní, jakoby dřímající v hřejivé fialkové vůni, v tom Nanině mámvivém parfému, jehož byl celý dům plný až na dvůr.

Velikou starostí bylo, jak sehnat služebnictvo. Byla tu arci

Zoe, holka slepě věřící v Naninu šťastnou hvězdu, už celé měsíce, spoléhajíc bezpečně na svůj čich, klidně čekala, až se její paní takto náhle vyšvihne. Teď slavila triumf, dělala paní domu, pamatujíc přitom na stará kolena, ač madame sloužila co nejpoctivěji. Ale komorná sama už nestačila. V domě musil být vrchní správce, kočí, domovník, kuchařka. Pak bylo třeba zařídit stáje. Tu se zase osvědčil Labordette, obstarával za hraběte všechny nepříjemné pochůzky. Vyjednal nákup koní, běhal po kočárnících, a vůbec řídil vkus mladé ženy, bylo jí často vidět u dodavatelů zavěšenou v jeho rámě. Labordette přivedl dokonce i služebnictvo. Byli to kočí Karel, velký chlapík, který naposled sloužil u vévody de Corbreuse, načesaný a usměvavý maitre d'hôtel Juliem a pak manželská dvojice: kuchařka Viktorína a domovník František, zároveň sluha, který v krátkých kalhotách a napudrovaný přijímal v Nanině světlemodré livreji se stříbrnými prýmký návštěvy ve vestibulu. Všecko bylo knížecky parádní a bezvadné.

Do dvou měsíců byl dům v pořádku a stálo to přes tři sta tisíc franků. Ve stájích bylo osm koní a v kolnách pět kočárů, jeden z nich, landaur samé stříbro, stal se na čas středem pozornosti celé Paříže. A uprostřed toho bohatství se Nana zařizovala a razila si cestu do společnosti. Hned po druhé repríze

Malé vévodkyně opustila divadlo a nechala Bordenava na holičkách, tomu znovu hrozil úpadek, neboť peníze od hraběte se brzy rozkutálely. Hořkost z neúspěchu však v ní zůstala, právě tak jako naučení z Fontana, odpovědnost za jeho darebáctví svalovala na všechny muže. Teď už tak hned nenalítne říkala si, dostala za vyučenou. Ale myšlenky na pomstu neměly v jejím ptačím mozku dlouhé trvání, vytrácely se, jakmile přešel záchvat zlosti. Nepomíjivé

byly jiné její rysy: stále živá chuť utrácet, hluboce zakořeněné pohrdání mužem který platí, nenasytná choutka hltat a ničit, pocit pýchy ze zkázy milence.

Především se postarala, aby hrabě cítil pod nohama pevnou půdu. Přesně určila tvářnost a povahu jejich styků. Muffat jí dával - nepočítaje dary - měsíčně dvanáct tisíc franků a žádal za to naprostou věrnost. Nana přísahala věrnost. Ale vyžadovala ohledy, vyhradila si neomezenou svobodu ani domu, naprosté respektování svých přání. Bude moci každý den přijímat své přátele, hrabě sám k ní bude chodit jen v přesně stanovených hodinách prostě k ní bude mít naprostou důvěru. A když pln žárlivého nepokoje váhal, zatvářila se důstojně a buď hrozila, že mu všechno vrátí, nebo přísahala při hlavě malého Ludvíčka. To snad mu stačí, ne? Kde není úcta, není ani láska. Než uplynul měsíc, Muffat ji respektoval.

Chtěla však víc, a také toho dosáhla. Byla na něj záměrně hodná, jen aby s ním mohla točit. Když přicházel ve špatné náladě, snažila se ho povyrazit, vyzpovídala ho z toho, co se mu přihodilo, a pak mu radila. Začala se zajímat o jeho rodinné starosti, o jeho ženu i dceru, o jeho záležitosti srdeční i peněžní, byla rozumná, plná smyslu pro spravedlnost a počestnost. Jen jednou se nechala unést zlostí, když se jí svěřil, že

Daguenet bezpochyby požádá o ruku jejich Estelky. Od té doby totiž, co se hrabě vydal s Nanou do lidských řečí,

Daguenet pokládal za správné přerušit s ní všechny styky, s takovou mrchou, říkal, a zaklínal se, že vyrve svého budoucího tchána z jejích spárů. Na oplátku nenechala Nana poctivý chlup na svém bývalém Mimi: je to děvkař, promarnil jmění s lehkými ženštinami, není v něm kouska mravnosti, peníze sice nebere ale žije na útraty jiných a platí tu a tam jen kytici nebo oběd a protože se zdálo, že hrabě tyto jeho vlastnosti omlouvá řekla bez obalu, že ji Daguenet měl, a uvedla hnusně podrobně jakou hloupost, a ona, Zoe, ji musila nosit. Muffat zbledl jako křída. O Daguenetovi se už nemluvilo. To ho snad odnaučí být nevďečný!

Zatím však v době, kdy dům nebyl ještě úplně zařízen bylo to jednou večer, když Nana zahrnula Muffata neobyčejně slavnostními přísahami věrné lásky - podržela u sebe hraběte

Xaviera de Vandevres, který se jí už čtrnáct dní dvořil, vytrvale ji navštěvoval a zahrnoval květinami. Nana mu povolila ne z nějaké chvilkové zamilovanosti, ale spíše proto, aby sama sobě dokázala, že je svou paní. Teprve nazítří, když za ni

Vandevres zaplatil účet, s nímž nechtěla jít na hraběte, pomyslila na zřetel praktický. Dostane z něho měsíčně takových osm deset tisíc franků, to je přece pěkné kapesné. A tak utrácel

Vandevres v zimničním chvatu zbytek svého jmění. Koně a Lucy pohltili tři statky, Nana teď pozře poslední zámek u Amiensu a jen se olízne, zrovna jako by se už nemohl dočkat, až rozhází všechn svůj majetek, i trosky té staré věže, kterou vystavěl jeden Vandevres za Filipa Augusta, posedla ho touha vidět, jak se všechno hroutí, a zalíbila se mu myšlenka nechat poslední dukátky starobylého rodu Vandevresů v ruce té holky, o níž se ucházela celá Paříž. I on přijal

Naniny podmínky, naprostou nezávislost a důkazy přízně jen v pevně stanovených dnech, jeho vášeň však nebyla tak naivní, aby vyžadoval přísahy. Kdežto Muffat neměl o ničem ani tušení, Vandevres věděl všechno, nikdy se však o ničem nezmínil ani nejmenší narážkou,

dělal nevědomého se skeptickým úsměvem světáka, který nežádá nemožné, jen když má své hodiny a Paříž o tom ví.

Pak už byl Nanin dům zařízen dokonale. Služebnictvo bylo úplné, ve stájích, v kuchyni, v ložnici. Otěže vlády držela

Zoe, věděla si rady i v zapeklitých a nenadálých situacích, všechno bylo zmechanizováno jako ve velké správní kanceláři, režie fungovala tak přesně, že v prvních měsících nedošlo k žádné srážce ani zmatku. Ale madame dělala Zoe hlavu svou nevázaností, zbrklostí a paličatostí. Znenáhla však Zoe slevovala ze své horlivosti, všimla si totiž, že vždycky nejvíce vytěžila z takových situací, když se Nana octla v kaši, když provedla nějakou hloupost, a ona, Zoe, ji musila napravovat. Tehdy dary jen přšely, lovila ludviky v kalných vodách.

Jednou ráno, když byl Muffat ještě v ložnici, Zoe uvedla toaletního pokoje pána, který se celý třásl. Nana se tam právě převlékala.

"Hleďme, Zizi!" řekla překvapená mladá žena.

Byl to skutečně Jiří. Ale když ji viděl v košili, s hřívou zlatých vlasů na holých ramenech, vrhl se jí kolem krku, tiskl ji k sobě a zasypával polibky. Polekaně se bránila, a tlumíc hlas, zadržovala:

"Dost, dost, je tu hrabě! Měj přece rozum... A vy, Zoe, zbláznila jste se? Odved'te ho. Schovejte ho dole, pokusím se tam přijít."

Zoe musila Jiřího vystrčit. Jakmile Nana mohla, šla do jídelny a oba je hubovala. Zoe byla dotčena, myslila, že se madame zavděčí! Pak rozmrzele odešla. Jiří se díval na Nanu a té se až oči zalily slzami, když viděla, jak je šťasten, že ji zase vidí.

Je konec, říkal, těm ošklivým dnům, matka je přesvědčena, že už dostal rozum, a dovolila mu opustit Blahost, hned na nádraží si vzal drožku, aby co nejdříve mohl obejmout svou milovanou. Říkal, že od nynějška budou spolu, jako tam v ložnici na Mike, když na ni čekával zutý. Při vyprávění měl nepokojné ruce, po tom krutém ročním odloučení nemohl odolat touze dotýkat se jí, zmocnil se jejích rukou, vnikl do širokých rukávů županu a dostal se až nahoru.

"Ještě pořád máš ráda svého hošánka?" ptal se svým dětským hlasem.

"To víš, že ho mám ráda!" odpověděla Nana a rychlým trhnutím se mu vymkla. "Ale jak můžeš tak zčistajasna vpadnout do domu? ... To víš, nejsem volná. Musíme být hodní."

Jiří, který vystoupil z drožky celý blažený, že se konečně po tak dlouhém čekání naplní jeho touha, ani si nevšiml prostředí, do něhož vstoupil. Teď teprve si uvědomil, jak je všechno jiné. Rozhlížel se po skvělé jídelně s vysokým, bohatě zdobeným stropem, s goblény a polici samé stříbro.

"Ach ano," řekl smutně.

Naznačila mu, že nikdy nesmí chodit ráno. Odpoledne od čtyř do šesti, chce-li, v té době přijímá. Ale když nic nežádal a jen se na ni prosebně a tázavě díval, i ona ho políbila na čelo a byla k němu laskavá.

"Buď hodný, udělám, co budu moci," řekla tiše.

Po pravdě však už o něj ztratila všechny zájem. Jiří je roztomilý chlapec, chtěla by ho mít kamarádem, nic víc. Ale když chodil každý den ve čtyři hodiny a vypadal stále tak nešťastně, povolovala mu, schovávala ho po skříních, a tak mohl stále sbírat drobtý ze stolu její krásy. Už ani neopouštěl dům, zdomácněl tu jako pejsek Chvostík, oba stále v sukních své velitelky, majíce něco z ní, i když bývala s jiným, a chytajíce náhodné kousky cukru nebo něžnosti, když byla sama a nudila se.

Paní Hugonová se patrně dověděla, že její syn znovu upadl do osidel té špatné ženy, neboť přispěchala do Paříže a obrátila se na svého druhého syna, na nadporučíka Filipa, tehdy posádkou ve Vincennes, aby zakročil. Jiří, který se svému staršímu bratru vyhýbal, upadl v zoufalství, bál se násilného zásahu, a jak ve své zamilovanosti a nervozitě přetékal sdílností, která mu nedovolovala, aby si něco nechal pro sebe, brzy neuměl s Nanou mluvit o ničem jiném než o svém velkém bratru, silném a všeho schopném chlapíku.

"Chápeš," vysvětloval, "mamá k tobě nepůjde, ale může poslat bratra... Jistě sem pro mě pošle Filipa."

Když to říkal poprvé, Nana se cítila velmi dotčena. Řekla suše:

"To bych se na to podívala! Nadporučík nenadporučík,

František s ním vyrazí dveře, a jak!"

Když se pak chlapec v hovoru stále a stále vracel k svému bratru, začala se nakonec o Filipa zajímat. Do týdne ho znala od hlavy až k patě, věděla, že je veliký, velmi silný, veselý, trochu hrubý, a znala i diskrétní podrobnost: ruce má chlupaté, na rameni znamínko. Obraz muže, kterého měla vykázat z domu, plnil do té míry její mysl, že jednoho dne zvolala:

"Poslyš, Zizi, ten tvůj bratr nějak nejde... Je to asi pěkná baba!"

Nazítří, když byl Jiří sám s Nanou, objevil se František, může-li madame přijmout nadporučíka Filipa Hugona. Jiří zbledl a bleptal:

"Myslil jsem si to, mamá o tom ráno mluvila."

A zapřísahal mladou ženu, aby vzkázala, že ho nemůže přijmout. Ale rozkurážená Nana už povstávala a řekla:

"Pročpak? Ještě by si měl, že se ho bojím. K smíchu ...

Františku, ať ten pán čtvrt hodiny počká v salóne. Pak ho uvedete."

Už si ani nesesla, horečně chodila od zrcadla na krbu k zrcadlu visícímu nad italskou skříňkou, pokaždé se na sebe podívala, zkoušela úsměv, zatímco bezvládný Jiří se klepal na pohovce při pomyšlení na scénu, k níž se schylovalo. Nana v chůzi pronášela krátké věty:

"To ho uklidní, chlapečka, když bude čtvrt hodiny čekat..."

A pak, jestli si myslí, že přišel k nějaké děvce, salón mu otevře oči, ten asi čumí... No jen si všechno pořádně prohlédni, přítelíčku. Žádný šmejd, to tě naučí respektovat řádnou osobu.

Mušské je nejlépe držet pěkně na dištanc... Co? Už je to čtvrt hodiny? Ne, sotva deset minut. Ach, to máme ještě času!"

Nevydržela na jednom místě. Když uplynulo čtvrt hodiny, poslala Jiřího pryč, musil dát čestné slovo, že nebude poslouchat za dveřmi, to by bylo neslušné, jakpak, kdyby to vidělo služebnictvo. Když Zizi odcházel, odvážil se jí připomenout přiškrceným hlasem:

"To víš, je to můj bratr..."

"Neboj se," odpověděla důstojně, "bude-li zdvořilý, budu i já zdvořilá."

František uvedl Filipa Hugona. Nadporučík byl v civilu.

Jiří nejdříve, poslušen Naniných příkazů, šel po špičkách na druhou stranu ložnice. Ale hlasy ze salónku ho zastavily, váhal, pln úzkosti, že se sotva na nohou držel. Představoval si katastrofu, facky, něco strašlivého, co ho navždycky rozloučí s Nanou. A tak nemohl odolat, vrátil se a přitiskl ucho ke dveřím. Slyšel velmi špatně, tlusté závěsy tlumily zvuk. Přece však postihl několik Filipových slov, byly to tvrdé věty, ozývala se v nich slova dítě, rodina, čest. Srdce mu mocně bilo v úzkostném očekávání, co odpoví jeho milovaná Nana, v uších mu temně hučelo. Jistě od ní uslyší nějaké to "vy mizero jeden!" nebo "vlezte mi na záda, tady poroučím já!". Ale nic se neozývalo, Nana ani nehlesla, jako by tam uvnitř byla umřela.

Brzy se ztišil i hlas jeho bratra, takže Jiří už vůbec nerozuměl, co se povídá. Pojednou však zaslechl zvláštní zvuk a jeho úžas se dovršil: Nana vzlykala. Chvíli nevěděl: má utéci nebo se vrhnout na Filipa? Ale právě v tom okamžiku vstoupila do ložnice Zoe a on odešel ode dveří hanbě se, že byl přistižen.

Zoe klidně skládala do skříně prádlo, kdežto Jiří mlčky a nepohnutě opíral čelo o okenní tabuli, šířán nejistotou. Po chvílce mlčení se Zoe zeptala:

"To je u madame váš bratr?"

"Ano," odpověděl stísněně.

Znovu nastalo ticho.

"Dělá vám to starosti, pane Jiří, vidíte?"

"Ano," opakoval zase tak rozpačitě a v jeho hlase bylo utrpení.

Zoe neměla naspěch. Skládala krajky a zvolna řekla:

"To je zbytečné... Madame to srovná."

To bylo všechno, víc spolu nemluvili. Ale Zoe zůstala v ložnici. Dobrou čtvrt hodinu se tam otáčela a neviděla, jak vzrůstá zoufalství toho dítěte, jak mu tíseň a strach vyhánějí z tváří všecku krev. Díval se úkosem směrem k salónku. Co tam jen tak dlouho dělají? Možná, že Nana ještě stále pláče. Ten surovec ji tam jistě bije. Když konečně Zoe odešla, běžel ke dveřím a znovu poslouchal. A zůstal jako omráčený, jistě ho šálí smysly, slyšel náhlé projevy veselosti, něžný šepot, přitlumený chichot ženy, když ji někdo lechtá. Téměř hned nato doprovodila

Nana Filipa na schody a tam se srdečně a přátelsky rozloučili.

Když se Jiří osmělil vstoupit do salónku, mladá žena stála před zrcadlem a dívala se na sebe.

"Tak jak..." zaraženě nakouzl otázku.

"Co tak jak?" opáčila a ani se neotočila.

Pak dodala nedbale:

"Co jsi mi to, prosím tě, napovídal o svém bratru? Vždyť je to roztomilý člověk!"

"Všecko je tedy v pořádku?"

"Samo sebou, že je všechno v pořádku... Co máš pořád?"

"Snad jsme se měli poprat, ne?"

Jiří stále nechápal. Zajímavě řekl:

"Zdalo se mi, že slyším... Neplakala jsi?"

"Já? Plakat?" zvolala a změřila si ho, "to se ti něco zdálo!"

"Proč bych měla plakat?"

A když mu zahrála, že neuposlechl a špicloval za dveřmi, nešťastný hoch byl celý popletený. Protože se i pak na něj mračila, úlisně lezl ke křížku, chtěje vědět, co bylo.

"Můj bratr tedy..."

"Tvůj bratr poznal ihned, koho má před sebou ... Chápej, kdybych byla lecjaká děvka, byl by jeho krok na místě, kvůli tvému mládí a dobrému jménu rodiny. Ach, já chápu takové city... Ale jemu stačilo jen mrknout a hned se choval jako člověk, který ví, co se sluší a patří ... A tak už neměj obavy, všechno je v pořádku, tvou maminku uklidní."

A se smíchem dodala:

"Ostatně ho uvidíš... Pozvala jsem ho, zas přijde."

"Ach, zas přijde," opakoval hoch bledna.

Víc neřekl a o Filipovi se už nemluvílo. Strojila se ven a

Jiří se na ni díval velkýma smutnýma očima. Jistě byl rád, že to tak dopadlo, protože než roztržku s Nanou, to raději smrt, ale srdce mu svírala nejasná tíseň, skrytá bolest, kterou neznal a o níž si netroufal mluvit. Nikdy se nedověděl, čím Filip uklidnil matku. Ale za tři dny se vrátila spokojeně na

Blahost.

Ten večer se Jiří u Nany zachvěl, když slyšel, jak František ohlašuje nadporučíka. Filip byl veselý, samý žert, a jemu vyčínil, že je kluk nerozumná, provedl darebačenu, ale on,

Filip, zamhouřil oko, ztoho se nestřílí. Jiří seděl se srdcem stísněným, neodvažoval se už ani pohnout a při nejmenším slovíčku se červenal jako holčička. Filip byl o deset let starší a nikdy si nebyli kamarády, Jiří se ho bál jako syn otce, a otcí se přece nesvěřují milostné plotky. S pocitem studu a nevolnosti viděl, jak je ten zdravím kypící člověk v Nanině přítomnosti nenucený, směje se na plná ústa, překypuje veselím a pohodou.

Když se však bratr brzy začal objevovat u Nany každý den,

Jiří si nakonec zvykal. Nana zářila. Pro ni, která se po krk brodila v kalu záletného života, byl Filip posledním kusem zařízení, drže na odív vystavovanou akvizicí v domě nabitým muži a nábytkem až k prasknutí.

Jednou odpoledne, když už tam byli Hugonové, přišel hrabě Muffat mimo určenou hodinu. Avšak když mu Zoe oznámila, že madame má známé, s diskrétností galantního muže odmítl jít dál. Odešel, a když se pak objevil večer, Nana ho přivítala s chladným vztekem uražené ženy.

"Pane hrabě," řekla, "nezavdala jsem vám žádnou příčinu k tomu, abyste mě urážel... Až zase přijdete a já budu doma, prosím, abyste vstoupil jako kdokoli jiný. Rozuměl jste?"

Hrabě jen otvíral oči a ústa.

"Ale má drahá..." pokoušel se vysvětlovat.

"Snad proto jste nešel dál, že jsem měla návštěvu! Ano, byli u mne muži. Co si myslíte, že s nimi provádím? ... Chová-li se muž jako diskrétní milenec, jen ženu ostouzí, a já nechci být ostouzena!"

Nechala se pořádně prosit, než mu odpustila. V hloubi srdce byl nadšen. Takovými scénami ho udržovala v povolnosti a důvěřivosti. Už dávno se musil smířit s přítomností

Jiřího, říkala, že je s tím chlapcem zábava. Pak ho přiměla obědovat s Filipem a hrabě byl velmi roztomilý, po obědě si vzal mladého muže stranou a vyptával se, jak se daří matce.

Od té doby patřili oba Hugonové, Vandeuvres a Muffat zcela nepokrytě k domu a tiskli si při setkání ruce jako staří známí. Bylo to pohodlnější. Jen Muffat se raději příliš neukazoval a

choval se obřadně jako cizí člověk, který jen tu a tam přichází na oficiální návštěvu. V noci, když Nana seděla na medvědích kožešinách a svlékala si punčochy, mluvil přátelským tónem o těch pánech, zejména o Filipovi, který je zosobněná příměst, říkal.

"To je pravda, jsou hodní," souhlasila Nana, která si na zemi převlékala košili. "Jenže, to víš, vědí, kdo jsem..."

Slovíčko, a ukážu jim dveře!"

Avšak uprostřed všeho přepychu svého knížecího dvora se

Nana k smrti nudila. Mužů jí nechybělo, mohla mít každou minutu v noci jiného, a peníze se válely i v zásuvkách toaletního stolku mezi hřebeny a kartáči, ale to ji už neuspokojovalo, cítila někde nějaké prázdno, nějakou díru, musila zívát.

Život jí plynul v naprosté nečinnosti a dni byly zoufale stejné, jeden jako druhý. Zítřek pro ni neexistoval, byla živa jako pták: o jídlo je postaráno a přespávat se může na nejbližší větvi. Jista, že ji někdo nakrmí, celý den se jen povalovala, prstem nehnula, podřimujíc v tom věčném lenošení a klášterní odloučenosti, jako uzavřená do svého nevěstčího řemesla.

Protože opouštěla dům jen v kočáře, pomalu si odvykala chodit. Ožívaly v ní záliby malé holky, celý den se jen mazlila se svým pinčlem, marnila čas v hloupých zábavách a všechno bylo jen čekání na mužského, když přišel, podvolovala se mu s liknavou úslužností, a uprostřed této mravní zpustlosti starala se jen o svou krásu, stále byla jen před zrcadlem, koupala se, celá se postříkovala voňavkami a byla pyšná, že se může bez uzardění kdykoli a před kýmkoli svléci do naha.

Ráno vstávala v deset hodin. Její dlouhosrstý skotský pinčl jí olizoval tváře a tím ji probouzel. Pak si s ním pět minut hrála a pes jí rejdlil po rukou a stehnech, což plnilo nelibostí hraběte Muffata: není vhodné, aby zvíře takto strkalo nos pod pokrývku. Tak byl Chvostík první tvor mužského pohlaví, na nějž hrabě žárlil. Nana pak odcházela do toaletního pokoje a koupala se. K jedenácté hodině přicházel Francis a trochu jí upravil účes, jen prozatím: k hlavnímu a složitějšímu česání docházelo až odpoledne. Protože Nana hrozně nerada jedla sama, snídala s ní skoro vždycky paní Maloirová, ráno se vynořovala ve výstředních kloboucích ze svého neznáma a večer se vracela do záhad svého života, o nějž se ostatně nikdo nezajímal. Nejhorší však byly dvě nebo tři hodiny mezi snídaní a strojením. Zpravidla vyzvala svou starou přítelkyni na partii bulky, někdy četla Figara, kde ji zajímaly divadelní zprávy a novinky ze společnosti, někdy dokonce otvírala i knihu a velmi si zakládala na tom, že se zajímá o literaturu. Až skoro do pěti hodin jí trvalo strojení. Tu se teprve probouzela z dlouhé ospalosti: buď si vyjížděla v kočáře nebo přijímala celý dav mužů, často večerela ve městě, pozdě chodila spát, ráno pak příštího dne vstávala se starým pocitem únavy, začínala věčně stejné dny a tak stále kólem dokola.

Velkým vyražením jí bývaly cesty k tetě do Batignolles za

Ludvíčkem. Někdy si na něj celých čtrnáct dní ani nevzpomněla, pak najednou ji popadla zuřivá touha po něm, letěla tam pěšky a přicházela skromná a něžná, jak se sluší na hodnou matku, přinášela dárky jako do nemocnice, tetě šňupavý tabák, dítěti pomeranče a suchary, nebo přijížděla ve svém landauru, když se vracela z Lesíka, v toaletách, jejichž elegance

působila v zastrčené ulici hotové pozdvižení. Teď, když se neteř vyšvihla tak vysoko, paní Leratová pukala ješitností. Ve

Villiersově třídě se ukázala málokdy, okázale prohlašovala, že tam není její místo, ale ve své ulici slavila triumfy, šťastna, když mladá žena přijížděla v šatech za čtyři nebo pět tisíc franků, celý příští den pak ukazovala dary a omračovala sousedky astronomickými ciframi. Nejčastěji si Nana vyhrazovala pro rodinu neděli, když ji na ten den zval Muffat, odmítala s úsměvem městské paničky: nemůže, obědvá u tety, jde navštívit své dítě. A ke všemu byl ten mladý muž, Ludvíček, stále nemocen. Šlo mu už na třetí rok a to by už měl být nějaký chlapík! Ale měl na šíji ekzém a teď ještě mu začalo téci z uší, takže byly obavy z kostižeru. Když Nana viděla, jak je bledý a nedomrlý, když viděla žluté skvrny na chabé kůži, zvažněla, ale především žasla, jak je to možné. Co jen může být jejímu drahouškovi, že tak špatně vypadá? Ona, jeho matka, je přece tak zdravá!

Ve dnech, kdy se Nana nezabývala svým dítětem, upadala do hlučné jednotvárnosti svého života: projíždky v Lesíku, premiéry, obědy a večere ve Zlatém domě nebo v Anglické kavárně, návštěvy zábavních podniků, kam se hrnou lidé, taneční síň Mabille, přehlídky, dostihy. A přesto v ní pevně tkvělo prázdno z vědomí toho ničemného nicnedělání, z něhož dostávala něco jako žaludeční křeče. Přes všechny ty ustavičné milostné spády, kterých měla plnou hlavu, rozpínala ruce v pocitu bezmezného únavy, jakmile byla sama. Okamžitě ji skličovala samota, ten věrný obraz její vlastní pustoty a nudy. Rázem propadala chmurné náladě, ona, jejíž řemeslo i povaha byly tak plné veselí, a shrnovala svůj život do výkřiku, který se jí ustavičně vracel mezi dvojím zívnutím na rty:

"Ach bože, jak mi jsou ti mužští protivní!"

Jednou odpoledne, když se vracela z koncertu, zpozorovala na chodníku Montmartreské ulice ženu v sešmajdaných střevících, špinavých sukních a v klobouku rozmáchaném dešti. Okamžitě ji poznala:

"Zastavte, Karle!" vzkřikla na kočího.

A zavolala:

"Sametko! Sametko!"

Chodci se obraceli, celá ulice se dívala. Sametka přistoupila ke kočáru a ještě se zamazala o kola.

"Jen si přisedni, má milá," řekla klidně Nana, kašlajíc na lidi.

A tak ji znovu sebrala z ulice, odjížděly v světlemodrém landauru sedíce vedle sebe, Sametka odporně špinavá, Nana v perlově šedivém hedvábí s pravými chantilly, ulice se usmívala neotřesitelné důstojnosti kočího.

A od toho dne měla Nana vášeň, která plnila všechny její dny. Měla svou neřest, Sametku. Ta, ubytovaná v domě na

Villiersově třídě, umytá a přistrojená, celé tři dny vyprávěla, jak se jí vedlo v Saint-Lazare, jaké tam měla opletačky se sestrami a s policií, tou holotou, která jí dala na seznam.

Nana se rozhořčovala, těšila ji a přísahala, že ji ze seznamu dostane, kdyby osobně měla jít k samému ministrovi. Zatím že nehoří, u ní ji přece nebudou hledat. A tak počala oběma ženám odpůldne něžného miliskování, lichotek a výbuchů smíchu tlumených polibky. Pokračovaly v milostných pletkách, které přerušila policie, když vnikla do hotýlku v Lavalově ulici, zpočátku jakoby žertem. Ale jednoho krásného dne žerty přestaly. Nana, která kdysi u Laury cítila ošklivost, teď chápala. Byla z toho celá rozrušená, zrovna zuřivá, tím spíše, že čtvrtého dne ráno Sametka pojednou zmizela. Nikdo ji neviděl odcházet. Pláchla v nových šatech, potřebovala čistý vzduch, zastesklo se jí po milovaném chodníku.

Toho dne se v domě na Villiersově třídě strhla bouře tak hrozná, že všechno služebnictvo jen věšelo hlavu, nikdo si netroufal ani pípnout. Nana div nenabila Františkovi, že se nepostavil do dveří, aby Sametce zabránil v útěku. Přece se však snažila držet na uzdě a spílala Sametce špinavých děvek, podruhé ji ani nenapadne sbírat z bláta ulice takový drek!

Odpoledne se zavřela a Zoe slyšela, jak madame pláče. Večer najednou poručila zapřahat a jela k Lauře. Napadlo ji, že najde

Sametku u stolu v ulici Mučedníků. Ne že by měla v úmyslu odvézt si ji zpátky k sobě, ne, nafackovat jí chtěla: A skutečně,

Sametka večeřela u malého stolečku s paní Robertovou. Když spatřila Nanu, dala se do smíchu. Nana, ač hluboce zraněna, neudělala žádnou scénu, byla naopak velice mírná a smířlivá.

Platila šampaňské, opila pět nebo šest stolů, a když byla paní

Robertová na záchodku, Sametku si odvedla. Teprve ve voze ji kousala a hrozila, že ji podruhé zabije.

A tak to chodilo stále kolem dokola. Dvacetkrát utekla

Sametka, znuděná dobrým bydlem, z domu a dvacetkrát se

Nana vydala s rozběsněnou tváří tragédky v úloze klamané ženy za tou vrtošivou poběhlicí. Prohlašovala, že paní

Robertové napohlavkuje a jednoho dne snila dokonce o souboji, jedna z nich je na světě zbytečná. Když teď jela obědvat k

Lauře, věšela na sebe všechny své diamanty a někdy přiváděla

Luizu Violainovou, Marii Blond a Tatan Néné, které se rovněž jen blýskaly. A v přihoustlém vzduchu a žlutavém světle plynových hořáků těch tří mizerných lokálů vystavovaly na odiv svůj přepych, celé šťastné, že mohou omračovat ty ubohé holčičky z tamější čtvrti, po obědě je pak brávaly s sebou.

V těch dnech líbala usněrovaná a sádlem jen svítící Laura své zákaznice s tváří ještě mateřštější než obvykle. Sametka však, ta děvka s modrýma očima a panenskou tváří, zachovávala uprostřed toho řádění klid. Nechala se kousat, bít a smýkat oběma soupeřkami a říkala jen, že je to od nich hloupé, bylo by lépe, kdyby se dohodly. Fackovat ji, to není k

ničemu, nemůže se přece rozpůlit, i když má dobrou vůli vyjít s každým. Nana ji však zahrnula takovou něžností a tolika dary, že nakonec zvítězila, paní Robertové pak, aby se pomstila, psala milencům své sokyně hrozná anonymní dopisy.

Už po nějakou dobu ukazoval hrabě Muffat zachmuřenou tvář. Jednou ráno s velkým vzrušením předložil Naně anonymní dopis, který ji hned v prvních slovech obviňoval, že klame hraběte s Vandeuvresem a oběma Hugony.

"To je lež! To je lež!" vzkřikla energicky a tónem neobyčejně upřímným.

"Můžeš přísahat!" zeptal se Muffat, kterému se ihned ulevilo.

"Ó, při čem chceš ... Heleď, při hlavě mého dítěte!"

Ale dopis byl dlouhý. Odhaloval v dalších řádcích bez jakéhokoli ubrousku její styky se Sametkou. Když dočetla, usmála se.

"Tak teď vím, odkud fouká vítr," řekla prostě.

A když Muffat žádal, aby i toto obvinění prohlásila za lež, řekla klidně:

"Tohle se tě, můj drahý, netýká... Proč by tě to mělo trápit?"

Nic nezapírala. A když se hrabě bouřil, jen krčila rameny.

Spadl z měsíce? To se dělá všude, a jmenovala své přítelkyně, zaklínala se, že dámy z nejvyšších kruhů nejsou jiné. Podle jejích slov byla to věc všední a zcela přirozená. Co není pravda, není pravda, viděl před chvilkou, jak rozhořčeně odmítla lež o Vandeuvresovi a Hugonech. Ano, kdyby to bylo pravda, měl by právo ji uškrtit. Ale proč by mu lhala ve věci tak bezvýznamné? A znovu se ptala:

"Proč by tě to mělo trápit?"

A když výstup pokračoval, udělala mu drsně konec:

"Ostatně, můj drahý, když se ti to nelíbí, nic prostšího..."

Dveře jsou otevřeny... Tak! Mě je třeba brát, jaká jsem."

Sklopil hlavu. Vlastně ho její přísahy plnily štěstím. A ona vidouc, jakou má nad ním moc, už ho od té doby nešetřila.

A tak se Sametka usadila v domě naprosto zjevně tak jako pánové. Vandeuvres věděl i bez anonymních dopisů, jak se věci mají, žertoval, vyhledával žárlivé potyčky se Sametkou,

Filip a Jiří se k ní chovali kamarádsky, tiskli si s ní ruce a dovolovali si neomalené žertíky.

Jednou, když ta poběhlice zase pláchla, Nana se za ní vypravila do ulice Mučedníků, seděla sama u stolu, neboť

Sametka tam nebyla, a zažila neočekávanou příhodu: v lokále se objevil Dagueneť. Ačkoli už vedl řádný život, občas přece jen přicházel, když touha po neřesti byla příliš silná, doufal, že se v té předměstské pařížské špelunce nesetká se žádným známým.

Nanina přítomnost ho také, zdálo se, zprvu tísnila. Ale nebyl člověk, který hned troubí k ústupu. S úsměvem k ní přistoupil a zeptal se, zdali mu madame laskavě dovolí přisednout. Vidouc, že se posmívá, Nana si nasadila masku vznešené upjatosti a suše odpověděla.

"Posaďte se, kam chcete, pane. Je to veřejná místnost."

Rozhovor započatý v tomto tónu byl všelijaký. Ale už při zákusku toho Nana měla dost, hoříc touhou po triumfu, opřela se lokty o stůl a začala mu zase tykat:

"Tak co dělá tvůj sňatek, chlapečku, je to nadějně?"

"Ne valně," přiznal se Dagueneť.

Skutečně, když už se chystal požádat o Estelčinu ruku, vycítil u hraběte takový chlad, že se z opatrnosti zdržel. Zdálo se mu, že by pohořel. Nana se na něj upřeně dívala jasnými očima, bradu v dlaních, kolem rtů jí hrál ironický úsměv.

"Tak já jsem teda mrcha," pokračovala pomalu, "a budoucí tchán se musí vyrvat z mých spárů... Opravdu, na tak chytrého mladíka je to hodně hloupé! Prosím tě! Chceš mě pomlouvat u muže, který mě zbožňuje a všechno mi řekne! ... Poslechni, co ti říkám: oženíš se, budu-li chtít, chlapečku."

Už chvíli mu to bylo jasné a zrál v něm jako nejlepší řešení záměr podrobit se. Ale ještě stále zachovával žertovný tón, neboť nechtěl, aby došlo k vážnému jednání, navlékl si rukavice a ve vsí formě požádal Nanu o ruku slečny Estelky de

Beuville. Nana se nemohla zdržet smíchu, jako by ji někdo lechtal. Och ten Mimi! Jeden se na něj nemůže dlouho zlobit.

Za velké úspěchy u dam děkoval Dagueneť svému lahodnému hlasu, hlasu neobyčejné hudební čistoty a měkkostí, pro nějž mu holky přezdívaly Sametová pusa. Žádná neodolala tenatům toho melodického kouzla. Byl si vědom této své moci a nekonečným zurčením svých slov, vypravuje, co mu slina na jazyk přinesla, skolébal Nanu do stavu snění. Když odcházeli z jídelny, byla celá růžová, chvěla se na jeho paži, znovu si ji dobyl. Protože bylo krásně, poslala kočár domů, doprovodila ho pěšky až k domu a šla s ním ovšem nahoru.

Když se pak za dvě hodiny oblékala, zeptala se ho:

"Poslyš, Mimi, ty o ten sňatek stojíš?"

"Pane na nebi!" odpověděl, "mohu udělat něco lepšího?"

Víš přece, že jsem na huntě."

Zavolala na něj, aby jí zapnul střevice. A po chvíli ticha pokračovala:

"Můj bože! Já nejsem proti tomu... Budu ti držet palce..."

Je jako šindel, ta tvá děvečka. Ale když jste všichni pro to...

To víš, já mám dobré srdce, nějak ti to zaonačím."

Pak, prsa ještě obnažená, se zasmála:

"Ale co mi za to dáš?"

Uchopil ji a v návalu vděčnosti ji pokryl polibky. Zmítala se mu v náruči, zvrátila hlavu, veselá, rozechvělá.

"Ach, už vím," zvolala, roznícena tou hrou. "Víš, co chci za zprostředkování?... V den svého sňatku mi dáš jako dárek své mládenectví... Dříve než své ženě, rozumíš?"

"To udělám! To udělám!" říkal a smál se silněji než Nana.

Ten obchůdek se jim líbil. Báječný nápad!

Zrovna příští den dávala Nana diner - normální čtvrtěční diner s Muffatem, Vandeuvresem, oběma Hugony a Sametkou. Hrabě přišel velmi brzy. Potřeboval osmdesát tisíc franků, aby vyplatil dva nebo tři Naniny věřitele a mohl mladé ženě koupit safírový šperk, po němž už dlouho vzdychala.

Protože už i tak sáhl hluboko do kapsy a dosud se neodvažoval prodat některý svůj statek, hledal někoho, kdo by mu půjčil.

Na radu same Nany se obrátil na Labordetta, ten si však sám tak vysoko netroufal a nabídl se, že o tom promluví s kadeřníkem Francisem, který si rád své zákaznice zavazoval takovými službami. Hrabě se vydal do rukou těch dvou s výslovným přáním, aby se v té souvislosti vůbec neobjevilo jeho jméno, oba se zavázali, že směnku, kterou podepíše, nedají do oběhu, a omlouvali se za dvacet tisíc franků úroků : nadávali na ty vydfiduchy lichváře, u nichž musili zaklepat, říkali. Když se

Muffat dal ohlásit, Francis dokončoval Nanin účes. V toaletním pokoji byl také Labordette, který měl všude přístup jako domácí přítel, jehož si nikdo ani nevšímá. Když spatřil hraběte, položil diskrétně mezi pudry a pomády tlustý svazek bankovek, a směnka byla podepsána na mramorové desce toaletního stolku. Nana chtěla zdržet Labordetta na diner, odmítl, provází po Paříži bohatého cizince. Když si ho však hrabě Muffat vzal stranou a snažně ho žádal, aby zašel ke klenotníku Beckerovi pro ten safírový šperk, jímž chtěl ještě ten večer překvapit mladou ženu, Labordette se rád ujal toho úkolu. O půl hodiny později odevzdal Juliem aby to nikdo neviděl, pouzdro hraběti.

Při jídle byla Nana nervózní. Pohled na těch osmdesát tisíc franků ji vzrušil.

Když si člověk pomyslí, že všechny ty peníze dostanou obchodníci! To se jí z duše protivilo. Hned při polévce upadla do sentimentální nálady a v té nádherné jídelně svítící odrazy stříbra a křišťálu, velebila štěstí chudoby. Páni byli ve fracích, ona sama v šatech z bílého prošívaného atlasu, skromnější Sametka byla oděna v černé hedvábí, jen na krku měla zlaté

srdíčko, dárek své hodné přítelkyně. A za zády stolovníků stáli a obsluhovali Julien a František, pomáhala jim Zoe a všichni tři se tvářili velmi důstojně.

"To se ví, že jsem se bavila víc, když jsem nemívala v kapse ani groš," tvrdila Nana.

Muffata si posadila po pravici, po levici Vandeuvresa, ale moc si jich nevšímal, soustředila se celé na Sametku, která trůnila naproti ní, mezi Filipem a Jiřím.

"No řekni, zlatíčko," říkala za každou větou. "Co jsme se nasmály tenkrát, když jsme se stravovaly u matky Jossovové v ulici Polonceau!"

Podávala se pečeně. Obě ženy se ponořily do vzpomínek a byly to hotové záchvaty tlachanosti : cítily naléhavou potřebu hrabat se v blátě svého mládí, a to vždycky, když byli přítomni muži, jako by nemohly odolat zběsilé touze nakydát před ně celou tu hromadu hnoje, na němž vyrostly. Pánové bledli a nejistě se dívali. Oba Hugonové se nutili do smíchu,

Vandeuvres si nervózně mnul vousy a Muffat byl ještě vážnější.

"Pamatuješ se na Viktora?" ptala se Nana. "To bylo kus neřáda! Vodil si do sklepa nedospělé holky."

"Jakpak by ne," odpověděla Sametka. "Vzpomínám si moc dobře na velký dvůr u nás. Byla tam domovnice s koštětem ..."

"Stará Bochová, už zemřela."

"A pořád mám před sebou váš krám ... Tvá matka byla taková tlustá. Jednou večer jsme si hrály a přišel tvůj otec ožralý na mol, bože ten byl ožralý!"

Tu se Vandeuvres pokusil přerušit vzpomínky dam a dát hovoru jiný směr.

"Poslyšte, má drahá, rád bych si vzal ještě lanýže... jsou výtečné. Včera jsem jedl lanýže u vévody de Corbreuse, ale s vašimi se nedají ani srovnávat!"

"Juliene, lanýže!" drsně poručila Nana.

A hned pokračovala, kde přestala:

"Ach pámbuví, tatínek nebyl zrovna rozumný... Taky to vzal hopem! Kdybys to jen byla viděla, ten virvál u nás, a ten dales! ... Já jsem si tam užila všelijakého dreku, to ti řeknu, a ještě div že jsem v tom nenechala kůži jako tatínek a maminka."

Tentokrát si dovilil vmísit se do hovoru Muffat, který si nervózně pohrával s nožem:

"To není veselé, co nám tu vypravujete."

"Prosím? Jak? Není to veselé!" vykřikla Nana a zdrtila ho pohledem. "To si myslím, že to není veselé! ... Chleba jste nám měli dát, můj drahý... Ach, víte, já jsem hodná holka a říkám věci, jak jsou. Maminka byla pradlena, tatínek se opíjel a taky na to umřel. Tak je to! Jestli se vám to nelíbí, jestli se stydíte za naši rodinu ..."

Všichni protestovali. Co ji napadá! Respektují její rodinu.

Ale Nana vedla dále svou:

"Jestli se stydíte za naši rodinu, dobrá, můžu jít, protože já nejsem taková, abych zapírala svého otce a svou matku...

Mě musíte brát zároveň s nimi, rozumíte!"

Brali ji tak, brali ji s tatínkem, s maminkou, s minulostí, se vším, co chtěla. Všichni čtyři se teď krčili s očima upřenýma na stůl, malincí, jak po nich v rozmachu své všemohoucnosti šlapala svými starými křápy plnými bláta ulice U zlaté kapky.

A ještě nevystřílela všechny patrony! Mohou ji zahrnovat penězi, stavět jí paláce, vždycky bude s lítostí vzpomínat na doby, kdy byla ráda, že může křoupat nějaké to jablko. Peníze, jaká blbost, jaký švindl! Z těch mají užitek jen dodavatelé.

A její záchvat nakonec vyzněl v sentimentální touhu po prostém životě, po ideálním světě dobra, kdy každý má srdce na dlani.

V té chvíli však si všimla Julienu, jak nečinně čeká a neví, co s rukama.

"Tak co? Nalívejte šampaňské," poroučela. "Co na mě tak čučíte jako na malovaný vrata!"

Po celý ten výstup se sluhové ani nepousmáli, byli jako slepí a hluchí. Čím víc se madame kasala, tím byli majestátnější.

Julien nehnul ani brvou a začal nalévat šampaňské. František podával ovoce, na neštěstí příliš nahnul podnos a hrozny, jablka a hrušky se rozběhly po stole.

"Ty nešiko!" vykřikla Nana.

Sluha se dopustil další chyby: vylouval se, že ovoce nebylo řádně narovnáno. Zoe, říkal, vyndala z hraničky několik pomerančů a tak se ovoce sesulo.

"Pak je Zoe hloupá husa," řekla Nana.

"Ale madame..." bránila se dotčená komorná.

V tu chvíli se madame zvedla a s královským gestem úsečně prohlásila:

"Tak dost! ... Všichni ven! ... Už vás nepotřebujeme."

Tento rozsudek ji uklidnil. Byla pak hned velmi mírná a roztomilá. Při zákusku už vládla u stolu naprostá pohoda, pánové si libovali, že se sami obsluhují. Tu si však Sametka oloupala hrušku a postavila se s ní za svou milou, opírajíc se o její ramena, zašeptala jí do ucha cosi, co obě hlasitě rozesmálo, pak se s ní chtěla rozdělit o zbytek hrušky a nabídla jí ho v zubech, obě si hryzly rty a dojedly hrušku v polibku. Pánové žertem komicky protestovali. Filip na ně volal, jen ať se neostýchají! Vandeuvres se ptal, má-li odejít. Jiří šel k

Sametce, vzal ji-kolem pasu a odvedl na místo.

"Vy oškliví," protestovala Nana, "vidíte, jak se červená, kočička moje malá... Pojd', drahoušku, nech je, ať si povídají.

To jsou naše tajnosti!"

A vidouc, že se na ni Muffat dívá, dodala s vážnou tváří.

"Vid'te, milý příteli?"

"Ano, zajisté," souhlasil hrabě s lehkým kývnutím.

Už nebyly námitky. Sedíce naproti sobě mezi pány zvučných jmen a příslušníky starých a počestných rodin, ty dvě ženy na sebe něžně pohlížely a vnucovaly celému stolu svou vůli: vládly, nijak neskrývaly zvrácené choutky svého pohlaví a docela otevřeně dávaly najevo své opovržení k mužskému pohlaví. A mužské pohlaví tleskalo.

Všichni se pak odebrali do malého salóнку, kde se podávala káva. Dvě lampy měkce osvětlovaly růžové čalouny, lak a staré stříbro drobných tretek. Tlumené světlo si pohrávalo v té noční chvíli na truhlících, bronzech a majolice, tu v něm zasvítilo stříbrné nebo slonovinové obložení, blýskl vyřezávaný sloupek, hedvábným odrazem se vodově zatřpytila výplň.

Odpolední oheň skomíral na řeřavém uhlí, ale záclony a portiéry udržovaly teplo, malátné, dusné horko. Kam se oko podívalo, všude bylo něco z intimního Nanina života: tu se povalovaly její rukavice, tam spadlý kapesník a zase otevřená kniha - věrný obraz Nany v nedbalkách, s její fialkovou vůní a nepořádkem hodné holky, půvabně se vyjímající uprostřed toho přepychu, a křesla široká jako postele, pohovky hluboké jako alkovny zvaly k malátnému snění, kdy se zapomíná na svět, k milostným hrátkám plným smíchu a šuškáni ve stínu útulných koutů.

Sametka se natáhla na pohovku u krbu. Zapálila si cigaretu.

Ale přišel za ní Vandeuves a sehrál hroznou scénu žárlivosti, hrozil, že jí pošle svědky, bude-li ještě odvádět Nanu od jejích povinností. Filip a Jiří se přidali, škádlili ji a štípali tak silně, že Sametka nakonec křičela:

"Drahoušku, drahoušku! Ať mi dají pokoj! Zase za mnou lezou."

"Tak ji už nechte," řekla Nana vážně. "Dobře víte, že si nepřeju, aby se jí ubližovalo... A ty, kočičko moje, raději od nich dál, když jsou tak nehodní!"

Sametka, celá červená, vyplázla jazyk a zmizela v toaletním pokoji, dokořán otevřenými dveřmi bylo vidět zařízení ze světle modrého mramoru, tlumeně osvětlovaného mléčným svitem matné koule, v níž hořel plynový plamen. Nana zůstala se čtyřmi muži a hovořila s nimi jako půvabná paní domu.

Ve dne přečetla román, který působil velký rozruch, příběh lehké holky, kniha ji pobouřila, ujišťovala, že je skrz naskrz falešná, a s rozhořčením se vyslovovala proti té nekalé literatuře,

kteřá chce věrně tlumočit skutečnost. Copak se může všechno ukazovat? Copak se romány nemají psát pro příjemné ukrácení chvíle? Na beletrii a drama měla Nana vlastní osobité názory: díla to mají být něžná a ušlechtilá, mají vést ke snění a povznášet duši! Pak se hovor přesunul na zmatky, které v těch dnech zmítaly Paříži, na štvavé články v novinách, jak se lidé srocují po výzvách do zbraně, vyhlašovaných každý večer na veřejných schůzích, a ostře odsuzovala republikány.

Co vlastně chtějí ti špinavci, kteří se nikdy nemyjí? Copak nejsou lidé šťastni? Copak císař neudělal pro lid všechno, co mohl? Pěkné svinstvo, ten lid! Ona jej zná, mohla by povídat, rázem zapomněla, jak před malou chvílí u stolu vyžadovala úctu k svým lidičkám z ulice U zlaté kapky, a s opovržením a podvědomým strachem bila hlava nehlava do lidí své kasty.

Právě odpoledne četla ve Figaru zesměšňující zprávu o takové veřejné schůzi, a ještě teď se musila smát argotickým výrazům článku a jak odtamtud vyhodili nějakého špinavého ožralu, ten asi dělal obličej!

"Ach tihle opilci!" řekla s výrazem ošklivosti. "Ne, ne, ta jejich republika by byla pro každého velkým neštěstím..."

Ach, kéž nám Bůh zachová císaře co nejdéle!"

"Bůh vás vyslyší, má drahá," odpověděl vážně Muffat.

"Nemějte obavy, císař stojí pevně."

Viděl ji rád tak loajální. V politice si oba dobře rozuměli.

Vandevres a kapitán Hugon si rovněž ustavičně stříleli z těch

"uličníků", tlučhubů, kteří berou nohy na ramena, jakmile spatří bajonet. Jiří však byl ten večer bledý a zasmušilý.

"Copak je s tím naším hošánkem?" ptala se Nana, když si povšimla, že není ve své kůži...

"Ale nic mi není, poslouchám," šeptl.

Zřejmě však trpěl. Když vstával od stolu, zaslechl, jak

Filip žertuje s mladou ženou, a teď je po jejím boku zase

Filip, ne on. Na prsou mu ležela tíha, těžce dýchal, srdce se mu svíralo a nevěděl proč. Nesnášel je vedle sebe, hrdlo mu stahovaly ošklivé myšlenky, tak ošklivé, že se až hanbil v své úzkosti. Sametka, tomu se smál, Steiner, budiž, pak Muffat, pak všichni ostatní, se všemi se smířil, ale bouřil se a krev mu stoupala do hlavy při myšlence, že by se té ženy mohl jednoho dne dotknout Filip.

"Tu máš, vezmi si Chvostíka," řekla Nana, aby ho potěšila, a podala mu psíka, který jí usnul na klíně.

A Jiří se rozveselil, měl něco od ní, to zvířátko bylo ještě teplé jejím tělem.

Mluvilo se teď o značných ztrátách, které minulou noc utrpěl Vandeuvres v Císařském kroužku. Muffat, který nehrál, žasl. Ale Vandeuvres se s úsměvem v hovoru zmínil o svém nadcházejícím úpadku, o němž už mluvila celá Paříž, málo záleží na tom, jakou smrtí člověk zemře, jen když zemře pěkně. Už nějakou dobu pozorovala Nana, že je nervózní, byl i nadále aristokraticky povýšený a vybraně elegantní, třebaže už téměř o všechno přišel, a dosud míval jen občas krátké závratě v hlavě, vyplundrované hrou a ženami. Když jednou v noci ležel vedle ní, vyděsil ji hrozným záměrem: až přijde o všechno, zavře se do stáje a dá se i s koňmi zaživa upálit. Teď je jeho jedinou nadějí kuň Lusignan, trénuje ho na Velkou cenu města

Paříže. Sází na něj svou poslední kartu, má zachránit jeho pošramocený úvěr. Když na něm Nana něco chtěla, odkazoval ji na červen, až jestli Lusignan vyhraje.

"Ach co," žertovala Nana, "teď může prohrávat, když je o dostizích všechny obere."

V odpověď se jen tajemně a sotva znatelně pousmál. A jen jakoby mimochodem dodal:

"Že si vzpomínám, dovolil jsem si dát svému outsideru vaše jméno. Je to klisnička... Nana, Nana, to zní velmi pěkně.

Nezlobíte se?"

"Co bych se zlobila?" řekla a v duchu byla docela ráda.

Hovor v salónku pokračoval, mluvilo se o popravě, k níž mělo v nejbližších dnech dojít, Nana by ji hrozně ráda viděla, vtom se ve dveřích toaletního pokoje objevila Sametka a prosebným tónem ji volala k sobě. Nana se ihned zvedla a zanechala pány rozložené v měkkých lenoškách, dokuřovali doutníky a řešili vážný problém, do jaké míry se může u notorického alkoholika mluvit o odpovědnosti, dopustí-li se vraždy. Na židli v toaletním pokoji ronila Zoe hořké slzy, Sametka se ji marně snažila utišit.

"Copak je?" ptala se překvapená Nana.

"Ale drahoušku, promluv s ní," řekla Sametka. "Už dvacet minut se jí snažím přimět k rozumu. Pláče, protože jí řekla, že je hloupá husa."

"Ano... madame... to jsem si nezasloužila... to jsem si nezasloužila..." vzlykala Zoe a dusila se novým přívalem slz.

Mladou ženu ten výjev rázem dojal. Vlídne komorné domlouvala, ať už nepláče, a když to nebylo nic platné, sedla si před ni na bobek, vzala ji přátelsky kolem pasu a znovu něžně naléhala:

"Nebud' přece hloupá, řekla jsem hloupá husa jen tak, na nic jsem nemyslela. Už o tom ani nevím! Ve zlosti se ledacos řekne... Nebylo to ode mne hezké, tak se už utiš."

"A já madame tak miluju..." trhaně vyčítala Zoe. "Po všem tom, co jsem pro madame udělala..."

Tu Nana komornou políbila. A aby jí dokázala, že se na ni nezlobí, darovala jí šaty, které měla všeho všudy třikrát na sobě. Tak se vždycky končily jejich rozmíšky, darem. Zoe si

šátkem utírala oči. Dala si šaty přes ruku, a než s nimi odešla, řekla, že v kuchyni je velký smutek, Julien a František ani jíst nemohli, přešla je chuť, když se madame tak zlobila. A madame jim poslala po Ludvíku na důkaz, že už je všechno dobré.

Nesnáší, když v jejím okolí někdo trpí.

Šťastna, že se jí podařilo zažehnat domácí bouřku, která jí dělala jakési temné starosti o zítřek, Nana se už vracela do salóňku, když ji zadržela Sametka a vzrušeně jí šeptem žalovala na muže, hrozila, že odejde, budou-li ji ještě škádlit, a naléhala na Nanu, aby je všechny na tu noc vyhnala z domu. To je naučí! A jak to bude hezké, zůstanou-li spolu jen samy dvě!

Znovu měla Nana starosti, zaklínala se, že to není možné. Tu se na ni Sametka utrhla jako vzdorovité děcko a že to musí udělat.

"Já chci, slyšíš! ... Pošli je domů, nebo půjdu já!"

A vrátila se do salóňku, natáhla se stranou u okna na divan, beze slova a jako neživá upírala oči na Nanu a čekala.

Pánové zatím odmítli nové kriminalistické teorie, s tím krásným vynálezem neodpovědnosti v některých patologických případech nejsou už zločinci, jsou jen nemocní. Mladá žena kývala hlavou na znamení souhlasu a přemýšlela, jak dostat z domu hraběte. Ostatní půjdou sami, ale Muffat bude chtít stůj co stůj zůstat. Skutečně, když vstal Filip a rozloučil se, Jiří se rovněž zvedl, jedinou jeho starostí bylo, aby bratr neodešel až po něm. Vandeuvres ještě několik minutek váhal, zkoumal půdu a čekal, jestli snad mu náhodou hrabě z nějakého zvláštního důvodu nepostoupí dnes své místo, když však viděl, že se hrabě zřejmě chystá zůstat, nenaléhal a taktně se rozloučil. Ale když mířil ke dveřím, zpozoroval Sametku, jak se upřeně dívá, patrně pochopil situaci a s úsměvem jí šel stisknout ruku.

"Tak co? Přece se nezlobíme?" řekl tlumeným hlasem.

"Odpusť mi... Ty jsi ze všech nejvíce feš, čestné slovo!"

Neuznala ho za hodna ani odpovědi. Měla oči toliko pro

Nanu a hraběte. Muffat se už zbavil všeho ostychu, přisedl k mladé ženě, vzal ji za ruku a líbal jí prsty. Aby se dostala k věci, Nana se zeptala, vede-li se už Esteke líp. Minulý večer si totiž hrabě stěžoval, jak je to dítě smutné, sám nemá doma jediný pěkný den, žena je stále mimo dům a dcera se uzavírá do mrazivého mlčení. Nana měla vždycky po ruce dobrou radu v jeho rodinných záležitostech. A když se teď Muffat, skleslý na těle i na duchu, znovu na ni s důvěrou obrátil se svými nářky, řekla vzpomínajíc na svůj slib:

"Co abys jí provdal?"

A nerozpakujíc se směle vyslovila jméno Daguinet. Hrabě vyskočil. Nikdy, po tom, co mu sama řekla!

Zatvářila se udiveně, pak vybuchla ve smích, vzala ho kolem krku a spustila:

"Ó, jaká žárlivost! To by člověk nevěřil! ... Jen trochu uvažuj. Pomluvil mě tehdy, měla jsem zlost... Dnes bych byla nerada..."

Ale zarazila se, když pohlédla přes Muffatovo rameno a setkala se s pohledem své družky. Znepokojila se, pustila hraběte a vážně pokračovala:

"Milý příteli, ten sňatek se musí uskutečnit, nechci bránit štěstí tvé dcery... Dagueuet je velice slušný mladík, lepšího nenajdeš."

A začala do nebe vychvalovat Dagueueta. Hrabě ji znovu uchopil ruce, neříkal už ne, uvidí, pohovoří si o tom, a že by si už měli jít lehnout, tu ztlumila hlas a vytáčela se. Je to nemožné, není jí dobře, má-li ji trochu rád, nebude naléhat.

Ale hrabě trval na svém, odmítal odejít a Nana už kolísala, když se znovu setkala se Sametčiným pohledem. Rázem byla neúprosná.

Ne, není to možné. Hrabě rozčileně vstal a ve tváři se mu zračila bolest. Už si šel pro klobouk, ale ve dveřích si vzpomněl na šperk, pouzdro se safírem měl v kapse, původně jí je chtěl schovat do postele, aby o ně zavadila nohama, až by šla první do postele, už u jídla se dětinsky těšil na to překvapení. A jak byl nyní zmaten, rozčarován, že ho posílá domů, vzal pouzdro a rovnou jí je dal do ruky.

"Co to je?" ptala se. "Jemine, safíry ... Ach, ano, ten šperk."

Jak jsi hodný! ... Řekni, drahoušku, je to skutečně on? Ve výkladní skříni byl působivější."

A to byl všechn její dík, s tím ho propustila. Ještě zahlédl

Sametku, jak natažena na divanu tiše čeká. Podíval se na obě ženy, bez dalšího naléhání se podrobil, odešel. Dveře vestibulu ještě nezapadly a Sametka už vzala Nanu kolem pasu, tančila s ní, zpívala. Pak běžela k oknu:

"Musíme se přece podívat, jak si to hasí!"

Ve stínu záclon se obě ženy opřely loktem o kované zábradlí okna. Bila jedna hodina. Liduprázdná Villiersova třída natahovala dvě řady plynových lamp do temnot vlhké březnové noci a prudké nárazy větru ji skrápěly kapkami deště.

Nezastavěná místa zela černými dírami a domy ve stavbě tyčily k nebi svá lešení. Sametka s Nanou vyprskly v bláznivý smích, když viděly hraběte, jak se plouží se shrbenými zády a doprovázen žalostným stínem tou mrazivou a pustou plání nové

Paříže. Ale tu Nana strčila do Sametky:

"Pozor, strážníci!"

Zdusily smích a s tajným strachem se dívaly na dvě temné postavy, které se na druhé straně Villiersovy třídy blížily odměřeným krokem k jejich domu. Nana si při všem přepychu a despotismu absolutní vladařky uchovala hrůzu z policie, slýchala o ní asi tak ráda jako o smrti. Stačilo, aby strážník zvedl oči k oknům jejího domu, a už jí bylo nevolno.

S těmi chlapíky jeden nikdy neví. Kdyby je slyšeli smát se v té pozdní noční chvíli, mohli by je pokládat za lehké holky.

Sametka se s lehkým zachvěním přitiskla k Naně. Přesto zůstaly u okna, jejich pozornost upoutalo světlo lucerny, které se k ním blížilo, poskakujíc mezi kalužinami ulice. To jakási stará hadráčka slídila ve stružkách po odpadcích. Sametka ji poznala.

"Podívej se!" řekla, "královna Pomaré s proutěnou korunou!"

A zatímco jim poryvy větru vhněly do tváře vlhký prach, vyprávěla své milé příběh o královně Pomaré. Och, byla to kdysi nádherná holka, celá Paříž se klaněla její kráse, a čubka úžasná, a ta troufalost! Mužské vodila jako pejsky na provázku, velcí páni brečeli před jejími dveřmi! Teď se opíjí, ženské ze čtvrti jí dávají absint, aby měly legraci, a kluci na ulici po ní házejí kamením. Zkrátka, byl to hrozný bankrot, královna hopla rovnou do bláta! Nana neúčastně poslouchala.

"Dívej se," dodala Sametka.

Zahvívá jako mužský. Hadráčka byla právě pod okny, zdvihla hlavu a ukázala se ve žlutavém svitu lucerny. Z balíku hadrů pod roztrhaným šátkem vyhlédla zmodralá a zjizvená tvář, s bezzubým otvorem úst a dvěma planoucími skvrnami očí. A Naně, tváří v tvář tomu hroznému obrazu stáří bývalé děvky, která propila život, vybavila se pojednou vzpomínka: kdesi v temnotách zahlédla chamontské zjevení, Irmu d'Anglars, tu bývalou běhnu, obtíženou léty a poctami, jak stoupá po vnějším schodišti svého zámku uprostřed klanějící se vesnice. A protože Sametka stále pískala, tropíc si smích ze stařeny, která ji neviděla, řekla tiše změněným hlasem:

"Nech toho, už tu jsou zase! Rychle odsud, kočička!"

Odměřené kroky se vracely. Zavřely okno. Když se pak

Nana, chvějíc se chladem a vlasy zavhlé, obrátila od okna, zůstala na okamžik zaraženě stát před obrazem svého salónku, jako by jí byl vypadl z paměti a ona se octla na neznámém místě. S příjemným překvapením vdechovala jeho vzduch, tak vlažný, tak vonný. To nahromaděné bohatství, starobylý nábytek, látky samé hedvábí a zlato, slonovina a bronzy, všechno dřímalo v růžovém svitu lamp, a celý ten do ticha pohroužený dům opájel pocitem vysokého přepychu, slavnostní náladou přijímacích salónů, lahodnou prostorností jídelny, zadumaným tichem širokého schodiště a měkkostí kobereců a sedadel. Jako by se do těch širokých prostor provtělila ona sama se svou potřebou vládnout a užívat, se svou touhou všechno mít a všechno pak zničit. Nikdy necítila tak mocně sílu svého pohlaví. Zvolna se rozhlédla kolem sebe a řekla s vážností filosofa:

"Skutečně, člověk dělá po čertech dobře, užívá-li mládí, dokud může!"

Ale Sametka se v ložnici už válela po medvědích kožešinách a volala ji.

"Tak pojď, pojď už přece!"

Nana se svlékla v toaletním pokoji. Aby už už byla hotova, vzala do obou rukou svou hustou světlou kšticí a vytrásala ji nad stříbrným umyvadlem, dlouhé vlásničky jen pršely a cinkaly o jasný kov jako zvonková hra.

JEDENÁCTÁ KAPITOLA.

Oné neděle se na dostihové dráze v Buloňském lesíku v prvních červnových vedrech běžela Velká cena města Paříže.

Ráno vycházelo slunce v závoji nazrých mlžin. Ale když k jedenácté hodině první kočáry přijížděly do hipodromu v Longchamps, jižní vítr už zametal oblohu, do šedivých mlhovin nadělal dlouhé průrvy, jasné, oslnivé modro se šířilo od obzoru k obzoru. Když se mezi dvěma mraky vyhouplo slunce, všechno náhle vzplanulo: trávník, zvolna se plnící strakatinou kočárů, jezdců i pěších, dosud prázdná závodní dráha se soudcovskou budkou, cílem a návěstními tabulemi, a dále naproti, uprostřed ohrazené pezáže pět symetrických tribun se stupňovitými galeriemi z cihel a trámů. Dál se pak už prostírala jen širá planina, koupala se v poledním slunci, vroubená maličkými stromy a na západě uzavřená zalesněnými svahy saint-cloudskými a suresneskými, nad nimiž se tyčil přísný profil Mont-Valérienu.

Nana, celá rozčilená, jako by Velká cena měla rozhodnout o celém jejím osudu, chtěla zaujmout místo u zábradlí, hned u cíle. Přijela velmi brzy mezi prvními návštěvníky ve svém landauru se stříbrným kováním, taženém nádherným bílým čtyřspřežím á Ia Daumont, darem hraběte Muffata. Když se objevila u vchodu na turf v kočáře, se dvěma jezdci na podsedních koních a dvěma vznešeně strnulými lokaji vzadu, nastala v davu tlačence jako při příjezdu královny. Byla v barvách

Vandevresovy stáje, modré a bílé, a měla nápadnou toaletu: malý živůtek a přiléhavá tunika z modrého hedvábí byly vzadu zdviženy náramným honzíkem, což v té době krinolínových sukni trochu směle podtrhávalo obrysy stehů, šaty z bílého atlasu, rukávy z bílého atlasu, šerpa přes prsa z bílého atlasu, všechno zdobené krajkami prošívány stříbrem, v němž svítilo slunce. Aby se ještě více podobala žokeji, posadila si furiantsky modrou čapku s bílým perem na útes, jehož žluté pletence jí splývaly na záda, podobny hustému ohonu ryzky.

Tlouklo poledne. Do začátku Velké ceny zbývaly ještě více než tři hodiny, Když landaur zajel k zábradlí, Nana se v něm pohodlně uvelebila, jako doma. Z rozmaru vzala s sebou

Chvoštíka a Ludvíčka. Pes se k ní tulil, zachumlán do sukni, a přestože bylo horko, třásl se zimou, dítě vystrkovalo ze záplavy pentlí a krajk ubohou tvářičku z vosku, na čerstvém vzduchu ještě bledší, a mlčelo. Zato mladá žena bez ohledu na to, může-li ji někdo slyšet, rozprávěla docela nahlas s oběma Hugony, kteří seděli na sedátku před ní v takové spouště bílých růží a modrých pomněnek, že jim z kytic trčely jen hlavy.

"A tak," říkala, "protože mi šel na nervy, ukázala jsem mu dveře... Teď už dva dni truceje."

Mluvila o Muffatovi, ale pravou příčinu té první hádky mladíkům zamlčela. Jednou večer totiž našel hrabě v její ložnici mužský klobouk, protože měla dlouhou chvíli, sebrala na ulici nějakého chlapíka a přivedla si ho k sobě, hloupost taková, kapric.

Teď se bavila tím, že mladíkům sdělovala podrobnosti o Muffatovi:

"Neumíte si představit," pokračovala, "jak je legrační.

A vlastně učiněná svíčková bába... Každý večer se modlí.

Myslí si, že nic nevidím, protože si lehám první, abych mu nepřekážela, ale dívám se po očku: něco brebentí, pokřikuje se a pak teprve se obrátí, překročí mě a lehne si ke stěně."

"Vida ho, čtveráka!" podotkl Filip. "A to před i po?"

Vyprskla v smích.

"Ano, fakt, před i po. Když usínám, slyším ho, jak zase brebentí... Ale nejhorší je, že se už nemůžeme hádat, aby do toho nezamíchal pánaboha. Já jsem vždycky držela na náboženství. Skutečně, smějte se, jak chcete, stejně budu věřit, jako věřím... Jenže on toho napovídá, vzlyká a hned má výčitky svědomí. Tak předevcírem, potom jak jsme se chytli, dostal hotový záchvat, už jsem za nic neručila..."

Najednou přestala o Muffatovi a řekla:

"Podívejte se, přijíždějí Mignonovi. Vida, vzali s sebou děti... Ale jak jsou ti kluci nafintění, hotoví hastroši!"

Mignonovi přijeli v tmavém landauru, jak se sluší a patří na zbohatlé měšťáky žijící v zámožném přepychu. Róza v šedivých hedvábných šatech s náběrami a červenými stužkami se šťastně usmívala na Jindřicha a Karla, kteří seděli celí blažení na předním sedátku, po uši zabořeni do studentské uniformy, která jim byla příliš veliká. Ale když landaur zajel až k zábradlí a Róza spatřila Nanu, jak vítězně trůní uprostřed kytic, s čtyřspřežím a lokaji v livrejích, stiskla rty, ztuhla a odvrátila hlavu. Mignon naopak, růžový a s veselým úsměvem ji rukou zdravil. Do ženských hádek se zásadně nemíchal.

"Mimochodem," pokračovala Nana, "neznáte takového čist'ounekého stařečka se špatnými zuby? ... Je to nějaký pan

Venot... Dnes ráno byl u mne."

"Pan Venot," žasl Jiří. "To není možné. Vždyť je to úplný jezuita."

"Jo jo jo, to mě taky napadlo. Och, neuhodli byste, o čem jsme se bavili! Něco tak komického! ... Vyprávěl mi o hraběti, o rozkladu jeho manželství a prosil mě, abych rodině vrátila štěstí... Byl jinak velmi zdvořilý, stále se usmíval... Řekla jsem mu, že si nepřeju nic jiného, a slíbila jsem, že dám hraběte s hraběnkou dohromady. A věřte, to jsem neřekla jen tak, hrozně ráda bych ty dva viděla šťastné! Ulehčilo by se mi, protože někdy ho mám na mou duši plné zuby."

Poslední slova jí šla ze srdce, byla výrazem její omrzelosti v posledních měsících. Kromě toho se zdálo, že hrabě upadl do velkých nesnází finančních, měl starosti, hrozilo nebezpečí, že nebude moci zaplatit směnku, kterou podepsal Labordettovi.

"Však tamhle je hraběnka," řekl Jiří, který bloumal očima po tribunách.

"Kdepak?" zvolala Nana. "Ten náš hošánek má ale oči! ..."

Podejte mi slunečník, Filipe."

Ale už přiskočil Jiří a předešel bratra, šťasten, že smí podržet slunečník z modrého hedvábí a stříbrnými třásněmi.

Nana pátrala velikánským kukátkem po tribuně.

"Ach, ano, už ji vidím," řekla konečně. "Na pravé tribuně u sloupu, že? Má fialové šaty a dcera vedle ní je v bílém..."

A hele, teď přišel Daguinet, zdraví se s nimi."

Filip začal mluvit o nastávajícím Daguinetově sňatku s tím bidlem Estelkou. Ruka je v rukávě, už měli ohlášky. Hraběnka zpočátku odmítala dát souhlas, ale hrabě prý prosadil svou vůli. Nana se usmívala.

"Já vím, já vím," říkala. "Pavlovi to přeju. Je to hodný hoch, zaslouží si to."

Nachýlila se k Ludvíčkovi:

"To je to tu hezké, co?... Jak se to dítě vážně tváří!"

Chlapeček se bez nejmenšího úsměvu díval po lidech kolem, tvář velmi starou, jakoby plnou smutných úvah nad tím, co vidí. Chvostík musil opustit sukně mladé ženy, která sebou stále šila, a šel se klepat zimou k hošíkovi.

Turf se zatím zaplnil. Branou Cascade jeden za druhým přijížděly vozy, nepřetržitou a nekonečnou řadou. Byly mezi nimi velké omnibusy: pavlírika, která přijížděla od Italského bulváru s nákladem padesáti pasažérů a zajela napravo od tribun, dog-carty, viktorie, přepychové landaury a mezi nimi hrkavé drožky tažené bídnými herkami a čtyřspřežní four-inhandy a mail-coache, nahoře na lavičkách sedělo panstvo a uvnitř služebnictvo hlídalo košíky se šampaňským, a ještě pavouci, jejichž velikánská kola oslňovala ocelovým leskem, lehké tandemy, křehké jako výtvary hodinářů, jen se mihly za zvuků rolniček. Chvillemi přijel jezdec na koni, mezi ekvipážemi se poděšeně motaly houfy spěchajících pěších.

Vzdálené hrčení z cest Buloňského lesíka se na trávě okamžitě měnilo v tlumený šum. Bylo slyšet už jen huk rostoucího davu, křik, volání, práskání biče, ulétající vzhůru k vysokému nebi.

A když zpoza mraku odehnaného větrem vysvitlo slunce, zlatý pás se rozběhl po zemi, rozžehl lakované postroje a sedla, zapálil toalety, a vysoko na kozlících svítili vozkové s velkými biči v rukou.

Ale tu už Labordette sestupoval z kolesky, v níž mu rezervovaly místo Gaga, Clarissa a Blanka de Sivry. Když chvátal přes závodní dráhu, aby se dostal k pezáži, Nana řekla Jiřímu, aby ho zavolal. Když přišel, řekla smějíc se:

"Tak co, jak si stojím?"

Měla na mysli mladou klisnu Nanu, tu Nanu, která se nechala hanebně porazit v závodě o cenu Diany a která se neumístila ani v dubnu a květnu, když běžela o cenu Cars a

Grande Poule des Produits, zvítězil Lusignan, jiný kůň z Vandeuvresovy stáje. Lusignan se pak ihned stal velkým favoritem, od minulého dne se na něj ustavičně sázelo dvě proti jedné.

"Pořád ještě na padesáti," odpověděl Labordette.

"I hrome! To nemám zrovna vysoký kurs," smála se Nana, které se ten žertík zalíbil. "Ne, děkuju pěkně. Nevsadím na sebe ani pětník, ani mě nenapadne!"

Labordette velmi spěchal a už odcházel, ale Nana ho zavolala zpět. Musí jí poradit. Labordette měl totiž styky se všemi trenéry a žokeji a dostával zvláštní informace o stájích. Už mnohokrát se jeho předpovědi splnily. Říkalo se mu král typařů.

"Poslyšte, na které koně mám vsadit?" ptala se mladá žena. "Na kolika je ten Angličan?"

"Spirit? Na třech... Valerio II rovněž na třech... Ostatní,

Cosinus na pětadvaceti, Hasard na čtyřiceti, Boum na třiceti,

Pichenette na pětatřiceti, Frangipane na deseti..."

"Ne, na toho Angličana nevsadím. Jsem vlastenka... Co říkáš, snad na Valeria II, vévoda de Corbreuse před chvílí jen zářil... Ale vlastně ne! Padesát Ludvíků na Lusignana, co říkáš?"

Labordette se na ni díval se zvláštním výrazem v tváři.

Nana se naklonila a tiše se ho vyptávala, věděla, že ho

Vandeuvres pověřil, aby za něj sázel u bookmakerů, bylo to pro něj pohodlnější. Jestliže se něco dověděl, může jí to říci.

Ale

Labordette se nepouštěl do žádných hovorů, jen jí řekl, aby spolehla na jeho čich: umístí jejich padesát Ludvíků, jak uzná za dobré, a Nana nebude litovat.

"Tak sázej, jak budeš chtít," volala na něj vesele a propustila ho, "jen ne na tu herku Nanu!"

V kočáře všichni vypukli v smích, vtip se mladíkům líbil,

Ludvíček nerozuměl, ale hlučný matčin hlas ho polekal a pozdvihl k ní své bledé oči. Labordettovi se ostatně ještě nepodařilo uniknout. Kývla na něj Róza Mignonová, dávala mu jakési příkazy, zapisoval si do notýsku číslice. Pak na něj zavolaly Clarissa a Gaga, aby změnil jejich sázky, zaslechly něco mezi lidmi a rušily sázku na Valeria II, raději vsadí na

Lusignana, Labordette lhostejně zapisoval. Konečně byl přece jen volný, bylo ho vidět, jak mizí na druhé straně závodní dráhy mezi oběma tribunami.

Stále přijížděly další povozy. Řadily se už do páté řady a tvořily podél zábradlí stále širší a širší hustou masu, zpestřenou světlými skvrnami běloušů. Dále za nimi parkovaly jiné povozy, porůznu, bez ladu a skladu, osamocené, jakoby uvízlé na trávě, směsice kol a spřežení, ve všech směrech, souběžně, šikmo napříč, proti sobě. A tam, kde ještě zbývalo místo, klusali jezdcí a pěší diváci tvořili černé pohyblivé hloučky.

Nad tímto jarmarkem a strakatou míchanicí davu tyčily pivnice své stany z šedého plátna, bělostně svítící ve slunečním jasu. Ale velké spousty lidí se ve změti klobouků strkaly zejména kolem bookmakerů, kteří stáli na otevřených vozech a gestikulovali jako zubní lékaři, kursovní záznamy měli nalepené vedle sebe na vysokých prknech.

"Stejně je hloupé, když člověk neví, na koho vlastně sází," říkala Nana. "Vsadím sama, obětuju pár Ludvíků."

Vstala a rozhlížela se po bookmakerovi, jehož tvář by se jí zamlouvala. Ale našla v davu tolik známých, že zapomněla, co chtěla. Kromě Mignona, kromě Gagy, Clarissy a Blanky byli napravo, nalevo, vzadu a v mase povozů, které teď uzavíraly její landaur, známí, Tatan Néné ve viktorii spolu s Marií Blond, Karolína Héquetová v kolese s matkou a dvěma pány, Luiza Violainová bez doprovodu řídila sama malý opentlený kočár v oranžové a zelené barvě stáje

Méchainovy, Lea de Horn na vysoké lavičce mail-coache byla ve společnosti celé tlupy mladých lidí, kteří hlučně povykovali. O něco dále v elegantním osmipérovém kočáře aristokratického vzhledu se v prostých šatech z černého hedvábí vedle vysokého mladíka v uniformě námořnického aspiranta vznešeně tvářila Lucy Stewartová. Ale nejvíce Nanu překvapila

Simonna, která právě přijížděla v tandemu osobně řízeném

Steinerem, vzadu s rukama zkříženými a nepohnutě jako socha seděl lokaj, Simonna byla skvělá, celá v bílém, žlutě pruhovaném atlase, od pasu po klobouk samý diamant, bankéř práskal náramným bičem nad hlavami dvou koní, zapřažených za sebou, první byl malý nazlátlý ryzák krátkého myšího klusu, druhý, velký hnědák a závodní běhoun, vysoko zvedal nohy.

"I hrome!" řekla Nana, "ten zloděj Steiner zase jednou vytřel burze zrak! ... A co říkáte Simonně? Feš, co? Ale je toho trochu moc, aby ji pak nesebrali!"

Přece však se spolu na dálku pozdravili. Nana mávala rukou, usmívala se, obracela se, na nikoho nezapomněla, jen aby každý viděl i ji. A neustále přítom hovořila.

"Ale co ta Lucy tahá s sebou syna! Sluší mu to v uniformě ...

Proto ona se tak naparuje! Víte, má z něho strach a vydává se za herečku... Chudinka chlapec, přece jen! Zdá se, že něco tuší."

"Ach co," smál se Filip, "až bude chtít, najde mu na venkově nějakou tu dědičku."

Nana se odmlčela. Právě zahlédla v hustém chumlu ekvipáží

Triconovou. Přijela ve fiakru, a protože nic neviděla, klidně si sedla na kozlík ke kočímu. A tam vypínala svou vysokou postavu s šlechetnou tváří a dlouhými kadeřemi, strměla nad davem, jako by odtamtud vládla svému ženskému národu.

Všechny se na ni kradí usmívaly, ona však se tvářila přezíravě, nikoho neviděla. Nepřišla z důvodů pracovních, nýbrž jen pro svou zábavu, milovala dostihy a vášnivě ráda sázela.

"Podívejte se na toho blbce Faloise!" řekl pojednou Jiří.

Všichni žasli. Nana ani nepoznávala svého Hektora, jak byl teď, co dědil, prudce elegantní. Nosil přešitý límeček, k hubeným ramenům přiléhaly šaty něžné barvy a hladký účes dělila vprostřed cestička, měl klátivou chůzi životem unaveného světáka, mdlý hlas, užíval bulvárních výrazů a zpravidla se nenamáhal dokončit větu.

"Ale vždyť on je báječný!" prohlásila Nana, všecka okouzlena.

Gaga a Clarissa zavolaly na Faloise, vrhly se k němu a snažily se ho zabrat pro sebe. Avšak Faloise se okamžitě vzdálil a jeho kolébavá chůze vyjadřovala trochu flauze a trochu pohrdání. Udělala mu Nana, přiběhl k ní a vystoupil na stupátko kočáru, když si ho dobírala s Gagou, bránil se:

"Kdepak, s tou starou gardou je konec! S tím ať na mě už nikdo nechodí! Abyste věděla, teď jste vy má Julie..."

Položil ruku na srdce. Nanu to náhlé vyznání pod širým nebem srdečně rozesmálo. Ale pokračovala: "Poslyšte, to všechno je hezké, ale už dost! Kvůli vám jsem zapomněla, že chci sázet... Jiří, vidíš tam toho bookmakera, toho velikého a červeného, s kudrnatými vlasy? Jeho šibeniční tvář se mi zamlouvá! ... Jdi k němu a vsaď... Mordsec hadry, na kterého vsadit?"

"Já," zadrhoval Faloise, "já žádný vlastenec, ach ne! Já všechno na Angličana... To bude gusto, vyhraje-li Angličan!"

K čertu s Francouzi!"

Nana byla pohoršena. Přeli se pak o vlastnostech koní, kteří poběží Velkou. To všechno jsou bídné herky, prohlásil Faloise, aby se zdálo, že je bůhvíjak zasvěcen. Rodiči Frangipana ze stáje barona Verdiera byli The Truth a Lenora, ten velký hnědák by měl vyhlídky, kdyby ho byli na tréninku neschvátili.

Valerio II ze stáje Corbreusovy není ve formě, měl v dubnu koliku, tají se to, ale on to ví docela bezpečně, čestné slovo!

Nakonec doporučil Hasarda, koně ze stáje Méchainovy, říká se, že má ze všech nejvíc vad, nikdo o něm nechce ani slyšet.

U všech kozlů! Hasard! Je v nádherné formě! Ten oheň! To budou lidi čubrnět!"

"Ne," odmítala Nana. "Vsadím deset Ludvíků na Lusignana a pět na Bouma."

Faloise rázem vybuchl:

"Ale, má drahá, kdepak Boum! Vždyť je to hotový šunt!

Nesázejte na něj! Gasc sám dělá nad svým koněm kříž... A ten váš Lusignan, nikdy! Samé žvásty! Z Lamba a Princessy, no řekněte! Z Lamba a Princessy! Samé krátké nohy!"

Až mu dech docházel. Filip poznamenal, že přece Lusignan vyhrál cenu Cars a Grande Poule des Produits. Ale Faloise namítal, že to ještě nic neznamená. Vůbec nic. Naopak, je třeba se mít na pozoru. Ostatně Lusignana dnes jede Gresham, takový smolař, ani nedojede. Ať mu s ním všichni vlezou na záda!"

Jako by se byla rozepře z Nanina landauru rozšířila na celý turf. Ječivé hlasy vynikaly z davu, žár hráčské vášně rozpaloval tváře, komolil gesta, bookmakeři na svých vozech vykřikovali kursy a zuřivě zapisovali číslíčky. Ale tam byli jen drobní sázkaři, velké sázky se uzavíraly v pežáži, tady však ruce roztřesené nadějí na výhru několika Ludvíků otvíraly jen malé sáčky a desetkrát skrblicky a ziskuchtivě obracely ubohý pětifrank, než ho pustily. Boj se soustřeďoval na Spirita s Lusignanem. Mezi hloučky se vesele, jako by už měli vítězství v kapse, procházeli Angličané, které bylo snadno poznat.

Kůň lorda Readinga Bramah vyhrál Velkou cenu minulého roku, srdce dosud krvácela nad tou porážkou. Kdyby měla

Francie znovu podlehnout, byla by to národní katastrofa.

Proto také všechny ty dámičky překypovaly vlasteneckou hrdostí a Vandevresova stáj se stala baštou naší národní hrdosti: kdekdo fedroval Lusignana, hájil ho, aklamoval. Gaga,

Blanka, Karolína a ostatní sázely na Lusignana. Lucy

Stewartová se zdržela, kvůli synovi, ale povídalo se, že Róza

Mignonová dala Labordettovi příkaz vsadit dvě stě Ludvíků.

Jen Triconová na kozlíku vedle kočího čekala na poslední chvíli a seděla uprostřed rostoucí vřavy chladná a povznesená nade všechny hádky, ve směsici pařížského drmolení a anglického krouhání se stále objevovala jména koní, Triconová poslouchala a s veškerou důstojností si dělala poznámky.

"A co Nana?" ptal se Jiří. "Tu nikdo nechce?"

Skutečně, Nanu nikdo nechtěl, ani se o ní nemluvilo. Ve stínu

Lusignanovy popularity se úplně ztrácel outsider Vandevresovy stáje. Tu však Faloise zdvihl ruce a řekl:

"Mám vnuknutí ... Vsadím Ludvík na Nanu."

"Bravo! Já dva," řekl Jiří.

"A já tři," přetrumfl je Filip.

A stále přihazovali, žertem se dvořili Naně a vykřikovali cifry, jako by ji kupovali v dražbě. Faloise ujišťoval, že ji vyváží zlatem. Ale i všichni ostatní na ni musí vsadit, půjdou a umluví sázející. Ale když už byli na cestě, aby dělali náladu,

Nana za nimi vykřikla:

"Abyste věděli, já sama nechci! Za nic na světě!... Jiří, deset Ludvíků na Lusignana a pět na Valeria!!"

Ale už byli pryč. Rozjařeně se za nimi dívala, jak se proplétají mezi koly a sehnutí procházejí pod hlavami koní, slídíce po celém prostranství. Jakmile spatřili v kočáře některého známého, hned k němu běželi a fedrovali Nanu. A davem se rozléhal hlučný smích, když se chvílemi obraceli k Naně a na prstech vítězně hlásili číslice, mladá žena stojíc v kočáře mávala na ně slunečníkem. Ale výsledky byly nakonec dosti hubené. Několik mužů se nechalo přemluvit, Steiner například, kterého vzrušoval pohled na Nanu, byl ochoten obětovat tři Ludvíky. Ale ženy se vši rozhodností odmítaly. Děkujeme pěkně, byly by to vyhozené peníze. To by tak hrálo, aby ještě šly na ruku té děvce, která je všechny odrovnává svými čtyřmi bělouši, svými postilióny, a ještě se tváří, jako by chtěla spolknout svět. Gaga a Clarissa dotčeně stáhly rty a ptaly se

Faloise, dělá-li si z nich blázna. Když si Jiří dodal odvahy a přistoupil k landauru Mignonových, Róza ani neodpověděla, jen uraženě odvrátila hlavu. Ale Mignon s veselou tváří poslouchal mladého muže a řekl, že ženy vždycky přinášejí štěstí.

"Tak co?" ptala se Nana, když se mladíci po dlouhé návštěvě u bookmakerů vrátili.

"Jste na čtyřiceti," řekl Faloise.

"Jak to, na čtyřiceti!" žasla. "Byla jsem na padesáti... Co se to děje?"

V té chvíli se znovu objevil Labordette. Dráha se uzavírala, zvonění oznamovalo první závod. A za stoupající pozornosti stále ještě hlučícího davu se ho Nana ptala, čím to, že tak náhle stoupla. Labordette odpověděl vyhýbavě, patrně se na ni sází.

Musila se spokojit tímto vysvětlením. Zdálo se, že Labordette má jiné starosti, jen jí ještě oznámil, že přijde Vandeuvres, bude-li se moci uvolnit.

První závod končil za všeobecné nepozornosti a v očekávání

Velké ceny, když se na hipodrom zčistajasna snesl prudký lijavec. Slunce bylo už chvíli za mraky, temný přisvit lehl na dav, zdvihl se vítr a najednou jako by se mračna protrhla: velké kapky dopadly na zem a pak už lilo jako z konve. Na chvíli zavládl zmátek, bylo slyšet výkřiky, žerty, klení a kdekdo se horempádem hrnul k boudám s občerstvením, schovat se pod plachtu. Ženy v kočárech honem otvíraly slunečníky a oběma rukama je držely nad sebou, zděšení lokajové spěšně natahovali střechy. Ale už bylo po lijáku, v dešťovém prachu, který ještě vířil vzduchem, zářilo slunce. Za mrakem, jež vítr hnál k Lesíku, otevřela se a šířila trhlina nebeské modři.

Uklidněné ženy se smály, jakoby nakažené veselou hrou rozjasněné oblohy. Poplašení koně frkali, rozběhlý a ještě zmateně pobíhající dav strásal déšť a celý turf, posetý křišťálovými krupějemi, vzplanul jako zlatý koberec.

"Ach ty můj Ludvíčku nebohý," sklonila se Nana nad chlapečkem. "Hodně jsi zmokl, drahoušku?"

Hošík neřekl ani slovo, když mu Nana kapesníkem utírala ruce. Pak otřela Chvostíka, který se teď třásl ještě víc. Co se jí týče, nic to nebude, pár kapek na bílém atlasu, ale z toho si nic nedělá. Osvěžené kytice se třpytily jako sníh, přivoněla k jedné z nich a okouzleně vdechující vůni, smáčela v ní ústa jako v rose.

Za deště se tribuny rázem zaplnily. Nana se dívala kukátkem.

Na tu vzdálenost bylo jinak vidět jen kompaktní, nezřetelnou a stupňovitě stěsnanou masu, na tmném pozadí prosvítaly bledé skvrny obličejů. Několika skulinami ve střeše padalo dovnitř slunce a vykrajovalo v sedícím obecenstvu světlý kout, v němž toalety jako by pouštěly barvu. Ale

Nana si se zájmem prohlédla zejména dámy, které liják zahnal z prvních sedadel postavených na písku dole pod tribunami.

Protože do pezáže byl vstup pochybným ženštinám zakázán,

Nana se kousavě vyjadřovala o všech těchto nóbl ženách: jak směšně jsou vyparáděny, a ty kokrhele na hlavě!

Davem proběhla vlna šepotu: přišla císařovna a ubírala se na malou střední tribunu, pavilónek na způsob švýcarské salaše, s širokým balkónem s několika červenými křesly.

"Vždyť je to on!" řekl Jiří. "Ani jsem nevěděl, žemátenhle týden službu."

Za císařovnou se vynořila strnulá a slavnostní tvář hraběte

Muffata. Mladíci byli hned samý vtip, litovali, že není přítomna Sametka, jistě by se s ním šla pomazlit. Ale vtom

Nana, jejíž kukátko mířilo na císařskou tribunu, poznala skotského prince.

"Podívejme se, Charles!" zvolala.

Zjistila, že ztloustl. Za půldruhého roku zmohutněl. A vyprávěla podrobnosti: ó, solidně stavěný chlapík!

V okolních kočárech si ženské šuškaly, že hrabě Nanu opustil. Vyprávěla se o tom celá historie. Od té doby, co přestal tajit svůj poměr, pohoršuje komoří Jejího Veličenstva svým chováním Tuilerie. Aby se udržel, přerušil s ní styky.

Faloise rovnou za tepla vyprávěl mladé ženě, co slyšel, a znovu se nabízel, nazýváje ji "svou Julií". Nana vyprskla ve smích a řekla:

"To je blbost... Neznáte ho, stačí slovíčko ode mne, a všechno pro mě opustí."

Už chvíli si prohlížela hraběnku Sabinu a Estelku. Daguenet byl stále s nimi. Teď přicházel Fauchery arazil si k nim cestu zástupem lidí, aby je mohl pozdravit, on rovněž zůstal v jejich společnosti a stále se usmíval. Nana ukazovala s opovržlivým úsměvem na tribuny a pokračovala:

"To víte, ti tam mě už neomrácí! ... Příliš dobře je znám!

Měli byste je vidět, jací jsou pod šlupkou!... Rázem by bylo po všem respektu! Odshora dolů samé svinstvo a nic než svinstvo. Ať mě s nimi nikdo neotravuje."

A zahrnula teď do svého opovržlivého gesta všechno to panstvo, od štolbů, kteří přiváděli koně na závodní dráhu, po císařovnu, právě v rozhovoru s Charlesem. Princ, ale zrovna takový neřád.

"Znamenitě, Nano! ... Báječně, báječně! ..." křičel Faloise jako u vytržení.

Zvonění se ztrácelo ve větru, dostihy pokračovaly. Právě se skončila cena Ispahanu, zvítězil Berlingot z Méchainovy stáje.

Nana zavolala Labordetta, co dělá jejich sto Ludvíků, smál se a odmítal prozradit, na které koně je vsadil, aby prý nezakřikla štěstí. Její peníze jsou dobře umístěny, co nevidět se přesvědčí. A když se mu přiznala, že sama vsadila deset Ludvíků na Lusignana a pět na Valeria II, pokrčil rameny, jako by chtěl říci, že ženské vždycky musí vyvést nějakou hloupost. Divila se, nechápala.

Trávník teď ožil. Na celém prostranství se organizovaly svačiny, ještě před Velkou cenou. Jedlo se a ještě více pilo, kde se dalo: na trávě, na vysokých lavičkách four-in-handů a mailcoachů, na viktoriích a krytých kočárech, v landaurech.

Sluhové vytahovali z útrob kočárů celé výklady studeného masa a baterie šampaňského. Lehké bouchání zátek zanikalo ve větru, vtip stíhal vtip a do veselí plného nervozity se tu a tam mísil křaplavý zvuk sklenice, když se rozbila. Gaga i Clarissa s Blankou vážně jedly obložené chlebičky, ubrousky na kolenou. Luiza Violainová sestoupila ze své kolesky a připojila se ke Karolíně Héquetové, u jejich nohou pak páni otevřeli na trávníku výčep, chodily se k nim napít Tatan,

Maria, Simonna a ostatní, na mail-coachu Ley de Horn, vysoko nad hlavami davu a v plném slunci vyzývavě a s pózami prázdnila láhve a opíjela se celá velká společnost. Ale brzy byl nával hlavně před Naniným landaurem. Vstoje nalévala šampaňské mužům, kteří ji přišli pozdravit. Jeden ze sluhů, František, podával láhve, kdežto Faloise napodoboval jarmarečnického křiklouna.

"Jen dál, pánové, rrrraďte vstoupit... Nic to nestojí... Na každého se dostane."

"Přestaňte už, milý pane," řekla nakonec Nana. "Vypadáme jako nějací kejklíři."

Ale líbilo se jí to, hrozně se bavila. Napadlo ji poslat

Jiřího se sklenicí šampaňského k Róze Mignonové, která okázale nepila. Ale její chlapci, Jindřich a Karel, by se byli rádi napili, jazyk měli až na zemi. Jiří však raději sám tu sklenici vypil, bál se hádky. Tu si Nana vzpomněla na Ludvíčka za sebou, úplně na něj zapomněla. Možná, že má žízeň, donutila ho, aby vypil několik kapek vína, a hošík se hrozně rozkašlal.

"Rrrraďte přistoupit, pánové," opakoval Faloise. "To nestojí dva sou, to nestojí jeden sou... My dáváme zadarmo..."

Nana ho s výkřikem přerušila:

"Podívejte se, tamhle jde Bordenave! ... Zavolejte ho, prosím vás, běžte, běžte!"

Byl to skutečně Bordenave, procházel se s rukama za zády, v promaštěném, ve švech vybledlém redingotu, klobouk na hlavě byl v slunečním světle ryšavý, úpadek ho zle zřídil, ale byl to stále ten starý vztekloun, který teď vystavoval před panstvem svou bídu, ramenáč vždycky připravený popadnout štěstí za pačesy.

"Karamba, máš to tu zatraceně nóbl!" řekl, když mu Nana jako hodná holka podala ruku.

Vypil sklenici šampaňského a řekl lítostivě:

"Ach kruci, kdybych byl ženská! ... Ale to nevadí! Chceš jít zpátky k divadlu? Mám dobrý nápad, najmu Gaité a my dva spolu rozdovádíme celou Paříž. Co říkáš? Jsi mi to dlužná!"

A zůstal, vrčel, ale byl rád, že ji zase vidí, ta zatracená

Nana, říkal, mu lije balzám do srdce, jen je jí nablízku. Je to jeho dcera, jeho krev.

Kroužek kolem Nany rostl. Teď naléval Faloise a Filip s Jiřím verbovali. Zvolna, jakoby pod mírným tlakem, se tam nakupil celý turf. Nana měla pro každého úsměv, žertovné slovo. Pijáci se tam táhli v celých houfech, rozptýlení vyznavači šampaňského se stahovali k ní a brzy byl okolo jejího landauru jeden veliký zástup, jedna vřava, a ona kralovala mezi sklenicemi, které se k ní vztahovaly, rusé vlasy ve větru, sněžný obličej zalitý sluncem. Nakonec vysoko zvedla plnou sklenici, tyčíc se nade vším v staré své póze vítězné Venuše. Všecky ty dámy, které na okolních kočárech už zelenaly závistí nad jejím triumfem, všecky ať vzteky puknou!

Vtom se jí někdo zezadu dotkl, obrátila se a s překvapením spatřila na sedátku Mignona: musí prý jí sdělit něco velmi důležitého, zmizela na okamžik svým lidem a usedla vedle něho. Mignon kdekoho ujišťoval, jak směšné je od jeho ženy, že tak nevraží na Nanu, je to hloupé a zbytečné, říkal.

"Poslyš, co mám na srdci," šeptal. "Dej si pozor, nedopaluj příliš Rózu... Chápeš, chci tě raději varovat předem... Má totiž v ruce zbraň, a protože ti nikdy neodpustila, cos jí vyvedla s Malou vévodkyní..."

"Zbraň," přerušila ho Nana, "co mi na tom záleží?"

"Nech mě přece domluvit, našla ve Faucheryho kapse dopis, který tomu dobytku, Faucherymu, psala hraběnka Muffatová.

V tom psaní je všechno jasně řečeno, na plnou hubu... A Róza chce ten dopis poslat hraběti, aby se pomstila jemu i tobě."

"Říkám ti, co mi na tom záleží!" opakovala Nana. "To všechno je k smíchu... Ach, tak tedy přece s Faucherym! Nu dobrá, aťsi! Šla mi na nervy. Aspoň se zasmějeme."

"Ale ne, to právě nechci," honem přispěchal Mignon. "To by byl pěkný skandál! A pak, na tom přece nic nevyděláme..."

Zarazil se, bál se, že už tak řekl mnoho. Nana prohlásila, že přece nebude za počestnou ženu tahat kaštany z ohně. Ale když stále naléhal, upřeně se na něj zadívala. Jistě se bojí, že kdyby Fauchery pustil hraběnku, měl by ho zase doma na krku, a to jistě chce Róza, která nemůže na Faucheryho zapomenout, to a pomstít se. Nana se zamyslela, na mysl jí přišla návštěva pana Venota, a zatímco se ji Mignon snažil přesvědčit, promýšlela plán.

"Řekněme," říkal Mignon, "že Róza to psaní pošle, ano?"

Propukne skandál. Ty v tom plaveš, řekne se, že jsi všeho příčina... Především hrabě odejde od ženy..."

"Pročpak?" namítala Nana. "Naopak..."

Teď se zase ona zarazila. Nemusí přece myslet nahlas. Nakonec se tvářila, jako by s Mignonem souhlasila, aby se ho zbavila, a když jí radil, aby dala Róze nějaké zadostiučinění, třeba krátkou návštěvou během dostihů, přede všemi, odpověděla, že uvidí, že o tom bude přemýšlet.

Nějaký hluk ji přiměl, aby vstala. Na dráze bylo vidět koně, jak s větrem o závod pádí k cíli. Byla to cena města Paříže a vyhrál ji Cornemuse. Teď už se měla běžet Velká, horečné napětí stoupalo, neklid plný úzkosti zmítal davem, nikdo nemohl vydržet na místě, všichni přešlapovali, popocházeli sem tam, a jen už aby to bylo. Poslední chvíle přinesla překvapení, které poplašilo sázkaře: Nana, outsider z Vandeuvresovy stáje, šla ustavičně nahoru. Pánové se stále vraceli s novými kursy: Nana je za třicet, Nana je za pětadvacet, pak za dvacet, pak za patnáct. Nikdo nic nechápal. Klisnička, bitá na všech dostizích, klisnička, kterou ráno žádný sázkař nechtěl ani za padesát! Co se najednou všichni zbláznili? Jedni se posmívali, že to pěkně polehčí kapsu bláhovcům, kteří se na ten švindl chytí. Jiní, vážně znepokojení, věřili něco nekalého. Třeba je to nějaký podfuk. Ohřívaly se všelijaké historky, podvody na závodističích běžné, ale Vandeuvresovo jméno bylo dokonalou zárukou, a tak nakonec celkem nabyli vrchu skeptikové, když tvrdili, že Nana bude pořádně poslední.

"Kdo rajtuje Nanu?" zeptal se Faloise.

V té chvíli se objevila skutečná Nana. Páni ihned dali

Faloisově otázce neslušný smysl a přehnaně se smáli. Nana zasalutovala.

"Price," odpověděla.

A hádka začala znovu. Price byl proslulý anglický jezdec, ve

Francii neznámý. Proč Vandeuvres povolal tohoto žokeje, když

Nanu jezdil zpravidla Gresham? Bylo také s podivem, že svěřil Lusignana tomuto Greshamovi, který podle Faloise závod ani nedokončí. Ale všechny tyto poznámky se utápěly ve vtipch, ve vzájemném usvědčování z nepravd, ve vřavě neuvěřitelné míchanice názorů. Aby si ukrátili čas, začali znovu prázdnit láhve šampaňského. Pak proběhl celým zástupem šepot, skupiny se rozestupovaly. Přicházel

Vandeuvres, Nana se tvářila pohněvaně.

"Vy jste pěkný, jdete tak pozdě! ... Už se nemohu dočkat, až uvidím pezáž."

"Tak jen pojd'te," řekl, "ještě je čas. Projdete se kolem dokola. Náhodou mám u sebe vstupenku pro dámu."

Nabídl jí rámě a odváděl si ji, šťastnou, že se na ni závistivě divají Lucy, Karolína a ostatní. Oba Hugonové a Faloise zůstali v landauru a hostili dále jejím šampaňským. Volala na ně, že se hned vrátí.

Ale Vandeuvres zahlédl Labordetta, zavolal na něj a oba spolu vyměnili několik stručných slov.

"Stáhl jste všecko?"

"Ano."

"Kolik to je?"

"Takových patnáct set ludvíků, kde se dalo."

Protože Nana špicovala uši, umlkli. Vandeuvres byl velmi nervózní, jeho světlé oči se rozžihaly drobnými plaménky, jaké ji tak vyděsily tenkrát v noci, když říkal, že se dá zaživa upálit ve stáji i s koňmi. Když překročili závodní dráhu, ztlumila hlas a tykala mu:

"Poslyš, vysvětli mi to... Proč jde kurs na tu tvou klisničku tak vysoko? Je z toho kravál."

Vandeuvres se zachvěl a procedil skrze zuby:

"Ach, zase něco plácají! ... Je to ksindl, tihle sázkaři! Když mám favorita, všichni se na něj vrhnou a já utřu nos. A když je shánka po outsiderovi, štěkají a křičí, jako by je na vidličku bral."

"Proč jsi mě neupozornil? Vsadila jsem," řekla Nana. "Má nějaké šance?"

Hrabě se zcela bez důvodu rozkatil:

"Prosím tě, dej mi pokoj ... Všecky koně mají šance. Nana jde nahoru, bože, protože se na ni sází! Kdo? Nevím... Budešli mě otravovat takovými pitomostmi, nechám tě tu stát!"

Neměl v povaze ani ve zvyku užívat takového tónu. Nana byla spíše užaslá než uražená. Sám se zastyděl, a když ho chladně požádala, aby byl zdvořilejší, omluvil se. Už nějakou dobu často náhle měnil náladu. V galantních a světáckých kruzích Paříže kdekdo věděl, že toho dne sází všechno na jednu kartu. Jestliže jeho koně nezvítězí, jestliže jejich porážka dokonce pohltí i všechny ty značné částky na ně vsazené, bude to krach, zhroucení, umělé lešení jeho úvěru a skvělý líc jeho zdola nahlodaného života, celá ta stavba postavená na písku rozmařilosti a nad propastí dluhů se s rachotem zřítí a ve svých troskách pohrbí poslední jeho naděje. A Nana, to každý dobře ví právě tak jako on, je polykačkou mužů, přišla poslední k jeho otřesenému majetku, zhltna, kde co ještě bylo, a dorazila ho. Vyprávěly se celé zkazky o jejích šílených rozmarech, zlato jen lítalo oknem, jel s ní do Baden-Badenu a nenechala mu ani na zaplacení hotelu, jednou večer hodila v opilosti do rozpáleného krbu hrst diamantů: chtěla vědět, zdali hoří jako uhlí. Tento zchudlý elegán vybraného vkusu, potomek starého šlechtického rodu nakonec úplně propadl té tlusté holce s předměstsky pustým smíchem. Dnes sázel všechno na jednu kartu, špinavé a hovadské perverzní choutky v něm zabily i sílu, kterou dosud čerpal ze svého skepticismu. Před týdnem na něm Nana vynutila slib, že jí koupí zámek na normanském pobřeží, někde mezi Havrem a Trouvillem, a hrabě učinil věcí zbytku své cti, že stůj co stůj slovo dodrží. Jenomže ho popuzovala svou neslýchanou hloupostí. Byl by jí nabil!

Zřízenec se neodvažoval zadržet ženu zavěšenou do hraběte a vpustil je do ohrady pezáže. Nana se nesla jako pávice, že konečně pokládá nohu na toto zakázané území, a zvolna plula před dámami pod tribunou, hlídajíc každý svůj krok. Deset řad židlí bylo do posledního místa obsazeno, živé barvy toalet vesele hrály ve slunečním jasu, některé židle byly odstrčeny, tvořily se přátelské kroužky, jak se náhodně potkávali známí jako na křižovatkách promenádních cest veřejného sadu, děti puštěné z dozoru volně pobíhaly od jednoho hloučku ke druhému, dav plnil vyšší stupně tribun a světlé látky tam splývaly s polostínem, jež vrhalo trámová. Nana se vyzývavě dívala dámám do očí a afektovaně si změřila hrabětku

Sabinu. Když pak kráčela kolem císařské tribuny, rozveselila ji oficiálně strnulá tvář hraběte Muffata, který stál za císařovnou.

"Ach ten vypadá hloupě!" řekla nahlas Vandeuvresovi.

Chtěla všecko vidět. To parkové zákoutí se svými trávníky a chomáči stromů ji zrovna neupoutávalo. U mříže si zmrzlinář zřídil velký bufet. Pod slaměnou střechou hrubého pavilónu ve tvaru houby gestikuloval a křičel houf lidí, to byl ring.

Vedle byly boxy, ale prázdné, zklamaná Nana tam objevila jen četnického koně. Pak tam byl padock, stometrová kruhová dráha, po níž štolba prováděl Valeria II v kukle. A tam, na pískových cestičkách, se procházelo mnoho pánů s oranžovou vstupenkou v knoflíkové dírcce kabátu, Nanu chvíli bavilo dívat se, jak lidé nepřetržitě proudí na otevřené galerii tribun, ale opravdu, nestojí za to zlobit se, když vás nepustí dovnitř.

Šli kolem Daguenet s Faucherym a pozdravili ji. Kývla na ně, musili jít k ní. Pomluvila celou pezáž, pak najednou vprostřed řeči přestala a řekla:

"Heleďte, markýz de Chouard, jak zestárnul! Ten se ale ničí! Ještě pořád tak vyvádí?"

I vyprávěl Daguenet o posledním starochově kousku. Stalo se to teprve předevcírem, ještě o tom nikdo nic neví. Měsíce se točil kolem Gagy, až mu nakonec prodala dceru Amélii, prý za třicet tisíc.

"Fujtajfl, to je ale hanebnost!" rozhořčila se Nana. "Pak mějte dcery! ... Ale teď mě napadá! Není to Lily, tamhle na trávníku, v tom krytém kočáře, s nějakou dámou? ... Hned jsem ji poznala... Ten dědek ji patrně vzal s sebou."

Vandevres ani neposlouchal, byl už jako na jehlách, rád by se jí byl zbavil. Ale když Fauchery odcházejí poznamenal, že neviděla-li bookmakery, neviděla nic, musil jí tam chtěj nechtěj zavést, ač zřejmě velmi nerad. Hned byla spokojena, bylo to skutečně něco pozoruhodného.

Mezi trávníky, vroubenými mladými kaštany, stála rotunda, ve velkém kruhu, stínění něžnou zelení listů, čekali bookmakeři, jeden vedle druhého, jako na trhu. Aby měli přehled, stáli na dřevěných lavičkách a tabule se záznamy kursů měli opřené o stromy vedle sebe, jejich oči byly neustále na číhané, stačil jen maličký pohyb, mrknutí - a už zapisovali, a to tak rychle, že zvědavci jen nechápavě otvírali oči i ústa. Číslíce překřikovaly vřavu, hlučný povyk vítal každou nenadálou změnu kursu. Vřava ještě rostla, kdykoli se přiřítíl jako velká voda hlasatel a s křikem hlásil start závodu nebo jeho výsledek, dlouho pak ještě bouřilo celé okolí rotundy, zachvácené horečkou hry na slunečním žáru.

"Ti jsou legrační!" říkala Nana, kterou ta podívaná bavila.

"Mají oči vpředu i vzadu... Podívej se na toho velkého, toho bych nechtěla potkat v lese sama."

Ale Vandevres ji upozornil na bookmakera, bývalého příručího v módním závodě, který za dvě léta vydělal tři milióny.

Útlý, delikátní a plavovlasý, budil v každém respekt, kdo s ním mluvil, usmíval se, lidé se zastavovali a s uznáním se na něj dívali.

Když konečně opustili rotundu, Vandevres lehce kynul hlavou dalšímu bookmakerovi a ten se pak osmělil oslovit ho.

Byl to jeden jeho bývalý kočí, chlap jako hora, býčí šíje, brunátný v tváři. Od té doby, co s prostředky pochybného původu zkoušel štěstí na dostizích, snažil se ho fedrovat, svěřoval mu tajné sázky a přitom se k němu stále choval jako ke starému služebníkoví, před nímž se nic netají. Přes tuto přízeň ztratil ten muž ráz naráz značné částky: jako hrabě, i on teď sázel všecko na jednu kartu, oči podlité krví, tvář mrtvičnatou.

"Tak co, Maréchale," tiše se ptal Vandevres, "za kolik?"

"Za pět tisíc Ludvíků, pane hrabě," odpověděl bookmaker rovněž tlumeně. "To je pěkné, co?... Přiznám se vám, že j sem snížil kurs na tři."

Vandevres se zatvářil nespokojeně.

"Ne, ne, to nechá, ihned jej zvyšte na dvě... To vám snad stačí, Maréchale."

"Och, co na tom teď panu hraběti záleží?" namítl bookmaker s poníženou tváří spoluviníka.
"Musil jsem přece přilákat lidi, abych pokryl vaše dva tisíce Ludvíků."

Vandevres mu naznačil, aby mlčel. Po odchodu hraběte si však bookmaker najednou na něco vzpomněl, litoval, že se hraběte nezeptal, proč jde ta jeho klisnička tak nahoru. To by tak hrálo, říkal si, kdyby měla vyhlídky a on na ni dává dvě stě Ludvíků proti padesáti.

Nana nerozuměla jedinému slovu z toho, co hrabě šeptal, ale netroufala si znovu se ho ptát. Vypadal stále nervózněji, a když před váhou potkali Labordetta, svěřil mu Nanu.

"Doprovodíte ji zpátky," požádal ho. "Já mám cosi na práci ... Na shledanou."

Vstoupili do malé, úzké místnosti s nízkým stropem a velkou váhou, která ji úplně zaplňovala. Člověk jako by se octl v zavazadlovém prostoru na předměstském nádraží. I tady čekalo

Nanu velké zklamání, představovala si něco rozsáhlého, nějaké obrovské dílo na vážení koní. Jakže! Váží se jen žokejové?

Tolik zbytečného hluku se nadělá s tím jejich vážením! Na váze seděl žokej, měl idiotskou tvář, na kolenou postroj a čekal, až si nějaký tlustý muž v redingotu ověří jeho váhu, štolba u dveří držel koně, byl to Cosinus, nakupený dav mlčel a soustředěně pozoroval.

Závodní dráha se zavírala. Labordette naléhal, aby si pospíšili, ale přece se ještě cestou zdržel a ukázal jí človíčka, který stranou hovořil s Vandevresem.

"Podívej se, to je Price," řekl.

"Ach, ten, co mě rajtuje," smála se.

Prohlásila, že je to pěkný šereda. Všichni žokejové jí připadali jako kretění, patrně je ani nenechají dorůst, říkala. Tenhle, asi čtyřicátník, vypadal jako staré vyschlé dítě, jeho dlouhá hubená tvář, tvrdá a jako odumřelá, byla samá vráska. Tělo měl tak sukovité a zakrslé, že na něm modrá kazajka s bílými rukávy visela jako na dřevěném panáku.

"Ne, poslyš," dodala na odchodu, "to by nebylo mé gusto."

Na dráze, jejíž promoklá a ušlapaná tráva úplně zčernala, bylo ještě velmi hlučno. Před oběma návěstními tabulemi, zavěšenými vysoko na litinovém sloupu, se tísnil dav, zdvíhal hlavu a s velkým halasem vítal každé číslo koně, elektricky hlášené z váhy. Někteří páni si poznamenávali do programu cifry, rozruch způsobila zpráva, že Pichennette nebude na startu, jeho majitel ho odvolal. Avšak Nana, zavěšená do

Labordetta, jen prošla. Zvon na vlajkovém stěžni neustále zvonil, aby obecnstvo vyklidilo dráhu.

"Ach děti moje," spustila Nana, sotva vstoupila do svého landauru, "vždyť je to švindl, celá ta jejich pezáž!"

Hlučně ji vítali, obstoupili ji a tleskali: "Bravo, Nana!..."

Nana se nám vrátila! ..." Ať neblbnou! Snad si nemyslili, že jim chce zdrhnout? Vrací se zrovna včas. Pozor, už to začíná.

Zapomněli na šampaňské, přestali pít.

Ale k velkému svému překvapení našla v kočáře Gagu s Chvostíkem a Ludvíčkem na kolenou, Gaga se k tomu odhodlala, aby se dostala k Faloisovi, za záminku si vzala, že chce políbit Nanino robě. Zbožňuje děti.

"A co Lili?" zeptala se Nana. "Je to přece ona, v kočáře toho dědka?... Slyšela jsem pěkné věci!"

Gaga se zatvářila plačtivě:

"Má drahá, jsem z toho celá nemocná," řekla bolestně.

"Včera jsem musela ulehnout, tolik jsem plakala, myslila jsem, že dnes ani nebudu moci přijít... Ty přece víš, jak jsem se na to dívala. Nechtěla jsem, dala jsem ji na vychování do kláštera, aby se dobře vdala. Co jsem se jí nakázala a jak jsem ji hlídala... Co ti mám říkat, má drahá, ona sama chtěla. Došlo k scéně, bylo pláče a nehezkých slov, až jsem ji nakonec plácla.

Hrozně se prý nudí, nebyla k udržení... Akdyžnakonec řekla:

"Ty máš nejmenší právo mi bránit", řekla jsem jí: "Jsi mizera, šlapeš po naší cti, jdi si!" A tak se to stalo, sama jsem to pak dávala dohromady... Ale moje poslední naděje je ta tam, všechno, o čem jsem snila, jak to bude, ach, krásné!"

Nablízku vypukla hádka, vstaly, co se děje. To Jiří bral v ochranu Vandeuvesa proti všelijakým pověstem, které se šířily po skupinách.

"To jsou řeči, že pouští svého koně!" křičel mladík. "Včera v Jockeyklubu vsadil na Lusignana tisíc Ludvíků."

"Ano, byl jsem u toho," potvrdil Filip. "Na Nanu nevsadil jediný Ludvík... Je-li teď Nana na deseti, za to on nemůže.

Připadá mi směšné vidět ve všem hned kdovíjaké čachry. Co by z toho měl?"

Labordette nehnul ani brvou, pak pokrčil rameny:

"Jen je nechte, lidé se musí vymluvit... Hrabě právě vsadil nejméně pět set Ludvíků na Lusignana, a jestli dal příkaz vsadit sto Ludvíků na Nanu, to proto, že každý majitel se přece musí tvářit, jako by věřil ve své koně."

"A co nám je vlastně do toho, u všech sakramentů!" zvolal

Faloise, šermuje rukama, "Stejně zvítězí Spirit... Francie je v troubě! Sláva Anglii!"

Davem prošla dlouhá vlna vzrušení, když nové zvonění oznamovalo, že koně jsou u startu. Nana si stoupla na sedadlo landauru, aby lépe viděla, a šlapala přitom na růže a pomněnky

kytic. Tak obsáhla pohledem celý širý obzor. V té horečné chvíli posledního napětí všech diváků viděla před sebou především prázdnou dráhu, ohrazenou šedivým zábradlím, u něhož se řadili městští strážníci, vždy ob jeden kůl, a travnatý kus země, před Nanou samé bláto, postupně se více a více zelenal, až v dálce přešel v něžně sametový koberec. Když zase sklonila hlavu, viděla, jak se celý prostor uvnitř závodiště hemží davem, diváci vystupovali na špičky, viseli na kočárech a rozvášněni se vlnili a strkali, koně ržáli, plachty byly ve větru, jezdci pouštěli koně mezi pěší, kteří se běželi opřít o zábradlí a vytvářeli tak mezi sebou uličky, když obrátila zrak na druhou stranu k tribunám, viděla filigránské postavičky, natěsnaná masa hlav tvořila jedinou strakatinu rozlitou po cestičkách, stupních a terasách, kde se na jasné obloze obrážely hrozny černých profilů. A z výše svého landauru objímala i celou planinu, prostírající se dál a dál kolem hipodromu. Vpravo stál břečťanem obrostlý mlýn a za ním se snižovalo lučinaté údolí se stříkanci stinného stromoví, naproti až k Seině, obtékající návrší, se křižovaly parkové cesty a tam čekaly nehybné řady ekvipáží, nalevo směrem k Boulogni se krajina znovu otvírala širokou průrvou a poskytovala pohled na modravé dálky meudonské, napříč se táhla alej pavlonií, jejichž bezlisté růžové vrcholky se vinuly jako jiskřivý pás. Po úzké stužce přespolní cesty stále ještě chodili lidé a sunuli se jako nekonečná řada mravenců, zatímco velmi daleko směrem na Paříž hejna neplatícího obecenstva tábořila ve vysokém lese a tvořila pohyblivou čáru temných bodů pod stromy na okraji Lesíka.

Pojednou však vlna radosti zahřála srdce statisíců duší, které pokrývaly ten kus pláně jako roje hmyzu, ztřeštěně vířící pod nebeskou klenbou. Slunce, které bylo už čtvrt hodiny za mraky, vyhoupló se na oblohu a rozlilo se v moře světla. Rázem všechno zase vzplanulo, slunečníky dam byly jako nesčetné zlaté štíty nad davem. Všichni zdravili slunce potleskem a smíchem, ruce se vztahovaly vzhůru, jako by chtěly rozehnat mraky.

Na opuštěné dráze byla jediná živá duše, policejní důstojník.

Poněkud výše k levé straně se objevil muž s červeným praporkem v ruce.

"To je startér, baron de Mauriac," odpověděl Labordette na Naninu otázku.

Z hloučku mladých mužů, kteří se tlačili kolem mladé ženy až k samému stupátku, ozývaly se tu a tam výkřiky, hovor pokračoval, ale nesouvisle, jen jednotlivá slova vyjadřovala okamžité nápady. Filip a Jiří, Bordenave a Faloise nedokázali mlčet.

"Nestркеjte do mě..." "Počkejte, chci se podívat..."

"Ach, soudce jde do své budky..." "Říkáte, že je to pan de

Souvigny? ..." "Ale musí mít člověk dobré oči, co, sedět v té budce a vidět, že je kuň o délku hlavy napřed! ..." "Mlčte přece, vlajka jde nahoru..." "Pozor, už jsou tam!..." "První je Cosinus."

Na stožáru šlehala žlutočervená vlajka. Štolbové přiváděli koně, jednoho po druhém, žokejové v sedle a s rukama volně spuštěnými tvořili na slunci světlé skvrny. Po Cosinusi se objevili Hasard a Boum. Dav pochvalně zašuměl, když nastoupil Spirit, statný, nádherný hnědouš, jehož přísné barvy, citrónově žlutá a černá, byly britsky chmurné. Velký úspěch měl na startu malý a velmi pohyblivý Valerio II, jeho barvy: něžná, růžově lemovaná zeleň. Oba vandeuvresovci nechali na sebe čekat. Za Frangipanem se konečně objevila barva bílá a modrá. Ale tmavohnědý, bezvadně urostlý Lusignan zůstal téměř bez povšimnutí, všecky

překvapila ryzka Nana. Takto ji ještě nikdo neviděl: její srst svítila v slunci jako hlava plavé ženy, třpytila se jako právě ražený dukát, štíhlá hlava nad silnou hrudí se lehce nesla na ušlechtilé šíji, dlouhý a jemný hřbet se nervózně prohýbal.

"Jen se podívejte, má vlasy jako já!" zvolala Nana celá unesená. "jsem na ni pyšná, to víte!"

Kdekdo se hrnul na landaur, Bordenave div nešlápl na

Ludvíčka, na kterého matka zapomněla. Otcovsky bruče dal si ho na ramena a říkal:

"Ubohý klučina, musí se taky podívat... Počkej, ukážu ti maminku... Vidíš, tam ten koníček, to je ona."

A když se mu taky Chvostík drápal po nohou, zvedl i jeho,

Nana, ta byla celá šťastná, že se to zvíře jmenuje jako ona, a dívala se po ostatních ženách, jaké dělají obličej. Všecky měly vztek. V té chvíli Triconka, dosud nehybná na kozlíku, dala rukou přes hlavy davu znamení svému bookmakerovi.

Její čich promluvil, vsadila na Nanu.

Faloise zatím nesnesitelně tlachal. Najednou se nadchl pro Frangipana.

"Mám vnuknutí," říkal. "Jen se podívejte na Frangipana, co? Ta akce! ... Beru Frangipana za osm. Kdo ho drží?"

"Jen ne tak zhorka," řekl nakonec Labordette. "Abyste nelitoval."

"Vždyť je to stará herka, celý ten Frangipane," prohlásil

Filip, "už teď je celý zpocený, uvidíte, že se složí."

Koně zaujali místo vpravo a tryskem vyrazili, jen tak na zkoušku, rozptýlení proběhli kolem tribun. To byl signál k vášnivým hovorům, všichni mluvili najednou...

"Lusignan má příliš dlouhý hřbet, ale jinak je ve formě..."

"Na Valeria II ani halíř, to si pamatujte, je nervózní až běda, cválá s hlavou vzhůru, to je špatné znamení..." "Hele, Spirita jede Burne..." "Říkám vám, že nemá žádné plece. Dobře stavěné plece, to je všechno..." "Ne, opravdu, Spirit je příliš klidný..." "Poslyšte, viděl jsem Nanu po velké Poule des

Produits, byla mokrá jako myš, hříva na ní visela jako hadr, v slabinách jí bilo div nepukla. Dvacet Ludvíků, že se vůbec neumístí! ..." "Tak už dost s tím Frangipanem, ať nás pořádně neotravuje! Už není čas, koně jsou připraveni."

Faloise neměl stání, téměř s pláčem sháněl bookmakera.

Musili ho chlácholit. Každý natahoval hlavu. Ale první start se nezdařil, koně vyrazili předčasně, startér, kterého bylo v dálce vidět jen jako nepatrnou černou čárku, nemávl ještě

červeným praporkem. Koně se po krátkém cvalu vrátili. Start se nezdařil ještě dvakrát. Konečně startér znovu shromáždil koně a vypustil je tak dovedně, že vzbudil obdiv.

"Skvělé! ..." "Ale to byla náhoda! ..." "Nevadí, jen když to jep!"

Úzkostlivé napětí teď stáhlo všem hrdlo, hlasité výkřiky ustaly. Sázky přestaly, na nesmírné závodní dráze se rozpoutal rozhodný boj. Zpočátku nastalo utišení, jako by se všem dech zatajil. Každý se stavěl na špičky, rozechvělé tváře byly bílé rozčilením. Krátce po startu vedli Hasard a Lusignan, za nimi se držel Valerio II, ostatní utvořili nepřehledné klubko. Ale když se peloton přehnal s větrem o závod jako bouře kolem tribuny, až se zem pod kopyty otřásala, byl už roztažen na nějakých čtyřicet metrů. Frangipane byl poslední, Nana poněkud za Lusignanem a Spiritem.

"Hrome!" procedil Labordette skrze zuby, "ten Angličan si to hasí!"

Celý landaur teď našel řeč, znovu se ozývaly výkřiky. Každý se natahoval, jak mohl, a napjatě sledoval zářivé skvrny žokejů uhánějících v slunci. Na svahu se ujal vedení Valerio II,

Cosinus a Hasard ztráceli půdu, Lusignan a Spirit se drželi vedle sebe, hlavu na hlavě, a za nimi v závěsu stále Nana.

"Karamba! Angličan má vyhráno, to je vidět," zaklel Bordenave.

"Lusignan je unaven a Valerio II nevydrží tempo."

"To bude rána, jestli to ten Angličan vyhraje," bolestně si ulevil Filip v návalu vlastenectví.

Pocit úzkosti rdousil teď celý dav. Zase porážka! A k nebi se neslo vroucí, zrovna zbožné přání, modlitba, aby zvítězil

Lusignan, kdežto Spirita i jeho žokeje s funebrácky veselými barvami stíhaly kletby. Do rozptýleného davu na travnatém prostranství jako by byl zadul vítr a odnášel jej v celých houfech, všichni pádili na druhou stranu, nohy na ramenou.

Jezdci zběsile cválali přes závodíště. Nana se zvolna otáčela kolem sebe, měla u svých nohou vlnobití zvířat a lidí, rozbouřené moře hlav, jakoby stržené a podél dráhy unášené virem závodních koní, žíhajících obzor pestrým blyskotáním žokejů. Sledovala je zezadu, viděla, jak se ztrácejí, stále se zmenšují, až jsou jako tenké vlásky. Teď právě se ukazovali z profilu, malincí, křečcí jako hračky, v zelenavých dálavách

Lesíku. Pak náhle zmizeli za velkou skupinou stromů rostoucích uprostřed hipodromu.

"Jen nechte být!" zvolal Jiří, stále ještě plný naděje. "Ještě není konec. Angličan už ztrácí náskok."

Ale Faloise zase popadlo pohrdání vlasteneckými city, aklamoval Spirita a byl to už hotový skandál. "Bravo! Dobře tak! Francie potřebuje dostat na frak! Spirit první,

Frangipane druhý! To bude vlast otrávená!" Rozhořčený Labordette mu vážně pohrozil, že ho shodí s kočáru.

"Podívejme se na čas," řekl klidně Bordenave a vytáhl hodinky, nepouštěje přitom Ludvíčka.

Koně se zase vynořovali ze skupiny stromů, jeden za druhým.

Překvapeným davem proběhla vlna vzrušení. Valerio II ještě vedl, ale tlačil se na něj Spirit, za ním se opožďoval

Lusignan a na jeho místo se vypracovával jiný kůň. Zpočátku se nevědělo, který to je, diváci si pletli barvy.

"Ale vždyť je to Nana! ..." "Prosím vás, Nana! Říkám vám, že si Lusignan drží flek..." "Ale přece jen je to Nana.

Snadno se pozná podle zlaté barvy..." "Vidíte ji teď? Je v plném trysku..." "Bravo, Nana! Je to ale kus potvory!..."

"Ach, to nic neznamena. Jen vede Lusignana."

Všichni chvílemi sdíleli tento názor. Ale klisnička vytrvale útočila a získávala píď za píď. Diváky popadlo mocné vzrušení.

Koně vzadu už nikoho nezajímali. Zuřivý boj se rozpoutal mezi Spiritem, Nanou, Lusignanem a Valeriem II. Jejich jména byla v ústech všech diváků, v nesouvislých a pokroucených větách se zjišťoval každý pokrok i každé ochabnutí. Nana se najednou octla, snad ani sama nevědouc jak, na kozlíku, celá bledá trásla se na všech údech a pohnutím ani mluvit nemohla. Labordette vedle ní už zase našel úsměv.

"Heleďte, Angličan je na tom bledě," řekl vesele Filip.

"Nějak se mu nevede."

"Jisté je, že Lusignan je vyřízen," křičel Faloise. "Dopředu jde Valerio II ... A teď jsou všichni čtyři pohromadě."

Všichni jen říkali jedním dechem:

"To je trap, hergot kruci, to je trap!"

Peloton jezdců teď bleskem přijížděl k stanovišti Nanina landauru. Bylo cítit v kříži, že se blíží jako vzdálený dech, jako vzdálené, každou vteřinou rostoucí supění. Všechnen dav se divoce vrhl k zábradlí, jako rozpoutané moře draly se mocné výkřiky z hrudí a jejich burácení, bližší a bližší, předcházelo příjezd koní. Byl to poslední, zvířecky brutální projev gigantické hry, sto tisíc sázkařů se upínalo k jediné utkvělé myšlence, vyhrát, mít štěstí a vyhrát, děj se co děj vyhrát, a pádící zvířata unášela jejich milióny. Všichni se bezohledně strkali a tlačili, pěsti sevřené, ústa dokořán, každý pro sebe, každý bičoval svého koně, ústy i rukou. A řev všeho toho národa, řev dravého zvířete, které pod redingoty zvedlo hlavu, valil se čím dál zřetelněji:

"Už jedou, už jedou! ... Už jedou!"

Ale Nana znovu získala půdu, Valerio II zůstal vzadu, vedl

Spirit a dvě tři hlavy za ním byla klisnička. Hromobití vzrůstalo. Koně přijížděli a landaur je vítal přívalem zlořečení.

"Hod' sebou, Lusignane, ty herko líná! ..." "Výborně Angličan, přidej, přidej, starouši! ..." "Hnus, ten Valerio! ..." "Ach ty mrcho, deset Ludvíků je v tahu! ..." "Nana, to je přece čupr holka, ta jediná! Hurá, Nano! Hurá, ty děvko zlatá!..."

A Nana na kozlíku se bezděky začala pohupovat v bocích, celé tělo jí hrálo, jako by sama závodila. Házela břichem, zdálo se jí, že tak pomáhá klisničce. Při každém pohybu unaveně vydechla a s námahou vyrážela stísňeným hlasem:

"Přidej ... přidej ... přidej ..."

A tu se naskytlá úchvatná podívaná. Price se postavil ve třmenech, a vysoko třímaje bičik železnou rukou mrskal Nanu.

To staré vyschlé dítě, ta dlouhá tvář, tvrdá a odumřelá, byla teď v jednom plameni. V rozmachu šílené odvahy a vítězné vůle vytvořil se zvířetem jedno tělo, proud síly tryskal z něho do klisny, ne ona jeho, on podpíral a nesl ji, zpěněnou a s očima krví podlitýma. Jako uragán se řítíl shluk koní a jezdců, vichřil vzduch, až se divákům dech tajil, jen rozhodčí s okem upřeným na cíl mrazivě čekal. Pak zaburácel potlesk. Se svrchovaným vypětím sil vrhl Price Nanu do cíle, porážíje

Spirita o délku hlavy.

Bylo to jako řev rostoucího mořského příboje. Nana, Nana,

Nana! Křik se valil a mohutněl s dravostí větrné bouře, znenáhla plnil celý obzor od dalekého Lesíka k Mont-Valérienu, od longchampských lučin po buloňskou pláň. Závodíště propuklo v šílené nadšení. "Ať žije Nana! Ať žije Francie! Pryč s Anglií!" Dámy mávaly kapesníky, muži skákali a křepčili, povykovali, jiní se nervózně smáli a vyhazovali do vzduchu klobouky. A na druhé straně dráhy odpovídala pezáž, tribuny vřely, ač zřetelně bylo vidět jen tetelení neviditelného plamene nad výhni toho živoucího nakupení špendlíkových pomatěných tváří a pokroucených paží, s černými tečkami očí a otevřených úst. Jásot nebral konce, sotva trochu potuchl, znovu propukal na vzdálených lesních cestách, kde diváci tábořili pod stromy, rozléval se dál a dál, až se smísil s ovacemi na císařské tribuně, kde tleskala císařovna. Nana! Nana! Nana!

Výkřiky stoupaly k slunci, které ve vši slávě plulo po obloze a bilo zlatým deštěm do třeštění davu.

Nana na kozlíku landauru zrovna vyrostla, jako by všechn ten potlesk platil jí. Omámena triumfem, okamžik zůstala nehybně stát a dívala se na závodní dráhu, teď zaplavenou hustým zástupem, byla tak pokryta mořem černých klobouků, že ani trávu nebylo vidět. Potom, když se dav rozestoupil a utvořil uličku až k východu a všichni potom zdravili

Nanu, která odcházela s Pricem, pohaslým, jakoby vykuchaným a se svěšenou hlavou, začala se prudce bít do stehů, a zapomínajíc na všechno kolem, vyrážela drsné triumfální výkřiky:

"Ach kruci! To jsem přece já! ... Ach kruci! To štěstí! ..."

A nevědouc, jak vyjádřit radost, která jí zmítala, popadla

Ludvíčka, který ještě stále seděl na Bordenavově rameni, a líbala ho.

"Tři minuty čtrnáct vteřin," řekl divadelní ředitel, zastrkávaje hodinky do kapsy.

Nana odevšad slyšela své jméno, celá pláň jí je vracela ozvěnou. To její národ jí tleskal, jak stála povýšena nad něj, vzpřímená v slunci, ve hvězdných vlasech a v šatech v barvách oblohy, bílé a modré. Labordette se na chvíli uvolnil a přišel jí oznámit, že vyhrála dva tisíce Ludvíků, neboť vsadil jejich padesát Ludvíků na Nanu, když byl kurs jedna ke čtyřiceti.

Ale větší radost než z peněz měla z toho neočekávaného vítězství, tak senzačního, že se stala královnou Paříže.

Ostatní dámy všechny prohrály. Róza Mignonová v návalu vzteku rozbila slunečník. A Karolína Héquetová a Clarissa a Simonna tlumeně klely, ba i Lucy Stewartová, bez ohledu na synovu přítomnost, všechny rozhořčovalo, jaké má ta tlustá děvka štěstí,

Triconka, ta stará zkušená kuplířka, se před závodem i po něm pokřičovala a teď tyčila svou vysokou postavu šťastna, jaký měla nos, a blahopřála Naně.

Tlačence kolem landauru byla stále větší. Celá ta tlupa mužských zprvu o závod hulákala. Pak už křičel jen Jiří, ochraptělý, jen sípal. Protože šampaňské došlo, Filip sebral sluhu a běhal s ním po výčepech. A Nanin dvůr stále ještě rostl, teď po jejím triumfu se přidávali i ti, kdo se zprvu drželi stranou, a hnutí, které už dříve udělalo z jejího kočáru střed celého závodiště, skončilo apoteózou královny Venuše uprostřed třestících poddaných. Bordenave za ní si s otcovskou něžností mumlal pro sebe své kletby. Ani Steiner neodolal, opustil Simonnu a kajícně stál na stupátku. Když přišlo šampaňské a Nana zvedla plnou sklenici, ozval se hromový potlesk a hřímalo se Nana! Nana! Nana! tak mocně, že udivený dav hledal klisnu: a už se ani nevědělo, komu patří ten hold: zvířeti nebo ženě.

V tom příběhl Mignon, nedbaje hrozivých pohledů Róziných. Ta hromská holka ho přivádí úplně z míry, říkal, musí se s ní jít pozdravit. Políbil ji na obě tváře a otcovsky řekl:

"Hloupé je to, že teď Róza určitě pošle ten dopis. Ukrutně se vzteká."

"Tak ať! To se mi zrovna hodí!" uklouzlo Naně.

Ale když viděla, jak Mignon stojí s otevřenými ústy, honem se opravila:

"Ach co to říkám! ... Opravdu už nevím, co povídám! ... Jsem opilá."

A vskutku opilá, opilá štěstím, opilá sluncem, připila sama sobě, sklenici stále vysoko nad hlavou:

"Na zdraví Naně! Na zdraví Naně!" křičela a ohlušující vřava smíchu a potlesku pomalu zachvacovala celý hipodrom.

Závody se končily, ještě se běžela cena Vaublancova. Kočáry jeden za druhým odjížděly. Docházelo k hádkám a v nich se stále objevovalo Vandeuvresovo jméno. Věc byla jasná:

Vandeuvres už dvě léta připravoval svůj tah: Greshamovi dal pokyn, aby se s Nanou držel vzadu, a Lusignana pustil na dráhu, jen aby dělal Naně vodiče. Ti, kdo prohráli, se rozčilovali, výherci jen krčili rameny. Nu a? Není to dovoleno?

Majitel stáje snad může se svými koňmi nakládat, jak za dobré uzná, ne? To se už staly horší věci! Podle názoru velké většiny bylo od Vandeuvresa velmi mazané, že prostřednictvím svých přátel stáhl všechno, co mohl vsadit na Nanu: to také vysvětlovalo náhlý vzestup Nanina kursu, mluvilo se o dvou tisících

Ludvíků, průměrně za třicet, to jest milión dvě stě tisíc franků výhry, tak okrouhlá částka budila úctu a všechno omlouvala.

Ale v pezáži se šuškalý jiné, závažnější zvěsti a pronikaly ven. Ti, kdo odtamtud přicházeli, udávali podrobnosti, už se nešeptalo, úplně nahlas se vyprávělo o hrozném skandálu.

S ubohým Vandeuvresem je konec, zkazil si svůj mistrovský tah idiotskou a kriminální hloupostí: pověřil toho nekalého bookmakera Maréchala, aby na jeho účet vsadil dva tisíce

Ludvíků proti Lusignanovi, aby dostal zpátky ten tisíc a několik Ludvíků, které veřejně vsadil na Lusignana, v podstatě maličkost, asi mu přeskočilo ve chvíli, kdy celé jeho jmění bylo v sázce a hrozilo krachem. Bookmaker byl upozorněn, že favorizovaný kuň nezvítězí, a realizoval na toho koně šedesát tisíc franků. Jenže Labordette, který neměl přesné a podrobné pokyny, právě u něho vsadil dvě stě ludvíků na Nanu, kterou

Maréchal dával za padesát, neboť nic nevěděl o chystaném překvapení. Tak přišel s tou klisnou o sto tisíc franků a ještě ztratil dalších čtyřicet tisíc, s hrůzou viděl, jak se pod ním rozvírá propast, svitlo mu, když po závodě viděl, jak

Labordette hovoří před váhou s hrabětem, s hrubostí bývalého kočího a s bezohledností okradeného člověka ztropil přede všemi hrozný výstup: nevybíravými slovy vylíčil, jak se všechno sběhlo, a způsobil hotové srocení lidu. Říkalo se, že se kvůli tomu sejde sbor rozhodčích.

Filip a Jiří tiše podávali Naně o tom zprávu, tu a tam něco prohodila, ale nepřestala se smát a pít. Dost možná... ledacos si připomíná... a pak, ten Maréchal je taková taškářská tvář... Avšak stále ještě pochybovala, až se objevil

Labordette. Byl velmi bledý.

"Tak co?" ptala se polohlasitě.

"Hotov!" odpověděl prostě.

A pokrčil rameny. Jaká dětinskost od Vandeuvresa! Nana jen znechuceně mávla rukou.

Večer u Mabillo měla kolosální úspěch. Když se k desáté hodině objevila, uvítala ji ohlušující vřava. Všechna galantní mládež se dostavila na ten klasický bláznivý večírek, nóbl společnost

se tu po hlavě vrhala do hrubých a zhovadilých zábav. Pod girlandami plynových světel bylo k umačkání, fraky, výstřední toalety, staré hluboce vystřižené šaty, kterým už nic nemohlo ublížit, to všechno vířilo, vřískalo pod důtkami strašlivého chlastu. Na třicet kroků nebylo slyšet plechy orchestru. Nikdo netančil. Od jedné skupiny k druhé kolovaly blbé poznámky a bez důvodu se opakovaly. Každý se pitvořil, jak mohl, ale bez komického účinku. Sedm žen, které někdo zavřel do šatny, naříkalo, aby se jim otevřelo. Nalezená šalotka byla vydražena na dva ludviky. V té chvíli právě vešla Nana, dosud v modrobílé toaletě z dostihů. Za hromového potlesku jí vtiskli šalotku do ruky. Přestože se bránila, desatery ruce ji popadly a tři páni ji nesli v triumfu do zahrady přes pošlapanou trávu a oškubané křoviny, a protože jim orchestr stál v cestě, vzali ho útokem, rozbili židle i pulty. Shovívavá policie se snažila zjednat pořádek.

Teprve v úterý se Nana zotavila z pohnutých chvil svého triumfu. Ráno mluvila s paní Leratovou, která jí přišla říci, že

Ludvíčkovi pobyt na vzduchu neudělal dobře. Byla ještě celá pryč nad událostmi, o nichž mluvila celá Paříž. Vandeuvres, kterému byla zakázána další účast na dostizích a ještě týž večer byl vyloučen z Císařského kroužku, zavřel se druhý den do stáje, stáj zapálil a uhořel i s koňmi.

"Však mi to říkal," pokyvovala hlavou mladá žena. "Ten člověk byl opravdu blázen!... Měla jsem nahnáno, když mi to včera večer vypravovali! Chápej, mohl mě třeba někdy v noci zavraždit! ... A pak, to mě nemohl upozornit, jak to bude s tou klisnou? Byla bych si aspoň nadělala majetek! Říkal

Labordettovi, že bych to prý, vědět to, rovnou byla donesla svému kadeřníkovi a kdekomu. To nebylo zrovna zdvořilé! ... Ach ne, opravdu, nemám, proč bych ho nějak extra litovala."

Když o tom ještě chvíli přemýšlela, popadl ji vztek. A vtom vstoupil Labordette, likvidoval její sázky a přinášel jí asi čtyřicet tisíc franků. Její špatný rozmar ještě vzrostl, mohla vyhrát milión. Labordette, který si v celé té záležitosti hrál na nevinátka, klidně hodil Vandeuvresa přes palubu. Ty staré rodiny jsou už úplně prohnílé, končí tak hloupě.

"Ó ne," namítala Nana, "to není tak docela hloupé dát se zavřít do maštale a zapálit ji. Podle mého skončil Vandeuvres docela nóbl... Ne, víš, to s tím Maréchalem nehájím. To byla blbost. Když si pomyslím, že si Blanka troufala hodit mi to všechno na záda! Řekla jsem jí: "Copak jsem mu říkala, aby kradl?" Není to pravda? Můžeme chtít na mužském peníze, a proto ho ještě nemusíme navádět k zločinu... Kdyby mi byl řekl: "Jsem na mizině", byla bych mu řekla: "Dobrá, rozejděme se". A nemuselo to dojít tak daleko."

"Jistě," řekla teta vážně. "Když si mužský postaví hlavu, vždycky to s ním špatně dopadne!"

"Ale ten ohňostroj na konci, 6, velmi nóbl!" pokračovala

Nana. "Zdá se, že to bylo něco hrůzoucího, jednomu naskakuje husí kůže. Všecky lidi poslal pryč, zavřel se dovnitř, s petrolejem... A jak hořelo, to se musilo vidět! Jen si představte, taková velká bouda celá ze dřeva a plná slámy a sena! ...

Plameny šlehalý až k nebi... Nejkrásnější byli koně, nechtěli se nechat upéct. Bylo slyšet, jak mlátí kopyty, jak se vrhají na vrata, jak křičí zrovna jako lidé... Ano, lidem stydla krev v žilách."

Labordette pochybovačně vydechl: on ve Vandeuvresovu smrt nevěří. Kdosi se zaklínal, že ho viděl, jak prchá oknem.

Stáj zapálil v návalu pomatenosti. Jenže když začalo být nepříjemně horko, patrně vystřízlivěl. Člověk, který je tak hloupý ve styku s ženami, který je tak nanicovatý, nemůže umřít tak furiantsky.

Nana byla rozčarována. A našla jen tato slova:

"Och ten nešťastník! Jak to mohlo být krásné!"

DVANÁCTÁ KAPITOLA.

K jedné hodině ranní leželi Nana a hrabě na velké posteli, ověšené benátskými krajkami, a ještě nespali. Po třídenním trucování Muffat večer zase přišel. Lampa slabě osvětlovala ložnici, která tiše dřímala, plna vlažného tepla milostné noci.

Pološerem prosvítal bíle lakovaný a stříbrem vykládaný nábytek. Zatažená nebesa halila lože do závoje stínu. Ozval se vzdech, pak polibek přerušil ticho. Nana vyklouzla zpod pokrývky a na chvíli usedla na pelest, nohy odkryté. Hrabě s hlavou zabořenou do podušek zůstával ve stínu.

"Drahoušku, ty věříš v pánaboha?" zeptala se po chvílce mlčení s vážnou tváří, sotva opustila milencovu náruč, padla na ni náboženská hrůza.

Už od rána si stěžovala, že jí není dobře, a všechny ty hloupé, jak říkala, myšlenky na smrt a peklo zarytě v ní hlodaly.

Někdy v noci na ni chodily návaly dětského strachu, hrozné představy jí pronásledovaly, třestila oči. Pokračovala:

"Řekni, co myslíš, přijdu do nebe?"

Otřásla se, kdežto hrabě, překvapený tou zvláštní otázkou v takové chvíli, cítil, jak se i v jeho katolické duši probouzejí výčitky svědomí. Avšak už se mu Nana s nahými rameny a s rozpuštěnými vlasy vrhla na prsa, křečovitě se k němu přitiskla a štkala:

"Bojím se smrti... Bojím se smrti..."

Jen s velikou námahou se hrabě vyprostil z její náruče. Jak k němu přilehla celým tělem, celá se třesouc nakažlivou hrůzou z neviditelná, sám se bál, že podlehne její bláznivé úzkosti, a domlouval jí, že je přece naprosto zdráva, jenom se musí dobře chovat, aby jí bylo jednoho dne odpuštěno. Ale Nana jen potřásala hlavou, jistě nikomu neublíží, dokonce má na krku medajlónek s panenkou Marií a hned mu jej ukázala, zavěšený mezi ňadry na červené šňůrce, jenomže všechno je, říkala, předem určeno: má-li neprovdaná žena mužské, přijde do pekla. Napadaly ji útržky z katechismu. Ach, kdyby jeden věděl, jak je to doopravdy! Ale nikdo nic

jistě neví, nikdo se odtamtud nevrátil, aby podal zprávu, a jestli to, co říkají kněží, jsou jen takové pitomosti, byla by blbost ostýchat se.

Přesto zbožně políbila medajlonek, ještě teplý jejím tělem, jako by chtěla zažehnat smrt, jejíž představa jí naháněla studenou hrůzu.

Muffat s ní musil jít až do toaletního pokoje, nechtěla být ani na okamžik sama, i když dveře zůstaly otevřeny. Když hrabě znovu ulehl, brousila po ložnici, prohlížela všecky kouty a při nejmenším zvuku se lekala. Zastavilo ji zrcadlo a jako kdysi stanula před ním, zhlízejíc se v své nahotě. Ale pohled na hrdlo, boky a stehna jen zvětšoval její strach.

Nakonec si dlouze a oběma rukama ohmatávala kosti tváří.

"Jak je mrtvý člověk ošklivý," vyslovila potichu.

A stiskla si tvář tak, že jí oči vystoupily z důlků, a vtáhla tváře dovnitř, aby viděla, jak bude vypadat. Takto zohyžděna se obrátila k hraběti a řekla:

"Podívej se, jak malinkou budu já mít hlavu."

Hrabě se zlobil:

"Co blázníš? Pojd' si lehnout."

Ale už ji viděl v hrobě po stu letech spánku" holou kostru, ruce se mu samovolně sepjaly, rty mumlaly slova modlitby.

Po nějakou dobu byl zase obětí náboženských citů, přepadaly ho krize víry, tak prudké a vysilující, že po nich zůstával polomrtvý. V prstech mu praskalo, jak je svíral, a ustavičně opakoval jen "Můj Bože... můj Bože... můj Bože..." V těchto slovech byla všecka jeho bezmocnost, všechn jeho hřích: věděl jistě, že bude zatracen, a přece neměl sílu odporovat mu.

Když se Nana vrátila, našla ho pod pokrývkou vyděšeného, nehty si rozrýval prsa, vytřeštěné oči jako by hledaly nebe.

Znovu se dala do pláče, oba se objali a zuby jim jektaly, aniž věděli proč, byli jako smyslů zbaveni. Už jednou prožili podobnou noc, tentokrát však úplně blbli, jak se vyjádřila

Nana, když záchvat úzkosti přešel. Pojednou pojala podezření a opatrně se hraběte vyptávala: třeba Róza Mignonová už poslala ten osudný dopis. Ale ne, to není to, je to jen strach, nic víc, ještě neví, že ho žena podvádí.

Hrabě zase na dva dny zmizel a třetího dne se dostavil v hodinu, kdy nikdy nepřicházel. Byl zsinálý, oči zarudlé, ještě jím zmítal velký vnitřní zápas. Ale Zoe byla sama tak vyděšená, že si ani nevšimla, v jakém stavu je hrabě. Běžela mu naproti a křičela:

"Ach pojd'te, pojd'te, pane hrabě! Madame včera večer div neumřela."

A když se ptal na podrobnosti, dodala:

"Něco neuvěřitelného ... Potrat, pane hrabě!"

Nana byla v třetím měsíci. Dlouho myslila, že jde o přechodnou nevolnost a sám doktor Boutarel měl pochyby. Když se pak vyjádřil zcela určitě, byla hrozně nešťastná a dělala všecko možné, aby nikdo nic nevěděl. Její nervózní úzkosti a skleslé nálady měly zčásti původ v této okolnosti, pociťovala hanbu svobodné matky, která je nucena stav svůj tajit. Sama si připadala směšná a jakoby ponížená, budou se jí smát.

Těch řečí! Taková směla, opravdu! Myslila, že si už všechno jednou provždy odbyla, a teď ji to najednou potrefí! Mohou tedy přijít děti, i když člověk nechce a má přitom na mysli něco docela jiného? Příroda ji pobuřovala, to všemocné mateřství, které teď vzházelo z jejích rozkoší, ten život mezi tolika mrtvými, jež kolem sebe rozsávala. Copak člověk nemůže nakládat sám se sebou, jak se mu zamane, bez tolika nepříjemností? Kde se tu najednou bere to mrně? Ani sama neví.

Ach bože, ten, kdo jí je udělal, by byl udělal zatraceně líp, kdyby se byl zdržel, nikdo se k dítěti nebude znát, každému bude na obtíž a věru nebude mít v životě na růžích ustláno!

Zoe zatím vyprávěla, jak došlo k tomu neštěstí.

"Madame dostala ke čtvrté hodině ráno záchvat koliky.

Když jsem viděla, jak se dlouho nevrací z toaletního pokoje, šla jsem tam a našla ji na zemi v mdlobách. Ano, pane hrabě, na zemi, v tratolišti krve, jako by ji byl někdo zabil... Hned mě napadlo, co to je, ne? Moc jsem se zlobila, madame se mi s tím malérem taky mohla svěřit... Právě byl u nás Jiří.

Pomohl mi ji zvednout, a jak jsem řekla slovo potrat, udělalo se špatně i jemu... Opravdu, užila jsem si od včerejšího večera!"

Skutečně se zdálo, že dům je vzhůru nohama. Sluhové běhali po schodech a místnostech jako splašení. Jiří strávil noc v salóne, zabořen do lenošky. To on ohlásil tu novinku všem známým, kteří se večer sešli u Nany v době, kdy obyčejně přijímala. Byl stále velmi bledý a pln úžasu a rozčilení líčil, jak se všechno zběhlo. Přišli Steiner, Faloise, Filip a jiní.

Hned při prvních slovech každý vykřikl, není možná, nějaký špatný vtip! Pak ale zvažněli, dívali se ke dveřím ložnice, kysele se tvářili a potřásali hlavou, už v tom neviděli nic komického. Až do půlnoci mluvilo tucet pánů tiše před krbem, všichni byli domácí přátelé a každý se v duchu ptal, není-li snad sám autorem. Zdálo se, že se všichni hanbí za svou nešikovnost a jako by se vzájemně omlouvali. Pak ale krčili rameny, oni nic, to ona, co říkáte, ta Nana, to je kus mršky, co? Kdo by od ní čekal takový žertík! Jeden po druhém odcházeli, po špičkách, jako v místnosti, kde je mrtvola, a je příkazem slušnosti nesmát se.

"Jen pojd'te dál, pane hrabě," zvala Zoe Muffata. "Madame je už mnohem líp, přijme vás... Čekáme každou chvíli doktora, slíbil, že ráno přijde."

Jiří už nebyl v domě, na domluvu komorné odešel domů.

Nahoře v salóne byla jen Sametka, ležela na divaně, oči upírala do neurčita a kouřila. Od té chvíle, co se to stalo, dávala najevo chladný vztek, jen krčila rameny a tu a tam pustě zaklela.

Když teď šla komorná kolem divanu a opakovala hraběti, co ta ubohá madame zkusila, úsečně prohodila:

"Dobře jí tak, to ji naučí!"

Překvapeně se ohlédli. Sametka se ani nepohnula, pohled stále upřený ke stropu, cigaretu v sevřených ústech.

"Vy jste dobrá, to se musí říct!" řekla Zoe.

Ale Sametka si sedla, pohledem zuřivě přeměřila hraběte a znovu mu vmetla do tváře:

"Dobře jí tak, to ji naučí!"

A zase si lehla, úzkou skulinou rtů vypustila kouř a tvářila se, jako by nade vším dělala kříž a byla rozhodnuta do ničeho se už neplést! Taková kravina!

Zoe však uvedla Muffata do ložnice. Přidušené hrčení ojedinelých kočárů na Villiersově třídě sotva rušilo vlašné ticho té éterem načichlé místnosti. Nana nespala, ledově bílá na podušce, zasněné oči široce otevřené. Když viděla hraběte, ani se nepohnula, jen se pousmála.

"Ach, to jsi ty, miláčku," zaševalila pomalu, "věru jsem myslela, že tě už nikdy neuvídím."

Potom, když se k ní nachýlil a políbil ji na vlasy, celá zjihla a plna důvěry s ním mluvila o dítěti, jako by bylo jeho.

"Netroufala jsem si ti to říct... Byla jsem tak šťastná!"

Ó, malovala jsem si jeho budoucnost, chtěla jsem, aby tě byl hoden. A teď je po všem... Konečně, snad je tak líp. Mohlo by ti překážet a to bych nechtěla."

Hrabě byl zaražen tím nenadálým otcovstvím a něco koktal.

Vzal si židli, sedl si k posteli a jednou rukou se opřel o pokrývku. Teď teprve si mladá žena všimla jeho strhané tváře, zarudlých očí a horečně se třesoucích rtů.

"Co je ti?" ptala se. "Snad nejsi taky nemocen?"

"Ne," řekl trudně.

Pronikavě se na něj zadívala. Pak pokynula Zoe, která v ložnici rovnala nějaké lahvičky, aby odešla. Když byli sami, přitáhla si ho k sobě a opakovala:

"Co je ti, drahoušku?... Dobře vidím, že máš oči plné slz... Tak mluv, přišels mi něco povědět, vid'?"

"Ne, ne, ujišťuju tě, že ne," zajíkal se.

Ale bolest ho rdousila a pokoj s nemocnou, kam nic netuše vpadl, mu ještě dodal: propukl v pláč a hlavu zabořil do příkrývky, aby ztlumil výbuch utrpení. Nana pochopila. Róza

Mignonová se jistě rozhodla poslat to psaní. Nechala ho chvíli plakat, vzlykal tak křečovitě, že se i ona sama třásla v posteli.

Konečně řekla a její hlas byl pln mateřské soustrasti:

"Měl jsi nepříjemnost doma, vid'?"

Kývl hlavou, že ano. Znovu se odmlčela a pak se ho zeptala:

"Víš tedy všechno?"

Znovu přikývl. A zase nastalo ticho, těžké ticho v tom bolestiplném pokoji. Když se minulého dne vrátil z večírku u císařovny, dostal dopis, který Sabina psala svému milenci.

Strávil strašlivou noc, kul plány na pomstu a ráno raději odešel, aby nepodlehł nutkání Sabinu zabít. Krásné červnové jitro mu zmátlo mysl, myšlenky se mu rozutíkaly a kroky ho zavedly k Naně jako vždycky, když byl v úzkých a nevěděl, kudy kam. Jedině u ní se může volně poddat své bídě, předem pocíťoval zbabělou radost, že se mu dostane útěchy.

"Tak se uklidni," domlouvala mu mladá žena s nesmírně laskavou tváří. "Já už to vím dávno. Ale to se rozumí, abych ti zrovna já otvírala oči, to zase ne. Vzpomeň si, loni, měl jsi pochyby. Díky mé rozvaze se věci urovnaly. Neměl jsi zkrátka důkaz, tenkrát... Jestli ho dnes máš, panebože, to je kruté, chápu. Přesto je potřeba neztrácet hlavu. Taková věc člověku cti neubere."

Už neplakal. Ačkoli se jí už dlouho svěřoval s nejintimnějšími podrobnostmi svého manželství, přece jen se teď hanbil.

Musila mu dodat odvahy. Je přece žena, může všechno slyšet.

Když mu přidušeně splynulo ze rtů: "Jsi nemocna. Nač tě unavovat! ... Je hloupé, že jsem přišel. Raději odejdu!" honem řekla:

"Ne, ne, zůstaň. Možná, že ti dobře poradím. Jen abych nemusila moc mluvit, to mi lékař zakázal."

Konečně vstal a chodil po ložnici. Zeptala se ho

"Co teď uděláš?"

"Toho člověka zpolíčkuju, přísámbůh!"

Nespokojeně stáhla rty:

"To je toho, někoho zpolíčkovat... A co se ženou?"

"Dám se rozvést, mám důkaz."

"To už vůbec není k ničemu... můj drahý. To je dokonce hloupé ... Nikdy nic takového nepřipustím."

A rozvážně mu svým slabým hlasem dokazovala, jak zbytečný skandál by vzbudil souboj i proces. Celý týden bude vláčen novinami, dá všanc celý svůj život, svůj klid, své vysoké postavení u dvora, čest svého jména, a nakonec se mu všichni budou smát.

"Na tom nezáleží!" zvolal, "ale pomstím se."

"Miláčku," namítla, "když se člověk v takovém pádu nepomstí ihned, nepomstí se nikdy."

Zarazil se a slova mu uvízla v hrdle. Jistě nebyl zbabělec, ale cítil, že má Nana pravdu, jeho nevolnost vzrůstala, pocit ochablosti a hanby srážel jeho hněv. A Nana, odhodlaná povědět mu všechno od plic, zasadila mu další ránu:

"A víš ty, co tě trápí, drahoušku?... To, že sám podvádíš svou ženu. Přece nechodíš na noc z domu jen tak pro nic za nic, nadýchat se čerstvého vzduchu! Tvá žena jistě něco tuší. Co jí můžeš vyčítat? Řekne ti, žes jí dal příklad a zavře ti pusou..."

Proto teď tady, drahoušku, přešlapuješ, místo abys byl tam a oba je zamordoval."

Muffat se pod údery těch bezohledných slov zhroutil na svou židli. Nana umlkla a nabírala dech, pak řekla polohlasitě:

"Och, jsem jako rozbitá... Pomoz mi sednout si trochu výš.

Vždycky se svezu, mám hlavu příliš nízko."

Když vyhověl jejímu přání, oddychla si, zřejmě se jí ulevilo.

A znovu začala o tom, jaká by to byla pastva pro lidi, kdyby podal žalobu o rozvod. Umí si představit, jak hraběncin advokát baví Paříž na její, Nanin, účet? Všecko by znovu přišlo na tapetu, její fiasko ve Varieté, její dům, její život. Ne, ne, o takovou reklamu nestojí. Jiná na jejím místě by ho možná hecovala, aby z něho vytloukla kapitál, ona však chce především jeho štěstí. Přitáhla ho k sobě, posunula hlavu na okraj podušky až k hlavě jeho, ruku mu ovinula kolem krku a měkce mu šeptala:

"Poslyš, drahoušku, musíš se vrátit k své ženě!"

Vzepřel se. Nikdy! Byl celý bez sebe, taková hanba! Nana však něžně naléhala dál:

"Musíš se vrátit k své ženě... Přece snad nechceš, aby se všude říkalo, že jsem rozvedla tvé manželství? Do jakých řečí bys mě přivedl, co by si lidé o mně mysli? ... Ale přísahej, že mě budeš mít stále rád, protože jakmile půjdeš s jinou..."

Pro slzy nemohla mluvit. Zahrnul ji polibky a stále opakoval:

"Blázínku, to není možné!"

"Je to možné, je to možné," odporovala, "musí to být... Já už se s tím nějak vyrovnám. Konečně, je to tvá žena. To není, jako bys mě klamal s ledajakou jinou."

Tak pokračovala dál, radila mu, jak nejlépe uměla. Mluvila dokonce o Bohu. Zdálo se mu, že slyší pana Venota, když mu dělal kázání, aby ho vyrval z osidel hříchu. Nana však nežádala, aby se s ní rozešel, velebila dobrou vůli a ústupnost v zájmu všech, doporučovala rozdělit pozornost mezi ženu a milenku, aby život plynul v míru a pokoji, zbavený všech útrap, něco jako šťastný spánek v tom nevyhnutelném marastu, který je údělem lidí. V jejich vzájemných stycích se nic nezmění, jen k ní nebude chodit tak často a noci, které nebude trávit s ní, věnuje hraběnce. Byla už u konce svých sil, jen ještě šeptem dodala:

"Alespoň budu mít vědomí, že jsem vykonala dobrý skutek... A ty mě budeš mít ještě víc rád."

V ložnici zavládlo ticho. Nana zavřela oči a byla na polštáři ještě bledší. Hrabě raději nemluvil, aby ji neunavoval, říkal si. Za dlouhou dobu chvíli otevřela oči a řekla:

"A ostatně, co peníze? Kde je vezmeš, rozejdeš-li se ve zlém?... Včera tu byl Labordette, kvůli té směnce... Já jsem bez halěře, nemám už ani co na sebe."

Znovu zavřela víčka a vypadala jako mrtvá. Těžký stín úzkosti přeběhl po Muffatově tváři. Pod dojmem rány, která ho postihla, nepomyslel do včerejšího dne na peněžní nesnáze, ač jich bylo tolik, že nevěděl kudy kam. Už jednou musil dát prolongovat směnku na sto tisíc franků a teď byla přes všechny výslovné sliby dána do oběhu, Labordette předstíral zoufalství a svaloval všechno na Francise, zaklínal se, že se už nikdy v takové věci nezahlodí s člověkem tak nízké duševní úrovně.

Musí zaplatit, pokračoval hrabě v svých úvahách, nedopustí, aby směnka s jeho podpisem byla protestována! Nejenže

Nana přišla s dalšími požadavky, sám má řadu mimořádných vydání. Když se hraběnka vrátila z Blahostí, najednou se u ní objevily přepychové choutky, touha po světských radovánkách, a jmění se tenčilo. Už se mluvilo o nákladných rozmarech, hraběnka vedla pojednou velký dům, pět set tisíc franků se promrhalo na přestavbu starého paláce v Miromesnilově ulici, kupovaly se výstřední toalety, ohromné částky mizely, zrovna jako by se před očima rozplývaly, a hraběnku ani nenapadlo skládat účty, sama nevěděla, kam se peníze dějí, snad byly rozdány, bůhví. Dvakrát si Muffat dovolil dotazy v tom směru, ale hraběnka se na něj podívala a usmála tak podivně, že se už raději dál neptal: bál se, aby odpověď nebyla příliš jasná. Jestliže přijímal z Naniny ruky Daguena jako zete, to jen proto, aby mohl snížit Estelčino věno na dvě stě tisíc franků, o zbytku byl hotov dohodnout se s mladým mužem, jistě i tak dost šťastným ze sňatku, v němž už nedoufal.

Muffat věděl, že stůj co stůj musí opatřit těch Labordettových sto tisíc franků. Jako jediné východisko ho napadlo prodat nádherné, na půl miliónu odhadované panství Bordy, jež jakýsi strýc odkázal hraběnce. Už týden o tom přemýšlel a stále couval. Bylo k tomu potřebí hraběncina podpisu, tak jako ani ona podle smlouvy nemohla zcizit Bordy bez svolení manželova. Minulý den se konečně rozhodl, že s hraběnkou promluví. A pak všechny jeho úmysly ztroskotaly, teď by už nikdy nepřistoupil na takové narovnání. Hraběncino cizoložství bylo teď pro něj ranou ještě hlubší. Chápal dobře, co Nana sleduje, v rostoucí opuštěnosti vylil před ní své srdce, vylíčil jí svou situaci a svěřil se, jaké má trápení s hraběnciným podpisem.

Ale zdálo se, že Nana nenaléhá. Oči měla stále zavřené.

Když viděl, jak je bledá, ulekl se a dal jí čichat éter.

Vzdychla a položila mu otázku, Daguena nejmenujíc:

"Kdy bude svatba?"

"Smlouva bude podepsána v úterý, za pět dní," odpověděl.

Tu řekla, oči nechávajíc zavřeny, jako by mluvila z temnot svých myšlenek:

"Tak vidíš sám, drahoušku, co máš dělat... Já chci jen jedno, aby všichni byli spokojeni."

Vzal ji za ruku, uklidňoval ji. Ano, uvidí, teď je hlavní, aby si odpočinula. A už se nevzpíral, ten vlahý, ospalý a éterem prosycený pokoj s nemocnou ženou ukolébal nakonec jeho vůli a probudil v něm touhu po šťastném životě v klidu a míru.

Celé jeho uražené mužství bylo to tam, vytrácelo se ve vlahém teple lůžka té churavé ženy, kterou ošetřoval, v její horkosti a v probuzených vzpomínkách na chvíle rozkoše, které spolu prožili. Schýlil se nad ní, objal ji a sevřel do náruče, a

Nana se ani nepohnula, jen na rtech se jí mihl sotva postižitelný vítězný úsměv. Ale už tu byl doktor Boutarel.

"Tak co dělá naše děvenka?" ptal se familiárně Muffata, jednal s ním jako s manželem. "I zatra, že my jsme moc mluvili!"

Doktor, krásný a ještě mladý muž, těšil se jako lékař veliké oblibě ve vysokých kruzích dámského polosvěta. Byl to veselý chlapík, kamarádsky se bavil se všemi těmi dámami, ale nikdy s nimi nic neměl, byl drahý a platit se musilo naprosto přesně.

Ostatně přišel vždycky, jakmile byl zavolán, i když nešlo o nic vážného, Nana pro něj vzkazovala dvakrát třikrát týdně, jak se trásla při pomýšlení na smrt, chodila na něj s každou maličkostí, byla samé bebíčko, jako dítě, a doktor ji léčil tím, že jí vyprávěl klepy a bláznivé historky. Všecky ty dámy ho zbožňovaly. Tentokrát však bebíčko bylo vážné.

Muffat odcházel velmi rozrušen. Cítil už jen dojetí, jak ta jeho ubohá Nana je slabá. Když už byl ve dveřích, zavolala ho pokynem zpět a nastavila mu čelo: a tiše, jako by mu žertem hrozila, řekla:

"Víš, co jsem ti dovolila... Vrať se k ženě, nebo je mezi námi konec, budu se zlobit!"

Hraběnka Sabina chtěla, aby svatební smlouva byla podepsána jedno úterý, a zároveň měl být slavnostně otevřen přestavěný palác v Miromesnilově ulici, v němž ještě ani pořádně neoschla malba. Pět set pozvání bylo rozesláno, hosté měli být z nejrůznějších společenských kruhů. Čalouníci ještě ráno přibíjeli čalouny, a když se k deváté hodině rozsvítily lustry, architekt v hraběnkčině doprovodu udílel poslední rozkazy.

Slavnost byla plná líbezného jarního kouzla. Červnové teplé noci dovolily otevřít obojí dveře velkého salónu a prodloužit bál až na písek zahrady. A už hrabě s hraběnkou vítali u vchodu první návštěvy, hosté byli oslněni. Kde byl ten bývalý salón, v němž se vznášel přízrak staré

hraběnky Muffatové, kde byla ta starodávná místnost plná přísné nábožnosti, s těžkým empírovým nábytkem z mahagonu, s čalouny ze žlutého hedvábí a zelenavým, vlhkostí prosáklým stropem! Teď hned od vestibulu se ve světle vysokých svícňů blýskaly vodovým leskem mozaiky vykládané zlatem a na mramorovém schodišti se vinulo jemně cizelované zábradlí. Salón sám tonul v lesku a záři, byl potažen čalouny z benátského hedvábí a strop zdobila rozměrná dekorativní práce Boucherova, architekt za ni dal při prodeji Dampierrova zámku sto tisíc franků. Stropní a nástěnné křišťálové lustry zažehovaly svým světlem přepychová zrcadla a drahocenný nábytek. Ze všeho nábytku bylo kdysi Sabinino křeslo jediné potaženo rudým hedvábím a bilo do očí svou měkkostí, teď jako by se bylo rozmnožilo a rozšířilo, až naplnilo celý palác rozkošnickou lenivostí a rafinovaným požitkářstvím a spalovalo prudkostí pozdní vášně.

Už se tančilo. Orchester hrál v zahradě před otevřeným oknem a poddajný rytmus valčíku doléhal k sluchu tlumeně, jak hudba unikala večerním vzduchem k nebi. Lampióny osvětlovaly zahradu, která se šířila v průhledném stínu, a na okraji trávníku stál purpurový stan s bufetem. Valčík - a byl to právě ten uličnický valčík ze Zlatovlasé Venuše, plný rozpustilého smíchu - klouzal po zvučných vlnách prostorami starého paláce a zahříval jeho stěny horce smyslným dechem.

Jako by nějaký tělesný vítr z ulice vymetal z toho pyšného stavení celý jeden mrtvý věk a bral s sebou minulost Muffatů, sto let cti a víry, dřímajících pod stromy.

Staří přátelé nebožky hraběnky, jakoby přesazení do cizí půdy a oslepení vším tím leskem, uchýlili se na své staré místo u krbu. Vytvořili uprostřed pomalu rostoucí vřavy malou skupinku. Paní Du Joncquoy přišla jídelnou, už nepoznávala místnosti. Paní Chantereauová jen otvírala oči na zahradu, zdála se jí nesmírně veliká. Brzy se v tomto koutku šušaly hořké poznámky všeho druhu.

"Řekněte," šeptala paní Chantereauová, "co by asi říkala stará hraběnka, kdyby vstala z mrtvých, najednou se tu objevila a viděla tuhle společnost. A všechno to zlato, ten rámus... To je skandál!"

"Sabina se zbláznila," odpověděla paní Du Joncquoy.

"Všimly jste si u vchodu? Podívejte se, je vidět i odsud... Má na sobě všechny své diamanty."

Na okamžik povstaly a z dálky pozorovaly hraběnku i hraběte.

Sabina v bílé toaletě s nádhernými anglickými krajkami byla živým triumfem krásy, mladá a veselá, ustavičně se usmívala a z jejích rtů nemizelo lehké opojení. Zestárlý a pobledlý

Muffat vedle ní se rovněž usmíval, zachovával však klid a důstojnost.

"Když člověk uváží, že tu býval pánem," pokračovala paní

Chantereauová, "že se tu bez jeho dovolení nesměla objevit ani nejmenší podnožka! ... Všecko změnila, teď už je tu paní ona... Vzpomínáte si, jak nechtěla s ničím ani hnout? Teď převrátila celý palác!"

Ale umlkly, blížila se k ním paní de Chezelle s celým houfem mladých mužů, kteří byli jako u vytržení a pochvalně se vyslovovali:

"Rozkošné! ... Báječné! ... Jaký vkus! ..."

A zdaleka na ně volala:

"Co jsem říkala? Takové staré barabizny jsou jedinečné, když se s nimi hne... Ta elegance, co? Teď je to dům hodný našeho velkého století a Sabina konečně může přijímat."

Obě staré dámy znovu usedly a potichu mluvily o sňatku, který budil takový podiv. Šla kolem Estelka v růžových šatech, stále stejně hubená a plochá, s mlčenlivou panenskou tváří. Proti Daguinetovi jako ženichovi nic nenamítala, zůstala klidná, nedala najevo ani radost, ani zármutek, stejně chladná, stejně bílá jako za zimních večerů, když přikládala do ohně polena. Celá tato slavnost, pořádaná na její počest, všechna ta světla, květiny, hudba, nic ji nevzrušovalo.

"Nějaký dobrodruh," říkala paní Du Joncquoy. "Nikdy jsem ho neviděla."

"Pozor, tady je," šeptla paní Chantereauová.

Daguinet spatřil paní Hugonovou s oběma syny a pospíchal jí nabídnout rámě, smál se, zahrnoval ji projevy něžné pozornosti, jako kdyby se byla svým dílem zasloužila o jeho štěstí.

"Děkuji vám," řekla a sedla si ke krbu. "Hleďte, to je můj bývalý koutek."

"Vy ho znáte?" zeptala se paní Du Jonequoy, když Daguinet odešel.

"Ovšem, je to roztomilý mladík. Jiří ho velmi miluje... Ó, pochází z nejlepší rodiny."

Dobrá ta dáma vycítila tajnou nevraživost vůči Daguinetovi a hájila ho. Ludvík Filip si velmi vážil jeho otce, který až do své smrti spravoval úřad prefekta. On, syn, je snad trochu rozmařilý, tvrdí se, že je na mizině. Ale v každém případě bude prý dědit po jednom strýci, majiteli velkého panství. Když však dámy nedůvěřivě potřásaly hlavou, paní Hugonová, sama už stísněná, znovu tvrdila, jak ctihodná je Daguinetova rodina.

Ostatně je velmi unavena, bolí ji nohy. Už měsíc je v Paříži, v domě v Richelieuově ulici, musí vyřídit mnoho věcí, říkala.

A stín zármutku zkalil její mateřský úsměv.

"Stejně si Estelka zasloužila něco mnohem lepšího," uzavřela paní Chantereauová.

Tu spustily trubky slavnostní tuš. Společnost v salónku se ihned rozestoupila na obě strany, aby bylo místo pro čtverylku.

Světlé toalety se míhaly a mísily s temnými skvrnami fraků, v zářivém světle, které polévalo celé to vlnění hlav, se blýskaly šperky, trásla se bílá péra, kvetly šeříky a růže. Bylo už horko, pronikavá vůně stoupala z lehkého tylu, z nadýchaného atlasu a hedvábí, nahá ramena se bělala, orchestr vesele vyhrával.

Dveřmi otevřenými do sousedních místností bylo vidět v řadách sedící ženy, jak se chladí vějířem, na rtech diskrétní úsměv, v očích třpyt, ústa sešpulena. A stále ještě přicházeli hosté, lokaj ohlašoval jména a pánové si zvolna krok za krokem razili cestu skrze hloučky a pokoušeli se najít místo pro své dámy, rozpačitě zavěšené na jejich rameni, vystupovali přitom na špičky a rozhlíželi se daleko dozadu po volných křeslech. Ale palác se plnil, nahromaděné sukně slabě šustily, některé kouty byly tak přeplněny krajkami, mašlemi a honzíky, že se nedalo projít. Nedochozelo však k rušivým příhodám, ani v nejpestřejší vřavě nemizel s tváří půvabný úsměv zdvořilé rezignace. Avšak v růžovém přisvitu lampiónů bylo vidět, jak některé dvojice prchají z dusného vzduchu velkého salónu a ztrácejí se v hlubinách zahrady, stíny toalet se míhaly na okraji trávníku jako v rytmu čtverylkové hudby, která sem doléhala jakoby z velké dálky, jak ji tlumilo stromoví.

U bufetu našel Steiner Foucarmona a Faloise, pili tam šampaňské.

Faloise si prohlížel purpurový stan napjatý na pozlacených tyčích a řekl:

"To je procovina, co? Hotová pouťová bouda... Ano, přesně tak! Hotová pouťová bouda!"

Ted' už se jen ustavičně a okázale chvástal, hrál si na mladého světáka, který všeho okusil a jemuž nemůže už nic imponovat.

"Kdyby se tak vrátil ten ubohý Vandeuvres, ten by koukal," ozval se Foucarmont.

"Vzpomínáte si, jak stál u krbu a mohl se nudou ukousat? Ale na mou duši, moc se tu člověk smát nemohl."

"Ach co, Vandeuvres! Nechte ho s pokojem, smolaře!" odpověděl pohrdlivě Faloise. "Myslí, že nás omráčí, když ze sebe udělá pečení na rožni! To si důkladně popletl, živá duše po něm už ani nevzdychne. Je vedle jak ta jedle, celý

Vandeuvres. Další pán na holení!"

A když mu přišel stisknout ruku Steiner, dodal:

"To víte, že přišla Nana... Och to byl příchod, něco fenomenálního! ... Napřed objala hraběnkou. Pak, když k ní přistoupily děti, požehnala jim a Dagenetovi řekla: "Poslyš,

Pavle, jestli budeš Esteke zanášet, tak si mě nepřej ..."

Jakže, vy jste to neviděli? To byla senzačka za všechny prachy!"

Oba poslouchali s otevřenými ústy. Nakonec se dali do smíchu. Polichocený Faloise se cítil velmi důležitý.

"Myslili jste, že doopravdy, co?... Ale ten sňatek dala dohromady Nana! Patří ted' k rodině."

Šli kolem bratří Hugonové a před Filipem Faloise ztichl.

Mezi muži se ted' mluvilo o sňatku. Jiří se zlobil na Faloise, když vypravoval, že Nana vnutila Muffatovi za zetě jednoho ze svých bývalých milenců, ano, ale není pravda, že se ještě v noci

před sňatkem vyspala s Daguenetem. Foucarmont si dovilil krčit rameny. Copak někdo ví, kdy s kým Nana spí?

Rozhořčený Jiří odpověděl: "Pane, já to vím!" Všichni se rozesmáli. Nakonec uznali, že je to, jak řekl Steiner, zašmodrchaná historie.

U bufetu byl nával. Udělali místo jiným, ale neopustili se.

Faloise se díval nestydatě na ženské, jako by byl u Mabilie.

Celá jejich skupinka zašla na jednu ze zahradních cestiček a k svému velkému překvapení našli tam pana Venota, jak velmi důležitě rozpráví s Daguenetem, hned byli ve svém živlu, padaly lechtivé vtipy: jistě ho zpovídá a dává mu rady pro svatební noc. Pak se vrátili k jednomu dveřím salónu, kde polka unášela párky v tanečním víru kroužícím uprostřed pánů, kteří stáli. Plameny svíček se vysoko zvedaly, jak se do nich opíral vítr zvenčí. Z rozpálených lustrů se snášelo vedro a jen tu a tam maličko ochladila vzduch sukně, jak kolem vás zavířila s lehkým plesknutím v rytmu hudby.

"Krucí, těm tam uvnitř není zima!" poznamenal Faloise.

Pomrkávali, když se z tajemných temnot zahrady vrátili do světla, a ukazovali si markýze de Chouard, jehož vysoká postava osamoceně čněla nad nahými rameny kolem něho.

Jeho bledá a přísná tvář pod řídkým věnečkem bílých vlasů byla vtělením hrdé důstojnosti. Život hraběte Muffata v něm budil takové pohoršení, že se ho veřejně zřekl a prohlašoval, že do paláce v Miromesnilově ulici už nevkočí. Přišel jen na naléhání své vnučky, jejíž sňatek ostatně neschvaloval, rozhořčenými slovy vytýkal vedoucím třídám, že se zneuct'ují hanebnými kompromisy s novodobou prostopášností a kopou si tak půdu pod nohama.

"Ach, to znamená jeho konec," šeptala u krbu paní Du

Joncquoy do ucha paní Chantereauové. "Ta děvka tomu nešťastníkovi udělala... Přece jsme ho znaly jako člověka tak zbožného, tak ušlechtilého!"

"Zdá se, že se řítí do propasti," pokračovala paní

Chantereauová. "Nianžel měl v rukou jakousi směnku... Žije teď v tom domě na Villiersově třídě. Celá Paříž o tom mluví... Ne že bych omlouvala Sabinu, Bůh uchovej, ale musíte uznat, že má věru proč si na něj stěžovat, a když i ona vyhazuje peníze plnými rukama, to sbohem..."

"Kdyby jen vyhazovala peníze," skočila jí do řeči paní

Du Joncquoy. "Nu co, párem to půjde rychleji s kopce..."

Sodoma a Gomora, má drahá."

Ale tu je přerušil mírný hlas, byl to pan Venot, zatímco spolu rozprávěly, usedl za nimi, skromný a nepatrný jako červíček, naklonil se k nim a řekl:

"Nač hned zoufat? Když je nouze nejvyšší, pomoc boží nejbližší."

Pan Venot přihlížel klidně k rozvratu domu, jež kdysi řídil. Od svého pobytu na Blahostí se ani nesnažil stavět hráz

Muffatovu poblouzení, byl si dobře vědom své bezmocnosti.

Všechno přijímal, Muffatovu šílenou vášeň k Naně, Faucheryho vztahy k hraběnce, dokonce i sňatek Estelky s Daguinetem. Co na tom všem záleží! Byl stále ústupnější a tajemnější a v skrytu se kojil blahou nadějí, že jednou opanuje obě domácnosti, mladou i tu právě rozvaděnou, což nebývají z největších hříšníků právě lidé nejpobožnější? Hodina

Prozřetelnosti přijde.

"Náš přítel," pokračoval tiše, "je stále prodchnut nejlepšími city náboženskými... Dal mi o tom povznášející důkazy."

"Nu," ozvala se paní Du Joncquoy, "pak by se měl především vrátit k své ženě."

"Zajisté... A doufám, že právě k tomu dojde co nejdříve."

Obě staré dámy teď chtěly znát podrobnosti. Avšak pan

Venot byl už zase samá pokora, necht' samo nebe zařídí, co uzná za vhodné. Jeho jediným přáním je sblížit hraběte s hraběnkou a tak zabránit veřejnému pohoršení. Církev svatá zavírá oči nad nejednou slabostí, dbá-li se pravidel slušnosti.

"Ale měl jste alespoň zabránit sňatku s tím dobrodruhem," namítla paní Du Joncquoy.

Na stařečkově tváři se objevil výraz překvapení a úžasu.

"To se mýlíte, pan Daguinet je neobyčejně nadaný mladý muž... Zním jeho názory. Chce napravit chyby mládí.

Estelka ho přivede na pravou cestu, uvidíte!"

"Och, Estelka!" pohrdlivě poznamenala paní Chantereauová,

"myslím, že to drahé dítě nemá žádnou vůli. Je to taková nicka!"

Pan Venot se usmál tomuto názoru, ale o nevěstě se dál nevyjadřoval. Zavřel víčka, jako by už ztratil zájem, a schoulil se znovu ve svém koutku za sukněmi. Paní Hugonová, ač unavená a roztržitá, zachytila několik slov. Vmísila se do rozmluvy, a obracejíc se k markýzi de Chouard, který ji přišel navštívit, uzavřela smířlivě:

"Tady dámy jsou příliš přísné. Život není lehká procházka...

Chceme-li sami dojít odpuštění, musíme mnoho odpouštět druhým, není-liž pravda, milý příteli?"

Markýz byl chvíli jako neschůdný, hledal v těch slovech narážku na sebe. Ale ta dobrá dáma se usmívala tak smutně, že se okamžitě vzpamatoval a odpověděl:

"Nikoli, některé chyby se neodpouštějí... Pro přílišnou shovívavost se společnost řítí do propasti."

Ples byl stále živější. Podlaha salónu se lehce chvěla při nové čtverylce, jako by staré stavení povolovalo pod nápor tanečního reje. Chvilími se z bledé směsice hlav vynořila ženská tvář unášená tancem, třpytné oči, pootevřené rty, na bílé pleti odlesk lustru. Paní Du Joncquoy prohlásila, že to všechno nemá smysl. Hotové bláznovství nacpat pět set osob do bytu, když se jich tam vejde sotva dvě stě. A když už, proč nepodepsat svatební smlouvu rovnou někde na Carrouelském náměstí? "To jsou ty nové mravy," poznamenala paní

Chantereauová, "dříve se takové slavnosti odbývaly v rodinném kruhu, dnes je k tomu zapotřebí celého davu lidí, ulice má volný přístup do domu, bez mačkanice se zdá takový večírek chladný. Vystavuje se na odívání přepychu a do domu se vpouští pařížská sedlina, jaký pak div, když vám taková sebranka zaneřádí domácí krb." Dámy si stěžovaly, že ze všech přítomných znají sotva padesát osob. Odkud se vlastně berou všichni ti lidé? Mladé dívky v hluboce vystřižených šatech vystavovaly poprsí. Jedna žena měla v účesu zlatou dýku a výšivka z černých perel kolem těla budila dojem drátěné košile. Za jinou se každý s úsměvem otáčel, tak směle jí přiléhala sukně k tělu. Všechny přepychy pozdní sezóny si tam dal dostaveníčko, svět rozkoše se svou nevybíravostí, všechno, co paní domu sebere ze svých náhodných známostí, společnost, v níž si velká jména v jedné společné touze po smyslném požitku podávají ruku s velkou nestoudností. Horko stoupalo, v přeplněných salónech rozvíjela čtverylka podle rytmu hudby své souměrné figury.

"Jak je ta hraběnka fešná!" upozorňoval Faloise u zahradních dveří, "je o deset let mladší než dcera... Poslyšte,

Foucarmonte, vy nám to jistě řeknete: Vandeuvres se sázel, že hraběnka nemá stehna."

Tento pozéřský cynismus byl pánům přece jen proti mysli.

Foucarmont odpověděl krátce:

"Zeptejte se svého bratrance, můj drahý. Právě přichází."

"To je nápad," zvolal Faloise. "Sázím deset Ludvíků, že stehna má."

Skutečně se k nim přiblížil Fauchery. Jako domácí přítel přišel oklikou přes jídelnu, aby se vyhnul tlačenci u dveří.

Počátkem zimy si ho znovu získala Róza, a tak se nyní dělil mezi zpěvačku a hraběnku, velmi unaven a nevěda, jak nechat jednu nebo druhou. Sabina lichočila jeho marnivostí, ale s Rózou byla větší zábava. Zpěvačka ho ostatně skutečně milovala a Mignona přivádělo k zoufalství, jak je k Faucherymu něžná a jak mu je manželsky věrná.

"Ty, chci se tě na něco zeptat," řekl Faloise, když stiskl

Faucheryho rámě. "Vidíš tam tu dámu v bílém hedvábí?"

Od té doby, co dědil, narostl mu hřebínek, a zejména rád si tropil žerty z Faucheryho, když před časem přišel do Paříže jako venkovský jelimánek, musil spolknout ne jeden Faucheryho posměšek, teď se mstil, aby ukojil zášť, která v něm vřela.

"Ano, tu v krajkách."

Novinář se stavěl na špičky a stále nechápal.

"Hraběnku?" řekl nakonec.

"Správně, kamaráde... Vsadil jsem se o deset Ludvíků. Má stehna?"

A dal se do smíchu, kdysi zůstal celý paf, když se ho Fauchery zeptal, má-li hraběnka milence. Teď mu to s velkým gustem oplácí, dostal ho, chlapíka! Ale Fauchery nehnul ani brvou, jen se na něj upřeně díval.

"Ale jdi, ty osle!" řekl nakonec a pokrčil rameny.

Pak podal všem pánům ruku, Faloise byl vyveden z míry, nebyl si jist, udělal-li skutečně dobrý vtíp. Hovořilo se. Od dostihů byli bankéř a Foucarmont stálými členy užšího kroužku společnosti na Villiersově třídě. Naně se už daří mnohem lépe, hrabě se každý večer chodí ptát, jak se jí vede.

Fauchery poslouchal, ale zdálo se, že myslí na něco jiného. Ráno se pohádal s Rózou a ta mu rovnou vyklopila, že poslala to psaní, ano, jen ať si jde k té své fajnové dámě, bude pěkně uvítán. Dlouho váhal, nakonec si postavil hlavu a šel. Ale hloupý Faloisův žert ho trochu rozviklal, ač navenek nedal nic znát.

"Co je vám?" ptal se ho Filip. "Jako by vám nebylo dobře."

"Ale vůbec nic... Měl jsem mnoho práce, proto jsem přišel tak pozdě."

A pak s chladným heroismem, jež nikdo nevidí a který řešívá běžné životní tragédie, dodal:

"Ještě jsem ani nepozdravil paní a pána domu... Zdvořilost především."

Dokonce i zažertoval, obraceje se k Faloisovi, řekl:

"No řekni, ty osle!"

Odešel a prodíral se davem. Lokaj už nehlásil svým zvučným hlasem jména dalších hostů. Avšak hrabě i hraběnka stáli ještě u dveří a hovořili s přicházejícími dámami.

Konečně se k nim dostal a pánové u zahradních schůdků se natahovali, aby viděli, co bude. Nana už jistě všechno vytlachala.

"Hrabě ho ještě nevidí," hlesl Jiří. "Pozor, už se obrací... Teď to přijde!"

Orchestr právě znovu spustil valčík ze Zlatovlasé Venuše.

Fauchery nejdříve pozdravil hraběnku, která se nepřestala usmívat, čelo obestřené ničím nezkalenou pohodou myslí. Za zády hraběte novinář na okamžik znehybněl a velmi klidně čekal. Hrabě byl tu noc vtělením povýšené vážnosti, každým coulem vysoký hodnostář. Když konečně sklonil oči až k novináři, ještě svůj majestátní postoj nadsadil. Pohledy obou mužů se na okamžik setkaly. První nabídl ruku Fauchery. Muffat podal svoji. Tak stáli ruku v ruce, před nimi se usmívala hraběnka Sabina, řasy spuštěné: a kolem neustále vířily posměšné rytmy uličnického valčíku.

"Ale vždyť to jde jak na másle!" řekl Steiner.

"Copak se jim ruce slepily?" divil se Foucarmont, překvapený tak dlouhým stiskem.

Neodbytná vzpomínka vehnala trochu krve do bledé tváře

Faucheryho. Viděl v duchu skladiště rekvizit v zelenavém přísvitě, prachem pokryté krámy, uprostřed stojí Muffat, v ruce drží kalíšek na vejce a zneužívá svých pochyb k vydírání. Teď už nepochyboval, jak se věci mají, poslední zbytek důstojnosti se hroutil. Faucherymu se ulevilo, když viděl, jak se hraběnka usmívá, všechn strach zmizel, bylo mu do smíchu.

Všecko to bylo tak komické!

"Ach, tentokrát je to ona!" vzkřikl Faloise, který si nemohl odpustit žádný žert, když jej pokládal za dobrý. "Nana, tamhle, vidíte? Právě vchází."

"Mlč přece, osle!"

"Když vám říkám, že tu je... Je to její valčík, k sakru, jen spustili, už je tu. A pak, ona má přece prsty v tom smíření, kruci! ... Jakže, vy ji nevidíte! Všechny tři tiskne k srdci, mého bratrance, mou sestřenicí a jejího manžela, říká jim dětičky moje drahé. Takové rodinné scény mě ukrutně dojmají."

Teď se tam objevila Estelka. Fauchery jí gratuloval a nevěsta v růžových šatech, prkenně vzpřímená jako vždycky, se na něj dívala udivenýma očima tiché holčičky a vrhala přitom kradmé pohledy na otce a matku. Daguenet si rovněž vřele tiskl ruku s novinářem. Všichni tvořili alegorii úsměvu, příkradl se k nim i pan Venot, stál za nimi a blaženě na ně pohlížel očima, které přetékalý zbožnou mírností, byl šťasten vida, jak všechno to spuštění mravů z poslední doby jen připravovalo cestu Prozřetelnosti.

Ale houpavý rytmus valčíku dále vířil kolem dokola a ústa se smyslně usmívala. Stále mocnější vlna rozkošnictví se zvedala a bila do stěn starého paláce jako mořský příboj.

Z orchestru unikaly trylky pikol a roztoužené vzdechy houslí, lustry pod janovským sametem, zlacením a malbou vyzařovaly živý žár, prach vířil jako v slunci, a dav hostí, násobený zrcadly, jako by se šířil a šířil v narůstajícím šumotu svých hlasů. Páry, které s rukama kolem pasu tančily kolem salónu, podtrhovaly ještě rytmické otřesy podlahy. V zahradě osvětlovaly lampióny načervenalým svitem jakoby září vzdáleného požáru černé stíny hostů, kteří se procházeli po cestičkách, aby se nadýchali čerstvého vzduchu. A záchvěvy zdí a ty zarudlé mrákoty byly jako poslední vzplanutí požáru, v němž se hroutila starobylá čest domu, hořící teď na všech stranách starého bydla. Co kdysi Faucherymu připomínalo zvuk naprasklého křišťálu, ty první, sotva počínající projevy plaché rozpustilosti, nabývalo, jak čas mýjel, na

síle, smělosti a bláznění, až vyvrcholilo touto hlučnou slavností. Prasklina se šířila a postupovala, prolézala celým domem a oznamovala blízké zhroucení. U předměstských opilců končí rodinný rozvrat černou bídou, ve spíži není kousek chleba, démon alkoholu vynáší z domu poslední kus nábytku. Tady však odzváněl starobylému rodu a zániku jeho naráz získaného a naráz vzplanutého bohatství valčík, a neviditelná Nana se svými povolnými údy se vznášela nad tímto plesem, rozkládala celou tu společnost, prostupovala ji pachem své říjnosti, vlnící se v horkém vzduchu a nesené uličnickým rytmem hudby.

Večer po svatebním obřadu v kostele vstoupil hrabě Muffat do ložnice své ženy, dva roky se tak nestalo. Překvapená hraběnka zprvu polekaně couvla. Ale úsměv nezmizel z jejích rtů, opojný úsměv, který ji už neopouštěl. Hrabě byl velmi rozpačitý a jén něco koktal. Udělala mu malé kázání. Ostatně i jeden i druhý o mnohém pomlčeli. Náboženství si přálo, aby si oba vzájemně odpustili, a došlo mezi nimi k tiché dohodě, že si oba zachovají svobodu. Ještě než ulehli, neboť hraběnka, zdálo se, přece jen váhala, mluvili o věcech obchodních. Hrabě první začal o prodeji Bordů. Hraběnka okamžitě souhlasila. Ale mají velké výdaje, rozdělí se. To dovršilo jejich usmíření. Muffatovi se v jeho výčitkách svědomí opravdu ulehčilo.

Právě toho dne odpoledne, bylo ke dvěma hodinám a Nana dřímala na loži, Zoe si dovolila zaťukat na dveře ložnice.

Záclony byly vytaženy, vlažný vzduch vnikal oknem do chladného a tichého polostínu. Mladá žena byla dosud slabá, ale už trochu chodila. Otevřela oči a zeptala se:

"Kdo je?"

Zoe chtěla odpovědět. Ale Daguenet ji odstrčil a ohlásil se sám. Rázem se opřela o loket, odeslala komornou a zeptala se:

"Cože! To jsi ty? V den své svatby? ... Co se stalo?"

Přítmí Dagueneta zarazilo, zůstal stát uprostřed ložnice.

Ale pomalu si zvykal a přistoupil blíž, ve fraku, v bílé kravatě a v bílých rukavičkách. Říkal stále:

"Nu ano, to jsem já... Už si nevzpomínáš?"

Ne, nevzpomíná si na nic. Musil se vyslovit zřetelně a řekl, žertovně se tváře, jak to uměl:

"Přece máš dostat odměnu za zprostředkování sňatku..."

Chtěla jsi mé mládenectví, tak ti je nesu."

Jak stál u postele, mladá žena ho popadla do nahých paží, přitáhla si ho k sobě a smála se z plna srdce, a div neplakala, tak se jí to zdálo od něho hezké.

"Ach ten Mimi, ten je legrační! ... Nezapomněl! A já už nic nevěděla! Tak ty jsi utekl, jdeš rovnou z kostela. Pravda, jsi cítit kadidlem... Tak mě přece polib, och, silněji, můj

Mimi! Však je to možná naposledy."

Jejich rozkochaný smích zvolna zmíral v temné ložnici, kde ještě slabě dozníval pach éteru. Denní žár nadouval záclony v oknech, z ulice doléhaly dětské hlasy. Pak ještě chvíli žertovali, měli naspěch, čas kvapil! Ihned po lunchi odjížděl

Daguenet s chotí na svatební cestu.

TŘINÁCTÁ KAPITOLA.

Jednoho dne koncem září měl hrabě podle ujednání večeřet u Nany, ale za soumraku jí šel říci, že byl náhle povolán do

Tuileríí. Dům nebyl ještě osvětlen, služebnictvo se hlučně bavilo ve svých místnostech, tiše vystoupil po schodišti, jehož velká okna se leskla ve vlahém přítmí. Dveře do salónu se nehlučně otevřely. Strop salónu zmíral v růžovém světle, červené čalouny, hluboké divany leštěný nábytek, směsice výšivek, bronzů a porcelánů se už ukládaly k spánku, jak se na ně snášely jeden po druhém závoje přibývajícího temna, které už zaplavovalo kouty a pohlcovalo všecky odrazy slonoviny a zlata. A v tomto šeru, v němž se bělala jen široce na zemi rozprostřená spodnička, hrabě spatřil Nanu na znaku v náruči Jiřího. Fakt byl nepopíratelný. Hrabě přidušeně vykřikl a zůstal stát s otevřenými ústy.

Nana byla skokem vzhůru a strkala ho do ložnice, aby se hoch mohl ztratit.

"Jdi dál," šeptala zmateně hraběti, "všecko ti vysvětlím."

Pobuřovalo ji, že se dala tak nachytat. Nikdy ještě nebyla tak neopatrná, v salóně, při otevřených dveřích! Musila si vymyslet celou historii, pohádala se s Jiřím, který žárlí na

Filipa a ztropil jí hroznou scénu, plakal tak usedavě v jejím náruči, že mu všechno dovolila, v hloubi srdce s ním cítila soustrast a nevěděla, jak jinak ho utišit. A zrovna, když se jednou jedinkrát dopustí také hlouposti a zapomene se s kloučkem, který jí už nemůže přinést ani kytičku fialek, tak ho matka drží zkrátka, zrovna přijde hrabě a padne na ně. Opravdu, má smůlu! To má člověk z toho, když má dobré srdce!

V ložnici, kam strčila Muffata, byla úplná tma. Nahmatala šňůru a zuřivě zazvonila, aby přinesli lampu. Je to také vina

Julienova. Kdyby v salónku bylo světlo, k ničemu nedošlo.

Ta hloupá tma jí zamotala hlas...

"Prosím tě, drahoušku, buď rozumný," řekla, když Zoe donesla světlo.

Hrabě seděl s rukama na kolenou a díval se do země, celý otupělý z toho, co viděl. Ani výkřik hněvu se mu nevydral z hrdla. Třásl se, jako by mu hrůzou stydla krev v žilách.

Jeho němá bolest dojala mladou ženu. Snažila se ho uklidnit.

"Ano, chybila jsem... To, co jsem udělala, je velmi špatné.

Vidím, že tě to trápí, a to mě hrozně mrzí... Buď i ty hodný a odpusť mi."

Sedla si k němu na bobek a s tváří plnou něžné oddanosti hledala jeho pohled, chtěla vědět, zlobí-li se moc, když přicházel trochu k sobě a dlouze zavzdychal, byla ještě úlisnější a nakonec vynesla s dobromyslnou vážností poslední trumf:

"Podívej se, drahoušku, musíš to pochopit... Svým chudým přátelům to přece nemohu odříkat."

Hrabě se nechal obměkčit. Jen si vymínil, že Jiří už nebude mít přístup do domu. Ale bylo po iluzích, už nevěřil, že by mohla být věrná, jak přísahala. Zítra ho jistě znovu podvede, a bral na sebe muka takového soužití jen ze zbabělé potřeby mít ji, představa, že by musil žít bez ní, byla mu nesnesitelná.

Bylo to v době, kdy Nana oslňovala Paříž leskem dosud nebyvalým. Její postava se giganticky tyčila na obzoru neřesti, vládla městu nestoudnou vyzývavostí svého přepychu a svého pohrdání penězi, v němž zcela veřejně tály celé majetky. Její dům byl jediná žhoucí výheň, z níž její choutky ustavičně vyšlehávaly novými a novými plameny, stačilo jí slabě fouknout, a zlato se měnilo v jemný popel, jež vítr ustavičně roznášel. Ještě nikdo neviděl takovou posedlost v utrácení.

Její dům jako by stál nad propastí a v ní mizeli mužové se vším všudy, se svými majetky, těly i jmény, ani se po nich nezaprášilo. Tato děvka, která jako papoušek křoupala jen své ředkvičky a pražené mandle a párala se v mase, platila za tabuli měsíčně pětitisícové účty. Hospodářství to bylo vpravdě turecké, utrácelo se plnýma rukama, kapsy i vinné sudy byly bezedné, účty se nafukovaly, jak procházely trojíma nebo čtverýma rukama. Viktorína s Františkem měli neomezenou vládu nad kuchyní, kde podstrojovali známým, nepočítaje ani celý regiment příbuzných, jimž posílali studené maso a tučný vývar. Julien vydělával na dodavatelích, sklenáři nezasklili jedinou okenní tabuli za třicet sou, aby si nepřirazili dalších dvacet, Karel ujídal koním oves: objednával dvojnásobné množství a prodával zadními dvířky, co vcházelo hlavním vchodem, v tom všeobecném loupežení uměla Zoe zachovat zdání poctivosti, ale jak mohla, uškubla i ona pro sebe z toho velkého žvance, na nějž útočilo tolik rukou, chytře kryla zlodějny ostatních, ale jen aby se v nich ztratily ty její a ona si přišla na své. Ještě horší bylo plýtvání nespoteřovanými jídly, na hnůj šly celé hromady potravin zbylých z minulého dne, služebnictvo nad nimi ohrnovalo nos, v sklenicích se lepila tlustá vrstva nerozpuštěného cukru, plyn nepřetržitě hořel plnými plameny, div stěny nepukaly, a nedbalost a zlomyslnost a nehody - nic nechybělo, aby se uspíšil pád domu, na němž hlodalo tolik žravých úst. Nahoře spělo všecko ke katastrofě ještě rychleji: dvakrát měla madame na sobě šaty za deset tisíc franků - a už je Zoe prodávala, šperky mizely ze zásuvek beze stopy, jako by samy tály, kupovalo se, kde se co objevilo nového, každá módní hloupost, a druhého dne se ty novinky válely zapomenuté v koutě a koště je vymetlo na ulici. Nemohla vidět nic drahého, aby po tom nezatoužila, a vytvářela kolem sebe celé hekatomby květin, drahocenných bibelotů, čím dražší byl její chvilkový rozmar, tím byla šťastnější. Nic jí nezůstávalo v rukou celé: všechno se v jejích malých bílých prstech rozbíjelo, všechno vadlo, všechno se špinilo. Nerozpoznatelné střepiny, schumlané cáry, blátivé hadry vyznačovaly její cestu. A najednou do nepřehledné motanice drobných výdajů práskly velké účty: dvacet tisíc franků modistka, třicet tisíc švadlena, dvanáct tisíc obuvník, stáj jí stála padesát tisíc, u krejčího stoupl její účet za půl roku na sto dvacet tisíc franků. Labordette odhadoval průměrný provoz domu na čtyři sta tisíc franků, toho roku však dosáhl celého miliónu. Nana žasla nad tou číslicí, zač jen utratila tolik peněz? Přiváděla na mizinu celé tucty mužů, zlato jí z rukou jen teklo, ale ani muži, ani zlato nestačili ucpat propast, která se stále rozšiřovala v základech jejího domu praskajícího přepychem.

Nana měla v hlavě nový rozmar. Zase jednou ji napadlo předělat ložnici, a zdálo se jí, že tentokrát přišla na to právě: celá místnost měla být až ke stropu potažena ve tvaru stanu sametem barvy čajových růží, s malými stříbrnými ruličkami, se zlatými šňůrami a krajkami. To se jí zdálo nádherné a zároveň něžné, báječné pozadí k její růžové pletí rusovlásky.

Ostatně si představovala ložnici jen jako rámeček pro lože a toto lože mělo být div všech divů, něco neslýchaného a nevidaného.

Nana snila o loži, jaké neexistuje, ne lože, ale trůn, oltář,

Paříž k němu poputuje a bude se klanět její veličenské nahotě.

Bude celé z tepaného zlata a stříbra, jediný veliký šperk, po stříbrném mřížoví budou rozhozeny růže, v hlavách se bude z květů vyklánět celá tlupa amórků a se smíchem číhat na výjevy rozkoše ve stínu záclon. Nana se obrátila na Labordetta a ten jí přivedl dva klenotníky. Už se pracovalo na náčrtcích.

Lůžko bude stát padesát tisíc franků a dostane je od Muffata k vánocům.

Nad něčím vrtěla Nana hlavou : v tom proudění zlata, které jí protékalo mezi údy, byla věčně bez peněz. Někdy nevěděla, kam se obrátit, aby si opatřila bídných pár ludvíků.

Chodila na Zoe nebo si sama sehnala peníze, jak se dalo. Ale než sáhla ke krajním prostředkům, obracela naruby kapsy svých přátel, tahala z nich jakoby žertem, co právě měli u sebe, třeba jen několik sou. Už tři měsíce tak prázdnila kapsy zejména Filipovy. Kdykoli byla v úzkých, neodcházel, aby u ní nenechal peněženku. Brzy byla troufalejší a žádala ho o půjčky, dvě stě franků, tři sta franků, nikdy víc, jen co potřebovala na směnky, na nejnaléhavější drobné dloužky. Filip, který byl v červenci jmenován kapitánem a spravoval plukovní pokladnu, nosil peníze příští den, omlouval se, že není bohat, neboť ta dobrá maminka Hugonová držela teď své syny velmi zkrátka.

Za tři měsíce dostoupily tyto drobné, ale neustálé výpůjčky výše nějakých deseti tisíc franků. Kapitán měl stále svůj hlučný smích. Ale hubnul, býval roztržitý, na tvář mu lehal stín trudných myšlenek. Jediný Nanin pohled ho však vrhal do stavu smyslného vytržení. Líbala se k němu, kradí ho za dveřmi opojně líbala, zmocňovala se ho v náhlém odevzdání, zmámený

Filip, jak jen mohl, opouštěl službu a lepil se jí na sukně.

Jednou večer řekla Nana, že se jmenuje druhým křestním jménem Tereza a že má 15. října svátek, všichni pánové jí poslali dárky. Kapitán Filip přinesl svůj osobně, starožitnou bonboniéru z míšeňského porcelánu ve zlatě. Nana byla sama v toaletním pokoji, po koupeli, měla na sobě toliko volný župan z bílého a červeného flanelu a prohlížela si dárky, rozložené na stole. Už rozbila flakon z horského křišťálu, když jej otvírala.

"Jsi moc hodný," řekla. "Copak to je? Ukaž... Ty dětino, utrácíš těch svých pár grošů za takové trety!"

Hubovala ho, že se tak vydává z peněz, když není bohatý, ale v hloubi srdce viděla velmi ráda, že to všechno dělá pro ni, jedině takový důkaz lásky ji dojímal. Otáčela v rukou skříňku, prohlížela ji ze všech stran, otvírala ji a zavírala.

"Pozor," varoval, "je to křehké."

Pokrčila rameny. Copak má ruce jako nějaký křupan? Ale najednou jí zůstal spodek v ruce, víčko spadlo a rozbilo se.

Hrozně se divila, dívala se na střepy a řekla:

"Tak! A je to na kusy!"

Pak se dala do smíchu. Střepy na zemi se jí zdály tak komické.

Bylo to nervózní veselí, smích hloupého a zlého dítěte, které má radost, když může něco zničit. Na okamžik stoupla

Filipovi krev do hlavy: ví ta nešťastnice, kolik úzkosti ho stála ta věčička? Když viděla, jak je vzrušen, snažila se ovládnout.

"Nu co, má vina to není... Bylo to prasklé. Takové staré rachoty už nedrží pohromadě... Taky to víko! Viděls ten přemet?"

A znovu se bláznivě smála. Ale když viděla, jak oči mladého muže vlhnou, vrhla se mu něžně kolem krku.

"Ty hlupáčku! Mám tě přesto ráda. Kdyby se nikdy nic nerozbilo, obchodníci by nic neprodali. To všechno se vyrábí jen proto, aby se to rozbilo... Podívej se na tenhle vějíř, copak není jen tak slepený?"

Vzala vějíř za oba kraje, prudce trhla rukama od sebe a hedvábí se roztrhlo. Zdálo se, že přitom pocítila vzrušení.

Aby dala najevo, že na ostatní dárky kašle, když zničila ten od něho, předvedla hotový masakr, a chtějíc dokázat, že ani jediný dárek není dost pevný, tloukla do všeho, co jí přišlo pod ruku, a všecko zničila. V prázdných očích jí vzplanul ohýnek, poodhrnuté rty ukázaly řadu bílých zubů. Pak, když bylo všecko na padrt', celá červená a znovu rozesmátá bila do stolu rozpřaženými rukama a caplala jako malá uličnice:

"Vsecko je lozbitý, vsecto je lozbitý!"

Její opojení přešlo i na Filipa, vzkypěl, zvrátil ji a líbal na ňadra. Nebránila se, odevzdaně se mu zavěsila na ramena, tak šťastna, nepamatovala se, že by se byla kdy tak dobře pobavila. A nepouštějíc ho, řekla mazlivě:

"Poslyš, miláčku, měl bys mi zítra přinést deset Ludvíků..."

Taková lapálie, pekař na mě hartusí..."

Zbledl: pak jí ještě vtiskl na čelo poslední polibek a řekl prostě:

"Pokusím se."

Zavládlo ticho. Oblékala se. Filip šel k oknu a opřel se čelem o sklo. Za chvíli se vrátil a řekl zvolna:

"Nano, měla by sis mě vzít!"

Mladá žena si pro smích ani nemohla zavázat spodničku, tak ji ten nápad rozjařil.

"Ach ty můj broučku, nejsi ty nemocen?... To proto mi nabízíš ruku, že na tobě chci deset Ludvíků? ... Nikdy! Mám tě příliš ráda. Takový nesmysl, prosím tě!"

Protože vstoupila Zoe, aby madame obula, přestali o tom mluvit. Komorná ihned zašilhala po té spoustě na stole.

Mají se ty věci uložit? Když madame řekla, že se vyhodí, shrnula Zoe všecko do sukně a odnesla. V kuchyni pak nastaly tahačky, všichni si rozdělovali, co zbylo po madame.

Toho večera se Jiří přes Nanin zákaz vetřel do domu.

František ho sice zahlédl, ale sluhové se teď už jen bavili, když se panička dostávala do takových nesnází. Připlížil se k malému salóнку a tam ho zastavil bratrův hlas, jako přibitý ke dveřím vyslechl celou tu scénu, polibky, Filipovu nabídku. Hrůzou mu krev stydla v žilách a s pocitem strašlivé prázdnoty pod lebkou se vzdálil, jako bez ducha. Teprve v pokoji nad matčíným bytem v Richelieuově ulici propukla jeho zadržovaná bolest v zoufalství, v neutišitelný pláč. Tentokrát už nebylo pochyby. Nemohl zapudit ten hrozný obraz Nany ve Filipově náručí, a připadalo mu to jako krvesmilství. Když už myslel, že se uklidnil, obraz se vracel, nová krize vzteklosti ho vrhala na postel, rval v zubech podušku, a pusté nadávky, které vykřikoval, ještě jen stupňovaly jeho nepřičetnost. Celý den takto minul. Předstíral migrénu, aby nemusil opouštět pokoj. Ale noc byla ještě hroznější, horečka jím třásla, vražednické choutky ho posedaly a rdousily jako noční můra.

Kdyby bratr bydlil v domě, šel by a nožem by ho zabil. Když přišel den, chtěl všecko rozumně uvážit. Zemřít musí on sám, až pojede kolem autobus, vrhne se z okna. Ale v deset hodin odešel z domu, běhal po Paříži, toulal se po mostech a v poslední chvíli pocítil v sobě nepřemožitelnou touhu ještě uvidět

Nanu. Třeba ho spasí jediným slovem. Bily tři hodiny, když vcházel do domu na Villiersově třídě.

K poledni zdrtila paní Hugonovou strašlivá zpráva. Od minulého večera byl Filip ve vězení, prý zpronevěřil z plukovní pokladny dvanáct tisíc franků. Už tři měsíce zcizoval menší částky v naději, že je bude moci vrátit, a schodek zastíral falešnými kvitancemi, pro nedbalost vojenské správy se dlouho na nic nepřišlo. Hněv staré dámy, ochromené synovým zločinem, se v prvním návalu obrátil proti Naně, věděla o jejím poměru k Filipovi, proto právě bývala tak smutná a zůstávala v Paříži, stále v obavě před nějakou katastrofou, ale nikdy se nenadála takové hanby a vyčítala si jako spoluvinu, že nebyla štedřejší. Zhroucená v křesle, nohy neschopné pohybu, cítila se zbytečná, neschopná jakéhokoli zákroku, už se ani nezdvihne a na místě zemře. Pojednou ji však utěšila myšlenka na

Jiřího, Jiří jí zůstává, bude moci jednat, třeba je zachránit.

A bez číkoli pomoci, přejíc si, aby všechno zůstalo pohřbeno mezi nimi, namáhavě vstala a dovedla se nahoru, upjala se k myšlence, že má ještě jedno srdce, které pro ni bije. Ale

Jiřího pokoj byl prázdný. Domovník jí řekl, že pan Jiří brzy ráno odešel. Synův pokoj věstil další neštěstí, postel s rozhrzanými povlaky vydávala svědectví o záchvatu smrtelné úzkosti, překocená židle mezi kusy oděvu byla jako mrtvola.

Jiří je jistě u té ženy. A paní Hugonová vyšla ven, oči suché, krok pevný. Chce zpět své syny, jde si pro ně.

Už od rána se Nana musila zlobit. V devět hodin přišel pekař s účtem, pakatel, sto třiatřicet franků za chléb, ale nemohla je zaplatit, ona, která si žila jako paní kněžna. Už tam byl po dvacáté, rozzlobený, že se přestalo u něho nakupovat, jakmile vypověděl úvěr. Služebnictvo se stavělo na jeho stranu,

František mu říkal, jen ať ztropí pořádnou scénu, jinak že peníze nedostane, Karel byl také ochoten jít nahoru a žádat zaplacení starého účtu za slámu, Viktorína radila počíhat si, až bude madame s nějakým pánem, vpadnout na ně, až budou v nejlepší zábavě, a tak z nich dostat peníze. Kuchyně byla celá vzhůru, dodavatelé se dověděli všechno od a do zet, tři čtyři hodiny se klepalo a drbalo, všichni madame svlékali, škubali, protřepávali, vyzrazovali, kde co o ní věděli, se zuřivostí zahálčivého služebnictva, které se má jako prase v žitě. Jedině maitre d'hôtel Julien okázale madame hájil, že je to přece jen fešná ženská, a když mu ostatní vyčetli, že s ní spí, jen se ještě smál, to rozhořčilo kuchařku, ráda by byla mužem, aby mohla takové ženské na ten její zadek naplivat, fuj, takový hnus. František zlomyslně postavil pekaře do vestibulu, a madame neupozornil. Narazila na něj, když šla dolů k snídani. Vzala od něho účet a vyzvala ho, aby si přišel pro peníze ke třetí hodině. Odešel s nadávkami a vyhrožoval, že bude přesný a k svým penězům tak nebo onak přijde.

Tento výstup pokazil Naně celou snídani. Tentokrát se bude musit s tím člověkem nějak vypořádat. Desetkrát si už dala peníze stranou, ale vždycky se rozutekly, jednou na květiny, podruhé na sbírku ve prospěch nějakého starého četníka. Spoléhala ještě na Filipa, dokonce se divila, že už nepřišel s těmi dvěma sty franky. Má opravdu smůlu. Ještě před dvěma dny nakoupila Sametce za dvanáct set franků šatů a prádla, celou výbavu, a doma jí nezůstal ani ludvíček.

Když ke druhé hodině už začala být neklidná, přišel

Labordette. Přinášel návrhy na nové lože. To mladou ženu rozptýlilo, samou radostí na všecko zapomněla. Tleskala rukama, tančila. Pak se plna zvědavosti sklonila nad stůl a prohlížela si náčrtky, Labordette vysvětloval:

"Podívej se, tohle, to je ten člun, uprostřed je kytice rozkvetlých růží, pak girlanda květů a poupat, listů bude ze zlata zeleného, růže z červeného... A tady to je záhlaví, to představuje na stříbrném mřížoví rej amórků."

Uchvácená Nana ho přerušila:

"Jen se podívej na toho maličkého, tady v koutě, jak má vystrčenou zadničku, ten je žertovný, co? A jak se potutelně směje! Všichni mají očička jako prasátka!... Řeknu ti, můj milý, nikdy si před nimi nedovolím provádět hlouposti!"

Pukala pyšným uspokojením. Zlatníci se vyslovili, že ani královna nelíhá v takové posteli. Ale vyskytla se nesnáze.

Labordette jí ukázal dva návrhy dolejší desky, jeden rozváděl zase motiv člunu, druhý námět byl zcela zvláštní: alegorie

Noci, zahalené do svých závojevů, a faun, jak odkrývá její oslnivou nahotu. Labordette dodal, že rozhodne-li se pro tento námět, zlatníci mají v úmyslu dát Noci její podobu. Nana až zbledla potěšením, jak se jí ten smělý nápad zalíbil. V duchu se už viděla jako stříbrná soška, symbol horoucích slastí v nočním stínu.

"Seděla bys jim arci jen hlavou a rameny," dodal Labordette.

Klidně se na něj podívala:

"Pročpak?... Jakmile jde o umělecké dílo, ani mě nenapadá, abych se styděla být umělci modelem!"

Ujednáno, rozhodla se pro tento námět. Ale ještě ji zdržel:

"Počkej ... Bude to o šest tisíc franků dražší."

"Prosím tě, to mi je přece úplně fuk!" zvolala se smíchem.

"Copak nemá můj muflíček plnou kapsu?"

Říkala tak teď mezi známými hraběti Muffatovi, a pánové se na něj už nijak ani neptali: "Mluvila jsi večer se svým muflíčkem?... Jemine, myslil jsem, že tu najdu muflíčka!"

Byl to jen takový projev důvěrnosti, ale v přítomnosti hraběte se ještě zdržovala.

Labordette svinul náčrtky a sděloval poslední informace: zlatníci se zavazují dodat lože za dva měsíce, k 25. prosinci, hned příští týden se dostaví sochař a udělá si skicu pro Noc.

Když ho Nana doprovázela, vzpomněla si na pekaře. A z ničeho nic se zeptala:

"Mimochodem, neměl bys u sebe deset Ludvíků?"

Labordette ze zásady, která se mu vyplácela, nikdy nepůjčoval peníze ženám. Měl po ruce stále stejnou odpověď!

"Nikoli, dceruško, jsem teď na suchu... Ale chceš-li, zajdu k muflíčkoví."

Odmítla, to je zbytečné. Předě dvěma dny vyloudila z hraběte pět tisíc franků. Ale hned litovala, že byla tak zdrženlivá. Sotva Labordette odešel, objevil se v domě pekař, ačkoli bylo sotva půl třetí, furiantsky se posadil na lavičku ve vestibulu a hned začal hlasitě klít. Mladá žena ho poslouchala z prvního poschodí a zbledla. Zejména ji mrzelo, jak služebnictvo čím dál hlasitěji dává najevo škodolibou radost, jejich veselí, zprvu tlumené, doléhalo až k jejímu sluchu. V kuchyni se div neváleli smíchy, kočí civěl ze dvora, František beze všeho důvodu chodil do vestibulu, spiklenecky se šklebil na pekaře a hned pak podával zprávu nahoru.

Kašlali na madame, chechtali se, až se stěny otřásaly, cítila se tak sama v tom soustředěném opovržení kuchyně, která číhala a plivala po ní špinavými poznámkami. Měla v úmyslu vypůjčit si těch sto třiatřicet franků od Zoe, ale rozmyslela se, už tak jí je dlužna a za nic na světě nebude riskovat odmítnutí. Vrátila se do ložnice v takovém rozrušení, že mluvila nahlas sama se sebou:

"Ne, ne, dceruško, spoléhej jen na sebe... Tvé tělo náleží tobě, raději se obrať na ně, než abys musila strpět urážku."

Ani nevolala Zoe, sama se v horečném chvatu oblékla a běžela k

Triconové. Triconová byla její poslední útočiště, když šlo do tuhého. Byla velmi žádána a stará žena se na ni stále obracela, Nana někdy odmítala, jindy byla svolná, podle potřeby, a ve dnech, teď stále častějších, kdy její knížecí život dostával trhliny, byla jista, že u ní vždycky najde pětadvacet ludvíků, už na ni čekaly. Vydávala se k Triconové bez nejmenších rozpaků, zvykla si, jako si chudí zvyknou chodit do zastavárny.

Ale když vyšla z ložnice, narazila na Jiřího, stál vprostřed salónu. Neviděla jeho voskovou bledost, temný oheň v rozšířených očích. Pocítila úlevu a oddychla si.

"Ach, ty jdeš od bratra, ne?"

"Ne," řekl chlapec a ještě o poznání zbledl.

Zoufale mávla rukou. Co tu tedy chce? Proč jí zastupuje cestu? Pospíchá. Pak ji napadlo:

"Ty nemáš peníze, že ne?"

"Ne."

"To jsem si mohla myslet, já hloupá! Nikdy ani vindru, ani šest sou na omnibus... Maminka si nepřije... Pak se řekne mužský!"

A už mířila ke dveřím. Ale ještě ji zadržel, chce si s ní promluvit. Ona, jak byla rozzlobená, jen opakovala, že nemá čas, ale jedno jeho slovo ji zastavilo:

"Však já vím, že si chceš vzít mého bratra."

Tohle je už ale komické! Dopadla do křesla a smála se na celé kolo.

"Ano," pokračoval hoch. "A já nechci... Chci, aby sis vzala mne... Proto jsem přišel."

"Prosím? Co říkáš? Tak ty taky!" zvolala, "tak ona je to nějaká rodinná epidemie... Ne, něco takového! Nikdy! Copak jsem na vás žádala takovou hanebnost?... Ani jednoho, ani druhého, nikdy!"

Jiřího tvář se porozjasnila. Že by se byl přece jen mýlil?

Pokračoval:

"Tak mi přisahej, že s mým bratrem nelíháš."

"Ach, to už přestává všechno!" řekla Nana, která zatím vstala, zase už plna netrpělivosti.
"Chvilí jako chvilí, ale říkám ti, že pospíchám. S tvým bratrem líhám, když se mi zachce."

Copak si mě vydržuješ, platíš tady ten krám, že na mně chceš úcty? Ano, když to chceš vědět, s tvým bratrem teda líhám..."

Popadl ji za rameno, vší silou ji stiskl a zajektl:

"Neříkej to ... neříkej to ..."

Plácla ho a vyškubla se mu:

"Podívejme se na toho kluka! Ještě mě bude bít! ... Dělej, ať jsi venku, a už! ... Trpěla jsem tě u sebe, jen že jsem tak hodná, ano, co vejráš!... Snad sis nemyslel, že ti budu dělat maminku až do smrti! Mám jinší zábavy než vychovávat takové kloučky."

Poslouchal se stále rostoucí úzkostí, nehybný jako kus dřeva, neschopen odporovat. Co slovo, to rána přímo do srdce, smrtelná, zdálo se mu. Neviděla jeho utrpení a mluvila dál, šťastná, že si na něm může vylít zlost ze všech těch nepříjemností od samého rána.

"Zrovna jako tvůj bratr, taky čistý ptáček! ... Slíbil, že mi přinese dvě stě franků. Jo, túde! To bych se načekala... Ne že bych nemohla být bez těch jeho pár grošů! To mi nestačí ani na pomádu... Ale nechává mě na holičkách, když jsem v tísní! Chceš něco vědět? Dobrá, řeknu ti to: kvůli tvému bratrovi jdu si s jiným mužem vydělat pětadvacet Ludvíků."

Celý bez sebe se postavil do dveří a zastoupil jí cestu, a plakal, prosil, spínal ruce, zajíkal se:

"Ach ne, ach ne."

"Klidně," řekla. "Máš peníze?"

Ne, peníze nemá. Byl by dal život za peníze. Nikdy si ještě nepřipadal tak ubohý, tak neužitečný, malinký chlapeček.

Vzlykal tak usedavě a celá jeho bytost vyjadřovala bolest tak velkou, že si toho nakonec přece jen všimla a zjihla. Mírně ho odstrčila:

"No tak, milánku, pusť mě přece, musí to být... Buď rozumný."

Jsi můj hošánek a pár dní to bylo hezké, ale dnes musím myslet na sebe. Přemýšlej trochu... Tvůj bratr je přece jen muž. S ním, to neříkám... Ach, udělej mi to kvůli a pomlč o tom všem. Nemusí vědět, kam jdu. Vždycky toho tolik napovídám, když se rozzlobím."

Smála se. Pak ho vzala do náruče a políbila ho na čelo:

"Sbohem, hošánku, je konec mezi námi, úplný konec, rozumíš... A já už běžím."

Opustila ho. Zůstal stát uprostřed salónu. Poslední Nanina slova mu zněla v uších jako umíráček. Je konec, úplný konec, bylo mu, jako by se země pod ním rozestupovala. Ten cizí muž, který teď čeká na Nanu, zmizel v prázdnu jeho mozku, jen Filip zůstával, Filip v nahé náruči mladé ženy, Filip, stále jen Filip. Nezapírala, má ho ráda, proto nechce, aby se dověděl o jejím záletu, chce ho ušetřit bolesti. Je konec, úplný konec.

Zhluboka vzdychl, rozhlédl se po místnosti, strašlivá tíha mu zalehla prsa. Vzpomínky na ni přicházely, jedna po druhé: noci v Mike, plné smíchu, chvíle něžnosti, kdy se cítil jejím synem, pak rozkoše kradené v téže místnosti. Nikdy už, ach nikdy! Je příliš malý, nerostl dost rychle, nahradil ho Filip, ten má vousy. Tak tedy konec, už nemůže žít. Celou svou bytostí se dával v bezmezný něž a smyslném zbožnění, které prostoupily jeho hříšné žádosti. A jak by mohl zapomenout, když tu bude bratr? Jeho bratr, trochu jeho krev, jeho jiné já, jehož rozkoš ho bude plnit zuřivou žárlivostí? Je konec, zbývá smrt. Když služebnictvo vidělo, že madame odchází pěšky z domu, hřmotně běhalo sem a tam, všechny dveře zůstaly otevřené. Dole ve vestibulu se na lavičce smál pekař s Karlem a Františkem. Salómem přeběhla Zoe a zdála se překvapena, že vidí Jiřího, zeptala se, čeká-li na madame.

Ano, čeká na ni, zapomněl jí na něco odpovědět. A když osaměl, začal hledat. Když nenašel nic jiného, vzal s toaletního stolku velmi ostré nůžky, kterými se Nana ustavičně oštipovala, přestila si nehty, stříhala chloupky. Celou hodinu trpělivě čekal, prsty v kapse nervózně přilepené na nůžkách.

Přišla Zoe a hlásila, že se madame vrací, jistě dřepěla u okna ložnice.

V domě nastalo pobíhání, smích umlkl, dveře se pozavíraly.

Jiří slyšel, jak Nana úsečně platí pekařovi účet. Pak vystoupila nahoru.

"Prosím tě, ty jsi ještě tady?" řekla, když ho zpozorovala.

"Ach můj milý, takhle nebudeme přátelé!"

Šla dále do ložnice a Jiří za ní.

"Nano, chceš si mě vzít?"

Jen pokrčila rameny. To už je příliš hloupé, jakápak na to odpověď! Nejvýš zavřít mu dveře před nosem.

Bouchla dveřmi. Jednou rukou je zase otevřel a tu druhou s nůžkami, vytáhl z kapsy. Rozmáchl se a prostě si je vrazil do prsou.

Nana se zatím, jako by tušila neštěstí, obrátila. Když viděla, jak se bodl, rozhořčila se:

"Co to jsou za hlouposti! Co to jsou za hlouposti! A ještě mými nůžkami!... Přestaň s tím, ty jeden zlý kluku!... Ach bože, ach bože!"

Teď se poděsila. Hoch, už na kolenou, se bodl ještě jednou.

Klesl na zem a zůstal natažen ležet na koberci, přes celý práh ložnice. Tu ztratila Nana úplně hlavu, křičela, co síly měla, neodvažujíc se překročit tělo, které ji věznilo v ložnici a bránilo běžet pro pomoc.

"Zoe, Zoe, rychle sem... Ať už toho nechá... Takové dítě a takhle vyvádí!... Ještě se tu zabije, a u mne! Jestlipak kdo jakživ viděl něco takového!"

Naháněl jí strach. Byl celý bílý, oči zavřené. Nebylo téměř vidět krev, jen útlý pramínek se ztrácel pod vestou. Už byla odhodlána tělo překročit, ale couvla, když se octla tváří v tvář zjevení, které se před ní vynořilo. Dokořán otevřenými dveřmi salóнку blížila se k ní stará dáma. Poznávala paní Hugonovou a stála jako zkamenělá, nedovedla si vysvětlit její přítomnost.

Stále couvala, ještě v rukavičkách a v klobouku. Byla tak zděšená, že se koktavě začala hájit.

"Madame, to já ne, přísahám... Chtěl, abych si ho vzala, řekla jsem, že ne, a on se zabil."

Paní Hugonová se zvolna blížila, černě oděná, v tváři bledá, bělovlasá. Za jízdy v kočáře přestala myslet na Jiřího, soustředila se zase na Filipa, na jeho provinění. Ta žena bude třeba moci poskytnout soudcům vysvětlení, která je obměkčí.

Říkala si, že ji moc poprosí, aby vypovídala v synův prospěch.

Domovní dveře byly otevřeny, belhala se namáhavě po schodech, když tu pojednou zděšené výkřiky popohnaly a vedly její kroky. A pak nahoře ležel na zemi muž v zakrvácené košili.

Byl to Jiří, bylo to její druhé dítě.

Nana přihloupě opakovala:

"Chtěl, abych si ho vzala, řekla jsem ne a on se zabil."

Paní Hugonová se bez jediného výkřiku sklonila k zemi.

Ano, je to ten druhý, je to Jiří. Jeden zneuctěný, druhý zavražděný. Ani ji to nepřekvapovalo, celý její život se hroutil.

Klečela na koberci, nevěděla, kde je, nikoho neviděla, dívala se upřeně Jiřímu do tváře, položila mu ruku na srdce a napjatě poslouchala. Pak zlehka vydechla. Pocítila, že ještě bije.

Zdvihla hlavu, rozhlédla se po pokoji, pohlédla na tu ženu před sebou, zdálo se, že se rozpomíná. Ve vyhaslých očích vzplanul oheň, byla tak veliká a tak strašlivá v svém mlčení, že se Nana roztřásla a nad tělem, které je oddělovalo, znovu se hájila:

"Přísahám vám, madame... Kdyby tu byl jeho bratr, mohl by vám vysvětlit..."

"Jeho bratr kradl, je ve vězení," reklamátka tvrdě.

Naně se hrůzou zadržlo hrdlo. Proč to všechno? Ten druhý zase kradl! Copak se v té rodině všichni zbláznili? Už se nepřela, jen přihlížela, jak paní Hugonová udílí rozkazy, necítila se

doma. Sluhové nakonec přiběhli, stará paní si rozhodně přála, aby snesli Jiřího, který byl v bezvědomí, do jejího kočáru. Raději ho zabije, než by ho nechala v tom domě.

Nana se strnule dívala, jak sluhové berou ubohého Jiřího za ramena a nohy. Vyčerpaná matka kráčela za nimi, opírajíc se o nábytek, pohltila ji nicota, v níž se rozplynulo všecko, co milovala. Na přestávce schodů vzlykla, obrátila se a řekla dvakrát:

"Způsobila jste nám velkou bolest! ... Způsobila jste nám velkou bolest!"

To bylo všechno. Ohromená Nana si sedla, na rukou stále rukavičky, na hlavě klobouk. Dům se znovu pohroužil do těžkého ticha, kočár odjel, zůstávala bez pohnutí, neschopna jediné myšlenky, jak jí ze všeho v hlavě hučelo. Když za čtvrt hodiny přišel hrabě, našel ji na témž místě. Tu si ulevila přívalem slov, vyprávěla o neštěstí, které se stalo, dvacetkrát opakovala stejné podrobnosti, zdvíhala krví poskvrněné nůžky a předváděla, jak si je Zizi vrazil do prsou. Zejména jí leželo na srdci, aby prokázala, že na tom nemá žádnou vinu.

"No řekni, drahoušku, mohu já za něco? Kdybys byl mým soudcem, odsoudil bys mě?... Přece jsem neříkala Filipovi, aby vybral tu kasu, a toho ubožáka jsem taky nenaváděla k sebevraždě. Ze všech jsem nejnešťastnější já. Přijdou si ke mně dělat hlouposti, mám s nimi kříž, a ještě pak vypadám jako nějaký neřád ženská..."

A dala se do pláče. Teď, když nervové napětí povolilo, byla hotový uzlíček bolu a nedůtklivosti, rozcitlivělá a rozněžnělá, nesmírné hoře na ni padlo.

"Ty taky jako bys mi nevěřil... Jen se zeptej Zoe, jestli za něco můžu... Mluvte přece, Zoe, vysvětlete panu hraběti..."

Komorná, která už před chvílí vzala z toaletního pokoje umyvadlo a utěrku, drhla koberec, aby vyčistila krvavou skvrnu ještě za čerstva.

"Ó, pane hrabě," prohlásila, "madame je z toho celá zoufalá!"

Hrabě, dojatý a zdrcený tím dramatem, stále jen myslel na matku oplakávající své syny. Znal její velké srdce a v duchu viděl, jak sama ve vdovských šatech skomírá na Blahostí. Ale

Nana byla stále zoufalejší, celá bez sebe, když si představila

Ziziho, jak leží na zemi, s krvavou skvrnou na košili.

"Byl tak milý, tak jemný, tak mazlivý... Ach víš, třeba se budeš zlobit, když to řeknu, ale milovala jsem ho, svého hošánka! Musím to říct, je to silnější než já... A pak, teď už tě to nemusí mrzet, když tu už není. Máš, co jsi chtěl, teď můžeš být jist, že nás nepřistihneš..."

A tato poslední myšlenka ji tak rozlítostnila, že ji hrabě sám nakonec utěšoval. Musí být silná, má pravdu, za nic nemůže.

Ale ona sama najednou přestala naříkat a řekla:

"Ty, poslyš, doběhni mi tam a poptej se, co s ním je..."

Ted' hned. Chci to."

Vzal klobouk a šel. Když se za čtvrt hodiny vracel, Nana se plna úzkosti vykláněla z okna, už z ulice na ni volal, že chlapec nezemřel, a že dokonce je naděje na záchranu. Rázem byla plna radosti, zpívala, tančila, život byl tak krásný.

Avšak Zoe nebyla spokojena se svým mytím. Pokaždé, když šla kolem, podívala se na koberec a říkala:

"Víte, madame, že to ještě nepustilo?"

Skutečně, skvrna vždycky znovu vystoupila, bledě červený proužek na bílé růžici koberce před samým prahem jako by zakazoval vstup do ložnice.

"To nic!" řekla šťastná Nana, "to se zašlape."

Hrabě Muffat rovněž už příštího dne zapomněl na tu událost.

Ještě když jel ve fiakru do Richelieuovy ulice, přísahal si, že se k té ženě už nevrátí. Nebe samo ho varuje, Filipovo i Jiřího neštěstí bylo jak předzvěst jeho vlastní záhuby. Ale ani obraz paní Hugonové tonoucí v slzách, ani pohled na chlapce zmítaného horečkou nedokázaly, aby přísahu dodržel, krátký záchvat hrůzy z toho dramatu pominul a zůstalo mu z něho jen jakési temné potěšení, že je zbaven soka, jehož půvabné mládí ho stále plnilo zoufalstvím. Jeho vášeň se nyní vystupňovala do jakési výlučnosti, byla to vášeň zralého muže, který neměl mládí. Jeho láska nutně potřebovala vědět, že Nana náleží jen jemu, musil ji slyšet, dotýkat se jí, být v každém jejím dechu. Jeho něžnost překročila oblast smyslné touhy, přešla v čistý cit, v nepokojnou, na minulost žárlivou vášeň, často plnou snů o vykoupení, oba pokleknou před Boha Otce a dostane se jim odpuštění. Každým dnem rostlo ted' jeho náboženské citění. Vrátil se ke všem povinnostem katolíka, zpovídal se a chodil k přijímání, vedl v sobě ustavičný boj : výčitky svědomí násobily jeho slast z hříchu a pokání. Když mu pak jeho zpovědník dovolil, aby neodpíral své vášni a tak se jí pokusil zbavit, stalo se mu zvykem takto se denně zatracovat a pak se vykupovat záchvaty víry, plné náboženské pokory. S neuvěřitelnou naivností nabízel nebi jako smiřující utrpení své hrozné soužení, které stále rostlo: s vážným srdcem a hlubokou vírou stoupal na kalvárii člověka, který se beznadějně utápí v smyslné lásce k děvce. A na pokraj zoufalství ho doháněly nepřetržité nevěry té ženy, nemohl se smířit s dělením, nechápal její nesmyslné rozmary. Jeho vidinou byla láska věčná, neměnná. A ona přece přísahala, proto jí platí. Ale cítil, že lže, že je neschopna ovládnout se, že se dává přátelům a každému, kdo přijde, jako hodné popovlné zvíře, které se nestydí za svou pohlavnost.

Jednou ráno viděl, jak od ní v tak nezvyklou hodinu odchází

Foucarmont, a udělal jí výstup. Rázem se rozzlobila a že má dost jeho žárlivosti. Několikrát už byla na něj v takových případech hodná. Tenkrát večer, když ji překvapil s Jiřím, první přišla, přiznala svou chybu, říkala mu hezká slova, zahrnula ho laskáním, aby ho uchlácholila. Ale ted' už jí jde na nervy, jak tvrdošijně nechce rozumět ženám, a byla na něj hrubá.

"Ano, spala jsem s Foucarmontem. Nu a? To tě tak zlobí, muflíčku?"

Poprvé mu řekla do očí "muflíčku". Zůstal bez dechu nad tou neomaleností jejího přiznání, a jak svíral pěsti, postoupila k němu a vysypala mu do tváře:

"Tak už je toho dost! ... Když se ti to nelíbí, buď tak laskav a odejdi... Křičet na mě nebudeš... Zapiš si za ucho, že hodlám zůstat svou paní! Když se mi mužský líbí, vyspím se s ním. Ano, tak je to... A musíš se teď hned rozhodnout: buď, anebo, já tě nedržím."

Šla a otevřela dveře. Neodešel. A teď ho teprve držela zkrátka, pro hloupost, při nejmenší hádce mu předhazovala jejich úmluvu a ještě vedla strašné řeči. Co! Takových, jako je on, vždycky najde habaděj, a lepších, jen si vybrat! Na ulici je mužských, co hrdlo ráčí, a jsou to chlapíci plní ohně, žádná nemehla, jako je on. Klopil hlavu a čekal, až ji nedostatek peněz přinutí být k němu hodnější, tu se k němu lísala a hrabě na všechno zapomínal, jedna noc lásky vyváží trýzeň celého týdne. Od té doby, co se sblížil s hraběnkou, byl mu domov nesnesitelný. Fauchery zatím znovu upadl do Rózina područí a Sabinu opustil, hraběnka, kterou svíraly úzkosti z blížící se čtyřicítky, horečně navazovala jiné lásky, její ustavičná nervozita se přenášela na celý dům, který vřel neklidem jejího života. Estelka od své svatby otce už nevidala, z té ploché a nicotné osůbky byla najednou žena železné a tak svrchované vůle, že se Dagenet před ní jen třásl, obrátil se na víru, doprovázel ji na mše a běsnil proti tchánovi, že je s tou stvůrou ničí. Jedině pan Venot byl k hraběti stále stejně něžný, čekal na svou chvíli, dokonce si zjednal přístup k Naně, navštěvoval oba domy a bylo ho tam vídat za dveřmi s jeho věčným úsměvem. Muffata, který byl doma pátým kolem u vozu, vyháněla od vlastního krbu nuda a hanba, raději trávil dny na Villiersově třídě, přese všechny urážky, kterých se mu tam dostávalo.

Brzy šlo mezi Nanou a hrabětem o jediné: o peníze. Jednoho dne se zavázal, že přinese příští den deset tisíc franků, ale příští den se odvážil přijít s prázdnýma rukama. Už dva dny ho hýčkala. Nedodržel slovo a ona byla na něj zbůhdarma tak něžná! Celá bílá vztekem se na něj obořila:

"Cože? Ty nemáš ty peníze... Tak se, muflíčku, seber a pakuj se! Podívejme se na toho velblouda! Ještě by se chtěl objímat!... Nejsou peníze, není nic, hybaj!"

Vysvětloval, bude mít ty peníze pozítří. Ale nenechala ho domluvit a znovu spustila:

"A co mé lhůty! Pán sem bude chodit zadarmo, a mě přitom budou fendovat!... Ne, jen se na sebe trochu podívej! Snad si nemyslíš, že tě mám ráda pro tvou krásu? Když má mužský takovou ránu jako ty, musí ženě, která ho snáší, zaplatit..."

Himlhergot! Nebudu-li mít těch deset tisíc dnes večer, neolízneš mi už ani malíček... A hned tě pošlu k tvé ženě!"

Večer přinesl hrabě deset tisíc franků. Nastavila ústa a dlouhý polibek smazal celodenní úzkost. Mladou ženu dopalovalo, že se jí stále tak věší na sukňě. Stěžovala si panu

Venotovi a moc ho prosila, aby odvedl jejího muflíčka k hraběnce, přece se smířili, copak to k ničemu nevedlo? Teď litovala, že se do toho pletla, stejně ho má stále na krku.

Někdy v zlosti zapomínala na své zájmy a zaklínala se, že mu vyvede takové svinstvo, že k ní už nebude moci ani vkročit. Ale jak křičela a plácala se do stehů, mohla mu naplivat do očí, a on by zůstal, ještě by poděkoval. Scény kvůli penězům se teď ustavičně opakovaly.

Vymáhala je hrubě, pro pár grošů pršely nadávky, nenávisťně skrbčila s každou minutou, bezohledně mu znovu a znovu opakovala, že s ním spí jen pro peníze, pro nic jiného, a že z toho nemá žádné potěšení a že miluje jiného, je celá nešťastná, že potřebuje takového blbce, jako je on! Už ho nechtějí ani u dvora, musí prý podat demisi.

Císařovna se vyjádřila: "Hnusný člověk!" A to je pravda. Nana uzavírala všechny hádky tím slovem:

"Jdi, hnusíš se mi!"

Ted' už nedělala žádné okolky, vydobyla si úplnou svobodu.

Každý den se projížděla u jezera, navazovala známosti a jinde je rozvazovala. Byla tam velká burza ženského masa, exhibicionismus v plném slunci, tam se vystavovaly proslulé pařížské běhny a lákaly zákazníky svolujícím úsměvem a skvoucím přepychem. Vévodkyně se pohledem upozorňovaly na Nanu, zbohatlé měštky kopírovaly její klobouky. Stávalo se, že její landaur zatarasil cestu celé řadě velkolepých ekvipáží finančníků, kteří měli ve svých pokladnách celou Evropu, ministrů, jejichž hrubé prsty držely Francii za hrdlo, patřila už k tomu světu Buloňského lesíka, zaujímal v něm význačné místo, známá ve všech hlavních městech, žádaná všemi cizinci, do lesku a nádhery této společnosti vnášela šílené nápady své prostopášnosti, byla ztělesněním slavné pověsti a výstředního požitkářství celého národa. Nepřetržité noční a chvilkové známosti, na něž příštího dne už ani nevzdechla, přiváděly ji za krásných dnů do velkých restaurantů, často do "Madridu".

Personál všech vyslanectví tam defiloval, večerela s Lucy

Stewartovou, Karolínou Héquetovou a Marií Blond ve společnosti pánů, kteří lámali francouzský jazyk a platili si je, aby je bavily, angažovali si je na večer s výslovným přáním, aby byly legrační, sami už tak otupělí a vyžilí, že se jich ani nedotkli. Dámy tomu říkaly "chodit dělat legraci", vracely se celé šťastné, že pánové opovrhli jejich tělem, a končily noc v náručí skutečných milenců.

Pokud Nana Muffatovi své mužské sama neservírovala, hrabě dělal, že o ničem neví. Trpěl však nesmírně všemi drobnými hanebnostmi denního života. Dům na Villiersově třídě se stával peklem, blázcem, nepořádky vedly každou chvíli k odporným srážkám. Stávalo se, že se Nana se služebnictvem i poprala. Jednu dobu byla neobyčejně hodná na kočího Karla, když se stavěla v restaurantu, posílala mu po číšníkovi sklenky piva, hovořila s ním z vnitřka landauru a hrozně se jí líbily jeho šplechty, když při nakupení povozů "si to rozdával s dročkáři". Pak mu najednou bez důvodu spílala blbců.

Stále se hašteřila pro slámu, pro otruby, pro oves, měla sice ráda zvířata, ale zdálo se jí, že koně příliš žerou. A tu se jednou

Karel při účtování, když mu řekla, že krade, dopálil a rovnou jí vynadal děvek, určitě jsou jeho koně lepší než ona, s každým se hned nepeleší. Odpověděla v témž tónu, až je musil hrabě od sebe odtrhnout a kočího vyhodil. Ale to byl počátek rozkladu služebnictva. Viktorína a František odešli po krádeži diamantů. Sám Julien zmizel, šuškal se, že spával s madame a že ho pán naléhavě žádal, aby odešel, a ještě mu dal slušnou částku. V kuchyni bylo vidět každý týden nové tváře. Ještě nikdy se v domě tak nepackařilo, jako by tam zprostředkovatelný práce posílaly nejhorší brak, noví sluhové defilovali ve vražedném tempu:

sotva se vynořili, mizeli. Jedině Zoe zůstávala, tvářila se stále tak slušně a jedinou její starostí bylo držet v rukou nitky všeho toho nepořádku, pokud nebude mít dost, aby se zařídila pro sebe, jak na to už dávno pomýšlela.

Ale to všechno ještě ušlo. Hrabě snášel idiotské plky paní

Maloirové, přestože páchla jako žluklá, když hrávala s Nanou bulku, snášel paní Leratovou se vším jejím tlacháním, snášel malého Ludvíka s jeho žalostným kníkáním dítěte šířené choroby, nějakou hnilobnou, kterou mu odkázal neznámý otec. Ale byly horší chvíle. Jednou večer za dveřmi slyšel vypravovat Nanu, zlostí celou bez sebe, jak ji napálil nějaký pán, který ze sebe dělal bohatce, ano, moc pěkný pán, říkal, že je Američan a že má ve vlasti zlaté doly, a zatímco ona spala, vytratil se a nenechal jí ani halíř, odnesl si i bloček cigaretových papírů! Hrabě celý bledý raději sešel po špičkách se schodů, aby se nedověděl víc. Jindy však byl nucen spolýkat všecko. Nana se zbláznila do jednoho šantánového barytonisty, zpěvák ji opustil a ona si v záchvatu pusté sentimentality vymyslela sebevraždu: namočila ve sklenici vody hrstku sirek a vodu vypila, roztok ji nezabil, ale těžce zkoušela.

Hrabě ji musil ošetřovat a vyslechnout celý ten milostný příběh se slzami a přísahou, že se už nikdy na žádného mužského tak nepověsí. Ale při všem svém opovržení k těm čuňatům, jak jim říkala, měla srdce stále dokořán, vždycky měla pod sukněmi nějakého milence, perverzní choutky jejího utrmáceného těla ji stále hnaly k nepochopitelným náklonnostem. Když pak Zoe z vypočítavosti pustila z rukou otěže a nechala všecko běžet, zavládl v domě úplný chaos, Muffat se už neodvažoval jen tak vkročit do dveří, rozhrnout záclonu, otevřít skříň.

Zoiny režijní triky přestaly, všude byl nějaký mužský, každou chvíli jeden vrážel do druhého. Hrabě teď zakašlal, než vstoupil, protože jednou večer div nenašel mladou ženu ve

Francisově náruči, když se na minutku vzdálil z toaletního pokoje, aby přikázal zapřahat, a kadeřník dokončoval Nanin účes.

Docházelo k náhlým objetím za jeho zády, oddávala se v kdejakém koutě, nahonem, v košili nebo velké toaletě, s prvním, kdo přišel. A vracela se k hraběti celá červená a šťastná, že mu ukradla tu chvíli. S ním to nic není, otrava, úmorná robota!

Žárlivost budila v nešťastníkovi takové úzkosti, že byl klidný jen tehdy, když opouštěl Nanu a byla s ní Sametka. Sám by ji byl nutil do té neřesti, aby ji odvrátil od mužů. Ale i tady mu sklaplo. Nana klamala Sametku zrovna tak jako hraběte, jako posedlá hověla nejobludnějším choutkám, děvky balila rovnou z nároží. Když se vracela v kočáře domů a viděla na ulici nějakou špindíru, zhlídla se v ní, a už se jí smysly bouřily, obraznost vzplanula, špindíru vzala do kočáru, zaplatila, pustila. Jindy navštěvovala v mužském přestrojení vyhlášené špelunky a zaháněla nudu podívanou na sprosté smilstvo.

A Sametka ze vzteku, že je tak zanedbávána, řádila v domě jako pominutá, nakonec svrchovaně Nanu ovládla a Nana ji respektovala. Muffat snil o jakémsi společenství se Sametkou.

Když si sám netroufal, pouštěl na Nanu Sametku. Ta dvakrát přinutila svou milou, aby hraběte vzala na milost, byl k ní zato jako milius, donášel jí a na nejmenší pokyn se stahoval.

Ale dohoda neměla valné trvání, neboť i Sametka byla šus.

Někdy se div nezalkla v nepříčetných záchvatech vzteku nebo lásky, rozbíjela všechno, co jí přišlo pod ruku, ale stále hezká jako obrázek. Zoe jistě i jí ledacos nakukala, neboť s ní pokoutně šuškala, jako by ji chtěla získat pro své velké plány, o nichž dosud s nikým nemluvila.

Přece však se hrabě Muffat v některých případech bouřil.

Po měsíce už snášel Sametku, nakonec se smířil i s celým stádem chlapů, kteří harcovali Naninou ložnicí, ale byl celý bez sebe při pomýšlení, že by ho klamala s někým z jeho společnosti nebo prostě s jeho známým. Když se mu přiznala k Foucarmontovi, trpěl tak nesmírně a ve zradě mladého muže viděl něco tak hrozného, že ho chtěl napadnout a bít se s ním.

Nevěda, kde najít svědky v takové záležitosti, obrátil se na

Labordetta. Ten jen otvíral oči a pak se pustil do smíchu:

"Souboj pro Nanu... Ale, pane hrabě, celá Paříž by se vám smála. Pro Nanu se nevedou souboje, to je směšné."

Hrabě všecek zesinal. Pak řekl s prudkým gestem:

"Tak ho na ulici zpolíčkuji!"

Po celou hodinu musil do něho Labordette mluvit, aby to nedělal. Políček, to by bylo velmi nesympatické, večer by každý znal pravou příčinu té srážky, noviny by si druhý den smlsly. A Labordette docházel stále k jednomu závěru:

"To nejde, je to směšné."

Ostré a nelitostné jako nůž probodávalo toto slovo Muffatovo srdce. Ani bít se nemůže pro ženu, kterou miluje, byl by lidem pro smích. Nikdy necítil bolestněji bídu své lásky, teprve si uvědomil, jak hluboko zapadlo jeho vážné srdce do měkkotin lascivnosti. Byla to jeho poslední vzpoura, dal si říci a od té doby trpně přihlížel defilé přátel a všech mužů, kteří žili v intimním ovzduší domu.

Nana je vždycky za několik měsíců zhlála, jednoho po druhém. Stoupající potřeby jejího přepychu dráždily její apetit, mužského spořádala na posezení. S Foucarmontem to netrvalo ani čtrnáct dní. Jeho snem bylo opustit námořní službu, za deset let plavení po světě si uspořil asi třicet tisíc franků a s nimi chtěl zkusit štěstí ve Spojených státech, ale jeho vrozená opatrnost a vlastně i lakota byly rázem ty tam, všechno dal, i podpisy na směnky, které ho zavazovaly do budoucnosti. Když ho Nana vystrčila za dveře, byl nahý.

Jinak na něj byla velmi hodná, poradila mu, aby se vrátil na loď. K čemu si stavět hlavu? Když nemá peníze, nedá se nic dělat. Musí to pochopit a být rozumný. Člověk, kterého přivedla na mizinu, padal jí z ruky jako ovoce, aby pak na zemi samo shnilo.

Pak se Nana pustila do Steinera, ne s odporem, ale beze vší něhy. Nadávala mu špinavých židů, jako by ukájela, ani si to neuvědomujíc, starou zášť. Je tlustý a hloupý, točila s ním a

nabírala si pořádně na lžici, aby s tím Prušákem byla rychle hotova. Steiner pustil Simonnu. Jeho bosporský podnik haproval. Nana svými bláznivými požadavky uspišila pád.

Ještě měsíc se držel nad vodou, dělal hotové divy, zaplavil

Evropu barnumskou reklamou, plakáty, anoncemi, prospekty, ždímal peníze z nejbzdálenějších zemí. Všechny ty naskládané zlatáčky spekulantů i halěře chudáků pohlcovala Villiersova třída. Pak se zase spojil s jakýmsi majitelem hutí v Alsasku, a tam, v zastrčeném provinčním koutě dělníci černí od uhlí a zalití potem ve dne v noci napínali svaly, div jim kosti nepraskaly, aby se Nana mohla válet v rozkoších. Jako velký oheň trávila všecko, áziové zlodějny i výtěžky práce.

Tentokrát Steinera zničila nadobro, když ho vykázala na dlažbu, byl tak dokonale vycucnutý, tak vykradený, že už nebyl ani s to vymyslet si nějakou novou lumpárnu. Jeho bankovní dům se poroučel a Steiner jen blekotal a třásl se strachy při pouhém pomyšlení na policii. Byl na něj uvalen konkurs a on, jehož rukama procházely milióny, trnul hrůzou a upadal v dětské rozpaky při jediném slůvku peníze. Jednou večer se u Nany rozplakal a prosil ji, aby mu půjčila sto franků, které je dlužen hospodyni. A Nana, dojatá a rozjařená koncem toho strašlivého starocha, který byl po dvacet let postrachem pařížské burzy, mu je přinesla a řekla:

"Tady jsou. Dávám ti je, protože je to tak legrační. Ale poslyš, milánku, už nejsi ve věku, abych si tě vydržovala.

Musíš si najít jiné zaměstnání."

Hned potom se Nana pustila do Faloise, který už dávno pokládal za věc své cti, aby ho přivedla na mizinu, pak teprve bude dokonale chic. To mu chybělo, žena ho musí vynést.

Do dvou měsíců bude o něm Paříž vědět, bude číst v novinách své jméno. Stačilo na to šest neděl. Zdědil panství, pozemky, louky, lesy, statky. Rychle všecko prodával, ráz naráz. Nana zasedla ke stolu a každé sousto bylo jitro půdy. Koruny stromů šumící v slunci, vzrostlé a zralé obilí, nazlátlá zářijová vinice, vysoká tráva, do níž krávy zapadaly až po břicho, všechno pohlcovav její bezedný jícen, i řeka, vápenný lom a tři mlýny v něm zmizely. Nana se valila přese všechno jako nepřátelský nájezd, jako mračno kobylek, které ohnivým letem spaluje celé krajiny. Kam stoupala její malá noha, všude pusto a prázdno. Statek za statkem, louku za loukou, tak křoupala s líbezným úsměvem celé Faloisovo dědictví, ani si to neuvědomujíc, tak jako mezi jídly křoupala pražené mandle z kornoutu na kolenou. Kdo by si z toho dělal hlavu, jsou to jen bonbónky. Ale jednou navečer zbýval už jen lesík. Pohrdlivě ho spolkla, nestál ani za otevření úst. Faloise dumlal knoflík své španělky a blbě se usmíval. Dluh na něm ležel jako balvan, neměl už ani sto franků renty a viděl, že se bude musit vrátit na venkov k potrhlému strýci, ale to nic, je teď konečně chic, ve Figaru se dvakrát objevilo jeho jméno, hubený krk vražený mezi přeložené rohy vysokého límce, nalomené tělo v příliš krátkém kabátě, tak se klátil, vyrážel skřeky jako papoušek a dával okázale najevo znechucení životem, připomínaje dřevěného panáka, který nikdy nepocítil opravdové vzrušení. Nana mu nakonec nabíla, tak ji popouzel.

Na scéně se však znovu objevil Fauchery, přivedl ho bratranec.

V té době měl ten nešťastný Fauchery skutečný rodinný krb.

Když se rozešel s hraběnkou, padl do rukou Róze a ta s ním jednala jako s opravdovým manželem. Mignon byl jen jakýmsi správcem milostivé paní. Jako hlava rodiny novinář podváděl

Rózu, pokaždé, když ji klamal, počínal si nejvýš ostražitě a pocíťoval výčitky svědomí jako dobrý manžel, který se už konečně chce usadit. Naniným triumfem bylo dostat ho a pohltnout noviny, které založil za peníze jednoho přítele, s ním se

Nana veřejně neukazovala, naopak ráda s ním jednala jako s pánem, který se musí skrývat, když mluvila o Róze, říkala

"ta ubohá Róza". Faucheryho noviny jí po dva měsíce poskytovaly květiny, měla abonenty i na venkově, brala všechno, od denních zpráv po divadelní rubriku, když rozmetala redakci a ochromila administraci, uskutečnila svou dávnou touhu, zimní zahradu v jednom koutě svého domu, zimní zahrada polkla i tiskárnu. A to všechno byly jen takové žertíky. Mignon byl celý šťastný z Faucheryho záletu, ale když přiběhl k Naně a pokoušel se jí Faucheryho vrazit celého, zeptala se ho, zdali si z ní nedělá blázna: chlapíka bez krejcaru v kapse, který žije jen ze svých článků a her, ne, ne, co ho to napadá! Taková hloupost sedí leda nějaké umělkyni, jako je ta ubohá Róza. Ale už pojala k Mignonovi nedůvěru, a protože se obávala proradnosti z jeho strany a pokládala ho za schopného donést všechno manželce, propustila Faucheryho, který jí platil už jen reklamou v novinách.

Ale velice pěkně na něj vzpomínala, tak dobře se spolu bavili na účet toho idiota Faloise. Asi by je nikdy bylo ani nenapadlo znovu se sejít, kdyby je nebyla svedla společná rozkoš střílet si z toho blbečka. Působilo jim zvláštní kratochvílí objímat se před jeho očima a za jeho peníze bohopustě řídit, posílali ho na pochůzky až na druhý konec Paříže, aby byli sami, a když se vrátil, musil vyslechnout vtipy a narážky, kterým nerozuměl. Jednoho dne ji Fauchery vyprovokoval k sázce, že dá Faloisovi pohlavek, provedla to ještě týž večer a nezůstalo při jednom, našla v tom zalíbení, celá šťastná, že může ukázat, jak jsou muži zbabělí. Nazývala ho svým

"fackovacím panáčkem", vyzývala ho, aby si sám šel pro facku, a měla od fackek ruce celé červené, ještě nebyla zvyklá. Faloise se jen blbě smál, tak smál, že mu tekly slzy z očí. Takové důvěrnosti ho okouzlovaly, bylo to něco báječného.

"Víš ty co?" řekl jí jednou večer, celý rozzářený, když mu zase jednou napohlavkovala, "měla by sis mě vzít... Co říkáš?"

My dva bychom byli extrovní párek!"

Nebylo to řečeno jen tak do vzduchu. Už nějakou dobu se potměšile zabýval tou myšlenkou, cítě potřebu stůj co stůj omráčit Paříž. Nanin manžel, řekněte! Jak chic! Něco fenomenál, pyramidál, kolosál! Ale Nana ho krásně usadila.

"Já a vzít si tebe! ... Kdyby tohle mi dělalo hlavu, dávno už j sem si našla manžela, a stokrát lepšího než tebe, chlapečku..."

Dostala jsem hromadu nabídek. Počítej se mnou jen ty, co znáš: Filip, Jiří, Foucarmont, Steiner... a co ti ostatní, které neznáš... Všichni zpíváte stejnou písničku. Nesmím být k nikomu hodná, každý hned spustí: Chceš si mě vzít? Chceš si mě vzít?"

Rozčílila se a nakonec vybuchla spravedlivým hněvem:

"Ne a ne, ani mě nenapadne! ... Na takové hlouposti já nejsem. Jen se na mě podívej , kdybych si uvázala na krk muže, nebyla bych už Nana... A pak, je to něco tak hnusného..."

A plivala a škytala, jak se jí zvedal žaludek, jako by se před ní nakupila všechna špína, co jí je na zemi.

Jednoho večera Faloise zmizel. Za týden se dověděli, že je na venkově u strýce, jehož koníčkem byla botanika, lepil mu herbáře s vyhlídkou na sňatek s velmi ošklivou a velmi zbožnou sestřenicí. Nana ho zrovna neoplakávala. Řekla hraběti prostě:

"Tak vidíš, muflíčku, zase o jednoho soka míň. Máš ty ale kliku! ... On už to se mnou myslil vážně! Chtěl si mě vzít!"

Když hrabě bledl, pověsila se mu na krk, smála se a říkala mu hrubosti v mazlivém obalu.

"To tě nejvíc mrzí, vid', že si nemůžeš vzít Nanu... Když všichni chodí a otravují mě nabídkami k sňatku, ty se jen vztekáš ve svém koutku... Nedá se nic dělat, dokud nezhebbe tvá žena... Kdyby tak tvá žena zhebla, to bys přiběhl, co?"

A na zem bys padl a nabízel se s celou parádou, vzdycháním, slzami, přísahami! To by bylo něco, drahoušku, vid'!"

Sladce ševelila, a jak si ho dobírala, divoce se k němu lísala.

Hrabě vzrušením celý zčervenel a vracel jí polibky. Tu vykřikla:

"A hernajs! Já to věděla! On na to pomýšlí, čeká, až mu žena zhebbe... Tak to je ale vrchol všeho, jsi větší mizera než ti druzí!"

Muffat vzal na vědomí ty druhé. Teď už mu záleželo jen na tom, aby zůstal před služebnictvem a domácími přáteli

"pánem", člověkem, který je oficiálním milencem, protože nejvíc platí. A stále hlouběji zapadal do své vášně. Udržoval se tím, že platil, draze kupoval i ty nejmenší úsměvy, a ještě je musil krást a přeplácet, jako by v něm hlodala nemoc a působila mu bolesti, bez kterých už nemohl být. Když vcházel do

Naniny ložnice, jen na chvíli otvíral okna, aby vyvětral pach těch druhých, výpary všech těch blondýnů a brunetů, dusivý kouř silných doutníků. Nanina ložnice se stávala křížovatkou, na jejímž prahu se ustavičně otíraly něčí botky, nikoho nezastavil krvavý proužek, který zahrazoval dveře. Zoe tu skvrnu nespouštěla z mysli, ale to jen proto, že byla tak čistotná, zlobilo ji, že tam stále sedí, její pohled na ní chtěj nechtěj utkvíval a nevstupovala do ložnice, aby neřekla:

"To je zvláštní, madame, nepouští to a nepouští... Přece chodí tolik lidí!"

Nana dostávala o Jiřím, který tou dobou byl jako rekonvalescent u matky na Blahostí, nejlepší zprávy a pokaždé stejně odpovídala:

"I co, to potřebuje čas... Časem se to ochodí."

Skutečně, všichni ti pánové, Foucarmont, Steiner, Faloise a Fauchery, každý odnášel na podrážkách trochu té krvavé skvrny. A Muffat, kterého nezaměstnávala o nic méně než komornou, bezděky k ní stále otáčel oči a snažil se ze stupně její růžovosti vyčíst, kolik mužů po ní přešlo. Naháněla mu tajnou hrůzu, vždycky ji překročil, aby nešlápl na něco živého, na kus mužského těla, nataženého na zemi.

Když pak vstupoval do ložnice, jíkala ho závrať. Na všechno zapomínal, na procesí samců, které tudy procházelo, na smutek, který stál u dveří stráž. Venku na volném vzduchu někdy plakal hanbou a vzdorem, přísahal, že už tam nikdy nevkročí.

Ale potom jakmile za ním zapadla portiéra, už se zase vezl, cítil, jak se jeho vůle rozplývá ve vlažném teple té místnosti, jak ho zaplavuje vůně a tělo ochromuje ničivá žádost požitku.

On, pobožný člověk, uvyklý chvílím zbožného vytržení v nádherných kaplích, nalézal přesně stejné pocity věřícího katolíka, když na kolenou pod obloukem chrámového okna podléhal opojnému mámení varhan a kadidelnic. Ta žena ho posedala žárlivým despotismem rozhněvaného Boha, plnila ho děsem a za dlouhé hodiny pekelných vizí a věčných muk mu dávala vteřinky ostrých křečovitých slastí. Bylo to stejné blekotání, stejné modlitby a stejné zoufalství, především stejné ponížení prokletého stvoření, zmítajícího se v blátivém mazu svého původu. Jeho mužské touhy a duchovní potřeby se mísily a klíčily z temných propastí jeho bytosti jako jediný výhonek na kmeni jeho života. Poddával se mocnému tlaku lásky a víry, té dvojí páce, která hýbe světem. Marně volal na pomoc rozum, jakmile vstoupil do Naniny ložnice, jako by na něj padlo šílenství : třesa se na celém těle, mizel ve všemohoucnosti pohlaví, jako omdlával, poklekaje před neznámým širého nebe.

Když ho Nana viděla tak poníženého, zmocňoval se jí tyranský pocit triumfu. Měla v krvi zběsilou touhu ponižovat.

Nestačilo jí věc zničit, ještě ji musila pošpinit. Její tak jemné ruce zanechávaly hnusné stopy na všem, čeho se dotkly.

Nerozbíjely jen, rozkládaly. A on hlupák se propůjčoval její hře v matné vzpomínce na svaté, které žraly vši a kteří jedli vlastní výkaly. Když s ním byla Nana v ložnici za zavřenými dveřmi, dopřávala si, co hrdlo ráčilo požitku vidět ponížení muže.

Napřed mu jen tak žertem vrazila nějaký ten štulec, musil hovět jejím rozmarným nápadům, šíšlat jako dítě, dělat papouška a opakovat po ní konce vět:

"Říkej po mně: ... a cákrrra! Árrra si z toho dělá starrryho čerrrta! ` "`

Nebo dělala medvěda, lezla po čtyřech po kobercích, v košili a s mručením se obracela, jako by ho chtěla sežrat, dokonce ho kousala do lýtek, jen tak ze žertu. Pak vstávala a velela mu:

"A teď ty... Vsaď se, že neumíš dělat medvěda jako já!"

V tom byl ještě jakýsi půvab. Bavilo ho, když se s bílou pletí a huňatou rusou hřívou motala po ložnici jako medvěd.

Smál se, padal také na všechny čtyři, bručel, kousal ji do lýtky a ona před ním utíkala, předstírajíc hrůzu.

"Děláme my ale hlouposti, co?" řekla nakonec. "Neumíš si, broučku, představit, jak jsi ošklivý! Kdyby tě tak viděli v Tuileriích!"

Ale tyto hrátky se brzy zvrhly. Ne že by byla krutá, byla to stále ta hodná holka, ale zamčenou ložnicí jako by byl zadul a stále sílil nápor šílenství. Vilnost jim mátl smysly a vrhala je do deliria pohlavnosti. Krize náboženské hrůzy, které jim dříve nedávaly spát, změnilly se teď v záchvaty zvířeckosti, ve zběsilou touhu vrhat se na zem, plazit se po čtyřech, chrochtat a kousat. Jednou, když hrabě dělal medvěda, strčila do něho tak hrubě, že padl na roh nábytku, vypukla v bezděčný smích, vidouc na jeho čele bouli. Od té doby, namlsaná už prvními pokusy s Faloisem, jednala s ním jako se zvířetem, mrskala ho a kopanci honila po ložnici.

"Hyjé, hyjé! ... Teď jsi kuň... Čehý, hot! Ty mrcho líná, půjdeš nebo ne!"

Jindy zase byl pes. Házela mu navoněný kapesníček do kouta a musil jí ho na loktech a na kolenou aportovat v zubech.

"Aport, César!... Počkej, já ti zvalchuju hřbet, jak se budeš flákat! ... Tak je to v pořádku, hodný César, poslušný

César! ... Popros! ..."

Liboval si v svém ponižení, působilo mu potěšení dělat hovado. Dychtil klesnout ještě níž a křičel:

"Bij mě víc! ... Bu bu bu! ... Jsem vzteklý, jen bij!"

Napadl ji nový rozmar: přála si, aby k ní večer přišel v slavnostní uniformě císařovna komořího. Ach toho smíchu, toho posměchu když ho měla u sebe v plné parádě s kordem a v klobouku, v bílých, přiléhavých kalhotkách a červeném fraku samé zlato, na levém šosu zavěšený symbolický klíč.

Nevycházela ze smíchu, a puzena neúctou ke všemu výsostnému a radostí, že ho může ponižovat v jeho okázalém oficiálním úboru, strkala do něho, štípala ho, byla samé: "Jedeš mi, ty komoří jeden!" A nakonec přidávala k slovům řádné kopance do zadnice, těmi kopanci s velkým gustem mířila až do Tuilerií, nakopávala majestát císařského dvora, který si trůnil nade vším a udržoval se strachem a ponižováním všech.

Tak ona smýšlí o celé té vznešené společnosti! Byla to její pomsta, bezděčný projev záští, jak jí přešlo do krve dědictvím po předcích. A když se komoří svlékl a uniforma se válela po zemi, křikla na něj, aby na ni skočil, a on skočil, křikla na něj, aby na ni plivl, a on plivl, křikla na něj, aby dupal po zlatě, po orlech, po řádech, a on dupal. Rach, rach! A bylo po všem, všechno bylo na padrť. Rozbila komořího, jako rozbila flakon nebo bombonieru, ze všeho nadělala smetí, hromadu bláta někde u patníku.

Ale zlatníci nedodrželi slovo, dodali postel až v polovině ledna. Muffat byl právě kdesi v Normandii, kde prodával poslední zbytky svého vlastnictví, neboť Nana potřebovala ihned

čtyři tisíce franků. Vrátit se měl až třetí den, protože však svou záležitost už vyřídil, pospíchal, aby už byl doma, ani se nestavěl v Miromesnilově ulici, šel rovnou na

Villiersovu třídu. Bilo deset. Měl klíč od postranních dvířek, které vedly na Cardinotovu ulici, a vystoupil nikým nezastaven po schodech. Nahoře v salóнку Zoe právě oprašovala bronzové sošky, spatřivši ho, vyjeveně se na něj podívala, chtěla ho zastavit, a protože ji nenapadlo nic jiného, dlouze mu vyprávěla, že ho od minulého dne zoufale shání pan Venot, že už byl dvakrát u nich a snažně prosil, aby pana hraběte poslali k němu, kdyby pan hrabě šel rovnou k madame. Muffat poslouchal a nic nechápal, pak si všiml Zoina zmatku a rázem ho popadl běs žárlivosti, jakou by už v ... sobě nehledal, vrhl se do dveří ložnice, odkud zaslechl smích. Dveře povolily, obě křídla se rozlétla, zatímco Zoe šla po svých, krčíc rameny.

At'sisi! Madame blázní, madame si to vyřídí sama.

Muffat stanul na prahu a před obrazem, který se naskytl jeho pohledu, vykřikl:

"Můj Bože! ... Můj Bože! ..."

Nově zařízená ložnice se skvěla královským leskem. Stříbrné ruličky byly rozesety jako oslnivé hvězdy na sametových čalounech barvy čajových růží (tak je růžové letní nebe za krásných večerů, když na jasném obzoru zmírajícího dne vzplane Venuše), zlaté šňůry splývající z rohů a zlaté krajky vroubíci výplně byly jako lehounké plaménky, jako rozpuštěné rusé vlasy, napolo zastírajíce velkolepou nahost místnosti, ještě podtrhovaly její rozkošnickou bledost. Naproti němu zářilo lože z tepaného zlata a stříbra, trůn dosti široký, aby na něm Nana mohla rozložit královské bohatství nahých údů, byzantsky bohatý oltář, hodný všemohoucnosti jejího pohlaví, které v té chvíli s náboženskou nestoudností obávané modly vystavovala odkryté. A vedle ní v odlesku sněžných ňader a v triumfu bohyně se válelo zosobnění hanby a zchátralosti, komická a žalostná ruina, markýz de Chouard v košili.

Hrabě sepjál ruce. Celý se rozklepal a jen opakoval:

"Můj Bože...! Můj Bože!..."

Pro markýze de Chouard tedy kvetly zlaté růže toho lože, celé kře zlatých stolistek rozvíjejících se v zlatém listoví, pro něho se na stříbrných mřížkách nakláněli amórkové, pro něho kroužili, zamilovaně pokukovali a uličnický dováděli, a pro něho dole v nohou odhaloval faun dřímající, rozkoší znavenou nymfu, postavu Noci, vytvořenou podle proslulého aktu těla

Nanina is jejími příliš silnými stehny, podle kterých ji kdekdo poznal. Jako lidský cár vržený na postel, šedesáti lety, prostopášného života zničený a prohnitý markýz byl jakoby kout kostnice vedle nádhery kvetoucí tělesnosti té ženy. Když viděl, že se otvírají dveře, nadzdvihl se s hrůzou starého paralytika, poslední noc lásky ho dorazila, ve tváři se mu zračilo úplně zblbnutí, vracel se do kojeneckého věku, a nenalézaje jediného slova, zpola ochromený, blektaje a drkotaje zuby, ustrnul v postoji člověka, který se chystá utéci, košili přehnutou přes kostlivecké tělo a jednu nohu venku, ubohou, namodralou nohu, pokrytou šedými chlupy. Nana, ač nemile dotčená, nemohla se zdržet smíchu.

"Tak si přece lehni, zalez do postele," řekla, zvrátila ho a schovala pod pokrývku jako nějakou, prasečinku, která se neukazuje.

Pak vyskočila a šla zavřít dveře. Na mou duši, s tím svým muflíčkem nemá štěstí! Vždycky přijde nevhod. Proč taky jel do Normandie pro ty peníze? Starý markýz jí dal čtyři tisíce franků ze svého, proto mu byla po vůli. Zabouchla obě křídla dveří a ještě křikla za hrabětem:

"Jakáž pomoc, je to tvoje vina. Copak se takhle vstupuje?"

Už toho mám akorát, šťastnou cestu!"

Muffat trčel před zavřenými dveřmi jako sloup. Třas, který jím čím dál víc zmítal, stoupal od nohou do prsou a do lebky. Pak se naklonil jak strom pod nápořem vichřice a zhroutil se na kolena, až mu v těle zalupalo. V zoufalství zvedl ruce vzhůru a jen se zajíkal:

"To je příliš, můj Bože! To je příliš!"

Se vším se smířil. Ale teď už nemůže, cítil, že je u konce se silami, na prahu temnot, kdy člověku rozum vypovídá.

Ruce stále nad hlavou, s posledním vzepětím sil hledal nebe, vzýval Boha.

"Ach ne, nechci! ... Ach sestup ke mně, Bože! Pomoz mi, raději mě zahub! ... Ne, ten člověk ne, můj Bože! Je konec, vezmi si mě, odveď mě, abych neviděl, abych neslyšel... Tobě náležím, otče náš, jenž jsi na nebesích..."

Přetékal vírou a slova vroucí modlitby mu plynula ze rtů.

Vtom něčí ruka spočinula na jeho rameni. Zdvihl oči, byl to pan Venot, žasnoucí, že nalézá Muffata na modlitbách před těmi zavřenými dveřmi. Hrabě se vrhl stařečkovi kolem krku, jako by byl Bůh odpověděl na jeho volání. Konečně mohl plakat, vzlykal a jen opakoval:

"Můj bratře... můj bratře..."

Všechno jeho trpící člověčenství si ulevilo v tom výkřiku.

Skrápl slzami tvář pana Venota, líbal ho a do vzlykotu mísil slova:

"Ó můj bratře, jak trpím!... Vy jediný mi zůstáváte, můj bratře... Odveďte mě odtud navždycky, och smilujte se, odveďte mě..."

Pan Venot ho přitiskl na prsa. Nazýval ho rovněž svým bratrem.

Ale musil mu sám zasadit další ránu, od minulého večera ho hledal, aby mu sdělil, že hraběnka Sabina nasadila korunu svému třeštění a utekla s vedoucím v jednom módním závodě, celá Paříž už mluví o tom skandálu. Když pan Venot viděl, že Muffat je zachvácen tak silným náboženským vzrušením, využil vhodné příležitosti a bez prodlení mu vyprávěl tu událost, která znamenala zkázu jeho domu, zkázu tak tuctově tragickou. Hrabě se to příliš nedotklo, odjela mu žena, nu, co se dá dělat, později se uvidí. Znovu ho pojala úzkost, s výrazem hrůzy bloudil pohledem po dveřích, zdech a stropu a jen stále úpěnlivě žadonil:

"Odveďte mě... Už nemohu, odveďte mě."

Pan Venot ho odváděl jako dítě. Od toho dne mu hrabě náležel celý. Muffat znovu vykonával všechny náboženské povinnosti. Jeho život byl na padrt'. Tuilerie se mravně pohoršovaly, a tak složil úřad komořího. Dcera Estelka na něj podala žalobu o zaplacení šedesáti tisíc franků, které měla dostat v den svatby jako dědictví po jakési tetě. Úplně na mizině a bídě živoře ze zbytků kdysi velkého jmění, trpně přihlížel k tomu, jak dílo zkázy dovršuje hraběnka, trávíc zbytky, jimiž opovrhla

Nana. Zkažena životem v pohlavní promiskuitě s děvkou a nemajíc už žádné zábrany, Sabina dovršila konečné zhroucení rodinného krbu, rozežírala jeho trosky jako nějaká plíseň.

Když skončila svá milostná dobrodružství, vrátila se domů a

Muffat ji přijal s rezignací odpouštějícího křesťana.

Provázela ho jako jeho živoucí hanba. Ale čím dál lhostejnější Muffat už tím ani netrpěl. Nebe ho vytrhlo z rukou ženy a vložilo ho přímo do rukou Boha. Bylo to náboženské prodloužení rozkoší s

Nanou, se vším tím mumláním, modlitbami a zoufalstvím, s pocity ponížení a prokletí bytosti zavalené bahnem svého původu. V temných koutech kostelů, s koleny zledovělými klečením na dlažbě znovu nalézal své bývalé slasti, křečovitě záškuby ve svalech a sladkohořké ořesy myslí, jimiž jako dříve ukájel temné potřeby své duše.

Večer po jeho roztržce s Nanou se dostavil do domu na

Villiersově třídě Mignon. Už si zvykl na Faucheryho, nakonec objevil celou řadu výhod plynoucích z toho, když je s manželkou neustále nějaký manžel, přenechával mu drobné starosti o domácnost, spoléhal na jeho aktivní dohled a na úhradu domácích vydání používal výtěžků z novinářových dramatických úspěchů, Fauchery se rovněž ukázal jako člověk velmi rozumný, nedával najevo žádnou žárlivost a zavíral uznale oči, když si Róza příležitostně našla něco jiného, a tak si oba muži stále více rozuměli, šťastni společenstvím tak plodným na všestranně příjemné výsledky, každý si v domácnosti hleděl svých zájmů, jeden druhému už nepřekážel.

Všecko bylo v nejlepším pořádku, všecko šlo jako na másle, jeden s druhým závodili ve snaze o společné blaho. Mignon se přicházel právě na radu Faucheryho podívat, zdali by nemohl

Naně přebrat její komornou, neboť novinář vysoko hodnotil její mimořádné schopnosti, Róza byla celá zoufalá, už měsíc měla samé nezkušené holky, byl s nimi ustavičný kříž. Když mu Zoe otevřela, hned ji strkal do jídelny. Jak otevřel ústa,

Zoe se usmála: není to možné, od madame odchází, ale zařizuje se pro sebe, a se skrývanou samolibostí dodala, že dostává každý den nabídky, ty dámy se o ni perou, paní Blanchová by postavila most ze zlata, aby se k ní po něm vrátila. Zoe chtěla přejmout podnik od Triconové, byl to její starý sen, chtěla do něho vložit všechny své úspory, aby se splnila její touha po majetku, byla plna velkorysých plánů, snila o tom, jak podnik rozšíří, najme celý dům a opatří jej vším možným pohodlím,

` k tomu účelu už chtěla také angažovat Sametku, ale ta ubohá kačenka v té době skomírala někde ve špitále, tak se zřídila.

Když Mignon naléhal a mluvil, jak riskantní je obchodní podnikání, Zoe pominula mlčením, jaký podnik vlastně zamýšlí zřídit, a jen řekla s labužnickým úsměvem, jako kdyby cumlala cukrátko:

"Ó, přepychový artikl jde pořád... Hled'te, už dlouho jsem byla u jiných, ať teď jiné chodí ke mně."

A jakási sveřepost jí ohrnula rty, bude konečně "madame", bude mít u svých nohou za pár ludvíků ženy, jakým už patnáct let čistí umyvadla.

Mignon požádal Zoe, aby ho ohlásila, komorná podotkla, že madame strávila velmi špatnou noc, a nechala ho chvíli o samotě. Neznal ještě dům, byl tam jen jednou. Už jídelna s goblény, policí a stříbrem ho uváděla v úžas. Klidně jako doma otvíral všechny dveře, podíval se do salónu, do zimní zahrady a vrátil se do vestibulu, a srdce mu jen tlouklo při pohledu na ten drtivý přepych, zlacený nábytek, hedvábí, samet. Když se

Zoe vrátila dolů, nabídla se, že mu ukáže i ostatní místnosti, toaletní pokoj a ložnici. V ložnici zůstal jako omráčen, se zatajeným dechem nadšeně otvíral oči, mocně dojat, hrdlo sevřené, celý bez sebe. Ta zatracená Nana ho porazila, jeho, který přece není dnešní. Uprostřed rozpadávajícího se domu byly přese všechno velkorysě mrhání a vražedný kolotoč neustále se střídajícího služebnictva navršeny celé poklady, které zastíraly trosky a ucpávaly díry. Tváří v tvář té mistrovské monumentalitě připomínal si Mignon proslulé výtvořiny lidských rukou. U Marseille mu ukázali vodovod, jehož kamenné oblouky se klenou přes propast, kyklopské dílo, které stálo milióny a deset let úporného zápolení. V Cherbourgu viděl nový přístav, rozsáhlé loděnice se stovkami dělníků potících se v slunečním žáru, stroje, které vrhaly do moře celé skalní útesy a budovaly zeď, v níž často dělníci zůstávali jako krvavá kaše.

Ale to se mu teď zdálo málo, mocněji na něj zapůsobila Nana, před jejím dílem zakoušel pocit jako kdysi na večerní slavnosti v jednom zámku, který si dal postavit jakýsi cukrový baron, královská nádhera tohoto paláce byla z jednoho materiálu, z cukru. Nana, ta měla něco jiného, směšný materiálek, kousek líbezné nahoty, nestoudné nic, které hýbe světem, a tak mocné, že bez dělníků a bez strojů vynalezených inženýry otřásala

Paříži a vybuodovala si majetek, v němž spaly věčným spánkem mrtvolky.

"Hrome, to je inštrument!" uniklo Mignonovi, jak byl okouzlen, a v jeho slovech se ozvala i osobní vděčnost na adresu Rózy.

Na Nanu teď doléhaly velké starosti, jedna za druhou.

Předně setkání markýze s hrabětem ji uvedlo do zimničně nervózního stavu, ale v tom byla ještě kapka veselí. Pak pomyšlení na toho starého, který polomrtvý odjížděl ve fiakru, a na ubohého muflíčka, kterého už neuvidí, když ho tak navztekala, budilo v ní sentimentální melancholii. Dále se dověděla o Sametčině nemoci a zase se zlobila, Sametka zmizela před čtrnácti dny a teď prý bídně scípá v Lariboisièrově nemocnici, tak ji zřídila paní Robertová. Právě když dávala zapřáhat, aby se jela podívat na tu necudu, přišla Zoe a klidně dala týdenní výpověď. Rázem byla Nana plna zoufalství, jako by ztrácela někoho z rodiny. Co s ní proboha bude, když zůstane sama? Zapřísahala Zoe, aby zůstala, a komorná, které její zoufalství velmi lichotilo, ji nakonec líbala, aby ukázala, že se na ni nezlobí a neodchází kvůli ní, musí to být, srdce mlčí, když jde o obchod. Ale tím se ten den nepřijemností ještě

neskončil. Rozmrzelou Nanu přešla chuť jet za Sametkou, povalovala se v malém salóнку, když přišel Labordette, že ví o báječných krajkách, výhodná koupě, a jen tak mezi řečí, ani nanic nemysle, prohodil, že zemřel Jiří. Zůstala jako zkamenělá.

"Zizi mrtev !" vzkřikla.

A její pohled bezděky sklouzl na zem a hledal krvavou skvrnu na koberci, ale skvrna konečně zmizela, jak po ní přešlo tolik nohou. Labordette zatím uváděl podrobnosti: ještě se vlastně přesně nic neví, jedni říkají, že se mu rána znovu otevřela, podle jiných spáchal sebevraždu, prý skočil na

Blahostí do rybníka. Nana jen opakovala:

"Mrtev! Mrtev!"

Hrdlo se jí svíralo už od rána, teď vypukla v úlevný pláč.

Bezútěšný smutek ji schvacoval, těžký balvan jí ležel na prsou.

Když ji chtěl Labordette utěšit stran Jiřího, naznačila rukou, aby mlčel, a škytala:

"To není jenom on, to je všecko, to je všecko... Jsem tak nešťastná... Však já vím, zase řeknou, jaká jsem potvora..."

Ta matka, která tam teď někde hořekuje, a ten chudák, který dnes ráno nařikal před mými dveřmi, a ostatní, kteří se mnou utratili své groše a teď jsou na mizině... Tak je to, jen bijte

Nanu, to zvíře! Ach, zrovna slyším, jako bych byla u toho:

"Ta nestyda nestydatá, která líhá kde s kým, jedny svléká do naha a druhé dohání k smrti, přináší trápení tolika lidem..."

Pro pláč nemohla dokončit, bolestí padla napříč přes divan, hlavu zabořila do podušek. Všechna ta neštěstí, která cítila kolem sebe, všechny ty bědy, které způsobila, ji zaplavovaly vlahým a neutuchajícím přívalem dojetí, a její hlas se ztrácel v tlumeném nářku malé holčičky.

"Ach, mně je tak špatně, mně je tak špatně... Nemohu, dusím se... Jak je kruté, když člověk nemá u nikoho pochopení, když vidí, jak jsou lidé proti vám, protože jsou silnější..."

Ale když si jeden nemá co vyčítat, když má čisté svědomí...

Ne, ne, stokrát ne! ..."

Její hněv přecházel ve vzdor. Vztyčila se, osušila slzy a rozčileně chodila po salóнку.

"Ne! Ať si říkají, co chtějí, má vina to není! Jsem já snad zlá? Dávám všechno, co mám, ani kuřeti bych neublížila..."

To všechno oni, to oni... Nikdy jsem nikomu nechtěla způsobit nepříjemnosti. A oni se mi věšeli na sukni a dnes, jen se na ně podívejte: kapají jako mouchy, žebrají, všichni ze sebe dělají obětní beránky..."

Zastavila se před Labordettem a klepla ho do ramene:

"Hele, ty jsi býval tady, řekni pravdu... Nutila jsem je k něčemu? Nepředstihoval se jich vždycky celý tucet v největších prasárnách? Mně se hnusili! Zuby nehty jsem se bránila jít s nimi, měla jsem strach... Řeknu jediný příklad: všichni se chtěli se mnou oženit. Čistý nápad, co? Ano, můj drahý, dvacetkrát jsem mohla být hraběnkou nebo baronkou, jen chtít. Nu, a co jsem udělala? Odmítla jsem, protože jsem byla rozumná... Ach, co já jsem jim ušetřila špíny a zločinů!..."

Byli by kradli, vraždili, zabili otce i matku. Stačilo jedině slovíčko, a já jsem je neřekla... Dnes vidíš, jakou sklízím odměnu... Jako ten hladomřivka Daguenet! Napřed jsem ho po celé týdny zadarmo živila, pak jsem ho oženila, opatřila jsem mu postavení. Včera ho potkám, odvrátil hlavu. Jen si jdi, ty prasáku. Takový nemrát jako ty nejsem!"

A znovu chodila po salóнку a bouchala pěstí do kulatého stolku.

"Zatraceně už jednou! To není spravedlivé! Společnost je špatně uspořádaná. Mužský má mí na ženě tohle a tamto, a žena to má odnášet? Heleď, teď ti to můžu říct: když jsem byla s nimi, co, neměla jsem z toho žádný požitek, ale vůbec žádný... Otravovalo mě to, na mou čest! ... A tak se tě ptám, jestli já za něco můžu... Ach ano, ti mě dostali! Nebýt jich, můj drahý, nebýt jich, mohla jsem teď být v klášteře a modlit se k pánubohu, byla jsem vždycky nábožná... A kašlu na to, nakonec, že v tom nechali své peníze a svou kůži. Je to jejich vina. Já za nic nemůžu."

"Beze vší pochyby," řekl Labordette přesvědčeně.

Zoe uvedla Mignona, Nana ho přijala s úsměvem, vyplakala se, už je to pryč. Mignon ještě celý unesený domem jí gratuloval k zařízení. Nana však naznačila, že už má dost toho domu, má teď na mysli něco jiného, co nejdříve celý ten krám prodá.

Když pak Mignon jako záminku k své návštěvě uvedl představení ve prospěch starého Bosea, který má paralýzu a je upoután na lůžko, dala najevo veliké politování a koupila dvě lóže. Protože Zoe upozorňovala, že kočár už čeká, požádala o klobouk, zavazujíc pod bradou stuhy, vyprávěla, co se stalo s tou ubohou Sametkou, a dodala:

"Jedu do nemocnice... Nikdo mě neměl tak rád jako ona.

Ach, dobře se říká, že muži nemají srdce! ... Třeba ji už ani nezastihnu naživu, kdo ví. Nevadí, požádám, abych se mohla na ni podívat. Chci ji ještě políbit."

Labordette a Mignon se usmívali. Smutek ji přešel, také se usmívala. Ti dva se nepočítají, ti ji mohou chápat. A jak si zapínala rukavičky, oba muži se jí obdivovali v nábožném mlčení. Uprostřed nahromaděného bohatství svého domu stála tu sama, u nohou celý houf k zemi sražených mužů.

Jako jedna z těch starodávných oblud, jejichž obávané sídlo bylo postláno kostmi z mrtvých, šlapala Nana po lebkách, kolem dokola samá katastrofa, Vandeuvresova zběsilá smrt v plamenech, trudnomyslnost Foucarmonta, ztraceného kdesi v čínských vodách, krach Steinerja, teď nuceného žít se poctivě, draze zaplacené ukojení ješitnosti Faloisovy, tragické zhroucení obou Muffatových, bílá mrtvola Jiřího a nad ní bdící Filip, který se minulý den vrátil z vězení. Dílo rozpadu a smrti bylo dokonáno, moucha, která přiletěla z předměstských hnojišť se zárodky společenské hniloby infikovala ty muže, jen na ně sedla. Dobře se tak stalo, po právu se tak stalo, mstila svět svých lidí, nuzáky a tuláky, o něž se nikdo nestará. A zatímco její pohlaví, podobno vycházejícímu slunci, které osvětluje bitevní pole po krvavé řeži, stoupalo a ozařovalo nehybně natažené oběti, podržovala svou nevědomost nádherného zvířete, které nic neví o spoustách, jež natropilo, byla stále ta hodná holka jako vždycky. Pořád jako tuřín, kypěla zdravím a veselou myslí. To, co bylo, bylo, její dům jí teď připadal ubohoučký, příliš těsný, a ta spousta nábytku jen překážela. Bída, něco tak zrovna jen do začátku. Snila už o něčem lepším, a odjela ve velké toaletě, aby naposledy políbila Sametku, čistá, solidní, zcela zánovní, hotová panna, které se ještě nikdo ani nedotkl.

ČTRNÁCTÁ KAPITOLA.

Nana pojednou zmizela, nový skok po hlavě, znovu se nad ní zavřely vody, exotické země ji pohltily. Před odjezdem si dopřála ještě jedno nové vzrušení, dražbu, zametla po sobě tak důkladně, že nic nezůstalo: prodala dům, nábytek, skvosty, ba i toalety a prádlo, všechno. Uváděly se cifry, pět aukcí vyneslo přes šest set tisíc franků. Pařížané ji naposledy viděli v

Meluzíně, pohádkové hře, která se dávala v Gaité, Bordenave zpachtoval to divadlo, ač neměl v kapse ani groš, jen tak, v návalu šibeniční odvahy, sešla se tam s Prulliérem a Fontanem, vystupovala jako prostá statistka, ale v úloze, která byla skutečným zlatým hřebem představení: objevila se ve třech plastických pózách mocné a němé víly, úspěch byl velkolepý.

Ale jednoho krásného dne, když Bordenave už rozpoutal zběsilou reklamu, polepiv celou Paříž obrovskými plakáty, roznesla se zpráva, že prý Nana minulý den večer odjela do Káhiry, prostá hádka s ředitelem, slovo, které se jí nelíbilo, kapric ženy příliš bohaté, aby se nechala otravovat, a už to bylo. Ostatně bylo její dávnou touhou poznat Turky.

Míjely měsíce. Už se na ni zapomínalo. Když její jméno proskočilo ve společnosti jejích starých známých pánů a dam, kolovaly o ní nejpodivnější historky, senzační a zcela protichůdné. Ulovila místokrále, vládne v paláci dvěma stům otroků a jen tak pro svou zábavu jim uřezává hlavu. Ale co vás nemá, je naopak úplně na mizině, měla zruďný poměr s nějakým velkým negrem a ten ji nechal bez košile ležet v blátě a kalu nejvykřičenější káhirské čtvrti. O čtrnáct dní později se kdosi k všeobecnému údivu dušoval, že se s ní setkal v Rusku.

Celá legenda se vytvářela kolem její osoby, byla milenkou nějakého knížete, mluvilo se o diamantech. Brzy byly všem těm dámám známy i popisy těch diamantů, třebaže nikdo nemohl citovat přesný zdroj informací: prsteny, náušnice, náramky, diamantové, dva prsty široké šňůry, královská členka vprostřed s briliantem jako holubí vejce. Na pozadí těch vzdálených krajín Nana tajemně zářila jako modla ověnčená drahými kameny. Teď, když byla obestřena záhadným kouzlem jmění nabytého u barbarů, mluvilo se o ní vážně a s úctou.

Jednou v červenci k osmé hodině večerní jela Lucy v kočáře ulicí Faubourg-Saint-Honoré a spatřila Karolínu Héquetovou, která si šla pěšky něco objednat u dodavatele v sousedství.

Zavolala na ni a rovnou ze sebe vysypala:

"Už jsi po večeři? Máš čas?... Ach má drahá, pojed' se mnou... Nana se vrátila."

Karolína si okamžitě přisedla. Lucy pokračovala:

"A víš, má drahá, že zatímco si o ní povídáme, je možná už mrtvá?"

"Mrtvá! Neříkej, prosím tě!" žasla Karolína Héquetová.

"A kde? A nač umřela?"

"V Grandhotelu... na neštovice... och, to ti je historie!"

Lucy řekla kočímu, aby jel co nejrychleji. A jak koně cválali

Královskou ulicí a po bulvárech, vyprávěla jedním dechem a překotně Nanin dobrodružný příběh.

"Neumíš si představit... Nana se najednou přihrne z Ruska, nevím už proč, asi měla nějaký průšvih s tím knížetem..."

Nechá zavazadla na nádraží a rovnou k tetě, pamatuješ se na tu bábu ... Dobrá! Vpadne tam, dítě má neštovice a druhý den umře, Nana se chytne s tetou, kvůli penězům, že je posílala, ale teta prý z nich neviděla ani halíř... Zdá se, že ten chlapeček právě proto umřel, to víš, dítě bez péče, zanedbané... No dobrá! Nana se sebere, jde do hotelu, a zrovna když si vzpomene na zavazadla, potká Mignona... Najednou se necítí dobře, mrazí ji, je jí na zvracení, Mignon ji doprovodí a slíbí, že se o její věci postará... Jak se to všechno semlelo dohromady, no řekni! Ale teď přijde to hlavní: když se Róza doví, že je

Nana nemocná a leží sama v hotelovém pokoji, je celá rozhořčená, běží tam a s pláčem ji ošetřuje... Vzpomínáš si, jak se nemohly vystát, jedna na druhou byly jako fúrie! No, a dala převézt Nanu do Grandhotelu, když má umřít, ať prý to má alespoň pěkné, tři noci už s ní strávila a sama z toho může mít smrt, na to nedbá... Vyprávěl mi to Labordette. A tak jsem se chtěla podívat..."

"Ano, ano," vpadla jí do řeči Karolína, všecka rozrušená.

"Pojedeme k ní."

Dojely. Na bulváru kočí sotva projel, taková tam byla tlačenička povozů i lidí. Toho dne totiž zákonodárny sbor odhlasoval válku, davy vyšly do ulic, hrnuly se po chodnicích a zaplavovaly i jízdní dráhu. Proti kostelu sv. Magdalény slunce zapadalo za krvavými mračny, vysoká okna planula jejich odrazem jako při požáru. Soumrak se snášel nad městem a bezútěšná melancholie plnila třídy už se hroužící do temnot, jimiž dosud neprobleskovaly ostré ohníčky plynových hořáků.

Hučení vzdálených hlasů narůstalo v pochodujícím davu, v bledých tvářích svítily oči, smršť úzkosti a rozhozeného děsu přešla bulvárem a strhávala s sebou všechny ty hlavy.

"Tady máme Mignona," řekla Lucy. "Řekne nám, co je nového."

Mignon stál pod širokým portálem Grandhotelu a nervózně se díval na dav. Hned po prvních Lucyných otázkách vzkypěl a křičel:

"Copak já vím? Už dva dny nemohu Rózu odtamtud dostat... Vždyť je to nakonec blbost vystavovat kůži takovému nebezpečí! Bude pěkně vypadat, jestli to dostane a bude v tváři pořádně! Krásné vyhlídky pro nás!"

Myšlenka, že by Róza mohla přijít o svou krásu, plnila ho zoufalstvím. Nanu házel beze všeho přes palubu, nechápal, jak může mezi ženami dojít k projevům tak idiotské oddanosti.

Vtom přecházel bulvár Fauchery, když došel k nim, rovněž znepokojený, ptal se, co je nového, oba muži se vzájemně posílali nahoru. Teď si už tykali.

"Je to stále stejné, chlapče," prohlašoval Mignon. "Měl by ses tam podívat a donutit Rózu, aby s tebou odešla."

"Hele, ty jsi dobrý!" řekl novinář. "Proč tam nejdeš sám?"

Když se Lucy ptala, jaké číslo má Nanin pokoj, snažně ji prosili, aby přiměla Rózu k návratu, ať řekne, že se už opravdu budou zlobit. Avšak Lucy a Karolína nešly hned. Spatřili

Fontana, jak s rukama v kapsách zevluje na bulváru a baví se pohledem na vzrušené tváře davu. Když se dověděl, že nahoře leží nemocná Nana, účastně se zatvářil a řekl:

"Ubohá holka! To jí musím jít stisknout ruku ... Copak má?"

"Neštovice," odpověděl Mignon.

Herec už udělal krok ke dvoru, ale slyše to, škubl sebou, vrátil se a řekl jen:

"I sakra!"

To není žádná legrace, takové neštovice. Fontana ohrožovaly, když mu bylo pět let. Mignon vyprávěl, jak jedna jeho sestřenice na to zemřela. Fauchery o tom může něco povídat, ještě má po nich památku, tři dolíčky, tady u kořene nosu, hned je ukazoval, a protože ho Mignon znovu posílal nahoru, že když už jednou neštovice měl, nemůže je dostat podruhé, ostře polemizoval s takovou teorií, uváděl konkrétní případy a lékaři že jsou blbci. Ale tu je přerušily Lucy a Karolína, překvapeně se dívaly, jak vřava na bulváru stále roste.

"Jen se podívejte, jen se podívejte, to je lidu."

Noc houstla, v dálce se rozžihaly plynové lampy, jedna za druhou. Okna byla plna zvědavců a pod stromy od Magdalény po Bastilu každou minutu rostl lidský příval a sléval se v mohutný proud. Povozy jezdily jen krokem. Temné hučení vycházelo z té kompaktní, dosud němé masy, lidí sem vedla touha být pohromadě, podupávali, stravováni stejným horečným nepokojem. Ale tu nějaký rozruch zacloumal davem. Ve všeobecné mačkanici si mezi hloučky, které se rozestupovaly, razila cestu skupina mužů v čepicích a bílých blůžkách, všichni skandovaně křičeli, jako když kladivo bije do kovadliny:

"Na Berlín! Na Berlín! Na Berlín!"

Dav ponuře přihlížel a ve tvářích se zračila nedůvěra, ale přece jen se už poddával tomu sugestivnímu volání, vzrušován hrdinskými vidinami, jako když ulicemi pochoduje vojenská hudba.

"Správně, správně, jen si jděte dát rozbít hubu," bručel

Mignon v návalu filosofického zadumání.

Ale Fontanovi se to hrozně líbilo. A že se dobrovolně přihlásí. Když je nepřítel na hranici, je povinností všech občanů sebrat se a jít bránit vlast, a zaujal přitom pózu Napoleona u Slavkova.

"Tak co, půjdete s námi?" ptala se ho Lucy.

"Ale kdež!" řekl, "abych něco nachytl, to tak!"

Na lavičce před Grandhotelem ukryval tvář do šátku nějaký muž. Fauchery na něj upozornil mrknutím Mignona, hned jak přišel. Tak on je tam stále! Ano, stále je tam. A novinář pozdržel dámy a ukázal jim ho. V té chvíli muž zvedl hlavu a dámy ho okamžitě poznaly, ze rtů jim splynul lehký výkřik.

Byl to hrabě Muffat, díval se nahoru na jedno okno.

"Víte, už tak čeká od samého rána," vyprávěl Mignon.

"Viděl jsem ho tu v šest hodin, ani se odtud nehnul... Hned jak mu Labordette dal první zprávu, přišel, tvář v šátku..."

Každé půl hodiny se vleče až sem a ptá se, jestli se té osobě nahoře vede už líp: pak se zas vrací na svou lavičku... Ale to vám řeknu, v tom pokoji nahoře není zdrávo, člověk může mít lidí rád, ale proto ještě nemá chuť pojit."

Zdálo se, že si hrabě, oči stále zdvižené, neuvědomuje, že se děje něco kolem něho. Bezpochyby nevěděl nic o vypovězení války, nevnímal, neslyšel dav.

"Pozor," řekl Fauchery, "teď právě zase jde, uvidíte."

Hrabě skutečně opustil svou lavičku a zamířil k hlavním dveřím. Ale vrátný, který ho nakonec už znal, předešel jeho otázku. Řekl drsně:

"Pane, je mrtva, právě zemřela."

Nana mrtva! Jaká rána pro všechny! Muffat se beze slova vrátil na svou lavičku, tvář v šátku. Ostatní hlasitě vykřikovali.

Ale nová skupina manifestantů je přerušila výkřiky:

"Na Berlín! Na Berlín! Na Berlín!"

Nana mrtva! To je ale, co? Taková krásná holka! Mignonovi se ulevilo, oddychl si, konečně se jim Róza vrátí. Odkudsi studeně začišelo. Fontan, který toužil po tragické úloze, nastrojil bolestný výraz, koutky úst stažené, oči navrch hlavy, ale Fauchery, ten neúnavný novinářský tlachálek, byl dojat doopravdy a nervózně žvýkal svůj doutník. Obě ženy nepřestávaly povykovat. Lucy ji naposledy viděla v Gaité, s

Blankou, v Meluzíně. Ach ta vám byla senzační, má drahá, když se najednou objevila v křišťálové jeskyni! Pánové se na to taky dobře pamatují. Fontan hrál prince Kikirikiho. A jak se vynořovaly vzpomínky, přišlo se na spoustu podrobností. Co?

V té křišťálové jeskyni, jak byla Nana feš s bujnými tvary své postavy! Neměla tam ani slovo, dokonce autoři musili škrtnout jediné místo, kde měla něco říci, rušilo to. Nic, vůbec nic!

To té scéně jen přidalo na velikost, a jak zahýbala obecenstvem, jen se ukázala! Takové tělo se už nenajde, ta ramena, nohy, ta postava! A teď je mrtva, to nejde člověku na rozum! Víte, tenkrát měla přes trikot jen zlatý pás a ten ji tak tak přikrýval vzadu i vpředu. Kolem ní zářila jasně zrcadlová jeskyně, mezi nástrojnými krápníky se rozlévaly dýmavé vodopády, tekly perlové šňůry, a uprostřed té studánkové průhlednosti, v širokém paprsku elektrického světla Nana zářila ohnivým tělem a plamennými vlasy jako slunce. Tak ji bude mít Paříž stále před sebou, jak plave v křišťálu a vznáší se ve vzduchu jako Bůh na nebi. Ne, to je příliš hloupé, dotáhnout to tak daleko a umřít! Jak je asi krásná teď tam nahoře!

"A co rozkoše s ní vzalo za své!" řekl Mignon zadumaně jako člověk, který nerad vidí, když přicházejí nazmar užitečné a dobré věci.

Oťukával teď Lucy a Karolínu, půjdou-li přece jen nahoru.

Ovšemže půjdou, jejich zvědavost ještě vzrostla. Právě přišla

Blanka, celá udýchaná, rozhořčená na dav venku, který přeplňuje chodníky, a když se dověděla, co se stalo, znovu se povykovalo, dámy chvátaly ke schodišti, jen jim sukně šustily.

Mignon šel za nimi a volal:

"Řekněte Róze, že na ni čekám... Ať hned přijde, ano?"

"Neví se dobře, hrozí-li nákaza víc na začátku nebo na konci," vysvětloval Fontan Faucherymu. "Jeden můj známý asistent z nemocnice mě ujišťoval, že jsou nebezpečné zejména hodiny krátce po smrti... Bacily se uvolňují... Ach, je mi líto, že to s ní vzalo tak krátký konec, rád bych jí byl ještě naposledy stiskl ruku."

"Teď, k čemu?" řekl novinář.

"Ano, k čemu teď?" opakovali oba druzí.

Dav venku stále rostl. V ostrém světle výkladů, v plápolání plynu vlnil se dvojí proud na chodnicích, byl tam klobouk na klobouce. V té chvíli se válečná horečka šířila víc a víc, přicházely další skupiny mužů v blůzách a ustavičně zametaly jízdní dráhu, a ze všech hrdel se stále ozývalo to rytmické a tvrdošíjné volání:

"Na Berlín! Na Berlín! Na Berlín!"

Pokoj ve čtvrtém poschodí stál denně dvanáct franků, neboť

Róza chtěla něco slušného, ale ne přepychového, neboť k čemu je nemocnému člověku přepych? Pokoj byl potažen kretonem

Ludvík XIII. s velkými květy, mahagonový nábytek jako ve všech hotelích, červený koberec byl poset černými listy.

Hluboké ticho bylo přerušováno jen šeptáním, když se na chodbě ozvaly hlasy:

"Říkám ti, že jsme zbloudily. Číšník řekl, abychom zahruly vpravo... Jsou to tu hotové kasárny!"

"Počkej, podíváme se... Pokoj 401, pokoj 401..."

"Aha, tudy musíme jít... 405, 403... Už to musí být.

Konečně 401 ! ... Vstupme, ale tiše, pst, pst."

Hlasy umlkly. Dámy si odkašlaly, aby se trochu sebraly.

Lucy pak zvolna otevřela dveře, za ní vstoupila Karolína, pak Blanka. Ale zaraženě zůstaly stát, v pokoji bylo už pět žen.

V jediném křesle, voltairu potaženém červeným sametem, byla pohodlně zabořena Gaga. Před krbem stály Simonna a Clarissa a hovořily s Leou de Horn, která seděla na židli, nalevo od dveří před postelí dřepěla na kraji dřevěné truhlice Róza

Mignonová a upřeně se dívala na mrtvé tělo, matně se rysující ve stínu nebes. Všecky dámy byly v kloboucích a rukavicích, jako na společenské návštěvě, Róza jediná měla ruce holé, vlasy v nepořádku a tváře bledé únavou tří probdělých nocí, otupělá a celá naběhlá smutkem ani se nehýbala tváří v tvář té náhlé smrti. Na rohu prádelníku stála lampa se stínidlem a vrhala na Gagu jasné světlo.

"To je neštěstí, co?" šeptla Lucy, tisknouc Róze ruku.

"Chtěly jsme se s ní rozloučit."

A obrátila se, aby se podívala na Nanu, ale lampa byla příliš daleko a přistoupit blíž, k tomu neměla odvalu. Na lůžku spočívala šedivá masa, rozeznat bylo možno toliko rusou kšticí a bělavou skvrnu tam, kde měl být obličej. Lucy dodala:

"Já jsem ji naposledy viděla v Gaité, v té jeskyni..."

Tu se Róza vytrhla ze své strnulosti, usmála se a opakovala:

"Ach ta se změnila, ta se změnila ..."

Pak se znovu pohroužila do svých úvah a zůstávala bez pohnutí, beze slova. Snad za chvíli se budou moci podívat, a všechny tři se vrátily k ostatním u krbu. Simonna a Clarissa tiše hovořily o nebožčiných diamantech. Existují vůbec?

Nikdo je neviděl, třeba to jsou jen takové tlachy. Ale Lea de

Horn znala kohosi, kdo je viděl, och, náramné klenoty! Ostatně to není všechno, přivezla si z Ruska i jiné poklady, výšivky, vzácné umělecké předměty, zlatý servis, ba i nábytek, ano, má drahá, dvaapadesát pořádných beden, na tři vagóny! Trčí to na nádraží. Jaká smůla, řekněte, umřít a nemít ani čas napřed rozbalit své věci, a to si ještě přivezla i pěkné peníze na hotovosti, něco kolem jednoho miliónu. Lucy se ptala, kdo bude dědit. Vzdálení příbuzní, bezpochyby ta teta. Pěkný žvanec pro tu bábu. Ještě nic neví, nemocná na ni kvůli tomu chlapečkovi na smrt zanevřela, zatvrzele odmítala cokoli jí vzkázat. Tu všechny litovaly hošíka, vzpomněly si, jak ho viděly o dostizích, už tenkrát tak špatně vypadal, nemoc mu koukala z očí a tvář měl tak starou a smutnou, prostě jeden z těch ubohých červíčků, pro které by bylo líp nenarodit se.

"Je mu líp pod zemí," řekla Blanka.

"A jí taky," dodala Karolína. "Život není nic zvlášť zábavného."

Přísný vzhled pokoje v nich budil černé myšlenky. Bály se, je hloupé tak dlouho tu stát a klábosit, ale byly jako přikovány k podlaze, musí ji vidět. Cylinder lampy vrhal na strop kolo jako měsíc, v místnosti ponořené do vlhkého stínu bylo horko.

Z hlubokého, fenolem naplněného talíře pod postelí se šířil mdlý pach. Chvillemi se vzduly záclony v okně otevřeném na bulvár, odkud doléhal temný hukot.

Lucy si soustředěně prohlížela námět na římsových hodinách, tři Grácie, nahé, s úsměvem tanečnic, a zeptala se:

"Zkusila mnoho?"

Gaga jako by se byla probudila.

"Ach, to bych řekla! ... Byla jsem tady, když umírala. Řeknu vám, není to nic hezkého ... Dostala třesavku ..."

Ale nemohla svůj výklad dokončit, z bulváru se ozvalo:

"Na Berlín! Na Berlín! Na Berlín!"

Lucy, která se dusila, otevřela okno dokořán a vyklonila se.

Venku bylo krásně, z hvězdného nebe padal svěží chlad. Naproti planula okna, odlesky plynových světél tančily na zlatých písmenech firemních štítů. Zábavný byl pohled dolů, ve změti povozů se tam na chodnicích i v jízdni dráze valily davy lidu jako dravý proud a z jeho pohyblivého stínu probleskovaly lucerny a plynové hořáky. Ale tu nastupovala nová skupina za neustálého křiku a provolávání, v rukou pochodně, od Magdalény padala rudá zář,

přetínala ohnivým pruhem tu lidskou vřavu a pokládala se do dálky na moře hlav jako odraz požáru. Lucy zavolala Blanku, na všechno zapomněla a křičela:

"Pojďte se podívat... Odtud je krásně vidět."

Všechny tři se teď vykláněly z okna, podívaná je zajímala.

Překážely jim stromy, pochodně chvílemi mizely za listím korun. Snažily se zahlédnout dole čekající pány, ale výklenek balkónu zakrýval dveře, rozeznávaly jen hraběte Muffata, který seděl jako beztvárný balík hozený na lavičku, tvář v šátku. Před hotelem zastavil kočár, Lucy poznala Marii

Blond, tak tedy ještě jedna přišla. Ale nebyla sama, za ní vystoupil tlustý muž.

"Ale to je ten zloděj Steiner," řekla Karolína. "Jakže! Ještě ho neposlali zpátky do Kolína?... To chci vidět, jak se bude tvářit, až vstoupí."

Obrátily se. Ale když se po deseti minutách objevila Maria

Blond, která si dvakrát spletla schodiště, byla sama. A když se jí udivená Lucy ptala, jak to, odpověděla:

"Ten? Ach má drahá, snad si nemyslíte, že by šel nahoru!..."

Už to je dost, že mě doprovodil až ke vchodu... Je jich tam asi tucet a kouří doutníky."

Skutečně se tam všichni ti známí pánové sešli. Bloumali jen tak venku, aby viděli, co se děje na bulvárech, volali na sebe, každý hned litoval tu ubohou holku, pak se pustili do politických a strategických úvah. Bordenave, Daguenet,

Labordette, Prulliére a ještě jiní rozmnožili jejich hlouček.

Fontan rozváděl svůj válečný plán, jak dobýt v pěti dnech

Berlín. Všichni poslouchali.

Zatím nahoře Maria Blond před lůžkem tiše šeptala jako ostatní:

"Ubohý brouček!... Naposledy jsem ji viděla v Gaité, v té jeskyni..."

A zasmušilá Róza Mignonová zase opakovala, sklíčeně se usmívajíc:

"Ach ta se změnila, ach ta se změnila."

Ještě dvě ženy přišly: Tatan Néné a Luiza Violainová. Obě už dvacet minut pobíhaly po Grandhotelu, od jednoho číšníka ke druhému, a sběhaly tak už víc než třicet pater nahoru a dolů uprostřed zmateně pobíhajících cestujících, kteří chvatně opouštěli Paříž, zachvácení v té vřavě bouřících bulvárů válečnou panikou. Však také jen vstoupily, sklesly na židle, příliš unavené, aby se zabývaly mrtvou. Z vedlejšího pokoje sem doléhal hluk, s velkým halasem hrčivých zvuků cizího jazyka se tam tahala zavazadla a strkalo se nábytkem. Byli to mladí

manželé z Rakouska. Gaga vypravovala, že když Nana zápasila se smrtí, sousedé si hráli na honičku, a protože oba pokoje dělily jen zastavěné dveře, bylo slyšet, jak se smějí a líbají, když se chytíli.

"Nu co, už snad abychom šly," řekla Clarissa. "My ji nevkřísíme... Půjdeme, Simono?"

Všechny se úkradkem a nehýbajíce se z místa podívaly na lůžko. Přece však se chystaly k odchodu a lehce se potřepávaly po sukních. Lucy se opřela o okno a znovu se sama vyklonila.

Jak se dívala, jako by z útrob hlučícího davu vystupovala melancholie a pomalu jí zadržávala hrdlo. Znovu se bulvárem ubíral průvod s pochodněmi, jejich plameny se zmítaly a pošlehávaly, v dálce se vlnily pochodující zástupy a mizely v tmách, podobny stádu vedenému v noci na jatky, a z toho šíleného víření, z té zmatené masy valící se jako příboj stoupala hrůza a bída příštího zabíjení. Sami sebe ohlušovali, jejich výkřiky se lámaly v horečném opojení, řítícím se tam za černou zed' obzoru, do neznáma.

"Na Berlín! Na Berlín! Na Berlín!"

Lucy se obrátila a opřena o okno zvolala celá bledá:

"Proboha, co s námi bude?"

Dámy potřásaly hlavou. Byly vážné, znepokojené tím, co se dělo.

"Já," řekla Karolína Héquetová namyšleně, jak to měla ve zvyku, "já odjíždím pozítří do Londýna... Mamá je už tam, zařizuje mi dům... Přece se nenechám v Paříži rozsekat na nudle."

Její matka, žena velmi prozíravá, uložila celé její jmění v cizině. Člověk nikdy neví, jak taková válka skončí. Ale tu se rozhorlila Maria Blond, ona je vlastenka, půjde s armádou!

"Podívejme se na toho strašpytla! ... Kdyby mě chtěli, navlékla bych uniformu a šla bych s puškou na ten prušácký dobytek! ... A kdybychom měly všecky pojit, co na tom?"

Vždyť ta naše kůže stojí za starou belu!"

Ale tu zase podrážděně vyskočila Blanka de Sivry:

"Jen ty Prusy tak nepomlouvěj!... Jsou to lidé jako jiní a aspoň tak nelezou za každou sukni jako ti tvoji Francouzi..."

Teď mi právě vypověděli mého Prušáčka, který žil se mnou, hoch to byl tak velice bohatý a tak velice mírný, nikomu nebyl schopen ublížit. Je to skandál a mě to ruinuje... A to víš, mě nikdo nebude dopalovat, nebo se seberu a pojedu za ním do Německa!"

Zatímco byly v sobě, Gaga tiše a lítostivě žalovala:

"Je konec, já nemám žádné štěstí... Ani ne před týdnem jsem zaplatila zbytek dluhu na domek v Juvisy a pámbuví, jak těžce jsem to sháněla! Lili mi musila pomáhat... A teď vyhlásili válku, přijdou Prusové a všechno spálí... Jak mám ve svých letech začínat znovu?"

"Ech co!" ozvala se Clarissa, "na to já kašlu! Vždycky si něco najdu!"

"To se ví," přidala se Simonna. "Bude to psina... Možná že se naopak teď teprve pomějeme..."

A úsměvem doplnila myšlenku. Tatan Néné a Luiza Violainová byly téhož názoru, první vyprávěla, jak si s vojáky zařadila, ó, správní chlapci a pro ženskou by se nechali krájet. Ale protože dámy už mluvily příliš hlasitě, Róza Mignonová, stále ještě na truhlici u lůžka, je napomenula, aby mlčely. Zarazily se a vrhly kosý pohled k mrtvé, jako by byla prosba o ticho vyšla ze stínu záclonky, a do těžkého ticha, které se rozhostilo, do ticha nicoty, v níž cítily tělo mrtvolvy natažené několik kroků od nich, hřměly výkřiky:

"Na Berlín! Na Berlín! Na Berlín!"

Ale brzy se znovu zapomněly. Lea de Horn, která měla politický salón, kam chodili bývalí ministři z doby Ludvíka Filipa a skládali britké epigramy, docela tiše začala znovu, krčíc rameny:

"Nic dobrého, tahle válka! Krvavá oslovina!"

Lucy ihned vystoupila na obranu císařství. Spávala s princem z císařského rodu, pro ni to byl útok na rodinnou čest.

"Jen nechte být, má drahá, dál jsme se už nemohli nechat urážet, v téhle válce je v sázce čest Francie... Ó, nemyslete si, neříkám to kvůli princovi. Byl to špína chlap. Jen si představte, jednou večer, než uleh, schoval své Ludvíky do botek, a filky hrál o fazole, protože jsem jednou ze žertu celou sázku ztopila... Ale proto ještě mohu být spravedlivá. Císař udělal dobře."

Lea potřásala povýšeně hlavou jako žena, která opakuje názory vynikajících osobností. Zvýšila hlas a řekla:

"To je konec. V Tuileriích jsou samí blázni. Vlastně je měla

Francie ještě včera vyházet..."

Všecky se do ní pustily, ani domluvit ji nenechaly. Co se tak vztekle naváží do císaře? Copak lidé nejsou šťastní? Copak nejdou obchody? Už nikdy se Paříž nebude tak bavit.

I Gaga se vytrhla ze své strnulosti a rozhorleně se pustila do Ley:

"Kdybyste mlčela! Ani nevíte, jaké blbosti povídáte! ...

Já jsem zažila dobu Ludvíka Filipa, byla to samá žebrota a samý trhan, má drahá. Pak přišel osmačtyřicátý. Děkuju pěkně za takovou republiku, úplný hnus! Po tom jejich únoru jsem scípala hladu, jako že tady sedím! ... Kdybyste to všechno znali, padli byste před císařem na kolena, to je náš otec, ano, náš otec..."

Musily ji uklidňovat. Ona však v návalu zbožnosti sepjala ruce:

"Ó Bože na nebi, dej, ať císař zvítězí! Zachovej nám císařství!"

Všecky opakovaly tu prosbu. Blanka se přiznala, že pálí za císaře svíčky. Karolína se do něho zbláznila a dva měsíce mu nadbíhala, ale nepodařilo se jí upoutat jeho pozornost. A ostatní zuřivě proklínaly republikány, ať všichni poscípají na frontě, aby Napoleon III. po vítězství nad nepřítelem klidně mohl vládnout uprostřed všeobecného blahobytu.

"A ten prevít Bismarck, to je taky pěkná potvora!" poznamenala Maria Blond.

"A já ho znala!" křičela už Simonna. "Vědět tohle, sama jsem mu namíchala do sklenice něčeho, aby měl dost."

Ale Blanka nespouštěla z mysli svého vypovězeného Prusa a odvážíla se Bismarcka hájit. Třeba není tak zlý. Každý má své povolání. A dodala:

"Víte, že je velký ctitel žen?"

"Co nám na tom záleží!" odpověděla Clarissa. "O něj asi žádná nestojíme!"

"Takových, jako je on, je na světě dvanáct do tuctu," prohlásila Luiza Violainová vážně. "S takovými netvory se zahazovat, to raději dál od nich."

A rozprava pokračovala. Nenechaly na Bismarckovi poctivý chlup, každá ho ve své bonapartovské horlivosti nějak nakopla, promluvila i Tatan Néné:

"Bismarck! S tím se mě už taky nazlobili! Och, na toho já mám spadeno!... Nevěděla jsem, kdo to je, ten Bismarck!

Člověk nemůže znát všechny mužské."

"Aťsi," uzavřela Lea de Horn, "ten Bismarck nám ušetří pěkný výprask a..."

Nemohla dokončit. Všecky se na ni vrhly. Jak? Cože? Výprask?

Napřed my poženeme Bismarcka svinským krokem domů! To je potom Francouzka, fuj!

"Pst!" napomínala Róza, takový rámus ji urážel.

Mrtvolný chlad je znovu obestřel a rozpačitě všecky najednou umlkly, uvědomily si blízkost mrtvé, padl na ně strach z možné náказы. Z bulváru křičely ochraptělé a ječivé hlasy:

"Na Berlín! Na Berlín! Na Berlín!"

Ve chvíli, kdy už byly na odchodu, někdo volal na chodbě:

"Rózo! Rózo!"

Udivená Gaga otevřela dveře a na okamžik zmizela. Když se vrátila, vyřizovala:

"Má drahá, to je Fauchery, stojí vzadu na chodbě... Nechce jít dál a že je celý bez sebe, že zůstáváte u toho těla."

Mignon totiž přece jen přiměl Faucheryho, aby šel nahoru.

Lucy, stále v okně, vychýlila se ven, spatřila pány na chodníku, dívali se vzhůru a rozčileně jí dávali znamení. Mignon hněvivě napřáhal pěst. Steiner, Fontan, Bordenave a ostatní znepokojivě a vyčítavě rozkládali rukama, Daguenet si nechtěl zadat a jen kouřil doutník, ruce za zády.

"Pravda, má drahá," řekla Lucy, nechávajíc okno otevřené,

"slíbila jsem jim, že vás přivedu dolů... Všichni vás volají."

Róza namáhavě opustila dřevěnou truhlici a jen šeptla:

"Už jdu, už jdu... Už mě nepotřebuje... Pošleme k ní sestru ..."

A otáčela se, nemohouc najít klobouk a šálu. Mechanicky si v toaletním pokojíku nalila do umyvadla vodu, umyla si ruce a tvář a pokračovala:

"Nevím, ale zasadilo mi to velkou ránu... Nebývaly jsme jedna na druhou zrovna hodné. Nu, a vidíte, jsem z toho celá pitomá... Člověka napadají všechny možné myšlenky, touha po smrti, po konci světa... Ano, musím na vzduch."

Najednou bylo cítit blízkost mrtvého těla. Po dlouhé bezstarostnosti nastala panika.

"Ať už jsme venku, dětičky moje," říkala stále Gaga. "Tady to není zdravé."

Ještě mrkly na postel a rychle vyšly. Jen Lucy, Blanka a

Karolína zůstaly s Rózou, která se rozhlížela po pokoji, je-li všechno v pořádku. V okně zatáhla záclonu, pak si vzpomněla, že se lampa nehodí, vhodnější je svíčka, rozsvítila na krbu jeden měděný svícen a postavila jej na noční stolek vedle nebožky. Ostré světlo náhle ozářilo tvář mrtvé. Hrůza! Všechny se otrásly a zmizely za dveřmi.

"Ach jak se změnila, jak se změnila," šeptala si Róza

Mignonová, která zůstala poslední.

Odešla a zavřela dveře. Nana zůstala sama, tvář ve světle svíčky civěla do vzduchu. Žvaneček mršiny, hromádka vlhkého mazu a krve, lopatka zkaženého masa, vržená na podušku.

Neštovice se rozlezly po celém obličej, puchýř vedle puchýře, zbledlé a sedlé připomínaly plesnivé bláto, jako by se už rozpadaly v prach a popel na té beztvárné kaši, v níž už zanikly všechny rysy. Levé oko úplně utonulo v rozteklém hnisu, pravé, pootevřené, se propadávalo jako černá a nečistá díra.

Zhnisaný nos ještě mokval. Načervenalá strupovina běžela od jedné tváře k ústům a povytáhla jejich koutek v strašlivý škleb.

Jen vlasy, krásné vlasy zachovaly svou sluneční zář a oblávaly zlatými proudy tu hroznou a groteskní masku nicoty. Venuše se rozkládala. Jako by jí byl do tváře vstoupil jedovatý virus,

jež sebrala ve stokách a na pohozených mršinách, ten ferment, jímž sama otravovala kdekoho, a proměnil obličejv hromadu hnisu.

Pokoj byl prázdný. Z bulváru stoupal šílený křik, jeho dech nadouval záclonu.

"Na Berlín! Na Berlín! Na Berlín!"